

د افغانستان سياست او سياسي

د سياسي وابطولنده تاريخچه

۱۱۰۴ شمسي - ۱۳۷۱ شمسي

۱۷۲۵ ميلادي - ۱۹۹۲ ميلادي

ماتخ مختصر وابطول سياسي افغانستان بارو

مؤلف

محمد ولي خلی

د افغانستان د سياسي واکمنۍ تاريخچه

د سياسي واکمنۍ د تاريخچه

۱۱۰۴ شمسي - ۱۳۷۱ شمسي

۱۷۲۵ ميلادي - ۱۹۹۲ ميلادي

په افغانستان کې د سياسي واکمنۍ د تاريخچه

مؤلف

محمد ولي خلی

د کتاب نوم۔ د افغانستان اورو سېې د سياسي رواب طولنډه تاريخچه

مولف۔ محمد ولي خلمی

خپرونکی۔ صحاف نشراتی مؤسسسه

د چاپ ځای۔ کراچي

د چاپ شمیر۔ زرتوکه

نیټه۔ ۱۳۷۴ ش کوټه

د صحاف نشراتی مؤسسسه د بناغلی ډاکټر غلام جیلانی
جلیس د بی شائې او وطن پرستانه مالی مرستی څخه چی
د افغانی ثقافت او فرهنگ د معرفی کولو او پیاوړی کولو په
هکله رابخنبلې ده د زره له کوهی تشکر کوی او د خدای^{تعالی}
څخه په هیوادکی د داسی روشن فکره او د وطن پر ترقی
مینو ځلمیانو په شمیرکی د زیاتوب هیله لری۔

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ط

فَبَشِّرْ عِبَادَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ ط
أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ ع

پس بشارت ده بندگان مرا، آنان که سخن را می شنوند و بهترینش را پیروی می کنند، آنان کسانی هستند که خدای هدایتشان کرده و خردمندان هم آنانند.

(الزمر: آیت: ۱۸)

تاریخ باید به اساس شعایر انسانی در کمال
بی غرضی و از هرگونه خودخواهی و جانب
داری تالیف گردد، زیرا که هیچ اثری که جز
درین شرایط نوشته شود، نه شاهسته مقام
واقعی فرهنگ، تمدن و منافع عمومی مردم
افغان، و نه شاهسته علم و دانش است .
دانش واقعی با اعمال غرض و قلب حقایق ساز
گار نمی تواند و تاریخ جهان نیز خواه، ناخوا
آنچه را که جز بر اساس بشر دوستی و شرافتمند
و حقیقت طلبی کامل نوشته شده باشد به عنوان
سندی باطل به دور خواهد افکند .

تقریظ

(تاریخ مختصر و ابط سیاسی افغانستان باروسیه) دمختره محمد و لی
 حلی نوی اثر دی چی ماته یی دنظر لیکوله پاره راسپار لی دی، اودا جان
 هم البته راته حاصله ده چی په آزادانه توگه یی نقد کوم .

پدی کار کی زه دخیو ستونز و سره مضامیم، څرنگه چی په لیکنه کی فهرست
 زما تر نظر نسو نو دکتاب دتوله متن لوستل هم یو مشکل کار و، خوزه
 چی دښه ډیر و کلو نو را پدی خواد محترم حلی صاحب دطرز تفکر
 اونورو آثار و سره دثردی آشنایم داستونزه ډیره راته سخته نشو
 او په یوس سری نظری کتاب وکوت اودنقد برخه می هغه وخت ته پریښوله
 چی کتاب چاپ سی بیا به دکار کوم .

ښاغلی حلی صاحب دافغانستان په محققینو اولیکوالانو کی یوازی
 سری دی چی دلیکنی طرز، دتحقیق طریقه او سلیقه یی دهیڅ یوه -
 لیکوال سره مقایسه کیدای نه سی، دی په لیکنه کی دفوریت دطریق پیرو
 دی او پردی کاری ډیر انتقادونه کیزی خودکار دمفیدیت له پلوه یی که
 څوک ملامت کړی نو دابه یی اضافی وی .

دده ځینی آثار سره له دی چی په ډیر ژور دقت نه دی لیکل شوی، خو
 له دی څخه هم انکار نس کیدلای چی توله آثار یی دریفرنس اوماخذ
 حیثیت لری او دمراجعی کتابونه دی. ماداسی پاخه او دنامه لیکوالان
 لیدلی دی چی دښاغلی حلی صاحب دکار پر طرز یی بی شمیره انتقادونه
 درلودل خو په کتابخانه کی به یی دده توله آثار ساتل .

البته په دی قضاوت به ما څوک ملامت ونه بولی چی په پښتنو څیر ونگو
 کی چی آثار یی ریفرنس حیثیت لری اول مرحوم پوهاند عبدالعی حبیبی
 وچی واقعاً آثار یی ډیر دقیق، پاخه او دمراجعی کتابونه دی .

دوهم مرحوم عبدالرؤف بینو او چی په ادبیاتو کی یی ډیری ذخیری

پاٽه دي، هغه ډيري مفصلي پر وڙي په سر رسولی دی، دده تخليقي او تحقيقي آثار ارزښت لري، خو هغه هم د تحقيقي ليکنی په برخه کی لکه خلجي صاحب زیات ژور نه تلی او داعقیده یی درلوده چی د پښتو ادبیاتو در اتلونکو محققینو له پاره دمراجعی ذخایر باید زیات سی، او په دی عقیده کی حق په جانب هم و او خدمت یی په رشتیا اغیزه ناک دی.

دریم سړی ښاغلی عبدالشکور رشاد دی چی د ژبی او ادبیاتو په څېړنه کی د افراط په حد کی دقیق او دومره محتاط دی چی دیوی ډیری ساره مسالی له پاره په لس گونو څه کماله نشی په سل گونو آثار گوری او بیا هم په احتیاط خپل نظر څرگند وی. دی په خپل کار کی بی مثال شخصیت دی او سره له دی چی د آثار و عرضی زیاته نده خو هغه څه چی یی وړاندی کړی ډیر درند و الی لری.

خلورم سړی همدغه محترم محمدلی خلجي دی چی په لیکنه کی دنظم دمراعات په وړاندی زیاتره باغی حیثیت پیدا کوی. دده د آثار و عرضه زیاته ده خو هیڅ داسی یواثری نیستی چی هغه دی سړی له کتابخانی وږی بلکه دمهمو ماخذ آثار و په الماری کی نیسی، او د قاموسونو حیثیت لری. غالباً خنی حسود کسان به ما پدی قضاوت وغندی چی ولی می ښاغلی خلجي په دی قطار کی در ولی دی، خوزه د خپل قضاوت له پاره منطق لرم او دازمانظر دی چی و وایم دا خلور کسه زمونږ په هغو لیکوالانو کی چی آثار یی د ماخذ حیثیت لری طاق لیکوالان دی. راغلو دغه محترم دی نوی اثر ته چی د افغانستان او روسی دسیاسی روابطو په برخه کی یی لیکلی دی یو غنیمت او گټور اثر دی چی د ادوری موضوع ده او د پرونی روسی او بیا وروسته پر شوروی اتحادی چی اوس متلاشی سوی دی زمونږ لیکوالانو ډیری مقالی او رسالی او حتی کتابونه لیکلی دی، ولی په دغو لیکنو کی دموضوع دماهیت او حقایقو پر مخ د احساساتو پر دی غور ولی سوی دی نو ځکه علمی

ار زبنت یی بیکه شانتدی .

دغه ورستی حوادث چی منخ ته راغلل او افغانستان یی په اوږ او وینو کی ولغې او ده کومو عملونو معلول و ؟ ، داپوښتنه ډیر ژور او دقیق جواب غواړی او پردی مساله باید ژوری څیړنی وسی او دا څیړنی به نه یو ازی نن بلکه سبانی خلک به هم ډیر پر وږ غیږی ، خودا ضرورده چی دنن خلک چی دحوادثو عینی شاهدان دی پر واقعیت بنا فاکتونه باید عرضه کړی چی سبانی خلکو ته به دماخذ حیثیت ولری .

ز مون یوشمیر بغیل لیکوالان چی په خپله هم څه نه کوی او نور څوک چی کار کوی هغه پدی معنی چی دا دقیق کار نه دی دکاره یی زړه ورتوری خوزه وایم چی کار باید وسی که دقیق هم نه وی ، خو کیدای شی ډیر حقایق په هغه کی پیدا شی او دابه هغه چا ته چی بیا دقیق کار کوی مرسته وکړی . بناغلی ځلمی صاحب که څه هم خبره له ډیر لیری رامو سبلولی او بیایي په ځینو برخو کی اوږده مز لونه را لند کړی او ځینی لنډ مز لونه یی - اوږده کړی دی ، دادده د لیکوالی هغه خاصه سلیقه او صلاحیت دی چی ځان ته یی لری خود موضوع په رابطه له چوکاټه نه دی وتلی ، نو ځکه دا اثر به دموادوله پلوه دماخذ کار ورکړی .

داچی دغه د تاریخ په بهیر کی حوادث او پښی دکومو عواملو په فشا رازیز یی او کوم مسیرونه په منخ وړی او دیوی تاکی علمی میتودولوږ په چوکاټ کی هغه وچونل سی دا کار هم ضرور دی ، خو بناغلی ځلمی صاحب ددغه عمده کار له پاره را تلونکو محققینو ته مواد په لاس ورکوی . راغلون مون او روسی او بیادشوروی اتحاد سره سیاسی روابطو ته ، دایو جغرافیایی جبر دی چی له جیو پو لټکی نظره مون ته داسی سیمه راپه نصیب کړی ده چی سراسر د حوادثو او تاریخی فاجعو زیند ځای باید ورته ووايو .

زمون او روسی تر منخ په نولسمه پیری کی هغه مهال چی روسانو

په ديو آسا قدمونو پر مرکزي آسيار اڅغستل او دجنوب له خوا دانگرين
قوتونه له پنجاب څخه د ابا سيند پر غاړه وپلي کيدل دلته څرنگه فضا را
منځ ته سوي وه د تاريخ ډيری درنی مسابقي روانی وی .

روسانو په ناخوانی زموږ پر سر معامله گری کولی ، سره له دی چی .
پرنس کرچاکوف د نولسمی پیری په اوپایموکلونوکی داسی د انگرین
نفوذ ته خوشی کړی وی او د (گورچاکوف گرونو ویل) ترون سوی
و خود دعواو یا یموکلونو په پای کی یی په غلا جنرال ستالیتوف دیوه
هیات په مشری دامیر شیر علی دربار ته راواستاوه او انگریزی تهدید
کړ ، په دغه ایلسی طریقه یی انگرین پر موږ راوگماره او کله چی یی .
او به خړی کړی نو د برلین په کانگریس کی یی زموږ وطن بیا د انگرین
په نفوذ کی وسپاره او دهغه څخه یی په بالقان کی امتیازات واخستل
په دی پسی د امان الله په وخت کی یی د افغانستان سره دوستی .
نوی صحنه رامنځ ته کړه او دا هغه مهال وچی تازه په روسیه کی د
اکتوبر انقلاب سوی و . بالاخره چی د انگرین په تفتین او تو طو د امانی
دوری سقوط رامنځ ته سو ، دوی خاموشی وکړه او داخل یی د انگرین
لاس پر موږ را خلاص کړ او دهغو څخه یی د امتیاز واخست چی په
مرکزی آسیا کی به دشوروی د نفوذ په مقابل کی مد اخله نه کوی
دریمه پرده ددی د رami دا و ه چی په افغانستان کی یی دیوه نوی
انقلاب صحنه جوړه کړه . انقلابی گوند یی حمایت کړ خو په هغه کی یی
انشعاب راوست وروستی یی رهبران یو په بل قتل کړل او پر بنډه .
نظامی مداخله یی وکړه .

دوی غوښتل د افغانستان څخه د تپوپ دیوی تختی په توگه کار واخلی
خو کله چی مقاومت ورسره و سو نو بریث نیف ناری کړه چی موږ
خپلی قواوی هغه وخت با سو چی د خلیج پارس په باب غرب زموږ
سره مفاهمی ته ورسیزی یعنی دوی ته باید امتیازات ورکړی

خود آگویی بی ستونی و ریشری کپ او نه یوازی یی په آسیا کی څه په نصیب نه سول بلکه له خپله منځه منفجر سو .

افغانستان د دوی د مدد اخلو په وجه سختی ضربی و خوږی او د قرون وسطی و گیدی ته ورو لوید .

شوروی ولاړ او ځای یی روسی و نیوی ، روسان بیا هم د افغانستان څخه دست برداره نه شول او دروسی فدا تیف همدا اوس هم د افغانستان په مسایلو کی د بر بنډی مد اخلی څخه برخه من دی او په افغانستان کی د متخاصمو قوتونو په جنگ کی طرف لری او مد اخله کوی ، خود تاریخ څخه څوک عبرت نه اخلی او بیا هم دهغو سره لاس یو کوی .

دا یو مختصر تصویر و چی تفصیل به یی تاسی د محترم د ځلی صاحب په دی کتاب کی ولولی .

تر هغه ځایه چی زما فکر له دغو جریاناو سره آشنا دی نو د ښاغلی فاضل ځلی صاحب په کتاب کی د احموتو په کمله غنا پرته ده ، او یوشمیر داسی نوی اسناد او شواهد پکښی موجود دی چی دهغو د چا ښوولو په پاره باید زیات تتبعات و سی ، او په حاضر وخت کی دا کتاب زه یو غنیمت اثر گنم د ښاغلی ځلی صاحب له پاره صحت او په نور و دغسی علی کار و کی توفیق غواړم .

په درناوی

کاندید اکادمین محمد ابراهیم عطایی
۱۹۹۵ کال د جنوری ۳۰ کوټه - الماس کلی

تقریظ

اثر منحصر به (تاریخ مختصر روابط سیاسی افغانستان با روسیه) را مطالعه نمودم. این اثریست که از طرف پتر و هشنگر و محقق افغانی منسوب به اکادمی علوم دولت اسلامی افغانستان محترم محمد ولی خلی به معیار وطن پرستی و افغان دوستی، آزادمنشی که خاصه، مردم غنور و باشاهت ما است، با کمال بیطرفی و خالی از تعصب و تعصب، بزبان دری و پشتو که همه از آن مستفید شوند، به رشته تحریر آمده است.

در مقدمه و بدو امر مؤلف ضرورت جنگ و صلح و طبیعت توسعه جویی و حکمرانی بشری را به ماحول و خارج از آن به منصفه تحقیق گذاشته، جنگ و مقابل را در بین انسانها را از تکامل و پیشرفت دانسته و از اصل تنازع لبقات تمام هوسهای غریزوی، نفسانی و استعماری بشر بحث نموده و در اخیر برای اینکه به زور حق گفته نه شود، و دوام جنگها به قطع نسل بشر و ادبار زندگانی تمام نه شود، لاجرم به تشکیل مؤسسات بین المللی انسداد جنگ از قبیل جامعه ملل، کنوانسیونها و ملل متحد پرداخت و در جلوگیری از جنگ و جدل مقررات جنگ مجاز و غیرمجاز و مناشی متعدد به نشر رسانیده اند و افغانها که از زمانهای تاریخی درین گوشه ای آسیا به آزادی و حریت زیسته و در مسیر حیات پر افتخار خویش جهت حفظ آبروی سرزمین خویش با جها نگیران بزرگ دنیا چون چنگیز، تیمور، استعمار انگلیس و روس به مردانه گی دست و پنجه نرم کرده و موجودیت سیاسی و فرهنگی خود را به اثبات رسانید است در تمام دوره - استعماری به خصوص در شروع قرن نوزدهم به پیش قدمی دوا بر قدرت انگلیس و روسیه از همه اولتر متوجه مداخله این قدرت ها.

بوده و کوشش مینمودند که از رقابت این جهان کشایان در وحله اول بدنام صلح خواهی و حفظ بیطرفی از موجودیت سیاسی و تاریخی خود دفاع نمایند، و در صورت به خطر افتیدن مصالح ملی و ارزش های فرهنگی به مدافعه مشروع پرداخته و تانیات شوم و امیال حریصانه جهان گیری شان به ناکامی منجر نه ساخته از تلاش و مجاهدت لحظه فر و گذشته نه کردند.

اگر کسی بصورت محققانه و بیطرفانه روابط افغانستان و روسیه را تحت مذاقّه قرار دهد، به این یقین خواهد رسید که افغانها همیشه یک ملت در بدیوار قوای متعرض اجنبی بوده، و در اثر دسائیس و هجوم قدرت های اشغالگر از قوای فکری و مغزی خویش در راه ترقی و آبادی مملکت طوریکه شاید و باید کار گرفته نتوانسته و بهترین ایام حیات ملی خود را در دفع حملات دشمن و ایجاد حالات اضطرار گذشته و از نعمات وافر طبیعی و اقتصادی محروم مانده اند با این همه نارسائی ها باز هم در مقابل به آزادی و غرور ملی خود افتخار مینمایند و شکایت علیحده ندارند.

درین ایام تاریخی و سترگ دانشمند محترم بناغلی محمد ولی خلمی به خود جرات داده که شمه ای از حیات سیاسی و بعضی از رجال سیاسی خود را با یک امر قدرت جهانی یعنی روسیه به رشته تحریر در آورده و در تفسیر و قایع تاریخی و سیاسی همت به خرچ رسانیده و از تجاهل عارفانه و طمع بیجا احتراز نموده و در نتیجه قضاوت بر جریانات سیاسی مربوطه به روسیه و افغانستان به بسیار هوشمندانه و عدم مسؤلیت نگارندگی بدین وسیله به دانشمندان تاریخ سیاسی و سایر اهل خبره تفویض و ارائه کرده، اقدام بجای و مصلحانه شمرده میشود. من از نوشتن، تهیه و تالیف این اثر پر ارج تاریخی و سیاسی علی الخصوص درین مرحله تاریخی که هر افغان و وطن دوست

وچیز فهم علاقه مندی دارد تا شمه ای از مناسبات تاریخی افغانستان
 و روسیه پی ببرد و از ماجراها و موقف سیاسی ضد و نقیض ابر قدرت
 روسیه در مجاری مناسبات سیاسی و دیپلوماسی و قوف حاصل نماید
 و در حفظ نو ایس ملی، و ارزشهای فرهنگی و موجودیت سیاسی
 و اجتماعی بیش از پیش متوجه باشند، خواندن این اثر را برای همه
 شان توصیه میکنم، و در تالیف این اثر که در مسایل عمده سیاسی یک
 سلسله شواهد، اسناد، و قرار دادها ذکر و قید گردیده است، برای
 پژوهشگران و محصلین که درین رشته مصروف تتبع و کاوش اندخت
 بزرگ ثقافتی و سیاسی شمرده خواهد شد.

با احترام

پوهاند داکتر محمد احسان

استاد پوهنځی حقوق و علوم

سیاسی کابل

فهرست

شمبر	عنوان	صفحه
۱	مقدمه	۱
۲	دافغان او افغانستان تاريخي، ثقافتي او سياسي اهميت	۱۴
۳	دمنځني آسيا هيوادونو ته دروسي استعمار راتگ	۱۹
۴	د اعلي حضرت شاه اشرف افغان د حكومت سره	
۵	د روسانو سياسي روابط	۲۲
۵	دامير دوست محمد خان د حكومت سره	
۶	د روسانو سياسي روابط	۳۸
۶	دامير شير علي خان د حكومت سره د روسانو	
۷	سياسي روابط	۴۴
۷	دامير عبدالرحمن خان د حكومت سره د روسانو	
۸	سياسي روابط	۶۸
۸	پر پنځده باندې د روسانو حمله	۷۵
۹	موافقتنامه بين امير عبدالرحمن خان امير افغانستان و سرهنزي مور تيمر ديورند وزير خارجه حكومت هند در مورد سرحد روس	
۱۰	و افغانستان ۱۲ نومبر ۱۸۹۳	۸۵
۱۰	موافقتنامه بين حكومت برطانيه كير و روس تراري قلمرو هر دو كشور منطقه پاميرات ياداشت ايرل كمبري عنوان ام، ۱۵ مه ۱۱ ماه	
۱۱	مارچ ۱۸۹۰	۸۶
۱۱	د افغانستان اوروسي پي پي منځ كې د سرحدونو	
۱۱	د تاكلو پرو تو كول	۸۸

شمبر	عنوان	صفحه
۱۲	دامیر حبیب الله خان د حکومت سره دروسانو	
۱۳	سیاسی روابط د افغانستان په مکه دروسی او انگلیس د ۱۹۰۷ کال د اگست د میاشتی د ۳۱ د تړون مسوده	۹۲
۱۴	د اعلی حضرت امان الله خان د حکومت سره دروسانو سیاسی روابط	۱۰۲
۱۵	د ترکستان د شوروی جمهوریت د خارج چارو د ملی کمیاریت لیک د افغانستان د حکومت په نامه	۱۰۴
۱۶	نیټه ۱۹۱۹ کال د مارچ د میاشتی ۲۷ = ۱۲۹۸ کال حمل	۱۰۶
۱۷	د بخارا پر سر باندې د افغانستان او شوروی روسی اختلافونه	۱۱۰
۱۸	د شوروی اتحاد د لیدلوله پاره و اعلی حضرت امان الله خان ته بلن لیک نیټه ۲۴ اکتوبر ۱۹۲۷	۱۲۵
۱۹	د عقرب ۱۳۰۶ د بلن لیک د منلو نیټه ۹ نومبر ۱۹۲۷ = د عقرب ۱۳۰۶	۱۲۵
۲۰	د ماسکو په میلمستیا کی د اعلی حضرت امان الله خان په حضور د شوروی اتحاد د مرکزی کمیټی د اجرائیه رئیس کالینن وینا نیټه د ۳-۱۹۲۸ =	۱۲۶
۲۱	۱۳۰۷ ش کال شور د اعلی حضرت امان الله خان خوابیه وینا نیټه د ۳-۱۹۲۸ = ۱۳۰۷ شور	۱۲۸
۲۲	د اعلی حضرت امان الله خان حضور ته د شوروی اتحاد د مختار نماینده اولوی سفیرل، ن سټارک د اعتماد لیک وړاندی کول نیټه د اگست ۲۶-۱۹۲۸ =	۱۲۹
	۱۳۰۷ ش کال سنبله	۱۲۹

شمبر	عنوان	صفحه
۲۲	داعلی حضرت امان الله خان سیاسی شعور او ملی	
۲۳	روحیه د امیر حبیب الله خادم دین رسول الله د	۱۳۱
۲۴	شوروی روسی ته اخطار	۱۳۶
۲۵	اظهاریه حکومت جما هیر شوروی سوسیالستی	۱۴۲
۲۶	تلاکرام معین کمیساریت ملی امور خارجه اتحاد جما- هیر شوروی سوسیالستی عنوان وزارت خارجه افغانستان مؤرخ ۱۹- اکتوبر ۱۹۲۹ = میزان ۱۳۰۸	۱۴۴
۲۷	داعلی حضرت محمد نادر شاه د حکومت سره	۱۴۶
۲۸	در و سانو سیاسی روابط بیانیه نمایند ه مختار اتحاد جما هیر شوروی سوسیا- لستی ل، ن ستارک هنگام تقدیم اعتماد نامه به حضور اعلی حضرت محمد نادر شاه پادشاه افغانستان	۱۴۷
۲۹	مؤرخ ۱۹ دسمبر ۱۹۲۹ = قوس ۱۳۰۸ بیانات اعلی حضرت محمد نادر شاه پادشاه افغانستان هنگام پذیرفتن اعتماد نامه ل، ن ستارک نمایند ه مختار اتحاد جما هیر شوروی د افغانستان -	۱۴۷
۳۰	مؤرخ ۱۹ دسمبر ۱۹۲۹ = قوس ۱۳۰۸ بیانیه سردار محمد عزیز سفیر افغانستان در اتحاد شوروی هنگام تسلیم اعتماد نامه به رئیس کمیته مرکزی اجرائیه اتحاد شوروی م، ل، کالینن مؤرخ ۲۴ فبروری ۱۹۳۰ = حوت ۱۳۰۸	۱۴۹
		۱۵۰

شمبر	عنوان	صفحه
۳۱	جواب کالینن مؤرخ ۲۴ فبروری ۱۹۳۰ = حوت ۸، ۱۳، ۱۰۰، ۱۵۰	۱۵۰
۳۲	معاهده راجع به بیطرفی وعده تجاوز متقابلہ فی مابین دولت علیہ افغانستان واتحاد جماہر شوروی	
۳۳	سو سیالستی مؤرخ ۲۴ جون ۱۹۳۱ = سرطان ۱۰، ۱۳، ۱۰۰، ۱۵۶	۱۵۶
۳۴	داعلی حضرت محمد ظاهر شاه د حکومت سره درو سانو سیاسی روابط	۱۶۲
۳۵	د سردار محمد داؤد داستغنی متن	۱۸۲
۳۶	د دکتر محمد یوسف د حکومت سره دشوروی روسی سیاسی روابط	۱۸۵
۳۷	د دکتر محمد یوسف د حکومت د ناکامی عوامل	۱۸۹
۳۸	د دکتر محمد یوسف لنډه سوانح	۱۹۱
۳۹	د محمد هاشم میوند وال د حکومت سره دشوروی روسی سیاسی روابط	۱۹۳
۴۰	متن نامه استغفای محمد هاشم میوند وال از عهده صدارت به حضور پادشاه افغانستان	۲۰۳
۴۱	خلص سوانح محمد هاشم میوند وال	۲۰۵
۴۲	د نور احمد اعتمادی د حکومت سره درو سانو سیاسی روابط	۲۰۶
۴۳	موافقتنامه حکومت پادشاهی افغانستان و حکومت اتحاد جماہر شوروی سو سیالستی راجع به همکاری اقتصادی و تخنیکي در سالهای ۱۹۶۷ تا ۱۹۷۲ مؤرخ ۶ - فبروری ۱۹۶۸ = ۱۴ دلو ۱۳۴۶، ۲۰۸	۲۰۸
۴۴	د افغانستان د صدر اعظم بناغلی اعتمادی دوستا سفر شوروی روسی ته	۲۱۶
۴۵	د نور احمد اعتمادی د وینا لنډیز	۲۱۶

شمبر	عنوان	صفحه
٤٥	د شوروی اتحاد د صدر اعظم الکسی کاسیگین	
٢٢٠	د وینا لنډیز	
٤٦	متن بیانیه های به مناسبت پنجاه و یکمین سال استرداد استقلال افغانستان و پنجاه همین سالگره تاسیس روابط متقابله بین افغانستان و اتحاد شوروی که از طرف پادشاه افغانستان محمد ظاهر شاه و از طرف الکسی کاسیگین صدر اعظم اتحاد شوروی حین مسافرت دوستانه شان در کابل ایراد گردیده است	٢٢٢
٤٧	متن پیام اعلی حضرت محمد ظاهر شاه پادشاه افغانستان	٢٢٢
٤٨	کابل ٢ جوزا ١٣٤٨ هـ متن پیام صدر هیئت شورای عالی اتحاد شوروی	٢٢٢
٤٩	پادگورنی کریمین ٢٧ می ١٩٤٩ هـ افغانستان ته د شوروی اتحاد د صدر اعظم	٢٢٣
٥٠	الکسی کاسیگین سفر د افغانستان د صدر اعظم او د شوروی اتحاد	٢٢٥
٥١	د صدر اعظم ترمنځ په دغه متن گډه اعلامیه خپره سو نور احمد اعتمادی د ١٣٥٠ کال د ثور په ٢٦ د دغی	٢٢٦
	معروضی په وړاندی کولو سره د صدارت څخه	
٥٢	استغنی وگره	٢٢٥
٥٣	د نور احمد اعتمادی لنډه سوانح د ډاکتر عبدالظاهر د حکومت سره د شورویانو	٢٢٦
	سیاسی روابط	٢٢٧
٥٤	د ډاکتر عبدالظاهر لنډه پيژندنه	٢٤٣

شمبر	عنوان	صفحه
۵۵	د محمد موسی شفیق د حکومت سره د شوروی روسی سیاسي روابط	۲۴۱
۵۶	وزیر امور خارجه ایران آقای عباس آرام په تاریخ ۲۹ تیرما ۱۳۴۴ راجع په حل مسله آب - هلمند په حکومت افغانستان ضمن مکتوب مفصل	
۵۷	دوستانه مینوسل د افغانستان پاچا محمد ظاهر شاه در وسانودتوش در فغ کولوپه هکله دفرانسی د لوموند ورځپاڼی	۲۵۸
۵۸	د محمد موسی شفیق لنډه پېژندنه	۲۶۲
۵۹	د سردار محمد داؤد در ژیم سره د شورویا	۲۶۴
۶۰	سیاسي روابط سردار محمد داؤد د ۱۳۵۲ کال دوزی د میاشتی په اوله خپل حکومت سیاسي اقتصادی او اجتماعی	۲۶۶
۶۱	سر دار محمد داؤد د ۱۳۵۲ کال د حوت په نهمه د شوروی اتحاد د مشرانو په نامه د دواړو هیوادونو ترمنځ د دوستی د تړون د ۵۳ کالیزی	۲۶۸
۶۲	په پیغام کی وایی د محمد داؤد د وینا لنډیز	۲۷۱
۶۳	د شوروی اتحاد د عالی شور ادرئیس هئیت	۲۷۲
۶۴	د صدر نکولای پو دگورنی د خوابیه وینا لنډیز د شوروی اتحاد ته د سردار محمد داؤد د سفر	۲۷۳
	په پای کی گڼه اعلامیه	۲۷۵

شمبر

عنوان

صفحه

- ۶۵ — دایران یو اقتصادی هیئت دهغه هیوادد تجارت
دوزیر فریدون مهدوی په مشرۍ کابل ته
راغی او د افغانستان په او ه کله انکشافی پلان
کی یی د برخی اخستلو مذاکره پیل کړه ۲۷۸
- ۶۶ — د سردار محمد داؤد د سفر په پای کی د افغانستان
او شوروی اتحاد ترمنځ د اقتصادی همکاری
موافقه لاس لیک سو ه چی متن یی دادی: ۲۸۲
- ۶۷ — د سردار محمد داؤد وینا د پولی تخنیک د فارغانو
په مناسبت ۲۸۴
- ۶۸ — د سردار محمد داؤد وینا د جمهوریت لومړی
دوری د لوی جرگی د پیرانستلو په مناسبت ۲۸۴
- ۶۹ — د سردار محمد داؤد د ۱۳۵۶ کال د ثور په ۳۱
د بز نس تایمز د جریدې د مدیر او د لندن تایمز د-
ورځپاڼی د نماینده کلیون رافیری د سوال په جواب
کی وینا ۲۸۶
- ۷۰ — د سردار محمد داؤد وینا د غیر منسلکو هیوادونو
په کنفرانس کی ۲۸۶
- ۷۱ — د خلق د موکراتیک گوند د جزاد قانون د نافذیدلو
له کبله داسی عکس العمل ښکاره کوی ۲۸۹
- ۷۲ — د سردار محمد داؤد او پریرتریف د نظر اختلاف
په هکله د فالز آف افغانستان داسی لیکي ۲۹۱
- ۷۳ — د ماسکو د عصر جدید مجله د میر اکبر خیبر د وژلو
د دسیسې په هکله لیکي ۳۰۴
- ۷۴ — گولدیته نایار په خپل اثر رو سهاچرا بر افغانستان
تجاوز ترسره؟ د داودخان د غلطیو په هکله لیکي ۳۰۴

شمبر	عنوان	صفحه
۷۵	د حکومت اېلاغيه	۳۰۵
۷۶	د ثور انقلاب او د سردار محمد داود د در ژيم	
۳۰۷	په ننگيدل	
۳۰۸	د انقلاب د ۶ ثور لیکوال پدی هکله داسی لیکي	
۷۸	د سردار محمد داود د قواو په مقابل کی د ثور	
۳۱۰	کود تاجپان داسی بریالی سول	
۷۹	گذرگاه افغانستان چی ویلهلم دتیل المانی لیکي	
	د سردار محمد داود د حکومت د سقوط او مرگ	
۳۱۲	په هکله داسی لیکي	
۸۰	لويز دوپره د دانشمند انسان شناس امریکایی	
	د ریک راپور خبر برای جامعه پوهنتون امریکا	
۳۱۴	چین مینو یسد	
۸۱	نوراسته مامور پوهنتون په عنوان ناظری پر	
۳۱۵	این حمله چین مینو یسد	
۳۱۹	قوماندان عبدالقادر په زبان دری چین گفت	
۳۲۱	د سردار محمد داود لنډه پېژندنه	
۸۴	استاد میر محمد صدیق فرهنگ په خپل اثر افغانستان	
	د پنج قرن اخیر کی د سردار محمد داود د	
۳۲۲	شخصیت په هکله داسی لیکي	
۸۵	د نور محمد تره کی د در ژيم سره د روسانو	
۳۲۷	سیاسی روابط	
۸۶	نور محمد تره کی در بیانیه تلویزیونی خویش	
۳۲۸	راجع به سیاست خارجی چین میگوید	
۸۷	نور محمد تره کی د ۱۳۵۷ کال د ثور په ۱۹ دخپل	
۳۲۹	حکومت کی نلاره دکابل رادیو خخه خپره کړه	

شمبر	عنوان	صفحه
۸۸	متن معاهده دوستی و حسن همجواری بین جمهوری دموکراتیک افغانستان و اتحاد شوروی	۳۳۰
۸۹	آئین نامه	۳۳۴
۹۰	متن موافقتنامه بین حکومت جمهوری دموکراتیک افغانستان و اتحاد شوروی درباره تشکیل کمیسیون دایمی راجع به همکاری اقتصادی	۳۳۶
۹۱	نور محمد تره کی د هیواد د بیلوچار و د سامبالولو له پاره دغه فرمانونه صادر کړل	۳۳۸
۹۲	ایرانی نویسنده منصور راجی د تره کی د وژلو حادثه داسی بیانوی	۳۴۵
۹۳	دالمان مشهور لیکونکی په خپل اثر د افغانستان لویدلاری د تره کی د وژلو په هکله لیکلی	۳۴۱
۹۴	د نور محمد تره کی لنډه پېژندنه	۳۴۷
۹۵	د حفیظ الله امین د رژیم سره دروسانو سیاسي روابط هندي ژورنالست کولديپ نایار په خپل اثر د ۱۹۸۰	۳۵۰
۹۶	کریسمس شپه کی پر افغانستان باندي دروسانو دیرغل او حفیظ الله امین د وژلو په هکله لیکلی	۳۵۷
۹۷	خلص سوانح حفیظ الله امین	۳۷۲
۹۸	د بیرک کارمل د رژیم سره دروسانو سیاسي روابط	۳۷۵
۹۹	پلینوما	۳۸۰
۱۰۰	جبهه ملی پدر وطن	۳۸۱
۱۰۱	تدویر لویه جرگه سال ۱۳۶۴ - ۱۷ حمل	۳۸۴
۱۰۲	تدویر جرگه عالی قبایل	۳۸۶

شمبر	عنوان	صفحه
۱۰۳	توسعه سازمانها	۳۸۸
۱۰۴	اختناق آزادی بیان و تظاهرات	۳۸۹
۱۰۵	جریده پلوشه در شماره ۲۳ - ۵ حوت ۱۳۷۰ در عنوان مقاله روز قیام مردم و دختران شیر صفت کابل چنین اظهار تاتر نشان میدهد	۳۹۰
۱۰۶	سلوک تعلیم و تربیه عساکر اشغالی روسیه به مقابل افغانها	۳۹۱
۱۰۷	تاخه و تاز بر شعایر ملی و شمامت افغانی	۳۹۲
۱۰۸	سقوط بیرک کارمل	۳۹۶
۱۰۹	متن خلص پیشنهاد سبکدوشی بیرک کارمل از مقام منشی عمومی کمیته مرکزی ح، د، خ، ا، به کمیته مرکزی حزب	۴۹۸
۱۱۰	د بیرک کارمل لنزه سوانخ	۴۹۹
۱۱۱	ده اکثر نجیب الله در رژیم سره در و سانو	
۱۱۲	سیاسی روابط	۴۰۱
۱۱۳	دملی روغی جوړی سیاست	۴۰۳
۱۱۴	د ژینو د موافقی دمهمو اسناد و فهرست	۴۰۸
۱۱۵	د ژینو د توافقاتو د لاس لیک له امله ده اکثر نجیب الله وینا	۴۱۱
۱۱۶	ده اکثر نجیب الله د ملی روغی جوړی د پروگرام د پر مخ بیولوله پاره و طو الوته دغه پیشنهادونه کول	۴۱۳
۱۱۷	ده اکثر نجیب الله در رژیم د پایښت له پاره در و سانو مالی مرستی	۴۱۵
۱۱۸	د افغانستان بانک څخه د پوځ استلو په نامه په لاندنی شمیر بانک نوټونه چاپ سوی دی	۴۱۷

شمبر	عنوان	صفحه
۱۱۸	دیسواو د شیانو د بیو د لوړیدو لولند ذکر	۴۱۸
۱۱۹	د ډاکتر نجیب الله در ژیم دله منځه تللو مهم	۴۱۸
۱۲۰	د دولت داو و کالو مصرف، عاید او د بودجی	۴۱۹
۱۲۱	د شور داو و می نیستی د پاڅون دار زبستونوڅخه	۴۱۹
۱۲۲	پرافغانستان باندگی د یرغل کولو په اشتباه د ځینو	۴۲۰
۱۲۳	د ډاکتر نجیب الله لنډه پېژندنه	۴۲۸
۱۲۴	اعلامیه پنج فقره ای جلاله مآب هاویر پریر	۴۳۱
۱۲۵	دیکو یار سرمنشی سازمان ملل متحد	۴۳۳
۱۲۶	بیانیه پتروس عالی سرمنشی ملل متحد	۴۳۵
۱۲۷	عکس العمل های بعضی از سران مجاهدین اسلامی افغانستان بر پلان پنج فقره ای نماینده ملل متحد	۴۳۷
۱۲۸	بناعلی بین سیوان	۴۳۷
۱۲۹	د ۱۹۷۲ عیسوی کال د اپریل په ۲۴ د تنظیمونو ترمنځ د پېښور د معاهدی د متن اصلی نسخه	۴۳۷
۱۳۰	انتقال رسمی زماه امور از رژیم داکتر	۴۴۴
۱۳۱	نجیب الله به دولت اسلامی افغانستان	۴۴۶
۱۳۲	بیانیه فضل الحق خالقیار صدراعظم رژیم	۴۴۶
۱۳۳	د ۱۴۱۲ - ۱۵ - ۲ جمعه	۴۴۷
۱۳۴	د ډاکتر نجیب الله حین تسلیمی قدرت	۴۴۷

شمبر	عنوان	صفحه
۱۳۰	بیانیه داکتر خلیل احمد ابوی رئیس اولسی -	
۱۳۱	جرگه چین انتقال قدرت بیانیه عبدالکریم شادان رئیس ستره محکمہ و قاضی القضاة رژیم داکتر نجیب الله.....	۴۴۸ ۴۴۹
۱۳۲	بیانیه فرو فیسور حضرت صبغت الله مجددی رئیس شورای مؤقت اسلامی و ممثل دولت اسلامی افغانستان چین تسلیمی قدرت از رژیم داکتر نجیب الله.....	۴۵۰
۱۳۳	د حضرت صاحب صبغت الله مجددی لنه ه پیشنندنه.....	۴۵۱
۱۳۴	تذکر بعضی از خسارات مهم اقتصادی از سال ۱۳۵۷ الی سرطان ۱۳۷۲.....	۴۵۶
۱۳۵	ماخذونه.....	۴۶۳

مقدمه

در اثر ضرورت و تشویق بعضی از دوستان و دانشمندان محترم خواستم مجموعه از اسناد روابط سیاسی و دیپلوماسی افغانستان را با روسیه سزای و معاصر درین اثر جمع آوری و وجیزه از تاریخ طرز تفکرات سیاسی و قدرت طلبی و جهان کشیابی بعضی از ملل و ابرقدرتها بخاطر خوانندگان گرامی تقدیم نمایم.

در مملکت ما بجز از چند نفر مؤرخ انگلشت شمار معاصر واقعات سیاسی و تاریخی را بر حسب توالی زمانی و تعاقب و بررسی یکایک حوادث بر اساس متود و لوزی تاریخی که در آن منابع اول، دوم، سوم بطور وضوح تذکار یافته باشد و مؤرخ به کمال بیطرفی و ذهانت فکری بدون اینکه تحت نفوذ اوضاع اجتماعی و سیاسی و تلقی مسلط ذهنی خویش قرار گرفته باشد به مشکل وجود دارد و از همین جهت است که بعضی از متفکرین میگویند که مسایل تاریخ و سیاست جز افسانه و یادروغ محض بیش نیست، در حالیکه انسان از جستجوی علل تاریخی که مرادش پیداکردن وسیله‌ی است تا او را در میدان حادثات حال و استقبال رهنمائی کند و چنانکه در علوم طبیعی معمول است علتی را میجوید که به استمداد آن مصائب را رفع و نعمت‌ها را جلب کند تا از خطرهای غیر مترقبه رهایی یابد. بنا بر آن نتیجه باید چنین گرفت که تاریخ و سیاست در خدمت بشر باید گماشته شود تا به وسیله آن بشر بتواند رهنمائی و هدایت حاصل دارد و از خلاها و اشتباهاتی که باعث تباهی و ویرانیهای خانمان برانداز در گذشته است - جدا بر حذر ماند.

مؤرخ و یاپژ و هشگر سیاسی باید معتقد باشد که اعمال انسان علی دارد که اصول آنها قابل تشخیص است، و اگر این طرز تفکر را نه بپذیریم. تفسیر وقایع تاریخ ناممکن خواهد شد و وظیفه خاص پژ و هشگر است -

این علل را باز جو نماید .

طوریکه از مراحل دوره های تاریخی فهمیده میشود انسان چه از مرحله اولیه زندگانی و چه بعد از آن دارای طبیعت و غریزه بود که ما آنرا به نام حب ذات و یا منفعت پرستی نیز نامیده میتوانیم .
در آن مرحله او بصورت فردی و اجتماعی میکوشید که بر وسعت و قلمرو خویش بیفزاید .

این امر نه تنها معلول ضروریات اجتماعی و عوامل سیاسی بود بلکه جزو خصیصه های انسانی است .

غالباً فراموش میکنند که در انسان علاوه بر جنبه تعقل یک قوه تسلط و بسط نفوذ هم وجود دارد ، به اتکا این غریزه مانند نباتات و حیوانات می کوشد بر اطراف خود دست یابد ، مجاورین خود را منکوب و حتی از بین برد تا دایره نفوذ حیاتی خود را بسط و توسعه دهد .

جماعات اولیه انسان ها این میل و قدرت توسعه طلبی بسیار محسوس داشت که ما آنرا به تنازع للبقا و یا بقای قویترین و پایدارترین نوع هم نامیده میتوانیم .

برای اینکه از این غرایز وحشی گری و فتنه انگیزی جلوگیری بعمل آید ، بعد ها مذاهب و ایدیالهای اخلاقی و حقوق بشری و عوامل دیگر میکوشید که از این قوه متجاوز و دست اندازی او بکاهد و آنرا تحت موازین و مقرراتی در آورد و در روابط بین جماعات انسانی حدودی قایل گردد که یک بخشی از آن را ما بناه حقوق عمومی و حقوق خصوصی دول یار و ارباب دیپلماسی می شناسیم .

دیپلماسی عبارت است از اداره روابط بین المللی به وسیله مذاکره سبب و روشی که سفر او نماینده گان برای صلاح و اداره این روابط بکار میبرند به عبارت دیگر شغل و یا فن دیپلماتها .

در کشور های که از رژیم دموکراسی پیروی میشود دیپلمات خارجی

با پالیسی‌های که از طرف هیئت وزیران تصمیم گرفته می‌شود و به تصویب نماینده‌گان منتخب مردم می‌رسد و سپس اجرای آن را اعم از اینکه دپلوماسی یا مذاکره نگوئیم Negotiation مینا میم به عهد متخصصین مجرب و کار دان و آگذا ر دک به صواب دید شخصی آنرا انجام دهند .

دپلوماسی به معنی اداره روابط یکدسته افراد بشر یا یکدسته دیگر خیلی قدیمتر از تاریخ است .

علمای قرن شانزدهم مدعی بودند که اولین دسته دپلوما تماملاً نیک و فرشتگانی از قبیل جبرئیل واسطه و روابط بین آسمان و زمین بودند البته این نظری نیست که مؤرخین امروز آنرا بپذیرند حتی در ازمنه ماقبل تاریخ اوقاتی بوده که دسته از وحشی‌ها لازم میدیدند مثلاً به منظور اینکه جنگ را متوقف سازند و محروم و حین خود را جمع‌آوری و مقتولین را دفن نمایند ، با دسته دیگری مذاکره نمایند حتی برای اجداد گرمانین .

Geramanon یا نندرتال Nanderthal یعنی از وقتیکه چنین احتمالی را ممکن الوقوع بشماریم هر دسته میدانستند که اگر فرستاده و نماینده آنها قبل از آنکه بتواند پیام خود را برساند از طرف دسته دیگر کشته و خورده شود به جریان این مذاکرات لطمه وارد خواهد شد ، بنابراین از همان آوان ماقبل تاریخ عادت بر این بوده است که به مذاکره و فرستاده‌گان بایستی مزایا و مصونیتی داده شود که جنگ جویان از آن بی‌نصیب بودند ، از همان اوایل این فرستاده‌گان جنبه مقدس داشته و از همین جا مصونیت مخصوصی که دپلوماها امروز از آن برخوردار دارند سرچشمه گرفته است .

موضوع منع جنگ و منع استعمال قوه موضوعیست که بشریت را از قرن‌ها متمادی بخود مشغول داشته و برای نظام حقوق دول .

امروزی یکی از پرابلمهای مهمی بشمار میرود، اینکه در روابط بین المللی تا کدام اندازه جنگ و یا استعمال قوه مجاز خواهد بود. عقاید حقوقی قرون وسطی متمایل بر این بود که جنگ را به سرحدات معینی نگهداشته و از آن به صورت محدودی جلوگیری نماید. اساس مفکوره های فلاسفه و متفکرین این عصر را پرنسپ جنگ مجاز و جنگ غیر مجاز را تشکیل میداد.

اسلام را جع به لزوم جنگ و جهاد میگوید:- همیشه دسته نادان وجود داشته اند که پای بند مقرراتی نه بوده و در اثر پیروی از هوا و نفس برای انهدام قوانین روحانی و جسمانی عام المنفعه کوشش و مانع فرهنگ و تربیت شده اند. اینرو بنا به فرمان خود در مواقع که از عمل این قبیل اشخاص به آزادی و استقلال و حیثیت ملی و آسایش عمومی خطر متوجه و یا نصیب و تو بیخ و تنبیه جزا طریق اصلاح را پیش بگیرند دفع فسادشان از لحاظ انتظاری آسایش اجتماعی لازم و واجب است، شرایع الهی نیز هر یک به موقع خود دستور دفع فساد این قبیل اشخاص را داده اند.

پس درین دنیای پر شور و نا آرام اثر استعمال قوه قاهره همیشه ناروا نخواهد بود و وقتی نارواست که برستم و کینه مبتنی باشد مسلمانان برای تنظیم روابط خود با جوامع غیر- مسلمان از شیوه مسالمت آمیز استفاده می نمودند، و موجودیت بعضی از دولت ها و ملت ها را بطور موقت به رسمیتی شناختند و به بستن قرار داد عدم تجاوز که صلح را برای مدت کوتاهی - تأمین مینمود می پرداختند زیرا شناسایی دایم بستن قرار داد صلح همیشگی با هدف کلی اسلام ایجاد حکومت جهان برادری تحت - لوای اسلام مغایرت داشت و صلح یک حالت موقتی و سیله ای

برای پیشبرد هدف اصلی به حساب می آمد و تا زمانیکه مصالح سیاسی اقتضا میکرد ادامه می یافت .

در مورد عدل و انصاف و مهربانی و حفظ عهد و پیمان
در جنگها پیغمبر اسلام حضرت محمدؐ فرموده است :-

(... دشمنانیکه در جنگ به اسارت گرفته اید، آزاد کنید ، جهاد شما با اسراء مردانه باشد، پیمانهای شما با دشمن خالی از شائبه باشد، گفته خود را محترم شمارید ، آنانیکه از در مسالمت درآمده و شمشیر نه کشیده اند و شهرهای که به روی شما اسلحه نه کشیده اند، مورد تاراج قرار نه دهید ، هر کس - رحم نه کند ، خدا بر او رحم نمی نماید . مبادا به کودکان ، یا زنان یا پیران که جز دشمنان شما هستند ، دست تعرض و هواخواهی دراز نه کنید ، هیچ خانه را ویران نه کنید هیچ حاصلی را مسوزانید ، درختان تاکستانی نبرید ، بر کودکان و پیر مردان و زنان رحم نمایید ، هیچ کاری را بیجان نه کنید هر کس گوید نیست خدایی به جز خدای یگانه جرم سیاست در حقش روا مدارید ...)

در هنگام صلح از نظراسال سفر او نماینده گان ، روابط معنی دید نه شد و سفر برای مدت کوتاه (فقط در حدود رساندن پیغام دولت متبوع به دولت دیگر) رد و بدل می شد و سفیر و نماینده دایم وجود نداشت و روابط سیاسی محدود به بستن قرارداد عدم تجاوز و ایجاد روابط بسیار ساده اقتصادی بود . **طوریکه قرآن کریم می فرماید :-** (خداوند شمارا از ابراز دوستی و مودت و احسان و رفتار عادلانه در باره کسانی که در دین با شما پیکار نمی کنند و شمارا از سرزمین های خود بیرون نمی رانند منع نمی نماید (آیه ۸۰ از سوره ممتحنه . اگر طرف دیگر قرار داد مرگب اعمال و رفتاری می شد که بیم خیانت میرفت دوران صلح

خاتمه می یافت و جنگ شروع میگردید و صلح دایمی زمانی به وجود می آمد که استقلال سیاسی طرف معاهد برای همیشه از بین میرفت و از نظر سیاسی چیزی از قلمرو اسلام میگردید. به همین دلیل مسلمانان خط فاصلی بین خود و بیگانه گان ایجاد کرده بودند، ولی گذشتن از آن غیر ممکن نبود بلکه همه میتوانستند با پذیرفتن آئین جدید با بستن پیمان صلح دایم در گروه خودی وارد شوند. بر اساس عقیده و اظهار به اینکه هدف نهایی اسلام جنبه جهانی داشت، **دنیای آن زمان از نظر مسلمانان به دو قسم تقسیم می شد :-**

دارالاسلام و دارالحرب و از لحاظ تئوری این دو همیشه در حال جنگ بودند گرچه طبق ایدئولوژی یا عقیده اسلام استفاده از زور و در فشار گذاشتن سایر ادیان به منظور تغییر عقیده قلبی آنان صریحاً بی ارزش اعلام شده بود. طوریکه می فرماید: (لا اکراه فی الدین) سعی می شد از راه یک انقلاب فکری بدون توسل به زور نظام جدید را در جهان منتشر نمایند و میفرماید: (ترجمه) به اهل کتاب جز با بهترین و مؤثرترین روش ها بحث نکنید) ولی اگر در گسترش آئین جهانی با مانع برخورد می کردند آن زمان جنگ غیر قابل اجتناب به حساب می آمد این جنگها به عنوان حمایت از آزادی عقیده و تأمین محیط آزاد برای توده های که دچار استعمار فکری شده اند و بلاخره از بین بردن اختناق فکری ویدی و قانونی عادلانه جهاد در راه خداوند محسوب میگردید و ثواب اخروی داشت. قبل از شروع جنگ مذاکرات مستقیم به صورت خاصی به عمل می آمد، سفرای نزد دولتهای بیگانه میفرستادند و آن دولتها را به آئین جدید دعوت میکردند و در صورت رد دعوت تنها راه حل اختلاف جنگ بود، این

نوع جنگ صورت تعرضی داشت نوع دیگر به نام جنگ تدافعی وجود داشت که به منظور دفاع از قلمرو انسانی و رفع اشغال نظامی و حفظ سکنه کشور صورت میگرفت و در جنگ رعایت روشهای انسانی را توصیه می نمودند به هر حال چون تا موقعیکه جنگ با طبع انسانی پیوند دارد ریشه آن قوی خواهد بود، بهترین وسیله برای تعدیل و ملایمت آن اینست که فقط برای دفاع از جان و آزادی به کار رود و مصالح انسانی در آن رعایت شود.

مولینا جلال الدین بلخی در اثر مشهور خویش مثنوی میگوید: که جهان وجود در سیر تحولی است. ماده وهستی از جمادیه نباتات و از نباتات به حیوان و از حیوان به انسان تحول می یابد و از مقام انسانی نیز بالاتر می رود ولی در هر مرحله یی دیگر مرحله کهن را از یاد میبرد فقط میل و غریزه کور و نامحسوسی نسبت به ظواهر عالم و مرحله طی شده در او باقی میماند، انتقال از یک مرحله به مرحله دیگر به وسیله یی نفی مرحله ماقبل است. خود این مرحله به نوبه یی خود نفی میشود (نفی در نفی) لذاتقی یا مرگ عدم مطلق نیست بلکه فنا و مرگ شکل انتقال به مرحله یی تالی، تحول و پللی برای گذار به عرصه بالاتر است. دسراسر مثنوی مولوی نمونه های متعدد دی از اندیشه تضاد وجود دارد، جهان جنگ اضداد است. ضد ها زائده میشود، ضد ها با اضدا میتوان شناخت، جهان آمیزه است از عناصر متضاد، به همین جهت همه چیز درین جهان نسبی و متغیر است، ضد ها با هم در آمیخته، به هم تبدیل میشوند ولی سرانجام نیز با تضاد حصول هماهنگی است.

این جهان جنگ است	چون کل بنگری	ذره، ذره همچودین با کافری
این یکی ذره همی پر د به چپ	واندگر سوی یمین اندر طلب	
ذره ای بالا و آن دیگر ننگون	جنگ فعلیشان بین اندر سکون	
جنگ فعلی هست از جنگ نهان	زین تخالف آن تخالف را بدان	
جنگ پیغمبر مدار صلح شد	صلح این آخر زمان زان جنگ بود	

در قرن ۱۸، و ۱۹ به عوض نظام حقوقی و سیاسی قرون وسطی سستم دولتی ملی با تمام قدرت خود تبارز نمود، جنگ حق جنگ تعرضی و جنگهای استعما و تصرفی به حیث آله های مشروع سیاست قوه عرض اندام نمود، مبادرت به جنگ به حیث یکی از حقوق حاکمیت شناخته شد و ماهیت جنایی خود را از دست داد. درین دوره نمیخواهند جنگ را به کلی ممنوع نموده از بین ببرند بلکه میخواهند بر آن قیدگذاری کرده بانمود تکامل مفکوره بیطرفی آنرا به یک منطقه و احد منحصر سازند. به این ترتیب سستم حقوقی خاصی بمیان آمد، اینکه دولتها در حالت صلح مکلف اند یکدیگر خود را احترام نماید و استقلال و تمامیت ارضی یکدیگر خود را بشناسند ولی از طرف دیگر هر دولت حق داشت به جنگ مبادرت کند و تا اندازه بطرف مقابل خساره وارد نماید که حقوق آنوقت را اجازه میداد. این مفکوره بصورت عمومی تاجنگ عمومی اول، دوام نمود که در اثر پافشاری ممالک انگلوسا کسون جنبش صلح خواهی بوجود آمد که در آن جنگ را تقبیح نمود و در آغاز قرن بیست مذاکرات منجر به انعقاد کنفرانس هاگ گردید.

جنگ عمومی اول در قضاوت درباره جنگ تغییراتی جدیدی بوجود آورد در معاهدات صلح المان را به حیث یگانه مقصر شناخته و قیصر کشور مذکور بر طبق ماده ۲۲۷ معاهده صلح و رسایی به حیث نقض کننده رسوم و مقررات بین المللی و قدسیت معاهدات معرفی گردید و بر طبق ماده ۲۳۱ معاهده مذکور مکلف شمرده شد خساراتی که بر متحدین و اتباع ایشان وارد آورده بودند جبران نماید. بعد از جنگ عمومی اول بعضی از دول متحارب کوشیدند تا یک نظام صلح بین المللی را که در آن حقوق آزادی های بشری تضمین شده باشد به وجود آورد و احساسات جنگی و تعرض را به هر نام و نشانی که باشد مردود بشمارد ماده دهم پیمان جامعه ملل جنیوا همه اعضای جامعه را مکلف نموده

بود که تمامیت ارضی و استقلال یکدیگر خود را محترم شمارند در صورتیکه یکی از اعضای مورد حمله ناگهانی واقع میشد محتویات این ماده رعایت شده و پیمان نیز بصورت یک معاهده دفاعی بکار می افتید در مورد وقوع یک تصادم آبی مواد ۱۲ تا ۱۵ بکار می افتید که در آن صورت جبراً اصل مسالمت آمیز اختلاف بین المللی مندرج بود. بر طبق ماده ۱۲ طرفین منازعه مکلف بودند یکی از سه راه آبی را انتخاب نمایند :- اینکه موضوع به حکمیت رجوع میدادند. به قضاوت ارجاع مینمودند، و یا اینکه بر محل مسأله از شورای جامعه استمداد مینمودند. در صورتیکه یک دولت مخالف مؤامندرجه پیمان به جنگ اقدام مینمود مجازات پیش بینی شده در ماده ۱۶ از قبیل مجازات اقتصادی و غیره عملی می شد، صرف یک مطا مختصر پیمان جامعه ملل نشامید هد که پیمان مذکور نه تنها متضمن منع استعمال قوه بشمار نمرفت بلکه قاعده جنگ را نیز منع قرار داد بود منع جنگ که در پیمان تذکر گرفته تنها جنگ به معنی تخنکی و ناحوی آن محدود مینماید. حمله ایتالیه بر حبشه به حیثیت و اعتبار جامعه ملل صدمه شدید وارد ساخت جامعه اتفاق ملل به موجب منشور خود مؤظف بود که عضو متخلف را از صحنه خود طرد نماید، ولی کونت چیانو داماد موسولینی که اخیراً به سمت وزیر خارجه منصوب شده بود، چون نمیخواست به کلی قطع رابطه کرده باشد اعلام داشت که ایتالیه در واقع در حبشه وظیفه و تکلیف احیای اجتماعی و استقرار مدنیّت را انجام داده و چنانچه مجمع اتفاق ملل ماموریت اورا محترم شمرده، الحاق حبشه را به رسمیت بشناسد حاضر است که ماکان به همکاری خود ادامه بدهد. انگلستان و فرانسه حاضر بودند پیشفا چیانو را بپذیرند ولی نماینده افریقای جنوبی اعلام داشت: دین ست بر همه ما مسلم شد که اساس مجمع ملل در پیش چشم ما رو به زوال و نیستی

میرود پنجاه دولت زمام اختیار خود را به دست سه دولت، از مقتدرترین دول سپرده میخوانند بگویند و تصدیق کند که عاجزند، از اینکه یکی از ضعیفترین ملل عضو سازمان را از نیستی نجات بخشند. مهمل ماندن مجازات اقتصادی نسبت به دولت متجاوز ضربت شدیدی بر بیکر مجمع ملل بود و حیثیت و حسن شهرتش را متزلزل ساخت. اعلامیه دول دنمارک، اسپانیا، فنلاند، ناروی، هالیند، سویدن، سویس به تاریخ اول جون ۱۹۳۶ نمیتوانند خود بخود مجازات های اقتصادی را به موقع اجرا گذارند، ضربت دیگری بود که حیاتش را دگرگون ساخت. ایتالیه با وجود این که مجمع ملل عمل مثبتی انجام نداده بود، فردای امضا قرار داد ضد کمینترن، به بهانه اینکه وضع حبشه و تشکیل امپراتوری ایتالیه را به رسمیت نمی شناسد از مجمع، مجمع ملل - خارج شد. دیگر وجود مجمع زائد و عبث بود. نماینده آسترلیا برای نجات دادن صورت ظاهر پیشنهاد نمود، که مجمع فقط به وظایف اجتماعی و اقتصادی و مالی خود ادامه بدهد بدون اینکه به همکاری سیاسی بین دول که دیگر غیر ممکن است، توجهی داشته باشند، این تصمیم در اول سپتمبر ۱۹۳۹ یعنی شب قبل از وقوع جنگ جهانی دوم علنی گردید.

ناکاهی جامعه ملل جنیوا در برقراری صلح و عدم توانایی تجارب بین دو جنگ برای جلوگیری از یک جنگ جهانی باعث بوجود آمدن - سازمان بزرگتری گردید که اولین وظیفه خود برقراری و حفظ صلح و امنیت جهانی قرار داد منشور این سازمان بزرگ جهانی علاوه بر اینکه در مقدمه خود این مرام عالی را متذکر شده در ماده دوفقره چهارم خود چنین خاطر نشان ساخته است که بایست همه اعضا در مناسبات بین المللی خود از تهدید یا استعمال زور بر علیه تمامیت ارضی یا استقلال سیاسی کدام مملکت و یا به هر طریق دیگری که با مرامهای

ملل متحد متباین باشد دوری جویند، به این ترتیب دیده میشود که افکار عامه جهانی از تذکر کلمه جنگ در منشور ملل متحد این سازمان بزرگ جهانی جلوگیری بعمل آورده و با تذکر منع استعمال قوه همه خالیگامای حقوقی موافقات گذشته را بر نموده قوه درین جا چنانکه همه حقوق دانهای جهان به این عقیده میباشند عبارت است از قدرت فزینی، در مرحله اول، قدرت اسلحه به هر شکل که تطبیق شود، منشور سازمان نه تنها جنگ را تحریم نموده بلکه هرگونه قوه و یا تهدید به آن را ممنوع قرار داده است، به محض اینکه سازمان ملل متحد تشکیل و اعضا آن گرد هم جمع شدند تصمیم گرفتند روش بشر دوستی یا هیومنزم جدید را بر سیاق مدنیّت مغرب زمین بسط و عمومیت دهند لذا اعلامیه جدید حقوق بشری را به تناسب عقاید و آراء امر و زری به کیفیتی که در کلیه اطراف عالم محوری و منبع شد تدوین نموده آنرا شالوده سازمان خود قرار دادند طرح مقدماتی اعلامیه پس از یکله مدتی مدید مورد علاقه قرار گرفت در سومین جلسه سازمان در سپتمبر ۱۹۴۸ = ۱۳۲۷ هجری در تحت ریاست خانم روزولت مطرح گردید

از همان وهله اول دو مفهوم مخالف و مختلف به وجود آمد، یکی از طرف خانم روزولت حمایت می شد و به موجب آن هر فرد انسانی دارای حقوقی است غیر قابل تجاوز این حق باید از طرف دولت و اجتماع شناخته شده و محترم شمرده شود، مفهوم دیگری از طرف روسها پیشنهاد شده و به موجب آن فرد به هیچ وجه دارای حقی نیست که بتواند به موجب آن در برابر اجتماع متظاهر و متکی باشد، به دین قرار حتی در مبحث علمی و نظری نیز دو مفهوم مخالف شرق و غرب در برابر یکدیگر استادند یکی حقوق فردی را محترم شمرده دما از آزادی میزد، و دیگری فرد را در جامعه مستحیل دانسته فقط جنبه اجتماعی آن را قابل اعتبار میدانست به عبارت دیگر همان دو مفهوم متضاد و مخالفی که اتحادیه آتلانتیک را از یکطرف و بلوک شرق را در طرف دیگر در برابر یکدیگر به وجود

آوردند، در صحنه سازمان ملل متحد و در تدوین اعلامیه حقوق بشر ظاهراً هرگز دید. در ضمن مقدمه اعلامیه مفهوم هیومنزیم جدید به نحو خاصی روشن شده است. به دین معنی که در تعریف ارزش یک فرد انسانی میگوید: «از آنجائیکه شناسایی را ارزش کلیه افراد خانواده انسان و حقوق مساوی و تفکیک ناپذیر آنها شالوده و اساس آزادی، عدالت و صلح در همه کتاف عالم محسوب میشود، از آنجائیکه عدم توجه به حقوق انسانی و حقیر شمرده آن همیشه منتهی به تجاوزات وحشیانه شده که روح انسان از آن متضرر و بیزار است و به وجود آوردن دنیای که مردم بتوانند در آن آزادانه زیست نموده و عقیده خود را بیان کنند، دنیای که از زیر بار وحشت و ضلالت رستگار باشد، پیوسته به عنوان بزرگترین و بالاترین آرزوهای انسانی است» (۱).

اعلامیه برای کلیه افراد بشر حقوق مساوی و آزادی کامل را خواستار است بدون اینکه به سمت، نژاد، بزرگی، جنس، زبان، مذهب، عقیده، ایمان مباری اجتماعی و ملی ثروت و نسب تبعیضی قابل شود هر فرد میتواند به دیوان عدالت که مایل است مراجعه نماید، زندگانی داخلی هر فردی مصون از مداخلات خودسرانه دیگران بوده، هر فرد حق دارد آن دانه در داخل کشور سیر نموده، به هر کشوری پناهنده شود ملیتی که خواستار است کسب نماید، ازدواج نموده کانون خانواده گی برپا سازد، خانواده و احداصلی و طبیعی جامعه انسانی است، بلاخره میگوید هر فرد اعم از اینکه تنها باشد و یا عضو یک جامعه حق دارد که مالک زمین یا ضیاع و عقار بوده و هیچ قدرتی نمیتواند سر خود او را از حق مالکیت محروم سازد اعلامیه آزادی عقیده و ایمان و فکر و مذهب را تضمین نموده انسان را در گفتار خود آزاد و با هر اتحاد و مجمع افرادی که هدف صلح داشته باشد موافق است. بدیعی است که ممالک شوروی که سازمان کشوری شان به کلی بامنشور متضاد بود با تصویب آن موافقت نه نمودند، و اظهار داشتند

که منشور از لحاظ اجتماعی به انداز ه کافی منطبق بر اصول دیموکراسی نیست بلکه مایل بود ند که این اصول از ظرفیت ناقص دیموکراسیهای مهمل و ظا هر که معروف جامعه بورژوازی است خارج می باشد . در هر حال منشور حقوق انسانی مدون در سال ۱۹۴۸ یک کار سیاسی واجتماعی را در نظر گرفته و مدعی است که در حریم آن کلیه حقوق و آزادی های مردم تأمین و تضمین شده است . ولی آیا مفهوم استقلال فکری ذاتاً در این است که در خارج از هر حدود و ثغوری است ؟ در منشور ملل متحد مفهوم دیموکراسی همانست که در اروپای غربی وجود دارد ، و غرض از قوانین اجتماعی همان است که در سازمانهای کشور دول غربی مقرر است . این نمونه قطعی و ظرفیتی است که برای نوامیس خود قایل شده است و در خارج از این آزادی مجاز نیست که تحقق یابد .^(۱) پس درین جا از جرح و دفع موضوع جنگ و تأمین صلح و امنیت دایمی چنین فهمیده میشود تا وقتیکه انسان درین کره خاکی بسر میبرند و به پیروی هو او هوس و بدست آوردن غرایز مادی و نفسی تلاش وسیعی مینمایند با هر مانعیکه درین راه برخورد می نماید با آن به مقابله و مجادله میپردازند و جنگ اضداد یا انقلاب ناموس تحول و ارتقا پنداشته میشود .

(۱) نتایج سیاسی جنگ بین المللی - تألیف مستر میورا استاد سابق تاریخ معاصر در دانشگاه منچستر - ترجمه احمد فرامزری صفحه ۳۹ چاپ ۱۳۲۳ تهران

د افغان او افغانستان تاريخي ثقافتي او سياسي اهميت

افغانانو د پېړيو تاريخي زمانو راهيسې روښانه او ځلانده مدنيت درلود، د دغه هيواد او سيد ونگو تاريخ په بيلو دورو کې په خپله غېږ کې مشهور فرهنگونه او ثقافتونه روزلي او د همدغه ځای څخه يې د ختيځ او لويديځ تيار او د نظره لويديلو سيمو ته رسولی دی. دوی آزاد مشرپه، وطن دوست او غيور خلک دي، د تنگ او ناموس ساتلو مچا هک يې د سيمې د ملي غورځنگونو او ميراني زرينې پاڼې جوړوي، لکه چې

علامه اقبال لاهوري وايي :-

سرزميني کبک او شاهين مزاج آهوي او گيرداز شير اخراج

د رفضايش جره باز ايتز چنگ لرزه برتن از نهيبت شاپلنگ

تر کومه ځايه چې تاريخ شاهدي ورکوي د افغانانو تاريخ او مدنيت د ميلاد دمخه دوه زره پنځه سوو کلونو ته رسېږي. «سر اورل ستين، موسيو گرثرمن او هاگن چه په ۱۹۳۶ = ۱۳۱۵ هـ، ش کې د سيستان په نادعلي، زرنج او کنک - په کلاکي کيندني کړي او د هغو په نتيجه کې د پېرولونې، بيل ډول اسلحي او غشي ښکلي او رنگه کو درکي د زرو پسونو او دهکوشيان را استل سوي دي، آرکيالوجستان دغه آثار چې د مرو، د ايران دکاشان د لويديځ او د پاکستان د سيند وادي څخه د مصر تر نيل او افغانستان پوري موندل سوي وه همداشاني د افغانستان په لويديځو سيمو کې لکه دکندهار د منديک ديمر اسبي، شمالي سيمو لکه هزار سم مغار و بدخشان او نورو سيمو کې چې کيندني سوي دي، ايتالوي آرکيالوجستانو هغه د ايتاليه، هسپانيه سويس او آرليند د حفرياتو سره مشابه او ورته گڼلي دي دکلکو - ليک او د صيقل پېري د استعمال د تاريخ دمخه دوره کې د نفيسو شيانو په جوړولو کې بدخشان د لاجور د وڅخه کار اخستل کيدی د نفاست

له پلوه یی زیات رانیو کی درلودل .

افغانان چی دآریایی سپین پوستو تلمونو یوه لویه او تاریخی پښه ده و زره پنځه سوه کاله دمخه په هغه خاوره کی چی آریانا او یجه نومیده او دغه خاوره دآمود سیند شمال ته پرته وه دکوچیتوب او مالدارۍ په توگه ژوند کاوه ، او هغه وخت چی یی نفوس مخ په زیاتیدو سول دآمود سیند جنوبی خوا او باختر ته راوکوچیدل او ددغی سیمی څخه دهند وکش شمالی او جنوبی سیمو ته راغله ، ددغی دوری دژوندانه اثری دقبایلو ، غرونو او رغوپه نومونو او څلور و ویدونو لکه سام وید ، تهر و اوید ، یجور وید کی دورایه څرگندیږی .

دافغان دنامه پیر پخوانی ذکر د ساسانی دوهم پاچا لومړی شاهپور په یوه کتیبه کی نقش سوی دی چی څو کاله دمخه دامریکا د شیکاگو دشرقی موسسی یوه لرغون پوهاند دپارس د نستم په نقش کی وموند . دغه کتیبه د ۲۶۰ او ۲۷۳ کلونو ترمنځ په پارسی او یونانی ژبه لیکلی سوی او د ساسانی پاچاهۍ شرتی حدود پینور دپشکی پوره په نامه یادوی ، په دغه کتیبه کی یونوم (گوندیفیرا اېگان) راغلی دی . په ۱۹۴۰ = ۱۳۱۹ هـ ش کی بناغلی . سپرنک لنگ د لندن په آسیایي مجله کی پردغی کتیبی یومضمون خپور کړ ؛ دی وای چه اېگان دغناوسنی افغان دی او ددریم شاهپور ساسانی پاچا (۳۰۹ - ۳۷۱) په عنوان کی هم آبه گان لیدل کیږی چی هغه اول اېگان ، بیا - آبه گان او افغان سوی دی .

تردی وروسته دافغان نوم په یوه هندي کتاب بریهت سمیها کی وینو (یوولسم فصل ۹مخ ، شپاړسم فصل ۳۸ مخ) چی دغه کتاب (وه ده ه می هیرا) هندي منجم د شپږمی مسیح پیری په اوایلو کی لیکلی دی .

دغه منجم هم (اوه گانه - آوه گانه) دپهلواو هیاطله وپه بحث کی یادوی .

فرانسوی محقق موسیو فوشه دخپل کتاب چی دهند قدیمی لاری له باختره تر تکسیلا پوری نومیزی (د ۲۵۲ مخ په ۱۷

نوټه د پاريس طبع ۱۹۴۷ داخبره راپرسره کړی ده
 دهیون تسانگ چيني سياح په سفر نامه کې چې دغه بودايي راهب د جون
 په شلمه ۶۴۴ م کال د لغمان او فلنډ «ينو» له لاری اپوکين ته راغی
 اوله دغه حایه د جون په ۲۵ ورځ غزني ته ولاړ، او جزال کنگهم هم
 دهند په پخواني جغرافیه «د لندن طبع ۱۸۷۱» کې لیکي چې دغه اپو-
 کين د افغان د کلمې چيني شکل دی.

فردوسی پورتنی مطلب داسی تائید وی :-

سپهدار چون قارن کاوگان سپهکش چوشیر وی وچو اوگان
 نه شسته در آن دشت بسیار کوچ ز افغان، روچین و کرد و بلوچ
 و رانام بودی کک کوهزاد بگیتی لیش رزم بودش به یاد
 ترا دش ز افغان سپاهش هزار همه ناوک انداز و ژین گذار (۱)
آریانا دائرة المعارف دافغان د کلمې په هکله لیکي :- «تاجانیکه معلوم است اسم افغان
 تعریب کلمه اوغان است که در دوره اسلام و عرب بجای اسم اوغان از
 طرف نویسنده گان ذکر گردیده است. ابونصر محمد بن عبد الجبار -
 عتبی په خپل مشهور تاریخ یمینی کې چې په عربی یې لیکلی دی په څرگند
 ډول وایي چې افغان داوغان تعریب دی، وروسته د اسلامی دورې ځینو
 لیکوالو لکه ابوریحان محمد بن احمد بیرونی د تولد ۳۶۲ و فوات ۴۵۰ «ابوالقاسم
 فردوسی طوسی» تولد ۳۲۲ و فوات ۴۰۰ «محمد حسین کاتب چې کینت یې ابوالفضل
 بهمنی و (وفات ۴۷۰) قاضی منهاج سراج جوزجانی او نور و دافغان
 نوم تکرار راوړی دی.

په اتمه پېړۍ کې یوشمیر لیکوالو لکه د ظفر نامی لیکوال شریف الدین علی نژدی «وفات
 ۱۵۸۸» د مطلع السعدین لیکوال عبدالرزاق سمرقندی داوغان پخوانی نوم
 د افغان پرځای راوړی دی.

(۱) ملحقات شاه نامه فردوسی به تصحیح و مقابله محمد اصفهانی چاپ تهران جلد پنجم

پہ اسلامی تالیفات کی داوگان یا افغان نوم شاید لوہری محل یاد وہم محل پہ
 ہجری خاوردی پیری کی حدود العالم من المشرق والمغرب نومورکی -
 لیکوال داسی راوری دی :- (.... شول دی است برکوہ لغمت واندر وافغا-
 نند، دہنار دہنار پہ تعریف کی وائی :- (.... درجای است پادشاہ اومسلمانی
 نمایندوزن بسیار دارد از مسلمانان و از افغان و هند وان بیش از سی کس
 و دیگر مردم یت پرستند)

سینی ہروی پہ خپل اثر (تاریخ نامہ ہرات) کی لیکھی :- (.... اوچایتو خط ہرات را
 تا اقصی افغانستان وحد آمو بہ سلطان غیاث الدین کرت مفوض کرد) (۱،
 عبدالرزاق سمرقندی پہ مطلع السعدین کی دافغان نوم داسی راوری دی :-
 (.... ذکر توجہ امیر تیموکورگان بہ سیستان و قندھار و افغانستان)

امین احمد رازی پہ ہفت اقلیم کی دافغان نوم داسی راوری دی :-
 (.... دکابل ولایت جنوبی حدود دفرمل، و یفرد او افغانستان سرہوشتی
 دی) مرتضی حسین ہندی بلگرامی پہ حدیقتہ الاقلیم کی دافغانا نو تا تونی
 دملتان لہ خوا د کشمیر او توما نیکستان پہ لویدیخ کی گئی .

محمد بن عبد اللہ چہ پہ ابن بطوطہ مشہور دی پہ خپل کتاب (سفر نامہ)
 کی دافغانانو دیر ذکر کیری دی (تولد پہ طنجہ کی پہ گال ۷۲۳ وفات ۷۷۹)
 محمد سید خان شینواری پہ خپل اثر تاریخ خیبر کی لیکھی :- (افغانا پہ
 قبیلہ پاکتیاں متعلق است کہ در نواحی موجودہ از قرون متبادی ممکن
 است) دافغانستان پہ وجود او دافغان ملت پہ تشکیل کی پر سیاسی ،
 اجتماعی او اقتصادی عواملو علاوہ تاریخ او جغرافیہ ہم مہمہ برخہ
 لری . جغرافیائی نومونہ مد او جزر لری کلمہ لوٹیری او کلمہ کوچنی کیزی نو
 دافغانستان نوم کلمہ دمٹکی پر لویو تو تو او کلمہ پر کوچنیو تو تو او اطلا قیزی
 داسلام راوروستہ دلته مقتدر دولتونہ چورسول .

دبلخ او سیستان ، بست او غزنی او ہرات ہارونہ دایشیا دہمدن

مرکز و .

د سياست او فرهنگ له دغو مرکز و نو څخه د گنگاله غاړو بيا تر
د جلي پوري و پراگلي خپريدي او هم د دغه تاريخي جريان له اثره
و چي د چنگيز وروسته د طاهريانو، صفاريانو، سامانيانو، غز-
نويانو، غوريانو وروښان نهضتونه پيدا سول او د مير ويس نيکه
او احمد شاه بابا د ملت دوستي او وطن پالنې اساسونه يي جوړ کړل .
مون چي اوس دلته په افغانستان کي اوسيزو په هره ژبه نژاد مذهب
چي مربوط يو ټول افغانان يو او په رسمي او ملي توگه افغانان
ياديږي .

په اسلامي اخوت او ملي وروړگلوۍ ژوند کوو دغه وروړگلوۍ
زموږ پر جغرافياوي، تاريخي، اقتصادي، گډو و منافعو ټينگه ولاړه ده .

دمنځنی آسیا هیوادونو ته دروسی استعمار راتګ

نو داقتصادي او استعماري ملحوظاتوله کبله دیوی پیری په مده کی دا انگلیسا راتګ دبنګال دخلیج څخه ترپسپنوره او دروسانو راتګ دمنځنی آسیا هیوادونو څخه دافغانستان ترسرحد ونوپوری دغه دوه لوی ابر قدرتونو یعنی انگلیس او روس دسیالی اورقابت شدید درشل ته راوستل. انگلیسانو غوښته چی دخپلی هندی متصرفی دساتلو لپاره په افغانستان باندی دخپل لومړنی یرغل په ترڅ کی (۱۸۳۹ = ۱۲۱۸ هـ ش = ۱۲۵۵ هـ ق) دغه هیواد هم دهندي مستعمری په شانی وگرځوی، خو کله چی دافغانانو دآزادی اوملت گراپی دجذباتو اومقابلو سره مخامخ سول ددغی ناوړی هیلې څخه یی لاس واخست. په دوهم یرغل (۱۸۷۸ = ۱۲۵۷ هـ ش) کی یی. غوښته چی ددسیسواوتو طو دلاری افغانستان په یوه نامه اوبل نامه ټوک، ټوک کړی چی مرکزی قوت پیدانه کړی او په سیمه کی ددوی داستعماری او امپریالستی اعمالو خنډونه گرځی. همداشانی یی په منځنی آسیا کی دروسی استعمار دوه باندی ټک سره سخت حساسیت ښودی او هغی ددهند دامنیت او استعمار دپاره دپرخطرتاګ گانه. روسانو دخپلی استعماری کړنلاری د تطبیق بدلارکی غوښته ځانونه دپارس خلیج ته ورسوی اوددی دپاره چی په تودو اوبوکی دکښتی چلولو اوبحری اقتدار په لاس ورسی دپارس (ایران) په چاروکی یی مستقیم او غیر مستقیمې مداخلی شروع کړی، حتی پارس یی بحر- یکاوه چی پرمهات اوافغانی نورومهمو سیمو حمله وکړی او په دغودسیسوسره انگلیسان مجبورکړی چی څه بحری اویابری امتیازات ورکړی دا انگلیسان دپاره دهند ددفاع په غرض دسمندری لیکواو اډوارتباط اوساتنه زیات - اهمیت درلود. او روسانو ته یی موقع نه ورکوله چی دپارس، خلیج او یا مدیترانی ساحلی اوبو ته ننوځی اوددوی د امپراطوری امنیت اوبحری سیادت ته خطرپسین کړی انگلیستان دهند دشمال لخوا دهمالی دغونودختیځ لخوا دآسا

او پر ما دځنگلونو او غرونو د موقعيت له کبله پر هند باندې د يرغل نه کولو څخه مطمئن و، خود افغانستان دشمال لويديځ سرحدونو له خوا يې هر کله پر هند باندې د يرغل انتظار درلود او ددې څخه پخوا هم هند ته د دغې لارې څخه زيات مهاجمين او جها نكشيان راغلي وو. روسانو هغه وخت چې د کریمیا په جنگ او بالقان کې خپل امتيازات د لاسه ورکړل، نو د منځنۍ ختيځ د منځلو نيولو د پاره يې ملا وتړله. دروسې خارجه وزير کور چاکوف په کال ۱۸۵۸ = ۱۲۳۷ هـ په لندن کې دروس سفر ته چې پر نو Brunow نوميد يوليک و سپاره چې په هغه کې دروسې د سياست داوښتلونو بڼانې څرگنديدې او ويلې وه که برطانيه غواړي دروس سره په صلح او امن و اوسې بايد په منځنۍ آسيا کې دروسانو امتيازات ومني. روسان غواړي دخپل صنعت، تجارت او کلتور تائير په دغو سيمو کې زيات کړي. پدې وخت کې روسي سوداگران، صنعت کاران سياسي او جزالان د منځنۍ آسيا د نيولو ليوال وو. ولي چې دغې سيمې د پښې د کرلو، او په سيمې دريا کې تر تا شکنده دکښتې چلولو له کبله زيات اهميت درلود دروسې دخارجې تجارت او صنايعو د پراختيا د پاره د سيمينوف تاليفاتو، د مشهور تاجر او فابريکې لرونکي شيبوف د مشهور ختيځ پيژندونکي پيرزين، نامتو سياح ويگريگور او نور وژورنالستانو اوصحا- فيانو آثار روسان دې ته وهڅول چې د منځنۍ آسيا منځکې لاندې کړي. د دغو تحريکاتو او هڅولو له کبله ووپې دکسپين د پورې غاړې تجارتي کمپني د دوو ميليونو روبلو په سرمايه په کار شروع وکړه. کور چاکوف، کودالنسکې په خارجه وزارت کې د آسيايي چارو د سرپرست په توگه وټاکي، چې په دغو کلتیکو دروسې داستعمار د پاره لارې چارې و لټولې سي. د دغه وخت راهيسې (۱۸۵۸ = ۱۲۳۷ هـ) منځنۍ آسيا ته دخانکوف اگلکاسف په نامه د سفارت غړو ولي خانوف د سوداگرانو دهيت د مشر په نامه روسي جاسوسانو

سیاسی نمایندہ گانو مخ راو نیوی په (۱۸۶۵ = ۱۲۴۴ هـ) کی تاشکند
 د ترکستان د گورنر جنرال مرکز و پیژندل سو او کافمن
 د لومړی گورنر جنرال په حیث و ټاکل سو. د قوقند، بخارا
 خیوی د نیولو وروسته وار د اترک او سرخس او مرو د ترکمانو
 د مخکو دلاندی کولو د پاره راو رسید. دغه مرکزی آسیا کی د
 روسانو مهم وړاندی تگ گنل کیزی چی روسی جنرال -
 ستولتوف په (۱۸۶۹ = ۱۲۴۸ هـ) کی خان داموسیند سرحد ته
 راوړ ساوه. پدی توگه نوروسانو او انگریزانو د منځنی آسیا
 د هیوادونو او میلیتونو په کورنیو او د باندنیو چارو کی -
 مستقیمې مداخلی شروع کری (۱).

د اعليحضرت شاه اشرف افغان د حکومت

سره دروسانو سياسي روابط

شاه اشرف افغان چې دمير ويس نيکه تنگيالي وراړه و د شاه محمود افغان د وژل کيدو و وروسته د اپريل په ۲۶ - ۱۷۲۵ په ۲۶ کلن سن پر تخت کښيښود په ده کې د افغانيت، وطن دوستي هسکي نښاني ليدلي کيدی او دخپل بزړ-گواره اکامير ويس دملي اوخارجي سياست تعقيب يې کاوه. ده زيار پوست چې په خپلي مصيبي او داهيانه رهبري دافغانانو له منځه قبایلي تفرقي او تر بور گلوی کور وړانو نکلې رښې وکاري، ديو موټي او متحد افغان دچورولو لپاره دپخوا په شان لکه دساگانو، پارتیانو، اشکانانو، هتالیانو، طاهریانو، صفاریانو، غزنویانو، غوریانو و پښانه دوری چې اقتدار يې اته سووکالو ته رسيدی پيرته راژ ونډی کړی. ده دمير ويس دخارجي مسالمت آمیزی پالیسي په پير وی نه غوښته چې دگاونډيو هيوادونو سره يې موجب خپلو ثقافتی او سياسي روابطو ته تاوان ورسوي، خودایي هم نه غوښته چې دغروابط او مناسبات دافغانانو دملي آزادی، قومي غرور او سياسي خپلواکي ته دتاوان رسيدلو په بيه تمام سي، دهمدغه کبله يې ترخود صفویانو او گورگانيانو څخه ناوړه نيت او دسيسې دخپل ملي حکومت او قومي اقتدار په مخالفت ونه ليدی خپل مناسبات يې عادی او دوستانه ورسره ساتل چنانچه دغه واقعیت دمير ويس ددولتيکو نوڅخه چې وگورگاني اوصفوي دربار ونوته ليکلي ووېښه څرگنديدلای سي.

(... مونږ دلته په خپل وطن کې ظالمان او دافغانانو غليمان وترتل او دهغوی اقتدار او سلطی ته مویوځل بيا خاتمه ورکړه مونږ دگاونډيو هيوادونو سره ددښمنی اوعداوت خیال نه لرو او په ټينگه مو عزم کړی دی چې خپل ملي حکومت او سياسي خپلواکي وساتو، هیله ده چې خپل او

پردی بی پر رسمیت و پیرنی ددی پرته مون هری بلوخی او پرغل ته خوله ماتونکی خواب ورکولای شو، یقین خدای تعالی دخوا او غیور قوم په خوادى (۱۰) (۱۱)

خنی دافغانانو د تاریخ ناخبره لیکوال عقیده لری چی دافغانستان د دیپلوماسی مناسباً تو تاریخ دافغان او انگلیس دریمی شخړی خخه را شروع کیزی، په داسی حال کی چی تردی دمخه د شاه اشرف افغان د سیاسی مناسباً تو نیتته د ترکیبی او روسانو سره د معاهدو د تپرون ۱۷۲۸-۱۷۲۹ پوری ر سیدلای سی.

د افتخارات افغان لیکوال دخپل اثر په ۸۰ مخ کی د شاه اشرف افغان د دلاوری او وطن دوستی په هکله داسی لیکي :-

(... شاه اشرف پادشاه زیرک و دلاوری بود، بر علاوه بی شاه محمود که مرد جنگی بود با قوای پطر کبیر مقابله کرد اشرف دماغ روشن سیاسی داشته و میخواست که مطالب خود را اول از راه دیپلوماسی و صلح بدست آورد و اگر میدید که این کار ناممکن است آن وقت دست به مبارزه حربی میزد. از آن روی یقین کامل است که اگر مشکل اختلاف خانوادگی که بین او و پسرهای کاکایش که باعث جدایی جزالان و بزرگان نیز می شد او را ضعیف نمی ساخت اسم شاه اشرف مانند سلطان محمود غزنوی و احمد شاه ابدالی به حیث یک چها نکشایی بزرگ افغان همیشه باقی میماند ولی با این هم تاجای که وقت و عوامل و همکاری هموطنانش به وی مجال میداد چه در مذاکرات سیاسی و چه در میدان مبارزه در تاریخ روس و ترک نام بزرگ از خویش به یادگار گذاشته ... او شاه حسین صفوی را از جس بیرون آورد حتی اداره قصور سلطنتی را به او سپرد چون برای تنظیم امور و موفقیت عسکری اتحاد بزرگان و جزال ها لازمی بود او روابط زبردست خا فاتح شیراز و محمد سیدال ناصر و محمد نشار ا بهتر ساخت چون

ازین کارها فراغت یافته، متوجه مسایل بین‌المللی شد، و اولین کاری که کرد عبد‌العزیز خان را به حیث سفیر فوق‌العاده خویش بدربار خلیفه عثمانی مقرر نمود و به وی سه نام را که یکی از جانب خودش بنام سلطان و دیگری از جانب اعتمادالدوله او به نام وزیر اعظم عثمانی و سومی نامی از نوزده نفر علمای روحانی افغان به علمای مذهبی دربار سلطان بود سپرد تا به ترکها تسلیم دهد.

چینکه سلطان عثمانی خلاف توقعات اسلامی و پرادری میخواست تمینات خویش را به اشرف بقبولانداشرف در جوابش نوشت (.... اگر سلطان مایل نیست که معاهداتی را که با امپراتوران صفوی بسته است تجدید کند من هیچ یک از امتیازات سلطانی خود یا سرزمین‌های که به تازگی کشوده ام تسلیم نکرده، با چنگ و دندان و تا آخرین نفس از آنها دفاع خواهم کرد.)

شاه اشرف ته‌چی خرگنده سوه‌چی روسان دخلی امپراتوری دپراختیاله پاره‌هلی خلی‌کوی او دافغانی حکومت او سلطی دله منخه و رلوله پاره پتی اولوچی دسیسی او توطی‌کوی، نوناچار په یولر دیپلوماسیو او حربی اقداماتوی شروع و کره، دترکانو دوستی او حسن نیت‌خه چی داده سو دروسانو دیرغل دمخی نیولوله پاره‌یی - سیدال‌خان ناصر مامور کره. ددر بند په سیمه کی دتاجان په شاوخوا کی وروسانو ته‌یی ماته ورکره. په دغه جنگ کی دروسانو دلسکر و قوماندان (جنرال ارلوف) و که خه هم په دی جنگ کی سیدال‌خان ناصر پتی سو خودفرانسی پی و ساطت (جنرال لواشوف) لوی قوماندان په صلح راضی سو.

د صلح دغه تړون در شته په بنار کی لاس لیک سو.

د اتر و ن یوه مقدمه او لس مادی لری چی لنه‌یزیی دادی :-

د لوی او بخښونکی خدای په نامه دالاندنی موافقتنامه اعلانیزی؛

د اعلیحضرت دوهم پیتړچی د ټولی روسی امپراتور او دخزر سمندر پر غاړه ایالاتو مالک دی له خپل مقابل لوری اعلیحضرت شاه اشرف چی د ایران پاچا او د پیر و مخکو خاوند دی تر منځ د صلح داتړون کیزی څنگه چی موز سره گاونډیان یو او غواړو چی د نظامی شخړو د حل له پاره دوسلی پرځای له خبرو څخه کار واخلو دخبرو له پاره د اعلیحضرت دوهم پیتړ د ټولی روسی دستر پاچا له خوا عالی جناب ستر جنرال واسیلی لیواچوف د سنټه الگزاندر د نوښان درلو دوتکی او دخزر د سمندر ساحلی ولایاتو لکه گیلان، مازندران او استرآباد د ټولو روسی قواوو قوماندان او د اعلیحضرت شاه اشرف د ایران ستر پاچا او د پیر و مخکو خاوند له خوا د افغانی اردو ستر سپاه سالار او د پیر محترم محمد سید خان بیگ بیگی او د پیر درانه عالی جنابان مستوفی عالی خاصه میرزا محمد اسمعیل عمر سلطان او حاجی محمد ابراهیم و ټاکل سول، چی ددی سترو دولتو او دهغو د اتباعو له خوا یی په اتفاق سره سوله ددواړو خواؤ تر منځ گټوره بللی ده او دایمی او حقیقی یووالی لازم بولی، د دوستی دایمی تړون یی منلی دی.

۱- ټولی هغه مخکی او ښارونه له ټولو متعلقاتو سره یی چی په ایران کی له طرفینو سره ضمیمه دی، هغه ځایونه چی پخوا یی سرحد ټاکلی سوی و، څه هغه ځا- یونه چی اوس یی سرحد ټاکل سوی، ددریمی مادی سره سم تر ابده پوری له طرفینو سره تړلی دی.

۲- اعلیحضرت د ټولی روسی امپراتور دخپل دولت له خوا اراده کړی ده چی د استرآباد، گیلان او مازندران ولایتونه چی ساحلی ولایتونه دی، دهغی زړی دوستی له کبله چی امپراتوری له ایران سره لری، ایران ته ورپریزی پدی شرط چی د اولایات په هیش ډول بل دولت ته نه پر یښودل کیزی، او که له دی شرط سره

بي اعتيائي و سوه نوپا د سوي ولايتونه به سره له ټولو متعلقاتو يې د وهم
 حل له پاره روسيه تصرف کوي، او تر ابد ه پوري به دروسيه نه بيليدونکي
 برخي وگرځي، او د اټرون به لغو بلل کيزي .

۳- د دواړو خواوو سرحدونه به پدي ډول وي (چي په تفصيل ذکر
 سوي او موزخني تيريزو .)

۴- له معمول سره سم سفيران او مختار وزيران او هغه کسان چي دطر-
 فينوله خواليزل کيزي تر هرڅه دمخه به نظامي قوماندانانو ته خبر ورکول
 کيزي چي له معمولو تشريفا توسره ددوي درناوي او ساتنه وکړي او د
 ورسپارل سوو وظيفو ترپايه به يي حفاظت کوي .

۵- په هغودو ستانه ليکو نوکي چي طرفين معظمين يي يو بل ته ليزي دغه
 موجود القاب او عناوين معتبر دي، که دامالکين معظمين له دواړو خواوو
 څخه په خپلو القابوکي دڅه زياتوالي اراده وکړي، بايد باوري اساس ولري
 هيڅ يواړه حق نه لري، هغه مخکي چي ويش يي سوي دي په خپلو القابو
 کي راولي او يا نوي سکه ووهي .

۶- هغه دعوي او شخړي چي د سرحدي علاقاو د سرحدي اوسيدونکو ترمنځ
 پيښي بايد سرحدي قوماندانان يي په ښه توگه حل او فصل کړي، څو
 زموږ سوي اتحاد له هر ډول اختلا فونو څخه خوندي پاته سي،
 پدي کارکي طرفين بشپړ واک لري .

۷- که د طرفينو له سيمو څخه څوک له يوې خوا څخه بلې ته ور و تښتي -
 تښتيدلي سړي بايد له خپلي دارايي سره بيرته خپلي خواته ورسپارل سي، هيڅ
 خوا حق نه لري چي تښتيدلي خلک تر خپلي حمايي لاندې ونيسي .

۸- د دواړو خواوو د سوداگر و دگټي په غرض هر ډول مالونه په آزاره
 توگه يو ډبل علاقه په وچه اوڅه په سمندر وړل او راوړل کيزي

اوله پخواني معمول سره سم به محصول ځني اخستل

کیزی ددو او و هیواد و اتباع حق لری یو د بل په وطن کی دخپلو مالونو دخوندی کولو له پاره کار وان سرا یونو چور کړی، یو د بل په ملک کی چی وغواړی آزاد سفر وکړی او هم یو د بل په ملک په آزاده توگه دریم هیواد ته مالونو تیر کړی، او هم یو د بل رعایا یو د بل په ملک کی استوگنغوره کړی .

۹- که چیری د طرفینو په هیوادو کی دیو بل سو داگر مرسی، مال او دارایی یی پاته سی باید مال او دارایی یی خوندی و ساتل سی، ترخوچی قانونی وارثی یی یا دربار و معرفی کړی یا یو د بل مملکت قانونی سند ورکړی، بیایې دی قانونی وارث ته بی زیانه و سپاری .

۱۰- داغوره ترون چی خدای تعالی په هغه خویش دی او بشه اتحادی راوستی دی، ددی دپاره چی تر ابده خوندی پاته سی، ددوار و خولوو په مهر و نوبت لکرای سی او دوی نسخی به په یو د بل کبلی کیزی او یو د بل ته سپارل کیزی، ددی تاگلو و اکمنو استاخوله خواچی بشپړ اختیار لری مهر اولاس لیک تصدیق کیزی او یو د بل ته سپارل کیزی .

گیلان - درشت بنا ۱۷۲۸ د فبروری ۱۳

افغانی محقق استاد حبیب الله رفیع د دغه ترون په هکله داسی تبصره کوی :- که څه هم مؤرخین دا جگړه کوچنی گنی، خوله مهمو تیا چوڅخه یی بنکاری چی دا جگړه وړه نه وه بلکی افغانانو روسانو ته خپل زور پکښی ښکاره کړی اوله همدی کبله روسان حاضر سول :- چی لومړی د تمار کی غوښتنه وکړی، روسان دا ډول کار د مغلوبیت په وخت کی کوی .

دوهم :- دسولی ترون وکړی خصوصاً داچی جگړه په ۱۷۲۷ کال پیښه سوی وه او متار که په نتیجه کی را منځ ته سوی، دسولی ترون ۱۹۲۹ کال د فبروری په ۱۳ لاس لیک سو، دا په خپله دیوه قوت سته والی

ښو دی چې روسان یی دسولی تړون ته اړ کړی دی .
 دریم :- روسانو له طهما سب او ترکیبی سره تړون درلود چې افغان
 به هیڅ کله په رسمیت نه پېژنی ، د ایران د تخت او تاج غاصبن به یی گڼی
 او د طهما سب او ترکانو په گډه اتفاق به ورسره جنگیزی ، که روسانو
 ته د افغانانو زور نوای څرگند سوی هیڅکله یی له خپلو معاهدینو
 سره تړون نه ماتاوه اوله افغانانو سره یی تړون نه کاوه .

خلرم :- همداراز په دی تړون کی حاضر بزوی چې شاه اشرف د ایران
 د قانونی پاچا په توگه وپېژنی او زړه دوستی ورسره تاز ه کړی .
 پنځم :- روسان پدی تړون کی حاضر بزوی چې داستر آباد ، گیلان او
 ماندران سیمی چې دوسلی په زوری لاندی کړی او په واک کی یی
 وی افغانی پاچا ته وپسپاری ، سره له دی چې په مقابل کی له افغانانو څخه دیوی
 لویشتی نیول سوی خاوری ورسپارل هم نسته ، دا په خپله د افغانانو
 د پریالیتوب څرگند و نه ده

شپږم :- د ایو تاریخی حقیقت دی چې روسان یوازی د ضعف او کمزور
 ری په وخت کی دسولی او عدم تعرض تړون کولو ته حاضر بزوی
 او د زور په وخت کی بیا هیڅ ډول انعطاف نه منی . (۱)

۱، د تړون د امتن دروسی آرشیف څخه را نقل سوی دی چې دروسی داړخ
 سره اړه لری نو ځکه په هر ماده کی یی د پیترا و دروسی نوم وړاندی راوړی
 دی خود تړون لیکلو د دود له مخی په هغه نقل چې افغانی لوری درلودیقیناً
 ددی په عکس و چې متاسفانه په لاس کی نسته .

نوټ :- د جنرال سیدال خان ناصر سره د ایران په ټولو فتوحاتو کی جنرال
 سدو خان ناصر د اعظم خان زوی او د بنادی خان سکه وروړ ملگری
 و د سدو خان د مشر زوی اسمعیل خان اولاد ه چې د جنرال سیدال خان
 سره یوځای د کابل شکر دری ته فرار سول دکورنی پاته غړی یی تو اوسه هلته
 او سپزی .

دادخواستینی او خفگان خای دی چی یو شمیر مغرض او بی مطالعی ایرانی لیکوال لکه محمود، محمود، داکتر محمود افشار او داسی نور دافغانانو او افغانستان پرتاریخی هویت او سیاسی موجودیت سترگی پوچی کبری دالاشه چی شاه محمود او شاه اشرف افغانی هولو اکان ایرانی بولی او افغانان د ایرانی اقوامی یوه طائفه گنی لکه چی وایی :- (۱۰۰) به هر حال دوره سلطنت غلزانیان از خلع سلطان حسین صفوی و تاج گذاری شاه محمود افغان شروع میشود، بدون شک این هم یکی از سلسله پادشاهان ایران است، افغان در آن موقع اسم یک ملت و دولت بدنام افغانستان موجود نه بود، که بر ملت و دولت دیگری که ایران باشد فایده ای نداشته باشد، بلکه قندهار در آن موقع شهری از شهرهای ایران و میر محمود یک فرد ایرانی از طائفه غلزان افغان بود... حمله مؤلفان غلزانها از قندهار به اصفهان و سرنگون کردن تخت و تاج صفوی در آن موقع که قندهار شهری از شهرهای ایران بود، یک نزاع داخلی و تغیر سلسله ایست به سلسله دیگر نه جنگ خارجی (۱۰۱).

مؤلف کتاب بیش از همه احمد شاه ابدالی را مورد خشم قرار داده است که چر افغانستان را به حیث یک کشور مستقل به سطح امپراتوری تبارز داد، و این گناه او را نا بخشودنی میدانند، او با تأسف مینویسد که **اشتباه ؟ احمد شاه هر دو کشور (افغانستان و ایران) و هر دو ملت (افغان و ایران) را با ضعف مواضع ساخت و مینویسد :-** البته ایران و افغانستان اگر بعد از نادر شاه در زمان احمد شاه از هم جدا نه شده بودند، میتوانستند با هم یک دولت و ملت تشکیل دهند اعم از اینکه مرکز ثقل در هرات، مشهد یا جای دیگری بود. مؤلف به احمد شاه از روی مشوره میگوید :- پس از آن که نادر شافشار کشته شد، و بر سر جانشینی او میان اخلاف و سر دارانش نزاع در گرفت، شاید پیش از همه احمد خان ابدالی افغان (شانش) دست

او اگر از شاه رخ میرزای نایب‌النوّه نادر شاه حمایت جدی میکرد، شاید چنانچه نادر را میگرفت و محتملاً میتوانست وحدت ایران نادری را حفظ کند. پس از تفصیل و مقدمه چینی راه توصل به این امر چنین می‌اندیشد که احمد شاه باید نقش آزاد خان افغان را تعقیب میکرد، که بالاخره به کریم خان زند تسلیم می‌شد، و مینویسد: «فتح علی شاه افشار و آزاد خان افغان (غلزایی) که متحد شده و در آذربایجان و غرب ایران ادعای سلطنت داشتند بالاخره از کریم خان زند شکست خورده و تسلیم او شدند. خوب باید متوجه بود که مؤلف کتاب چه پیشنهادات و سپارشات جالبی ارائه میکند: «راست است که ایرانیهای شیعه به واسطه خائلی طره‌های تلخی که از محمود و اشرف غلزایی داشتند، شاید نسبت به احمد خان ابدالی سنی خوشبین نه بودند اما از طرف دیگر میبینیم که آزاد خان افغان که سنی و از طائفه غلزایی بود یعنی پیوسته گوی با محمود و اشرف داشته، توانست با فتح علی خان افشار و ایرانیان شیعه به هوای رسیدن به مقام اعلیٰ تشریک مساعی کند. زمانی هم که تسلیم کریم خان زند شد، شاه زند با کمال مهربانی با او رفتار نموده احمد خان ابدالی که از طائفه سدوزایی و ابدالی بود و این طائفه رقیب غلزایی‌ها بودند بهتر میتوانست با ایرانیهای شیعه همکاری و سازش داشته باشد. وقتیکه ادمه این مطالب میخواند، فکر میکند که نویسنده یک جانب قضیه را فکر میکند، و آن هم طرفیکه به نفع خودش باشد و به طرف مقابل هیچ توجه نه داشته باشد، اگر از جناب دکتر افشار نویسنده کتاب پرسیده شوند (آزاد خان افغان) بالاخره چه شد و قومش به کجا رفت؟ او خواهد گفت: «زمانیکه آزاد خان تسلیم شد شاه زند با کمال مهربانی با او رفتار نمود یعنی در شیراز در حالت زار مرد، که نشانی از قبرش به نظر نمی‌رسید، و احمد شاه هم بر روی همان خط آزاد خان باید

حرکت میکرد و طوریکه مهر بانی شاه زند نصیب آن ادخان شده بود، احمد شاه مهر بانی شاه رخ کوه نور نادر شاه را نصیب خود ساخت آنرا خان افغان مجبور بود، زیر اشکست خورده و تسلیم شده بود ولی شاه ابدالی افغان با آن ادخان خیلی تفاوت داشت زیرا او فاتح ایران و هندوستان میشد و این استعداد را در خود میدید، و در تیلور ملت افغان بر تارک افغانستان آن اد طلوع کرده بود، هیچ مجبوریته نداشت که به یک شهمزاده کودن که در مخالفت با خانواده پینایی خود را از دست تسلیم شود، احمد شاه بنا بر وفاداری به خانواده نادر شاه افشار و سلامتی ملت برادر ایران خراسان را به احقاد نادر شاه سپرد، ازینکه آنها اشخاص بی صلاحیت بودند گناه احمد شاه نیست و احمد شاه نه باید در مقابل این نیکی به گناهی محکوم شود، که چرا خود و ملت خود را با آن هم به ایران نه سپرد.

دعوت محترم مؤلف دخیل هیواد تاریخ حقیقی او دافغان دامصونی گئی او دافغان دپاره ایرانی تابعیت پانه جو پوی او وایی چی موزن دآرین درینبنی خخه یعنی ایرانیان یو . دغه بی ثبوته ادعاه را صیل او وطنپرست افغان پر ملی هویت او تاریخی اهمیت تجاوز گهل - کیزی او زیات شمیر افغانی محققینو او تاریخ پوهانو هغه رده کبری ده او ددغه اثر دلو مری برخی په عنوان کی (دافغان او افغانستان) تاریخی اهمیت خرگند سوی خوبیا هم افغانی پوهاند داکادمیسن - کاندید محمد ابراهیم عطایی په خپل یو تحقیق اثر (نقد بر افغان نامه) کی ددغو بر غزنیو په جواب کی داسی لیکي :- (۱۱)، (درین شک نیست که ما آرین هستیم، ولی به مفهومی که او می فرماید ایرانی نیستیم زیرا

۱۱) نقد بر افغان نامه - کاندید اکادمیسن محمد ابراهیم عطایی چاپ انجمن فرهنگی خوشحال ۱۳۷۲ عقرب

۱۱) افغان نامه - جلد اول - تالیف داکتر محمود افشار نژدی صفحه ۵۶۲ - ۵۶۶ - ۵۶۴ چاپ ۱۳۵۹ هـ ش - ۱۹۸۰ م چاپ شرکت آفتاب (سهامی عامه) .

آریایی و ایرانی از ریشه تفاوت باهم دارد، زیادتر ممالک اروپایی و هند بیشتر آریایی هستند ولی ایرانی نمی باشند. ما برادر عزیز ایران هستیم و دوستی ما باید بر پایه های استوار منطق بنیان گذاری شود، نه اینکه همه فرهنگ و موجودیت ما توسط آنها بلع شود، که تا به امروز به شیوه شیونستی و فاشستی اساسات آریایی گری اش مانند کوه آتش نشان در دوران باشد. از این تذکر منظور من محققینی هستند که بدون درک شرایط زمان هم خود و همدیگر از رادرتار یکبار فرو می برند، و به عوض استواری بنیاد دوستی بین ملت ها و کشورها شکو و بی باوری هارا تعمیم می بخشند.

مؤلف محترم باوصفیکه سنگ دوستی افغان و افغانستان را سخت بر سینه میگوید، پیش از احمد شاه ابدالی نه افغان را میشناسد و نه افغانستان، و تاریخ نویسی افغان را اینز به کلمات ناشائسته یاد کرده و می نویسد: نویسندهگان افغانستان هم شروع کرده اند به تاریخ سازی و تاریخ پردازی یعنی نوشتن تاریخ به سلیقه خودشان، در جای دیگر میفرمایند: اخیراً که در افغانستان خواسته اند تاریخ به کلی جداگانه ای از آغاز داستانها بنگارند، کتابشان - صورت مصنوعی (برای اینکه نگوییم ساخته گئی) به خود گرفته است که مورد قبول جهانیان نمی باشد... او پس از مرحوم عبدالحی حبیبی که بانوشتن کلمه (حضرت) با نام معاویه مجرم شناخته شده بود مرحوم میرغلام محمد غبار را از گلویش گرفته و به جرم اینکه به (ماهوی سوری) خطاب (وطن دوست) کرده به محاکمه میکشاند و پس از ۱۳ قرن او را به حیث معاون قتل (بزدگر) سزایش از (ماهوی سوری) کم نمیداند و می نویسد: آقای غبار ماهوی سوری را تقریباً یک نفر (وطن پرست) معرفی کرده است زیرا به زعم او ماهوی واداشته است تا این دگر را که دشمن مشترک -

افغانستان بوده بکشند ... در حالیکه آقای غبار باید بداند، که خاین - جاسوس، دزد، جانی، و نظایر آنها در هر کجا، در هر زمان از هر ملیت و کشور باشند، پلید هستند و کسی آنها را نمی شناسد ... نمی دانم آقای غبار به چه علت عمل جنایت آمیز (ماهوئی سوری) را پسندد اند. مؤلف افغان نامه دو دانشمند مؤرخ ما (احمد علی کهزاد و خلیل الله خلیلی) را نیز بی تنبیه نگذاشته، ولی برخورد او با دشمنیت موصوف طوری است، مثلیکه استاد شاگردان ذکی خود را نسبت به تخطی کوچک گو شمالی میدهد، به آنها هو شدار میدهد و راجع به کار مرحوم کهزاد می نویسد: آقای احمد علی کهزاد در دو جلد اول تاریخ افغانستان به طور خلاصه و در نتیجه مینویسد پیشدادیان و کیان از جمله جمشید، فریدون، کیکاوس، کیکاووس، کیکاووس و کیخسرو از بلخ برخاسته و چون بلخ اکنون شهری از افغانستان است همه افغانی بوده اند. مؤلف محترم (افغان نامه) به شیوه عالم تو صیه میکند: - در زمانی که نه ناهی از افغانستان بود و نه حتی اسمی از خراسان، بلکه همه جا در شهنامه در عصر آنان صحبت از ایرانی است در برابر توران که همسایه شمالی ایران بوده است، باید وقایع تاریخی و افسانه های تاریخی را به گو نه ای آورد که واقع گردید و ذکر شده است. آقای تو صیه کننده اگر به تجاهل عارفانه نه پردازد باید فراموش نکند که ایران شهنامه و ایران کبیری که او خواب آنرا دیده از زمین تا آسمان فرق دارد، ایران شهنامه همان آریانا میباشد که نویسنده (افغان نامه) آنرا مجهول میدانند ولی اسناد و شواهد دقیق آریانا همان مناطقی را احتوا میکند، که بعداً به نام خراسان مسما میشود، و پارس ماورای آن است، از اینکه مؤلف محترم به شیوه سفسطه با کلمات بازی میکند و ادعا دارد که ایرانیکه ۵-۶۰ سال پیش به جای پارس اعلان شد و این ایران سیاسی با آن ایران جغرافیا

تاریخی یکی است طرف قبول هیچ یک از محققین واقع نمی شود.
 من نوشته نقد خود را در همین جا خاتمه میبخشیم، ولی باز هم به همگان
 هوشدار میدهم، که این اثر را به قید احتیاط مطالعه فرمایند، و به حقایق
 تاریخ خود خود را آگاه سازد و به سخنان آنانیکه بر فرهنگ، تاریخ و
 ملت ما خط بطلان می کشاند، و به شیوه جدید در حال استعمار ما را
 سرنگون میسازند، جدی متوجه باشند، همچنان همه دانشمندان و
 فرهنگیان ایرانی دوست ما همه چنین فرض نمایند، و در محبت خود با
 آنها بدیده شک ننگرسته، همه آنها را مانند مؤلف (افغان نامه) نه
 دانند.

**از نظر و تحقیق مؤرخ بزرگ افغانستان استاد مرحوم میر غلام محمد
 غبار چشم پوشی نه فرمایند که میگوید:-** (... چون خراسانیان در اوایل
 قرن سوم هجری (۲۰۵) در داخل به تشکیل یک دولت مستقل خراسانی
 پرداختند البته برای ظهور یک تمدن اسلامی افغانستان و شهنشاهی
 های بزرگ افغانی از قبیل صفاری، سامانی، غزنوی، غوری زمینه
 مساعد گردیده و در نتیجه افغانستان از حیث تمدن و تهذیب، جهان
 گیری و فتوحات و خدمت تعمیم دین اسلام از بزرگترین ممالک اسلام
 و شرق به حساب میرفت ...).

افغانانودخلی جهان بانی اوسیاستمداری په لړکی د ویر و ملتونو او
 هیوادونو سره خویی بی وفایی او نامردی نه و ورسره کړی په بنه
 توگه خپل مناسبات ساتل، په عدالت اومساوات ورسره چلیدل، د-
 تجارت دپراختیا او امن ساتلوله پاره یی دمیخ دول ربر او زحمت-
 څخه ځانونه، نه سپمول چنانچه داکتر ویلم فلو ر په خپل اثر (اشرف
 افغان د اصفهان پر تخت) صفحه ۱۲ (ترجمه) او تاریخ منظم ناصری) د
 اعتماد السلطنه لیکنه چی د محمد اسمعیل رضوانی په تصحیح خپور-
 سوی دی په ۱۰۹۲ صفحه کی پدی هکله لیکي :- (۱۲۲۸ کال د نومبر په ۶

زبردست خان افغان ته امر و سوچی (گر مسیرات) و نیسی، هغه په اصفهان کې هالیندیانو ته وویل: ماته امر سوی دی چی (بندر عباس) او دهغه شا وخوا و نیسم چی دتجارانو له پاره امن او دمالونو وپولو او داولو آسانتیاوی حاصلی سی، پاچا د عالی اخلاقواو ملی غرور نمونه ده، دظلم رشوت چور او چپاول او نور و بی بالکیو خخته یی بنه نه را ئی، خک یی دخیونو او و مامورینو په تغیر او تبدیل اقدام کړی دی، سپاسلار سیدال خان ناصر او ملک زعفران تره کی یی دخپلو خدمتونو او عدالت شعار یوله کبله ناز ولی او تقدیر کړی دی، او دجنرال امان الله خان.

او ځینو نورو مامورینو لاسونه یی دتیر یو خفه لنډ کړی دی (۰۰۰) داستعمار او استثمار په دوره کی که نومون دهمسلیه او دوسته هو ایران ځینو داستعمار طرفدار و او متعصبو لیکوالو افغانستان دایران یوه برخه گنلې او افغانی ته یو لوان لکه شاه محمود، شاه اشرف افغانان یی ایرانیان بللی دی معذو گنل کبزی دوی چی دخپل گاونډی هیواد افغانستان پر ملی حاکمیت، استقلال او قومی غرور باندی دحقیقت او واقعیت خخه لیری تاخت او تاز کوی کمال بی حرمتی او سپین سترگی ته یی ملا تړلی ده په داسی حال کی چی یواز یی مؤرخ ته نه بلکی دعمومی معلوما تو خاوند کسانو ته دا خرگنده ده چی ددنیاتول هیوادونه یوملته نه دی مخصوص پر ایران باندی دایرانیانو چپله ډیر و ملتو او هیوادونو حاکمیت کړی دی چی دیو نانیانو، عربو، چنگیزیانو او نورو سلطه په زغرده یادولای شو. بیا هم پدی وسیله موز تاریخ اسنادو ته مراجعه کوو چی دوی پر موز باندی زیات حاکمیت کړی او که موز؟

په آریایی زړو متونو کی لکه ویدا او اوستا، پهلوی آثارو، سیرت الملوک، شهنامو کی راغلی دی چی دآریایی زړو مدیتونو مرکز دافغانستان خاوره بلخ، زرنک، دهلمندشاو خواوی، هرات او نور دی، مشهور پهلوانان لکه جم، فریدون، قباد، ذال، ستم

او نور په بلخ، نسیستان، زابل او کابل کی او سیدل .

شاهی در فثونہ د بلخ د (وهاره) څخه پورته سوی وه لکه چی وایی :-

نشسته شهنشاه بافرین به تخت شعی بر، به بلخ گزین د،

**په اسلامی دوره کی د قدرت، غبتلی سلطت های افغانستان و او ددغه میرا
څخه پر این ان باندی حکمرانی کیده . په دی ډول :-**

۱- د هرات فوشنج د طاهر یانو حکمرانی د ۲۰۵ - ۲۵۹ ق پوری .

۲- د هلمند د ناوی د نیمروز د زرنج د صفاریانو حکمرانی د ۲۴۷ - تر ۲۹۳ ق پوری .

۳- د بلخ د سامانیانو حکمرانی د ۲۷۹ - ۳۸۹ ق پوری .

۴ د غزنی د غزنویانو سلطنت د ۳۵۱ څخه تر ۵۸۳ ق پوری

۵- د بامیانو هرات، غور، فیروزکوه د غوریانو سلطنت د ۵۵۰ - ۶۱۲ ق پوری

په دغو څلور و پپیو کی د حکمرانی او قدرت مرکزونه ټول په افغانستان

کی وه . د چنگیز د سلطی وروسته په افغانستان کی افغانانو، د هرات

د کرت پاچانو، او د نیمروز ملکانو اقتدار او سلطه د رلوده

په ۸۷ ق کی په هرات کی یوی تیموری کورنی سلطه پیدا کړه چی دغه

بنار د ټول خراسان د ثقافت او سیاست مرکز وگرزید، د سند

څخه بیا د ایران زیاتره مځکی یی تر لاس لاندی وی که څه هم تر

۱۱۱۵ ق پوری د افغانستان پر نیی لوییدی چی برخی باندی تردو و .

پیریو پوری ایرانیان مسلطه وه خود افغانانو د ستر قاید میرویس

نیکه په اراده او فداکاری پای ټور سید .

د ایرانیانو سلطه پر موز باندی :-

۱- د همدان د ماد سلطه ۸۰ کاله د افغانستان پر یوی برخی باندی .

۲- د پارس د هخامنشیانو سلطه زموږ پر ټول هیواد باندی ۱۵۰ کاله .

۳- د پارس د ساسانیانو سلطه زموږ د هیواد پر یوی برخی باندی ۱۰۰ کاله

۴- د اصفهان د صفویانو سلطه زموږ د هیواد پر نیمه لویډیغی پرتی باندی ۳۰۰ کاله پتوله ۵۳۰ کاله .

د افغانستان سلطه پر ایران باندی :-

- ۱- د ساکانو، پارتیانو، اشکانیانو سلطی د ایران پر یوه برخه ۳۰۰ کاله .
 - ۲- د هفتالیانو سلطه د ایران پر یوه برخه ۵۰ کاله .
 - ۳- په اسلامي دوره کی د طاهریانو، غوریانو سلطی پر توله ایران ۴۰۰ کاله .
 - ۴- د هرات د تیموریانو دوره پر توله ایران ۱۰۰ کاله .
 - ۵- د کندهار د هوتکیانو او ابدالیانو سلطه ۵۰ کاله .
- پتوله ۸۰۰ کاله .

دامیر دوست محمد خان د حکومت سره دروسانو سیاسی روابط

امیر دوست محمد خان چې په خپله لومړنی پاچاهي کی دامیر المؤمنین په نامه یادیدی ددی دپاره چې دغلیمانو سلطه دخپلو پلرو اونیکونو د وطن څخه لیري کړی نو د جهاد کولو په عزم سو او په خپله وهلی سوی یا ضربی سکه کی یی د اشنای لیکلی وه :-

امیر دوست محمد به عزم جهاد کړیست و بز د سکه نامرزش حق با
امیر که څه هم پوهیدی چې درنجیت سنگه سره جهاد ، دیر و پیسو او
زیاتو لښکرو ته اړه لری خوبیا یی هم خوچی وسه و ه داغانی په
تولولو او د قوا ووپه برابر لوی شروع وکړه چې ددغو هلو ځلو
په نتیجه کی یی پنځه لکه روپی او شل زره عسکر برابر کړل ، تردی
پخوا یی په خزانه کی تر درو لکو روپیو زیات نه لرل .
دغه لښکر د فبروری په میاشت (۱۸۳۶ = ۱۲۵۲ هـ ق = ۱۲۱۵ هـ ش)
کی د ننگرهار وخوا ته وخوځید . دلښکر و دتلو دمخه یی په لودیانه
کی د انگریز سیاسی نمایند ه او د هند اعلیٰ حاکم وایسر الاردیستنگ
ته لیکه ولیزی چې دی پر پښور باندی دسکهانو دیرغل دمخ نیوی او
په هغوسیمو کی د امنیت او کراری راوستولو دپاره جهاد ته ځمی ، اود
انگریزانو څخه یی د سد و زود عصر دوستی او مرستی هیله وکړه .

امیر ددغه لیکه مثبت جواب ته پوره هیله مند ؤ ، خوداسی و نه سوه
او انگریزانو په ځواب کی ورته ولیکل :- دوی دافغان اوسکه د اختلافونو
په هکله بی طرفه دی ، ددوی مطلب یوازی د تجارتی مناسباتو قائمول
اود د واره وخوا ووخیر غوښتل دی . امیر ته چې دا څرگنده سوه چې
انگریزان درنجیت سنگه دوستی ته دده تر دوستی ترجیح ورکوی
نووی غوښته چې د سیاسی موازنی د برابرولو له پاره دگا و نډیوهیوادو
د نفوذ څخه په خپله گټه کار واخلی یولیکه یی د ایران اوبل لیکه یی دروس

پاچاته ولیزی . د ایران پاچای د خپل عزم د په سر رسولوپه لار کی ددینی او فرهنگي مشترکو علایقو درلودلو له کبله د خپل حان په طرفداری راوبولی ، پر ایران باندي یی د سکهانو دوهم یرغل ته هم متوجه کړ ، وروسانو ته یی هم خرگنده کړه چی روسان د ایرانانو سره بڼه روابط لری ، نو دی هم چی د ایران دوست دی دروسانو د مخالفینوپه لړ کی باید ونه شمیرل سی اودایي هم علاوه کړی وه که افغانان د سکهانو په مقابله کی ماته وخوری نو د بخارادلاری دروسانو تجارت هم رونق نسی موندلای . دامیر دوست محمد خان دغه لیکونه خکه دموهنلال په مسوده لیکلی سوی وه چی انگریزان دده په سیاسی روابطو خبروی ، خوا ایران اوروس دده لیک ته مذذب او غیر قاطع جواب ورکړ او ایرانیانو دروسانو په تحریک دالاهم ورته ولیکل : هغه وخت چی هرات ونیسی نو د بارکزو ورونو سره به یی تعلقات اوروابط بڼه سی .

موسیو فریه په خپله سفرنامه کی چی په ۱۸۵۷ کال کی یی په لندن کی خپره کړی ده ددغی سفرنامی په ۱۶۱ مخ کی پدی هکله لیکي (. روسان ایران تشویقوی چی هرات ونیسی اوروسانو ته یی وسپاری او په عوض کی روسان د (ارس) درود پوری غاړی بیرته ایران تپریز دی ، که څه هم داخیال په اوس کی دمنلو وړ نه دی ، خوداد تشکه وتلی خبره ده چی دروس مختار وزیر کونت سیمو نیچ دیار محمد خان نناینده محمد امین تهدید کړی و چی باید هرات ایران تپریسنول سی که نه وی دروس پوه محضره مفرزه عسکر به د ایران د پاچا په مرسته ورسیزی ...) . انگریزان چی دروس په داسی ناولو هیلو وپوهیدل نو ددغه خطر دلیری کولو له پاره یی الگز اندر برنس ، میجر لیچ لفتنت و د

ده اکثر هار لان سره دامیر دوست محمد دربارته په (۱۸۳۷=۱۲۵۲ هـ ق = ۱۱۱۶ هـ ش) کی د سند، پنجاب او پېښور د لاری کابل ته راولېدل او دغه لومړنی ار و پایي سیاسي هیت و چی کابل ته راغی .

د روس نماینده ویتکوویچ چی په ایران کی دروس د سفیر له خوا د افغانستان د حالاتو د معلومولو له پاره دامیر دوست محمد خان د اجازی پرته قندهار ته راغلی و په دغه ښار کی یی د کند هار سر داران د هرات د نیولو له پاره تشویقول او ورته ویل یی چی پر ښار باندی دیرغل په وخت کی هرکله د ایران او روس د مرستی په انتظار کی و اوسی . هداشانی یی امیر دوست محمد خان ته دروس د سزار یولیک و سپاره چی په هغه کی د کند هار او کابل د سردارانو سره د مرستی وعده سوی وه .

امیر دوست محمد خان پدی نزاکت ښه پوه و چی دروسانو سره سیاسی مناسبات درلودل د افغانانو په گټه نه تمامیزی خک یی په خپل دربار کی دروسی نماینده وجود ملی مصلحت نه گانیه ، ترخو دروس نماینده غزنی ترار سید دی لاپه خبر نه و او هغه وخت چی کابل ته راغی ترخو چی په کابل کی د انگلیسی هیت نماینده گانو وجود درلود هغو ته دامیر د لیدلو وخت نه میسریدی او امیر هم پدی باره کی د انگلیس دهیت خخه په غیر مستقیمه توگه مصلحت غوښت .

دامیر دوست محمد خان خارجی سیاست د انگلیسانو سره د دوستی او گاونډی هیوادونو سره په صلح او آرامی ژوند کولو ولاړ و . (فریه) وایي که ایرانیان د افغانستان د خاوری دیوی برخی دلاس راوپلورخخه صرف نظر وکړی امیر دوست محمد خان هیڅکله دانگر یزانوسره نه نژدی کیزی . امیر دوست محمد خان د ایران سره د عادی روابطو پاللو طرفدار و او ترخو چی یی هرات نه و نیولی یار محمد خان یی نه پرېښود چی د ایران سره روابط ولری .

امیر دوست محمد خان در روسیه و بخارا سره مستقیم روابط نه در -
 لودل خارجی هیوادو نماینده گان اونفوذینی په خپل دربار کی نهغو^{نست}
 او یو سیاسی او یا تجارتی تعهد ته په مشکل حاضریدی .

«فریه» په خپل سفرنامه کی دکندهار د سردار کهندل خان له خولی د

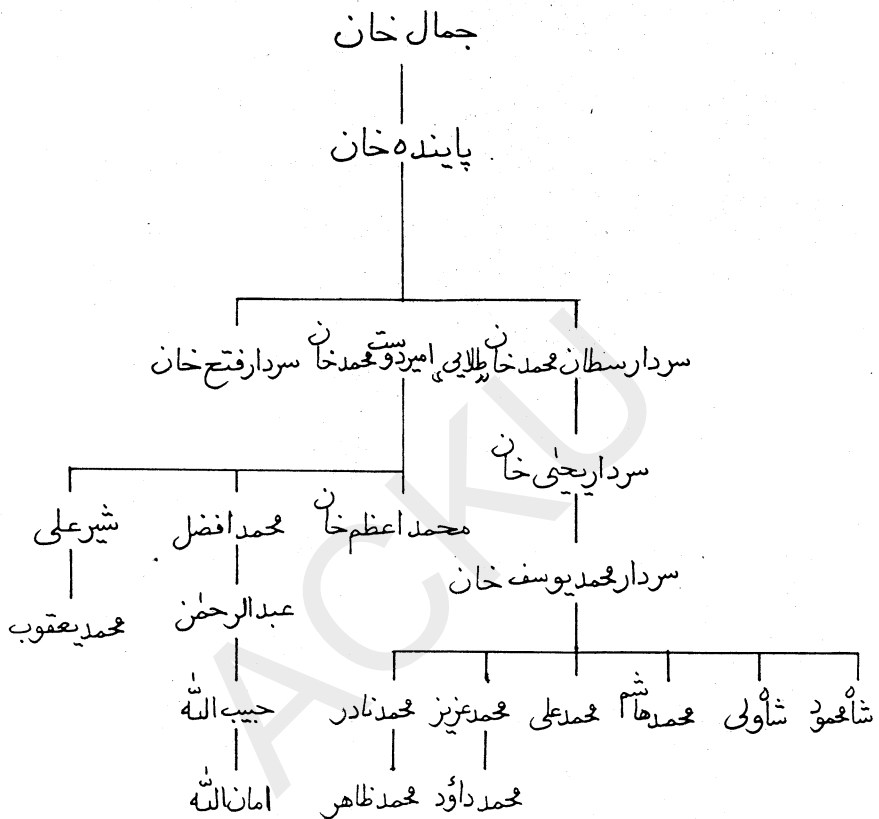
روسی د سیاست څخه داسی شکایت کوی :- (... همینطور روسها
 در عهد شکنی از انگلیسها هیچ کمتر نیستند ، آنها یک چهارم از عهد آ
 ویتکوویچ را عملی نکرده اند ، امپراطور روسیه به انگلیسها اجازه داد
 مملکت ما را تصرف کنند ... ما نسبت به این دو ملت عقیده و ایمان کامل
 داشتیم ، عدل و انصاف آنها در میان ما ضرب المثل بود و نام نیکی داشتند
 ولی معلوم و مسلم شد که در اشتباه بوده ایم ، اینها حقیقت نداشتند
 و یکی از دیگری بدتر است . فعلاً افغانها از قدر و قیمتی این تعهدات
 کاملاً آگاه میباشند ، و میدانند آنها فقط یک مقصود دارند آن هم یک
 تصرف وطن ما است و میخواهند ما را بجان هم اندازند حال دیگر -
 قادر نیستند عملیات گذشته را تجدید کنند ، شما خود از وقتی که وارد
 افغانستان شده اید به چشم خود میبینید که مردم به یک زبان میگویند
 با فرنگیهای لامذهب تا جان داریم خواهیم جنگید (...) (۱۱)

د افغانستان دیومشهور مؤرخ (مرحوم غبار) په قضاوت د افغانستان

سره روسانو پالیسی داسی وه :- چی انگریزان په هند کی هرکله د افغانستان
 د ناحی څخه نا آرام او بهار نه وساتی او د بی حقیقه وعدو او مرستو په
 نسبت یی د انگریزانو د جهانکشیای په مقابل کی وپاخوی . د افغانستان زیاتره
 ټولو گان او پاجاهان د روسانو د مرستو په وعدو غولیدل او پر شستینو ب
 یی هغوی ته دروستی او صمیمیت لاس ورکاوه ، څرنگه چی د درواغو او چلونو
 منزل لنډوی نو درسوای تشته یی هرکله د پامه لویزی نو د پاجاهانو د ناگامی
 او ددوی د منافقت پرته څه نه ؤنی جوړیدل . نو ځکه د انگریزانو روس
 دواړو پالیسی په هکله وایی : سگ زرد پرادر چچال است .

۱۱، تاریخ روابط سیاسی ایران و انگلیس در قرن ۱۹ تألیف محمودی، محمود (ترجمه)

د محمد زویا چاها نو د نسب سلاله (۱)

(۱) Ludwig W. Adamec *Afghanistan. 1900-1923.*

کپتین منت انگلیسی - جنگ انگلیس و ایران در سال ۱۲۷۳ ترجمه
آقای حسین سعادت نوری ۱۳۲۷ تهران

د حکومت دوره

- ۱- امیر دوست محمد - ۱۲۰۵ - ۱۲۱۸ = ۱۸۲۹ - ۱۸۳۹
- ۲- امیر محمد افضل - ۱۲۴۴ - ۱۲۴۷ = ۱۸۶۸ - ۱۸۶۸
- ۳- امیر محمد اعظم - ۱۲۴۵ - ۱۲۴۴ = ۱۸۶۲ - ۱۸۶۲
- ۴- امیر شیر علی - ۱۳۷۸ - ۱۳۸۳ = ۱۸۶۲ - ۱۸۶۲
- ۵- امیر عبدالرحمن - ۱۳۵۹ - ۱۳۸۰ = ۱۸۸۰ - ۱۹۰۱
- ۶- امیر حبیب الله - ۱۳۸۰ - ۱۳۹۷ = ۱۹۰۱ - ۱۹۱۹
- ۷- امیر حضرت امان الله - ۱۲۹۷ - ۱۳۰۷ = ۱۹۱۸ - ۱۹۲۸
- ۸- امیر حضرت محمد نادرشاه - ۱۳۰۸ - ۱۳۱۲ = ۱۹۲۹ - ۱۹۳۳
- ۹- امیر حضرت محمد ظاهرشاه - ۱۳۱۲ - ۱۳۵۲ = ۱۹۳۳ - ۱۹۷۳
- ۱۰- سردار محمد داود - ۱۳۵۲ - ۱۳۵۷ = ۱۹۷۳ - ۱۹۷۸

د امیر شیرعلی خان د حکومت سره دروسانو سیاسی روابط

امیر شیرعلی خان چې د ولیعهدی لرلو په نسبت د پلار د مړینې امیر دوست محمد وروسته د کابل پر تخت کبښاست نو د انگریزانو څخه یې د خپلې پاچاهۍ د رسمیت پیل ندلو، د پلار د وخت د حسن همجواری د مناسباتو د پاللو او پر افغانستان باندې د خارجي هیوادونو د یرغل مخصوص دروسانو د پيشقدمۍ د مخنیولو د پاره د مرستی غوښتنه وکړه، خو انگریزانو نه یوازې داچې دده په نسبت دده اګالانو محمد افضل خان او محمد اعظم خان او دده د اکاډمۍ د عبدالرحمن خان ته ترجیح ورکول او په بیلو وسیلو یې تقویه کول، دهغه د احتیاج وړ حربي سامانو او لوازمو د تهیه کولو په لار کې یې خنډونه هم ایجادول، دروس د یرغل څخه یې د مدافعی په وخت کې هم د مرستی قاطعانه جواب نه ورکاوه، دلاخه چې د د یوک آف آر گایل افغانستان نومې اثر د دویشتم مخ د لیکنې په اساس دهند اعلیٰ حاکم امیر ته اخطار ورکړی و چې د ایران او روس د نژدی والی څخه به هم لیرې گرځي که نه انگلیسان به دده د مخالفینو سره مرسته وکړي.

امیر عبدالرحمن خان چې په دی وخت کې روسیې ته پناه وړی وه، روسانو د دغې پناه څخه د امیر شیرعلی خان د ویرولو کار اخست خو په ظاهره یې ورته لیکل چې دی محضی د میلمه په حیث منل سوی دی لکه چې جنرال کافنن په خپل لومړني لیک نیته ۱۸۷۰ د مارچ ۲۸ = ۱۳۸۶ هـ ق دحل په ۸ = ۱۲۴۹ هـ ش په دی هکله لیکي: - (خدمت امیر افغانستان شیرعلی خان: البته به سمع نواب شمار سیره که عبدالرحمن خان پسر مرحوم امیر - محمد افضل خان که سابقاً امیر بلخ و توابع آن بوده به مملکت تاشکند آه است، من که از جانب پادشاه سعادت مند خود اعلیحضرت امپراطور کل ممالک روسیه حاکم ترکستان هستم، از ایشان پذیرایی کرده و کمال

احترام را در باره بی ایشان مرعی داشته ام، محضی اینکه مانند یک سردار افغان در تا شکند اسباب خیال و توهم حضرت عالی نباشد لازم دانستم که این رقعہ را بنویسم و دوستی و یگانگی خود را نسبت بشما بیان کنم که رفع اشتباه بشود. اگرچه ممالک آسیای اعلیٰ حضرت امپراتور و مملکت افغان که در تحت فرمان عالی است هم خاک نیستند و مملکت خانان بخارا فاصله مابین دو مملکت است، ولی بهتر آنستکه در میان ما اشتباهی نباشد و اسباب رنجش از برای طرفین حاصل نشود هر چند همسایه دور هستیم باید رشته مودت و دوستی محکم و قلوب بیکدیگر نزدیک باشند، در امورات داخله افغانستان من بهیچوجه خیال و دخل و تصرفی ندارم، نه تنها محضی این که مملکت افغان در تحت حمایت دولت انگلیس میباشد و مابین دو لتین انگلیس و روس کمال دوستی و اتحاد برقرار است، بلکه بواسطه آنستکه شما در امورات بخارا دخل و تصرفی نکرده اید.

افغانستان و بخارا هرگز نباید اسباب زحمت یکدیگر شوند و نباید بجز خیر همسایه خود خیال نداشته باشد. محض این ملاحظات وقتیکه سردار عبد الرحمن خان کاغذی به من نوشت و اذن خواسته بودند که به مملکت تاشکند بیایند در جواب ایشان نوشتم که اعلیٰ حضرت امپراتور ممالک روسیه التفات و مهربانی خود را در باره احدی دریغ ندارند و در خانه ایشان برای هر مهمانی باز است، بخصوص از برای بیچاره گان.

از آمدن شما به تاشکند ما خوشحال خواهیم بود ولی منتظر نه باشید که در خصوص نزاع شما با امیر شیر علی خان من از شما حمایت و طرفداری نمایم، به جهت اینکه امیر درست رفتاری را از دست نداده اند و راهی از برای شکایت باز نگذارده است که بتوانم طرف ایشان را از دست بدهم. امیدوار هستم که دوستی ما کمافی السابق برقرار باشد

و بدین سبب است که این کاغذ را از جهت شما نوشتن خیلی خوشنود خواهم بود که در جواب رقعہ محبت آمیز شما به زودی برسد و مرا مطمئن نماید که به امورات خانان بخارا و خیوه هیچ قسم مداخله نخواهد داشت

امضاً حاکم ممالک ترکستان و رئیس کل قشون

ترکستان

و، ن کافمن جنرال اجودان مخصوص

دکافمن د لیک په خواب کی دامیر شیرعلی خان لیک :- (۰۰۰) از وعده های شما خوشحال شدم و تشکر میکنم ، از اینکه گفتید : عمال اعلیحضرت امپراتور روس نه در ظاهر و نه در باطن به هیچوجه در امور مملکت افغانستان دخل و تصرفی نخواهند نمود و به دشمنان افغانستان به هیچ قسم حمایت نخواهند کرد و اسلحه و امداد نخواهند داد ، من هم به اطلاع دولت انگلیس ، به سرحد داران خود حکم نوشتم و به آنها تهدید کرده ام که من بعد به امورات مملکت و طوایف که خارج از سرحد ما هستند هیچگونه دخل و تصرفی نکنند ، من خود مکالمات مهم دارم که سرحد افغانستان همیشه با نظم باشد نه تنها از جهت آنکه فرمان فرمای هند وستان که با اعلیحضرت امپراتور روس دوست است ، از من خواهش کرده است ، بلکه از برای آن است که من یقین دارم خیریت ملت و مملکت من در آنست که شما همیشه راضی و بی شکایت باشید ، امیدوار هستم که مرا همیشه از دوستان خود محسوب دارید (۰۰۰)

هفته وخت چی روسانو (خو قند) و نیوی کافمن د افغانستان پاچا -

امیر شیرعلی خان ته په یو لیک داسی خواب و رکړ (۰۰۰) میل دولت روس بر این است که با حاکم و پادشاهان و فرمان فرمایان مستقل و همسایه در صلح و دوستی باشد ، و این خیال ندارد که ممالک آنها را ضبط

نماید . و اینکه خان نشین های خوقند را دولت روس جز ممالک خود قرار داده است محض خیر خواهی و آسوده گی اهالی آنجا بوده است نه از لحاظ آنکه منفعتی به دولت روس خواهد داشت ، و یقین است که مردم (خوقند) خبر از او امر اعلیحضرت امپراتور ، مطیع هیچ حاکمی نخواهند شد (۱۸۷۶) .

همه اشائی جنرال کافمن دخپل ۱۸۷۸ کال دجون په نیته لیک کی امیر شیر علی خان ته داسی لیکي :- (۰۰۰) به عرض حضور عالی میرسانم که در این ایام گفتگو بین دولت انگلیس و دولت ما (روس) بخصوص مملکت شما بسیار قابل مطالعه و تفکر است ، از آنجا نیکه من نمیتوانم خیالات و اعتقادات خود را شماها بیان نمایم از جانب خود جنرال ستولیتوف را نایب و وکیل نموده خدمت شما فرستادم این شخص دوست واقعی من مستند و در جنگ روس و عثمانی خدمات نمایان نموده و مستحق الطاف اعلیحضرت امپراتور گشته ، اعلیحضرت ایشان همیشه مرحمت مخصوص در حق او مبذول داشته اند . جنرال ستولیتوف از خیالات مخفی من شما را مطلع خواهد نمود ، امیدوار هستم که نواب عالی کمال التفات را درباره او مرعی دارید و بیانات او را با قول من هیچ فرق نگذارید ، و بعد از غورسی و مطالعه کامل او را جواب بد دهید ، این فقره هم بر شما مخفی نماند که دوستی شما با دولت روس از برای طرفین مفید خواهد بود ، و نتایج و فواید دوستی شما با روس به زودی به ظهور خواهد رسید ، این کاغذ دوستانه را حاکم کل ترکستان جنرال اجودان اعلیحضرت امپراتور و ن کافمن از تاشکند به شما نوشته است فی شهر جمادی الاخر ۱۰ (۱۳۹۵)

اینک صورت پذیرای و خط سیر هیئت موصوف که از شماره ماه نوامبر ۱۸۷۸ جزیده گولوس GLOS منطبعه پترزبورگ اقتباس و ترجمه میشود .

هیئت روس که مشتمل بر هفت نفر صاحب منصب (منجمله يك نفر جنرال موسوم به ستولیتوف *Stoletoff* رئیس هیئت به رتبه وزیر مختار و نماینده فوق العاده) و ۲۲ نفر قزاق و ۴ نفر پیش خدمت و ۱۵ نفر قیرغیز بود به تاریخ ۱۴ جون از سمرقند حرکت کردند، چون راه از بین اراضی امیر بخارا میگذشت، و امیر بخارا درین وقت در (قرچی) بود ما بطرف شهر مذکور متوجه شدیم امیر بخا بمقابل هیئت هرگونه مجامله از خود نشان داد و اعضا هیئت به حضور معرفی شدند، راهیکه برای رسیدن به رود آمو انتخاب شده بود، از خزار، شیرآباد و خشک گذر میگذشت و بنا بر آن در نوردیدن آن خالی از اشکال نبود، زیرا از يك منطقه کوهستانی دشوار گذاری عبور میکرد، ازینجهت پنج روز وقت گرفت در ضمن این سفر هیئت ما از معبر معروفی عبور کرد، که قدما آن را (دروازه آهنین) نام داده بودند و امروز بنام (بورگاسی خانه) یاد میشود، در شیرآباد با يك نفر قاصد افغان مواجه شدیم که مکتوبی بنام رئیس هیئت با خود آورده بود، درین مکتوب شاغاسی شیردل خان حکمران ترکستان افغانی از ما خواهش کرده بود که ده روز در شیرآباد توقف ورزیم، زیرا ترتیبات لایق شان همچو مهمانان محترم هنوز تکمیل نه شده بود و نیز در همین مکتوب به ما اطلاع داده بود که عسکری بدقه تشریفات هیئت که بایست ما را از کنار آمو تا مزار شریف و سپس تا کابل همراهی کند، هنوز ترتیب نه گرفته است، با وجود این خواهش جنرال ستولیتوف بهتر دانست که تا رود آمو پیش رفته و در آنجا اگر واقعات توقف لازم باشد، توقف ورزیم، تا این که بدرقه افغانی مرکب از دو صد (۲۰۰) نفر عسکر باد و جنرال به ماملق شد، این عساکر با اسلحه و تجهیزات بسیار اعلی مسلح و مجهز بودند - و آنها هیئت روس را با احترام پذیرایی کرده از نیکه

سبب معطلی ما شده بودند عفو خواستند، برای آنکه از گرمای روز که در سایه به (۴۱) درجه بالغ میشد و زحمت نه بینیم فیصله شد که به وقت شب حرکت نمائیم. سفر هیئت بسیار دلچسپ شگفت انگیز بود، دو صنف سواران که بیرق های کوچک را روی نيزه های تفنگ های خویش افراشته بودند، به دو طرف سفير و همراهان او در حرکت بوده و عده هم به قسم عقب دار ایشان حفاظت می کردند، صدای شیپور و دهل خاموشی دشت را می شگافت، تمام شب در پهنای يك صحرای خشک که این جا و آنجا تپه های کم ارتفاع آن را قطع میکرد، طی مسافه میکردیم، علی الصباح به آبادی قرچیاق که در منطقه مزروعی وقوع دارد، و اصل شدیم، پیش از رسیدن به مزار شریف سه بار دیگر نیز توقف کردیم، و زمانیکه به شهر مذکور داخل میشدیم، در سرتاسر بازار عساکر افغان به احترام ما قطار استا (و خوشدل خان کمناب) پسر نائب الحکومه ولایت از ما استقبال و پذیرایی نمود، هرزده فیرتوپ نیز ورود ما را اعلام و اعزاز کرد، در جاده های شهر عده زیادی از اهالی با قیافه های کنجکا و مردمان شمال مملکت خود را تماشا میکردند، هیچ يك علامت ترس و یا تعصب در چهره های مردم به ملاحظه نمیرسید، در مزار شریف مدت ۱۱ روز توقف کردیم و در طول این مدت در منزل نائب الحکومه که در سایه درختان چنار قوی هیکل قرار داشته، اقامت داشتیم نائب الحکومه مریض بود، بنا بر آن ما را ملاقات کرده نتوانست و به زودی فوت شد، و از این جهت هیئت نتوانست که قبل از تعیین جانشین او حرکت کند، پس از چند روز خوشدل خان فرمان مقررری خود را به حیث نائب الحکومه به عوض پدر متوفی خود دریافت کرد، در انتهای دو هفته به طرف کابل حرکت کردیم، بدرقه عسکری مادر تعداد خود افزوده و اسلحه و تجهیزات اینها نیز خیلی خوب بود. افغانها بنیست به ما

وضعیت لطف کارانه داشته همه خواهشات و احتیاجات ما را به خوش روی و استعجال انجام میدادند، حین رسیدن به هر منزل همه چیز را مصلحتی یافتیم، خیمه ها افراشته و خوراکهای اعلی و غیره حاضر می بود، و قتیکه از تا شترغان گذشتیم بیای هند و کشر رسیدیم و از آنجا تا کابل مدت بیست روز در دره های همین کوه قطع مسافه میکردیم. در اوایل نشیبی ها خفیف و آسان بوده، اما بعدها دفتاً کسب ارتفاع میکند، و خیلی بلند شده از بین دره های فراوان خود سطوح مرتفعی را تشکیل میدهد، بعد از طی یک سلسله از این سطوح مرتفع به دره با میان رسیدیم که ۱۵۰۰ فوت ارتفاع دارد و در جوار آن کوتل کالو و کوتیران بزرگ Great tran واقع است (۱۳۰۰۰ فوت) در حوالی با میان لعل محمد خان حاکم این منطقه با جمعیت زیادی از ما پذیرایی کرد، و قتیکه از برابر بت های معروف با میان که بر سینه کوه کنده شده است عبور کردیم کوتل (تران کلان) را به عقب گذاشته از کوتل (اوغلی) به دره رود کابل داخل شدیم، هنوز سه روز دیگر از مسافت ما باقی مانده بود در قریه (کوته چرک) که ۱۵ ورست از کابل فاصله دارد سردار نصرالدین خان وزیر خارجه افغان و در قلعه قافی وزیر افغانستان که بر فیل سوار بود از ما استقبال نمود، در اینجا هیئت بزرگی ما نیز فیل های سواری حاضر شده بود و هر فیل دو نفر نشسته به این طریق به طرف کابل پیش رفتیم. در فاصله ۷۰ ورست از کابل سردار عبداللہ خان^۱ به استقبال ما رسید تا مبرده بزرگ

(۱) سردار عبداللہ خان پسر سردار سلطان احمد خان سرکار والی سابق -

هرات بن سردار محمد عظیم خان و خواهرزاده امیر شیر علی خان و هم نواسه کالای او بوده است، که بعد از سقوط خاندان امیر شیر علی خان و روی کار آمدن امیر عبدالرحمن خان به قندهار نزد سردار محمد ایوب خان رفته و در جنگ بابا ولی «جنگ پیر پامال» بمقابل جنرال رابرتس Roberts شهید شد. (به استفاده از یادداشت های تاریخی محترم استاد سید قاسم رشتیا)

خاکستری رنگ که نیش های آن را با طلا پوش کرده بودند، سوار بود، جای نشیمن سردار بر پشت فیل بصورت یک سبد مطلقاً و مزین ترتیب یافته بود، که در آن سفیر روس را نیز دعوت نشستن نمود و به این صورت هر دو نفر پهلوی به پهلوی هم داخل شهر شدند.

ماهم به سواری فیل از آنها تعاقب کردیم، اشکهای فیل های ما با پوش نقره تزئین یافته بود، یکدسته سوار با اسب و تجهیزات و البسه درخشان و منظم در عقب سردار روان بوده و در امتداد این ۷۰۰ ورست مردم زیادی به دو طرف جاده قطار استاده و حتی بعضی ها بر سنگ ها و پشته ها و درختان برای تماشا بر آمده بودند، روسها مورد کنجگاری شدید ایشا قرار گرفته و با هلهله های شادمانی از ما استقبال میکردند، سپس به یک میدان وسیع و هموار داخل شدیم که پر از عسکر منظم بود، به طرف چپ سواره نظام توقف داشت ۱۲۰ عدد توپ برنجی و فولادی در مقدمه عسکر قرار داده شده بود که به مقابل آفتاب می درخشید. همیشه فیل سواری سفیر و سردار نزدیک صوفی عسکر رسید ۳۰۰ توپ سلامی فیر شد، و متعاقب آن نغمه حزین ولی (اورینجیل) مارش ملی افغان، به صدا درآمده و با صدای (هورا) جمعیت تعقیب گردید، در حالیکه همین صداها ی هلهله ما را بدرقه میکرد، به بالا حصار داخل شدیم در مدخل قلعه پاسبانان آن که بالباس مردمان گوهستانی ملبس بودند، از پایدیرایی کردند، پس از چند خیابان به قصر امیر شیرعلی خان رسیدیم، درین جا همه چیز برای پذیرایی و بود باش سفارت روس حاضر و آماده بود خود امیر برای ملاقات ما بیرون نیامد، اما فردای روز ورود ما یعنی ۱۱ اگست - سفیر و اعضای هیئت رسماً به حضور امیر پذیرفته شده و در تالار دولتی در حالیکه بزرگترین نجبای افغانستان حاضر بودند با امیر شیرعلی خان ملاقات کردیم

امیر شیر علی خان دجیل ۱۸۷۸ کال د آگست په ۲۳ لیک کی دهیت در اتلوپه هکه کافمن ته داسی جواب ورکې :- (... فر ستاده گان اعلیحضرت امپراتور به ریاست ستولیتوف وارد کابل شدند و در ملاقات اول جنرال دو-رقیمه دوستانه شمارا که از تاشکند نوشته بودید ، رساندند ، از مطالب مندرجه آنها کما ینبغی مطلع گشتم و همچنین از مطالبیکه به جنرال امین اعلیحضرت امپراتور سپرده بودید ، که شفاهاً بیان کند مخبر گشتم ، جنرال مذکور محض از دیاد دوستی و اتحاد مابین دولت امپراتور و دولت افغان مطالب شفاهی را هم در کاغذی نوشته بماداند جواب مطالب شمارا تماماً به جنرال گفتم ، که خود او شفاهاً به خدمت بیان نماید ، تا چند روز دیگر جنرال اعازم تاشکند خواهد بود ، از هر بابت شمارا مطلع خواهند نمود ، به جهت احترام جنرال ستولیتوف میرزا محمد حسن خان و غلام حیدر خان پیش خدمت خود را مامور نموده که به ایشان همراهی کند .)

امیر شیر علی خان دبرلین دکنگری دوی میاشتی وروسته جنرال کافمن او در روس سزار ته د انگلیسانو دیرغل په هکه لیکې :- (... دشمن یعنی انگلیس به سرحد مملکت افغانستان وابتدای جاده خیبر رسیده است- آنها اسباب مسافرت خود را کاملاً حاضر کرده اند و در اندک زمانی ایشان را ملاقات خواهم کرد ، بلاخره کار از زمانه سازی گذشته ، - علی الظاهر آنها به مملکت ما هجوم آورده اند ، پس تکلیف عمال افغانی آن است که بقدر قوه و استعداد جان و مال اهل مملکت را محافظه نمایند اما هیچ احتمال نمیرود که آتش کین به آسانی خاموش شود ، بلاشک بعد از رسیدن این کاغذ به شما ، طولی نه خواهد کشید و به شما خبر میرسد ، که انگلیس و افغان بایک دیگر در جنگ و جدال هستند . از آنجا بیکه به دوستی شما اعتماد کامل دارم یقین است که عنایات دوستانه خود را در این مسله دریغ نرموده به هر قسم که خودتان مصلحت بدانید مرا امداد خواهید نمود .) ...

امیر شیر علی خان در وس امپراتور ته صمد اشانی لیکل :- (.... از روزیکه بین دولت با اقتدار روس و دولت افغانستان، در دوستی باز شده و میان ایشان مکاتبه اتحاد ارسال و مرسول میشود، صاحبمنصبان دولت انگلیس قلاً رنجیده و عمال دولت افغان را به زحمت و مارات انداخته اند و گاهای که برخلاف رسم همسایگی از آنها ناشی شده است هنوز آتش حیل و خدعه ایشان بر طرف نه شده بود، که سفیر اعلیحضرت شما وارد کابل بشد، این فقره باعث ازدیاد دشمنی آنها گردید، یعنی بعد از ورود سفیر شما بنای دشمنی را گذارده در ظاهر و باطن بدرقاری نمودند، و هر قسم دشمنی که ممکن بود، از دست ندادند، انگلیسها اولاً یک دسته سوار معتبر به چمرود که در سرحد مملکت ما واقع است به اسم سفارت آمده اند و گفتند که سوارها از همراهان آنها میباشد و میخواهند بدون اذن ما وارد شهر پایتخت افغان بشوند، و در باطن خیال آنها این بود که به شهر کابل بیایند و به سفیر دشنام دهند و لیکن در سرحد صاحبمنصبان ما جلو ایشان را گرفته نگذاشتند که پیشتر بیایند و به آنها گفتند که دوستی به زور نمی شود و هنوز در هیچ مملکتی رسم و قاعده بر این جاری نه شده که یک نفر سفیر با جمعیت کثیری به مملکتی به سفارت برود. لهذا ناچار شده به پشاور معاوت نمودند، و اکنون با کمال عجله مشغول تهیه هستند که به افغانستان هجوم آورند، و به هر گوشه از مملکت اعلان جنگ نموده و میخواهند سلطنت افغانستان را منهدم سازند، با وجود این تفصیل عمال افغان هنوز حرکتی برخلاف دوستی نه کرده اند و نمی خواهند که درابتدا حرکت ناشائسته از ایشان بروز کند، احتیاط را از دست نخواهند داد، اما این فقره واضح است که هر قدر ما فروتنی کنیم، غرور و دشمنی ایشان بیشتر از پیشتر میشود. حالت دولت انگلیس و دولت افغانستان امروزه با چهل سال پیش از این فرتی ندارد،

یعنی در همان وقت سفیر کبیری از جانب دولت با اقتدار روس و کار گذاری از جانب انگلیس به افغانستان آمده بودند و امیر مرحوم (دوست محمد خان) به عقل و دانش خود رفتار نموده، دوستی با اعلیحضرت امپراتور را به دوستی با دولت انگلیس ترجیح داده و نتیجه آن مخصوصه و بلاها بود که به افغانستان روی نمود. مختصر عرض میکنم که دولت انگلیس عزم را جزم نموده که با ما جنگ نمایند و رعایای مملکت افغانستان هم تا قوه و قدرت در بدن دارند، جان و مال و وطن خود را از شر آنها حفظ خواهند نمود... امید چنان دارم که محض حفظ و آسودگی افغانستان، اعلیحضرت شما بقدر شان و مرتبه خودتان بها امداد فرمائید. و یقین است مراحم و الطاف ملوگانه خود را در این موقع دریغ نخواهند نمود.

امیر شیرعلی خان ستولیتوف ته داسی و لیکل :- (۰۰۰) ما دامیکه در کابل تشریف داشتید و از بدخواهی و خیالات فاسده انگلیسها که در باب افغانستان داشتند، مطلع شده اید، از وقتیکه شما به تاشکند رفته اید، بدخواهی ایشان روز به روز در تراید است... مدتی است از شما هیچ خبری نه رسیده، کارها دیگر اصلاح پذیر نیست و جنگ حتمی شده و انگلیسها دست تعدی دراز کرده اند... خواهش میکنم از راهی دوستی و یگانگی به نحویکه شایسته شان و مقام اعلیحضرت امپراتور است و عظمت ایشان اقتضاً میکند مرا امداد نمایند (۰۰۰).

امپراتور اوچرال ستولیتوف دایره و مسلسلو لیکنو ته جواب نه وایه خوکافمن ۱۸۷۸ کال دنومبر په خلورمه ورته و لیکل :- (۰۰۰) من بطور تحقیق شنیده ام، که انگلیسها میل دارند با شما صلح نمایند، من از رأ دوستی به شما نصیحت میکنم که اگر آنها اظهار صلح کنند شما بدون تأمل اسباب صلح را فراهم بیاورید و به هیچ وجه تاخیر ننمایید... کافمن همداشانی دروس سفیر تملیکی :- بر امیر واضح و آشکار است

که در این فصل زمستان من نمیتوانم بواسطه قشون ایشانرا امداد نمایم، پس بهتر است که جنگ را تاخیرکنند، هیچ لازم نیست در این فصل بی موقع شروع به جنگ نمایند، اگر انگلیسها با وجود اهتمام امیر شروع به جنگ نمایند، شما به اذن امیر مرخص شده به تاشکند بیاید.

امیر شیرعلی خان ددغه راز خخه ناخبره وچی دافغانستان دشمالی سرحدونودها کلوپه هکله دخلور و کالو مذاکرو او مفاهمو ورسته دانگریز اوروس ترمنح موافقه سوی ده، چی پدی موردکی بیطرفه منطقی جوړی سی چی لویه طرفه افغانستان دبل طرفه بخارا او خیوه پکښی راسی، خو وروسته ددوی په منخ کی پردی موافقه راغله چی افغانستان دی دروس دنفوذ دساجی خخه دبانندی پاته سی. خرنګه چی روسان پرخپل قول نه دریدل او انگریزان بی په خپله پیشقدمی هرکله په تشویش کی (چول) نولار د لهن چی په (۱۸۷۶ = ۱۳۵۵ هـ ش) دهند داعلی حاکم په حیث مترر سو پر امیر شیرعلی خان بانندی بی د فشار اچولو په پالیسی غوښته چی خپلی ناوړی هیلې ترسره کړی، نو امیر شیرعلی خان چی ددغو هیلو ترسره کول دخپل ملی غرور، آزادی تنګ او ناموس ساتلو سره مغایر گڼل مجبور سو، چی دسیاسی موازنی دساتلو په منظور خان روسانو ته په ظاهره نژدی کړی او دروسی دهیت دراتلو سره مستقیم مخالفت نیوا نگری، جنرال ستولیتوف او جنرال راسگونوف او دترکستان نائب الحکومه جنرال کوفمن امیر شیرعلی خان ته پر افغانستان بانندی دانگریز دیرغل کولو په وخت کی دروسی دمرستی هرکله داچور کاوه.

امیر شیرعلی خان ۱۸۷۸ کال ددسمبر ۲۲ = ۱۳۹۵ هـ ق = ۱۳۵۷ هـ ش) لایک خخه چی جنرال ستولیتوف ورته رالینزی وُخپل صاحب منصبان او ملگری داسی خبروی :- (علی حضرت امیر اتور شمارا برادر خود میداند و میل دارند شما هم در دوستی و برادری با ایشان همیشه ثابت

و بر قرار با شید و تخلف نه نماید . دولت انگلیس می خواهد بواسطه سلطان عثمانی با شما صلح نماید ، و می خواهد شما بر خلاف میل او کاری نه کنید ، ولی رای و میل امپراتور آن است که شما انگلیسها را در مملکت خود راه ندهید ، و مثل سال گذشته با آنها به تدویر و حیل رفتار نماید تا آنکه زمستان بگذرد ، انشاء الله آنوقت دولت روس از جهت امداد شما حاضر خواهد بود ، مختصراً بدانید که کارها به خوبی انجام خواهد گرفت مطمئن و آسوده باشید ، اگر خدا بخواد مجلس کنگره در سن پترسبورغ منعقد خواهیم نمود ، که سفرای جمیع دول معظم در آن حاضر باشند ، آنوقت مارسماً با دولت انگلیس در خصوص شما گفتگو میکنم ، یا به زور فصاحت کلام و تدبیر مراوده انگلیسها را از افغانستان بکلی قطع خواهیم نمود که منبعد به هیچ وجه به امورات افغانستان مداخله نه کنند ، و یا آنکه نتیجه کنگره آن خواهد شد که با دولت انگلیس جنگ نمایم ، در هر صورت به یاری خداوند در بهار آینده زحمات شما ختم خواهد شد و بر ضامندی و آسودگی در مملکت افغان حکمرانی خواهید نمود . پس بر عایا و نوکرهای صدیق مالازمه و واجب است که دامورا تیکه سپرده با ایشان می باشد کمال سعی و اهتمام را مرعی دارند ، و در خدمت دولت بیشتر از پیشتر جد و جهد نمایند و مطمئن باشند که دولت افغان مثل سابق بر قرار خواهد بود عملاً قریب زحمات آنها به احرار رسیده و مفسده به کلی از مملکت بر طرف خواهد شد و به شیر بهادر و حفیظ الله خان نایب سالار اعظم مخفی نماید ، که به حمد الله زحمات چندین ساله ما در ترتیب قشون و صاحب منصبان به هدر نه رفته و در جنگ با انگلیسها مثل قشون تربیت شده دول معظم جنگ نمودند و شجاعت به خرج دادند از قشون ظفر نمون ما احدی به درجه شهادت نه رسیدند قبل از آنکه سه نفر از

کفار را به قتل نه رسانیده باشند. مختصر آهر فردی از افرادی قشون بخوبی استادگی نمودند که باعث تعریف تمجید عامه شدند، ما مطمئن هستیم که قشون مظفر ما در هر جا و با هر دشمنی جنگ کنند، دشمن را مغلوب خواهند ساخت، قشون عراقی نیز خیلی منظم هستند، شجاع و دلیر میباشند، اینها نتایج خدمات و دولت خواهی شماست. رضامندی و خوشنودی ملوکانه را به تمامه قشون و اهل هرات اظهار دارید، و به آنها بگویند که ما امید و اریم خدا و رسول از شما راضی و خوشنود باشند.

اوه خلوینتم لیک :- دغه لیک جنرال و، ن کوفمان (د ۱۸۷۹ کال)

دجون دمیاشتی په دوهمه = (۱۲۹۲ هـ ق = ۱۲۵۸ هـ ش) امیر شیرعلی خان ته لیکلی دی :- (کاغذ دستانه شما در ۱۳ شمردی حجتہ العرا

(۱۲۹۵ هـ) نوشته بودید رسید، خواهش کرده بودید هر قدر قشون در تاشکند موجود میشود به جهت شما بفرستم. چندی قبل کاغذی به شما نوشتم که اعلیحضرت امپراتور در باب اشکالات شما با دولت انگلیس گفتگو کردند، و وزیر ای دولت انگلیس به سفیر کبیر دولت روس مقیم لندن اطمینان دادند که در استقلال سلطنت افغانستان مداخله نخواهند نمود، یقین شما این رقعہ را قبل از رسیدن کاغذ من نوشته اید و مر قوم داشته بودید، که پسر خود سردار یعقوب خان را نایب السلطنه قرار داده اید خودتان با چند سوار از کابل بیرون آمده اید از اعلیحضرت امپراتور دستخطی به من رسید که به شما اطلاع بدهم، حال برای ما ممکن نیست که بواسطه قشون امداد نمایم، امیدوار هستم که جناب عالی همیشه نیکبخت باشید، کارها بسته به تقدیر الهی است خاطر جمع بآشید که دوستی من با سرکار دائمی خواهد بود. خیلی واجب است که جنرال زورکین اف و همراهان او را به زودی معاودت دهید

اگر میل داشته باشید دکور یورالسکی را نگهدارید، یقین است
 دکتر طب از جهت حضرت عالی بیشتر از هر کس لازم خواهد بود.
 امید چنان دارم که دوستی ما محکمتر از سابق باشد و مکاتبه ما بین ما
 ترک نشود.

پنخوسه لیک :- دغه لیک امیر شیر علی خان د ۱۸۷۹ کال د فبروری په
دوهمه جنرال کوفمان ته لیزلی دی :- (بعد از دعا و سلام سه رقیمه
 شما هشتم، سیزدهم، هفدهم شهر محرم الحرام بعد از ورود من
 به مزار شریف و اصل گشته، بعد از سلامتی مزاج شما خرسند گردیدیم
 از کلمات شیرین شما و الطاف ملوکانه اعلیحضرت امپراتور در نهایت
 خوشوقت شدم، اشتیاق ملاقاتی شما مرا مجبور کرد که به روسیه
 بیایم، بدین عزم بعد از مشورت با سفیر دولت روس از کابل
 حرکت کردم و خیالات خود را به اعلیحضرت پادشاه بخاراهم اطلاع
 دادم اما از آنجاییکه مقدر نه بود حال به تا شکند میایم، در عرض رأ
 به مرض نزله و درد کمر مبتلا و بستری گشتم و حال مشغول مداوا هستم،
 حکیم روسی و اطبای خودمان معالجه میکنند، این حادثه مرا از مسافرت
 باز داشت، چون وقت به جمله میگذرد، به سفیر شما اجازه دادم که به
 خدمت شما بیاید، و برادر خود سردار شیر علی قندهاری و شامحمد خان
 قطب خیلی و قاضی عبدالقادر خان را به نیابت خود به کمال سرعت به تا شکند
 روانه داشتیم که بحضور عالی مشرف شوند، ایشان وزیرای معتمد دولت
 افغانستان میباشند و از وقایع درین مملکت شمارا مشروحاً مخبر-
 خواهند نمود به سرکار یاد آوری خواهند کرد، و عده هائیرا که
 در کاغذهای خودتان به من داده بودید و مرا مطمئن کرده بودید
 که انگلیسها به استقلال افغانستان مداخله نخواهند نمود و نوشته
 بودید که در لندن و وزیرای انگلیس نزد سفیر روس این فقهه را
 متعهد شده اند، با وجود این تعهد انگلیسها بیشتر آمدند، از یک

سمت به شهر جلال آباد و سمت دیگر به پشین و قندهار و زرای دولت افغان مشر و حاکم عرض خواصند نمود که انگلیسها چه کرده اند امیدوار هستم که عرایض شانرا صدق بدانید و خواهش آنها را به عمل آورده مرخص نماید که نزد من معاودت نماید از رفقا جنرال زورکین اف کمال رضامندی را دارم، در واقع از من منصبان کاردان دولت روس هست و خیر خواهد دولت و ملت افغان میباشد.

دور و لیکونو لنوین دادی :-

نه خلوینبتم لیک :- په دی لیک کی جنرال کوفمان و ای چی اعلیحضرت امپراتور ستاسی را تک سنپتو سپورگ ته لازم نه گهی اته خلوینبتم لیک :- امیر محمد یعقوب خان ته هدایت و کړه چی د انگلیسانو سره صلح و کړی او خپله اعلیحضرت هیواد پرینز دی یو پنځوسم لیک :- د مارچ په نهمه ۱۸۷۹ امیر محمد یعقوب خان ته (پدر شما دوست من بود از مرگ موصوف نهایت متأثر شده - چون پدر شما با من دوست بود میل دارم شما هم با من دوستی داشته باشید و مراد دوست و معتمد خود بدانید، مثل این که پدر شما امیر صاحب با من اعتماد داشتند.)

امیر شیر علی خان به ویل دا دیره عجیبه ده چی جنرال کوفمان ما پر افغانستان باندی د انگلیسانو دنه یرغل کولو د اړاکوی خوا انگلیسانو قدم په قدم ز ما د خاوری د لاندی کولو دپاره پر مخ راچی دروسی د هیئت مشر جنرال ستولیتوف کابل ته لانه و رار سیدلی د قافی په کلاکی د برلین د کنگری په فیصلی خبر و چی روسیه نه سی کولای چی د افغانستان سره سیاسی مناسبات و پالی او مرسته ورسره و کړی په دغه کنگره کی روسانو منلی وه چی د امیر شیر علی خان د طرفداری څخه به لاس اخلی او خپل سیاسی نماینده به د کابل څخه باسی.

خودغه هيت او دهيت نور و غږ و امير شير علي خان د برلين دکنګري (۱۸۷۸ دجون ۱۳) په فيصله نه خبر او ه او په انعقاد کي ي اچاوه تر څو انگليسانو پر افغانستان باندې يرغل وکړ. (۱)

امير دروسي دهيت په تشويق ددي دپاره چي دروسي څخه ژر مرسته په لاس راوړي دمنار شريف دلاري غوښته چي پترسبورګ ته ولاړسي. امير ويل جنرال ستوليتوف د کابل څخه دتګ دمخه ما اطمینان راکړي و چي زما د مکتوب ځواب به ژر راليزي، خواوس چي ي ځواب ددير ځنډ وروسته په فارسي رارسيدلي دي هغه ډير مغلق او بېرېغه دي او محتوا ي هېڅ نه ځني څرګنديزي منتهي دغه کلي مو ځني لوستي دي چي په معنی ي هم نه پوهين و :- (حکومت ما بې گناه مثل کبوتر وهو شيار چون مار). دمرستي او سياسي وضع په خصوص کي خوڅه نه دي پکښي ذکرسوي. هغه وخت چي دجنرال کوفمان ليک په کابل کي جنرال سکولوف ته راوړسيد امير ي دروسي دتګ څخه راګرځاوه او ليکي ي وه چي امير دي د انگليسانو سره خپل اختلاف د صلح دلاري حل کړي او روسي ته به دده راتګ ناوړه عواقب ولري.

امير شير علي خان فکر کاو چي دافغانستان څخه دروسي دنتي کولو او پترسبورګ ته دهغه د عزمه فسخ کولو او دتاشکند څخه دافغاني هيت دبير ته راګرځولو دامعنی لري چي روسان دافغانستان سره سياسي مناسباتو پاللو ته حاضر يزي او نه غواړي چي دافغانستان پر سر د انگليسانو سره د نظر اختلاف پيدا کړي، نو ددي حق هم نه لري چي افغانستان ته د صلح کولو تو عيه وکړي، خودروسانو دي دومره په ياد وي چي ما د انگليسانو دسفارت هيت ته دجنرال ستوليتوف دمرستي او وبعدي په هيله ځواب ورکړ چي دوي به پر

افغانستان باندی دانگریزانو دیرغل په وخت کی زما ملا ترکوی، اوس چی زما پر هیواد باندی انگریزانو یرغل کړی دی دوی خان دخپلی وعدی، دایفا کولو څخه کار زی او داسپکا وی هم راته متوجه کوی چی دهغوی څخه د صلح او امان خواست وکړم. ما هیکله دیو پاچا او باشعاره افغان په حیث داگمان نه کاوه چی روسان دی دومره بی پائسه او نامرده وی چی پر خپلو وعدو باندی ونه دریزی او مادی انگریزانو ته لاس تړلی په لاس ورکړی. زه پوهیږم چی زما قدرت لښکری واک دومره نه دی چی دانگریزانو د مجهز و لښکر و سره - وجنگیږم ماته چی پاچاهی خدای راکړی ده او افغانی غیور ملت می شاته ولاړ دی زه بی ننګی نه سم کولای، ملی غرور او قوی شهامت تر پښو نه سم لاندی کولای، که می یوه قطره وینی په بدن کی وی هغه به زه دافغانی ننګ او ناموس ساتلو په لار کی تو یوم، که خدای ددغی ناروغی څخه راپورته کړم بیا پوهیږم چی څه وکړم.

امیر شیرعلی خان که دیوی خوا څخه دخپلونا سکه ورو نو، اگا گانو او نورو تربرونو د مخالفت او دسیسو سره مخامخ و، او انگریزانو هم دده په نسبت سردار محمد اعظم خان او سردار محمد افضل خان ته ترجیح ورکوله او کله چی سردار محمد اعظم خان امیر شیرعلی خان ته یانگی سو، انگریزانو دامیر شیرعلی خان دپاچاهی درسمیت پیژندلو سره سره بیا هم دهغه قرار داد مخالف چی دده دیلار امیر دوست محمد خان سره یی درلود، دده د بنین سردار محمد اعظم خان په پناه ورکړه او دورنجی یی سل روپی مستمری معاش ورته مقرر کړ، هدا شانی کله چی سردار محمد اعظم خان دخپل وراره امیر عبدالرحمن خان په وختی دراولپنډی څخه دامیر شیرعلی خان دپاچاهی درنگولو له پاره راوبلل سو انگریزانو دهغه مخنیوی ونه کړ ددی څخه علاوه دامیر شیرعلی خان دتخت کښینستلو په وخت کی انگریزانو یو کتایه آمین لیک امیر شیرعلی خان

ته و لیکي چي د بارکزو دکورني پر نفاق باندي يي خواشيني ښکاره کړي وه او داسي معني يي درلوده چي د پاچاهي اصلي مستحق امير محمد افضل وچي امير شیرعلی خان دهغه څخه په نصب نيولی ده د بلې خوا څخه دهغو سره دپه جنگ کېنيو تلو په نسبت يي مالي او بشري وضعه زياته کمزورې سوي وه او د انگریزانو څخه يي دلويي مرستې هيله درلوده. خو انگریزان چي پدي وخت کې د افغانستان د سياسي جنجال څخه چي هغه د امير دوست محمد خان له خوا د هرات نيول او دروسانوس د افغانستان پر مسلي باندي موافقت ته رسيدل وه بيغږه سوي وه د امير شیرعلی خان سره يي موافقت او يا طرف کيدلو ته هيڅ زړه نه ښه کاوه او د افغانستان په داخلي چارو کې دنندار چي اونه داخلي کونکي حيثيت ساته دغه سياست يي تر ۱۸۷۵ پوري دوام وکړ، ترڅو امير شیرعلی خان د مجبوريت له کبله روسانو ته په نژدې کيدلو پيل وکړ، امير شیرعلی خان که څه هم دخپلو مناسباتو په خصوص کې انگریزانو ته تل اطلاق ورکوله او دخپل ارسال او مرسول څخه يي د انگریزانو مسؤل مقامات خبرول خو بيا هم انگریزان په تشويش کې لويدل او د همدغه کبله يي کوفمان د افغانستان سره پر خطر يو ملا متاوه او دغه وضعه يي دروس او انگریزان د معاهدو څخه مغايره گڼله. انگریزانو ته دا اطلاع هم رسيدلې وه چي دروس نماينده ستوليتوف د ۱۸۷۸ کال د جولای په ۱۴ = ۱۳۵۷ هـ ش امير شیرعلی خان ته د يو تړون مسوده وړاندي کړي ده چي مهمه وایي د محمد انبي خان منشي د حافظي څخه دادی :-

اول :- افغانستان اړدوې روس را اجازه بدهد که ازین مملکتش برای حمله به هند عبور کند (دوستي دايي مملکتين).

دوم :- افغانستان دولت روس را اجازه بدهد که به مصارف خود خطوط تلگراف در افغانستان تمدید بدهد و حفاظت آنرا بپذیرد.

بگیرد. (شناختن جانشین امیر و جانشین های ما بعد آن که امیر و جانشین او تعیین کنند.)

سوم :- افغانستان دولت روس را اجازه میدهد که سه رشته خط آهن از طرف دولت روس در خاک او تمدید یابد و حفاظت آنرا بپذیرد. (در صورت حمله خارجی که امیر نمیتواند و امداد بخواهد از راه مشوره و یا طرق دیگر با امیر در دفع امداد نماید) چهارم :- افغانستان در جنگ با انگلیس و هجوم برهند باروسیه حصه بگیرد. (امیر بدون مشوره و اجازه روس با دولت خارجی اعلان جنگ نه کند.)

پنجم :- روسیه اسلحه و مصارف نقدی سپاه افغانستان را از آغاز آمادگی تا آخر جنگ بپذیرد. (امیر وعده بدهد که از جریانات مملکت خود بطریق دوستانه به دولت روس اطلاع بدهد. ششم :- روسیه برای اردو خود ارزاق آذوقه از مملکت خود تسهیه و خود حمل میکند) امیر خواهشهای خود را به کوفمان اطلاع کند و کوفمان در اجرای آن اقدام کند.)

هفتم :- در صورت ضرورت اگر افغانستان ارزاق و آذوقه به عسکر روس بدهد در بدل قیمت نقد و خوش به رضا خواهد بود. (در تجارت بین مملکتین تسهیلات فراهم و روس به تجارت افغانی اجازه بدهد تا مفاد خود را در مملکت او جستجو و حفظ کند.)

هشتم :- بعد از فتح هند اراضی وقت احمد شاه و تیمور شاه یعنی پنجاب، کشمیر، سند، پشاور، بلوچستان، دیره جات به افغانستان و سرحد بین مملکتین رود آمو خواهد بود و روس به این سرحد غرضدار نه خواهد شد. (امیر ملازمین خود را برای گرفتن فنون به روسیه اعزام میتواند، و روسها به آنها رفتار احترام کارانه

خواهد کرد .

نهم :- به یاد نیا مد .

دهم :- قرار داد از طرف امیر وستولیتوف (بنام حکومت روس

امضا شود . (۱)

جنرال ستولیتوف ددنی مسودی د لاس لیک کولو د تصدیق له پاره روسی ته ولاړ، افغانستان در مسیر تار یخ پدی هکله لیکي :- (جنرال ستولیتوف بامسوده قرار داد به روسیه رفت تا امپراتور روس بر آن امضا گذارد و در ۳۱ سپتمبر ۱۸۷۸ به وزیر خارجه افغانستان (شاه محمد قطب خیل) چنین نوشت : (۰۰ شب و روز در صد د آن هستم که قرار داد خود مان را مچرا دارم ... انشاء الله به یاری خداوند مطالب لازمه به امضا امپراتور خواهد رسید . امید چنان دارم که اشخاصیکه از دروازه شرقی میخوایند وارد کابل شوند (انگلیسی ها) در راه بسته ببینند بعون الله منزلزل خواهند شد) که خه هم روسانو کابل ته دخپل سیاسی نماینده لیزل تکذیب او، خو دبرلین دکنگری دپای ته رسید لو وروسته بی دااعتراف وکړیچي د روس کابینې د اپریل په میاشت کی جنرال کوفمان ته هدایت ورکړ چی کابل ته دهیت لیزلو ترتیبات ونیسی اوهم دافغانستان پرسرحد یی دخپلو قواوو په راغونډولو پیل وکړیچي دکنگری په جریانا توکی - خپل خواهشونه په انگریزانو و منی ، دبرلین کنگره چی یوه میاشت اوږده سوه (د ۱۸۷۸ کال د جون د ۱۰ پر ۱۰ پخخه د جولای تر سر) ددنی کنگری دقطع نامی له کبله په آسیا کی انگلیسانوز یا نفوذ وموند او خرس ته یی حنخیر و اچاوه اوز مری یی ایله کړ یعنی دروسانولاس او پنبی بی په حنخیرتینگی و تړلی او د انگریزانو دایي ایله کړی .

چارلیس ماروین Charles Marwil لیکي پترجمه (۰۰ همینکه دلت

انگلیس قشون روس را در مقابل استامبول متوقف نمود، و مانع شد از اینکه استامبول به تصرف روسها در آید آنها نیز خواستند تلافی نموده هندوستان انگلیس را به وسیله امیر افغانستان باغزاً یک عده قشون از ترکستان تهدید کنند، در همان اردوی بالکان مجلس مشاوره نظامی تشکیل داده کلونل ستولیتوف معین گردید به رسالت پیشین امیر افغانستان برود، افغانها را بر علیه انگلیس ها حاضر کرده با کمک قشون روس که جنرال کافمن از تاشکند خواهد فرستاد و به هندوستان حمله کند، انگلیسها نیز ساکت نه بودند، آنها هم در اروپا روسها را تهدید مینمودند، اطیش را بر علیه آنها تشویق میکردند، دولت عثمانی را امیدوار میساختند که در مقابل روسها مقاومت کند و از هندوستان هم یک عده پنج هزار نفر نظامی به مالت روانه کردند که در آنجا حاضر باشند به محض اعلان جنگ به امداد عثمانی بفرستند.

از طرف دیگر اقدامات سیاسی در کار بود که با امیر شیرعلی خان بازی کنند تا موضوع جنگ بین روس و عثمانی به جای منتهی نشود، خوشبختانه وزیر امور خارجه انگلستان لاردرالس بری توانست کونت شوالوف وزیر مختار روس مقیم لندن را بهر نحوی بود جلب کند، و با او قرار داد محرمانه بگذارد که در قضایای عثمانی و آسیای مرکزی یک قرار داد اساسی بدهند که به رقابت دولتین روس و انگلیس هم در آسیا و هم در اروپا خاتمه داده شود. شوالوف در این کار صمیمانه به انگلیسها خدمت نمود. با اعمال نفوذ بسمارک و کوشش کونت شوالوف الکساندر دوم امپراتور روس حاضر گردید تقاضاهای دولت انگلیس را قبول کند، اختلافات طرفین تا حدی موقتاً در کنگره برلین تصفیه شد، روسها در مرو و آخال، انگلیسها در افغانستان مشغول عملیات شدند.

جزال ستولیتوف تازه به کابل رسیده بود که جنرال کافمن به اورسید
 موافقت دولتین روس و انگلیس را در کنگره برلین اطلاع داد و در
 این مکتوب به او تعلیمات داده بود که دیگر قرار داد یا عهدنامه
 با امیر افغانستان موضوع ندارد. معلوم میشود قبل از اینکه روسها
 بتوانند یک اقدام مؤثر بر علیه هند و ستان انجام دهند انگلیسها
 راه عمل را بر آنها مسدود نمودند و روسها مجبور شدند نما-
 ینده خود شانرا از کابل احضار کنند (۱۰۰).

امیر عبد الرحمن خان پهلپل مشهور تاریخ تاج التواریخ کی دانگ-
 یزانو دخاموشی او اهمال سیاست نمند نه کی چچی امیر شیرعلی خان
 بی مجبور کرچی در روسی لمنی ته پناه یوسی لیکي :- (۱۰۰ بعد از آن

پولتیک ثانوی یعنی پولتیک خاموشی بود به این معنی که افغانستان
 را به حال خود گذاردند اگرچه انگلیسها این پولتیک را صحیح مینامند
 و لکن من این پولتیک را پولتیک ضعف و جبن مینامم، زیرا که امیر شیرعلی
 خان را تحت نفوذ و در بغل روسها در آورده و شمره آن کار جنگ
 ثانوی افغانستان گردید عجیب است که دولت انگلستان از دولت روس
 نه پرسید که چرا از امیر شیرعلی خان حمایت نمودند، و چرا در امور
 رات افغانستان مداخله کردند با وجودی که با دولت انگلیس معا-
 هدات داشتند با این گونه اقدامات منافات داشت ولی شیرعلی خان
 را برای این تنبیه نمودند اگرچه خود لار دلتن فرمانروای هندو-
 ستان به مشار الیه امر نموده بود که به جزال کافمن مراسم سلطنت
 باشد من نمیگویم که امیر شیرعلی خان با دولت انگلیس نقص عهد
 کرد ولی محققا میگویم که پولتیک خاموشی و معا طله دولت هند و
 ستان اینکار کرد، به عبارت دیگر افغانستان را به حال خود گذاشت
 که هر چه میشود، بشود (۱۰۰) (۱۰۱)

د برلین دکنگری وروسته چی دروس او افغانستان سیاسی مناسبات قطع سول بیا هم روسانو کله کله خپل تعهدته غاړه نه ایښوده او د سرحد و نو تا کلو تر وختی د افغانستان پرحد و دو بڼکاره تیری کاوه د مثال په توگه ۱۸۸۴ کال په نومبر کی د سرحد د تا کلو په مذاکرو کی یوروسی صاحب منصب دهریر و د دخاتون له پله څخه را تیر سو او د افغانی جنرال غوث الدین سره یی د لیدلو په اثنا کی سپکه وضع وکړه او هغی د درواغ جن او بیغیرته په نامه یاد کړ چی د افغانی جنرال له خوا باالمثله روسه ورسره وشوه، همداشانی د سرحد و نو د نخښه کولو په اثنا کی یو ټولگی روسی عسکر د شغنان سیمی ته را داخل سول خو په بدخشان کی د افغانی قواؤ مشر سید شاه خان په امر چی د مرکز څخه یی حاصل کړی و د مقابلی څخه لاس واخست په عینی وخت کی دروس یو بله مفرزه دپله سرته راور سیده او په شلک یی شروع وکړه څرنگه چی افغانی قواؤ یی خواب و نه وایه نو دده پنج د سیند غاړی ته راغله او دریکویک دکلی څخه یی افغانی صاحب منصب ته بی مفهومه داسی ولیکل :- (۱) (... عالیجاه کتبا اید بخدا ؟) صحت و سلامتی به امیر عبد الرحمن خان ابعداز سلام به میر اسلم خان و جمع سرکرده گان برسد از طرف طورها بعد ما معلوم سرکرده کفنان باشد که که از روشن تاشغنان مملکت ما می باشد و در میان افغانستان و دولت روس ملک بخش می شود، و از دریای پنج این طرف از ما می باشد چرا که ما بیوردغ داریم که ملک ما است ما برای شما معلوم میکنیم که لشکر خود را گرفته بر وید در قلعه پنجه، چرا که ما کاغذ کردیم که همین به سید شاه خان جنرل معلوم است و باید که بزودی بر خاسته و در قلعه پنجه به بر وید که فرمایش ما همین می باشد، و باید یکی بادیگری خونریزی نکینم که در ما بین ما و شما خونریزی نشود، دوست می شوم یاری دایمانی می شوم، چونکه آق پادشاد لاسا میکند، ما هم به شما لاسا میکنیم، باید که جواب همین کاغذ ما را همین روز بر سیدن کاغذ، در این جا بر سایند البته از همین روز نگذرانید (۰۰)

دایمیر عبدالرحمن خان د حکومت سره د روسانو سیاسی روابط

انگریزانو دخپل فارور د پاپیشقدی د پالیسی د تطبیق له مخی په دی بهانه چی دروسی سیاسی هیئت خله افغانستان ته ددوی د مفاهمی پرته راغلی دی پر افغانستان باندی خپل دوهم یرغل ۱۸۷۸ = ۱۲۵۷ وکړ په دغه یرغل سره که څه هم دایمیر شیرعلی خان پاچاهی دروس د مژنی درار سیدلو په هیله پرتگه سوه خو بیا هم افغانانو دغه یرغل د لومړی یرغل په شانی دخپل جغرافیاوی او اجتماعی بنسټیز و شرایطو، روحی او تهزیبی کیفیتونو، اقتصادی ساختمان، کار او تولید د شرایطو، قبیلوی او تاریخی شعایر و له مخی پر شا و واوه او په نتیجه کی امیر عبدالرحمن خان سلطنت ته ورسیدی .

امیر عبدالرحمن خان ته یو داسی هیواد په میراث ور سید چی تر ده دمخه دغه هیواد دکورنی جنگونو خارجی مداخلو په نسبت زیات کمزوره سوی و ، بناری اقتصادی وران ، د بنارونو او کلیو په منځ کی تجارتی لاری د قبایلی خانانو دخلا فونو او حملوله کبله بی امانی گزیدلی وی ، ملاکانو او خانانو د مرکزی حکومت محدود قدرت غصب کړی و . د ملایانو قدرت خپل نهایی درجی ته ورسیدی و لکه چی پدی هکله خپله امین وای :- (مرحضرت ، ملا ، خان قبیله و قریه ، خود را مانند شاه مستقل تصور نمود ، و در دو سال گذشته آزادی اکثر این متخصصین دین از طرف امرای شان شکستانه نه شده بود ، میرهای ترکستان ، میرهای هزاره ، خوانین غلجایی همه از امرای خویش کرده قوی تر بودند) . له بل پلوه امیر عبدالرحمن خان د افغانستان په لور ددو و ابرقدرتونو در اوپاندی تگ له امله زیات مشوش و په لومړی سرکی ده د افغانستان دخاوری د تمامیت ، داخلی - استقلال ساتلو په منظور د انگلیس اوروس د سیاسی رقابتونو څخه په

دیر در آیت او کفایت استفاده کول او د افغانستان د داخلی پالیسی په هکله بی د اکتفا بخود او د پیر دوڅخه د مطلق تجرید سیاست غوره کړی و او دیوی خوا فشاری د بلی خوا د فشار په اثر په خپله گټه دفع کاوه او پر ځان او وطن باندی پی دیوه او بل د تحریک عوامل نه برابرول.

امیر عبدالرحمن خان دخپلی پاچاهي د ټینګنت او د بنمنانو د مغلوبولو له پاره د الهي قدرت د پر نسپ څخه کار اخیست ځکه یی ویل :-

(... نظر به اینکه خداوند مینخواست که افغانستان را از تجاوز خارجی و ناآرامی های داخلی نجات بخشد، به این کمترین بنده اش افتخار بخشید که وی را درین موقعیت مهم قرار دهد. همچنین خداوند به او این فکر را بخشید تا از برای بهبود اوضاع مردمش فکر نماید و به او ایمان داد تا به انکشاف مردمش از برای مذهب حقیقی پیغمبر حضرت محمد^ص بپردازد.)

دده په وخت کی ملی افراطی تمایلاتو او سیاسی بی موازنه گپوته د فعالیت موقع نه وړکول کید او د وخت د حساسیت او موجوده افغانی خاوی د تمامیت او پوره استقلال ساتلو په ملحوظ ترڅو قوی او پر خپلو پښو ولاړ افغانستان یی نه وی جوړ کړی دغه هیلی یی ځنډولی (۱)

امیر عبدالرحمن خان په خپل اثر تاج التواریخ کی دروسی او - افغانستان در وابطو په هکله لیکي :-

(... در باب اظهار داشتن خیالات خود خبی سعی خواهم نمود که ساده و بیغرضانه تقریر نمایم و کوشش خواهم نمود چنین مفهوم نشود که دشمن روسها یا دوست آنها یا طرفدار انگلیسها یا مخالف آنها میباشم، پولتیک یا سیاست روسها در آسیا این است که بهر قسمیکه باشد خواه صحیح یا غیر خواه بطور دوستی یا به صلح یا به جنگ دول اسلامیه را از صفحه آسیا براندازند، ومحو نمایند و خپلی

مشعوف خواهند شد که دولت عثمانی و ایران و افغانستان باقی
 نباشند یا اگر باشند میخوانند همین قدر به منزله آلتی باشند
 در دست آنها و در آن صورت محل اعتنا نخواهند بود و بلکه
 وجود و عدم شان بالسویه خواهد بود و فقط بقای آنها منحصر
 خواهد بود بطول زمانیکه روسها آنها را به جهت پیشرفت
 مقاصد خود لازم داشته باشد عمده مقصود روسها این است
 که دول عثمانی و ایران و افغانستان را ضمیمه ممالک خود ساخته
 بلیع نمایند در صورتیکه این مقصود شان پیشرفت نه کرد آنوقت
 سعی خواهند نمود که دول اسلامی را از دوستی دولت انگلیس
 منصرف نموده آنها را بطرف خود جذب نمایند تا آنها به مخالفت
 انگلستان برخیزند در این حالت هم دول روس اینها را به خود
 کشیده تمام خواهد نمود و دول روس در خیال اینست که
 اگر یکی از این سیاستها هم کامیاب نشود پولیتیک سوی اختیار نماید
 و آن این خواهد بود که بین انگلستان و دول اسلامی تولید نفاق و
 رنجش نماید بطوریکه موقعی بدست دولت روس بیاید که به
 جهت تقسیم دول اسلامی با دولت انگلیس قراری بدهد و بدست
 دولت انگلیس عموم مسلمانان آسیای وسطی را از اسلحه عاری
 نمایند آخرین و معتناترین پولیتیک آنها که دول روس در نظر
 دارد این است که دول و طوایف متعدده اسلامی آسیا را در حالت
 نفاق بیندازد و آنها را از دولت انگلستان مجزی نماید، دولت
 روس خوب میداند که اگر یک وقتی با یکی از دول اسلامی یا با
 دولت انگلیس جنگی داشته باشد، تمام رعایای مسلمان خودش
 شورش خواهند کرد و این امر به جهت روس خیلی اهمیت خواهد
 داشت زیرا که اگر این شورش عمومی اتفاق بیفتد تمام ممالک وسیع
 دولت مشارالیه تجزیه شده و به امارات کوچک منقسم خواهد

گردید و به همین قسم تمام سلطنت‌های که تابع ظلم و ستم میباشند متضرر میگرددند برای اثبات صحت این مدعا که دولت روس میخواهد دول اسلامیه را تهاجم نماید، یا اقلاً آنها را ضعیف نماید، واقعات تاریخی از منتهی گذشته کفایت میکند که اشخاص صاحب کمال و اشخاصیکه در کارهای سیاسی و امورات آسیا بصیرت دارند به آن رجوع نمایند در ظرف چندین سالی که در روسیه بودم در اکثر مواقع با جنرال کوفمان فرمان فرمای ترکستان متصرفی روس و سایر سیاست دانهای روسی در باب مطالب سیاسی مذاکرات نموده ام، در آن زمان در باب سیاست مذکوره فوق به جهت خرابی ذول اسلامیه کاملاً یقین و اطلاع حاصل نموده ام در آن وقت دولت روس کمتر مترصد بود که من پادشاه افغانستان خواهم شد و در زمان آتیه از این سیاست در کمال سختی احتراز خواهم نمود. از برای توضیح حیلہ گری دولت روس و نیز پولتیک مذکوره فوق فقره را بطور تمثیل بیان می نمایم. در ۱۸۷۵ میلادی مطابق ۱۲۹۲ هجری که با جنرال کافمان محشور بودم و از تدابیر شخصی و دولتی مشار الیهه مسبوق بودم مشار الیهه به توسط دولت متبوعه خود (به کونت شوالوف) که در آن زمان وزیر مختار دولت روس متیم لندن بود، مطالب ذیل را نوشته بود، دو لیتن روس و انگلستان در آسیا هر دو یک مقصود و یک دشمن دارند مقصود دو لیتن مذکورین اشاعه تمدن و انتشار دین مسیحی است و دشمن آنها اسلام میباشد و فقط همین خطر هم به جهت حکومت انگلیسها در هندوستان میباشد، و سایر مخاطرات توهم است، اسلام دشمن حقیقی و خطرناک دولت انگلیس در هندوستان خواهد بود، و رعایای مسلمان هندوستان به اولین موقعی که بدست آنها بیاید شورش عمومی به مخالفت دولت انگلستان در هندوستان خواهند آورد، لهذا

این امر کمال اهمیت را دارد، که دولت انگلستان با دولت روس نهایت اتحاد را داشته باشد، و باید افغانستان همچین سایر امارات اسلامی آسیای وسطی بین دولت انگلیس و روس قسمت شود تا سرحدات مملکت روس و مملکت هند و ستان باهم دیگر متصل شود و این امر اسباب رفع تشویش دولت انگلیس خواهد گردید، زیرا که دوست صادق آن یعنی دولت مسیحی روس در زمان اغتشاشات هند و ستان با سایر اشکالات که برای دولت انگلستان فراهم بیاید به جهت کمکه آن حاضر خواهد بود، علیهذا دولت انگلستان به اظهارات دو ستانه و وعده های کمکه دولت روس اعتماد کامل داشته باشد و غیرها در ظرف تمام این مدت که سفیر کبیر دولت روس مقیم لندن سعی مینمود که به ذهن اولیای دولت انگلیس بدهد که دولت روس نسبت به دولت انگلیس دوست و طالب امنیت عمومی میباشد، و از مملکت افغانستان تنفر دارد و از طرف دیگر دولت روس با امیر شیرعلی خان مخفیانه مشغول مذاکرات بوده و با او عکس این مطالب را صحبت میداشتند، و باین الفاظ نرمه مشار الیه را وارد داشتند که از دولت انگلستان مخالفت ورزد و با خود آنها موافقت نماید به این قسم دولت روس تخم نفاق را بین دولت انگلستان و افغانستان کاشت و این نفاق منجر به جنگی گردید که به سبب اقلای نفوس زیاد و مخارج گزاف هم انگلیس و هم افغانستان هر دو متضرر گردیدند... درین جا همین قدر کفایت میکند که اظهار بدام که روسها فطرتاً ملت متعدی و اخاذ و متجاوز میباشند و کاملاً مسبوق هستند که تمام امارات آسیای این قدر ضعیف میباشند که به تنهایی نمیتواند مانع از تخطیات دولت بشوند مگر دولت افغانستان در هند و ستان و لا غیر... سیاست دولت انگلیس به مثل سیاست روس استمراری و محکم و دائمی نمیشد خیالات و تصورات

هر شخص سیاسی دانی یا رئیس که در انگلستان مقدر است و نظر آن زمان سیاست دولت هم مطابق آن میشود و هیئت وزراء هم دستور العملهای او را مجری میدانند ولی همینکه بفتتا تغییر پیدا میشود و شخص مذکور عزل میشود لهذا نمیتوان گفت که فلان سیاست دولت انگلیس دائمی میباشد، ولی این قدر یقین است که سیاست عمومی دولت انگلیس از مدت مدیدی این بوده است که دولت اسلامیه که بین هندوستان و آسیای متصرفی روس سدی و دیوار محکمی برقرار باشند و استقلال آنها کاملاً برقرار بوده باشد و در مقابل پیش قدمی روس به طرف هندوستان بطور دائمی محکمی حایل بوده باشند، از طرف دیگر سیاست دولت روس بکلی عکس او نیست نه فقط برای اینکه دولت مذکور میخواهد سرحدات خود را با سرحدات هندوستان وصل نماید بلکه به جهت اینکه دولت مذکور دایمگی ترسد، در اوقاتیکه با دولت عثمانی یا دولت ایران یا دولت افغانستان یا هندوستان جنگ داشته باشد عموم مسلمانان به مخالفت دولت مذکور شورش نمایند، شک نیست که تمام مسلمانان دنیا به دوستی دولت انگلیس از دوستی دولت روس بهتر مایلند (۱۰۰) (۱)

محمود طرزی ذی‌الاج‌الخبار دجری دیدی در یدیه کال په نهمه گینه دجری ۲۲-۱۲۹۲ د (نوویه وره میا) اخبار په خواب کی چی د روسی په پترسبورگ کی خپری دیدی وای؛- (.... اخبار (نوویه وره میا) این راه گمان کرده، که افغانها بر انگلیس ها زیاده تر از روسها اعتماد و اهمیت دارند، اگر به حقیقت نظر کنیم، سبب یگانه این اعتماد و بی اعتمادی، باز هم خودشان شده است، در سنه ۱۲۹۶ افغانستان را به دراز کردن دست دوستی خود بازی داده، دوستی و

و اتفاق شانرا با انگلیسها برهم زد، حالانکه در اثنای فلاکتی که از نتیجه اعتماد بر آن دوستی حاصل شده بود، ادنا دست گیری و معاونت قوی و فعلی از آنها ظاهر نه شد، اعلیحضرت عبدالرحمن خان مرحوم با وجودیکه سالها در دولت شان مقیم بود، و حقوق دوستانی حاصل کرده بود، چون ادنا یک منفعت خود را دیدند، بقول دشمنان عمل کرده از سمرقند به تا شکند نظر بند بردند، مع مافیه راهم بگیریم که افغانستان با هر دو دولت های معظمه همسایه خود به جز حسن سلوک و نیک بینی و خوش روشی، دیگر هیچ فکر و اندیشه ندارد، و از معاملات صلح پرورانه مسالمتکارانه گاهی فروگذاری نه کرده و نمی کند، اما این تا به وقتی خواهد بود که بر حیات حاکمیت و استقلال موجودیت شان از هیچ طرف هیچ ضرری نه رسد در عکس آن حال همه یکسان است.

هفته وختچی دایمیر عبدالرحمن خان زوی دایمیر په عوض ۱۸۹۵ کال کی لندن ته سفر و کړا میر هغه ته یو ۳۳ فقره ایزه لار بنوونه په لاس وکړه چی په ۱۵ فقری کی یی داسی راغلی وه :- (اگر حرف دشمنی روس یاد شود و یا از نور چشم بپر سند که روس دشمن افغانستان است یا دوست؟ جواب مختصر قلیل اللفظ کثیر المعانی بگوئید که: اگر روس اراده پایمالی ما را ندارند ماهم خیال گرفتن آنطرف سرحد خود را ندارند.

په ۱۸ مادی کی یی داسی راغلی و :- اگر هم ازار روس یا وزیر منگتا او ملاقات نشد، این قدر میگوئید: که از سرحداران ملک خود که همجوار سرحداران ملک شما میباشند، همین قدر خبر دارم که از سرحداران شما رضامند هستند.

بنابراین من هم از دولت اعلیحضرت امپراتور راضی هستم و بقای عمر امپراتور را دیر سال میخوام.

پرنجده باندی در وسانو حمله

امیر عبد الرحمن خان په تاج التوار پخ کی ددغی حملی دعلت په هکله داسی لیکي :- (... در همین سال که کابل و مملکت افغانستان را با سه ولایات - معنای آن یعنی هرات که به تصرف (ابوبخان) و قندهار که به تصرف - (شیرعلی خان) و میمنه که به تصرف (دلاورخان) بود از روی حقیقت متصرف شده لازم دانستم که حدود ممالک خود را با دول خارجی تعیین و تحدید نمایم ... دولتین بر تائیه عظمی و افغانستان از یکطرف و دولت روس از طرف دیگر کمیسیون بی جهت تحدید حدود مقرر داشتند که خط سرحد بین روس و افغانستان را معین نموده علایم سرحدی نصب نمایند رئیس کمیسیون انگلیس، (سر پیتر لمرزدن) بود. اولاً دولت روس از اینکه با انگلیسها این قدر دوستی داشتم و پشت به آنها نموده ام و همینطور هم بود و خوش نه بودند البته محبت های آنها را در ایامیکه در مملکت آنها اقامت داشتم نسبت به من مری داشتند اقرار دارم و هرگز فراموش نکرده ام ولی با این همه لابد به دو جهت با انگلیسها دوست باشم اول اینکه به آنها معاهداتی کرده ام، دیگر اینکه دوستی آنها به جهت من و مقاصد من مناسب تر است ثانیاً دولت روس ازین معنی متغیر بود که دولت افغانستان این قدر اجرائت پیدا کرده که میخواهد سرحدات خود را معین نموده تخطیات دولت روس را به خاتمه برساند، ثالثاً دولت روس میل داشت که افغانستان و روس حدود ممالک خود را به داخله انگلیسها از جانب افغانستان تحدید نماید، رابعاً رفتن من به راولپندی و سهارا خیلی مکدر ساخته بود چرا که روزنامه جات روس زمانیکه انگلیسها در سنه هزار و دوویست و نود هشت از کابل رفته بودند انتشار داده بودند که انگلیسها به میل خود و بطور دوستی کابل را نگذاشتند بلکه بر عکس بعد از اینکه شکست خوردند

از کابل ګرځند یکی از جهات عمده رفتن من به زاولپندی این بود که این اشتها را خلاف را تکذیب نمایم و به روسها بنمایم که دوست انگلیسها هستم و نیز ظاهر دارم که روابط بین دولت بریتانیه عظمی و دولت خود هر روز به روز بیشتر از پیش مستحکمتر میشود به جهات مذکور فوق و شاید به موجب رویه متداوله تداپیر روسها که بطرف مشرق زمین پیش می آیند دسته از لشکر روسها بطرف پنجاه پیشقدمی نمودند (۱۰) (۱۱)

پنجاه د افغانستان یوه تاریخی او حاصل وړ کونکی خاوره وه چی دخپل جغرافیاوی او اقتصادی اهمیت له کبله دا احمد شاه بابا د سلطنت د مهمو سیمو څخه ګڼل کیده ، ددی سره چی د چنگیزیانو او تیموریانو دیر غلونی څخه یی دیر مدنی او اقتصادی تاوانونه لیدلی وه ، خوبیا هم راتلونکی انکشاف او ترقی یی هڅکله له نظره نسبی لویدلای .

د افغانستان دوه سیندونه لکه مرغاب او هریرود د پنجاه څخه تیریزی چی د زراعتی او حیوانی او موادو لویه منبع جوړوی .

روسانو کله چی مرو و نیوله نو د پنجاه د په لاس راوړلو له پاره یی هر کله پټ او ښکاره فعالیتونه کول او دهغی سیمی په اوسید و نلوکی یی نژادی او لسانی تفرقی اچولی خو د افغانستان سره یی کلتوری او سیاسی مناسبات ضعیفه کړی ، امیر عبدالرحمن خان پر پنجاه بانندی دروسانو ویرغل کولو ته هرکله منتظر و او دا ورته څرګنده وه چی روسان هڅکله د بین المللی او اخلاقی دساتیر و مراعات نه کوی ، په چل او فریب ، تهدید او ویرغل خپل استعماری آمال ترسره کوی ، نو امیر عبدالرحمن خان د همدغه کبله د انگریزانو د مالی او نظامی مرستی په طمع کی و .

انگریزانو به ورته ویل روسان نه غواړی د مرو څخه د افغانستان په لوری پرمخ ولاړسی ، که څه هم تردی د مخروروسانو انگریزانو

د ادورکری و پي مرو به دروس د نفوذ د ساحی څخه د باندی وی. انگریز انوغو بنه پي دروس د پيش قدمی د بندولو له پاره هغه تړون پي د افغانستان وروس د سرحدونو د تاكولو له پاره د دوی ترمنځ په ۱۸۷۲-۱۸۷۳ کی سوی و او سرحد دخواجه صالح او هریر و د ترمنځ تاكلی سوی و د ځایو د بنه نخسبه كولو، پلان او نقشې جوړ و لو باندی یو حل بیا نظر و اچوی او د دغی غوښتنی د عملی كولو له پاره د انگریز او روس د موافقی په اثر په (۱۸۸۳= ۱۲۶۲ هـ ش) کی په کار شروع سوی وه.

د دغو مفاهمو او مناسباتو په اثنا کی په داسی حال کی پي امیر عبدالرحمن خان لاپه راو لپنډی خپل سفر نه و ختم کړی پر پنجه د باندی دروس دیرغل څخه خبر سو او دغه جریانات یی په ډیر تدبیر او ملی وفاق سره په سره سپه سینه تعقیبول. انگریز انودروس او افغانستان د شمالی سیمو د سرحدونو په نخسبه كولو له پاره دخپلی خوا څخه (سر پیتر لو مسدون) اودروسانو له خوا څخه جنرال (زیلنواي) اودافغانانو له خوا څخه قاضی سعدالدین خان علومی، جنرال غوثالدین خان، نایب سالار تیمور شاه خان و تاكلسول. لار ډلو مسدون په ۱۸۸۴ کی سرخس ته راغی خودروسانو د هیت غر و ځانو و ځنډول پدغه وخت کی لو مسدون د سرخس په څلوینت کیلومتری کی ولیدل پي د ذالفقار او ایماق څخه دخاتون دپله دبرخی څخه راترسوی اودیوه لوی یرغل ترتیبات یسی. په همدغه وخت کی روسانو غوښته د پنجه سیمه پي دافغانستان دخاوری جزو، وه پدی بهانه پي هلته ترکمن قوم اوسیزی باید روسی ته پر پینبول سی، خو گرانو ویل په ځواب کی ورته وویل: پي دغه موضوعات هم باید د سرحد تاكولو کمیسیون حل او فصل کړی. پدی وخت کی که څه هم افغانی جنرالانوته دامیر عبدالرحمن خان له خوا هدایت رسیدلی و تر هغوی هرات

اومینی ته خطر نه وی پینس سوی باید افغانی قواوی دروس دیرغل
مخ ونه نیسی او هغوته د جنگ بهانه په لاس ورنگری انگلیسی
هیت هم افغانی قواوته دروس دنه یرغل کولو داد و رگا و .

افغانستان در میر قاریخ پدی هکله لیکي :- (... هنگامیکه امیر عبدالرحمن

خان در راه سفر به هند بود مارچ ۱۸۸۵ = ۱۲۶۴ هـ ش) . فرمانده قشون

روس جنرال کوماروف رئیس هیت حد بخشی روس در مذکرات

بنای بهانه جوئی گذاشت ، و بعد ها اخطار نامه به عنوان افسر افغانی

پنجده فرستاده و تخلیه پنجده را در ظرف ۲۶ ساعت خواستار شد

جنرال غوث الدین خان و جنرال تیمور شاه خان که از جانب امیر

جدا ممنوع از دفاع بود دست بسته و خاموش و منتظر آیند ماند ،

خصوصاً که هیت انگلیس میگفت روسها قادر به حمله نیستند . فردا

صبح باران میبارید ، و باد میوزید و سه هزار عسکر روسی

به قیادت جنرال کوماروف به جانب پنجده پیش می آمد . و همسپکه

نزدیک رسیدند و آتش کشودند پنجصد نفر عسکر افغانی با اسلحه

خود علی الرغم امر شاه به دفاع برخاستند و یک جنگ غیر مساوی به

عمل آمد ، افغانها در نهایت رشادت به مقابل قواوی برتر دشمن تانفس

آخرین شمشیر زدند پس از جنگ ۸۳ نفر زخم دار و سه صد -

کشته افغانی به شمول کرنیل شاه مردخان و میر آقا اجودان و علی

اکبر سرجن در میدان افتاده و غوث الدین خان زخم کاری برداشته

در حالیکه قشون روس یک هزار نفر کشته داده و برای بار -

اول رشادت جنگی مردم افغانستان را در برابر قواوی متجاوز

احساس نمودند ، در این جنگ فقط یک تولی توپچی افغانی زنده

ماند که به هرات رسیدند .

روسانو دخیل دغه بریالی توب له کبله لوی جشن جوړ کړ او د

انگریز انو او افغانانو په مقابل کی یی د د نېمنی شعارونه ویل تردی اندازی پوری چی دروسی مشهوری جریدی (نووستی) دروس د لېنکو و مخ دهرات د تاریخی بناردنیولو له پاره راگزرا وه. پدی وخت کی د افغانانو ملی احساسات او د وطنولی جذبات سخت پاریدلی وه او غوښته یی چی په قطعی صورت دروس شخه دد یرغل بدل و اخلی خو انگریزانو زیار پوست چی دغه اختلاف د صلح او سلم دلاری حل سی .

په پای کی یی امیر عبد الرحمن خان پدی فیصله راضی کړ چی پېنځه په بدل کی به روسان افغانستان ته د ذالفقار دره ورکوی ، او د (گلادستون) د حکومت په سپارښتنه به د جنرال کوماروف بیباکانه عمل تر تحقیق لاندی نیسی . د دغو فشارونو له کبله وچی د جون په دوهمه (۱۸۸۱ = ۱۳۶۰ هـ ش) د کلونل ریجوی او ام زینوف تر منځ د افغانستان اوروس شمالی سرحد ونوکرښی په نخښه سوی او اسناد یی د انگلیسانو او روسانو حکومتونو ته وسپارل سول .

امیر عبد الرحمن خان دروسانو سره د افغانستان د سرحد د تقسیم کولو په هکله لیکي :- (مشکل ترین و معتنا بیه ترین سرحد اتی که باید تقسیم و تحدید میشد بین مملکت من و مملکت یکی از قوی ترین مسایه هایم بود . . . اقدام نمودم که سرحد شمالی و مغربی خود به توسط و ساطت دولت انگلیس با دولت روس تحدید نمایم ، و بعد از مذاکرات متعارفی با دولت هند وستان در این باب به عمل آمد کمیسیون که مرکب از مامورین دولت هند وستان و مامورین من بود در ماه جون ۱۸۸۴ تشکیل یافت که این مسله راقع و فصل نمایند . رئیس کمیسیون انگلیسها (جنرال سر تمبر لمزدن) بود و رئیس کمیسیون روسها جنرال زیلنای بود و جواب .

مراسله که از جنرال انگلیس به من رسید به نوشتن که زمان توقف خود در روسیه و عده به روسها نه داده بودم که حالا آنها بتوانند آنرا نسبت به من اظهار نمایند لهذا به هیچ وجه از آنها خوفي ندارم و تا زمانیکه قوت داشته باشم يك ذره خاک افغانستان را به روسها و آگذار نخواهم نمود ... من چون از قصد آنها مطلع شده بودم که روسها میخواهند پنجاه را بگیرند خیلی سعی نمودم که انگلیسها را و ادارم به من اجازه بدهند که بازم لشکری فرستاده پنجاه را مستحکم نمایم و دلیل هم اقامه کرده که اگر جنگ هم نه شود ضرری ندارد و لشکر من در خاک خودم اقامت داشته باشند ولی دولت انگلیس نصیحت مرا قبول نه نمود و نتیجه این شد که نفوس زیادی تلف گردید ، و چنانچه قبلاً مذکور شد در (۱۸۸۵ = ۱۳۰۳ هـ) روسها پنجاه را متصرف شدند و در ماه می سال مذکور فرمانفرمای هند و ستان به من نوشت که روسها قبول نموده اند دهنه ذغالنقار را به عوض پنجاه تخلیه نموده به شما واگذار کنند و خط سرحدی به سمت (گلران و مار و چاق) معین شود و نیز فرمانفرما نوشته بود که این قرار داد را روسها قبول نموده اند و من به جواب مراسله فرمانفرما نوشتم که این قرار داد را من هم قبول دارم ... به تاریخ نهم ماه می ۱۸۸۵ = ۱۳۰۳ هـ کرنیل سرویست ریجوی به عوض جنرال لمسون مامور گردیده ، مامورین من اول به من اطلاع دادند که سرویست ریجوی سندهایی را که رعایای من در اثبات خاک خود ارائه می نمایند کافی ندانسته باز هم اصرار دارد که سندهای دیگر ابراز دارند و این اسباب رنجش افغانها گردیده بود من هم مکرر گردیدم ولی آخر الامر ملتفت شدم تحقیقاتی که سروست ریجوی به عمل می آورد و سندهای دیگر مطالبه مینماید ثابت مینماید که

مشار الیه بسیار شخص عاقل و دور اندیشی میباشد و نسبت به رعایای من دوست است... او در ماه اکتوبر ۱۸۸۶ به کابل آمده و مراملقات کرد و من از خدمات آنها این قدر مشغوف بودم که هر پذیرایی را که در قوه داشتم از آنها نمودم و سروست ریجوی، و قاضی اسلم خان، و کرنیل هولدیچ، و کرنیل ئیت و به چند نفر از اجزای کمسیون مذکور نشانهای اعزازی طلا دادم... به تاریخ بیست و دوم ماه جون ۱۸۸۷ میلادی پر و توکول آخری سنت پترسبورگ امضا شدند... در ۱۸۹۳ مجدداً بین افغانها و رعایای دولت روس در باب دادن اراضی آنها که متصل به چین بید میباشد گفتگوی حاصل شد و به جهت قطع و فصل این امر دولت هندوستان (کرنیل ئیت) را مامور نمودند مشار الیه هم مسئله مذکور را بدو ستیزه و نزاعی تمام نمود و کمسیون (سروست ریجوی) مسئله حزی را فقط از دهنه ذالفقار تا خواجه سالار تحدید نموده بودند اگرچه از دولت هند و ستان خواهش نمودم که این خط سرحدی را تا کوهستان پامیر ممتد نمایند ولی اقدامی نه نمودند اگرچه به موجب عهدنامه ۱۸۸۳ میلادی روسها قرار داده بودند که بدخشان و واخان جزو مملکت افغانستان بوده باشد ولی چون روسان و شغان مشرف بر راه های است که از روسیه به طرف هندوستان میروند روسها اسباب چینی مینمودند، که این دو نقطه را تصرف نمایند ولی من سیاست آنها را قبل از وقت ملتفت شده حکامی از جانب خود فرستادم تا قبل از اینکه روسها بتوانند داخل آنجا شوند آن ولایت را متصرف شویم و من در این مسئله از دو جهت استحقاق داشتم اولاً ولایت مذکور به موجب عهدنامه ۱۸۸۳ میلادی جزو مملکت من بوده است ثانیاً آنکه امیر بخارا جزیری از ولایات درواز را که به سمت کناره دست چپ رود جیحون واقع است

متصرف گردیده بود به این سبب من هم مستحق بودم که آن نقطه ولایت شغنان را تصرف نمایم که به سمت کنار دست راست رودی واقع است که از دنیاچه موسوم به (ویکتوریا) جاری میباشد این پیش دستی من در تصرف ولایات مذکور به تاریخ ۲۴ ماه جون ۱۸۹۳ میلادی در محل سورتاش بین کرنیل مانوف و مامور من شمس الدین خان منجر به زد و خوردی شد ... در ماه نومبر ۱۸۹۳ این ماده بین من و سفارت سر تیمردیورند قطع و فیصله گردید و بعد از آن در ۱۸۹۴ میلادی عساکر خود را از ولایات مذکور احضار نمودم و در عوض ولایات درواز را متصرف شدم در ماه مارچ ۱۸۹۵ = ۱۲۷۴ هـ ش بین دولت روس و دولت انگلیس قرار داده شد که جز ولایت (درواز) که این طرف رود جیحون واقع است امارت بخارا به افغانستان تسلیم نماید و افغانها نقاط ولایت شغنان و روشن که بکنار دست راست رود پنجه و رود جیحون واقع است تخلیه نمایند و رودیرا که موسوم به وکتوریا جاری میشود دفعه ثانی بدست آورده خط سرحدی افغانستان معین و مشخص گردید.

د انگلستان مشهور سیاستمدار او مؤلف (سوالتین چیرول)
د امیر عبد الرحمن خان په هکله لیکي «ترجمه» ... امیر عبد الرحمن خان

د خپل شل کلن سلطنت په دور کی نوی، قوی، قانونی او پر خپلو پښو ولاړ افغانستان جوړ کړی دده د مخه هر خان، ملا، سردار د خپل سر پاچا و، دده د مخه د افغانستان امیر یوازی د کابل امیر گنل کیدی حیثیت یی دنور و امیرانو په نسبت لکه د انگلستان د پاچا (جان) وضع د بریتانیه د بارونانو په مقابل کی داشانی و، د خپل ټول مخالفین یا مړه فرار، بندیان او رعیت کړل، یوازی. سردار محمد ایوب خان او محمد اسحاق خان خپل ځانونه دهغه

دد بنمنی شخصه خلاص کړل. یو په هند بل په روسی ترکستان کی نظر بند ؤ او کله چی به یی د امیر په مقابل کی عکس العمل بنودی دانگریز او روس دگو داکیانو په نامه متهمیدل... امیر عبدالرحمن خان که شه ذاتاً مستبد و خو د وطن پرستو او غیور و افغانانو شه گهل کیدی، ده به ویل چی افغانستان دبل انقلاب له پاره لکه چی د امیر دوست محمد خان په وخت کی (۱۸۶۳ چی پیس سو توان ندری، امیر عبدالرحمن خان د پیر قوی، غنبتلی او نسبتاً عصری ار دود لرود چی شمیر یی نیوی زرو او ژاندارم یی دیر شو زرو ته رسیدی او د ضرورت په وخت کی یی تریو میلیون عسکر و پوری برابرولای سول، موزته د افغانانو د مقاومت قوه خرگنده ده، دغه رشید او جنگیالی ملت په ویره و نکود بننو او صعب المروره غزونو کی د خپل وطن او آزادی شخصه په نره دفاع کړی او موز انگلیسانو ته یی دوه واره بڼه درس را کړی. موزته دده سلطنت، تدبیر استقلال خواهی د مرکزی آسیا د جریانو او هند د ساتنی له پاره زیات اهمیت لری.)

لیون پلا دا (LEON POUILLADA) په خپل مشهور اثر، ریفارم، ایند، ریلیپین، ان افغانستان ۱۹۱۹-۱۹۲۹ (اصلاحات او انقلاب) کی لیکي :- ترجمه: (... انگلیسانو په هغه وخت کی چی (دیتانت) یاد سکو دوره بلله کیده، د افغانستان په هکله یی مشکوکه او متدبذ به پالیسی درلوده، له یوه پلوه یی غوښته چی افغانستان دروس پر مخ دحایل په څیر یو کلک دیوال وی، نه دانگریزانو پر مخ بانندی، نو پیر افغانستان یی خپلو یرغلونو ته ذوام ورکاوه، او پسرحد ونو کی یی عملیات جاری ساتل ترڅو امیر عبدالرحمن خان دداسی سرحد ونو په ټاکلو را ضی کړی چی په هغه کی سرحدی افغان قبایل ټوک ټوک، سوی وی او افغانستان خپله یوه مهمه اوتاریخی

سیمه د لاسه وړ کړی ، امیر عبدالرحمن خان چی پدی سیاست پوهیدی چی افغانستان د انگلیس اور روس تر منځ واقع کیزی ، نو خپل سیاسی میلانی د انگلیس په خوا بنکاره کاوه ، امیر عبدالرحمن خان افغانستان دهغه پسه په شانی گانه چی د دوو وحشی زمریانو او یا د غنمو د داسی دانی په شان دی چی د ژر ندی په دوو پلوکی راگیر سوی وی ، او داهم ورته ښه څرگنده وه چی اسلامی هیوادونه لکه ایران او ترکیه هم تودو او بوتو ته دروس دورا ننگ مخ راگرځولی دی ، ده ته دا په تجربه رسیدلی وه چی پر انگلیسا نو تکیه د افغانانو په گټه ده ، انگلیسان دروسانودوراننگ د مخالف دی ، اسلامی هیوادونه دخپلی خاوری او خپلواکی طرفدار دی د داسی پالیسی اوددو و ابرقدرتونو په منځ کی د موازنی ساتل یقیناً د یرزراکت او تدبیر په کار لری او امیر عبدالرحمن خان په زیات مهارت او لیاقت د دغی عهدی څخه و تلای سو ...

موافقتنامه بین امیر عبد الرحمن خان امیر افغانستان و سر هنری مور تیمر دیورند وزیر خارجه حکومت هند در مور دسرحد روس و افغانستان ۱۲ نومبر ۱۸۹۳

از آنجا که دولت برتانیه در امور خارجی از طرف ضیاء الملتی و الدین امیر عبد الرحمن خان نمایندگی میکند از این رو به مقام والای شان میرساند، که حکومت روس تزاری اجرای عملی ساختن موافقتنامه ۱۸۷۳ بین روس و انگلستان را که طی آن فیصله به عمل آمده بود، باید دریای آمو از جهیل و یکتوریا، یا سر قول به شرق تا نقطه وصل کوچه به آمو سرحد شمال افغانستان را تشکیل دهد و از آنجا که حکومت برتانیه خویشتر را مکلف به وجایب این قرارداد میداند، و اگر حکومت روس نیز به همین منوال خود را مکلف به وجایب این قرار داد بداند، ضیاء الملتی و الدین امیر عبد الرحمن خان امیر افغانستان و متصرفات آن آرزو مند ابراز دوستی با حکومت برتانیه باشد و آماده باشد که مشوره و نظریات حکومت انگلیس را در موضوعاتی که روابطش را با قدرتهای خارجه متأثر میسازد بپذیرد، در اینصورت موافقه مینماید که تمام متصرفاتیکه در شمال دریای آمو به تصرف امیر است، به مقابل تمام نواحی که در قسمت جنوب آمو قرار دارد معاوضه و تبادل شود (و سر هنری مور تیمر دیورند) وزیر خارجه در حکومت هند بدین وسیله از طرف حکومت برتانیه اعلام میدارد که تحویل و تسلیم نمودن نواحی متذکره واقع جنوب دریای آمو به ضیاء الملتی و الدین امیر عبد الرحمن خان یک شرط واجب و اصل اساسی و ضروری این معاوضه و تبادل است و متعهد میشوند که یک جای با حکومت روس تزاری ترتیب

تبادلہ معاوضہ و زمین های متذکره شمال و جنوب دریای آمورا
اتخاذ نمایند. (۱)

موافقت نامه بین حکومت برتانیه کبیر و روس تزاری قلمرو هر دو کشور منطقه پامیرات یا داشت ایرل کبری عنوان ام، دی ستمال ۱۱ مارچ ۱۸۹۰

به اساس مذاکراتیکه بین حکومت برتانیه و روس راجع به ساحه نفوذ شان در منطقه شرق جهیل و یکتوریا زر قول صورت گرفته است بین جانبین پیرامون نکات ذیل موافقه بعمل آمده است.

۱- ساحه نفوذ برتانیه کبیر و روس تزاری در شرق جهیل و یکتوریا زر قول به توسط یک خط که از یک نقطه همین جهیل از نزدیک اقصای شرقی آغاز و به امتداد سطوح سلسله کوه های سمت جنوب جهیل ادامه و تا معبر های اور تابل و بندر سکی امتداد دارد، انقسام یافته است. از آنجا به بعد این خط به امتداد عین جهت امتداد یافته و در ارتفاع جنوب جهیل متذکره متوقف میشود. رسیدن درین محل و ایس بطرف قزل رباط جانب رود اکسوس سر اشیب شده و اگر چنانچه این لفظ شمال جهیل و یکتوریا نباشد و بعد از آنجا این خط به جانب شرق تمدید یافته تا اینکه سرحد چین را ملاقی شود، اگر چنین معلوم میشود که قزل رباط به سمت جهیل و یکتوریا واقع شده است خط سرحدی به نزدیک ترین نقطه رود اکسوس به جنوب این منطقه کشیده و از آنجا به بعد به جلو تمدید میابد.

۲- خط علامه گذاری شده و کار آن توسط یک کمسیون مشترک

Wheeler, Stephen. The Amir Abdurrahman. London 1895.

(۱) افصحین بگرای - افغانستان دهند برتانیوی ۱۷۹۳ - ۱۹۰۷

(ترجمه) صفحه ۳۶۴

خالصافنی انجام و یک تعداد محافظان که از آنها پاسبانی بتوانند به معیت کمیسیون خواهد بود. کمیسیون مشکل از نماینده گان، انگلیس و روس تزاری بوده و کمکهای تخنکی مورد ضرورت را در دسترس خواهند داشت، حکومت علیا حضرت ملکه بر تانیه با امیر افغانستان ترتیباتی را اتخاذ میدارند تا از مقام والای شان در کمیسیون نمایندگی بتوانند.

۳- کمیسیون مؤلف است تا به هر گونه حقایقیکه در ساحه راجع به واقعیت اوضاع سد چین موجه میشوند به این نظر که همچو حقایق هر دو حکومت بر تانیه و روس تزاری را قادر به فهم محدودات حکومت چین و حدود قلمرو چین در مجاورت این خط بنماید فوراً به اطلاع برسانند.

۴- حکومت علیا حضرت ملکه و حکومت امپراتوری روس خودها را متعهد و مکلف میدانند که اولی در قلمروهای شمال خط سرحد و دومی در قلمروهای جنوب خط سرحدی از هر گونه اعمال نفوذ و کنترل اجتناب نمایند.

۵- حکومت علیا حضرت ملکه خود را مکلف و متعهد میداند قلمروی را که تحت ساحه بر تانیه بوده و بین هندو کش و خطی که از اقصای شرق جهیل و یکتوری تا سرحد چین تمدید یافته واقع است، آنرا قسمت از قلمرو امیر افغانستان داشته به این مفعول که این منطقه به قلمرو انگلیس ضمیمه نه شده و هیچ یک نوع پاساژ نظامی یا پارک نظامی در آنجا مستقر و مقیم کرده نمیتواند. اجرای این موافقت نامه به تخلیه و واگذاری تمام قلمروهای تصرفی امیر افغانستان در ساحل راست پنجه و واگذاری و تخلیه قسمی از قلمرو در واز که در جنوب دریای آمرو واقع و در تصرف امیر

بخاراست مشروط میباشد - حکومت علیاحضرت ملکه و حکومت امپراتوری روس موافقه نموده اند تا هر کدام با الترتیب نفوذشان را برای اجرای آن بر امیران متذکره تعمیم دارند -
 من به کمال امتنان و سپاس خواهم داشت که اگر جلالت مآب شما موافقت این یادداشت را که ما بنام حکومت مان موافقه نامه را رسماً تثبیت نموده ایم تأیید فرمایید .

د افغانستان او روسی په منخ کی

د سرحد ونو د تاطلو پیر و توکول

امضاًکننده مارکو یس سالسبری منشی وزارت امور خارجه دولت سلطنتی برتانیه و جلالت مآب ام جارج دی ستال سفیر کبیر و نماینده فوق العاده (علیاحضرت امپراتوری کل روس به دربار سلطنتی برتانیه ... به منظور پیر و توکول موافقتنامه ذیل که بین علیاحضرت ملکه کبیر آیرلیند و علیاحضرت امپراتور تمام روس منعقد شده باهم در دربار انگلستان دیدار نمودند :
 ۱- موافقه شد که سرحد افغانستان بین هریرود و آمو به اساس ذیل ترسیم شود :

سرحد از هریرود به اندازه دو هزار و یکصد و سی چار متر (دو ورس ت) پائینتر از حصار ذوالفقار شروع و خطی را که در نقشه نمبر "۱" به رنگ سرخ نشان داده شده و ضمیمه پروتو-کول است تعقیب و تا نقطه کی "K" به ترتیب که از سه هزار فیت انگلیسی حاشیه دامنه غربی (به شمول بالا سلسله دامنه شمالی که بحرف ال، ام، ان، M.N. انشانی شده نزدیکتر نمیشود تعقیب مینماید . خط سرحد از نقطه سطوح مرتفع و شامخ را که در شمال باگردنه دوم هم سرحد است تعقیب نموده و در غرب به فاصله (۱۵۰) ساجین از نقطه که در آنجا سرکهای ادم

اولان، کانتولی، و آق رباط ملاقی میشود یک اندازه شاخه دومی را قطع میکند، بعداً خط سرحد سطوح مرتفع را نقطه «P» که در نقشهٔ نمبر ۰۲ نشانی شده و ضمیمهٔ پ و توکول است تعقیب میکند از آن به بعد این خط سرحدی به سمت جنوب شرق تقریباً موازی با سرک آق رباط ادامه و از بین جهیل‌های نمکسار که به علایم «R.Q» آر. کیو نشان داده شده و در جنوب آق رباط و شمال سوماکاریز واقع میباشد عبور و سوماکاریز را به افغان‌ها مربوط و متعلق میسازد. بعد این خط سرحدی به جانب ایسلاین تمدید شده و از آنجا خط سرحدی از جناح راست ایگری، گوا یویک (Egri - Gueak) عبور و ایسلیم را از خاک افغان - نستان مجزا میسازد. بعد این خط قله‌های تپه‌ای که هر سرحد جناح راست ایگری، گوا یک است تعقیب نموده و چمن بید را از تکر افغانستان مجزا میدارد، بدینمنوال این خط قله‌کوه‌های نیکه هم سرحد ساحل راست کشک است تا حوض خان تعقیب مینماید بعداً خط سرحد از حوض خان تقریباً به یک خط مستقیم تا یک نقطه مرغاب بطرف شمال، مرچک را تعقیب و زمین‌های زرخیز ساریکا و مراتع آنرا به تصرف روس تزاری میگذارد، عین پرنسپ در مورد ترکان تابع روس تزاری و ترکان تابع امیر افغانستان تطبیق گردید، سرحد جناح شرق مرغاب را تعقیب و یک خط شمال وادی کیسور و غرب وادی سنگالک «آب اندخوی» را تشکیل داده و اندخوی را در شرق گذاشته و به جانب خواجه صالح بالای آمو تمدید یافته است. تعیین حدود و مراتع علفزارها متعلق به مردمان هر دو محل به عمد کمیسران و اگذار شده است در صورتیکه آنها به یک تفاهم نرسد این تعیینات سرحدی به اساس نقشه‌های ترسیم شده که از طرف کمیسران آن امضاً گردیده توسط هر دو کابینه حل و فصل خواهد شد.

به منظور وضاحت بیشتر نقاط عمده خط سرحدی در نقشه ها نشانی و ضمیمه پر و توکول هذا گردیده و موجود است .

۲- موافقه به عمل آمد تا کمیسران از طرف حکومت علیا حضرت ملکه بر تانیه کبیر و آیر لیند و اعلیحضرت امپراتور تمام روس تعیین و موظف ساخته شوند ، و آنها در ساحه خط سرحد را بررسی و خط تفصیلی سرحد افغانی را طوریکه در ماده قبل تثبیت گردیده ترسیم نمایند ، یکی از کمیسران از طرف علیا حضرت ملکه و دیگر آن از طرف اعلیحضرت امپراتور تعیین و گماشته شوند . همراهان کمیسون از هر جانب حد اعظمی یکصد نفر تثبیت شده و هیچگونه افزائشی بدون موافقه کمیسران بوجود آمده نمیتواند ، کمیسران در ظرف دو ماه از تاریخ امضای پر و توکول با هم ملاقات مینمایند و بعد به اساس توضیحات قبلی به ترسیم خط سرحد مبادرت میورزند ، موافقه به عمل آمد به مجردیکه کمیسران بام ملاقات و کارهای شانرا شروع نمایند تعیین حدودان ذوالفقار آغاز شود . بیطرف ساختن پنجاه باید به ناحیه ایکه مشکل ازینک خط طرف شمال که از بند نادر به برج اورازخان امتداد و یک - خط به جانب جنوب از موری چاق به حوض خان تمدید یافته . پاسگاه های روس و افغان بالای مرغاب بالترتیب در بند نادر و موری چاق قرار خواهند داشت کمیسران کار شانرا هرچه زودتر انجام دهند .

۳- موافقه شد که در ترسیم این سرحد و با مطابقت و موافقت هرچه نزدیکتر تفصیلات و توضیحات این خط در پر و توکول موجوده و همچنان با نقاطیکه در روی نقشه علامه گذاری شده کمیسران متذکره باید توجه شایسته ای راجع به موقعیت ها و رفاه و آسایش مردم محلی مبذول دارند .

- ۴ - همینکه کار تعیین سرحد پیشرفت کند جوانب ذی علاقه به آزادی پاسگاه های شان را بر سر میتواند نصب کنند .
- ۵ - موافق گردید چنینکه کمیسران مذکور کارهای شانرا تکمیل میدارند باید نقشه ها ئیکه به دین منظور تهیه و امضا شده به حکومت متبوع شان فرستاده شود . لندن تاریخ ۱۰ / سپتمبر / ۱۸۸۵ . (۱)

AITCHISON, C. U. A. A. COLLECTION OF TREATIES
ENGAGEMENTS AND SANADS RELATING TO
INDIA AND THE NEIGHBOURING COUNTRIES
SEVERAL VOLUMES. 1892.

د امیر حبیب الله خان د حکومت سره د روسانو سیاسي روابط

امیر حبیب الله سراج الملة و الدین دخپل پلار دکړنلاری په پیروي دخارجی هیوادونو مخصوص دروسیسی سیاسی اوتجارتی نمایندگیوته په خپله خاوره کی داوسیدلو او مستقیمور وابطوپاللوته موقع نه مساعدوله او هغی دسیاسی مصلحت او قومی تمایلا توخه بغیر عمل گاڼه. امیر عبد الرحمن خان به ویل (۰۰۰) ما باید بنا برضرورت باحکومت برتانیه دوست باشم و باحکومت روسیه دشمن، زیر ابرتانیه میخو اهند، هند را نگاه دارد و روسیه در تالش است که هندوستان را فتح کند. انگلیس هیچ خیالی ندارد که ایران یا ترکستان را مسخر سازد و به جهت پیشرفت این کار راهی از افغانستان لازم داشته باشد، اما دولت روس در خیال تسخیر هند و ستا می باشد به این واسطه محتاج است که از مملکت من عبور نماید و نه فقط به همین که عبور بنماید و از عقب سر تشویش هم داشته باشد بلکه لازم است اگر بتواند افغانستان را متصرف شود (۰۰) «۱» روسانو د پیلو سیاسی او دیپلوماسی لار و خخه فشار اچا و هچی د انگلیسانو په شانې د افغانستان سره مناسبات قایم کړی. لکه چی د ۱۹۰۰ میلادی کال د فبروری په شپږمه په لندن کی دروسیسی سفارت سکرتری ایم، لسا، M. Leses ar و لار د سالیسبری Lords Salisbury ته دروسیسی او افغانستان در وابطوپه مکه یو لیک و سپاره چی متن یی دادی: (ترجمه) دروس او افغانستان وابطو د ۱۸۷۲ او ۱۸۷۳ په تر و نوکی خرگند سوی دی، روسیه هغه تر و نو نه موثر گڼی او افغانستان په ټوله معنی دخپلی حیطی دنفو ذ خخه دبانندی بولی روسی دبرتانیه دگټو په لحاظ ددغو

تې و نو احترام په دومره اندازه قوی چی د ترا تریټ د انحراف پرته د دپلوماسی مقرر اتوله مخی دومره وړاندی ولاړ ، چی حتی د افغانستان سره یی غیر : سیاسی روابط هم قایم نه کړل . دغه طرز العمل که څه هم پخوانی روسی ته ډیر مادی تاوانونه ورسول ، خو په اوس کی دیوگم سرحد داشتراک چی څو ، (ورسته) verst) او ب د والی لری اود سرحد د و اړ و خوا وواو سید ونکی بوله بله سره ناسته او ولاره لری او د ترانس کسپین دریوی د لیکي په بشپړیدلو سره وضع غیر عادی سوی وه ، د گاونډیو قدرتونو په منځ کی د ارتباطاتو او تجارت منظم سپریو ازی په هغه صورت تا مینیدلای سی چی د لاری په منځ کی متقابلې اړیکې تنظیم سی ، د داسی تشکیلاتو د نسته والی له کبله نا آرامه اود نه اعتماد وړ فضا پیداکیزی او په نتیجه کی ناوړه او وخیم حالات را پیداکوی ، هغه تلابونه چی د داسی حالاتو د پینیدلو د مخنی نیولو له پاره بر تانیه کړی دی هغه پوره موثر ندی واقع سوی ، نو اوس هغه وخت را رسیدی دی چی د دغو روابطو د بیا تنظیمولو له پاره مشخص اقدام وسی او دامپراتور حکومت داخپله و طیفه بولی چی د لندن کابینې ته اطلاع ورکړی چی دروسی او افغانستان تر منځ د د و باره مستقیمو روابطو تا ئسیس ته ضرورت سته او هغه معاملی چی په سرحدی چارو کی اجرا کیزی داسی به نه وی چی سیاسی خصومتونه ولری) په دغه یاد داسبت پسی دروسی اقدام په هغه وخت کی شروع سو چی د ۱۹۰۰ کال د فبروری په ۲۲ په بخارا کی دروسی سیاسی نماینده ایگنتیف V. Ignatief یولیک د افغانی تجارانو نماینده ته و سپاره . ایگنتیف د افغانستان د سوالونو په جواب کی چی په - ترانس کسپین کی یی دروسی عسکر و د انتقالاتو او حرکاتو په هکله کړی دی و ویل :- دغه چاری یی دریوی د گنجایش او ظرفیت

د معلومولو لہ پارہ پہ سرر سولی او در و سبی دغه سیاسی نمایندہ علاوہ کړی و هچی دغه حرکت څکه توجه خان ته راجلب کړی ده چی برتانیہ د ترانسوال دکوچنی دولت په مقابل کی ماته خو پلې ده او ترشارانگی تر اوسه دوام لری . ایگنتیف هدا شانی څرگندوی د هغی ورځی څخه چی روس او افغانستان ترمنځ د سرحد کرښه په نخښه سوی ده دناراضی کومه مسله نده پیښه سوی . د دغو خبرو په پای کی ده صمیمی هیله کړی ده چی دغه لیک به د افغانستان او روسی ترمنځ د دوستانه علاقو پالولو لپاره لومړی گام وگڼل سی ، او د افغانستان د تجارت دروازی به دروسیی پرمنځ پی پخوا محضی په سرحدی حدودو کی پرانستل سوی وی په پراخ ډول خلاصی سی . همداشانی ده هیله ښکاره کړی و هچی د افغانستان څخه به پدی خصوص کی یو لیک په لاس را وړی چی و سنت پترسبورگ ته و لیرل سی . خو د هند حکومت یو ځل بیا ورته څرگنده کړه چی روسیه افغانستان دخپل نفوذ د ساحی څخه د پانندی گڼی او پر دغه حقیقت پی خو ځله اعتراف کړی دی : ۱۸۷۴-۱۸۷۶-۱۸۷۷-۱۸۷۸-۱۸۸۲-۱۸۸۴-۱۸۸۵-۱۸۸۷-۱۸۸۸-

هند ددی څخه زیات علاوہ کړه چی دغه ډول داؤ طلبانه اوریسی تعهد چی په ډیر متانت او وقار شیرازہ بندی سوی دی ډیر لږ لیدل کیزی :- روسی پدغه مسله کی د انگلستان هلی ځلی کافی نه گڼلی او غوښته ئی چی دغه وضع ته خاتمه ورکړه سی ، خو برتانیہ دروسیی د دلائلو د محدودیت ته اشاره کول او ادعا پی درلوده چی د بوسکی Bosage د کانال په حادثه کی دروسیی خبری پرتجای دی چی د هغی حادثی عامل هم دروسیی په خپل سر عمل ؤ . داویره هم موجوده وه چی دروسیی سره د تجارتی روابطو

قائيد ل به په کابل کې در و سانود تجارتي نماينده گي د تاسيس -
موجب وگرځي ، او که دغه نماينده هلته تحقير سي سياسي وضع
به ويچاره سي او دهند حکومت هڅه کله داسي هيله نه لري چي دهغه
دبد و عواقبوسره مخامخ سي ،

د دغو خبر و اتر و په ترڅ کې يولړ دپلوماسي مباحثي شروع سي
او برتانيه غوښته چي روسيه خپله نهايي اراده اونيت پدي
خصوص کې ښکاره کړي چي ترڅو ممکنه وي د دواړو هيوادونو
ترمنځ دقناعت وړ لاره وموندله سي ، د ۱۹۰۰ کال د نومبر په
دېر شمه لندن په سينت پترس بورگ کې خپل سفير چارلس سکاټ
Charles Scott ، ته هدايت ورکړ چي هغه د ايگنتيف د ليک د متن څخه
يکونټ لمسدروف Count Lamsdroff ته خبر ورکړي او ورته
ووايي چي امير دهغي مکاتبې څخه چي د افغانستان سره سوي سکاټ
لري ، د مجلس په شروع کې دروس خارجه وزير هغه ليک نامتاسه
واکانه ، خو روسه يي زيار يوست چي ثابته کړي چي هغه ليک
د افغان نماينده په خواب کې ورکړه سوي دي ، مباحثو دوام در
لود ترڅو چي په پای کې د ۱۹۰۲ کال د جنوري په ۲۹ د برتانيه -
حکومت په پتر سبورگ کې خپل سفير سکاټ ته هدايت ورکړ چي
دروسي حکومت سره په تماس کې سي او په شفاهي ډول اعلان
وکړي :- (د برتانيه د اعليحضرت حکومت هيله نه لري پر دغي
موضوع باندي دروسي سره شخړه وکړي ، او دروسي
دلایل د مستقيمواړنيکو د تاسيس پر لوزوم د محلي مخصوصو -
ضوابطو په هکله غير صحيح و بولي ، خوڅرنگه چي د افغانستان د خاړې
روابطو اړيکي د برتانيه په لاس کې دي نو هغه تر تيا چي پدي خصوص

کي نيول کيږي ، بايد د برتانيه په موافقي سره عملي سي . نو داسي
پيشهاد ونو د فورمول بندي چي په موجوده وضع کي څه تغير را
ولي روسي ته پر پينو وله سي ، پدي شرط چي روسيه ضمانت
وکړي چي د افغانستان سره به دروسي روابط د سياسي خصوص-
صيتو نوڅخه خالي وي . د ۱۹۰۲ کال د دسمبر په ۱۹ نووي ورځمه ،
Novoe Vremya - سنت پترسبورگ دروسي و خارج وزارت
ته يوه اعلاميه خپره کړه چي يوه برخه يي داسي وه . . . (د افغانستان
سره زمونږ دروابطو په هکله بايد وويل سي چي په دغه باره کي د
لندن کابيني ته هيڅ درخواست ندي ورکړه سوي ، خومون هغوي
د خپلي فيصلې څخه چي د افغانستان سره مو دستمقيور وابطو د تانسو
په هکله کړي ده . هغوي ته خبر ورکړي دي ، نوري خبري پدي موضوع
کي ندي سوي) .

د روسي خارج وزارت د دليل راوړي چي دروسي له پاره امکان
نه لري چي د مختلفو شرايطو له مخي د زړ و تعهد اتو سره خپله پابندي
بنکاره کړي ، غښتلي ، باحيثيته ، خپلواکه او آزاده روسيه نه سي
کولاي چي د هغو تعهد اتو سره پابندي بنکاره کړي چي يو بل قدر
دده او گاونډي هيواد دروابطو پر محدوديت تحميل کړي دي
دغي وضعي داسي افکار په وجود راوړل ، که د برتانيه حکومت
د افغانستان اوسي ترمنځ دستمقيور وابطو اجازه ورکړي ،
نو په هغه صورت کي به د برتانيه سياست د افغانستان دخارجي
چارو پر څارنه ددي څخه وروسته موجوده نه وي ، له بلي
خوا به دروسي څخه د برتانيه هغه تقاضا چي روسيه د افغانستان
غير سياسي موضوعات دهند د حکومت دلاري کوي ، بي تاثيره
کيدی او دا د پيره مشکله وه چي روسيه د افغانانو سره د هغو محدودو
پسونو د غلا پر موضوع دهند حکومت سره فيصله وکړي ، دروسانو

د دپلوماسی تعرض د عملی اقدام په واسطه تقویه سو، اوپولر. حوادث د هغو څخه پیداسول چې روسیه مجبوره سوه دافغان-نستان دامیر سره د هغو دحل او فصل کولو په خصوص کی په مستقیم ډول تماس ونیسی. دهرات نائب الحکومه په کال ۱۹۰۲ دسامبر په میاشت کی په مشهد کی دبر تانیه جنرال قونسلگری ته دسرحد ددو پایو د تخریبو لوله کبله چی د چشمه گوگردک اوچار سونگ په منځ کی وی شکایت وکړ، او هغی جنرال قونسلگری ته یی ویکل چی په چارننگ کی یی یوکانال چی خلور سوه قدمه دافغانستان په خاوره کی دننه دی جوړکړی دی. ددغه کال د دسمبر په میاشت کی دهرات نائب الحکومه دقره تپی (توری غونډی) او مرغاب د سیمی په منځ کی دروسانو له خوا څخه داووستونو د تخریبو لوخبر ورکړ. همد اشانی دغق آباد والی د ۱۹۰۲ کال دنوامبر په میاشت کی دمرغاب اوهریرود دسیند داو بودلز والی شکایت هرات ته واستاوه او په هغه کی لیکلی سوی وه، چی په افغانستان کی د بند جوړ ولوله کبله ددغو سیند ونو په اوبو کی لږ والی راغلی دی، او دافغانستان صلاحیت لرونکی مقامات پدی خصوص کی باید توجه وکړی چی داو بودخیره پر خپل پخوانی حال پاته سی. امیر ددغه لیک په جواب کی و لیکل :- په افغانستان کی کوم داو بود بند نه دی جوړ سوی او داو بود لږ والی علت دادی، چی پدی وروستیو کلونو کی واوره لږ او ریدلی ده. د ۱۹۰۳ کال داپریل په شلمه په مشهد کښی دبر تانیه جنرال کونسل اطلاع وکړه چی روسان په کشک کی د هغو افغانانوسره چی په قحطی اخته دی په ارزانه بیه غنم بانندی خرخوی، اوهم په ارزانه بیه کریدت ورکوی چی د هغو په تشویق کینو افغانانو خپلی محکمې ددوی په گروکی ورکړی دی.

دافغانانو اورو سپه منځ کی بل مستقیم روابط د هغه لیک په متن

کي ليدل کيزي، چي د ۱۹۰۳ کال په اپريل کي د ترانس کسپيا *Trans, Caspia* والي دهرات نائب الحکومه ته ليکلي دي او په هغه کي د ترانس کسپيا او اوبو لگولو کي د افغانستان د نماينده گي موضوع خپرلي سوي ده . د ترکمنانو سواره نظام په وارو، وارو وهرات ته سفر کاوه او دکشک دنظامي قومندان پيغام يي راوپ، دوي هرات ته حکه سفر کاوه چي د آسانو دغلا او سرحدي حادثاتو په خصوص کي خبري اتري وکړي، اوز ياري يوست چي د افغانانو د سرحدي افسرانو سره دهغو حل او فصل وکړي . د افغانستان سره دروسانو د مستقيم روابطو قائمولو فعاليتونه هغه وخت بنه خرگند سول چي سنت پترسبورگ اولندن دواپه پدي موضوع کي په خبر واترولگيا وه، دهند حکومت يي حکه مجبور کړ چي خپله يوه دايمي نماينده گي وپرانيزي، چي په هغه سره دروسانو د مستقيمو روابطو مخنيوي وکړي، هغه وخت چي روسانو خپل تياري د سرحد دمزو د جوړولو لپاره ښکاره کړ، د برتانيه سفير چارلس سکاټ د ۱۹۰۳ کال د اگست په ثور لسمه دروي خارجه وزير ته اطلاع ورکړه چي د افغانستان دامير په خواهش د برتانيه حکومت غواړي خپل يو صاحب منصب چي دروس صاحب منصبانو سره مساوي رتبه ولري د سرحدونو دمزو د جوړولو لپاره راويلي، دلته د اهم بايد خرگنده سي چي پدغه طرز العمل دروس د مخالفت سره، سره دهند برتانوي حکومت يو صاحب منصب هغي لوري ته راويله .

دامير حبيب الله د پاچاهي په دوره کي روسي د افغانستان په شمال کي زيات نفوذ غوښت، انگريزانو ته به يي مراجعه کوله چي په دغو سيمو کي د نفوذ ساحه په گوته سي چي لږ تر لږه هرات د دوي په تحت الشعاع کي واقع سي، امير حبيب الله دروسانو سره د مستقيمو روابطو پالوښتي طرفدار نه و او دروسانو د فشارونو سره سره

چی کله، کله به پی دده پر خاوره تیری کاوه د سرحد مزی یی نرولی یتگی قلعه یی و نیوله، او په ۱۹۰۸ کال کی ۱۵۰۰ جمشیدیان دروسانو متصر فاتوته و او بنسټل او په ۱۹۱۲ کی روسانو د برتانیه ټیچ و غوښتل چی د هریر و د او مرغاب د سیند داو بو په ویشلوکی وساطت وکړی او د ملخو دگدی مبارزی سره موافقت وکړی، خو امیر حبیب الله مستقیبی مقامی ته هیکله نه حاضریدی لکه چی امیر وایي :- (اگر ملخ اکنون ویا در فرصت دیگری هجوم آورد، و ملت افغانستان مرگ و امحای آنرا از خدا میخواهد، و بطریق و روش خود در امحای آن به حد امکان و توان خود مجادله میکند، و سها در قست خو علیه آن مجادله و فعالیت نماید و افغانها در حصه خود سعی میکنند سراج الاخبار در و سانود تو طو او خپلو وعد و د نه په سر رسولو په هکله لیکي :- (۰۰۰ در سنه ۱۲۶۹ افغانستان را به دراز کردن دست دوستی خود بازی داده، دوستی و اتفاق شان را با انگلیس برهم زد، حالانکه در اشنای فلاکتی که از نتیجه اعتماد بران دوستی حاصل شده بود، ادنا دستگیری و معاونت قوی و فعلی هم از آنها ظاهر نه شد (۰۰۰) ۱۰.

امیر حبیب الله د انگلیس اوروس د قرار داد هغه برخه چی په ۱۹۰۷ کال کی د افغانستان او ایران په هکله سوی وه دخپلی ملی شوراپه مرسته تصویب امسترده کړه او هغه یی د افغانستان د استقلال او آزادی په برخه کی مضره وگته لکه چی اد میک په خپل مشهور اثر ژبا ریخ روابط سیاسی افغانستان از زمان امیر عبد الرحمن خان تا - استقلال) کی پدی هکله لیکي (۰۰۰ بلاخره بعد از یک سال سکوت به تاریخ ۱۴ اگست سال ۱۹۰۸ حبیب الله به پاسخ قرار دادیکه از طرف برتانیه اعلان شده بود پر داخت. امیر نامه به هند نوشت و در آن

نظریه شورای خویش را که بالغ به پنجاه و چهار صفحه اسناد
 میگردید در آنجا گنجانید، امیر بدون اینکه نظر خود را بر این
 نماید از (لارچ منتو) دعوت کرد تا نظرات و سفارشهای خود را
 که برای بهبود حکومت افغانستان و بر تانیه کبیر باشد مورد
 دسترس وی بگذارید... قرارداد بین روسیه و بر تانیه استقلال
 و آزادی افغانستان را از بین برده است، این قرارداد بدون
 اینکه هیچگونه مفادی داشته باشد برای افغانستان و بر تانیه
 خطرناک است. حکومت هند تنها ترجمه همان بخش قرارداد
 را که به افغانستان مربوط است برای امیر ارسال داشته در
 صورتیکه سه قرار داد در عین زمان ترتیب شده بود، پس
 شور از روی همان سه قرار داد یک روزنامه نگار اموت در
 سنت پترسبورگ تلگراف داده استشهاد کرده است (این سه
 قرار داد با قرار دادهای که امضا شده مغایرت دارد).
 شورای افغان به قرار داد ایران اشاره نموده میگوید: از آنجا
 بیکه ایران را به چهار حصه تقسیم کرده و دو بخش آنرا -
 برای روسیه گذاشته یک بخش آنرا به بر تانیه بخشیده و
 بخش چهارم را برای ایران داده اند، ذکر کلمات (آزادی
 و استقلال در مورد ایران تھی میان و بی مفهوم است. از آنجا
 بیکه این کلمات در قرار داد مربوطه به افغانستان عطف
 توجه نمی کند معلوم میشود که افغانستان در موقف یک سرزمین
 محکوم قرار داده شده است بر علاوه از آنجا بیکه در
 قرار داد ایران در نظر است قطار آهن تمدید گردد
 و در قرار داد تبت روسیه و انگلستان موافقه نمودند
 قطار آهن و خطوط تلگراف نه سازند، شورای افغان تصور
 میکند آن دو قدرت حق ساختمان قطار آهن و خطوط تلگراف

نه سازند، شورای افغان تصور میکند آن دو قدرت حق ساختن قطار آهن و خطوط تلگراف را در افغانستان برای خود محفوظ نگه داشته است همچنان شور افغان به معاهده جاپان و برتانیه اشاره نموده نوشت: که آن قرار داد و معاهده برای حراست و نگهبانی سرحد هند عقد گردیده و در صورتیکه قرار داد افغان و هند گسترش نفوذ بر تانیه را در افغانستان از طریق تجارت آرزو مند است، لیکن تأمین این تجارت بدون قطار آهن، تلگراف و لشکری که چنین تأسیسات را حفاظت کند ناممکن است، در اثر این قرار داد نمایندگان تجار تی روسیه بر افغانستان تحمیل میگردد و هم از آنجاییکه تجارت تنها در مرکز محدود و نمایندگان تجار تی روسیه سرتاسر مملکت را زیر پا خواهند گذاشت، و این وضع حتماً تصادمات را بوجود میآورد و برای اینکه افغانها را وسعاً مورد حمله قرار میدهند شورای افغان چنین دلیل می آورند: - از آنجاییکه به اساس یک فقره در قرار داد تبت روسیه و بر تانیه نمیتوانند زمین را در آن سرزمین تصاحب نمایند، در قرار داد افغان چنین فقره بنظر نمیرسد و حذف این فقره در قرار داد افغان میرساند، که روسیه میتواند در هر ات از نزد فراریهای مهاجرین زمین خریداری نمایند، اندرین زمینه شور ابدون مسؤلیت عظیمی که بر حکومت افغانستان تحمیل میگردد اشاره مینماید، و قتل کیوناری - و (فلیچر) را مثال می آورد و علاوه نموده میگوید به این اساس مردم افغانستان باید مانند مردمان هند وستان خلع سلاح شوند، این ضررها علنی و آشکار بود که شور از آن تذکر داد، اما ضررهای پنهانی دیگر هم وجود دارد که از تذکار آن نباید خود داری کرد، افغانستان دروازه هند است و هر ات دروازه

افغانستان، روسیہ از سہ طریق بہ ہرات نزدیک است، در حالیکہ بر تانیہ فقط یک راہ را بطرف ہرات باز میسبید، لذا از مفکورہ دفاع آن صرف نظر میکند، باز گذاشتن این دروازہ سبب ویرانی حویلی میگردد. لندن (سنت پترسبورگ سرہ پدی عقیدہ وچی ^{دکتر} تپون پہ ہکلہ دایرہ موافقہ دیرہ ضروری نہ دہ اوٹنگہ چی حبیب اللہ پہ دریمہ مادہ اعتراض نہ دی کروی او دسرحد سرہ دار تباطاتو۔ مانع نہ دی گرزیدی، نو دایوہ ضمنی موافقہ گنہہ کیزی ترخوری قرار داد منی .

د افغانستان پہ ہکلہ دروسی او انگلیس د ۱۹۰۷ کال داگست دمیاشتی د ۳۱ دتپون مسودہ

هر دو طرف (روسیہ و برتانیہ) بخاطر تامين امنيت در سرحدات شان در آسيايي مرکزی و بخاطر تامين صلح مستحکم و پايدار درين حوزه قرار داد زير اعقد نمودند .

مادہ اول :- حکومت بھيہ بر تانیہ اعلان میکند، کہ عزم ندارد، موقف سیاسی را در افغانستان بہ دست تغییر بسپارد، حکومت بھيہ بر تانیہ بر علاوہ بصورت غیر فعال در افغانستان اعمال نفوذ میکند، نہ خود حکومت بر تانیہ اقدامی خواهد کرد، کہ روسیہ را تهدید نماید، و نہ برای اینکار افغانستان را تشویق و تحریک خواهد کرد، حکومت روسیہ از طرف خود اعلان میدارد کہ افغانستان خارج حیط نفوذ آن میباشد، و تعہد میکند کہ تمام روابط سیاسی خود را با افغانستان از طریق حکومت بھيہ بر تانیہ سر و صورت خواهد داد، حکومت روسیہ بر علاوہ تعہد میکند کہ ہرگونہ نمایندہ بہ افغانستان نفرستد .

مادہ دوم :- حکومت بھيہ بر تانیہ اعلان کرده است، کہ در اثر

معاهده اینکه در کابل به روز ۲۱ ماه مارچ سال ۱۹۰۵ امضاء نمود
معاهده و تعهدات خویش را که با امیر متوفی عقد کرده حرمت
میگذارد، و آرزو ندارد در امور داخلی قلمرو و حکومت
افغانستان مداخله کند، بر تانیه کبیر نمیخواهد برخلاف آن
پیمان و معاهده هیچ بخش قلمرو افغانستان را جزو قلمرو
خود سازد و نه بر سر آن است که در امور داخلی افغانستان
مداخله نماید، به شرط اینکه امیر معاهدات و تعهدات خویش
را که قبلاً با حکومت بهیه بر تانیه نموده حرمت گذارد.

ماده سوم :- مقامات صالحه روسیه و افغان مؤظف گردید
اندر که در سرحد ویا ولایات سرحدی روابط مستقیم بایک دیگر-
بر قرار نمایند تا مسایل محلی را که خصلت غیر سیاسی دارد
حل و فصل کند.

ماده چهارم :- حکومت بر تانیه و حکومت روسیه از پرنسپ
برابری در امور تجارت در افغانستان پیروی میکند و ازین به بعد
از همان شرایطی که بر تانیه و تاجران هند بر تانوی استفاده
خواهد کرد تجارت روسیه و تاجران روسی نیز مستفید خواهند
شد، در صورت که پیشرفت تجارت اینجا نماید که نماینده گان
تجارتی در آن سامان تائیس گردند، هر دو حکومت بر تانیه
و روسیه موافقت خواهند کرد که چه نوع اقداماتی در باره
حقوق مستقله امیر بنمایند.

ماده پنجم :- این تعهدات در آن صورت و در فرصتی به منصفه
اجرا گذارده میشود که حکومت بهیه بر تانیه به حکومت روسیه
اطلاع دهد که امیر به شرایطیکه در بالا تصریح گردید موافقت
نموده است.

داعلیحضرت امان الله د حکومت سره د روسانو سیاسی روابط

د نولسمې پېړۍ په سر او د اتلسمې پېړۍ په منځنۍ برخو کې که څه هم افغانانو د انګلیس د امپریالزم سره درې واره تاریخي او سخت پګر وکړ خو تاریخ شاهدی ادا کوی چې حق د افغانانو په خوا وو او د دوی د خپل ملک او آزادی د ساتلو له پاره روامجاهد ه کوله او غلیمانو یې په یوه او بله بهانه خپل د جهانگیری او امپریالزم سیاست منځی ته بیوی . د روسیې او افغانانو په سیاسی مناسباتو کې دغه حقیقت ښیې څرګند دی چې روسیې هم د انګلیسی امپریالستانو په څیر په منځنی آسیا کې دوپړاندی تګ او مخکو نیولو هڅه کوله او د دغو هڅو او یرغلونو او ملتونو تګولو په نتیجه کې یې ځان و افغانی سرحدونو ته راوره ساوه . د اکتوبر د انقلاب په لومړیو وختو کې روسیه زیاته ضعیفه وه ، انګلیسانو د دغه انقلاب د منځنی نیولو له پاره د روسیې د منځنی آسیا پر ځینو متصرفاتو یرغل وکړ او مهم ځایونه یې ځنی و نیول ، خو د افغانستان د استقلال د داعی او پر انگریزی سرحدونو باندی د افغانی لښکرو راغونډید لوله کبله انګلیسان مجبور سول چې د دغی سیمې څخه ووزی او دغه قواوی د افغانی قواؤ منځی ته واچوی لکه چې داعلیحضرت امان الله غازی د خپلی پاچاهۍ په ابتدا کی د افغانستان د سیاسی خپلواکی د مستردلو په مکه داسی وویل :- (... من عهد بستم که بایستی دولت افغانستان مانند سایر قدرتهای مستقل جهان در داخل و خارج کشور آزاد و مستقل باشد و از هرگونه تجاوز و ظلمی محفوظ و مرده باید مطیع قانون باشند ، و در اجراء آت دولت مشورت را به حکم و شاور هم فی الامر رهبری خواهم نمود)

دانگلیس نماینده تویی وویل :- (۰۰۰) به هیچ نیروی خارجی به اندازه یک
 مس مواجازه نه خواهم داد که در امور داخلی و خارجی افغانستان
 مداخله کند و اگر چنین اقدامی نماید گردش را به این شمشیرخوا
 ز د ۰۰۰) . اعلیحضرت امان الله د ۱۲۹۸ کال په حمل د ۱۹۱۹ کال د اپریل
 په ۷ نیټه د شوروی سوسیالیستی فدراتیف جمهوری دولت
 دکمیسارانو د شورادرئیس او مرکزی کمیټی د اجرائیه رئیس
 م، ا، کالینن په عنوان دغه پیغام و لیزی :-

جناب جلالت مآب اعلیحضرت رئیس جمهوریت دولت معظمه
 روسیه را پادشاه دولت افغانستان (امیر امان الله) سلام :-
 دوستانه و احترامات تعظیم کارانه میرساند، و از قاصد جانشین
 قتل پد خودم، اعلیحضرت سراج الملة و الدین که از دست کد
 غدار نامعلوم در اثنای سیاحت ممالک شاهانه شان مقتول گردید
 اند، به کمال اسف و حسرت به آن دوست مهربان، عالی جناب،
 بیان کیفیت و به خبر دادن از تاج پوشی و تخت نشینی خودم که به
 تاریخ ۱۹ شهر جمادی الاول ۱۳۳۷ هجری مطابق ۲۱ ماه فبروری
 سنه ۱۹۱۹ عیسوی، در کابل پایتخت دولت مستقلة آزاد افغانستان
 به وقوع آمده است اظهار یگانگی و مخازنت را از لوازم ضرورت
 اتحاد عالم انسانیت و صلح و صلاح بنی نوعیت، عهد میکنم
 دولت افغانستان که خلقت و طبیعت آنرا از اساس و بنیادش
 با حریت و مساوات عالم انسانها شریک ساخته بوده است، تا به حال
 بنا بر بعضی عوارض از شرف مخابرات و مکالمات و مناسبات با
 دولت های معظمه و ملت های مکرمه هم نوع خود برکنار مانده
 بود، چون آن دوست معظم مهربانم اعلیحضرت رئیس جمهور
 دولت معظمه روسیه به اتفاق دیگر رفقای انسانیت شان فخر
 و شرف صلح و صلاح بنی آدم و اعلان حریت و مساوات دول

و ملل عالم را کتاب نموده اند بنا علیه این نخستین دفعه است که به نام ملت مستعد با تکامل افغان از طرف دولت مستقل و آزاد افغانستان بهار سال این نامه و دادیه خود را بختیار می‌شمارم. باقی قبول فرمودن احترامات تعظیمیه خود را از طرف آن دوستان عالی جناب امید واثق و رجای فایق دارم. دوست شما امیر امان‌الله

دترکستان دشوروی جمهوریت
دخارجہ چار و دملی کمیساریت
لیک دافغانستان د حکومت په نامه
نیټه ۱۹۱۹ کال د مارچ د میاشتی ۲۷ =
۱۲۹۸ کال د حمل مطابق

بعد از ادای کلمات دوستانه و سلام های افتخار دارم به اطلاع شما برسانم که حکومت جمهوریته روسیه تمام قرار دادهای را که حکومت تزاری روسیه با حکومت و امپراطوری حریص - دنیا، بریتانیه در باره به دست آور دن قسطنطنیه و تقسیم سرزمین ترکیه، ایران، و افغانستان به امضای رسانیده بود منسوخ می‌شمارد. جمهوریته روسیه با ترکیه قرار دادی به اساس احترام متقابل و حسب فرمان صادره که از کشورهای دیگران زمین را متصرف نه خواهد شد به امضای رسانیده است و در عین حال روسیه - استقلال ممالک کوچک همجواری را به رسمیت شناخته و میخواهد با آنها مناسبات دوستانه همجواری و تجارتی را برقرار سازد برای عملی کردن این مفکوره جمهوریته روسیه وزیر مختار خویش در افغانستان و ایران، آقای براوین را از ماسکو به تاشکند اعزام داشته، وی دارای تجارب دپلوماسی بوده و با شرق بلدیته دارد و دوست مردم شرق و طرفدار مرده

مسلمان بوده و در فهم زبان فارسی شمرتی دارد، جمهوریته - روسیه نماینده خویش تعیین کرده است تا مناسبات دوستانه و تجارتي را قایم بدارد.

امیدوارم که آقای براون که در زودترین اوقات به افغانستان ارتباط قایم کرده و اتحاد آنرا با جمهوریته روسیه قایم نموده و زمینه را برای بهتر ساختن وضع تجارتي ذات البینی مساعد خواهد ساخت و نظر به این منتظرم که حکومت افغانستان از نقطه نظر همجوارى نیک خویش از هیچ گونه مساعدت و معاونت خود داری نکرده و بدین صورت جمهوریته روسیه را مفتخر خواهند شمرد.

(یوکویا و لنسکی)

دروس پوه مجله پدی هکله لیکي :-

(... و قتیکه انقلابه اکتوبر در روسیه فدراتیف مؤفق شد، انگلیس و کشورهای متفق (اتمانت) در مقابل حکومت جوان شوروی به صف استادند انگلیس برای اشغال ترکستان و احاطه نمودن افغانستان و ایجاد سد پیشرفت احتمالی شوروی به ماورای قفقاز به سو قیات شروع نموده، دشتهای دور و پیش کسپین را اشغال نمود.)

و خود را به سرحد کشکی افغانستان رساند مگر مجال پیشرفت
 نہ یافت افغانستان جنگ را در جبهه حساس مند وستان آغاز
 نمود و انگلیس مجبور شد که از ماوراء النهر برگشت قوای
 خود را تصمیم بگیرد (۱۰۰) (۱۰۱)

دانیس ملی و رچپانہ ہم پدی ہکلہ لیکہ :- (۱۰۰) در روز رسیدن
 سفارت فوق العادہ افغانی بہ مسکو خود (تروتسکی) وزیر حرب
 و اراکین روس بہ استقبال در آستانہ ریل حاضر بودہ، درین
 شدت برف باری و سرما یک، یک اراکین مسؤل روسیہ نظماً
 مفصلی را ایراد نموده و افغانستان را بہ اتفاق منجی و حامی
 حصہ ترکستان روسی خواندند .

چنانچہ یکی از رؤسای حکومت گفت :- اگر جنگ افغانستان با
 انگلیس فایدہ نہ رسانیدہ جز اینکه انگلیسها از ترس اردوهای
 افغانی کہ در ہرات توقف داشتند بہ عقب کشی مجبور ساخت ،
 کافی است کہ روسیہ این منداری ہمیشہ در مقابل افغانستان
 اعتراف کند ، حال آنکہ این جنگ نہ تنها بہ منفریت انگلیسها از
 زمین خیوہ و بخارا منتهی شد بلکہ معاہدہ جابرانہ امیر را با
 انگلیسها پارچہ ، پارچہ نموده . **ہمچنان در سال سومہ انتقالاً**
اکتوبر روسیہ (ولادیمیر ایلوویچ لینن) در روابط افغان
و شوروی میگوید :- روسیہ این ہمسایہ بہترین را ہیچ
 فراموش نہ نموده صحیح ترین معاملات را بہ او مرعی میدار
 ... و شجاعت افغانہ و موفقیت اعلیٰ حضرت امان اللہ خان در نجاب
 دادن مملکت تبریک میگوید ... در او اخر سنہ ۱۹۱۸ احوال
 مختصر سرحدات شمالی افغان و جریانات سیاسی کہ در ان
 صفحات شکل میگرفت عبارت از این بودہ و دولت شورائیہ بہ
 (۱۱) مجلہ دوستی صفحہ ۳۱ سال ۱۹۶۰ ما سکو .

به حال نزع خود گرفتار مانده با هیچ یک همسایه های دور و نزدیک خود به طرف مخاברה واقع شده نمیتوانست، در اثنا این گریه دار سیاسی بخت جوان افغانستان پرده طفولیت را از هم ریخت و همچو اعلیحضرت امان اللہ خان یک ذات معجزه صفات را بر تخت شاهی افغان تمکن و اقتدار داده اعلیحضرت صافیونی که شعامت بی انتها و صدق بی آرایش را مالک بود بر همت و عظمت دلیران ملت خود اعتماد نموده و حالت سیاسی آنوقت - افغانستان را بی ریا و محابا به ملت هویدا نموده بین استقلال و یازول اختیار گذاشت، ملت هم استعداد و آزادی و قیوت حقیقی استقلال را مشاعر و فاهم بود... بی محابا اعتلا پروری پادشاه خود را تقویت و در شست و شو نمودن لکه های فریبانه غاصبین حاضری خود را نشان داد... درین وقت معترف بایست شد که از احوال حقیقی روسیه کمتر خبر صحیح به افغانستان ترشح مینمود اما این مانع نه شد که اعلیحضرت جهان تاب در سالروز اعتلای تخت شاهی شخص را بصورت نیم رسمی به بخارا می فرستد و او را امر میدهد و در ضمن احوال روسیه تتبع و غور نموده در وقت لزوم از ضرورت دوستی روسیه به - افغانستان بحث به میان آورده به همه آگفتا نموده بیست روز بعد یک هیئت منتخبه از عزیزترین اشخاص افغانستان به نام سفارت فوق العاده به بخارا و روسیه و از آنجا به همه اروپا امر سفیر داد در اینجا گفته میتوانم نسبت به خبرهای خونینی که از روسیه ترشح می یافت اگر اعضای سفارت فوق العاده چیزی ظاهراً نه کرده باشد ولی در باطن هر کدام خود را داوطلب و فدای این خدمت پرخطر میدانست و فعلاً هم چنین بود، زیرا در روسیه حکومت ثابت نه بوده و حکومت شوراماتا آن زمان مالک هیچ اراده نه

نه بوده و در صد مذاکره به افغانستان بر نیامد (۱۰۰)

دبخار اپر سر باندی دافغانستان او شوری روسی اختلافونه

هغه وخت چې دبخار ادا میر جا نشینانو (هغه چې د بلشویکی انقلاب ورر سته یی خپله خپلو اکی اعلان کړه) دافغانستان او شوری روسی په منځ کی در قابت او هم چشمنی سوال پیدا آیر ، ددغو دوو هیوادونو سیاسی روابط په کال ۱۹۲۰ کی بیخی خراب سول . ځینی هغو هیوادونو چی دشوری روسی داعلامی همی :- (هغه کوچنی هیوادونه چی په مسکو پوری تړلی دی پخپله خوښه ولای سی آزادی او ملی خود ارادیت اعلا دکړی) د ماسکو خخه خپله آزادی اعلام کړه په هغو کی دبخار ابدای او هند ته نژدی هیواد روسانو ته زیات اهمیت درلود . **نشئل نووستی N. Noveste**

دبخار په هکله لیکي :- (بخار ادا بلشویکی انقلاب د پراخولو له پاره په منځنی آسیا کی زیات اهمیت لری ، په سیمه کی دانگلیسی سلطی د بند ولو او پراخولو دانگاس نقطه ده .

دافغانستان پاچا دبخار ادا آزادی او ملی خود ارادیت سره پوره علاقه مند کښوده او ځان یی داسلامی نړی د لوی مدافع اولار ښود په حیث گانیه . **آر ، ای رسنر د روسی معاصرتاریخ**

پوه پدی هکله لیکي :- (دافغانستان پاچا دتولو اسلامی هیوادونو د حقوقو د ساتلو له پاره څرگند یزی او خپله علاقه مندی لکه دینوا او ترکیبی دجنگ ، دمصر دقیام دحمای او دبخار ادا آزادی سره په مساوی توگه ساتی) . ددغی علاقه مندی علاوه دافغانستان پاچا دمنځنی آسیا د هیوادونو دکانفدریشن « اتحادیه » جوړولو غزم تر خپلی مشری لاندی عملی کاوه چی بخار اپه هغه کی زیات اهمیت

در لود . دهمدغه کبله یی دخپلی خوا یو لیک د بخارا امیر ته ولیزی او د اسلامی نړی د وحدت له پاره یی خپله کلکه صیله ځنی وکړه ، مغه داهم ورته جوته کړه چی د افغانستان او روسیې د نژدی والی یو شرط به داوی چی روسیه د بخارا د خاوری تمامیت او آزادی په رسمیت وپیژنی . ځنی مؤلفین افغانستان ته د بخارا د آزادی ساتلو بل ضرورت داسی بیانوی :- څرنگه چی یو شمیر مهمی خانشیني دروسانو په لاس ورغلی وی او د بخارا د تجارتی مالونو صادرولو او واردولو مهم مرکز کابل گنل کیدی او ددی لاری څخه یو شمیر معتبر مالونه او عواید د افغانستان په لاس ورتلل نو ځکه افغانستان د بخارا د آزادی ساتلو له پاره د پراصرار کاوه هغه وخت چی په ۱۹۱۸ د مارچ په ۱۳ = ۱۲۹۷ هـ ش د ترکستان د شوروی حکومت قواوی د بخارا دروازی ته راو رسیدی ، چی دغه خانشین په شوروی روسیې گډ کړی د بخارا امیر په ښکاره توگه د افغانی . داؤ طبانو له خوا څخه حمایه سو ، او د شوروی قواوو په ترشاو هلو کتې مهمه برخه واخسته ، همداشانی راپور ورکړه سو چی د افغانستان نظامی قواوی د سرحد څخه تیری سوی او څو هفتی یی مرو او د بخارا احتیج سیمه تر خپلی سلطی لاندی راوستی ده . دغه بریالی حمایه افغانان و هڅول چی تردی لازیات بخارا دروسانو د حملی په مقابل کی وساتی ، لومړنی اقدام چی د افغانستان او بخارا د سیاسی روابطو په تحکیم کی وسو هغه داؤ چی د دغو دواړو هیوادونو په منځ کی سفیران او د دوستی او همکاری لیکونه واستول سول . اعلیحضرت امان الله د ۱۹۲۰ - ۱۹۱۹ = ۱۲۹۸ - ۱۲۹۹ هـ ش کال په ژمی کی یو ټولگی عسکر دخپلو نظامی صاحب منصبانو سره د بخارا پاچا ته د مرستی په څیر ولیزل ، دغه وروسته د توپ خانی یوه قوه چی شمیر ټپنځه سوه تنو ته رسیدی

بخارا ته و لیز له سوه، همداشانی د ۱۹۱۹ کال په دسمبر کی یو افغانی هیئت د بخارا او وطن پرست مدافع محمد امین سره و لیدل او په فرغانه کی یی د یوی متقلی دایمی اسامبلی د جوړ و لوبه هکله ورسره و بزغید، پدغه وخت کی بخارا د افغانانو له خوا خڅه تقویه کیده او دروس قوا ووپر بخارا باندی د بل یرغل له پار ه خان تیاراوه. دغه یو پلان سوی اقدام وچی د ۱۹۲۰ کال په اگست = ۱۳۹۹ هـ ش کی د سرو لښکر و د مشر جنرال «فرونز» له خوا عملی سو. جنک پنځه ورځی دوام وکړ او بخارا یان د افغانی داؤ طلبانو په مرسته دخپل هیواد د ساتنی له پاره په ډیر میرانه و جنگیدل خوی زیات مالی او ځانی تاوانونه و لیدل، او په داسی حال کی چی د بخارا ټولی آذوقی او ذخیری له منځه ولاړی د ۱۹۲۰ کال په دسمبر کی درو سانو په لاس و لویده. د بخارا امیر د هیواد ختیځو سیمو ته پناه یو وره او په ۱۹۲۰ کی افغانستان ته راواوښت. په بخارا کی سمدستی شوروی حکومت جوړ سو، دغه حکومت د ۱۹۲۰ کال په دسمبر کی په کابل کی دروس دسیاسی نمایند ه په لاس د افغانستان حکومت ته یو لیک و سپاره چی په هغه کی دسیاسی نمایند ه گانو دغو پښتنی او نوو روابطو قایم لو هیله سوی وه د شوری د دغه ژبست او سیاسی طرز العمل سره بیا هم کابل د بخارا دنوی حکومت د مخالفینو سره خپل علایق او حمایه ساتل او مقصدی د اوچی په بخارا کی ملی او آزاد حکومت بیرته قایم سی. ملی مبارزینو ته د هیواد د مدافعی له پاره سلا حوی و رکول کیدی افغانی داؤ طلبانو په پخوا کی فعالیتونه کول او د افغانستان حکومت هم هیڅکله خپل دغه عمل نه پتاه وه. د دغو عملیا تو په نتیجه کی په ۱۹۲۰ د دسامبر په ۲۱ = ۱۳۹۹ هـ ش) وضعه بیخی خرابه سوه او په کابل کی

دشوروی سیاسی نماینده د افغانستان څخه په ټینګه وغوښتل چې په بخارا کې د افغانستان د سیاسی نماینده جار حانه عملیاتو څخه تمه ورکړی او افغانی قواوی د بخارا څخه وایستلې سې. څومره چې دروسانو له پاره د بخارا آئندی اهمیت درلود د افغانانو له پاره ترهغه زیات، پدغه وخت کې چې د بخارا پر سر د افغانستان او شوروی روابط زیات خراب سول افغانی نماینده د هغه قرار داد پر متن چې دمخه دشوروی او افغان په منځ کې لاس لیک کیده د نوی نظر اچولو غوښتنه وکړه تردی پخوا هم د کیسیون د غړو دشیر پر سر د نظر څخه اختلاف موجود و، خو کله چې پر بخارا باندي روسانو یرغل وکړ د افغانستان د پاچا په نظر کې خورازیات توپیر راغی. په دغه وخت کې افغانانو دروسانو د یرغل په مقابل کې یوازی توب حس کاوه، نو ځکه یی یو ځل بیا انگلیسانو ته د ځان د نژدی کولو هڅه وکړه، او د هند وپسرا ته یی و لیکل چې دیوه تړون له پاره د لندن څخه یو باصلاحیته هیئت راوغواړی دغه تصمیم دروسانو هغه نظر وراړاوه چې د افغان او انگلیس د دریم جنګ په نتیجه کې افغانانو خپل نظر د انگلیسانو د دوستی څخه اړولی او روسانو ته گرزیدلی دی. نو ځکه په روسیه کې دا نظر قایم سوچي د افغانانو او انگلیسانو په منځ کې د نژدی والی څخه په هراعتما د چې وی باید منځ راوگرځول سې. دشوروی لیدر شپ پدی قانع سوچي د افغانستان او شوروی د روا بطو خرابیدل یوه عمادی موضوع نه ده نوروسانو ځکه وغوښتل چې د ترکی جمال پاشا څخه چې په اسلامي هیوادونو کې یی زیات محبوبیت درلود کار واخستل سې، دی په هغه وخت کې په روسیه کې اوسیدی. نو ځکه هغه دروسانو له خوا څخه کابل ته راواستول سوچي دروسی څخه د افغانستان د پاچا د مخالفت مخ راو-

گرځوی . جمال پاچا د ۱۹۲۱ کال په اکتوبر کی کابل ته راغی ، د پاچا او افغانی مشرانو سره یی خبری اتری شروع کړی او دای ورتنه خبر گنده کړه چې روسان په منځنی آسیا کی بنی هیلې لری او امپریالستان نه دی او د دغو کتنو په نتیجه کی افغانانو د جمال پاچا په خبر و اعتماد وکړ او د اکتوبر پر څلورمه یی دا و منله چې کیدای سی د دواړو هیوادونو د پلوما تیک غړی غیر محدود وی او د نومبر په دریمه افغانستان د بخارا سره د خپل سیاسی نمایندگی د تأسیسولو اعلامه وکړ او په دی ترتیب یی د بخارا شورایي حکومت په رسمیت وپېژاند ، برتانوی هیئت د کابل د دغه تصمیم سره پوره موافقه نه درلوده او هیله یی لرله چې محض تجارتي روابط ورسره ولری برتانیه پر افغانستان فشار راوړی چې د هند د شمال لویدیځ د قبایلو پر مسلی چی افغانان دی د کابل سره دیوی موافقی په صورت فیصلی ته ورسیزی او د دغی فیصلی په نتیجه کی به افغانستان ته دا امتیاز ورکړه سی چی په لندن کی خپل سفارت وپرایزی او د ضرورت په وخت کی د انگلیسانو څخه مرسته وغواړی .

د افغانستان پاچا علیحضرت امان الله چی نه غوښتل د ابرقدرتو تر اغیزی لاندی راسی دغه پیشنهادی رد کړ او د ۱۹۲۱ کال په فبروری کی خبری قطع سوی ، پدغوخت کی د افغانستان پاچا یوځل بیا د خپل ملی مصلحت په اساس مخ دشوری اتحاد خوا وراوه او د دغی اړونی په نتیجه کی دشوری او افغان د دوستی د ۱۹۲۱ کال فبروری د ۲۹ تړون لاس لیک سو ، د دغه تړون په نتیجه کی د دوی ترمنځ ظاهری اختلاف رفع سو .

دغه تړون د افغان او ترکی کی د دوستی د تړون یوه ورځ - وروسته لاس لیک سو . (۱)

د تړون متن دادی :-

فقره اول :- طرفین عالین معاهدین استقلال یک دیگر را اعتراف نموده متعهد هستند که آن را محترم بشمارند و فیما بین خود به مناسبت سیاسی صحیحه داخل میشوند .

فقره دوم :- طرفین عالین معاهدین متعهد هستند که با دولت سوم در موافقه نظامی و سیاسی که ضرر به یکی از طرفین متعاهدین برساند داخل نخواهند شد .

فقره سوم :- سفارت ها و قونسلگری های طرفین عالین متعاهدین امتیازات سیاسی را به موافق عادت های بین المللی مساویاً و متبادلاً دارا هستند .

فقره چهارم :- طرفین عالین متعاهدین به افتتاح پنج قونسلگری جمهوری شوروی فیدراتیف سوسیالیستی روسیه در خاک افغانستان و هفت قونسلگری دولت علیه بهیه افغانستان در خاک روسیه از آن جمله پنج قونسلگری در آسیا وسطی و توافق تبادل میکنند .

تشریح اول در آن جمله :-

الف . حق بر افراشتن بیرق دولتی .
ب . مصونیت اجزای فهرست شده سفارت ها و قونسل خانه ها .
ج :- مصونیت مراسلات سیاسی و اجراءات خدمتی قاصدا و هر گونه دستگیری متبادل .

د :- در گفتگوی تلفون ، تلگراف بیسیم ، و تلگراف سیمدار به موافق حقوق نماینده گان سیاسی .

ه :- عمارت سفارت ها و قونسلگری های طرفین عالین متعاهدین امتیاز خارج از مملکت را دارا هستند ، ولی برای کسانی که حکومت تخلیه رسماً آنها را متجاوز قانون های مملکت خود بدانند ملجاء و پناه گامشده نمیتواند .

تشریح دوم :- سفارت های طرفین عالین متعاهدین متبادلاً دارای آتشه ملیتر ها میباشند .

تشریح :- علاوه بر قونسنگری های مذکور افتتاح قونسنگری ها و نقاط قونسلخانه های دولت روس دولت افغانستان در اوقات آینده در هر موقع علیحده بعد از موافقه مخصوص بین طرفین عالین متعاهدین مقرر میشود .

فقره پنجم :- قونسنگریهای روسیه در امصار هرات ، هزار شریف ، قندهار ، غزنین ، و میمنه مقرر میشوند ، و جنرال قونسنگری های روسیه در افغانستان از طرفین متعاهدین به موجب موافقه جداگانه تعیین میشوند .

فقره ششم :- روسیه قبول میکند به ترانزیت آزاد و بی محصول از خاک خود هر نوع اموال را که افغانستان چپ در خود روسیه به توسط ادارات دولتی بخرد ، و چپ بلا واسطه از خاک خارجه خریداری نماید .

فقره هفتم :- طرفین عالین متعاهدین آزادی ملل شرق را به اساس خود مختاری و به موافق خواهش عمومی هر ملت از ملل آن قبول میکند .

فقره هشتم :- بنا بر اثبات فقره هفتم معاهده مذا طرفین عالین متعاهدین استقلال و آزادی حقیقی دولت بخارا و خیوه را به هر طرز حکومتی که موافق خواهش ملل آنها باشد قبول میکند .

فقره نهم :- برای اجرا کردن وعده حکومت جمهوری شوروی فدراتیف سوسیالیستی روسیه به توسط رئیس آن جناب لینن ، به جناب وزیر مختار دولت علیه افغانستان داده شده است ، دولت روسیه قبول میکند که زمین های واقعه در منطقه سرحدی که در قرن گذشته متعلق به افغانستان بوده است ،

به افغانستان تسلیم کند تا مراعات اساس عدل و انصاف و خوا
هش آزادانه ملی که در آن سرزمین ها سکنی دارند، ترتیب
اظهار رضا و تعیین آرای اکثریت اهالی دایمی آنجا به موافقه
حداگانه بین دولتین بتوسط وکلای طرفین قرار داده میشود.
فقره دهم :- برای استحکام مناسبات دوستانه فی مابین طرفین
عالین متعاهدین حکومت جمهوری شوروی فدرال تیف سوسیا
لستی روسیه قبول میکند که به دولت افغانستان امداد نقدی و
دیگر امداد مالی بدهد.

فقره یازدهم :- معاهده مذاب به زبانهای فارسی و روسی مرقوم
شد و هر دو متن حق مساوی دارند.

فقره دوازدهم :- معاهده مذاب بعد از اثبات حکومتهای طرفین
عالین متعاهدین صورت قانونی خود را حاصل میکند و مبادله
تصدیق نامه ها در کابل صورت میگیرد، و برای اثبات کزن این
مطلب وکلای مختار طرفین این معاهده را امضا کردند و آن
را به مهر خود مهور نمودند.

تحریر در شهر ماسکو به تاریخ ۲۸ ما فبروری ۱۹۲۱ میلادی -
مطابق دهم حوت ۱۳۹۹ هجری شمسی .

محمد ولی وزیر مختار - میرزا محمد - غلام صدیق .

نگ، و، چپرین - ل، م، قاراخان

د ۱۹۲۱ کال د دوستی دغه ترون پی په دوولسو مادوکی خای سوی
و ساده او واضح و، د مواد و خخه پی داخر گنډیده پی دواړو
خوا ووا امتیازات اخستی دی، هغه امتیازات پی د کابل له خوا ور
کړه سوی و دغه ترون په دوهم اوخلورم موادوکی راغلی
د دغه ترون دوهمه ماده وای :- (هر یک از دو کشور نمیتوانند
در دسته بندی های نظامی که علیه منافعی یکی از آنها باشد

داخل گردد.) دغه ماده دشورویانو له پاره نسبت افغانانو ته گټوره وه. دا حکمچي پدي وخت کي ددي امکان زیات موجود وچی دافغانانو او انگلیسانو په منځ کي ديو سياسي او نظامي تړون وسی، د روسیې او نور و هیوادونو ترمنځ د داسي تړونود لاس لیک کولوزمینه نه وه برابره. د دغه امتیاز په حاصلولو سره روسیې د منځني آسیا دخپلو متصرفاتو په سرحدونو کي دنظامي او سياسي اتحاد یو جوړ و لوجانس شنډ کړ. څلورمه ماده یی هم دشوروی له پاره گټوره وه، چي شوروی ته یی اجازه ورکوله چي خپلي قونسلگری دانگلیسانو په هغو ستراتیژیکي سیمو کي وپرانیزی چي د هند د ساتنی له پاره اهمیت درلود. کابل ته د جمال پاشا د مسافرت د بریالی توب یو مهم ټکی دا وچی هغه داعلی حضرت امان الله څخه د لینن په عنوان یو لیک تر لاسه کړ چي داسي پکښي لیکلي سوی وه: (... محترم جمال پاشا مارا از عقاید شریفانه تمایلات نیک جمهوریت شوروی در آسیای مرکزی و جهان شرق مطلع ساخت، وی همچنین مارا از اتحاد بین شوروی و ترکیه و نتایج آن در جنگ اخیر مطلع ساخت چطور شوروی به استناد اتحاد مذکور به آنها کمک مادی و معنوی نموده است، این نیت به هر وقت دیگر توقع و اعتماد مارا نسبت به اعمال حکومت شما مستحکم میسازد، حکومت افغانستان ابراز امیدواری میکند که یک جنبه مشترک برای مقصد مشترک و دارای اهمیت بزرگ نگهداری شود، و اهداف مشترک دو کشور را به حیث اساس پالیسی خویش در قبال بشریت تلقی میکند، حکومت افغانستان در تمام احوال و تحت تمام میتودها حاضر است تا دوستی دو جانبه مارا (شوروی و افغان) ادامه بدهند.

په دی کی شک نسبت چي دشورویانو لیدر شیب دجمال پاشا

دلاری بریالی نه سوچی د افغانستان او انگلیسانو د مناسباتو په هکله خبر پر تیا ایجاد کړی، د افغانستان پاچا غوښتنه چې دیوه ابر قدرت فشار د بل ابر قدرت په واسطه رفع کړی د همدغی پالیسی په تعقیب یی هغه وخت چی په ۱۹۲۱ کال د جنوری په ۸مه د افغانانو او انگلیس هیئت چی «د هانزی د اېس» په ریاست یی خبری اتري شروع سوی افغانی هیئت و انگلیسی هیئت ته په ټینگه داخر گنده کړه چی جمال پاچا د انگلیسانو یو پیژندل سوی دښمن دی هغه ته به اجازه ور نه کړه سی چی د افغانستان او هند گډ سرحدونو ته ننوزی او د برتانیه په مخالفت اقدام وکړی.

د کونستلر یو پرانستل :- (د افغانستان امتیاز وروسانو ته :-
د افغانستان په ختیځو سیمو کی شوړی روسی ته اجازه ورکول کیده چی د هند په سرحد اتو کی د سرحدی قبایلو په منځ کی (چی برتانیه د هغوڅخه په ډار کی وه) گټور تماسونه حاصل کړی، او مناسب فرصتونه تر لاسه کړی، د دغه امتیاز په عوض کی شوروی د بخارا او خیوی د استقلال سره موافقه وکړه (د شوروی امتیاز افغانستان ته) او افغانستان ته یی اجازه ورکړه چی د شوروی دلاری خپل صادرات او واردات د مالیی د محصول د تادیه پرته ولیزی او هم شوروی موافقه وکړه چی افغانستان ته به مادی مرستی ورکوی. د دغی موافقی په یوی اضافی ماده کی د اهم ویل سوی وه چی د شوروی حکومت به یو میلیون روبله د طلا یا - نقری او یانور و مسکو کاتو په بیه په لومړی کال کی افغانستان ته ورکوی د تلگراف یولین به د کشک څخه هرات ته او د هرات څخه کندهار ته او د هغه ځای څخه به یی کابل ته او ز دوی د افغانستان د پېشنهاد له منځی به تخنیکي متخصصین او نور مایحتاج ور برابر وی، دغه موافقه د افغانانو په نظریوه په زړه پوری

موافقہ و ہچی افغانستان یی د ترقی او استقلال ساتلو د هیلو پر خواتقویہ کاوہ او د برتانیہ په مقابل کی یی د هغه بین المللی موقف لو پراوہ . دشوروی لخوا د دغی معاہدی اہمیت په دی کی وچی دشوری نفوذ د منځنی آسیا په هیوادونو کی په ښه توگه څرگندوی او د برتانیہ د متصرفاتو د امنیت د خرابولو له پاره ښه زمینہ ور بر ابریزی . د دغه تړون په واسطه دروسی د انقلابی حرکتونو لاره دنور و آسیای هیوادونو په خوا خلاصه سوه . دروسی خارجه وزن پر چیچرون .

د ۱۹۲۱ کال د مارچ په دریمه د افغانستان خارجه وزیرتہ په دی هکله لیکي :- (... د دغه تړون د ختیځو هیوادونو د آزادی د حاصلولو په لار کی خورا اہمیت لری او د هغوی د آزادی غوښتلو مبارزی چتکوی .) د دغی معاہدی د انقلابی اہمیت په باره کی لینن خپله د اپریل په شلمه د افغانستان پاچا تہ لیکي :- (... ما کاملاً با نظریات اعلی حضرت شماسہیم و ہمدرد ہستیم کہ در نامہ خویش در مورد آرزوی مشترک ہر دو کشور در راہ آزادی ملل شرق اظہار داشتہ اید ، ما این افکار عالی را با ہمان جدیت کہ لازمی است احترام میکنم ، ما زنیق سورتس را موظف ساختیم تا نظریات ما را درین مورد بہ شما توضیح کند) . دغه حرکتونہ ټول د برتانیہ په زیان او په سیمہ کی د خطر پېښیدلو عوامل گڼل کیدل د همدغه کبلہ د برتانیہ حکومت د مارچ په شپاړسمہ یولیک ماسکو تہ ولیزی او د دغی ناحیہ څخہ یی خپل زیات اضطراب څرگند کړ ، چی دروسی اساسی پالیسی داده چی په ہند کی د برتانیہ اقتدار تہ خاتمہ ورکړی ، په زیاتہ بیا دغه لیک ہغه وخت د زیات تصدیق و وگرزید چی د ہند مشهور کمونست «ام ، ان ، رای»

خاطرات چهاره سول. اعلیحضرت امان اللہ تہ چي وروستہ خرگندہ سوه دده ملی او افغانی هیلې دانگریز او روس دامپریالیزم خخه نه سی کولای تحقق ومومی، او په دی ا ثناکی دبخار الوی مجاهدین لکه انور پاچا او نور شهیدان سول او دبخار اد آزادی غو- بنتلو په مبارزینوکی ورخ په ورخ کمی رائجی، او د بلی خواخه دانگیسانو د دسیسو په اثر د افغانستان ختخی او جنوبی سبی دنا آراهی او اغتشاش په خوا درومی، نو خرنگه چي ددو وابر قدرتونوسره جنگیدل او مخالفت کول گران کار تمام سو، نو په پای کی دگاوندیوهیوادونوسره دصلحی او سلم دتر ونوپه کولو سره راضی سو. د اعلیحضرت امان اللہ دسلطنت په دوره کی دبخار اد آزادی له پاره زیاتی مجاهدی وسوی تری اندازی پوری چي دهغه په مشوره د ۱۹۲۷ کال په دسامبر کی دبخار ا- مسئله دبخار اد پاچا دوکیل جنرال حاجی یوسف مقیم بای په واسطه « دمللو جامعی » ته وړاندی سوه خرنگه چي دمللو جامعه لاپخوا د لویو هیوادونو تراغیزی لاندی وه او دکمزور و ملتونو د حقوقو د احقاق په باره کی بی خه نه سوا ی کولای نوبیله دی خخه چي روسانو ته اخلاقی توصیه وکری چي دبخار اخخه ووز نور به بی خه کری وای؟ د امان افغان جریده دمللو دجامعی دغیر موثریت په باره کی لیکي :- (... ضعف وکم قوتی راهر ادیبی، هر حکیمی، سبب مصیبت گفته بود، عموم گوینده گان دین باب میگفتند که دنیا بر علیه ضعیف است، ولی بعضی اعتقادها هنوز این حیلہ را که جامعه ملل وجود دارد باور میکردند، حالا فیصله های جامعه ملل ثابت کرد، که دنیا بر علیه ضعیف است وجامعه ملل یک آله است در دست معدود اقویا...) (۱۱)

پدی وخت کی روسانو ددی دپاره چی دنړی او افغانانو عکس العملونه په منځنی آسیا او افغانستان کی دخپلو یرغلو نوڅخه بلی خواته وگرځوی . نو د صلح خو بنولو او بڼه گاونډی توب هیله دیوی بلی معاهدی (د بی طرفی او متقابل تجاوز نه کولو) په نامه چی د پغمان په نامه یا دیزی افغانستان ته پیشنهاد وکړ ، دغه تړون او داسی نور پر و توکولو نه تکراری او بیله دی څخه بله معنی یی نه درلوده چی افغانان اغفال کړی او ددوی د سیمو څخه پر هند باندی دخیز د تختی څخه کار واخلي .

ددغی معاهدی متن دادی :- (به مقصد تحکیم مناسبات دوستانه و استحکام روابط همجوارانه ، دوستی که خوشبختانه فی مابین دولت علیه افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بر اساس معاهده امضا شده ماسکو مورخه ۲۸ ما فبروری ۱۹۲۱ بر دوام است که این معاهده مذکور قوه خود را در جمیع حصه های خود بی تعلقانه از ابقای الغای معاهده هذا حفظ مینماید .

وکلا ی مختار طرفین علین جلالتمآب وزیر امور خارجه دولت علیه افغانستان آقای محمود بیگ خان طرزی و جناب جلالتمآب سفیر مختار اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در افغانستان آقای لیونید ستارک در تاریخ ۳۱ اگست ۱۹۲۶ در موضع پغمان بعد از تبادل مختاریت نامه های قانونی خود که آنرا صحیح یافته اند مواد آتی را که به مقصد تقویت دادن مناسبات دوستانه فی مابین دولتین و تامین صلح دایمی دار در ترتیب داده امضا کردند .

ماده اول :- در صورت محاربه یا اقدامات حربی فی مابین یکی از طرفین متعاهدین و یکی یا چند دول ثالث طرف متعاهد دیگر مراعات کردن بی طرفی را به نسبت طرف دول متعهد است .

ماده دوم :- هر کدام از طرفین متعهدین تعهد میکنند، که از هر گونه تجاوز بطرف دیگر اجتناب بنمایند و نیز در خاک خود که تصرف شان میباشد، چنین اقداماتی نمی کنند، که به دولت متعهد دیگر ضرر سیاسی یا نظامی برسانند، خصوصاً هر کدام از طرفین متعهدین تعهد میکنند که با یکی یا چند دولت ثالث در هیچ کدام اتحاد یا اتفاق سیاسی، نظامی که برخلاف طرف متعهد دیگر باشد، همچنین در هیچ بایکوت یا معاهده مالی یا اقتصادی که بر علیه طرف متعهد دیگر متوجه میشوند، شرکت نخواهند ورزید، علاوه بر آن در صورتیکه اگر مسلک رفتار دولت ثالث با دولت ثالث به نسبت یکی از طرفین متعهدین در اقدامات خود خصمانه باشد، طرف متعهد دیگر متعهد است که نه فقط به هم چنین مسلک رفتارهای دشمنانه مساعدت نه کند بلکه متعهد است در خاک خود به مسلک مذکور و به عملیات و اقدامات عدل و ت کارانه ممانعت نماید.

ماده سوم :- طرفین علیین متعهدین اعتراف متقابل به حقوق حکمرانی و تمامیت ملکیت خود شان نموده متعهدی باشند که از هر گونه مداخلت مسلح و غیر مسلح در امور داخلی طرف متعهد دیگر پر میز مینمایند و نیز با یک دولت یا چند دولت ثالث که بر علیه دولت معاهد دیگر اقدام و مداخلت نماید، قطعاً شرکت و مساعدت نمی کنند و طرفین متعهدین در خاک خود تأسیس و فعالیت دسته جات و نیز به کارروایی اشغال علیحد که به ضرر طرف متعهد دیگر باشد، و یا برای خلع اصول دولت طرف متعهد دیگر اقدامات ورزند، و یا عملاً برخلاف سلامتی تمامیت ملکیت طرف متعهد دیگر میکنند و یا تحشدهات و جمع آوری قوای مسلح بر علیه طرف متعهد

دیگر بنمایند اجازه نمیدهند و ایشانرا ممنوع از عملیات میدارند کذا لک طرفین تمامه قوای مسلح و اسلحه ناریه و جباخانه و هر نوع تدارکات مواد حربی را که برخلاف طرف متعاهد دیگر متوجه باشد از خاک خود عبور آنرا روانیدارند و همچنین از خاک خود اجازه گذرانیدن نخواهند داد.

ماده چهارم :- طرفین متعاهدین موافقت میکنند که در مدت چهار ماه در مذاکرات برای تعیین اصول حل اختلافات که میتوانند فیما بین شان ایجاد شوند که بطریق سیاسی معمول نمیتوانند تصفیه شوند داخل خواهند شد.

ماده پنجم :- هر کدام از طرفین متعاهدین فعالیت آزادانه را دارا میباشند که با دول ثالث هرگونه مناسبات و معاهداتی که خارج از حدود تعهداتی که شرایط آن در معاهده هذا مقرر شده اند اقدام و تشبث میتوانند، معاهده هذا از موقع تصدیق آن باید زیاده تر از سه ماه بعد از انقضای آن نباشد قوه قانونی حاصل مینماید، و در مدت سه سال قوه خود را حفظ میکند، بعد از میعاد مذکور معاهده هذا شناخته میشود که از خود مداومت برای یک سال دارد، در صورتیکه اگر کدام یکی از طرفین متعاهدین طرف دیگر را شش ماه از انقضای میعاد قوه معاهده از خواش خود در انقطاع آن آگاهی نخواهد کرد.

ماده هفتم :- معاهده هذا در دو نسخه به زبان فارسی و روسی هر قوه و هر دو متن حق مساوی دارند

لاس لیک
ل، ستارک

لاس لیک
محمود طرزی

دشوروی اتحاد دلیدلو له پاره و اعلیحضرت

امان الله ته بلن لیک نیټه ۲۴ اکتوبر ۱۹۲۷ د عقرب ۱۳۰۶

از سفر آتیه اعلیحضرت همایونی در خارج حدود دولت علیه افغانستان مستحض شده امید از تصادف باشما در دار الحکومت اتحاد جماهیر اشتراکیه شورائیة اظهار کرده و ایقان متین از آن دارم که اشنا شدن شخص شما با اتحاد شوروی و حکومت آن به مزید تحکیم مناسبات دوستانه که خوشبختانه فی مابین دولتین ماموجو است مساعدت خواهد کرد.

از طرف خود و هم بنام حکومت اتحاد جماهیر اشتراکیه شورائیة خواهشمندم که دعوت صمیمانه تشریف فرمایی به اتحاد جماهیر اشتراکیه شورائیة قبول فرمائید.

رئیس اجرائیه مرکزی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی.

م. کالینن

دبلن لیک دنلونیټه ۹ نومبر ۱۹۲۷ =

د عقرب ۱۳۰۶

وزارت مختاری افغانستان افتخار دارد مضمون ذیل تلگرام اعلیحضرت پادشاه افغانستان امان الله خان که عنوان رئیس کمیته مرکزی اجرائیه اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی کالینن میباشد تقدیم میدارد.

(تلگرام دوستانه جلالت مآب شما نسبت به اینکه از من دعوت به عمل آمده است که طور رسمی از اتحاد شوروی دیدن بنمایم و اصل گردید. نظر به علائق دوستانه ای که خوشبختانه که درین دولتین اتحاد شوروی و افغانستان پایه دار است با علاقه مندی زیاد این دعوت صمیمانه را قبول نمود و قبل از حرکت مالانار و پاتاریخ انرا به اطلاع شما میرسانم.

امان الله پادشاه افغانستان

د ماسکو په میلمستیایکی داعلی حضرت - امان الله په حضور دشوروی اتحاد دمکزی کمیٹی د اجرائیہ رئیس کالینین نیتہ دمی ۳ - ۱۹۲۸ = ۱۳۰۷ کال شور :-

بنا م حکومت اتحاد جماہر شوروی سو سیالستی و شخص خودم را
 بختیا می شمارم کہ داعلی حضرت شمارا در پایتخت اتحاد شوروی خیس
 مقدمه میگویم . باز دید شما از کشورها موید همان دوستی خلل -
 ناپذیر و مناسبات دوستانہ است کہ در بین دولتن مادر شفق
 استقلال هر دو دولت و حیات آن اد پایه دار گردیده است . ما خود
 را بختیار می شماریم کہ یاد آوری نمایم دولت اتحاد جماہر شوروی
 اولین دولتی است کہ با مسرت زیاد اعلام داشتہ کہ افغانستان مستقل
 را بہ حیث دولت آزاد می شناسد . با موجودیت چنین حقایق و اوضاع
 من خود را بختیار می شمارم کہ در محضر داعلی حضرت اولین مملکتی را
 ما تبریک میگویم کہ طور دوستانہ مناسبات خود را با اتحاد شوروی
 قائم کردہ است . اولین سفیری کہ مادر خاک خویش او را خیر مقدمہ
 گفتہ ایم عبارت از محترمہ محمدولی خان است کہ خودشن بہ حیث -
 سفیر فوق العادہ افغانستان مستقل در سال ۱۹۱۹ در شہر ماسکو
 وارد شدہ بودند . دوستی بین هر دو کشور مادر لمحات بس دشوار
 در چنان وقت بنیان گذاشتہ میشود کہ افغانستان و اتحاد جماہر شوروی
 سو سیالستی در مبارزہ خود با دشمنان خودہا در حالت پیکار بودند
 کہ آنها میخواستند آزادی هر دو مملکت را در زیر یوغ بیگانگان
 قرار دہند هر دو کشور در این معرکہ فاتح بر آمدہ و درین مبارزہ
 میدانرا بردند و دوستی هر دو در سالہای صلح روز بہ روز
 در حالت تشدید و استحکام است . اولین قرار داد دوستی کہ در سال
 ۱۹۲۱ انعقاد یافتہ بہ حیث محوری برای ترقیات مناسبات اقتصادی

و سیاسی و همکاری کلتوری به شمار رفته و به طور واضح مثالیکه از آن به دست داریم عبارت از قرار داد پغمان سال ۱۹۲۶ است که راجع به بیطرفی و عدم تعرض میباشد و در حالت موجوده با موفقیت مذاکرات در باره انعقاد قرار داد تجارتی در حالت پیشرفت است.

مملکت ما در حالت موجوده در شاهراه ترقی و تقویه قوه استحکام وضع اقتصادی و سیاسی خویش پویان است. ترقیایه قوه حاصله و فرهنگی امکان این را میسر میسازد که در بین هر دو کشور معاونت و همکاری ذات البینی تقویت یابد و در نتیجه آن رفاه هر دو کشور تضمین شده و صلح عمومی و آراهی در سرزمین آسیایی وسطی تأمین میگردد.

ما خیلی ترقیات روز افزون مردم افغانستان را دقیقانه تعقیب میداریم که با گام های فراخ در راه ترقیات و حیات تجد در روان بوده و خیلی صمیمانه از سیاست عاقلانه و دور اندیشانه اعلیحضرت سروریم. ما متیقن هستیم که آشنایی شخص شما با اتحاد جما.

هیر شوروی و ادارات ما و با وضع کار ما و ترقیات ما و سیله حسن تفاهم در بین هر دو کشور گردیده توسط آن مناسبات دوستانه ذات البینی ما بیشتر مستحکم تر خواهد شد. البته ما خیلی صمیمانه به این موضوع احترام قایل هستیم که اعلیحضرت شما در تمام شقوق شون زندگی و اجزای خودها در اتحاد شوروی آشنایی حاصل فرمایند. جام خود را به سلامتی شما، صحت شما و به سلامتی علیای حضرت ملکه بازگشت موفقانه شمارا به وطن تان برای ادامه مسافرت تان برای فلاح و بهبود مملکت تان، برای پایه داری -

دوستی خحل نا پذیر دولتین ما، برای پایه داری بر اداری تمام اقوام و برای آزادی و استقلال حاضر و آینده شان می پردازم.

داعلی حضرت امان اللہ جوابیہ وینا

نیٔہ دہی ۳ - ۱۹۲۸ = ۱۳۰۷ ثور

علائق دوستانہ ایکہ دولتین مارا بہ ہم پیوستہ استہ در سالہای -
بس دشوار امتحان زندگانی ہر دو کشور ما اساس گذاشتہ شدہ
و عین حال محور بزرگی برای ترقیات مناسبات خلل نا پذیر در
در بین ہر دو کشور می باشد .

جناب رئیس خیلی خوشوقتم کہ موقع یافتم کہ شمارا در پایتخت
کشور بزرگتان ملاقات نمایم و احساسات صمیمانہ ای را در بارہ
شما می پرورانم ، ابران دارم ، مسرت دارم این را تا بید نام
در سالیان گذشتہ دوستی بین ہر دو کشور پیوستہ در حالت تشید
بودہ و عمیقانہ استحکام یافته است و این ضمن رفاه مردما ہر دو کشور
بودہ مبانی صلح عمومی را تقویت میبخشد . در حالت موجودہ کہ مناسبات
ہر دو کشور ما بر تہداب مستحکم پایہ دار است کہ آن عبارتہ از قرار
داد دوستی سال ۱۹۲۱ و قرار داد عدم تعرض و بیطرفی پغمان
می باشد و مذاکرات انعقاد قرار داد تجارتی موافقانہ در حالت
جریان است می باشد ، ما با کمال یقین میتوانیم اعلام نمایم کہ اقدام
سیاسی دولتین ما اینکہ اولین بار یکدیگر خود ہا را بہ رسمیت شناختہ
اند از ہر گذر مطابق بہ آرزوہای مردم ہر دو کشور محسوب
میگردد و موجودیت علایق مودتہ بین ہر دو کشور نتیجہ برقراری
این مناسبات حسنہ در آن زمان می باشد .

من متیقن ہستم کسب آشنایی و شناسایی شخصی ام بہ ترقی اتحاد
شوروی زیاد تر زمینه را برای حسن تفہم در بین ما آمادہ -
ساختہ و مناسبات دوستانہ را کہ در بین ہر دو کشور ما پایہ دار
است مزید استحکام میبخشد .

داعلیحضرت امان الله حضورته شوروی
اتحاد دمختار نماینده اولوی سفیر -
ل، ن، ستارک داعتماد لیک و راندی کول
نیته د اگست ۲۶-۱۹۲۸ مطابق ۱۳۰۷ ش کال سنبله

اعلیحضرت!

افتخار دارم به حضور شما اعتماد نامه ایکه به امضا صدر هیئت شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی رفیق کالینن رسیده و مرا نزد اعلیحضرت شما به حیث سفیر کبیر اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی تعیین فرموده اند تقدیم نمایم.

در باره اینکه وزارت مختاری اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به حیث سفارت کبری شناخته شود در ذات خویش نشانه دوستی و ارتباط قریب و وضع برادرانه هر دو کشور محسوب میگردد که به اثر مساعی ایکه درین مورد در هر دو کشور ابراز شده است امر و زبانه این مقام رسیده است. ازین مناسبات مدت زیادی سپری گردیده که از روز برقراری مناسبات سیاسی درین هر دو کشور و نتیجه سفر اعلیحضرت شما در اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی محسوب میگردد. درین عمل مقصدی -

مضمربود که غایه آن قبل از همه جن حفظ صلح بوده و شرایط لازم برای حفظ استقلال و عمران فرهنگی و اقتصادی بدون عایق هر دو کشور را تأمین کرده است و در آینده بیشتر تر در تشدید مناسبات دوستانه در بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و دولت عالی افغانستان و دیگر دول شرق خدمت به سزای انجام خواهد داد. حکومت من بدون انحراف با وضع خیلی جدی توصیه های لینن را انجام خواهد داد.

از این اعتماد بزرگ که حکومت من در باره ام عملی کرده و مرا به حیث نماینده در دربار اعلیحضرت شما تعیین فرموده اند و شما

مرا بہ حیث سفیر کبیر قبول کردہ اید خیلے خود را بختیار و مفتخر
 می شمارم و من و وظیفہ خویش میدانم کہ تمام قدرت و قوہ
 خود را در استحکام دوستی و نزدیکی بین دولتین اتحاد شوروی
 و افغانستان بہ کار اندازم چرکہ درین کار رضایت و تقاضای
 دولت و حکومت من حساب میشود و من بہ حیث جانشین گذشتہ
 گان خویش اقدامات لازمہ خواہم نمود .

این تغییرات و اوضاع مساعد را کہ من در کشور شما کہ بہ اثر مساعی
 اعلیٰ حضرت شما در ظرف چند سال اخیر ماموریتم بہ حیث وزیر
 مختار اتحاد شوروی در افغانستان دیدہ ام و یا همکاری ایکہ از
 طرف حکومت و دولت عالیہ افغانستان بہ من اظهار شدہ است
 مرا بہ طور کامل متیقن نمودہ است کہ وظیفہ خود را بہ حیث
 سفیر کبیر بر حسب مطلوب انجام دادہ از امکانات همکاری دولتی
 اعلیٰ حضرت برخوردار خواہم بود، این امکانات و همکاری
 و مساعدت ہا در انجام وظیفہ ام تا حد امکان بر ایم موقع
 میدہد تا حد توان دستوراتی را کہ از حکومت اتحاد شوروی
 حاصل داشتہ ام بہ وجہ احسن انجام دہم .

داعلیحضرت امان الله سیاسی شعور او ملی روحیه :-

داعلیحضرت امان الله په یو داسی عصر کی پیدا سوچی په هغه کی د مسلمانانو لویو آزادی غوښتونکو لکه سیدجمال الدین افغان، محمد عبده، شیخ الهند، کمال اتاتورک او نور و دهندڅخه بیا دافریقې تر شمال پوری داستعمار په مخالفت داسلامی رنسانس په شروع کولو سره خپلو تاریخی مجاهدوته دوام ورکړی وو. افغانستان ته داعلیحضرت محمد نادر شاه او طرزی محمود دکورنی دراتلو دمخه داعلیحضرت امان الله فکر د شاهی کورنی دافرادو داخلی تضادونو او تبعیضی برخو دونوزیات متأثر کړی و، ده چی ویښ فکر او روښان دماغ درلود، دپلار بیا کیواوسیای محافظه کاریو دپرزورولی و او په دغه مور دکی پی مور علیا حضرتی ملکی هم دکپلار دعیاشیو او اجتماعی فسادونو دور کولو له پاره ښه متوجه کړی و. دی د قبیلوی او عشیروی نظام او مطلقه پاچاهی دتاوانو او عصری علم او تخنیک سره ددښمنی او مخالفت په ضررونو ښه پوه و، په افغانانو کی پی قومی ایالتی نژادی ^{تفرقی} عنندی او هغه پی دیولوی، مترقی متحد او نیکمرغه افغانستان دجوړولو په لار کی لوی خنډ لانه. هغه وخت چی ده دطرزی محمود لور ثریا وغوښته دهغی کورنی دافرادو دآزادی خواهی وطن پرستی اجتماعی عدالتی اقتصادی اصلاحاتو دیموکراسی او ملی حکومت او مترقی افکارو ترزیاتی اغیزی لاندی راغی، دافغانستان پرتخت کښینستلو او سیاسی خپلواکی دحاصلولو وروسته پی داصلاحی پلان په عملی کولو سره په تاریخی کارنامو لاس پوری کړ، دداجتماعی عدالتی او سیاسی نهضت دقایمولو دپاره دمشروطه حکومت اساس کښینبود اجرائیه، تقنینیه، قضائیه، قوی ^ل سره بیلې کړی دقانونی

او عصری دولت و صلاحیت و تامل و دپاره پی ۳۳ نظام نامی نافذی کړې
 چې مشهوری یې دادی؛- د اساسی تشکیلاتو، دمستو فیانو، د حاضری
 د مامورینو، د استعفا، تجارتی وکالت، د خزانو، د بناړ والی، جزائی
 محاکماتو، د صنایعو د تشویق، د مهاجرینو، د تجارتو د تقابو،
 د ناقلینو، د توقیف او محاسبو، د واده، عسکری جزا، ملکي تقسیماتو
 مطبوعاتو، کونسلگریو، د القابو د عباراتو د تخفیف، د یتیمو-
 کوچنیانو، د دولتی تعمیراتو، د استقلال د گوند، د عسکری رتبو،
 د اکخانو نظام نامی او نور. (۱)

اعلیٰ حضرت امان الله د ۱۳۰۷ ش کال په سفر کی په پاریس او برلین
 کی یې دغه فابریکی رانیولی؛- د وپړیو و ریشولو، دکشمیری او-
 دلو، دخرپسان او دلو، دکوره چین او دلو، دغوټو جوړولو،
 د میوی ساتلو، دکوچو جوړولو، دکرنی، د فولاد کاری د خراکی
 ماشینونه، د جراحی آلات او نور. (۲)

جوزف کتی (Goseph Gastagne) یو مشهور سیاح او مستشرق
 په خپل مشهور اثر «افغان پاچا» کی چې د اعلیٰ حضرت امان الله
 سره د نژدی پیژندگلوۍ درلوده دده په هکله لیکي؛- ددی
 بر خلاف چې حینی خلک امان الله خان احساساتی ناماقت اندیش
 بی مسلکه او د عمومی خلکو د افکارو مخالف سرزوره او خودخواه-
 پاچا گهني، زما په تحقیق د اتورونه صحیح ندی، یقیناً دی یو خلی
 او جدی افغان دی او د بی عدالتیو او بد تمیزیو په مخالفت
 کلک موقف نیسی. دی روشن فکره وینس طبیعت او د فداکاری
 احساس لری په ادب او کلامی علومو کی پوره معلومات لری،

د وطن او افغانستان په نامه یې ځنې اشعار مشهور دی، دیسوادى د کورس د تعلیماتو اصول نامه یې تألیف کړی او په خپله یې تدریسوی امان الله خان د ملی وحدت د قایمولو د افغان ملت د مضبوطولو په لاری کې نژادى لسانی او قومى تفرقى محکوموى دیو موقى او مترقى افغانستان د جوړولو په لار کې یې خندوگنې (۱۰۰) .

ځنې مؤلفین لکه « فریزر تتر ، دابس ، او داسی نور پې دده سره نه آشتی کیدونکى د بنمنى لری امان الله خان یې ، تند خوږه ، پې پر وا ، جبون او بې مسکه پاچا بنودى جبون یې ځکه بللې پې د کابل تخت یې بې دفاع په ډیر وار خطایى و خپل بې همته و رور عنایت الله ته پرې بنود ، او هیواد یې په ډیره آسانى د د اړه مارانو په لاس ورکړ ، همد اشانى یې په غزنى کې د اشرارو په مقابل کې د پوره - مقاومت کولو له سببه خپله کورنى او ملگرى محمد دغه سیاسى بحران د خطر و نوڅخه د ځان خلاصولو په منظور د هیواد څخه د باندې وایستل ، (خو چارج میکن) دغه ادعاگانى محضى بد بینى اوبى مرقى گنې او وایى دی یو دلاور ، وطن پرست ، او ملت دوست پاچا و ، په ډیر و حساسو او تاریخی وختونو کې په عمومى مجامعو کې بې محافظه گرزید د وطن او وطن والو د حال څخه د خبریدلو لپاره د جامې په تغیر لیرى او نژدى ځایونو ته سفر کاوه ده به ساده خوړل پوښل او چپینل ، د د و مره عزت نفس او ملی غیرت خاوند و پې په ملی مهمو چارو کې یې له خدایه له چاڅخه مرسته نه غوښته د ملکه ثریا له قوله کله ، کله به یې - تهجد لمونځ کاوه او په لوړ آواز به یې خواست کاوه د تصیم نیولو په وخت کې به یې د هېڅ زور وړ څخه سترگه نه کول . هغه وخت پې پوه سوا شراف او خانان د خلکو د ناپوهى څخه سوء استفاده کوى او دده په مخالفت یې راپاروى جنگ او وینى توپول

دوام کوی دمیواد ملی او تاریخی گتی په خطر کی لویزی
 نو دخپلی پاچاهی د ټینگار او بقا لپاره کورشتینو او بی گناهو وطنوالو
 وینی توپول لویه اونه بڅښید و نکی گناه گله نو ځکه یی د پاچاهی
 څخه دگوښه کیدو لوعزمه عملی کړ .

دی دخپلی پاچاهی په وروستیو وختو کی په دی ښه پوه سوچی
 روسان او پردی هیوادونه دچاسره بی غرضه مرسته نه کوی
 او افغانستان دروسی لپاره ددوونقو نظره اهمیت لری
 یو داچی دروس سره دافغانستان ددوستی له امله دروسی
 ترکستان دمسلمانانو دمخالفت احساس سپریزی اوله بل پلوه
 روسان افغانستان خطا باسی چی د ۱۹۱۹ کال دمذاکراتوپه اساس
 چی د پنجاه سیمه دیو میلیون روبلو سره اوهم د ضرورت
 وراسلجی به دمرستی په توگه افغانستان ته ورکوی تغل کوی .
 دغه تغل او خطا ایستنه هغه وخت ښه ښکاره سوه چی روسانو
 خپل مناسبات په ۱۹۲۹ کی د انگلیس سره عادی اوریسی وگرځول . په
 کال ۱۹۲۹ کی چی امان الله خان په کندهار کی دکابل د نیولو له پاره قواوی
 راغونډولی پدی وخت کی که دروسی بی طرفانه اوبی غرضانه
 مرستی نه وای ځنی سپمیدلی پرزیاتو مشکلاتو به یی بریالی توپ
 موندلی وای ، امان الله خان چی دروسانو په دغه چل لا پخواپوه
 وچی روسیه دافغانستان سره دوستی دمنځنی آسیاد آزادی
 خواهانواومسلمانانو دملی جذباتواوقومی خودارادیت دټکولو او
 انگلیسانو دویرلو په بیه غواړی اوهم کله چی روسیه په خپلی غلطی سره
 پوه سوه چی برتانیه دکابل په نیولو کی دنادرخان سره مرسته کوی نو
 دغلام ښی خان خرڅی سره دمحدودی مرستی سره راضی سوه دغه مرسته
 چی تر وخت تیره او دده داجازی پرته وه امان الله خان نه ومنل اوبمبئی ته

در سیدلویه وخت کی یی په دغه هکله وویل :- ر وسانودی دانگیس
د بښنی ته هڅاوه خو د ضرورت په وخت کی یی د دسره یوه کوچنی
مرسته لاهم و نکره ...

د امیر حبیب اللہ (خادم دین رسول اللہ) د حکومت سرہ در و سائنس سیاسی روابط

دده اصلی نومہ حبیب اللہ د احمد اللہ تاجک زوی د پیر و ان دولت
د گلکان دہلی او سیدونگی و پلاری پی جہاد کی تیز و غازیانوتہ
داوبور سولو وظیفہ درلوده، د همدغه کبله دی دپاچاهی دخلع
کید و وروسته ځینو ناعاقبت اندیشه لیکوالو او شاعرانو د بچه
سقا او نور و سپکو نومو نو یادگری دی.

یقیناً د سقاو زوی بیسواده او بینوا و خواخلاق او کریکتری د
ساده او سپیڅلی افغان په خیر خرگندیدل، افغانستان در مسیر
تاریخ دده په هکله لیکي :- (.. حبیب اللہ بچہ سقا چون آدم
بیسواد و عاری از هرگونه ریاکاری و ملاحظات سیاسی بود-
بعضاً در مجالس خصوصی خود از زخم خوردن خود در حمله
کابل و اینکه چه گونه و در کجا تحت تداوی گرفته شد و چه گونه
اورا با عنوان غازی احترام میگردند هم تفصیلاً تئ میداد..)
ده د وطن او ملی مفاخر و سره پوره علاقه مندی ښکاره کوله،
د ملی آزادی او سیاسی خپلواکی سره یی مینه درلوده لکه پچی
په خپل خط مشی کی وایي :- (.. من اوضاع کفر و بی دینی و
لاتی گری حکومت سابقه را دیده و برای خدمت دین رسول اللہ
کمر جهاد را بستم تا شما برادرها را از کفر و لاتی گری نجات
دهم من بعد پول بیت المال را به تعمیر و مدارس صرف نه
خواهم کرد بلکه همه را به عسکر خود میدهم که چای و قند و
پلو بخورند و به ملاها میدهم که عبادت کنند) (۱۱)

۱۱ استاد مرحوم میر غلام محمد غبار - افغانستان در مسیر تاریخ صفحه ۸۱۶.

چینی مؤلفین استدلال کوی چی دخادم دین رسول الله دروی کار کید و په مسیر کی یولې حوادث پینس سوی دی چی سرې په اشتبا او تر دید کی اچوی، لکه چی د افغانستان در پنج قرن اخیر لیکونکی په کابل کی د انگلیس د سفیر « همفری » د ماینی دخولی لیکي: (... ما په کتابخانه کی مطالعه کوله، چی نابیره د وزارت مختاری یو مامور چی « بی، جی، گاولد » نومید رانوت او پوښتنه یی وکړه؟ چی مختار وزیر چیری دی، او علاوه یی کړه چی په باغ بالا کی عجیبه وضعه پینه ده؟ او مختار وزیر شاید دهغه د لیدلو سره بی علاقه نه وی پدی وخت کی همفریز په بل اطاق کی د فرانسې د مختار وزیر سره چی دده د لیدلو لپاره راغلی و دخدای په امانی وکړ، ددغه خبر په اوریدلو سره دده او د سفارت د مامورینو توجه د باغ بالا قصر ته چی سفارت ته ورخرمه و او بښته، او ویلیدل چی یاغیانو سم دستی بیده هغه څخه چی مقاومت ورسره و سی قصر و نیوی او یاغیانو خپله لاره د ښار لوری ته خلاصه کړه، کرار، کرار یوه ټولنه جوړه سوه او دوزارت مختاری در وازی ته را ورسیده حبیب الله خپله د همفریز سره چی د در وازی په بغل کی ولاړ و ولیدل صحبت یی ورسره وکړ او ویویل: امان الله کافر سوی دی، زه اراده لرې چی هغه و وژنم او نوی حکومت جوړ کړم، همفریز په خواب کی ورته وویل: دغه د برطانیه سفارت دی، او موزستاسی د هیواد میلمانه یو ده په خواب کی ورته وویل: موزستاسی سره د ښمنی نه لرو بیا همفریز ورته وویل باید دنور و سفار تو نو هم احترام وکړی، حبیب الله دغه وینا خپلوا فرادو ته په وار و، وار و ورسوله او هغوی یی د سفارت خانو د چور و لوڅخه منع کړه، نو بیایي دخپلی

خوایو محافظ د سفارت د دروازی د ساتلو لپاره مقرر کړ او خپله یی د کابل په لور حرکت وکړ. څه گړی وروسته په هغه ورځ دمختار وزارت یو مامور چی د ښار څخه سفارت ته راتلی او پر لاری باندي پیرو بار و هغه وخت چی حبیب الله دی ولید خپلو افرادو ته یی هدایت وکړ چی د هغه سره تر مختار وزارت پورې د بدرقی په توگه ولاړ سی ۱۰۰۰ پدی ځای کی مؤلف تبصره کوی اولیکی :- د دغی میرمنی د بیان څخه چی په اغلب گومان به دخپل میره د پتو چار و څخه ناخبره وی څه نتیجه په لاس راوړه کیږی؟ لږ تر لږه داچی دانگلیس دمختار وزیر او یا غیانو تر منځ دمذهب د تقصیر سره، سره د هغه امر چی پر سفار تخانه به یرغل نه کوی په ورین تندي منی او په دغه جنگ کی چی جنگی نفرو ته زیاته اړتیا وه هغه دخپلو جنگی ملگرو څخه یو شمیر د سفار تخانی د ساتنی له پاره گو ماری، دابه یو ډول خاص دیپلوماتیک تفاهم نه وی؟ که د حبیب الله د تاوای داستان چی دده دخپلی خولی څخه لیکل سوی ورسره یو- ځای سی نو د هغه سره دانگلیس دمختار وزیر مرسته دغه نظر ښه تر انسی تقویه کولای؟ (۱)

افغانستان در مسير تاريخ دخادم دين رسوالله د ژوندانه او سياسي فعاليتونو ځينو برخو او حوادثو ته گوته نیسی د مثال په توگه لیکي :- د حبیب الله په یاغی توب او هند ته د هغه په تښتیدلو او هلته د یو ملگری او خپل سره چی خواجه بابو جان نومید او د برطانوی هند په سی، آی، بی کی په کار لگیا و په پیژندلو کی شأغاسی علی احمد هم د مسؤلیته خلا صیدلای نیسی حبیب الله چی وروسته پاچا سو، د افغانستان په سرحد سیهو کی دخپل سفر را پور په یو عامه دربار کی داسی څرگند کړ :- زه د امان الله له ویری

۱۳۹

څخه دخپل مامانز امنو سکندر او سمندر سره پېښور ته ولاړه
 څه عمر می چای خرڅولی، بیا یتو تکی، ته ولاړه او سماواری را
 وویست، او هلته پاته سو ه ترڅوچی افغانستان ته راتلم (خو ده
 په پار اچنار کی دخپلی غلا او یولس میاشتی دحبس دمحکومیدلو
 په باره کی څه ندی ویلی).

وطن ته دبیره راتلو په لار کی د «بتهی کوټ» وکلی ته راورسید
 دجمعی ورځ و مسجد ته ولاړم ملا هلته دکفر په مقابل کی دجها
 تبلیغ کاوه هغه وخت چی دخطبی څخه خلاص سو، زه وردمخه
 سو، او دخیر د عامی ځنی وغوښته ملاماته دعا وکړه اوراته
 وی ویل چی ددی ځای څخه دوتلو وروسته ټیوه درخته په مخه
 درسی او بیخ به یی ور وکینی او هغه څه چی دی وموندل وابه یی
 خلی ماسمدستی داکار وکړه کی کتل څلور کارتوسی توپکان اویو
 زر نقدی روپی می پیداکړی اورا واهی خستی، اود هغه ځای -
 څخه رهی سو، هغه وخت چی دلغمان څخه کوه دامن ته تلم
 بیا پرلاری دهغه ملا سره مخامخ سو، چی زه یی دامن الله په
 مقابل کی په جهاد کولو امر کړم بیا تگاوته ولاړه او تگاوی -
 غلام محمد فرقه مشر چی دمعین السلطنه عنایت الله ماما و اوهم
 دتگاواخذ زاده صاحب ملا حمید الله ور وغوښتم اوماته پی د -
 امان الله دوژلولار ښوونه وکړه او دپروان ځنی خانان یی
 راوښودل چی مرسته براسره وکړی، ما هم دهغه دپاچاهی
 په پرتگولو او پر کابل بانندی دیرغل کولو عزم وکړ. ۱۰۰۰
 هغه وخت چی په کال ۱۳۰۷ دجدی په ۲۸ = ۱۹۲۹ - جنوری ۱۸ -
 خاده دین رسول الله حبیب الله د افغانستان پاچاهی ونیوله
 په هیواد کی دقدرت خلا پیدا سو، په مهنو ولایاتواوقیایلی

سیموکی کرار، کرار دده د حکومت په مخالفت متا و متونه شروع سول عمومی امنیت حتی سیاسی استقلال په خطر کی و لوید انگلسانو اوشور و یانو لا پخوا پدی نسبت چی دی د پاچاهی په چار و او دپلو- ماسی ر و ابطوبسه نه پوهیزی دده د حکومت بقا او دوام ته د شک او تردید په سترگه کتل مخصوص هغه وخت چی د انگلس اوروسی دگتو او مصالحو په مخالفت هغه بیانیه خپره کړه چی دی به د غزنویانو د دوری د صندل دروازو چی افغانی غازیانو د هند خضر او پری وه او انگلسانو پر افغانستان باندی د لومړی یرغل په وخت کی بیرته هند ته وپهی وه راو پری، او بخارا شریفه به هم درو سانو له منگلو خخه خلاصه کړی.

تاریخ جنبش اسلامی و ملی مسلمانان آسیا میانه در مقابل کمونیزم روس در صفحه ۱۲۷ خویش مینگارو :- (۱۰۰۰ کمیساران و پولیس خفیه شوروی طرفدار آن بودند که از بچه ستا حمایت و- پشتیبانی شود، زیرا آنها قیام بچه ستا را از نظر اجتماعی قیامی میدانستند که از مرده نشئت کرده بود، و قدرت او را- متکی به دهقانان پنداشته و او را به حیث قهرمان آنها مینگریستند و زارت خارجه شوروی بهتر میدانست که از امان الله و یا- عنایت الله پشتیبانی به عمل آید و زارت خارجه مذکور فکرمی کرد که بچه ستا به حیث یک تاجک برای افغانها قابل قبول نیست از نظر وزارت خارجه مذکور ممکن بود که بچه ستا تبلیغات ضد شوروی را در بین آسیای میانه به عمل می آورد و فعالیت

های سیاسی ضد بلشویک را در منطقه مذکور تقویت مینمود .
 « ریسنر ، تاریخ دان مشهور معاصر روس میگوید که جنبش بچه ستا یک قیام دهقانی بوده و قیام دهقانی که تحت قیادت ملاها به همسایه های آن یعنی هند و برطانیه یک خطر محسوب میگردد -

نامبرده در سال ۱۹۵۴ بچه ستارا به حیث یک بازیچه برطانیه توصیف نمود. (مجله آسیا میانه شماره ششم سال ۱۹۵۶ لندن.) یک نظر شوروی این بود که بچه ستارا از طرف برطانیه در افغانستان بخاطری به اقتدار رسانیده شده که نامبرده یک اتحاد مستحکم را با امیر سید عالم و ابراهیم بیگ به وجود آورد تا جنبش مسلمانان آسیا میانه را دوباره آغاز نماید، و یا اینکه علیه تاجکستان به اقداماتی تجاوز کارانه متوسل شود، جارج الگابیکف که منبع اصلی این معلومات است اظهار میدارد که فترت سیاسی حزب کمونسنت اتحاد شوروی خواست که مطابق نظریه وزارت خارجه عمل نموده و امان الله را تقویه کند حتی کمی قبل از شکست نهایی امان الله سفیر وی در ماسکو غلام نبی در رأس یک قوه کوچک که یقیناً از طرف شوروی تجهیز شده بود از دریای آمو عبور کرد، ولی صفت شمالی سمت مخالف افغان بودند، و حکومت شوروی آماده نه بود که خیال و فانتیزی خود را از مزار شریف فراتر تعقیب نماید به اساس تشویق حکمران جدید افغانستان طوریکه منابع شوروی ادعا مینماید یا به اساس ضدیت در مقابل کوشش شوروی برای جمع کردن حاصلات زراعتی و یا اینکه به نسبت ضدیت در مقابل کوشش شوروی و حرج و مرج داخلی افغانستان در ماههای اول سال ۱۹۲۹ حملات مبارزین مسلمانان آسیای میانه از افغانستان به خاک شوروی یک بار دیگر افزون گردد. پراودا به تاریخ ۱۵ مه نوشت: که بچه ستارا یک کنفرانس ملی را که در آن امیر سابق بخارا و ابراهیم بیگ حضور داشتند تشکیل نمود و حقیقتاً کامل خود را از فعالیت مبارزین مسلمان آسیا میانه به امیر بخارا اظهار داشته است، پس سمبول پرلتاریا به رفیق صمیمی سرسختترین دشمن آنها یعنی امیر بخارا تبدیل گردید. (۱)

۱. تاریخ جنبش اسلامی و ملی مسلمانان آسیای میانه - نویسنده فضل الرحیم مرتضی عبد الجبار ثابت صفحه ۱۲۸

شوروی روسی ته اخطار :-

امیر حبیب اللہ خادم دین رسول اللہ چه په شمالی سیمو کی د غلامه نبی خان خرتی په مقابل کی دخپلو قوا ووما ته ولیده پیر عصی سو بیله دی خخه چی دخپلی کابینی دغرو سره مشوره وکړی ددربار وزیر شیرجان اوخارج وزیر عطاؤ الحق یی خپل حضور ته راوغوښتل او ورته وی ویل چی تر ۱۲ بجو دروس سفیر دنور و هیوادونو د سفیرانو سره د حضور ته راسی دسه شنبی دورچی په ۱۰ بجو دشوروی اتحاد انگلستان، فرانسی، ایټالی، جرمنی اوخونور سفیران په دلکشکی دده حضور ته - ور سیدل ، بیا خادم دین رسول اللہ ترجمان راوغوښت اود روسی سفیر ته یی ویل :- غلامه نبی زما سره دمقابلې طاقت نلری، په جنگ کی روسی الوتکی لیدلی کیژی ، دغه کار د غلامه نبی نه بلکی ستاسور وسانو دی . تاسو باید په دی فکر کی نه سی چی افغانستان په داخلی جگړه واخه دی ، اوستاسی جارحانه عملیاتو ته نه متوجه کیژی ، تاسو به خبریاست چی افغانان کله چی دخارجیانو پرغل پر خپل هیواد وینی سره متحد او یو کیژی ، اوتاسو به پدی هکله دانگلیسانو دیر غلونو ماتی اوریدی کی دشوروی دولت ته التما تم او پروتست وړکوم که تر ۴ ساعتونو پورې زموږ دوی نایب الحکومه کی رالیله نه کړی اود روسی قواوی د غلامه نبی سره یوځای د افغانستان دخاوری خخه و نوزی داخلی جنگ بندو ، اوسباد ۱۲ بجو وروسته دسفارت اعضا گروگان نیسم او پدی وسیله د جنگ اعلامه کوم ، ترجمان دغه موضوع نورو سیاسی نماینده گانو ته هم ورسول ، پدی وخت کی خادم دین رسول اللہ مخ روسی سفیر ته راواراوه او ورته ویویل :- بڼه پوه سوی ؟ امیر په ټول هیواد کی سفربری اعلامه کړه اوڅرگنده یی کړه څوک چی دغزا او جهاد سره علاقه مندی لری سبادی ارگ ته راسی ، خو هغه و په داسباروڼ ټولی قواوی د غلامه نبی سره یوځای د افغانستان خخه ووتی . (۱)

د د پاره چی د گاونډیو هیوادونو مداخله شنه ده سی روسانو ایران ته اخطا ورکړچی د افغانستان په کورنیو چارو کی دی لاس و نه وه او خپلی قواوی دی د سرحدونو څخه لیری کړی . (د اپریل ۱۵ - ۱۹۲۹ = ۱۳۰۸ د حمل ۲۶ .
 د زیاتو معلوماتو له پاره دی د بلکوف د خاطر اتو کتاب ته چی داکتر ابو الحسن تر ایان ترجمه کړی دی مراجعه و سی د جرمنی د کولون علمی سمینار (سوله او دیموکراسی په افغانستان کی) په نامه په خپله یوه تحقیقی مقاله کی د خادم دین رسول الله په هکله داسی لیکي (امیر حبیب الله کلکانی که څه هم دیو فرد په توگه د ځینو بنو افغانی صفتونو خاوند و خود یوه پاچا په توگه نیوازی د دیموکراسی په مفهوم نه پوهیده بلکه د عصری ژوند او تمدن له مظاهرو سره یی هم مخالفت درلود .) دی د کوهستان دشمس الحق صاحب مجد دی مرید و . (۱)

د خادم دین رسول الله د اثر (روستای کاخ نشین) بناغلی احراری د تحقیق او تتبع له منی : دی سره چی ځینی تنگ نظره لیکوال دی په دی نسبت چی اشراف زاده او یوی لوی حاکمی قبایلی ټولنی ته منسوب نه دی ، په دی غندی چی د پاچا په چارو نه پوهیدی خو واقعیت دادی چی دی عیاش فاسق او ظالم پاچا نه و ، د اسلامی شعایرو او افغانی رسوما تو سره یی پوره پابندی درلوده ، د تجد د پسندی او اجنبی دوستی څخه یی بڼه نه را تلل ، که د خپلی پاچاهي په وخت کی یی د عمومی امنیت ساتلو او وطن والودنگ او ناموس ساتلو په هلو ځلو کی یی ځینی متمردين ټکولی او یاله منځه وړی وی دادهر اول لامر مشروع او طبیعی حق دی دده سره د حکومت په چارو کی د چهارا کارو یوشمیر داسی پوهو او متقی کسانو لکه د صاحب زاده گانو د کورنی مشهور غړو د دربار وزیر شیرجان ، خارجه وزیر عطاء الحق ، محمد صدیق فرقه مشر او نورو ملگرنیا کوله ، او که یی حکومت د داخلی دسیسو او خارجی تو طو څخه په امان پاته سوی وای ، یقیناً د هیواد دینو او مظلومو خلکو د سلامتی او نیکمرنی په لار کی به یی په زړه پوری او چت گامونه اخستی وای . (۱)

د امیر حبیب الله خادم دین رسول الله په عهد کی زموږ لوی د یخ گاو ندی هیو
د افغانستان سیاسی او اجتماعی بحران څخه د ناوړی لقی اخستلو له پاره
د افغانستان پر سرحد باندی د یرغل په نیت د قو او وپه تمرکز پیل وکړ
شوروی روسی د دغه بد نیت دمخنی نیولو له پاره هغه هیواد ته په دی
دول اخطار صادر کړ :-

اظهاریه حکومت جماهیر شوروی سوسیالیستی به حکومت ایران مورخ ۱۵ اپریل ۱۹۳۹ مطابق حمل ۱۳۰۸

نظر به اطلاعات منتشره در جراید خارجی شیکاگو تری بیون - د پیل تلگراف
در تهران گفته میشود که امکان دارد ایران به مقصد اشغال ولایت هرات
در امور افغانستان دخالت مصلحانه کند. عده از جراید ایران از
آن جمله جریده (ایران) راجع به وضع سرحدات ایران و افغانستان
موضوع ضرورت به عمل آوردن اقدامات لازم را از طرف دولت ایران
به نام مبارزه با رهنمان افغانی و طرف نمودن بی نظمی های که بر اثر -
فقدان حکومت مرکزی در افغانستان برپا شده است مطرح کرده
اند. در عین حال در باره تمرکز قوای عسکری ایران در سرحدات
ایران و افغانستان به ما اطلاعاتی رسیده است.

ازین همه ناگزیر چنین نتیجه گرفته میشود که اطلاعات مربوط به تجاوز
ممکنه ایران به خاک افغانستان مبتنی بر بعضی حقایق و روحیات برخی
مخالف ایران است اینگونه روحیات را میتوان چنین توضیح داد که
مخالف مذکور دلایلی دارند که به معاونت دول ثالثی از جمله دول معظم
امیدوار باشند چون عیناً اقدامات این دول در افغانستان در دوره گذشته
معطوف به اخلال نظم مملکتی و استقلال سیاسی افغانستان بود.

مسلم است که هرگونه کوششی برای تجاوز مسلحانه علیه افغانستان
که ممکن است از طرف دولت ایران تحت تأثیر مشوره های دول

خارجی که دشمنی خود را نسبت به استقلال سیاسی دول مشرق زمین ثابت کرده اند. به عمل آید برای ایران عواقب بسیار سنگینی در برداشته ایران را در صفوف دشمنان استقلال سیاسی دول شرق قرار داده از آن ها مجزی و منزوی خواهد ساخت.

همچنین واضح است که اتحاد جماهیر شوروی سو سیالستی نمیتواند نسبت به چنین اقدامی دایر به نقص مصونیت افغانستان که از پیش محکوم به عقیم ماندن است بی قید و الاابی باشد و از جانب خود لازم میداند به اطلاع دولت ایران برساند که در برابر این گونه تشبیهات - منفی داشته و دولت ایران را از عواقب چنین اقدامات بر حذر سازد و هم چنین از دولت ایران تقاضا کند تدابیری اتخاذ نماید تا از مقاصد - محافل بی مسؤولیت برای نقض مناسبات مسالمت آمیز در بین دول - شرق نزدیک جلوگیری به عمل آید.

اظهاریه مذکور از طرف معین کمیسر ملی امور خارجه اتحاد شوروی م. م. قرخان به آقای علی قلی خان انصاری سفیر کبیر دولت ایران در ماسکو داده شده بود و معین اظهاریه به تاریخ ۱۷ اپریل ۱۹۲۹ از جانب ی. ا. خ. داو تیان سفیر کبیر اتحاد شوروی در تهران به آقای فرزند کفیل و زار خارجه ایران داده شده بود. نظر به اظهاریه رفیق ل. م. قره خان در تاریخ ۱۵ ماه اپریل ۱۹۲۹ سال جاری به آقای علی قلی خان انصاری سفیر کبیر ایران در ماسکو راجع به وضع اضطرار آمیز در سرحدات ایران و افغانستان آقای انصاری بار رفیق قره خان ملاقات نموده اطلاع داد که حکومت ایران در مورد افغانستان روش دو ستانه داشته و مایل است که مشکلات داخلی این کشور توسط قوای خود آن رفع گردد و نسبت به افغانستان یا خاک آن هیچ گونه تمایلات تجاوز کارانه بی ندارد.

تلگرام معین کمیساریت ملی امور خارجه
اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی
وزارت امور خارجه افغانستان مورخ
۱۹ اکتوبر ۱۹۲۹ مطابق میزان ۱۳۴۸

کمیساریت ملی امور خارجه وصول را دیوگرام وزارت خارجه افغانستان تاریخ ۱۵ و ۱۷ اکتوبر را با ابراز احترام اطمینان میدهد که طی آن وزارت خارجه اطلاع داده است مارشال محمد نادر خان از طرف مجلس شورای افغانستان به مقام پادشاه انتخاب شده است. کمیساریت ملی امور خارجه با رضایت کامل این خبر را که از طرف حکومت افغانستان رسیده و در آن اظهارگر دیده است که حکومت افغانستان مناسبات دوستانه که در وقت حاضر در بین حکومتین برقرار است در آینده نیز به وضع احسن و متکی بر تهداب متین و خوب دوام داده با رضایت تلقی میکند.

کمیساریت ملی امور خارجه از طرف دولت خویش به تأیید میسر که در استحکام مناسبات همسایگی دوستانه و مستقر در بین دولتین دوام داده خواهد شد و در آینده نیز این مناسبات ادامه یافته به اساس قرار داد های منعقد و مطابق منافع و استحکام - استقلال افغانستان و ترقیات اقتصادی و فرهنگی آن پس وی خواهد شد.

قره خان

(آر شیف هر دو مملکت)

داعلیحضرت محمد نادر شاه د حکومت سره د روسانو سیاسی روابط

روسانو داعلیحضرت امان الله خان او دخادم دین رسول الله حبيب الله (د سقاو) تر زوی چی د واره افراطی نیشنلستان او داستعمار سخت - مخالف وو دمحمد نادر شاه حکومت خوناوه اودشوروی دولت د خارجی امورو معین (قره خان) دخپل دولت له خوا دنادر شاه حکومت داکتوبر په ۲۹ د ۱۳۰۸ کال د میزان په ۲۱ په رسمیت وپیش اند اولوکسفر د کالین په امضا خپل اعتماد لیک د ۱۳۰۸ کال په قوس کی دنادر شاه حضورته تقدیم کړ :-

بیانیه نماینده مختار اتحاد جماهیر شوروی
سوسیالیستی ل، ن، ستارک هنگاه تقدیمه
اعتماد نامه به حضور داعلیحضرت محمد نادر شاه
پادشاه افغانستان مؤرخ ۱۹ دسمبر ۱۹۲۹ مطابق
قوس ۱۳۰۸ .

اعلیحضرتا !

شرف دارم اعتماد نامه را که از طرف رئیس کمیته مرکزیه اجرائی اتحاد جماهیر اشتراکیه، شورائی جناب کالینز به امضا رسیده و مرا به حضور داعلیحضرت شما به سمت نماینده مختار جماهیر به حیثه سفیر کس و نماینده فوق العاده معرفی می نماید تقدیم نمایم .

در مدت چندین سنو ائیکه از زمان استقرار مناسبات دپلوماسی فی مابین دولتین ما انتقضا یافته حکومت اتحاد شوروی حتی الامکان از برای استحکام و توسیع مناسبات دوستانه و اخوت کارانه که خوشبختانه از ابتدا فی مابین مملکتین و ملتین به اساس متین برقرار گردیده مساعی نموده است حکومت و ملت اتحاد جماهیر اشتراکیه شورائی نسبت به عضو مقدمات

پیشرفت کارانه حکومت دولت علیه افغانستان که به نفع ترقیات دولت افغانستان و استحکام استقلال او بوده همواره با نظر اهمیت و خیر خواهی تلقی می نمود. نتایج عملیاتی که حکومت های طرفین بر اساس تعاون متقابل اجرا نمودند به استحکام روابط مؤدت کارانه فی مابین اتحاد جماهیر اشتراکی شورائی و افغانستان و تحکیم شرایطی که صلح را در آسیای وسطی و ترقیات بلا ممانعت مدنی و اقتصادی مملکتین ما را تأمین می نمودند منجر گردید.

تکالیف و مشقتیکه در سنه اخیر افغانستان متحمل آن گردید جمهور طبقات و وسیع اتحاد شوروی را فوق العاده متأثر نموده بود و به مبارزه ملت افغانستان که در راه استحکام و آزادی دولت خویش می نماید - همدردی زیاد داشته و درین موقع دشوار افغانستان حکومت اتحاد شوروی سیاست دوستانه نسبت به ملت افغانستان بلا تغییر حفظ و صیانت نموده و در همین حال به مسلک صحیح طرفداری استقلال و وحدت کلمه دولت افغانستان پایدار بود. من فعلاً که برای اراده امور اسلاف من آغاز و در پنج سال اخیر از طرف من جریان داشت و اردکابل شده ام. از همه اولتر فریضه خویش میدانم که ثبات قول حکومت اتحاد جماهیر را نسبت به آئیه مناسبات متقابل مملکتین ما را به همان اساسیکه ز مینه آن گذاشته و پیشرفت و ترقی می نمود تا بنام من همچنین لازم میدانم که آرزوی صمیمانه خود را خاطر نشان نمایم که کما فی السابق حسب الخواش و هدایت حکومت خود حتی المقدور درین را خدمت بکنم. من امیدوارم که از طرف اعلیحضرت شما و حکومت دولت علیه افغانستان در آن حسن توجه و مساعدتیکه برای ایفای وظایف که حکومت اتحاد جماهیر اشتراکی شورائی بر دوش من گذاشته تسهیلات پیش استقبال نمایم

بیانات محمد نادر شاه پادشاه
افغانستان هنگام پذیرفتن اعماد
نامه ل، ن، ستارک نماینده مختار
اتحاد جماهیر شوروی در افغانستان
مورخ ۱۹ دسمبر ۱۹۳۹ مطابق قوس
۱۳۰۸

جناب سفیر کبیر!

به کمال ممنونیت اعماد نامه شمار اگر گرفته و نسبت به این حسن انتخاب رئیس دولت دوست همجواری خود مان جلالت مآب آقای کالینن در مقرری شما اظهار مسرت مینمایم. چه از خوشرفتاری و نظریات نیک شما در باب تحکیم مناسبات بین دولتین افغانستان و اتحاد جماهیر اشتراکیه شورائییه به اساس آن مناسبات سالهای ماضیه که در زمان ماموریت سابقه خودتان ابراز فرموده بودید کاملاً مطلع و مسبوق گردیده و به آن اساس میتوانیم امید قوی ظاهر سازیم که چون نظریات اساسی من در تحکیم و تأمین مناسبات جاریه بین مملکت عزیزه افغانستان و حکومت بهیه جناب سفیر کبیر عین همین وضعیت دیده و فهمیده شد است حکومت های طرفین ما و شمار ادر است حکام و روابط مودت کاران و برقراری دوستی صمیمانه به مدارج عالی خواهد رسانید و تأمین حفظ شرایط صلحیه را از پیشتر بیشتر میتوان توقع داشت. از نیات حسنه جمهور طبقات وسیع اتحاد شوروی که در باره اعتنائش و خسارات وارده مان اظهار همدردی نموده اند ممنونیت و تشکرات خود را تقسط جناب شما به همه طبقات موصوفه میسرسانم و به جناب شما و حسن نظریه خود و ملت خود که به ملت اتحاد جماهیر شوروی - داریم یقین میدهم و امید واثق دارم که مناسبات متقابله مملکتین که به اساسهای متین مستحکم میباشد به طور دلخواه و زافزون گردیده ترقی نمایند

بیانیه سردار محمد عزیز سفیر کبیر افغانستان
در اتحاد شوروی هنگام تسلیم اعتمادنامه
به رئیس کمیته مرکزی اجرائیه اتحاد شوروی
م. ا. کالینن مؤرخ ۲۴ فبروری ۱۹۳۰ مطابق
حوت ۱۳۰۸ هـ

جلالت مآب رئیس!

افتخار دارم اعتمادنامه که اعلیحضرت پادشاه افغانستان طی آن مرا
عوض سلف من آقای غلام نبی خان به حیث سفیر خویش در کمیته اجرائیه
مرکزی اتحاد جماهیر شوروی سو سیالستی تعیین فرموده اند تقدیم
دارم. جلالت مآب رئیس! مرا تب دوستی صمیمانه ای که اعلیحضرت محمد
نادر شاه به شما و همچنین دوستی صمیمانه که در باره مردم اتحاد جماهیر
شوروی به دل می پرورانند به شما ابراز می دارم.

رشته دوستی که حکومت و مردم ما را با هم یک جام مربوط نمود است
چندین بار نتایج خود را ارائه داشته و بهترین ضامن پایدار گردیدن
علاقه مودت در بین مملکتین ما شناخته میشود و درین کار نیک که مردم
ما بیشتر با هم نزدیک میسازد من با کمال مسرت از هیچ گونه کوشش خویش
خود داری نه خواهم کرد. آقای رئیس! متوقع ام در موقعیت اجرا
آتم به مقصد و ظایفی که به من محول گردیده ابراز معاونت فرمایند.

جواب کالینن مؤرخ ۲۴ فبروری ۱۹۳۰ مطابق حوت ۱۳۰۸

آقای سفیر!

افتخار دارم اعتمادنامه را که طی آن اعلیحضرت محمد نادر خان پادشاه
افغانستان شمارا به حیث سفیر کبیر خویش نزد کمیته اجرائیه مرکزی
اتحاد جماهیر شوروی سو سیالستی تعیین فرموده و همچنین واپس
احضار کردن سلف شما محترم غلام نبی خان را از شما قبول نمایم.
من بیانات شمارا که رشته دوستی صمیمانه که مردم کشور های ما را با هم

اتصال بخشیده بارضائیت کامل تأیید میدارم، دوستی مادر آوانی پایدار شده است که طی مرحله بس مشکل هر دو کشور ما برای حیات مستقل خودها در تلاش و مشغول مبارزه بودند و این دوستی بدون تغیر در سالهای صلح و نیز در آوان خیلی مشکل که افغانستان به آن دچار بود عمیقتر گردیده تشدید یافته است مردم ما ترقیات مردم شمارا در تمام موارد در حالیکه ایثان مسای خود را در مبارزه تحکیم استقلال ادامه میدهد با علاقه کامل تعقیب و مشاهده میکنند.

جناب سفیر خواهشمندم اطمینان داشته باشید که در حین اجرا وظایف محوله تان شما بهتر خواهید توانست که همکاری قریب مردم هر دو کشور را تأمین نموده و در مورد از حمایت کامل و اعتماد حکومت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بر خوردار خواهید بود.

جناب سفیر خواهشمندم که مراتب دوستی خلل ناپذیر مرا به حضور اعلیحضرت محمد نادر خان اظهار داشته و همچنین احساسات حسن نظر که مردم اتحاد شوروی در باره مردم افغانستان در دل می پروراند - ابراز و تقدیم نمایند.

روسانو دنادر شاه سیاسی پوهی، زیرکی، ملی غرور او پر خا متکی سیاست خخه نا آزادی حصوله خکلی هغه هوښیارو اعیار دښمن گڼی لکه

چی (لیونید نپلینسکی) د (شوروی او افغانستان د مناسباتو د اثر لیکونکی په

دی هکله وایي: (ترجمه) (... خاندان نادرشاه که به اندازه بیشتر انعکاس دهند ه منافع فیودال و زمینداران بزرگ و روحانیون مستبد و رؤسای قبایل بود از کوچک ترین تقریب افغانستان به اتحاد شوروی بیم و هراس داشت محمد نادرشاه پیوسته توسعه و تعمیق مناسبات با اتحاد شوروی را به عنوان وسیله مقاومت در

مقابل قدرت های غربی که تلاش داشتند تا افغانستان را تابع نفوذ سیاسی خودها گردانیده و آن کشور به بلانهای نظامی سترا تژیکی شان بکشانند که میتواندست منافع خاندان بر سر اقتدار را تا خطر مواجه سازد ... در سالهای حکم فرمایی خود خاندان نادر سعی داشتند، در ابتدا از اختلافات اتحاد شوروی با انگلستان، در سالهای پیش از جنگ دوم جهانی از اختلافات اتحاد شوروی با آلمان و جاپان و بعد از جنگ از اختلافات بین

از اختلافات بين اتحاد شوروی و ایالات متحده امریکا نفع ببرد (۱۰۰).
 روسان په دی پو هیدلچی محمد نادر شاه ردوی سره دنژدی
 والی او همکاری آرزو نه لری او هغه د افغانانو د ملی حاکمیت او
 او خاندانی بقاله پاره مضره گڼی.

تاریخ جنبش اسلامی و ملی مسلمانان آسیایمانه در مقابل کمونیزم
روس یکی :- (۱۰۰) روسها با پادشاه شدن نادر خان موضع مطلوب
 و مساعدی که در افغانستان زمان امان الله حاصل کرده بودند
 از دست دادند، حکومت افغانستان برای ابراز حسن نیت در مقابل
 شوروی یک قرار داد عدم تجاوز را در سال ۱۹۳۱ با کشور مذکور
 امضا نموده و در کنفرانس خلع سلاح سال ۱۹۳۲ مانند ترکیه از نظر
 شوروی حمایت کرد قبل از انعقاد معاهده بیطرفی و عدم تجاوز
 سال ۱۹۳۱ قریب بود که فعالیت های ابراهیم بیگ از دریای آمو
 گذشته و او را در حدود چهل میل در داخل خاک افغانستان
 تعقیب نموده عساکر مذکور نتوانستند ابراهیم بیگ را دستگیر
 نمایند ولی با تخلف سرحدی خویش حکومت افغانستان را گنج -
 ساخت درین وقت که ابراهیم بیگ مصروف جنگ گریلایی بر علیه
 شوروی از خاک افغانستان بود نادر خان و برادرش شامحمود
 خان سرگرم آرام ساختن افغانستان جنوبی بودند، درین
 اثنا شایع گردید که برطانیه میخواهد یک منطقه حایلی را در بین
 تاجکستان شوروی و افغانستان به وجود بیاورد، و ابراهیم
 بیگ را به حکومت آن بگمارد، برادر نادر خان سرداشامحمود
 خان در رأس یک قوای عسکری از طریق کوتل خاواک هندو -
 کش را عبور نموده و بالای ابراهیم بیگ حمله نمود، ابراهیم
 بیگ مغلوب گشت و بطرف شمال عقب نشست، در اپریل سال ۱۹۳۱
 جنگ خونین در کنار دریای پنج به وقوع پیوست که منتج به شکست

کامل قوای ابراهیم بیگ گردید جو شوکو نیتز مینویسد که: (و قتیکه پیر و ان متباقی ابراهیم بیگ به فامیل ها و مواشی شان میخواستند از دریای پنج بطرف قلمر و شوروی عبور نمایند در بین دریا- مور دحمله عساکر افغانی قرار گرفته و صدها نفر شان قتل عام- گردیدند، تعداد زیاد زنان، اطفال و مواشی در دریا غرق شدند) ددی دپاره چی دمحمدنادر شاه خینی مستقل سیاسی روشونه ترخپلی اغیزی لاندی راولی نوکله کله تهدیدونه ورته متوجه کول. **مثال په توگه دافغانستان های وی آف کانکوئیست** *High Way of Conquest* اثر په خپل ۳۱۵ مخ کی پر افغانستان باندی دروسانو دیوغل په کله لیکلی ۱۹۳۰ په ۱۹۳۰ کشور وی اتحاد دافغانستان پرخپلواکی اودمخکی پر تمامیت تیری وکړ، داپه شلمه پیری کی پر افغانستان باندی - دتیری یوازنی مثال و. سره لسکر دافغانستان دسرحد څخه ۴۰۰ میله دننه ننوتل اودمشهور ملی مبارز ابراهیم بیگ دفعالیتونو دشنډ ولوپه لته کی سول، ابراهیم بیگ دخپل وطن څخه دروسانو دشړ لوملی مبارزه شروع کړه اودافغانستان څخه پی دافغانانو- دخواخوژی په توگه دای ایا یگانه کار اخیست. دکابل، لندن او- اسلاهی هیواد ونو دپړ و تپستونو او احتیاجونو له کبله روسان مجبو سول چی خپلی قواوی دافغانستان دخاوی څخه وباسی. دبل کال- په ترڅ کی پرافغانستان باندی دروسانو دزیات فشار په اثر د- افغانستان دحرب دوزیر شاه محمود خان په مشرۍ دابراهیم بیگ دملی مبارزی دشنډ ولوله پاره سو قیات وسول اودهغو- قواوی پی دآمو پوری غاړی ته په شاتبولو مجبوری کړی خود-

۱۱. تاریخ جنبش اسلامی و ملی مسلمانان آسیای میانه در مقابل کمونیزم روس-
فضل الرحیم خان مروت - صفحه ۱۳۰ چاپ ۱۳۶۳ هـ ش

روسانو په ګیر کښیو تلی (۱۰) (۱۱)

روسانو په ډیر وقاحت او بی شرمی د منځنی آسیا ټولو هغو وطن پرستانو، آزادی خواهانو او ملی مبارزینو ته چی دخل هیواد، ننگ او ناموس ساتلو په معرکې کی دروی مقابلی ته رادانګلی وه دباسماچی یا اشرار په سیک نامه یا دوی او د هغو هیوادونو وطن پلورونکو او بز دلانو ته د قد په سترګه ګوری لکه چی د مبارزه با اشرار -

«داسماچی ها» در جمهوری آسیای میانه اثر په ۲۲۳ مخ کی پدی هکله داسی لیکي :- (۱۰۰۰) ابراهیم بیګ و امیر سابقه بخارا در پهلوی آمادگی مستقیم نظامی به کومک و اشتراک مستقیم روحانیون مرتجع تبلیغاً ضد شوروی را در بین مهاجرین براه انداختند و از ایشان دعوت به عمل آوردند تا سرزمین مقدس و شریف بخارا را از قبضه بی کفار آزاد نمایند. روحانیون به ایشان وعده میدادند که هر کسی که در جنگ بر ضد شوروی اشتراک میکند تمام گناهانش بخشیده میشود و کسانی که درین راه کشته میشوند جای شان در فردوس برین است، سازمان دهنده گان توطیه ضد انقلاب خود را تنها به تاثیر افکنی و اعمال نفوذ معنوی بالای مهاجرین محدود دنی ^{خستند} به کسانی که در باند شامل میشدند، ماهانه معاش معینی پرداخته، میشد، به افرادی نیروی پیا ده ماهانه چهل و سه روپیه و به افراد سواره نظام ماهانه چهل و شش روپیه معاش می پرداختند، برای آن قور باشهای که باند های مرکب آن ۱۰۰ نفر با سماچ و بیشتر از آنرا تنظیم نموده بودند، معاشات اختصاصی تعیین شده بود، در اخیر ماه مارچ در مراکز مختلف قلمرو افغانستان دسته های بزرگ و جدید با سماچها تشکیل شده بودند که از آن جمله یکدسته بی -

ARNOLD FLETCHER. AFGHANISTAN HIGH WAY OF CONQUEST. 315.

۴۰ نفری در خان آباد تشکیل شده بود گروه‌های بزرگی هم در رستاق، تالقان، فیض آباد و برخی از سایر مراکز تشکیل میشدند. حوادث سیاسی تغییر قدرت در افغانستان که ارتجاع به نفع خود از آن استفاده نمود راه را برای جمع آوری سریع نیروهای ضد انقلاب، در خاک افغانستان هموار ساخت حلقه‌های ارتجاعی افغانستان بالای حکومت جدید افغانستان به رهبری نادر خان فشار وارد میکردند و با اجنتهای قدرتهای غربی تلاش میورزیدند که به سیاست نادر خان جهت ضد شوروی بدهند. آنها پیر و پاکند ضد شوروی را به راه انداخته بودند و تقاضا میکردند که با، با سماچها علناً کمک به عمل آید، بسیاری از سران اقوام و قبایل و جاگیرداران فیودالی بدون در نظر گرفتن موقف رسمی حکومت افغانستان عملاً بالیدران با سماچها در جمع آوری نیروها و انجام تاخت و تازهای تحریک آمیز و - دهشت افکنانه بر مرزهای شوروی کومک میکردند ۱۱۰۰۰ د ۱۹۲۵ کال په دسمبر کی روسانو دخپلی پر اختیا غوښتنی د سیاست له مخی ددی په عوض کی چی دهغه تړون له مخی چی د ۱۹۲۱ کال فبروری په ۲۸ د افغانستان سره کړی و باید د افغانستان مخکی بیرته - پریز دی خو په خلاف ددی یی په پیر و قیحانه او بی شرمانه ډول د (درقد) جزیره پدی نامه و نیولې چی ددغی جزیری خلکو په خپله خوښه خانونه روسانو ته تسلیم کړی دی - په دغه اقدام سره د افغانستان د ټولو خلکو ملی احساسات راوپاریدل او دجها له پاره یی ملا و تړله . حکومت د عمومی جذباتو د آرا مولوله پاره دیوی اعلامی په ترڅ کی داخرگنده کړه چی روسانو په اشتباه سره دا

۱، یو - پولیاکوف - آچوگونوف - مبارزه با اشرار (با سماچها) در جمهوری - آسیای میانه - صفحه ۲۳۲ - ۱۹۸۳ پر وگرس ماسکو .

جزیره نیولی ده، حکمی دغه جزیره (۱۹۲۶)، کال د فبروری په ۲۸ دینگی کلاسره بیرته افغانانو ته تسلیم کړه. هغه وخت چی روسان د بخارا او خیوی د نیولواو. د ابراهیم بیگ او نوروملی مبارزینو د لکونو څخه لږ څه په آرامه سول، په دی فکر کی سول چی پرا افغانستان باندی چی په سیمه کی د ملی آزادی غوښتونکو لوی مرکز و هم فشار راوړی، او د افغان-دترون (۱۹۲۷ - کال د اگست ۳۱) په شانی د دغه هیواد د آزاد طرز العمل او اقتصادی پالیسیو د محدودولو او د نړی د هیوادونو مخصوص د گاونډیانو څخه د تجریدولو د پاره یو بل ترون د بیطرفی او عدم تجاوز په نامه د ۱۳۱۰ کال د سرطان په دوهمه = ۱۹۳۱ د جون په ۲۴ لاس لیک کړ. د دغه ترون له مخی افغانستان نه سوکولای چی په سرحدی سیمو کی ملی مبارزینو ته د آزادی غوښتلو مبارز و موقع ورکړی او د خپل هیواد د ترقی او-اونیکمرغی له پاره په خلاص لاس دنور و هیوادونو سره ښکاره اومخنی تړونونه وکړی. د دغه ترون په هکله د آزادی نړی مطبوعه-عانو او ملی آزادی غوښتونکو محافظو دیره نارضایتی ښکاره کړه اومخنی و آزادی نړی ته د افغانستان د داخلیدلو په لار کی یولوی خنډ وگنی. د ترون متن دادی :-

**معاهده راجع به بیطرفی و عدم تجاوز -
متقابله فی مابین دولت علیه افغانستان و
اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی موخ
۲۴ جون ۱۹۳۱ مطابق سرطان ۱۳۱۰ .**

اعلی حضرت شاه افغانستان و کمیته مرکزی اجرائیه اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی به مقصد تحکیم مناسبات دوستانه و همجواری که خوشبختانه بین هر دو حکومت به اساس معاهده ۱۹۲۱ امضا شده برقرار است و متیقن به تاریخ ۲۸ فیورال (فبروری) ۱۹۳۱ امضا شده برقرار است و متیقن بوده که این مناسبات در آتی به بلا تفسیر ترقی خواهد کرد، نظر به مقاصد

عالی صلح عمومی برای انعقاد معاهده مذاکه بر اساس معاهده پیمان منعقد ۳۱ ماه آگست بوده میباشد تصمیم فرموده به این غرض تعیین کردند. اعلیحضرت شاه افغانستان آقای فیض محمد خان وزیر امور خارجه دولت علیه افغانستان را کمیته اجرائیه مرکزی اتحاد- جماهیر سوسیالیستی شوروی، آقای ستارک. سفیر کبیر اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی را در افغانستان که بعد از ارائه اخبار نامه- های خود ماکه صحیح شناخته شده به مواد ذیل موافقت نمودند:-

ماده اول:- در صورت جنگ یا عملیات جنگی بین یکی از طرفین متعاهدین و یکی یا چند دولت ثالث طرف متعاهد، متعهد است که به نسبت طرف اول بیطرفی را رعایت کند:

ماده دوم:- هر یکی از طرفین متعاهدین تعهد میکند که از هرگونه تعرض بطرف دیگر خود داری نمایند و نیز در داخل خاک خود که در تصرف آن میباشد چنین اقداماتی نه کند، و همچو عملیات مر طرف را که به دولت متعاهد دیگر ضرر سیاسی یا حربی برساند، در خاک- خود مانع شود، خصوصاً هر کدام از طرفین متعاهدین تعهد میکند که بایکی یا چند دولت ثالث در هیچ کدام اتحاد و یا اتفاق سیاسی و حربی که برخلاف طرف متعاهد دیگر باشد و همچنین در هیچ بایکوت یا محاصره مالی، یا اقتصادی که بر علیه طرف متعاهد دیگر متوجه میشوند شرکت نه خواهند ورزید، علاوه بر آن در صورتیکه اگر خط مشی دولت ثالث یا دول ثالث نسبت به یکی از طرفین متعاهدین در اقدامات خود خصماً باشد طرف متعاهد دیگر متعهد است که نه فقط به همچنین خط مشی دشمنانه مساعدت نه کند بلکه متعهد است در خاک خود به خط مشی مذکور و به عملیات و اقدامات خصمانه ای که از آن تولید میشود- مخالفت کند.

ماده سوم:- طرفین علیین متعاهدین اعتراف متقابل به حقوق-

حاکمیت و تمامیت مملکت همدرگر نموده متعهدند که از هرگونه مداخلت مسلح یا غیر مسلح در امور داخلی طرف متعاقد دیگر خود داری نمایند، و نیز به یک دولت یا چند دولت ثالث که بر علیه دولت عاقد دیگر اقدام به مداخلت نماید قطعاً شرکت و مساعدت نکند، و طرفین متعاقدین در خاک خود تأسیس و فعالیت دستجات و نیز کارروایی اشخاص علیحده که به ضرر طرف متعاقد دیگر باشد و یا برای خلع اصول و دولت طرف متعاقد دیگر اقدامات ورزند و یا عملیات برخلاف سالمیت تمامیت مملکت طرف متعاقد دیگر بنمایند اجازه نمی دهند و ایشانرا ممنوع از عملیات میدارند. کذا لک طرفین تمامه قوای مسلح و اسلحه و اسباب ناریه و جباخانه تجهیزات حربی - و هر نوع مواد حربی را که برخلاف متعاقد دیگر متوجه باشند از خاک خود عبور آنرا روان میدارند و همچنین از خاک خود اجازه گذرانیدند نه خواهند داد.

ماده چهارم :- به قرار متذکره فوق معاهده مذاهریک از دولتین علین اظهار میدار که هیچ گونه تعهدات سری یا علنی نسبت به یکی یا چند دولت دیگر که مخالف معاهده هذا باشد نه داشته و نه دارد و هم در تمامه مدت عمل این معاهده و طرف مذکور داخل همچو معاهدات و موافقتها نخواهد شد که به معاهده هذا مخالف باشد.

ماده پنجم :- همچنین هر یکی از طرفین متعاقدین اظهار میدارد، که بین او و دول دیگر که همچواری متصل بری یا بحری یا طرف متعاقد دیگر باشند هیچ نوع تعهدات غیر از آنکه اعلان شده موجود نیست ماده ششم :- خارج از تعهداتی که شرایطی آن در معاهده هذا اقرار یافته هر یکی از طرفین متعاقدین برای اقدام به استقرار هرگونه مناسبات و اتحادات با دول ثالث بکلی عملیات آزاد میباشد.

ماده هفتم :- طرفین متعاقدین اعتراف مینمایند که فیصله و حل تمامه مباحثات و اختلافات که بین ایشان به وقوع میتوان رسیده هر خاصیت -

و مأخذ داشته باشد بایست همواره به ذرائع صلح جویانه اجرا نمود، برای توسعه ماده هذابین طرفین متعاهدتین میتوان موافقه حسب اقتضا حال امضا نمود.

ماده هشتم: معاهده مذابرای عرصه پنج سال منعقد گردیده و از موقع تصدیق آن که نه بایست دیرتر از ماه از روز امضا شد عمل قانونی خود را حاصل خواهد کرد، تبادل اسناد مصدقه در کابل در همین یک ماه بعد از تصدیق معاهده در معرض اجرا خواهد آمد، بعد از انقضای پنج سال معاهده هذاسال به سال خود به خود به عمل خود ادامه خواهد داد، و هر یکی از طرفین متعاهدتین حق فسخ معاهده را دارد، در صورتیکه شش ماه قبل تر اطلاع بدهد، در موقعیکه یکی از طرفین راجع به فسخ معاهده اطلاع بدهد، طرفین متعاهدتین در همان حال داخل مذاکرات راجع به شکل تجدید معاهده هذا خواهند شد.

ماده نهم: - معاهده هذابه دو نسخه به زبانهای فارسی و روسی تحریر شده هر دو متن حق مساوی دارند.

- فیض محمد وزیر امور خارجه -
- دولت علیه افغانستان -
ل - ن ستارک سفیر کبیر
اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی

که سری بزخه به غورخیزی په ترون کی د ۱۹۳۱ کال فبروری د ۲۸ ترون په خلاف دڅلورو مادو (اوومه، اتمه، نهمه، لسمه) متن یا تعدیل سوی او یا حذف سوی دی. مخصوص په هغوکی چی د بخارا، خپوی د آزادی د پیرته ورکولو او د افغانستان د اشغال سوو محکومیرته مستردولو تضمین او تعهد سوی و، پرهای یی نوری مادی چی د افغانانو د ملی خود ارادیت او ملی شهامت په محدودولو تمامیدی یعنی د سرحدی تحریکاتو آرا مولو او نور و هیوادو نوسره په بنکاره او پته ترونو، نه کول های سوی دی.

د ۱۹۳۲ کال د اپریل په اوله په ماسکو کی د ختیج تجارت د اطاقو د شورا

په کفرانس کې په ماسکو کې د افغانستان لوی سفير سلطان احمد شیرزی -
 گډون وکړ، په دغه کفرانس کې دشوروی نماینده وویل :- د افغانستان
 سره زموږ مناسبات باید په تجارتي اړیکو محدود نه وي بلکه د هغه هیواد
 سره باید فني او تخنیکي مرستی هم وسی . د افغاني ملونو څخه لږ گمرکي -
 تعرفي واخستلی سی او دخارجي لویو کمپنیو د رقابت د بدی اغیزی څخه -
 وژغورل سی ، خو افغانان چې د داسی معاهدو په عقابت پوهیدل دروسی
 سره یی د تجارت او تړدی کید و په هکله ډیر احتیاط کاوه ، او میڅکله نه -
 حاضریدل چې یو داسی تجارتي تړون ورسره لاس لیک کړی د دغه پارچې
 دشوروی اتحاد د مکرر و مراجعو او مفاصو څخه ځان خلاص کړی -
 افغانستان د ۱۹۳۲ کال په سپتمبر کې اعلان وکړ چې د ځینو اقتصادي او ملی
 مصلحتونو له مخی نه سی کولای چې د څلورو راتلونکو کلونو له پاره دخارجي
 هیوادونو سره تړون وکړی خو بیا هم ددی له پاره چې دشوروی او
 افغان د مناسباتو له پاره یی سخت ضرر نه وی متوجه کړی دشوروی
 او افغان د گډی همکارۍ له مخی د ۱۹۳۲ کال د اپریل څخه په کابل کې
 دشوروی او افغان د پوسته خانو د تاسیس ، رادیو ، تلگرافۍ منا -
 سباتو د پیر و توکولو نو د لاس لیک کولو علاوه یو و بل هیوادونو ته
 د ترانزیتی مالونو وړل او راوړل ، د سرحدی کمیساری جوړول
 او دشوروی او افغان د سرحدونو د لاندو حل او فصل کول
 هم شامل و .

اعلی حضرت محمدنادر شاه په داسی حساس وخت کې د افغانستان -
 سلطنت ته ورسید چې داخلي او خارجي پرابلمونو له مره پلوه دده
 د اقتدار څخه مخنیوی کاوه او ترخویني په مطلق ډول اقتدار نه
 واخیستی په ډیره زیرکی او محافظه کاری یی د چارو ادارو کوله
 لکه چې خان عبد الغفار خان په خپل مشهور اثر « زمانه نند او جد جمد »
 کې دده په قول او عمل داسی تر دید او شک ښکاره کوی :-

۱۰۰۰ د پیر و ورځو څخه پدی ملک کی دا گنګوسی وی چی نادر خان دخپلو وړنیو سره دفرانسی څخه راروان سوی دی ،بله ورځ راته معلومه سوه چی نادر خان سره دخپلو وړونو پینور ته رارسیدی دی او دوکیل تجار په کور کی دی ، زه او دکتر خان صاحب هم دهغه دلید له پاره ولاړو ، نادر خان او هاشم خان ماد اول څخه پیژندل ، په ښه شان مو ملاقات ورسره وکړ ، دیروخلکو پری زور لگا و چی کند هار ته ولاړ شه ، او امان الله خان ورپسی دیر - استازی راو لیزل لیکن نادر خان قندهار ته دتلو له پاره تیار نه سو ، یوه ورځ زه او نادر خان یوازی په یوه کمره کی ناست وداغانستان په مستقبل مو خبری کولی چی ده ماته وویل :- زه چی هر څه کومه د امان الله خان له پاره یی کومه ماورته وویل چی خلک وایي دحسب الله څاهغه زوی چی ستا خوری دی تا سود هغه په حکومت باندی دکینولولپاره کوشش کوی ده راته وویل چی ته به هم ژوندی یی اوزه هم ژوندی یم که چیر ما هغه پاچا کړ یا په خپله پاچا شوم نور اته راشه او مخ رالته تور کړه اوراته ووايه چی نادره خپله وعده دی پوره نه کړه زه یی په دی خبره مجبور کړه او وعده یی راڅخه واخسته چی سبا به مون «تل» کی یو سباله هلته راشه او ماضرور ووینه زه سبایتل ته ولاړم لیکن نادر خان په مخه تللی و او «تل» کی ایسار سوی نه و ، درار وایئ په وخت کی حکیم «هی په موتر کی ولید چی دنادر خان دلید وله پاره ځایو ته روان و ، هغه له هی خط ورکړ او په هغه کی هی نادر خان ته ولیکل چی اوله وعده خودی پوره نکړه سو ه د بلی وعدی به دی څه حال وی (۱۰۰) ۱۱

ځینی محققین دخادم دین رسول الله د وژولو پیره هم پر محمد نادر شأ اچوی او وایي چی دهغه سره یی په قرآن کریم لوړه کړی وه چی نه بی بی وژنی ، خو په سیاسی چال او فریب یی د ملت دنماینده گانودغوښتی له منجی محاکمه او اعدام کړ

د اعلیٰ حضرت محمد ظاهر شاه د حکومت

سره د روسانو سیاسي روابط

د دغی دوری په سرکی که څه هم افغانستان له هر پلوه پر خپلو پښو ولاړ هیواد نه و او دنړی د ډیر وځوار و او ورسته پاته هیوادونو په لړۍ کې شمیرل کیدی خو بیا هم دخپل ملی او سیاسی مرکز د جوړولو، او خلک د ملی اتحاد، پوهنی او اقتصادی پراختیا د خوندي پوهولو د قانون او د سپلین د احترام کولو او په داخلی چارو کې دخارجیانو د لاس لټولو په مورد کې مؤثر او په زړه پوری گامونه واخستل سول، او په خارجیې مناسباتو کې په زیاته دوراندیشی او بیطرفی، د گاونډیو او نور و هیوادونو سره د ملی او قومی گټو د پاللولو مخنیوی خپلو عادی مناسباتو ته دوام ورکړ د همدغو مناسباتو پاللولو په لړ کې د (۱۹۳۶ کال د می = ۱۳۱۳) په میاشت کې په کابل کې د افغانستان او شوروی په خاوره کې د ملغوسره د مجادلی یو تړون لاس لیک سو د (۱۹۳۶ کال د می = ۱۳۱۴) په میاشت کې د شوروی سره د پښه و دناروغی دمخنیولو یو تړون لاس لیک سوچی دهغه په اساس یو شمیر شوروی متخصصین افغانستان ته راغلل، همداشنی د پښې پاکولو فابریکی په هرات، مزار شریف، امام صاحب، تالقان، خواجه غار، دولت آباد کې جوړی سوی او په ۱۹۳۸ = ۱۳۱۶) په کندز کې د پښه ولویه فابریکه په کار ولویده چی کولای یی سو په یوه کال کې دیرش زره ټنه اومه پښه تصفیه کړی .

په دوهمی عموی شخړی کې یی د لوی جرگی په تصویب دخپلی بیطرفی په خصوص کې روسان او انگلیسان داسی وپوهول د اصلاح وړخ پانډه لیکي :- (... د راثنای جنگ عموی دوم حسب فرمان پادشاهی لویه جرگه ۱۹۴۱ = ۱۴ عقرب ۱۳۲۰ در کابل دایرو وزیر خارجه افغانستان ضمن توضیح سیاست بیطرفی افغانستان نماینده گان مجلس را از

صورت وصول نوته متحدين چنين مطلع ساختند :- (۰۰۰ به تاريخ ۱۷. میزان سفیر کبير انگليس و به تاريخ ۱۹ میزان سفیر کبير شوروی در افغانستان، اخراج المانی ها و ایتالوی ها را دوستانه رسماً بنام حکومت خود شان از ما خواهش نمودند، وزیر مختار انگليس اصرار نمود که حکومت افغانستان اخراج المانی ها و ایتالوی ها از طرف حکومت بریتانیه و روسیه به صورت يك خواهش دوستانه که دو مملکت دوست و همجوار ممکن است برای خیر جانبيين از يك ديگر بنمایند تلقی نماید نه به صورت مطالبه و تقاضا. در طی مذاکرات حاضر بودن حکومت خود را به سلامت رسانیدن آنها تا جایکه بتوانند از آنجا به مملکت خود برسند ضمانت کرد، به این صورت پس از یک سلسله مذاکرات و اطمینان هامسله در کابینه و کمیته صلاحیت دار شورای ملی ارایه گردید، بعد از غور و محاسبه زیاد و سنجش خیر و سعادت و حفظ استقلال مملکت قرار بر آن داده شد که مستخدمین المانی و ایتالوی تحت شرایط مصونیت کامل و محفوظ از راه هند وستان و عراق الی ترکیه و از آنجا به ممالک شان برگردند به این ترتیب مستخدمین المانی و ایتالوی به تاریخ ۷ - ۸ عقرب از کابل عازم پشاور گردیدند و روز ۸ - ۹ عقرب سرحد افغانی را عبور کردند. (۱)

جرگه بعد از استماع بیانات چنين تصویب نمود :-

(تصویب لویه جرگه ۱۳۲۰ نحمده و نصلي علی رسوله: الکریم الحمد لله رب العلمین و العاقبت للمتقين . ما نماینده گان ملت افغانستان به موجب اختیار اینکه از موکلین ما به ماداده شده است و برای لویه جرگه به کابل آمده ایم بعد از آنکه بیانات عالیقدر رجالت مآب و وزیر خارجه را راجع به گذارشات عالم و جریانات سیاسی افغانستان امروز استماع و در آن غور و دقت نمودیم بیان میداریم که، خط مشی سیاسی که حکومت تاکنون تعقیب نموده مطابق آرزوی ما بوده... لذا ما نماینده گان لویه جرگه

سیاست بیطرفی کاملی را که تا حال نگهداشته و در آینده هم به طور قطعی و محکم نماید تصدیق می‌نمایم. افغانستان میخواهد در ساحه صلح با دول معاهد و مخصوصاً همسایه‌گان خود زندگی کند، مانهایندگان به موجب اختیار اینکه از موکلین خود داریم این امر را به صورت قطع و حتم بیان میداریم که ملت افغانستان حاضر نیست هیچ خواهش و یا مطالبه‌ی را که مستقیم و یا غیر مستقیم متضاد شرف و عنعنات و استقلال تام ما باشد و از هر طرفی که باشد مورد بحث ماقبول قرار دهد یعنی به هیچ حکومت خارجه و به هیچ صورت و بهانه اجازه و موقع داده‌نخواهد شد که تمام و یا حصه از مملکت افغانستان را اشغال نماید یا برای مقصد عسکری از زمین و هوایی مملکت محبوب ما استفاده کند و یا کدام امتیازی در دوران جنگ از ما خواهرش نماید قطعاً لازم ننمیدانیم که حکومت ما بایکی از دول خارجه داخل معاهد جدید شود که سیاست بیطرفی مملکت ما را اخلال نماید و همچنین به هیچ حکومت به هیچ صورت موقع داده‌نی‌شود و نه خواهد شد که به کوچک‌ترین حقوقی که در معاهدات افغانستان و در حقوق بین‌المللی برای یک مملکت - مستقبل که افغانستان هم یکی از آنها است معین شده است متصرفات و - مداخله نماید، علاوه بر آن افغانستان حق داشته و حق دارد حق خود را محفوظ خواهد داشت، که با هر مملکتی که میخواهد روابط سیاسی خود را نگهداشته و در آینده هم روابط سیاسی خود را قایم کند ما نمایندگان ملت افغانستان به موجب اختیار اینکه از موکلین خود داریم بر خط مشی فوق فیصله قطعی و حتی مینمایم.

ملت افغانستان هیچ وقت زیر بار یکی از حکومت‌های خارجه نه رفته و نه خواهد رفت همیشه زندگی آزاد نموده و در آینده هم آزاد و مستقل زندگی خواهد کرد ملت افغانستان بعون الله تعالی متحد حاضر مستند که - حقوق خود را با تمام قوای مادی و معنوی تار یختن قطره آخرین خون خود محافظه نموده باشرف زیست و حیا نمایند (یوم پنجشنبه ۱۵ عقرب ۱۳۲۰ = ۱۹۴۱ م.

دو همی عمومی شخړی که څه هم په دغو مناسباتو کی څه ځنډ راوست او - په خارجي بازارونو کی یی د افغانستان د ځینو مال التجاری بیی نکه - قره قول، وریو او داسی نور وکښته راغلی خوبیا هم دسهای - شرکتونو مخصوص ملی بانک د هلو ځلو په نتیجه کی د دغو تاوانو مخ - و نیول سو مخصوص د ملی بانک اقتصادي تشبونو د شوروی سره د تجارتي مناسباتو او افغاني مالونو د تبادلې دلاری دخارجي تجارت یوه څلورمه برخه جوړوله. (۱)

د ۱۹۴۰ کال د اگست د ۲۸ نیتی د تړون له مخی شوروی اتحاد - افغانستان تپنځوس میلیونه متره نخي ټوکر، ۱۱ زره ټنه نفت ۳ زره ټنه سیمت ۶،۵ ټنه قدر او لیزل، او په مقابل کی د افغانستان څخه - شوروی اتحاد ته ۱۰۰ زره ټنه وریو میلیون دانی دقره قول، وزو، وریو پوستونه، کچد، تریاک او نور مالونه صادر سول. دو همی عمومی شخړی په پای کی د افغانستان د شاوخوا سیټ حالاتو د بد لیدلو او په منطقه کی دنور و هیوادونو لکه هند، پاکستان د جوړیدلو او په داخل کی دیو شمیر تعلیم یافته ځوانانو اوروشن فکرانو په کمی او کیفی وضعه کی د تغیرونو راتلو او په اخبرکی د نسبتاً یو قوی مرکزی حکومت د جوړیدلو - له کبله افغانستان و دی ته اړ یا وهڅول سوچی یو دیو کراسی نظام د جوړولو له پاره چی اصلی پر ملی حاکمیت، افغاني ملیت پر تقویه کولو آزادی ساتلو او ملی تمیناتو په سر رسولو ولاړوی اقدام وکړی، له هم دغه کبله سردار محمد هاشم صدر اعظم په ۱۳۲۵ ه ش کال کی استعفا - وکړه او پر ځای یی د هغه کشر میریزی ورور سردار شامحمود خان مقرر سو.

دده د حکومت په لومړي مرحله کې ټول سياسي بنديان خوشي -
سول، د ديموکراسي نارې سوري پورته سوي داو وې
دوري د ديموکراسي، آزادي، ملي شورا او ټنار واليو
د انتخاباتو پيل مه شروع سوه .

ملي اخبارونه لکه انگار، وطن، نډاي خلق، ولس او نور -
راووتل او هغه د ديموکراسي او اجتماعي عدالت په باب مشهور
سو. په دغه وخت کې د افغانستان د اقتصادي اوز راعتي -
تقوي له پاره ديولي پروژو د طرحي کولو له پاره په کار -
شروع وسوه .

د افغانستان او روسيې سرحدې موافقت نامه د -
سردار سلطان احمد خان سفیر او دروسي د -
خارجو وزير مولوتوف له خوا په ماسکو کې په پنځو موادو
او يو پروتوکول امضا سوه (۱۳۲۵ کال د جون ۱ ۲۵) .

دوچکالي او قحطي د خطر څخه د هيواد د لويديځو سيمو د ژغورلو د
پاره امريکايي (موريسن کونډسن) کمپني ته د هلمند او ارغنداو داو
د بندونو جوړولو امتياز ورکړه سو. همداشاني د کابل او ولاياتو
د ښوونې او روزنې دستونزو د ليري کولو له پاره د امريکي د متحده
ايالاتو سره د درو کالو له پاره د ښوونکو د استخدام تړون لاس
ليک سو. د دغور وابطو په ضمن کې د افغانستان او امريکي سياسي مناسب
د سفارتونو په درجه لوړسول او ايپلي پالمر *ELEPALMER* د متحده -
ايالاتو د سفیر په حيث کابل ته راغی. د امريکي او افغانستان پر دغو مناسباتو -
باندي د شوروي اتحاد غېطه راغله او ډول، ډول نارضايتگاني يې ښکاره
کړي چنانچه افغانستان د ۱۳۳۱ کال د ميزان په ۳۱ = ۲۳ سپتمبر ۱۹۵۲ کال
کې د شوروي هغه نوټه رد کړه چې گوندي د متحده هملو د تخنيکي امداد -
متخصصان شوري سرحد ته نژدي نور فعاليتونه کوي.

په افغانستان کې چې د برطانیه او فرانسې څه تعلیمی او اقتصادي خالګاوي موجودې سوي مغه هم امریکایانو ډکې کړې او په دغه طرز العمل سره دغه دواړه هیوادونه متحسین سول، د افغانستان حکومت له اصله په دغه واقعیت پوه وې چې په سیمه کې نور نو د داسې هیوادونو لکه فرانسې انگلستان حاکمیت پای ته رسیدلی او امریکایانو قدرت په څیر په نړۍ او منطقه کې خپل نفوذ له هر پلوه په اثبات رسولی دی.

افغانستان غوښته چې د متقابل احترام، مثبتې فعالیتي بیطرفی او یو ډبل پدچارو کې د مداخلې نه کولو په اصل د ملګرو ملتو د منشور او موازینو د ساتلو سره دروسې سره د یو ښه ګاونډي په څیر خپلو سیاسي مناسبانو ته دوام ورکړي او دروسې د مطلق نفوذ او یا اقمارید وڅخه ځان وساتي. افغانان د خپلې آزادی، ملي خودارادیت او افغاني شغایر و د پاللو سره د زړه له کومې مینه لری د دوی دغه ملي کریکټر دیو لویدیځ پوه

له نظره داسې بیان سوي دی :- (۱۰۰۰ افغانان د لاور، سر سختی، آزادي دوست خلک دي، دوی په مال داری او کرڼه لګیادي، د تجارت او کسب څخه بد وړی او هغو ته په سپکه سترګه ګوري، او هغه دهندوانو او ښاری خلکو مشغله گڼي، جنگ او د اسلحې استعمال د افغانانو میراثه ده، او د دوی یکنواخته ژوند درکود او عدم جنبش څخه راګزوی افغانان په طوائفو او قبیلو ویشل سوي دي چې قبیلوی مشران پر دوی باندي یو - ظالیفوی حاکمیت کوي، د افغانانو په منځ کې د ظالیفوی شخړو او قومي بد بینولو کبله دي چې دوی دیولوی ملت او مرکزی دولت د جوړولو څخه راګرځوي او د منحطو قبیلوی مقرراتو د آزادی په لومړی بندوی (۱۰۰) ددی دپاړ چې افغاني موجوده سیاسی مشران د پخوانو ځینو مشرانو د ملي مصلحته پرته تړونو لکه د لاهور (۱۸۳۸ = ۱۲۵۴ گندمک ۱۸۷۹ = ۱۲۹۹ دیورند ۱۸۹۳ = ۱۳۱۱ هق د پیغور او بدنامیو څخه ځان ونخلاص کړی، نو هغه وخت چې مستقیم استعمار په ۱۹۴۷ کی د آسیا دی سې

خخه و تي او دسي او سيد و نكوته يي د ملي خود اراديت په اساس حقو سپارل، افغانستان هم د پښتونستانو مشرانو سياسي او ملي خود-اراديت غوښتلو قضيه تائيد كړه، د برتانيه او پاكستان خخه يي د-شمال لويدیخ سرحدی ولايت دپاره د دوو نورو حقونو وركولو غوښتنه هم وكړه چې هغوته دی د افغانستان سره د يوځای كيدلو او يا-آزاد دولت جوړولو هم اختيار وركړل سي. د افغانستان له پاره د ايوه د نامردی او د پيغور خبره وه چې د پښتونستانو د آزادی غوښتلو آواز دی د نړی عدالت خوښونكو مانبعوته و نه رسوی، دغه ولس د افغانانو خپل ټبر او سكنی ورو و ژبه، كلتور، ملي افتخارات-خير او شری سره شريك وو، په استعماری دور وكي دوی د افغانستان په ټولو ملي مجاهدو او آزادی غوښتلو مبارزو وكي د نړ او بنځو په-گډون د افغانانو په څنگ كی دریدلی وو، د سر او مال د ښندلو خخه يي هيڅ دریغ نه و كړی، نو اوس افغانستان څرنگه كولا ي سوجي ددوی د سرنوشت ټاكلو په ملي مجاهد وكي د يو ساده نندارچي اوبی تفاوته سياسي موقف اختيار كړی او تاريخی بد نامی و منی. (۱)

څرنگه چې د ملي خود اراديت غوښتلو حق د استعمار په زیان تمامید ه نود هغوی سرنوشتی ي په يو جعلی رفرندم ددوی د خوښی پرته په يوه بل بیگانه هیواد و تړی، د بل پلوه چې په منطقه كی د يو تاريخی او قوی افغانستان په وجود راتلل د استعماری آمالو په گټه نه تمامیدی-نو غوښتنه يي چې گاونډی هیوادونه يو وبل ته دومره سره بد بین او مخالف كړی چې ملي او سياسي هیلې يي يوله بله تصادم وكړی او-

د يو ایدو ایند رول په وجود راسی.

سرحدی افغانان ددی دپاره چې پاكستان ته خپله وفاداری او دوستی په

ثبوت و رسوی او دخپلو آزادی غوښتلو د احساساتو څخه یی مطمئن کړی د پاکستانیانو د ملی آملو او قومی خیالاتو د پسر رسولو په لار کی دکشمیر د ملی خود ارادیت په مسله کی یی د پاکستان په طرفداری په نره ودریدل او په دی لار کی یی هر د ول مالی او ځانی قربانی ومنلی .

د پاکستان سره چی د قبایلی آزادو پښتنو مرسته د دوی د ملی خود ارادیت په هکله کومه عملی گټه ونه رسوله افغانستان د ۱۹۴۷ کال د نو مبر میاشتی په پای کی د قبایلی پښتنو د سیاسی نهضت د مسلئ د خیر لو په موضوع کی د کابل څخه سردار نجیب الله تور وایانا د خارجه وزارت سیاسی معین کراچی ته د پاکستان د مشرانو د لید لوله پاره واستاوه ، د دغو لیدنو کتنو په نتیجه کی د پاکستان قائد اعظم محمد علی جناح هغه ته د پښتنو نستانو د داخلی آزادی وعده ورکړه . د دغو مراجعاتو او مفاهمو څخه څرگندی چی افغانستان د آزادو قبایلو پښتنو د سرنوشت ټاکلو مسله د پاکستان سره د اسلامی ورور ولی ، ښه گاونډی توب ، صلح او سلم د لاری حل او فصل کول غوښتل ، خود دغو دواړو هیوادونو د اصلی غلیمانو په تونگ دغی مسلئ ته د حل لاره ونه موندله سوه اونوی سیاسی او نظامی ناآرامی ځنی را پیدا سوی .

ځینی لیکوال او محققین د قبایلی آزادو پښتنو د سرنوشت ټاکلو مسله یو خارجی تحریک گڼی تر دی حده چی حتی د خودکش او بیگانه پرستی په احساس دلاهور ، گندمک ، دیورند جبری ترونو ته هم د مشروعت او قانونیت ښه ورکوی او وای چی د دغو معامدو د اعتبار له مخی د پښتنو د آزادی غوښتلو د احقاق څخه دی هم سترگی پټی سی ، د مغلگی پر کلی د پاکستانی الوتکو د بمباری (۱۹۴۹ کال جون) او داسی نورو ناوړو سیاسی او نظامی ناآرامیو د دوام په لړ کی د افغانستان په تاریخ کی د ۱۹۵۳ کال راتگ زیات د توجه وړ و . د دغه کال په میس کی دری داسی غیر مترقبه پښینی و سوی چی د دغه هیواد ټولی چاری یی تر اغیزی لاندی راوستی . د دغو پښنو څخه یوه

د امریکې د متحد ه ا ضلا عو په انتخاباتو کې د جنرال ایزن هار G. EISENHOWER د جمهور رئیس او جان پاستر دالس JHON FOSTER DULLES خارجو وزیر تامل کیدل و. د دالس یوه سیاسي طرحه دا وه چې منځنی ختیځ او د نړۍ په ځینو نورو حساسو برخو کې دې د دفاعي پاکتونو په جوړیدلو سره د شوروی اتحاد د پراختیا غوښتنې او تحریکا تو مخ و نیول سي، - دوهمه طرحه یې پاکستان، ایران، عراق او ترکیه دې د یو دفاعي سازمان جوړولو ته اړکړه سي او د امریکې د متحد ه ا ضلا عو له خوا دې حمایت کړه سي، د سټالین د ژوندانه په دوره کې د شوروی اتحاد جنوب ته پراته هیوا دونو طبیعي او سیاسي موقعیت ته چندان اهمیت نه ورکول کیدی، حتی په ۱۹۴۵ - ۱۹۴۶ کې یې په ایران او ترکیه کې د پرشاتللو زیانونه هم وگالل، - همدا شان یې د ملگرو ملتو د تخنیکي مرستو په پر وگرام کې برخه نه اخسته، - په دې وخت کې د شوروی اتحاد زیاته توجه داروپا ختیځو هیوادونو ته گرزیده، هغه وخت چې سټالین مرسو د دغه هیواد نوی مشرانو د بورژوا نیشنلزم په مخالفت ځان راوخوځاوه، ملی حکومتونه یې د کمونست گوندونو د جوړولو او حمایت کولو سره کمزورول او یا له منځه وړل دهم دغو توطیو په لړ کې یو روسی انجینر افغانستان ته راو تښتیده او دلی - سلمان سو او یوه افغانی نجلی یې واده کړه، د افغانستان حکومت - هغه ته په زړه پوری ماموریت ورکړ، وروسته افشا سوچی هغه په - تاشکند کې د شوروی اتحاد د جاسوسی د شبکې د یو ماموریت غړی و بله پېښه دا وه چې د ۱۹۵۳ کال په سپتمبر کې د افغانستان صدر اعظم سردار شاه محمود غازي د فامیلی لانجو داخلي ډول، ډول فشارونو - او منطق د حالاتو د ژر، ژر بدیدلو له کبله استعفا وکړه او پرځای یې ۴۳ کلن وراره سردار محمد داؤد وټاکل سو، دې یو وطن پرست، د عیاشی او رشوت خوری څخه مبرا افغان و.

کرباس پوشهای برهنه پا دده دشخصیت په هکله لیکي :- (.... محمد داؤد

شخصی مسلمان و نهایتاً با تقوا بود، ولی هیچ گاه اورا نمیتوان یک - مسلمان متعصب و بنیادگر نامید، زیرا او عقیده بی هرکس را نزد خود شخصی و مورد احترام می پنداشتند، او در حالیکه مومن و خدا پرست بود، از طبقه روحانیون و علماییکه از نفوذ خود و وابستگی با پاکستان در امور مملکت بهره برداری میکردند، سخت گیر و از فعالیت سیاسی آنها جلوگیری میکردند، او در حالیکه طرفدار اقتصاد رهبری شده بود، در عین زمان زمین داری و سرمایه داری خصوصی را تشویق میکردند اما ملائکین و سرمایه دارانیکه به خود آرز گاه، و بار گاه و تظاهر به فیودال - لزمه را میکردند، محمد داؤد به اینها نظر خوبی نداشتند، آن سرمایه دارانیکه قبل از سال ۱۳۳۲ دارای نفوذ و قدرتی در افغانستان به - شمار می آمدند، در ده سال حکومت محمد داؤد به صورت نسبی نسل جوان شان به ذهنیت گذشته گان خود تربیه شده نه توانستند و خود آنها رفته، رفته گوشه گیر و خانه نشین و یا به کارهای مفید اجتماعی، اقتصادی اشتغال ورزیدند، از آنرو در حکومت محمد داؤد تقریباً پایهای فیودالزم رو به پاشیدن گذاشته بودند، محمد داؤد در حالیکه خودش از قبیله - پشتون و خاندان سلطنت بود، هرگز به فامیل و قبیله خود سمتی مذهبی - ولسانی را مردودی نشمردند، درجه تحصیل، پاک نفسی، و وطن دوستی معیار پیشرفت اشخاص بود که محمد داؤد به آنها نزدیکی و دوستی - داشتند... محمد داؤد در دوران حکومت خود به آرزوی با اعتبار ساختن بیشتر مقام شاهی و بالا بردن موقف خاندان محمد نادر شاه - تاجاییکه توان داشتند کوشید... او در تابستان ۱۹۵۸ = ۱۳۳۷ که نظام شاهی عراق به جمهوریت تبدیل شده بود از انفکاسات آن میان مردم از من (داکتر محمد حسن شرق) پرسان کرد من در ضمن اظهار خوشی مردم علاوه نمودم که شاید مردم افغانستان از - پکت بغداد و از حکومت جا برانه (نور سعید) بغداد به ستوه -

آمده باشند و به آمدن جمهوریت خوشی زاید الوصفی نشان دادند. اما محمد داؤد ما فی الضمیر مراخوانده بود در باره گفته هایم - تبصره نه کرد، و علاوه نمود، داکتر تو باید متوجه باشی که در یک نظام شاهی ماموریت داری و هر گفته تو را دیگران به گفته هایم تعبیر میکنند، من از خاندان شاهی هستم و به اعلیحضرت احترام دارم عرض کردم، آیا کاری را انجام داده ام که برخلاف اراده شما باشد، شما میدانید که من هم شاه را دوست میدارم گفت متأسفانه اطرافین شاه، شاه دوستی شما را باور ندارند، واقعاً آنچرا که نه باید می گفتم گفته بودم، موضوع را با سید عبداللہ وزیر داخله در میان گذا - شتم، گفت کاری خوبی نه کردی خداوند ترا در حفظ خود داشته باشد. دیگر آرزوهای خود را در باره تغییر نظام همیشه در زوایای تارک قلب خود پنهان می داشتم، محمد داؤد با مخالفین شاه مخالف می بودند. اما به لطف خویش گستاخی مرا بر اینم تکرار نه کردند، محمد داؤد آزادی مفکوره در چوکات شاهی مشروطه محترم می شمردند اما از عقایدیکه - باشندلزم و مذهب در تضاد بود نهایت نفرت و عقیده داشت که - پیروی از چنین نظریاتی میتواند وسیله تباہی و بربادی افغانستان و مردم نجیب آنرا فراهم آورد، وزمینہ مداخله قدرتهای بزرگ در افغانستان مساعد نماید (۱۱۱)

سردار محمد داؤد غوثیته چی دافغانستان خخه یومترقی دسیاسی، اقتصادی، اجتماعی یلوہ پر خپلو پښو ولاړ هیواد جوړ سی، پد - هیواد کی افراط و تفریط ورک شئ دژ وندان په وسیلو کی دمنظمواقتصادی اوسیاسی پلانوپه جوړولو سره تعدیلات راسی لکه چی ده دخپلی سیاسی واقتصادی پالیسی دخرگند ولوپه ویناکی دافغانستان

۱۱، داکتر محمد حسن شرق - کرباس پوشهای برهنه پا - صفحه ۶۳-۶۴-۶۵ -

ملی شور ادا سی مخاطب گره :- (... باید ایمان و عقیده را در ذهن خود نگهداریم که حق داریم به حیث یک ملت درین دنیا شرافتمند زبست کنیم و اگر ایمان و عقیده ما به مشروعیت عقیده و قدسیت اعمال ثابت و تزلزل ناپذیر است ، به یاری خداوند بزرگ دیر یا زود به این هدف رسیدنی هستیم) .

همدانشانی ده دخیل اقتصادی خط مشی په هکله وویل :- (... خط مشی اقتصادی حکومت من به اساس فعالیت و تشبهای خصوصی داخل - چو کات منافع عمومی مملکت و رفاهیت عامه آزاد خواهد بود و درسم - اقتصادی آینده کلیه نیروهای اقتصادی مملکت در قسمت تشبتهات اقتصادی و عمومی طوری به حرکت و دوران آورده خواهد شد - تا حتی الا مکان تمام طبقات به صورت عادلانه از آن مستفید شده بتوانند ، سپس برای هماهنگی تمام فعالیت های اقتصادی مملکت لازم است از طرف دولت که متکفل منافع همه طبقات مملکت میباشد رهنمایی به عمل آید) .

دده په لومړی پنځکلن اقتصادی پلان کی دکړنی ، اوبولگولو ، نقلیاتو مواصلاتو ، مخابراتو ، اجتماعی خدماتو ، کانونو ، صنایعو ، تجارت ، پول اوبانکداری ، مالی چارو د اصلاح ، ساختمانی او عام المنفعه پروژو دپه سر رسولوله پاره د لومړی حق ورکړه سوی و . ده د افغانستان دگوبنه گیری اوتجر ددعنعنوی سیاست څخه د نیکمرغه اوهوساژوندانه کولو په هڅه مخ واراوه ، پدی - وخت کی برتانیه د افغانستان دگاونډیتوب څخه تللی وه اودهغی پرځای دوه هیوادونه دپاکستان اوهند په نامه جوړ سوی وه . روسانو هم داستعمار سره د مخالفت او مستضعفو ملتونو د ملی خود ارادیت د حقوقو احترام کاوه سردار محمد داؤد پرافغانستان باندی دشوروی اتحاد دنه برید څخه هکله ډاډه و اوداورته څرگنده

وه چې پاکستان او هند هېڅکله شوروی روسیه نا آرامه ساتلای نسي او شوروی اتحاد هم هرکله د ملگر و ملتو د مناشيرو، جهاني اعلاميو، او په نړۍ کې د صلح او سلم ساتلو او د هيوادونو د ملي خود اراديت سره په ټينگه علاقه بنکاره کوله، دا استعمار او پر دو مخکو د اشغالولو په مذهب کې يې اعلاميې خپرولې، د دغه سياسي تفسير په لړ کې آر نولد فلچر، امريکايي پوه هم د افغانانو د پوهې او زيرکي په هکله په خپل کتاب — (افغانستان های وی آف کانکوېست کې ليکي :-

AFGHANISTAN HIGH WAY OF CONQUEST)

(... د سياست له پلوه افغانان هرڅه چې دى خو ساده نه دي، هغوى د تيريو پېنو و شکلونو پو هيزي چې دغه تيرى شوروی اتحاد د خپل کمونست گوند و نو د کنترولولو دلاری ممکن گرزوی، هغه وخت چې د سردار محمد داؤد څخه په دى موضوع کې پوښتنه وسو د صدر اعظم په حيث يې وويل :- څوک به د چکو سلواکيا په حال خبر نه وي؟ صدر اعظم او نور پوه افغانی مشران په دى عقیده وه چې دروسى سمدستی اولاس په لسټونى خطر نسته، ځکه زمونږ په هيواد کې کمونست گوند وجود نه لري، دلته يو قوی دولت چې پو ليسي سستم يې لارښوونه کوی قايم دى، او هېچا ته دېر دو په گټه د فعاليت کولو زمينه نه برابري د کارگرو په نامه دخوزرو کارکوئکو پرته چې هغوى افغانان او مسلمانان دى او دخپلو ملي او قومي شعایر و سره سخته مينه لري څوک يې په مشکل دکمونزم په لومه بند ولای سي. افغانی خبير مشران په يقينى توگه دى نتيجه ته رسيدلى وه چې په آسيا کې کمونستی لارښوونې په اصل کې د مایوسو روشنفکرانو او د هغو قشرونو له خوا څخه پرمخ بيول کېږي چې هغوى نسي کولاک په حکومتی چارو او يا مهمو مؤسساتو کې د قناعت وړ وظيفه وموې. دغه کسان بشرى بد مرغیو دکمونزم ولمنى ته ولاس - اچولو ته مجبور کېږي دى. افغانی مشرانو د دى احساس کاوه چې -

افغانستان دکمونزم لږ ضروری عناصر لری، زیاتره افغانان غریب دی او د افغانانو د ژوندانه سطح کښته ده، که څه هم دغه هیواد میڅکله - سخته لویزه نه ده لیدی، هلته په شتمنی، قدرت او ټولنیز موقف کی زیات توپیر موجود نه دی، خو دغه توپیر ونه دنور و آسیایي هیوادونو د - توپیر ونو په پرتله لږ څرگندیږی. د مثال په توگه د افغانستان یو عادی اوسیدونکی د ایرانی او هندی تبعه په نسبت چی په عینی اقتصادي موقف کی وی د ملی غرور، وطن دوستی، میرانی او قوی کلتور له منځی زیات توپیر لری. لنه و داچی افغانان نه له هغوی و زلو جمعیتو نوسره چی په خورازیانو آسیایي بناوونو کی یی گڼه گوڼه جوړه کړی او نه له هغه ځانگړی تاییک بزگر سره چی د غاصب فیوډال او د منحنیو پیروی د - فیوډالانو د ظلم له امله د ناامیدی او ټیټوالی احساس کوی مقایسه - کیدلای سی په خپله افغانی شعایر دلوی، تکبر او بی عدالتی څخه ښه نه وری، د قومولوی او برابری اصول هرکله تائید وی، نو کمونزم د دوی د ملی ژوندانه اډانه او تاد اوچی اسلام او افغانیت دی نسی تخریبوالی په داسی حال کی چی د سردار محمد داؤد د حکومت پولیسې تنظیم هغوی تر سخت کنترول لاندی نیولی وه، افغانانو یو ازی د امریکا یا نوڅخه - گیلد درلوده چی دوی د هلمند په ناو ه کی په بی ځایه پانگی لگولو لگیا دی او هغه څه چی د امریکانو څخه په پور اخلی هغه پیسی د امریکایي مستخدمینو په معاشونو، لوازمو او تامیناتو کی بیرته لگول کیږی. څرنگه چی په دی وخت کی د منطقی حالاتو او سیاسی اوضاعو ژر، ژر تغیر خور، نو افغانستان دخپلی خپلواکی، دخاوری د تمامیت او ملی امنیت ساتلو له پاره مجبور سو چی د امریکې څخه دخپلو لښکر و د تجهیزاتو له پاره پور وغواړی، افغانستان د دوولسو دوه وزره الوتکو او څو زره سنایدر - لی اینو فیلد *SNYDER AND LEEENFIELD*. زرو توپکونو بل څه نه درلودل، خو امریکایانو د افغانستان د دغی

نظامي غوښتنې څخه ده وکړه نه چې پر خپل ګاونډي هيواد پاکستان يې امتحان کړي ، افغانستان د امريکي څخه تر هغو مخ وانه راوه خو هغه هيواد د افغانانو د هيلو مخالف هيواد ته د اسلحو او نورو مرستو په ورکولو سره جدي اقدام ونه کړ . د لاسخپي هغه يې د بغداد او مرکزي سازمان يعنې (سيا ته) د پکتونو شاملولو سره دومره قوي کړ چې د افغانستان - خاوري او ملي خوداراديت ته يې سخت ګواښ متوجه کړ . همدا شان هغه مرستې چې افغانستان ته د څلورم نمبر پر وګرام — (POINT FOUR PROJECT) .

او وروسته د بين المللي همکاري د ادارې د پر وګرام له مخې ورکول کيدی د هغو مرستو څخه چې ايران او پاکستان ته ورکول کيدی زياتی کمی وی د مثال په ډول تر ۱۹۵۹ کال پوري افغانستان د تخنيکي همکاري په برخه کې تقريباً د شپږو ميليونو ډالرو په انډول مرسته تر لاسه کړی وه ، پداسې حال کې چې ايران او پاکستان هريوه ته د لسو ميليونو ډالرو څخه زيات مرسته ورکول سوي وه ، افغانستان د عايد اتو له نظره له ايران سره چې د خپلو تېلو څخه يې په لاس راوړه او د هغو پر مخنيایې پر وګرامونو له نظره چې د انگلسانو په مرسته په پاکستان عملی کيدی د پرتوپير درلود چې د غوتوپيرونو د افغانانو پر سياسي او اقتصادي - وضعه باندی ناوړه اثر ښندی ، د دغو بد بينيو او عدم همکاريو په لړ کې پاکستان يو يونټ اعلان کړ او پښتانه مشران يې ټول جيلونو ته - وليزل . افغانستان د ۱۳۳۵ کال د حمل په شپږمه (سيا ته) دغه - ادعا رسماً رده کړه چې د پورند لين د افغانستان او پاکستان - سرحد دی . په دغه عمل سره د شمال لويديځ ولايت ټول تاريخي فرهنگي او ولسي اصالتونه له منځه يووړه . سوه او دهنی سيمي او - سيدونکي تر ډول ، ډول کړ او نو لاندی راوستل سول ، ځيني لیکوال د صوبه سرحد او آزادو پښتنو د سرنوشت ټاکو مساله

یو خارجی تحریک گئی او وای پی دایو انجام شده بین المللی مقرر ده او باید صرف نظر کنی شوی وای، خو خرنکه پی تاریخ شاهد دی دسرحد دپښتو دملی خو دارادیت تا کلو مسله نومی او خارجی تحریک نه دی پی دپاکستان دجوپید لو سره رادمخه سوی وی بلکه دغه مسله دانگیسانو داستعمار او افغانی یولو اکانو تر منج د مخالفت مهم تکی و :-

امیر دوست محمد د افغانستان پاچا د سرحد د پښتو دملی خودارادیت د حق د ټینگار په مناسبت دانگیسانو سره په مخالفت لگیا و چنانچه په پېښور کی یوانگیس کمیشنر پی (هر برت ایو ورد) نومید په ۱۸۵۷ کی خپل یو ملگری ته پی (پیتر لمسدن) نومید دامیر دوست محمد خان د احتجاج په باره کی لیکلی دی (راته گران پیتر لمسدن! د کابل امیر دوست محمد خان زما سره ددی خای د سرحدی قبایلو په باره کی یوه سیاسی جگړه شروع کری ده او ادعا کوی پی دغه ولس د هغوی سره قومی او ملی ارتباط لری، دی غواری پی دانگیس حکومت د هغوی سره په هیڅ دول معامله کی مداخله و نه کری...) همدغه راز امیر دوست محمد خان په پېښور باندی دسیکانو د مداخلی او سلطی په ضد د افغانستان د پاچا په حیث درنجیت سنگه په خلاف د جگړی کولو له پاره د افغانی لښکرو سره خپله پېښور ته ولاړ.

امیر شیرعلی خان هم د آزاد سرحد د پښتو سره خپل ملی او تاریخی علاقیت ساتل، او د شهزاده عبداللہ جان د ولیعهدی د مراسمو په جشن کی د هغو مشران او روحانیون پرکابل ته راغونښتی وه، امیر - شیرعلی خان په خپله یوه تاریخی بیانیه کی د آزاد سرحد پښتو ته داسی وایي :- (ملکانو، مشرانو! تاسی ته دی معلومه وی پی زه ستاسی د ملک د اخستلو مقصد او خیال نه لرم، مون ته خدای د یرقوت لوی ملک او پاچاهی شوکت را کړی دی، نو ددی خبری زیات بیان ته حاجت نسته، خو زما معرض صرف او یوازی دادی پی تاسی زما -

پښتانه وپرونه ياست او موبز سره يو افغان قوم يو، وينه مو سره شريكه ده، نن د دنيا قومونو ترقي وكړه او د علم او ترقي په برکت په دنيا كې بڼه نوم لري، تاسو هم د علم او پوهې د غښتلك كار ته توجه وكړي او خپله گټه اوزيان وپيژني زه كه څه هم په تاسو كې پاچايم، خو په قوميت كې ستاسو قام يم او تاسو زما قوم او ورونه ياست، نومانه په كار دې چې زه تاسې بڼه او نيك كار ته متوجه كړم، د افغانستان دا سلطنت زموږ او ستاسو شريك دى، او بايد چې موږ او تاسو خپل ځانونه هير نه كړو او يو بل پر دې ونه گهو تاسو هم بايد په خپلو منځو كې بې اتفاقي او تر بگني وركي كړي (۱۰۰) (۱)

امير عبد الرحمن خان د ديورند سرحدى كړ بڼه په منطقي ډول نه وه تايد كړى، هغه وخت چې انگلسانو د كوزك په غزه كې د او سپني د خط ټول ايستى، ده ويلې وه چې دا ټول د هغه خنجر په شانې دى چې زما په زړه ننه استل كېږي، د دې دپاره چې كوم ځواب يې ودى اقداماتو ته وركړي وي خپلو پوستو، سرحدى وظيفه دارانو ته يې په وزيرستان كې د پرمختگ امر وكړ، د توريو او كورمه لاره يې تر تهديد لاندې ونيوله، اوريديان يې تر خپل نظارت لاندې راوستل د مهمند و- قبيلو سره يې خپل ارتباط تينگ كړ. سر فوايز ټټلر په خپل اثر — افغانستان كې ليكي:— (۱۰۰) د خط د تيريدلو په تقاطو چې د نقشې له مخې د مځكې پرمخ نه دى څرگند امير د دې كار دليل دادى چې د هغه- د ير جزئيات يې نه دى منلې او دا د ديورند خط تر ننه پورې غير معين او نا كامل پاته سو.

د امير حبيب الله سراج الملة و الدين د سلطنت په دوره كې د آزادو قبيلو سره د خون شريكې او ورورگلوې د علايقو په بنا د وستانه او د خپلوې مناسبات پالل كيدل او په سياسى مهمو مسايلو كې دهغوى سره مشوره كيده لكه چې ده په كال ۱۹۱۵ = ۱۲۹۴ هـ ش كې د سرحدى

افغانانو یو پنځه سوه څلویښت کسيزه لويه جرگه چې په هغې کې یوشمیر مشهور و ملی مشرانو ملایانو اور وچانیونو لکه د اسلامپور پاچا، (دهی د ملا نجم الدین اخند زاده مازون) د لوگر د موسمی ملا محمد جان د ملا فیض محمد اخند زوی (د صوات د ملا عبدالغفور مازون) د تگاو ملا حمید الله (دهی د ملا صاحب مازون) د لغمان د تیرگر یو پاچا (دهی د ملا صاحب مازون) د برون میا صاحب، د حصارک میا صاحب دهی استاد شمس الحق صاحب، حافظ جی د صوفی صاحب زوی، ملا محمد مرید، ملا عبدالغفار، شیخان صاحبان او د شوبازار د حضرت مجددی زامن او نور وگړی ووشمیر دی. په لومړی عمومی جنگ کې یی د افغانستان خارجی پالیسی یوځل بیا تثبیت کړه.

د اعلی حضرت امان الله د سلطنت په دوره کې د سرحدی قبایلو سره د افغانستان سیاسی او فرهنگي علايق ورځ په ورځ مضبوطه کیدل او د آسیا په دی سیمه کې یی د مسلمانانو د آزادی او ملی خود ارایت جنډه پورته کړی وه.

د اعلی حضرت محمد نادر شاه غازی د سلطنت په دوره کې د سرحدی قومونو سره ډیر دوستانه علايق پالل کیدل، ده د افغانستان د ملی شورا د لومړی غونډی ۳۱۰ ش کال د سلطان په افتتاحیه ویناګی په دی مناسبت داسی وویل :- (۱۰۰۰ کولای سوچی و وایو سرحدی اقوام او موږ د مسلمانی او قومیت د لحاظه یوشی یو، بنیایې چې بریتانیه به له افغانستان سرحدی اقوامو همدردی او د سرحدی اقوامو سره د افغانستان همدردی د ډیرو وړاندی کولو څخه لیدلی او تجربه کړی وی موږ میڅ ډول له دغی همدردی څخه انکار نسو کولای ځکه چې د سرحدی اقوامو پریشانی به ضرور پر افغانستان اغیزه کوی، له دی کبله د سرحدی اقوامو نیکمرغی او آراهی هر-

وخت زمون آرزو او خواش دی .

همد اشانی محمد ظاهر شاه د ۳۲۶ ش کال د افغانستان د خپلواکي د جشن په ویناکی په دی هکله داسی وویل :- (موز د آزاد و قبایلو - د سر نوشت څخه بی علاقه نسو پاته کیدلای او دوی ته باید بی له قید او شرطه د خپل سر نوشت د تا کلو حق ورکړه سی .)

په دغه تاریخي او حساس وخت کی د شوروی اتحاد د کمونست گوند عمومي منشي (نکیتا خرو سچف) او صدر اعظم (بولگا نین) د ۱۳۳۴ کال د قوس ۱۵-۱۸ د هند د سفر څخه وروسته کابل ته رادعوت سول او د خبر و اترو په ترڅ کی یی د افغانستان د پرمختیایي پروژو د تکمیلولو له پاره سل میلیونه روبله پور، پنځوس د حمل و نقل وسیلی او د افغانستان د پاچاله پاره یی د سپرلی یوه ایوشن الوتکه و بڅښله، افغانانو که څه هم دغه مرستی دیوښه گاونډی توب اوبی غرض نیت په توگه و منلی ، خو په حقیقت کی دوی دومره زیاتو مرستو ته اړتیا، نه درلوده، ولی چی د دوی دغو بنسټی او په کاراچولو څخه د پیری زیاتی وی . د دغو مرستوله کبله دیوشمیر شوروی تخنیکرانو، انجینرانو او نورو سیلو درانگ لاره خلاصیده . د دغو پورونو پواسطه افغانانو خپل لومړنی انکشافی پنځکلن پلان اعلان کړ او په هغه کی ټول اقتصادی سکتورونه شامل وود د دغو پورونو څخه په سلو کی ټولو څلویښت دکرنی په سلو کی ۲۸ د حمل و نقل او مخابراتو په سلو کی ۱۳ د ټولنیزو خدمتونو او روغتیا په سلو کی ۱۳ دکانو او پاته برخه یی داوبو لگولو ، برق ، نفتو پلټنو په پروژو کی وگیدل . همد اشانی شوروی د افغانستان د اردو د تجهیزولو سوال ته مثبت جواب ورکړ او د حربی بنوونځیو او پوهنځیو یوشمیر متعلمین یی د تخنیکي او فنی زده کړوله پاره شوروی اتحاد ته ولیزل ، اود هغه هیواد یوشمیر نظامی او تخنیکي مشاورین - افغانستان ته راغلل ، دغور و ابطو د پاکستان او امریکي مناسبات -

د افغانستان سره خبره پر کړل، د اجتماعي او اقتصادي مرستو لارې يې بنده کړه چې د هغو په نتيجه کې د افغانستان او پاکستان ترمنځ د ډوډوله ځله سياسي روابط وشلیدل، د داسې بنديز و نو له کبله افغانستان قهراً مجبور سوې چې خپله ټوله اقتصادي او سياسي تکیه پر شوروي اتحاد وکړي، په دې ترڅ کې د افغانستان پاچا د ۱۳۳۶ کال په سرطان کې - روسيې ته سفر وکړ او هغه حاضره سوه چې د افغانستان سره به د تیلو په تلاش کې مرسته وکړي او د سرحدی شخړو او مشترکواوېو د استعمال له پاره به یو خاص کمیسیون وټاکي.

دغو عواملو او د کورني دغرو اختلاف نظر لرلو د فشار په وجه د سردار محمد داؤد حکومت له منځه ولاړ، د هیواد مشهور سیاست پوه بناغلي ولسیار په خپل اثر (تفاوت های اجتماعی و تضادهای اقتصادی) کې په دې هکله داسې لیکي :- (.... در او اخیر دوره پلان گزاری اقتصادی و اجتماعی روابط افغانستان با حکومت نظامی - پاکستان بالای قضیه پښتونستان و خو خود ارادیت پشتونهایتره گردیده و محاصره اقتصادی افغانستان توسط حکومت نظامی - پاکستان که از طرف دول اعضای پیمانهای سیاتو، سنتو پشتیبانی میگردد امور ساختمانی و پیشبرد پروژه های اقتصادی کشور را با مشکلات و موانع جدی مقابل ساخت و با آغاز و ساطت حکومت اتازونی و میانجی گری شاه ایران و تعیین سفیر جدید امریکا در افغانستان، مخالفت و عدم همکاری قدرتهای اقتصادی - انحصاری و ارتجاعي با حکومت، افزایش کمر بودجه، اتکاروز افزون مصارف دولت بالای نشر نوت، توسعه تورم پولی، محدود شدن کمک های اقتصادی و مالی خارجی، ظهور اختلاف نظربین اعضای حکومت که مشکل از بیرون و کراتها، ارستو کراتها و عده - از تحصیل یافته گان بود، و هم فکری و همکاری عملی را در بین -

اعضای کابینه به منظور پیش برد و دوام احداث پروژه ها و پروگرام های اقتصادی و اجتماعی تقریباً ناممکن میساخت ، دستبرد ها در برخی از پروژه ها بزرگ ساختمانی ، انتخاب چهره های جدید در شور و عدم ارتباط مستقیم فکری و تبادل افکار بین حکومت و حلقه های روشن فکر و فقدان شرایط مساعد اجتماعی و اقتصادی به منظور مساعد ساختن زمینه جهت استخدام و جذب افراد روشن فکر و تحصیل یافته در دستگاه دولت و عدم توافق روابط اجتماعی با تحولات سریع تکنالوژی و اقتصادی از جمله عواملی می باشد که - استعفی حکومت سردار محمد داؤد را به میان آورد و به تاریخ ۱۸- حوت ۱۳۴۱ طی یک اعلامیه در التحریر شاهی اعلان شد که - اعلیحضرت معظم صمایونی استعفای سردار محمد داؤد صدر اعظم را قبول و بناغلی به اکبر محمد یوسف را برای تشکیل حکومت جدید مامور فرمودند .

دردار محمد داؤد استعفی متن :- دالقابو وروسته ۱۱ حوت ۱۳۴۱ .
 نه سال قبل به ماه میزان بود ، که اعلیحضرت شما اعتماد فرموده و طیفه صدارت عظمی را به این جانب تفویض نمودید ، در همان وقت اگر به یا حضور شما باشد عرض کردم ، که ممکن اعظمی الی سه سال بتوانم این وظیفه سنگین را ایفا نمایم ، در ظرف این مدت واقعاتی به میان آمد ، که مجبوراً دوام را به وظیفه ایجاب میکرد ، مخصوصاً شروع و تکمیل پلان پنجساله اول که همه ما اخلاقاً خود را به اجرای آن مقابل مردم افغانستان مؤظف میدانیم ، - بیشتر سبب شد که مدت طولانی تری از آنچه لازم بود و - تخمین کرده بودم به این وظیفه بمانم . پلان پنجساله اول انکشافی مملکت با تمام نارسائیا و مشکلاتیکه در برداشت تاجا ئیکه استعداد شخصی ، قدرت مالی مملکت و سیاست داخلی و خارجی افغانستان

اجازه میداد و ایجاب میکرد حتی المقدور کوشش به عمل آمد تا -
فی صدی بیشتر آنچه در پلان پیش بینی شده بود به پایه تکمیل برسد
و خداوند بزرگ را شکر گزارم که آن پلان به همکاری صمیمانه مردم
نجیب افغانستان و مساعی و زحمت کشتی مامورین مؤظف یکینم سال
قبل به پایان رسید، پلان دوم طرح و از ده ماه به این طرف کار آن
آغاز گردیده که امیدوارم باز هم با همکاری نزدیک دولت و ملت
به خیر و سعادت ملت افغان موفقمانده انجام گردد و افغانستان عزیز
را یک قدم دیگر به سوی پیشرفت و انکشاف مادی و معنوی که آرزو
-وی تمنیات هر فرد و وطن دوست است نزدیکتر سازد.

اعلیحضرتا، به عقیده من از خدمت یا صداقت مملکت و خدمت خلق -
مقدس تر چیزی نیست، و اگر حیات برای یک انسان ارزشی دارد
باز هم ارزش و قیمت حقیقی آن در همین است و بس.
اما این عقیده (مخصوصاً در پوستهای حساس و پرسؤلیت) تا -
زمانی ارزشی دارد که اشخاص بتوانند، طور شایسته و وظایف
و مسؤلیت های اداری و وجدانی خود را انجام دهند، ولی همیشه
یک شخصی بفهمد و حس کند که نظر به معاذیری دیگر قدرت
و ایفای آن وظیفه را ندارد، و باز هم به وظیفه دوام میدهد
به عقیده من گناه است، امروز بسا معاذیری که حضور شما خوبتر
هر کدام آنرا میدانید، و از سالیان دراز هیچ کدام آنرا از
حضور شما پوشیده نه گذاشته ام حس میکنم که بیش از این دوا
مم به این وظیفه چه از نقطه نظر طرز تفکر و چه نظر به وضع -
صحی بسیار دشوار است. نظریات و پیشنهادهای آخرین خود و بعضی
اعضای رفقای کابینه را در مورد غور بر ترمیم قانون اساسی
مملکت و ایجاد تحولی در وضع اجتماعی مردم افغانستان برای -
یک آینده پای برجای دیموکراسی در وطن ما به تاریخ ۲۴ جدی

به حضور شما تقدیم نمودم چهل و هفت روز از آن میگذرد تا حال کدام جواب مثبت یا منفی نه گرفتم، مقصدم از ذکر آن در این جا اصرار به گرفتن جواب نیست بلکه یگانه مقصد اینست که آن چیزی را که به حضور شما پیشنهاد نموده بودیم از صمیم قلب و به عقیده ما قدم بزرگ و مفیدی برای خیر و سعادت آینده ملت افغانستان و موفقیت تاریخی دوره سلطنت شما بود، که طبعاً رشد اجتماعی ملت افغان و ایجابات عصر و زمان حتماً چنین تحولی را آوردنی است، پس از تجارب چندین ساله در خدمت این مملکت و با فهم حقایق و اوضاع مملکت باز هم اگر چوکی صدارت عظمی را عنایت شمرده به این وظیفه دوام میدهم نه تنها از اعتماد شما سوء استفاده کرده ام بلکه برخلاف اصلهای عقیده‌وی هدف زندگی خود رفتار کرده خواهم بود، لذا با کمال احترام از اعتماد بیکه در تمام دوره‌های ماموریت به من فرموده اید از صمیم قلب اظهار تشکران و سپاسگذاری نموده توسط این نامه استغفای خود را به حضور اعلیحضرت شما تقدیم میدارم، سعادت و تعالی وطن عزیز و موفقیت اعلیحضرت شما را در راه خدمت افغانستان از درگاه خالق بینیاژ تمنا دارم.

„با احترامه فایقه“

„محمد داؤد“

سردار محمد داؤد ددغی استعفی نامی دعلتونو دوراندی کولو په ضمن کی دداسی اساسی قانون دجوړولو له پاره سپارش کړی و چی دچاپیریال د ضرورتونو سره سم په وجود راغلی وی چی د مشروطه شاهي، پارلمانی دیموکراسی، د سلطنتی کورنی دغړو- تشخیص او حقوق، فردی آزادی گانی، شخصی حقوق او اصول پکښی څرگند سوی وی، د اجرائیه، تقنینی، قضایی قواؤ تر منځ بیلوالی راغلی وی.

د داکتر محمد یوسف د حکومت سره د شوروی روسی سیاسی روابط

د ۱۳۴۱ کال د حوت په ۲۳ د داکتر محمد یوسف کابینه جوړه سو او هغه په یوه رادیویي ویناکی دخپل حکومت کړنلاره په دغو ټکوکی خلاصه کړه. (۰۰۰) در طرز اداره مملکت به منظور تطبیق دیموکراسی به اساس پیشنهادیکه از طرف والا حضرت محمد داؤد صدر اعظم سابق به حضور ملوکانه تقدیم ودر اساس شرف قبول ذات شاهانه را حاصل نموده بود تحولات اساسی و مناسب وار دخواهیم نمود، حکومت این تحول را که منظور اصلی آن سلامت جامعه و هدف آن سهم بیشتر برای مردم در امور و شؤون اجتماعی و حیاتی، و تدوین قوانین است که عدالت اجتماعی و مصونیت و حقوق - فردی را تأمین کند، یک ضرورت مبرم و مطابق به ایجابات عصری میدانند، که در آن زندگی میکنیم، حکومت مصمم است به این مبادی که ارزش خاص و سرنوشت آینده مردم کشور دارد در جزو وظایف دیگر اهمیت داده و مطالعات خود را در این زمینه به همکاری متخصصین و دانشمندان بلافاصله آغاز نماید، و پس از غور و خوض عمیقی که اهمیت موضوع ایجاب مینماید پر وگرام تطبیق آنرا بعد از طی - مراحل قانونی در محل اجرا بگذارد (۰۰۰).

دده د حکومت دکار په شروع سره په افغانستان کد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی تحولاتونوی دور شروع سو. د عدم انسلاک، لارښودی اقتصادی پالیسی، او د پښتونستان دملی دخل و فصل کولو پیروی ته دوام ورکړه سو.

دنوی اساسی قانون د تسویدله پاره یو او وه کسینر هیئت د - سید شمس الدین مجروح په مشرۍ پچی غزی یی سید قاسم رشتیا داکتر میر نجم الدین انصاری، داکتر عبدالصمد حامد، -

محمد موسی شفیق ، حمید الله علی ، میر محمد صدیق فر هنگ و وگمارل شول . هیئت دپاچا توصیه د مشروطی شاهی اود هیوادد عینی شرایط او ملی ضرورتو نو په نظر کی نیولو سره دیو فرانسوی مشا (لوفو ژیر) په مرسته د ۱۳۴۳ کال په منی کی دغه تسوید په سر - و رساؤ . د وزیرانو د مجلس د تصویب وروسته د ۲۸ کسین ملی ، اجتماعی ، سیاسی او پوهو کسانو له نظره تیر سو او د پیر و - لږ و تعدیلا توکم و اړ و لو سره د ۱۹۶۴ کال د سپتمبر په نهمه = .

۱۳۴۳ کال د سنبلې په دوولسمه لویې جرگی ته وړاندې سو ، دپاچاهی کورنی د حقوقو او صلاحیتو نو د تا کلو ، ژبی ، مذهب او قضا داستقلال په خصوص کی تاوده او د ملی احساساتو دک بحثونه و سول ، په اخیر کی د متن دغه تعدیلا تو سره چی د اساسی قانون د تسوید دغرو او د مجلس د تا کلو نماینده گانو له خوا خه ترتیب سوی و د دسمبر په ۲۰ ۱۹۶۴ = د سنبلې ۲۹ - ۱۳۴۳ کی د ملی شورا د ۴۵۴ نماینده گانو له خوا خه په یوولس فصلو او ۱۲۸ مادو کی لاس لیک سو او د ۱۹۶۴ کال د میزان په نهمه ۱۳۴۳ کی دپاچا د تو شیخ وروسته نافذ سو .

د اکتر محمد یوسف په انتقالی دوره کی دی ته زیات متوجه و چی د - افغانستان عنفوی بیطرفی اود شوروی روسیې سره د ښه گاونډی توب علایق و ساتی ، په پیره زیر کی او غوری غوښتنه چی د آزاد - بازار دپالیسی په تعقیب لو سره د نړی دنورو پر مختلفو هیوادونو سره هم اقتصادی او فرهنگی مناسبات و ساتی او افغانستان د سیاسی اقتصادی او اجتماعی پلوه پر خپلو پښو ولاړ هیواد وگرځی او د - پر دو دناور و عواملو د نفوذ خه مخنیوی وسی .

دهه قانون اساسی - عقلت زدگی افغانها - فرصت طلبی روسها پدی هکله داسی لیکي :- (حکومت افغانستان بعد از استعفی محمد داؤد از عهده صدارت ، هر گونه سعی را به خراج میدا تا این تشویش

را رفع کند، که در اثر روی کار آمدن دوره دیموکراسی افغانستان از اتحاد شوروی طوری خواهد جست که حکم مرکز فعالیت‌های ضد شوروی را اختیار کند، هدف افغانستان این نه بود تا با اتحاد شوروی روابط خود را امتسح سازد بلکه عزم کرده بود تا جلوسیت‌های را بگیرد که افغانستان را در دام نیرنگ‌های استعماری روسیه قرار میداد (۱۰۰) (۱۰)

دوغو تمایلا تو دپه سر رسولو په لار کی د امریکی متحده اضلاعو د ۱۳۴۲ کال په حمل = د مارچ په ۲۶ - ۱۹۶۳ کی د کابل د پوهنتون د کار بشپړ - ولولو په پاره یو میلیون دالر په پور ورکړ، د افغانستان او پاکستان در روابطو د عادی کولو له پاره د ایران د پاچا په توجه د پښتونستان د مسلې د غلی کولو له پاره د یو منځگړی توپ د هیئت په لیز لو اقداده و سواو د دغه اقدام په نتیجه کی د ۱۳۴۲ کال د جوزا په ۶ = د می په ۸ ۱۹۶۳ کال د پاکستان سره د کونسلې علا یقو د بیا تقویه کولو علاوه د پاکستان ترانزیتی لاره د افغانی سو د اگر و پر مخ خلاصه سوه همداشانی د ملی شورا یو هیئت د ۱۳۴۲ کال د سرطان په ۱۹ = ۱۹۶۳ کال په جولای کی د امریکی متحده اضلاعو ته ولاړ او د هغه هیواد جمهور رئیس جان کیندی سنی ولیدل، د ۱۳۴۲ کال د اسد په ۲۸ = د ۱۹۶۳ د اگست ۲۱ د امریکی او افغانستان ترمنځ د فرهنگي همکاریو د تړون لاس لیک سو او د (فولبرایت) د مؤسسی د لاری یو شمیر افغانی پوهان د امریکی متحده اضلاعو ته ولاړل . همداشان ۱۳۴۲ کال د سنبل په ۹ د افغانستان پاچا محمد ظاهر شاه د امریکی جمهور - رئیس په بلنه هغه هیواد ته ولاړ .

دغو سیاسی انکشافاتو ته شورویانو د شک او تردید په سترگه کتل

۱۱. دغه قانون اساسی - مؤلف صاح الدین کشکی صفحه ۲۴ چاپ -

شورای ثقافتی جهاد افغانستان ۱۳۶۵

اوندي غوښتل چې افغانستان د آزادي نړۍ سره دومره پراخ او پيا
مناسبات وپالي . داکتر محمد يوسف دغی باريکی او حساسی نقطی ته
ښه متوجه و او د هغه د ناوړو اغيزو وڅخه يی هرکله ځان ساته چنانچه
د شوروی د سياسی موقف د نړۍ مولوله پاره يی د ۱۳۴۲ کال د حمل په ۱۱ د
روس د تخنواکسپورت د متخصصينو په واسطه د افغانستان د کانو
د سروی ترون لاس ليک کړ . د امریکي متحدو اضلاعو ته د افغانستان
د پاچا د سفر دري ورځي وروسته شورويانو د افغانستان سره د يواځي
زيکتر د جوړولو موافقه وکړه . د ۱۳۴۲ کال د ميزان په ۱۹ = ۱۹۶۳ کال
د اکتوبر په ۱۲ د شوروی د رييسه هيئت مشر ليونيد برژنيف کابل ته
راغی او د شوروی يو شمير پروژي لکه د کابل د هوايي ميدان ،
دموترانو د ترميم فابريکه ، جنګلک فابريکه يی وليده او د پولي تخنيک
دانستيتوت د تاداو د پره يی کښيښوده ، په هغه گډه اعلاميه کې چې
د ميزان په ۲۳ - ۱۳۴۳ = د اکتوبر په ۱۲ - ۱۹۶۳ کې خپره سوه داسی راغلی
دی :- (... طرفين راجع به موضوع اجراي کارهای تفحصات مشترک
و ترتيب پروژه استفاده از منابع آبی سرحدی دريای پنج و تعمير
يک سلسله کارخانه های برقی آبی سرحدی و تاسيسات آبياري در
آينده ، تبادل افکار به عمل آمد همچنين اتحاد شوروی نظر
به تمايل افغانستان برای دادن امداد تخنيکی در امور استفاده
از ذخاير کشف شده گاز طبیعی چه به منظور رفع احتياجات داخلی
و چه به مقاصد صادراتی ، آماده گی خویش را تأييد نموده است ... -
طرفين د قضيه سرنوشت مردم پښتونستان تبادل نظر نموده و بار
ديگر تأييد نمودند که برای تخفيف تشنجات و تأمين صلح شرق ميانه
و به تاسی از اصول منشور ملل تطبيق اصل خود را ديت برای حل -
قضيه فوق راه معقول ميباشد ... طرفين تأييد نمودند که برقرار
نمودن تماسهای شخصی بين زعمای کشورها و تبادل افکار -

به صورت دوستانه برای تحکیم علائق مودت و همکاری بین کشورها مساعدت مینماید، مؤسسات شوروی قرضه معادل ۳۵ میلیون روبل را با ربح ۲/۵ فیصد برای اجرای تادیات در مقابل مصارف مربوطه به انجام کارات پروژه وی و سروی فرستادن متخصصین از اتحاد شوروی به افغانستان تحویل دادن مواد و سامان کارآمد، ترتیب امور استخراج گاز و ساختمان پایپ لاین از معادن گاز تا سرحد اتحاد شوروی به مؤسسات افغانی خواهد داد. حکومت شاه افغانستان استهلاک قرضه معادل مبلغ سه و پنج میلیون روبل را توسط مؤسسات شوروی واگذار میشود... و نیز تادیه بهره از قرضه را از طریق صدور گاز طبیعی معادن واقع در مناطق شمال افغانستان به میزان ۱/۵ متر مکعب فی سال سر از ربع چهارم سال ۱۹۶۶ به- اتحاد شوروی طوریکه میزان صادرات گاز در آینده در اثر موافقت طرفین افزوده اند تأمین نماید (۱۰۰).

د ۱۳۴۳ کال د حوت په ۲۲ = ۱۹۶۵ کال د مارچ په ۱۱ د شوروی- اتحاد دوهمه پروژه (ننگرهار کانال) د افغانستان د پاچا په وینا- پرانستله سوه، په دغه مراسمو کې د شوروی اتحاد د صدر اعظم مرستیال « پولیانسکی » هم گډون کړی و .

د داکتر محمد یوسف د حکومت د ناگامی عوامل :-

د ۱۳۴۴ کال د عقرب په دریمه = ۱۹۶۵ کال د اکتوبر په ۲۵ هغه وخت و چې سیاسی گوندونه او پارټی لږ او ډیر په کمی او کیفی صورت د جوړیدو په حال کې و، د مر تجعینو، معتد لینیو او انتها پسندانو ډلی کرار، کرار په وجود راتلی او هر یوی زیار پوست چې د دولت دستگانه لږ او ډیر د خپلی خوښی سره سم عیاره کړی، حکومت ته د اولسی جرگی د اعتماد درایی د مجلس جریانات ټولو سیاسی جمعیتونو مخصوص رو شنفرکانو او انتها پسندانو

دینو ونخسوی او پو منچیو ویسبو شاگر دانو غو بتل دتر دی په خپلو -
 سترگو و وینی ، ۱۳۴۴ کال د عقرب په دوهمه هغه وخت چی داکتر -
 محمد یوسف د اعتماد درای د اخستلو له پاره د اولسی جرگی تا-
 لار ته حاضریدی یوشمیر د ملی شورا اود کابینی د غړو چوکیانی دار-
 وید ونکو له خوا خخه نیولی سوی . وی ، اولویه گمته گوته ایجا د سوی
 وه ، ددی دپاره چی د اعتماد درای د مجلس جریانات مختل نه سی
 او په آرامی او بی زغند وغه فضاکی پای ته ورسیدی ، د سبا ورځی
 له پاره د اعتماد درای د مجلس جریانات سری اعلان سول ، میلنو
 او سامعینو ته اجازه نه ورکول کیده چی د شورا تالار ته بیله اجازی
 ننوزی ، په داسبا چی د عقرب دریمه ورځ وه داکتر محمد یوسف
 د اعتماد درای اخستلو له پاره د شورا د تالار په خواروان و یوشمیر
 محصلینو او مظاهره چیلنو پرده بانندی د اعتراض او نارضائیتی چیغی .
 وهلی سپکی او سپوری یی ورته ویلی . محافظه کارانو دهغه دچی ،
 ملت خواهانو ، دبی قوم او بی هویته حتی کشمیری ، او خلقیانو
 د استفاد ه جو او گوډاگی خطاب ورته کاوه . د اعتماد درای د مجلس
 په اثنا کی یوشمیر وکیلا نو هم تیاری نیولی و چی دده د حکومت چاری
 به خچی او هغه ته به دپاچا دښه نظر لرلو سره ، سره جنجالونه او -
 نا آراهی پښوی خرنگه چی وخت حساس و د شورا د ځینو نمایندگانو
 په توصی او فیصلی د اوز دویا نیو او بی ځایه اعتراضونو خخه دده وسو
 او په نتیجه کی دته د اعتماد درایه ورکړه سوه . په دی وخت کی داستا
 وکیل محمد سرور په لوړ بزغ د مجلس د پای ته رسیدلو پښهاد
 وکړ او وی ویل چی اطلاع راور سیده چی د پارلمان دمانی د -
 بانندی د پولیسو او مظاهره چیانو ، نوښتی و سوی اوله دوار و
 خوا و خخه یوشمیر ژوبل سول . ددغی واقعی په نتیجه کی په -
 کابل کی سخت سیاسی تشنج پښ سو او ډول ، ډول پروپاگانډو

اولاً سونو کار کاوه اود داکتر محمد یوسف د حکومت استعفی او دیو
 خیاط بچه دمړی بی باز خواست غوښت. ځینو کسانو په مظاهره کی د-
 پولیسو او ژاندارمو د مداخلی مسؤلیت د پاچا پر زوم سردار عبدالولی
 چی دمركز دقوا او وقو مندان و او ځینو پر داخله وزیر داکتر -
 عبدالقیوم او دکابل د امنی پر قومندان غلام بهاؤالدین اچاوه
 دغی واقعی د پاچا نظر د داکتر محمد یوسف د حکومت او اساسی-
 قانون دفعو اڅخه ددی سره چی په ولسی جرگی کی یی د اعتماد
 رایه هم اخیستی وه و اراوه او هغه یی استعفا کولو ته مجبور-
 کړ. ځینی محققین بیا د داکتر محمد یوسف د حکومت دناکامی په
 علتونو کی دیوشمیر مصلحتونو څخه دهغه تیریدل، د سردار -
 محمد داؤد اولویو خاندانی سردارانو پر میراثی چوکی بانندی د-
 کبښښتلو پر وانه ساتل، خوار، بی قومه اوبی حمایي سپری ته د
 افغانستان د صدارت دچوکی سپارل، د محمد هاشم هیوندوال
 خلیل الله خلیلی د ساز شونو مخ نه نیول او په اخر کی دده څخه دلویي
 اوبی پروایي ځینی شعارونه لکه (افغانستان یوی خانده تگانی آریتیا-
 لری) صادریدل او داسی نور شاملوی. دغی استعفی د اساسی
 قانون د اعتبار په راکښته کولو، دهغه د طرفدارانو درو حیثی
 دکمزورولو او په هیوادکی دانار شرم او توطؤ وواجیدلو
 په موردکی ناوړه اغیزه وکړه او دانتها پسندانو توقعات یی زیسته
 زیات کړل.

د داکتر محمد یوسف لنده سوانخ :-

د داکتر محمد یوسف ولد محمد حسن در سال ۱۹۱۴ در یک خانواده
 به اصطلاح ماموریت پیشهء کابل تولد گرده و پدرش یک مامور
 خور در رتبه دولتی بود که در ناحیه علمشقان و عارفان کابل امرار
 حیات مینمود، او ابتدائی و اعدادیه در مدرسه مکتب نجات کابل خوانده

بعد از اخذ شهادت نامه بکلوریا جهت فراگرفتن تعلیمات عالی از طرف دولت به پوهنتون (جدینحین) المان فرستاده شد و شهادت نامه دکتورا، را در فزیک حاصل و به وطن عودت نمود. در وحله اول معلم فزیک صنوف عالی بعضی از مکاتب و فاکولتہ ساینس و سپس به حیث رئیس فاکولتہ مذکور ارتقا یافت. او در سال ۱۹۴۷ متکفل - امور تعلیم و تربیہ وزارت معارف و در سال ۱۹۴۹ علاوه بر این - عہدہ امور مدیریت کلتوری و ابط خارجی وزارت معارف را نیز پیش میبرد، در کابینہ سردار محمد داؤد صدر اعظم به حیث وزیر معادن و صنایع و بعد از آن در ۲۳ حوت ۱۳۴۱ به حیث صدر اعظم - انتخاب گردید، از همکاران نزدیک حکومت شان سید قاسم رشتیا، میر محمد صدیق فرهنگ و ذوات دیگر شمرده میشوند

د محمد هاشم میوند و آل د حکومت سره د شوروی روسی سیاسی روابط

د پاچای اعلان او صبحی معاذیر و له مخی د داکتر محمد یوسف استعفی منظوره شوه او پرځای یی محمد هاشم میوند و آل د داکتر محمد یوسف په کابینه کی دمطبوعاتو وزیر دکابیننی په جوړولو مامور سو :-

فرمان ۳۳۴۴ - ۸ عقرب = ۱۹۶۵ - ۳۰ اکتوبر :-

ساعت ۹ قبل از ظهر دیروز بناغلی داکتر محمد یوسف صدراعظم در قصر گلخانه ارگ شاهی به حضور اعلیحضرت معظم صایونی بار یاب گردیده ، بنا بر معاذیر صبحی استعفی خود را تقدیم نمودند ، ذات شاهانه در حالیکه از عودت بیماری و علالت وجود معزی الیه بسیار متأثر بودند ، استعفی شانرا پذیرفته ، و بدین وسیله به بناغلی موصوف موقع بخشیدند که با معالجات فوری برای اعانت صحت خود متوجه شوند ، گذرا ساعت ۳ بعد از ظهر دیروز - بناغلی محمد هاشم میوند و آل به حضور اعلیحضرت معظم صایونی احضار گردیده به تشکیل کابینه جدید مؤظف شدند ، صدراعظم امر ذات شاهانه را اطاعت نموده به تشکیل کابینه خواهند پرداخت ، به موجب حکم ماده هشتاد دو قانون اساسی اعضا و خط مستی حکومت خود را به ولسی جرگه جهت مطالبه رای اعتماد معرفی خواهند کرد ، البته بر حسب ماده نود و یک قانون اساسی کابینه بناغلی داکتر محمد یوسف تا تشکیل حکومت جدید به کار خود دوام میدهد .

بناغلی محمد هاشم میوند و آل دخپل حکومت ذکر نلاری په هکله داسی وویل :- (... مملکت ما با وجود مو فقیت های که در اثر تطبیق دو پلان به دست آورده است هنوز در آغاز انکشاف قرار دارد و

اکثر ساحات به معاونت ها و مساعدت های خارجی احتیاج داریم، در تطبیق دو پلان کمک های قابل قدری از جانب دول دوست افغانستان و مؤسسات بین المللی به عمل آمد اگرچه در طرح فینانسمن پلان سوم قدم های اولی در تهیه بیشتر منابع در داخل کشور بر داشته شده است با آنهم کمک های خارجی منبع عمده را تشکیل میدهد ازینرو درجه موفقیت پلان سوم تا اندازه زیادی به معاونت خارجی منوط می باشد. توقع ما از دول دوست و مؤسسات بین المللی اینست که با کمک های بی قید و شرط مساعد خود افغانستان را در راه انکشاف که امروز به حیث یک وجیبه بین المللی قرار گرفته یاری نمایند ... در سیاست خارجی حفظ بیطرفی که سیاست عنعنوی و ثابت و پایه دار افغانستان است اساس روشن ما را قرار خواهد داد، ما در سیاست خارجی متکی بر قضاوت آزاد خواهیم بود، همیشه در نظر خواهم داشت که در مواقع منفعت ملی و حیثیت و شرافت و عزت افغانستان را در مجامع بین المللی حفظ نموده آنرا استیذ می نایم و آنرا پیش میریم. در مسایل بین المللی طرفدار صلح بود و با تمام مساعی که مویده صلح باشند همکار خواهیم بود، با استعمار مخالفت خواهم داشت، و در تمام مجامع با همه حرکات و قیام های که بر ضد استعمار مجادله بکنند همواره خواهیم بود از پیمان های نظامی نیز دوری خواهیم گزید، چونکه ما پیمان های نظامی را سبب تشنجات بین المللی دانسته از بین رفتن آنرا برای صلح و اذامه همکاری های بین المللی مفید میدانیم. از حقوق مردم که در اثر بقایای استعمار از حق تعیین سرنوشت محروم مانده اند در مجامع بین المللی مدافعه خواهیم کرد، و در همه جا مطالبه حق سرنوشت را در قضایای که باقی مانده استعمار باشد تا آنکه خواهیم کرد، همچنان از حق تعیین سرنوشت مردم

پشتوستان که پشتیبانی از آن مطابق آرزو و ما و تمنیات مردم افغانستان است به حیث سیاست ملی افغانستان پیروی خواهیم نمود تا وسایل صلح جویانه حق مردم پشتوستان برای تعیین سر نوشت شان تأمین شده بتواند.

دده دکړ نلاری مهم فکي دشخصی پانگی اچولو ، دقصیرالمد هـ . پروژو د عملی کیدلو ، دپوهنی او روغتیا او دکړنی د تولید اتود . زیاتولو ، اجتماعی عدالت او دیموکراسی داساساتو دپراخولو څخه عبارت و . ده خپله کابینه ولسی جرگی ته وړاندی کړه ، په او و رایو مخا لخوا ودریو رایو متنوعو د اعتماد رایو واخسته . څرنګه چی پدی وخت کی د عقرب د دریمی واقعی سیاسی افکار او ملی احساسات تر سختی اغیزی لاندی راوستی وه نومیوند وال د هغی نا آرامی د تسکینولو له پاره خپله ، دشورا دوکیلا نو دیو شمیر سره دکابل پوهنتون ته ولاړ او دهغه په تالار کی یی دوژل سوی وطن وال پر روح درود او تحیات واستول او د پوهنتون محصلینو ته یی وعده ورکړه چی د عقرب د دریمی واقعی د پینیدلو او جنایت کولو عاملین به تر قانونی پوښتنی لاندی نیسی او سزا به ورکوی . ددغی واقعی بندیان به خوشی کوی او د محصلینو اتحادیه جوړولو ته به اجازه ورکوی ، په دغه تعهد سره د میوند وال څخه د پوهنی ټول شاگردان او روشنفکران خوشحال سول او په هورا ، چکچکو او بوپورته کولو باندی یی استقبال کړ . څرنګه چی ددغی واقعی ترشالویو لاسونو کار کاوه ، او د خلق گوندی هم حمایه کوله ، نومیوند وال په خپلورسمی اوراستی افکارو او فرصت طلبیو نسو کولای دهغو غوښتنو ته مثبت جواب وواپی ، نو ځکه دهغه سیاست کرار ، کرار دخامی په خوا مخ نیوی ، له بل پلوه هغه هیلی چی دشورا وکیلا نو درایی ورکولو په موقع کی دهغه څخه درلودی نا اجرا

پاته كيدى د اجتماعى نابرابريو او اقتصادى بى موازنه كيو اصلاح كولو كار دومره آسان نه و چې دده دوسه پوره سوى واى. كه څه هم ده ددغو خنډونو د ليرى كولو له پاره (د مترقى ديموكرات) د گوند په جوړولو سره چې په هغه كې د پخواني ويښو حلما نوحينو غړو، يوشمير پوروكراتانو او فرصت طلبانو برخه اخستې وه د گوند داخبار (مساوات) د لومړي مخ په كليشه يي شعار سره (همه افراد افغانستان اعم از زن و مرد، بدون تبغيض مبنى بر قوميت، زبان و مذهب از لحاظ حقوق ووظايف مساوى بوده و آزادى در داخل قانون حق طبيعى آنان است.) خلكو ته دا اصلاحاتو و عدى وركولى خو دغه عمل يي په نسو رسولاى، ترخوچي دده و هويت ته (رام پارت) امريكايي اخبار خپروني خلك ملتفت كړل، دغه اخبار ليكلى وه چې د امريكايي استخباراتي ادارى (سى، آى، اى) د دريمى نړى په ځينو هيوادونو كې هر كله فعاليتونه كوي او د يو افغانى محصل عبدالحميد هوتك دخولى يي ليكلى وه چې دغې ادارى د افغانستان د محصلينو په اتحاديه كې هم نفوذ كړى دى او په هغه كې (ضيا همایون نورزى) اوداسې نورو نومونه د يادونې وړ دي، خو د مساوات اخبار د هغه اصل خپور كړ او وروسته يوشمير پلټونكو د هغه بل اصل پيدا كړ چې په ترجمه كې د مساوات اخبار له خوا تصرف معلوم سوى ؤ چې په هغه كې ددغې جملې ترجمه حذف سوى وه :- (د سى، آى، اى) ځينې همكاران د افغانستان په لومړيو چوكيو كې هم په كار لگيا. د محمد هاشم ميوند وال د حكومت د ناكامي بل علت د متضادو پاليسيو او افكارو پيروي كول و چې دده اجراءات يي يوه بل متقى كول، د مثال په توگه په ولسي جرگې كې دده د گوند مترقى ديموكرات غړى دخپل گوند سياسى او اقتصادى كړنلاره علمى سوسيا لزه اعلان كړه اوداسې يي وويل :- (... ما اصول جهان بينى علمى

را به غرض تعقیب هدف قاطع و اساسی مبارزه خود که توصل به یک جامعه سوسیالیستی خواهد بود به منظور نابودی استثمار، - ارتجاع، و استبداد و طرد امپریالزم بین المللی رهنمای حرکت خود را قرار داده ایم (۱۰۰) (۱۱)

دعای افکار و دپالووا و خپرو لو سره یی بیا هم دقرآن شریف دخیو سپارو لکه عمدا داسی نور و تفسیر کاوه او خپل خان ته پی - دیو متشرع او مفسر حیثیت ورکاؤ.

میوندوال دخپل اقتدار په ټولو دورو کی دپاچا او شاهي کورنی د معتبرو غړو لکه سردار محمد داؤد او سردار محمد نعیم سره پیره نژدی دوستی او همکاری درلوده. د شاه محمود خان د صدارت په وخت کی دده په توجه ځینی ملی اخبارونه لکه انگار، ندای خلق او نور مصادره سول. خو دخپل صدارت په دوره کی یی در ژیم د ځینو مشرانو (د ماکیا ولی) سیاست سره د هم آهنگی او وفاداری نه بنکاره کولو له کبله دپاچا حسن نظر د هغه په هکله څه توپیر پیدا کړ. ددی سره چي ده د صدارت څخه د استعفی کولو دپانی په پای کی ځان دپاچا دخادمه په څیر بنودی و خو وروسته یی کرار، کرار دپاچا دوستی څخه فاصله نیوله چنانچه د زرنگار پارک ۱۳۵۰ کال دعقرب په یوی مظاهره کی دی دخپل صدارت او دپاچا دموقف سپکاوی پدی الفاظو کوی :- (۱۰۰) در سستم کنونی از بین مردم اگر کسی صدراعظم میشود موافق بایک پیش خدمت قدر ندارد، اگر جزا ل میشود. موافق بایک ار دل قیمت ندارد، و اگر وکیل میشود مطابق بایک بوخچه بردار ارزش ندارد (۱۰۰).

د میوندوال د حکومت د ناگامی بل علت د مترقی دیموکرات د جمعیت

۱۱، دولسی جرگی جریده ۲۴۵ گڼه، دوهم ټوک، پنجشنبه د -

۱۳۵۰ هـ ش کال دچنگاښ ۲۴ = ۱۹۷۱ کال دجولای ۱۵

څخه د پخوانيو يوشمير ويښو ځلميانو د غرو و قتل و چي د (څېړتيا) تر عنوان لاندې په رسمي توگه د کابل په ځينو جريدو وکي خپور سو او په هغه کي داسي ليکلي سوي وه :- (دا خبر په خورا درناوي دښاغلو وطن دارانو غوږ و ته رسو و چي د ويښو ځلميانو يو ډلي څو کاله دمخه د مترقي ديموکرات له ډلي سره گډون کړي و ، مگر اوس له دغی ډلي څخه خپل بيلتون اعلانوي :- پوهاند عبدالحی جیبي ، -
 عبدالرؤف بينوا ، پوهنوال عبدالشکور رشاد ، عبدالهادی هادی ، فیض محمد انگار ، محمد ابراهيم خواخوږي ، نور محمد قاضي خیل ، غلام جیلانی الکوزی ، عبدالصمد ویسا ، محمد عثمان هوتک ، او نور هغه ملگري چي د بیل والي پاڼه یی لاس لیک کړي ده) ۱۱۰ ،
 وروسته معلومه سوه پو شمير د ويښو ځلميانو وفادارو وغړو - لکه محمد علم بڅرکي ، عبد الاحد عارض ، عبدالغني ميوندي او نور وغړو د دغه تصميم سره د غير مصالحت په ترڅ کي استعفي نامه نوه امضا کړي او دغه عمل یی په دغه حساسه او تاريخي لمحہ کي يوه نه جبيره کيد وکي اشتباه گڼله . داکتر شير احمد نصري پخپل مشهور اثر کي چي (د سايس و جنايات روس در افغانستان) نوميزی دڅه تحقيق وروسته په دی هکله ليکي :- (... لذا بعضاً در فکر چاره جويي آينده نگري بودند ، چنانکه دیدیم همین امر باعث تضمین حیات آنان شد و در حالیکه میوندوال کشته شد همکاران (اوزندانی و یا مفضوب گر دیدند ، افراد موصوف از هرگونه آسیب پذیری - در امان ماندند و تار و زمرگ بادست نشانده های روس در کابل همکاری کردند ، جدایی این گروه از میوندوال باهمه بی اثری اش بزرگ ترین ضربه های بود که از نظر سیاسی و روانی بر وی آمد

و به حیثیت حزب دیموکرات مترقی لطمه زد، و او در عالم تأثر و تأسف از انتخاب خویش با خود بنجو امیکر د (۱۹۰۰).

میر محمد صدیق فرهنگ په خپل اثر (افغانستان د پنج قرن اخیر) کی د میوند وال حکومت دناگای په لړکی داسی لیکي :- (۱۰۰ عناصر چپکرا - که قبلاً در احزاب دیموکراتیک خلق و دیموکراتیک نوین (مارکسزم خط پیکنک) جذب شده بودند ادعای سوسیالزم او راریا کاری شمرده ازند یکی به او خودداری کردند، عناصر محافظه کار از جمله وابسته - گان خانواده شاهی آنرا دلیل عدم صمیمیت و عدول او از امرامی تلقی کرده که توسط آن مقام صدارت را به دست آوردند به این صورت از دو جناح مورد حمله قرار گرفت (۱۰۰).

که څه هم دده د صدارت په دوره کی یو شمیر آزادو جریدو و لکه د نور محمد تره کی د (خلق) دخال محمد خسته د (وحدت) د غلام محمد فرهاد د (افغان ملت) د غلام بنی خاطر د (پیاه امروز) د عبدالروف ترکمنی د (پیاه وجدان) د دکتر عبدالرحیم نوین (ترجمان) ته دخپریدلو اجازه ورکړه سوه خوهغه مراد یی نسوترسره کولایچی دده په روی کار کیدلو سره په هیواد کی د سیاسی لانجو اوچی او راستی افکارو او د تصادماتو څخه مخنیوی وسی او د هیواد د سیاسی او اقتصادی معتدل حالاتو دپیدا کیدلو لهپاره د پرمختگ او رشد زمینه برابره سی او په افغانستان کی د دوو ابر قدرتونو د سابقو وخت کم پاته سی: امریکایانو ددی دپاره چی د هغه حکومت اقتصادی او تعلیمی چاری څه مخی ته ولاړی سی په کابل کی یی دخپل سفیر په واسطه دده د حکومت سره دیو شمیر اقتصادی او تعلیمی تړونو د لاس لیک - کولو لهپاره تیاری بنساره کړی، او دکابل او کندهار د سرک جوړولو چاری یی چټکی کړی. د ۱۳۴۵ کال په سرطان کی دکابل او کندهار د سرک چی دامریکایی انجینرانوله خوا څخه تسطیح او اسفالت -

سوی و په رسی توگه وپرانستل شو. میونوال د ۱۳۴۶ کال د حمل په ۳ = ۱۹۶۷ کال د مارچ په ۲۳ د امریکې د جمهور رییس (لندن جانسن) په بلنه د امریکې متحد ه ا ضلا عو ته سفر وکړ او د دریم اقتصادي انکشافی پلان د پاره یی مرسته ختی و غوښته . (۱)

د ۱۳۴۶ کال د اسد په ۱۳ = ۱۹۶۷ کال د اگست په ۴ امریکایانو د اغنداب او هلمند د ناوی دکرنی د پروژو و ل د پاره د ۴/۶ ملیونه د الهه مرستی و عد و کړه . د امریکې ، چین او خینی عربی هیوادونو سره د هیوند وال د سیاسی علا یقو ساتل او افغانستان د شوروی د اقتصادي اوسیاسی نفو ذ خخه د را استلو پایسی د شورویانو هغه پروگرامونه چی افغانستان یی د لویدیځو هیوادونو د روابطو خخه تجرید او ه په خطر کی اچول . د همدغه کبله یی په افغانستان کی دخپلو هواخواهانو د مظاهرو ، - محصلا نو او روشنفکرانو عکس العملونه اوشکایتونه په دقیق - ډول څارل چی څرنگه کولای سی د هیوندوال مخ شوروی اتحادته ر او گرځوی .

دهه قانون اساسی - غفلت زد گی افغانها - وفرصت طلبی روسها
 درین باره مینگار د :- (... منگامی که د جون ۱۹۶۷ جنگ شرق میانه در گرفت، میوند وال فیصله کرد تا فرصت را طوری بکار برد که ثابت کند او متعایل به غرب نیست بنا بران او قصد آن به مطبوعات هدایت داد ، تا در نشر اخبار مربوطه به شرق میانه از مثنی عنعنوی بیطرفی خود منحرف شود ، در جلسه ئیکه در دفتر کارش با آمرین مطبوعاً د ایر نمود ، او توضیح کرد ضرور نیست اخبار مربوط به جنگ شرق میانه از نگاه اسرائیل یا متحدین آن نشر گردد ما باید واضحاً نشان دهیم که از داعیه عرب ها پشتیبانی میکنم . میوندوال در این وقت

(۱) A HISTORY OF AFGHANISTAN PROGRESS - PUBLISHERS - P - 268 - 1985 .

به ملل متحد رفت تا باینه ای ضد امریکایی ایراد کند و این حرکت او نزد اکثر ناظرین افغانی سعی تلقی میشد برای تبرئه خودش از اتهام راه داشتن با سی، آی، آی. میوندوال در حقیقت متمایل به امریکانه بود او افغانی بود که از اهداف توسعه جویانه بی اطلاع داشت که اتحاد شوروی میخواست در افغانستان از طریق نفوذ کمونیزم تا مین کند. در جنوری ۱۹۶۷ بعد از اینکه مسای متعدّدش نتیجه نداد و نتوانست کمونست‌ها را از روشهای ضد افغانی شان باز دارد هنگام مراسم افتتاح پلی در یک ایالت شرقی افغانستان گفت: هدف من در قسمت تشویق انکشاف شعور سیاسی نیست تا مردم ما به مشکلات شان توجه لازم مبذول داشته و مسایل حل شود کند، ما باید به مشکلات ملی خود طوری توجه کنیم که به حل آن موفق شویم ولی طوریکه می بینیم بعضی صداها می بلند میشوند و افعلاً ملی نیستند، ظاهراً آنانیکه این صداها را بلند میکنند نمی خواهند مشکلات را حل کنند بلکه می خواهند آنرا بزرگتر سازند و به دین ترتیب از موضوع طوری بهره برداری کنند که به نفع خودشان تمام شود. (۱۱۰)

د ۱۳۴۶ کال دعقرب په ۲۳ = ۱۹۶۵ کال دنومبر په ۱۴ دروسی یوهیت د هغه هیواد د صدر اعظم دمرستیال (گریل ماز وروف) په مشری د کشک، توره غونډی، هرات، کندهار دلوی لاری دپرانستلود پاره کابل ته راغی هغه دخپلی افتتاحیه وینا په ضمن کی دمیوندوال د شخصیت او کار پوهی په خصوص کی ترخپلی اندازی زیات څه وویل او غوښته یی په دغی وینا سره هغه ځان ته راجلب کړی. د ۱۳۴۴ کال دجدی په ۲۴ دشوروی اتحاد صدر اعظم (کاسیگین) د هندڅخه دبیره راتگ په وخت کی په کابل کی تم سو، ده دپاچا او میوندوال سره.

(۱) دغه قانون اساسی - غفلت زدگی افغانها و فرصت طلبی روسها صفحه

ي وليدل او ميوند وال ي هغه هيواد ته دعوت كړ، ميوند وال ۱۳۴۴ كال د د لوی په ۱۲ = ۱۹۶۶ كال فبرورې په ۱۵ ديوهيت په مشرۍ چي په هغه كې د ملي شوراده يو شمير طرفداره وكيلان لكه هلال الدين بدری ، عبدالغفور باهر هم شامل ووشوروی اتحاد ته ولاړ ، دوی دشوروی ديو شمير اړوپايي او آسيایي هيوادونو بنارونه وليدل ، او په هغه كې اعلاميه كې چي په دی هكله خپره سوه ، دوی د امریکي او حينو لويديځو هيوادونو هغه پالیسي چي د محكومو مللو د ملي خود اراديت غوښتلو د حقو قوپه خلاف وه وغذله او د ملگرو ملتو د منشور په چوكاټ كې ي د نړی د هيوادونو آزادی د خاورې تماميت او ملي خود اراديت نهضتونه تايد كړه . ۱۳۴۵ كال د عقرب په ۲۲ د شیرخان بند راو دوشی د قیر اچولو كار چي ۲۱۴ كيلومتره راتلی پای ته ورسید ، د پراستلوله پاره ي شوروی هیئت دهغه هيواد د صدر اعظم د معاون په مشرۍ كابل ته راغی ، دغه لويه لاره دشهزاده احمد شاه په وينا پرا نسته شوه ، دشوروی د صدر اعظم معاون د امریکا او لويديځو هيوادونو پالیسي او استعماري تجا و ز ات وغذل ، او شوروی روسیه يي د نړی د آزادی غوښتونكو ملي نهضتونو او د ملتونو د حقو قو د احقاق لويه طرفداره وښوده . په دغه كال كې برك كارمل او نور احمد نور په ملي شوراكې دخلق د گوند نفايندگان ديو شمير راسته لاسي وكيلا نو له خوا خڅه و د بول سول او په ابن سینا شفاعة كې بستری شول . ميوند وال دشوروی مشرانو د ظاهري بيانو او خوش آمدیو تر تاثير لاندی نه راتلی او خپلی هغې پالیسي تېری دواړه وركاوه چي افغانستان دشوروی اتحاد نفوذ خڅه لیری وساتي . د ميوند وال حكومت په ۱۳۴۶ كال كې د ډول ، ډول سياسي او اقتصادي مشكلو سره مخامخ و ، د پوهنتون محصلينو او د پوهنځيو شاگردانو او يوشمير د فابريكو كارگرانو په خپلو مظاهرو سره .

ورحی عادی چاری مختلی کری وی، دملی شور انماید گانو دهغه دکابینی
پرخیونم و او دولتی اجرا آتو سخت تنفید ونه نیول او هغه یی دستیا
مجلس ته راغوښت، دنی وضی دهغه صحتی حالت ترپخوازیات خراب
کر خو هغه وچی دکولمو دانشداد ناروغی یی دخلورم واردپاره
عود وکړ. څرنکه چی دری حله عملیات سوی و او دخلورمه وار -
عملیاتو له پاره په دننه هیواد کی دکمترانو اجازه نه ورکوله نومجبور
سوچی دتداوی له پاره دامریکی متحد ه اضلا عوته ولاړسی او -
پاچاته یی دامریکی خخه دبیرته راگرزیدوتر وخته دیوسرپرست -
صدر اعظم تا کلو پیشنهاده وړاندی کړ، پاچا هغه پیشنهاده یوی
خوا ته کښینود او ورته وپی ویل :- تاته دی خدای صحت درکری د
صدارت دچاروپه هکله دومره تشویش مه لره. څرنکه چی چاره باند
حصره سوه نو د ۳۴۶۱ کال د میزان په ۱۷ = ۱۹۶۷ کال دکتوبر په ۱۱ یی
استغفی وکړه او دپاچاله خوا منظوره سوه .

متن نامه استعفای محمد هاشم میوندوال صدر اعظم از عهده صدارت عظمی به حضور پادشاه افغانستان .

بناه خداوند مهربان به حضور مبارک اعلیحضرت معظم همایونی
با اجابت امر و اراده ذات ملوگانه تقریباً دو سال قبل و نزدیک
به همین ایام عهده حساس و سنگین حکومت را در محله آغاز
دموکراسی در افغانستان به دوش گرفتم، رهنمای های ذات
ملوگانه در دوره تصدی ام به اموراته صدارت برایم حرکت
بخشید تا آخرین نیر و توان خود را در خدمت مملکت صرف
کنم، و در راه ایدیل دموکراسی و ارتقاسعی ورزید و از هدف
و کار دور نشوم، به پاس الطاف ذات همایونی سعی کرده تا با تعقیب

پشم ارزشهای که تهداب موجودیت و عظمت کشور ما را تشکیل میدهد، پیش برود، در این مدت وضع صحی من به حالتی رسید که اکنون در شرایطی که مسایل ملی ما ایجاب فوریت و سرعت عمل را مینماید، سازگاری ندارد، خاطر مبارک ذات اشرف ملوکانه آگاه است، که در سالهای اخیر صحت من چند بار ایجاب عملیات جراحی را ننموده است، و در این مرحله در اثر اصرار و تاکید اطباء باید جلوگیری از عوارض مجدد و قریب الوقوع به مواظبت فوری و معالجه اساسی بیماری خود پردازم، به عونه تعالی در اثر این اجبار با تسلیم به اقتضای مشیت ایزدی و به منظور آنکه در امور اجرائیه کشور عزیز ما وقفه عمده وارد نه شده باشد بر طبق فقره ماده نهم قانون اساسی از وظیفه ریاست حکومت استعفی میدهم و قبول آنرا التماس مینمایم، اجازه میخواهم از حوصله افزایی و مراحم ذات همایونی که در دوره تصدی ام به حیث صدراعظم مشوق من و همچنان مشوق همکاران من بوده است عرض سپاسگذاری تقدیم نمایم، به حضور ذات شرفیاری اطمینان میدهم که چنانچه اعاده صحت مجدداً در خدمت وطن و تعقیب اهداف تعالی کشور که از نیات نیک ذات ملوکانه میباشد خود را آگاه گردانم اکنون که این معروضه را به حضور مبارک تقدیم میکنم، با درد آمیخته با امید و احساسات ممزوج با اندوه و درد و امید واری برای آینده کشور و وظیفه صدارت را ترک میدهم و شکران خالصانه خود و اعضا کابینه را به حضور ملوکانه که ارشادات ایشان رهبر خدمتگاران مملکت میباشد، به عرض میرسانم، با تقدیم استعفای خود و کابینه خود از پروردگار بزرگ نیاز مندم که در سایه سلطنت ذات همایونی افغانستان عزیز و مردم نجیب آن از نعمت و رفاه و ترقی برخوردار بوده رب جلیل استقلال و سعادت افغانستان را جاوید بدارد، و جوانان وطنخواهان و ترقی پسندان کشور را کامیاب داشته باشند.

خدمتگزار اعلیحضرت

محمد هاشم میوند وال

خلص سوانح محمد هاشم میوند وال :-

محمد هاشم میوند وال پسر ملا عبد اللطیف که یک شخصیت ملی ، متقی و وطن دوست و ملا مشرب بود در یک فامیل افغانی از بک و مادر احمد زک سلیمان خیل در ولسوالی مقر ولایت غزنی در سال ۱۲۹۸ ش پا به عرصه وجود گذاشته است . در وقت اشغال چوکی صدارت ۴۶ ساله بود . بعد از اینکه از لیسه حبیبیه فارغ التحصیل شد ، در سال ۱۳۲۱ به حیث مدیر روز نامه اتفاق اسلام در هرات ، در سال ۱۳۲۳ به حیث مدیر دائرة المعارف ، در سال ۱۳۲۴ به حیث مدیر انیس ، (در حین سفر والا حضرت شاه محمود غازي صدر اعظم به ولسوالی میوند قندهار که قبل از آن او به تخلص پردیس معرفت داشت و این تخلص چون با اسم و موقف و ظیفوی او متناسب نه بود لذا به توصیه سرداران میوند ، میوند که یک خطه تاریخی و نامور و وطن است به احترام و موصلت به آن خطه تخلص وی به میوند وال تبدیل یافت) سپس در سال ۱۳۲۸ به حیث کنیل ریاست مستقل مطبوعات مقرر گردید ، در سال ۱۳۲۹ میوند وال به حیث مشاور مطبوعاتی اعلیحضرت ، بعد به حیث رئیس مستقل مطبوعات مقرر گردید . او در سال ۱۳۳۲ به حیث مستشار مطبوعاتی در سفارت کبرای افغانی در واشنگتن و در سال ۱۳۳۳ با زهم به حیث رئیس مستقل مطبوعات و در سال ۱۳۳۴ به حیث معین وزارت خارجه ، سپس در انگلستان به حیث سفیر که در عین حال حیثیت وزیر مختار افغانی در هاک نیز به عهده داشت در سال ۱۳۳۶ به حیث سفیر در کراچی و بعد به حیث سفیر در واشنگتن در سال ۱۳۴۲ به حیث سفیر در کراچی ، در سال ۱۳۴۴ به حیث وزیر مطبوعات در سال ۱۳۴۴ به تشکیل کابینه مامور ، در سال ۱۳۴۶ استعفی گردید او در سال ۱۹۷۳ دسامبر ۲۲ به اتهام ارتگاب کورنیا محبوس و در زندان محبس انتحار گردید .

دنور احمد اعتمادي د حکومت سره د روسانو سياسي روابط

د ۱۳۴۶ کال د عقرب په ۹ = ۱۹۶۷ کال د نومبر په ۱۵ د پاچاه خواد کابيني په جوړولو مامور سو، ده د خدای، پاچا، وطن په شعار غوښته دچي او راستي فکر ونوپه مرسته د هیواد خپچاند ه سياسي او اقتصادي وضعه څه تعدیل او اصلاح کړي، پر سياسي او اقتصادي نابسامانيو غلبه وموی. ځینولا د اهم فکر کاوه چي د اعتمادي په راتلو سره کیدای سی چي د پاچا او سردار محمد داؤد تر منځ هغه شکر رنجي او د نظر اختلاف چي د هیواد پر اداري سیستم باندي پیداسوی دی هغوته د پخلا کیدلو او نژدی همکاري زمینی برابری سی، او په دی وسیله د حکومت چاری د سردار محمد داؤد د غیر مستقیمی مداخلی څخه وژغورل سی.

دنور احمد اعتمادي حکومت یا د سردار محمد داؤد سره د آشنایي او خپلوی د لحاظه او یا په خپله خوښه د شورویانو سره د حسن مناسباتو پاللو طرفدار و، او شوروی روس همداسی سياسي طرز العمل در لود چي د افغانستان د هر حکومت مخصوص د اعتمادي د حکومت غوښتونو ته یی منفي ځواب نه وایه او خپل هر ډول تمایلات یی دده د حکومت په تقویه کولو سره مخی ته بیول.

دهه قانون اساسی در این باره چنین مینگارده:- (نور احمد اعتمادي بعد از دورهٔ صدارت اش به حیث سفیر در روم مقرر شد او بود که پادشاه را قناعت داد تا به نفع محمد داؤد و کمونستهای طرفدار ماسکو از مقام سلطنت استعفی کند، پادشاه نیز در هنگامه این کودتا تا جولای ۱۹۷۳ در روم مرکز ایتالیا به سربرد اعتمادي مسافرتهاى میان کابل و روم انجام داده، و پیامهای محمد داؤد

و محمد ظاهر شاه را برای یک دیگرشان رسانید و بعدها به حیث سفیر افغانستان در ماسکو و سپس در اسلامآباد مقرر شد. بعضی ها فکر میکنند که روسها بعد از اینکه رهبری کمونستهای افغانستان را به تعقیب کودتای ایشان در سال ۱۹۷۸ عاجز از اداره امور کشور دریافتند، فیصله کردند تا اعتمادی را که در زندان به سر میرد، به حیث رئیس حکومت طرفدار ماسکو مقرر کنند، ولی حفیظ الله امین رهبر آن وقت دولت کمونست در پاره این پلان روسها معلومات حاصل کرده و در تاجیکستان ۱۹۷۹ او را از حبس کشیده اعدام کرد، یک شایعه دیگر می رساند که روسها او را از محبس به ماسکو برده و در آنجا از و دعوت کردند تا در رأس حکومت تحت الحمايه شوروی قرار گیرد ولی اعتمادی این تقاضای روسها را قبول نه کرد بنا بر آن او را دوباره به کابل آورده اعدام کردند به هر حال غلط خواهد بود اگر ادعا شود که اعتمادی یک آله دست شوروی ما بود، یا در تحت اداره ایشان عمل میکرد بلکه میتوان حدس زد که شوروی ها از راه ایجاد یک شبکه دقیق ارتباطات مثل ارتباط نزدیک اعتمادی با محمد داؤد و بالانوبه ارتباط محمد داؤد با کمونست ها، دریافتند که اعتمادی میتواند منافع ایشان را در افغانستان به سر رساند، ازینکه آیا اعتمادی از این نظر شوروی آگاه بود چیزی نمیتوان گفت، ولی آنچه او در دوره صدارتش کرد یانه کرد یقیناً به شوروی ها موقع داد تا اعتمادی وعده رضایت مردم را در باره نظام جدید از طریق توسعه بخشیدن فعالیت های کمونست های طرفدار ماسکو بیشتر سازند.

حکومت اعتمادی یا برای مراعات شوروی ها یا برای رضای خاطر محمد داؤد که با پرچمی ها روابط به خصوصی داشت، باگروپ پرچم حزب دیموکراتیک خلق افغانستان از مدارا کار میگرفت.

په دی وخت کې چې اعتمادی ته د اقتصادي دریم انکشافی پلان د تمویل وظیفه په غاړه وه او د شورویانو د مرستې او خیال ساتلو دیره سابقه یی درلوده، خوا ناخوایي د همدغه تمویل له پاره د ۱۳۴۶ کال په جدي کې یو هیئت دخپل معاون عبدالله یفتلی په مشرۍ ماسکو ته ولیږي دغه هیئت یوه میاشت په ماسکو کې تیره کړه او د ۱۹۶۸ کال د فبروري په میاشت ۱۳۴۶ ش کال د دلولی په ۱۶ دروسانو سره یی پدی متنیو تړون - لاس لیک کړی -

موافقت نامه حکومت پادشاهی افغانستان و حکومت

اتحاد جماهير شوروی سوسیالیستی راجع به

همکاری اقتصادی و تخنیکي در سالهای ۱۹۶۷-

- تا ۱۹۷۲ مؤرخ ۶ فبروری ۱۹۶۸ مطابق ۱۶ دلو

-: ۱۳۴۶

حکومت پادشاهی افغانستان و حکومت اتحاد جماهير شوروی سو-سیالستی مبنی بر مناسبات دوستانه موجوده بین افغانستان و اتحاد جماهير شوروی به مقصود توسعه و ترقی مزید همکاری اقتصادی و تخنیکي بین دو مملکت به شرح ذیل موافقت نمودند :-
ماده اول :- دولت پادشاهی افغانستان و اتحاد شوروی سوسیالیستی در مدت اجرای پلان پنجساله سوم ۱۹۶۷ - ۱۹۷۲ به افغانستان همکاری خواهند نمود .

۱. - در تکمیل ساختن پروژه ها و امور دیگری که در

موافقت نامه ها و پروتوکولهای دارای اعتبار راجع به همکاری

اقتصادی و تخنیکي افغانستان و شوروی پیش بینی گردیده است

۲. در ساختمان پروژه ها و اجرای کارهایی که در ضمیمه نمبر یک -

موافقت نامه مذکور شامل است و همچنان در مورد پروژه های دیگری

که لست آن بعد از تهیه راپورهای اقتصادی و تخنیکي و مطالعه

تجاوز نماید. هرگاه حجم مجموعی تعهدات مؤسسات شوروی - مربوطه به انجام امداد تخنیکي از مبلغ کريدت ۶۵ ميليون روبل تجاوز - نماید، طرفين براي بررسي امکانات حذف بعضی پروژه ها از لست موافقت شده با پرداخت اين چنين مبالغ اضافی از طرف افغانستان بر اساس موافقت نامه دارای اعتبار تجارتي افغان - شوروی مذاکره خواهند نمود.

ماده چهارم :- حکومت پادشاهی افغانستان از قسمت کريدت ۱۷ ميليون روبل شامل فقره (۳)، ماده (۲)، موافقتنامه هذا که در هر سال تقويمي استفاده ميشود، (۳)، سال بعد از سال استفاده از قسمت مربوطه کريدت به اقساط مساویانه سالانه، در هفت سال پيروزانگه ربح قرضه از تاريخ استفاده قسمت مربوطه کريدت محاسبه و نه ناوقت از اول ماه هی سال مابعد که ربح در آن محاسبه شده است پيروزانگه ميشود، آخرين پرداخت ربح همزمان با تادیه اصل قرضه به عمل می آید، تاريخ بل آف لیندنگ، برای تحویلی های سيف بنادر افغانی و تاريخ اکت تحویل دهی و تحویلگیری برای تحویلی دهی، به شرایط فرانکو ترمذ یا کشککه در تحویل خانه فروشنده، تاريخ استفاده کريدت - محسوب ميشود، نوعیت اموال، مقدار و مدت تحویل دهی به حساب مبلغ کريدت فوق الذکر به موافقه جداگانه طرفين تعیین خواهد شد.

ماده پنجم :- استرداد قرضه ها و پرداخت ربح بابت قرضه های فقره دو و سه ماده دهم موافقتنامه هذا از طرف حکومت پادشاهی افغانستان و توسط صدور گاز طبیعی و تحویلی دهی سایر اموال افغانی از افغانستان به اتحاد شوروی طبق موافقتنامه اعتبار - تجارتي افغان و شوروی به ترتیب آتی صورت میگیرد. مقدار گاز طبیعی و انواع سایر اموال افغانی و قسمت های آن و همچنین مقدار - مدت تحویلی دهی ۳ ماه قبل از شروع سال استرداد قرضه و پرداخت ربح از طرف جانشینان برای هر سال تقويمي تعیین ميشود.

مرگه ارزش گاز طبیعی تحویل داده شده و سایر اموال افغانی برای پرداخت قروض به سر رسیده و بوج آن در جریان سال تقویمی کفایت نه نماید قسمت باقی مانده از طرف افغانستان طبق ماده ۱۳۱ - موافقتنامه تجارت و تادیات افغان و شوروی تاریخی ۱۷ جولای ۱۹۵۰ به اسعار قابل تبادل و اسعار یک دیگر که از طرف جابنین تعیین میشود پرداخت خواهد شد، تسعیر روبل به اسعار دیگر به اساس مقدار محتوی طلائی اسعار مربوطه در روز پرداخت صورت خواهد گرفت. مصارف مؤسسات شوروی متعلق به امداد تخنکی در ساختمان پروژه های متذکره ۳، ماده ۱۰، موافقتنامه هذا توسط صدور گاز طبیعی و سایر اموال افغانی با در نظر گرفتن مواد فقره چهارم ماده دوه موافقتنامه هذا تحت شرایط موافقتنامه دارای اعتبار تجاری افغان شوروی پرداخت خواهد شد.

ماده نهم - به منظور محاسبه استفاده و تادیه قروض و بوج قرضه های که طبق ماده دوه موافقتنامه هذا داده شده است سیت بانک شوروی یا به دستور آن بانک تجارت خارجی اتحاد شوروی و افغانستان بانک حسابات مخصوص قرضه را به روبل افتتاح نموده به موافقه یکدیگر ترتیب تصفیه حسابات و محاسبات کریدت را تعیین تعدیلات لازم را در ترتیب تخنکی محاسبات موافقه شده گذشته وارد میسازد، و در صورت لزوم راجع به ترتیب محاسبات و تادیه قرضه فقره چهارم ماده دوه هذا با هم موافقه مینمایند.

ماده هفتم - در صورت تغییر مقدار محتوی طلائی روبل (یک روبل حاضر دارای (۹۸۷۴۱۲) گرام طلائی خالص میباشد).

سیت بانک اتحاد شوروی یا به دستور آن بانک تجارت خارجی اتحاد شوروی و افغانستان بانک حسابات قسمت باقی مانده کریدت را که مطابق ماده شش موافقتنامه هذا افتتاح گردیده است

در روز تغییر مقدار محتوی طلا رول (۹) ، متناسباً عیار مینمایند ، و بالغ قرضه استفاده نه شده به همین ترتیب عیار میشود .

ماده هشتم :- به منظور ایجاد همکاری مندرجه ماده ۱۰ ، موافقتنامه

۱- مؤسسات شوروی کارهای ذیل را انجام میدهند :- پیشبرد و

انجام امور لازم سر وی و پروژه سازی ، تحویلدهی تجهیزات و

ماشین باب ، تجهیزات ساختمانی ، و همچنان موادیکه در افغانستان

تهیه شده نه تواند ، اعزام متخصصین شوروی برای تهیه ارقام معلوماً

ابتدایی ، انجام امور اکتشافی و سر وی جیولوجی ، مشوره و کنترل

در حصه تطبیق کار با پروژه و اجرای امور ساختمانی ، تربیه عملی و

تخنیکی پرسونل افغانی و همچنین بسته کاری و تنظیم و به کار انداختن .

تجهیزات تربیه عملی و تخنیکی پرسونل افغانی در مؤسسات مربوطه

شوروی به منظور استفاده از این پرسونل ها در پروژه های که تحت

این موافقتنامه احداث میشود . اعزام متخصصین شوروی مطابق

ماده نهم موافقتنامه مذابه منظور همکاری در تدویر و بهره برداری

پروژه های که به کمک تخنیکی اتحاد شوروی احداث میشود .

ب :- مؤسسات افغانی کارهای ذیل را انجام میدهند :- تهیه ارقام

و معلومات ابتدایی به مؤسسات شوروی که برای پروژه سازی

لازمی میباشد ، و در افغانستان بدست آمده بتواند ، و همکاری با

مؤسسات شوروی در تهیه سایر ارقام و معلومات لازم ، مطابق

اساسات پروژه و تصویب آن در صورتیکه طرف قبول واقع شود ، در

مدت شصت روز از روز تسلیم آن از طرف مؤسسات شوروی .

اجرای کارهای ساختمان پروژه های قبول شده و امور دیگر مطابق

اساسات تخنیکی پروژه به همکاری مؤسسات شوروی اداره کار

ساختمانهای اصلی و فرعی پروژه ها ، تهیه کارگران و مواد لازم

که در افغانستان پیدایش دارند ، تأمین مصارف افغانی پروژه های

مؤسسات شوروی اجرا خواهد شد، بابت تجهیزات ماشین ها و تجهیزات ساختمانی و موادیکه در افغانستان تهیه شده نتوانند از طرف اتحاد شوروی به شرایط فرنگو ترمد یا گوشکه تحویل داده میشود و همچنین پرداخت مصارف حمل و نقل، تجهیزات و مواد مذکور تاشگذر، کلفت، شیرخان بندر و مصارف تجهیزات و ماشین ها یکبه به شرایط کرایه از آن استفاده میشود، بابت مصارف مؤسسات شوروی مربوطه به اعزام متخصصین شوروی به - افغانستان جهت انجام امداد تخنیکي در اجرا تمامه مسایل مربوطه موافقتنامه هذا و من جمله اعزام متخصصین شوروی جهت امداد - تخنیکي در تدویر و بهره برداری پروژه ها بابت مصارف معیشت پر سونل افغانی که به غرض تحصیلات علمی و تخنیکي در مؤسسات مربوط شوروی به اتحاد شوروی اعزام میگردد نزد حکومت پادشاهی افغانستان قسمت کردتی که در سال تقویمی استفاده میشود ۳ سال بعد از سال استفاده از قسمت مربوطه کردیت به ۱۳ قسط مساوی سالیانه میپردازد، ربح قرضه از تاریخ استفاده از قسمت مربوطه محاسبه میشود نه ناوقتتر از اول ماه می سال مابعد که در آن ربح محاسبه شده است پرداخت میشود، آخرین پرداخت ربح همزمان با تادیه اصل قرضه به عمل می آید. تاریخ اکت (عمل) تحویل دهی و تحویلگیری تاریخ استفاده کردیت برای تادیه تجهیزات و مواد دانسته میشود، تاریخ صدور صورت حساب تاریخ استفاده کردیت برای تادیه خدمات و کرایه شمرده میشود. ضمن تهیه لست پروژه های فقره ۲ ماده اول و تعیین حجم تعهدات مؤسسات شوروی برای انجام امداد تخنیکي، در ساختمان پروژه های فوق الذکر طرفین در نظر خواهند داشت که مجموع مخارج مؤسسات شوروی برای انجام امداد تخنیکي نه باید از مبلغ کردیت ۶۵ میلیون روبل

امکانات آن از طرف مؤسسه صلاحیت دار افغانی و شوروی تعیین خواهد شد ماده دوم :- به منظور امداد اقتصادی به افغانستان در ساختمان پروژه ها و امور دیگری که در ماده اول موافقت نامه مذکور شامل است حکومت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی :-

۱- اکریدیت مبلغ ۱۴ میلیون روبل با اضافه ۷۳ میلیون روبل که تحت موافقتنامه ۱۶ اکتوبر ۱۹۶۱ به حکومت پادشاهی افغانستان داده شده است، جهت جبران مصارف مؤسسات شوروی مربوطه به انجام امداد تخطی که در تکمیل ساختمان پروژه ها و امور دیگری در ضمیمه نمبر ۲ موافقتنامه مذکور شامل است.

به حکومت پادشاهی افغانستان تحت شرایط موافقتنامه متذکره میدهد. ۲- اکریدیت تا ۶۵ میلیون روبل به ربح سالانه ۲ فیصد جهت تادیه مصارف مؤسسات شوروی در ساختمان پروژه ها و اجرای اموری که در فقره ۲ ماده اول موافقتنامه مذکور کار یافته است به حکومت پادشاهی افغانستان میدهد.

۳- اموال استملاکي را در جریان سالهای ۱۹۶۷-۱۹۷۲ به - افغانستان صادر مینماید، به این منظور اکریدیتی تا ۱۷ میلیون روبل با ربح ۲ فیصد فی سال جهت تمویل قسمتی از مصارف پروژه ها که به همکاری افغانستان و شوروی اجرا میشود میدهد.

۴- اعتبار مبلغ تا ۱۸ میلیون روبل از طرف مؤسسات شوروی به مؤسسات و شرکت های افغانی به اقساط تا ۸ سال با ربح ۳-۳ فیصدی فی سال نظر به ماهیت و مدت ساختمان پروژه های مندرجه فقره ۳ ماده موافقتنامه مذکور تأمین مینماید.

ماده سوم :- اکریدیت ۶۵ میلیون روبل که مطابق فقره ۲ ماده دوم موافقتنامه مذکور داده میشود، برای تادیات ذیل استفاده خواهد شد :- بابت کارهای سروی و پروژه سازی

که تحت ساختمان بوده و اموریکه تحت اجرا باشد، و همچنین تأمین مجانی محل رهايش، معاونت طبي، ساير تسهيلات و خدمات و سايل حمل و نقل بر اى مسافرتهاى رسمى در داخل خاک افغانستان بر اى متخصصين شوروى و ترجمانها و فايل هاى شان که به غرض انجام همکارى تخنيکى تحت اين موافقتنامه به افغانستان اعزام ميشوند.

ماده نهم :- حکومت اتحاد جماهیر شوروى سو سيالستى انجام امداد تخنيکى را در تدویر و بهره بردارى پروژه هاى که به همکارى تخنيکى اتحاد شوروى ساخته شده و ميشود به افغانستان تأمین مينمايد. به اين منظور متخصصين مربوط شوروى را به افغانستان به تعداد و همواعيد يک بين مؤسسات صلاحيت دار طرفين موافقه شود. طبق شرايط ماده سوه موافقتنامه هذا اعزام مينمايند، پوزه جات فالقو، مواد و پوزه جات و تجهيزات تقويضى که بر اى تدوير موزون پروژه ها لازمى مياشد تحويل ميدهند، مؤسسات افغانى ميتوانند که قيمت سامان و مواد را به اقساط پنجساله باربع دو فيصد سال تاديه نمايند.

ماده دهم :- اجراى کارهاى سروى و پروژه سازى، تحويلى تجهيزات و مواد تربيه عملى و تخنيکى پرسونل افغانى و انجام ساير انواع امداد تخنيکى مطابق موافقتنامه هذا بر اساس قرار دادهاى که بين مؤسسات صلاحيت دار افغانى و شوروى که از طرف مقامات مربوطه افغانستان و اتحاد شوروى بر اى شان اختيارات داده شده است، منعقد ميشود، عمل خواهد شد اين قرار داد ها به زود ترين فرصت از طرف جانبين مطالعه و امضا خواهد شد. حجم عواماً قيمت ها و ساير شرايط انجام امداد تخنيکى به مؤسسات افغانى بالتفصيل در قرار داد ها قيد ميگردد. قيمت هاى تجهيزات و مواد يک از طرف اتحاد شوروى مطابق اين موافقتنامه تحويل

داده میشود بر اساس قیمت های بازار جهانی تعیین میگردد ، علاوه بر این در قرار داد های مذکور تعهدات جانب افغانی مبنی بر جمع آوری ارقام و معلومات ابتدایی است محل ساختمان ، تهیه جای رهایش - متخصصین شوروی به شمول تسهیلات و خدمات لازمه معاونت طبیبی ، وسایل حمل و نقل برای مسافرت های رسمی ، مطالعه و تصویب - پروژه ها ، تهیه کارگران و غیره و همچنین مدت انجام تعهدات مذکور ذکر میشود .

ماده یازدهم :- بر حسب موافقتنامه مؤرخه ۱۷ اکتوبر ۱۹۶۳ افغانستان و شوروی و به حساب کرایهت موافقتنامه مذکور ، مؤسسات شوروی در توسعه تأسیسات و معادن گاز در ساحه شیرغان به شمول حفرچاهای استخراجی به مؤسسات افغانی امداد تخنیک را انجام داده و هم چنان شوروی را برای امداد تخنیک در تدویر و بهره برداری معادن گاز و لوله گاز اعزام مینماید . حکومت پادشاهی افغانستان از آن قسمت کرایهت فوق الذکر که از ۱۸/۳ میلیون روبل تجاوز نماید تا (۱۶/۷ میلیون روبل) و در جریان هر سال تقویمی استفاده میشود در ظرف هشت سال بعدی به اقساط متناوبانه سالانه خواهد پرداخت . ماده دوازدهم :- نماینده گان طرفین به غرض غور و مطالعه پیشرفت و اجرای موافقتنامه مذکور ترتیب پیشنهادات مناسب در صورتیکه لازم باشد ، و منظمآبنا به درخواست یکی از طرفین ملاقات مینمایند . ملاقات های متذکره فوق در کابل و ماسکو به صورت متناوب با صورت خواهد گرفت .

ماده سیزدهم :- موافقتنامه مذکور منوط به طی مراحل قانونی مطابق مقررات هر یک از مملکتین بوده موقتاً از تاریخ امضا اعتبار داشته و بعد از تبادل اسناد مصدقه مبنی بر طی مراحل قانونی که در کابل صورت خواهد گرفت قوه کامل خود را بدست می آورد . در ماسکو به تاریخ ۱۶ دلو ۱۳۴۶ مطابق ۶ فبروری ۱۹۶۸ در دو نسخه اصلی دزی و روسی ترتیب گردیده هر دو نسخه دارای قوه مساوی میباشد .

د افغانستان د صدر اعظم بناغلي اعتمادی دوستاسفروشوروی روسی ته

بناغلي نور احمد اعتمادی او میرمن یی (عالیه اعتمادی د ۱۳۴۷ کال د عقرب په ۱۴، - = ۱۹۶۸ کال د نومبر په پنځمه د شوروی اتحاد د صدر اعظم بناغلي کاسیگین په بلنه د یوه هیئت په مشرۍ چی په هغه کی د صدارت دوهم مرستیال عبدالله یفتلی او د هغه میرمن، پوهاند محمد اصغر عدلیه وزیر او د شوروی او افغان د دوستی د ټولنی مشر، مشاور وزیر داکتر عبد الو احد سهرابی، د صدر اعظم سکرتر محمد یوسف مهردل، د خارج چارو د وزارت د یونو د مدیرت غړی محمد فاروق فرهنگ، د خارج چارو د وزارت د تشریفاتو دریاست غړی عبد الجلیل جمیلی شامل وو ماسکو ته سفر وکړ. د دغی ورځی د ماښام په اته نیمو بجو دوی ته د شوروی اتحاد د حکومت له خوا د میلمنو په خونه کی یوه میلمستیاسوی وه، په دغی میلمستیای کی د دواړو هیوادونو د صدر اعظمانو له خوا څخه بیانیی وکره سوی :-

د نور احمد اعتمادی د وینالنیږن :- (جلالت مآب د وزیرانو د شورا مشرانو د وینو د وینانو. ! تر ټولو د مخه ستاسو جلالت مآب او د شوروی د حکومت څخه چی ما اوز ما ملگرو ته یی وخت برابر کړ چی یو ځل بیا ودغه دوست هیواد ته سفر وکړم او ستاسو جلالت مآب او د گاونډی هیواد د نور و مشرانو سره و وینم او د افکارو تبادل وکړم د خوښی اظهار کوم او د هغه تود هر کلی او دوستانه وینا و څخه مو د زړه له کوهی مننه کوم. زموږ مسافرت شوروی اتحاد ته د همایونی معظم اعلی حضرت د دریم رسمی سفر پنځه میاشتی وروسته کیږی، نو ځکه پدی مناسبت د خوښی اظهار کوم چی د ملوکانه ذات او د افغانستان د خلکو تاوده تبریکات تاسو جلالت مآب او د شوروی اتحاد د عالی شورا دریسسه هیئت صدر جلالت مآب پادگورنی او د شوروی اتحاد نورو مشرانو او دوست گاونډی هیواد و خلکو ته رسو د او خوښ یم چی د شوروی اتحاد د حکومت او ستاسو جلالت مآب د میلمه په حیث د اکتوبر د انقلاب د ۵۱ تلین په

جشن کی گډون کوه . په دغه لويه ټولنه کې حاضر يدل د هغې ټينگي دوستي
 خاطر ه راپيادوي چي د افغانستان د مستقل دولت د جوړيد و تاد او اينو
 ول کيدی او د دواړو هيوادونو د خلکو د هيلو مطابق يې هرکله تقويه نو
 تر نن ورځي نيمه پيري دمخه د افغانستان د خپلواکي جگړي استعمار ته
 سخته ضربه ورکړه ، او د شوروي اتحاد نوي جوړسوي دولت چي په
 هغه وخت کې يې د خپل پايښت ، تقويي او دفاع له پاره قهرمانانه مجاهدي
 په مخ کې درلودی لومړني دولت و چي د افغانستان د دولت د خپلواکي
 پيغام ته يې مثبت جواب ووايه دغه لومړني دوستي پيغام وچي دنړي
 د هيوادونو څخه لومړني زمونږ هيواد ته راوړسيد ، د دغو پيغامونو
 د تبادلې پسې دغه روابط يو ډبل هيواد په رسميت پيژندلو او دوستي
 د تړونو د لاس ليک کولو د دواړو هيوادونو په معا صرتا ريخ کې په روښانه
 خط قيد سوي ، او يو ډبله دوستي د ټينگتيا له پاره چي پر متقابل احترام
 او اعتماد ښه گاونډيتوب ، يو ډبل په چارو کې دنه مداخلې ، د دواړو
 ملتونو د گټو د اصل له مخي دنړي د صلحي او سلم له پاره محکمې پاي جوړوي
 تير کال چي دغه دوست او گاونډي هيواد د خپل د اکتوبر د انقلاب د نيمې
 پيري يو پنځوسم تيلن مراسم پرځای کول اعلي حضرت معظم هياوني
 خپل د تبریک پيغام د افغانستان د دوو محترمو شخصيتونو په مل تيا-
 تاسوته درواستا وچي دغو دواړو ستاسو هيواد ته د مستقل افغانستان
 نماينده گانو په حيث د ولا ديمير ايلچ لينن په زمانه کې سفر کړی و او د
 دواړو هيوادونو د دوستي د ټينگو لويه علايقو کې يې خدمت کړی و
 د افغانستان او شوروي اتحاد د دوستي دغه سابقه د تاريخ په پاڼو
 کې داسي درج سوي ده چي د نيمې پيري په تيريد لو سره يې ټينگتيا
 موندلی او مثال يې د شوروي اتحاد سره دنړي په نورو آسيایي او
 افريقايي سيمو کې نه ليدل کيږي . په اوسني پيري کې افغانستان او
 شوروي دواړه داسي هيوادونه دي چي د اقتصادي اجتماعي او

او سياسي رژیمونو د توپیر سره ، سره خپل علائق د متقابل احترام په اساس
 د حقوقو د برابرۍ او یو د بل په چارو کې د نه مداخلې کولو د گټو ژوندانه د -
 اصولو په مشر و او گټور و مرستو بنا کړې ده ، په دغه اساس هغو ته مطلوب
 ډول پر اړتیا ورکوي . د دوو پیریور اسی په داسې حال کې چې د دوو گاونډیو
 دوستو هیوادونو په منځ کې د دوستۍ اساسونه پایه دار او نوو تحولاتو
 هغه لاسی ټینګ کړې دي او گټور و مرستو شخصین په زړه پوری یادونه کړې
 شوروی اتحاد د زیر بنا اقتصادي پروژو په جوړولو کې بی غرضه او پراخی
 مرستی کړې دی چې د لارو جوړولو ، او بو لگولو ، د بریښنا د تولیدو
 او نورو فنی او فرهنگي څانگو کې د قدر وړ اغیزی کړې دی چې د هغو
 څخه د طبیعي منابعو ر ا ایستلو په لړ کې د طبیعي گاز ر ایستل د پیری یادوني
 وړ دی . د افغانستان خلک او حکومت د شوروی اتحاد دغه مرستی د قدر
 دانی په سترگه گوري . د افغانستان په دریم انکشافی پلان کې د شوروی
 اتحاد د بریخی اخستلو یادونه کوي ، او پدی ډاډه دی چې د دغو مساعدو
 مرستو نتیجې به گټورې او مشرې وی . همد اشان د افغانستان -
 خلک د خپلی آزادی او سیاست په پیر وی دخپلو ملي گټو د تأمینولو ، د بی
 طرفی او په ډلو ټپلو کې د نه گویدلو په سیاست او د ملگرو ملتو د منشور له
 مخی د صلح او همکاری او د بشریت د یکمترغی په لار کې دخپل نه بدلیدو کې
 سیاست په خوا مهین گامونه اخلی او د استعمار د بقایا و د لیری کولو -
 او د ملتونو د حقوقو سپارلو له پاره د نورو و صلح غوښتونکو هیوادونو
 په څیر ثابت قدم دی . په دی زیات خوبن یم چې وینم افغانستان او
 او شوروی اتحاد څه په ملگرو ملتو او څه په نورو بین المللی مجامعو کې
 دخلکو د دغو حقوقو مدافعه کوي ، او له دی جهته دی چې افغانستان
 تل د شوروی اتحاد بریالیتوب ته په ښه سترگه گوري ، خود پاکستان
 حکومت په ځینو مشخصو مواردو کې د ملتونو د سرنوشت د ټاکلو د -
 حق احترام نه کوي . د افغانستان حکومت او خلک د پاکستان دخلکو

په هکله د ورورگلوۍ احساسات لری، او یوازنی هیله یی داده چی د پاکستان واکوالان د پښتونستان دخلکو دسروشت دحق په تاملو سره دپښتو-نستان دمشرانو اوروشن فکرانو سره مفاهمه وکړی او دا قضیه چی اساساً دبریتانیا داستعمارخخه پاته سوی ده دسیمی دخلکو داسیدونکو په خوبه عدالت او واقع بینی له رویه د ورورگلوۍ په روحیه حل-اوفصل کړی. افغانستان دخپلوپین المللی علایقو دپراختیا په هیله ددغه فرصت خخه په گټی اختلوچی ددوستو هیوادونو په مرسته سره دلویولارو دجوړولو له پاره یی موقع موندلی ده او دافغانستان خخه دآسیا دلوی لاری تیریدلو خاطره بیارارژوندی کوی دلویدیچی اوختیچی آسیا دسوداگری دپراختیا له پاره اوهم دهغی دشمال او-جنوب په خوا دجغرافیا وی قید پرته هر دول مرسته کوی، نوځکه د-افغانستان هیله داده هغه خلک چی په دی سیمه کی ژوند کوی داوسنی عصر دغوښتونو اودملگرو ملتونو داساسونو اودتاشکند دکنفرانس په روحی سره دنړی ددغی سیمی دامن اوصلحی اوهرستی په منظور چی دشوروی اتحاد په توجه رابلل سوی اوترل سوی دی، دبشری عدالت او واقع بینی په احساساتو دتولو ذات البینی منازعاتو دحل او فصل کولو له پاره دحسن مفاهمی او بڼه نیت لاری چاری ولتوی سی چی په نتیجه کی په سیمه کی په آرامی اونیگمرنی ژوند تیر سی، دافغانستان خلک دعمومی همکاری په روحی دهغو عواملو په لپری کولو کی چی دویتنام جنگ یی راپاخولی دی اودنړی عمومی وضعی ناآرامه کړی زیار باسی او په دوامی خو اشینی ښکاره کوی... جلالت مآب صدراعظم اوگرانو دوستانو! زه دوست گونډی-هیواده ته په خپل دغه مسافرت سره دافغانستان دحکومت دخلکو حسن نیت پیغام تاسی جلالت مآب دوستانو پواسطه دشوروی خلکو ته رسوم یقین چی دغه بیا لید نه زمونږ اوشوروی اتحاد دخلکو

د دوستی او ښور و ابطو په ټنگید لوکی مرسته کوی . زه اوز ما میرمن او نور ملگری دزیاتمننو دمرا توب په ښکاره کولو سره خپل جامه ستاسو جلا لت مآب او د دوست او گاونډی هیواد د مشرانو او خلکو په نیکمرغی او د افغانستان او شوروی اتحاد د علایقو په ټینګولو او دنړی د صلحی ساتلو په ارمان پورته کوه .

د شوروی اتحاد د صدر اعظم ښاغلی الکسی کامیگین د وینا لنډیز :-

افغانستان او شوروی اتحاد د دوستی او گاونډی توب په ښو علایقو سره تړلی دی ، د دغور و ابطو اساس د ولادیمیر ایلیچ لینن او د افغانستان د خپلواکی د بیرته اخستلو د مجاهدینو پواسطه ایښود سوی دی ، زه پوز د هیوادونو د مشرانو شخصی تماسونه د دغور و ابطو په پراختیا کی پوره اثر کړی پی د هغو څخه په تیر دوی کی دا علی حضرت محمد ظاهر شاه سفر شوروی اتحاد ته او د هغو گټورو خبرو اترو یادونه کوه ، همدا شان ی د افغانستان د صدر اعظم او دده د ملگرو اوسنی سفر بل شاهمدی چی د ورځ په ورځ زیاتیدلو در و ابطو په ټینګتیا کی ښه اثر لری ، دغه روابط د افغانستان او شوروی اتحاد د خلکو د خوښی او دنړی د صلحی ساتلو له هیلو سره برابر دی . موږ په خوښی سره وینو چی زموږ عالیقدره درانه میلمانه د اکتوبر د سو سیالستی لوی انقلاب په یو پنځوسم تلین کی گډون کوی ، د اکتوبر د بریالی انقلاب څخه چی نیمه پیری تیزی دنړی سرنوشت د درنو تجربو سره مخامخ سوی ، خود افغانستان او شوروی اتحاد په منځ کی روابط هیڅکله خپر نه سول ، دغو روابطو تل درنه معنی موندلی او د آسیا او دنړی د صلحی ساتلو له پاره یی اهمیت ورځ په ورځ زیاتیزی ، د افغانستان او شوروی اتحاد روابط هر څه چی وی او هری لوری ته یی چی وکتل سی د بریالیتوب جنبی یی دواړه لیدلی کیزی . د افغانستان او شوروی اتحاد په منځ کی د اقتصادی مرستو تړون د هغه هیواد د دریم

پنځلن پلان د تعميل له پاره چې په کال ۱۳۴۷ کی لاس ليک سو دغه حقيقت دورايه څرگندوی. دغه تړون چې د دواړو خواووله خواڅخه لاس ليک سوی دی د متقابلو مهمو او نورو مرستو ساحه په گوته کوی. شوروی اتحاد د ټولو مربوطو اقداماتو د په سر رسولو له پاره څومره چې يې په توان کی وی نه سپموی. تحر بو په اثبات رسولی ده چې د افغانستان اوشوروی اتحاد په منځ کی روابط د بين المللی صلح او امنیت له پاره مرسته کوی. موږ دلته د افغانستان مستقل خارجي سياست چې د بين المللی خبر پر تيا دلیری کولو او دخلکو د آزادی د اساساتو په پياوړی کولو کی اهمیت لری، د قدر په سترگه گورو. موږ باور لرو چې د افغانستان د بيطرفی او په نظامی دسته بند يوکی دنه شاملیدلو او عده انسلاک سياست په بين المللی چارو کی يو مهم او مثبت عامل دی. په پوره باور سره ویلای سم چې د دواړو هیوادونو په منځ کی د زیاتو بين المللی مسایلو په حل کی گډ نقطه نظرونه موجود دی. موږ باور لرو چې افغانان لکه شورویان د بين المللی صلح او پیاوړتیا سره زښته مينه لری، دغو اهدافو ته درسیدلو له پاره د بين المللی تودو لاندو د آرا مولو او د امپریالیستی يرغلونو د شندولو امکانات ښه میسر کیدلای سی، دغه سياست په هغو سیمو کی چې خپله ښه یی ښکاره کړی په جنوب ختیځی آسیا، منځنی ختیځ، اروپا او نورو هیوادونو کی د اجتماعی ترقی، اقتصادی پراختیا په لار کی ځنډونه ایجادوی د صلح او ترقی قواوی نن ورځ دومره لوی او پیاوړی دی چې هغه قوتونه چې دنړی خلک د ترقی، نیکمرغی او ارتقا دلاری څخه راگرځوی نه یی پریردی چې پخپلو داسی شومو آمالو بریالیتوب ومومی او په متحدانه ډول د هغو په مقابل کی جبهه نیسی، دشوروی اتحاد حکومت او خلک په دی ډیر خوښ دی چې دغه دواړه هیوادونه د صلح او بين المللی امنیت ساتلو، ترقی او آزادی ته درسیدلو په هلوځلو

کی یو له بله سره ملگری او مرستیال دی، کاسیگین دخپلی وینا په پای کی خپل جامه د افغانستان او شوروی اتحاد د زیاتو اوښور وابطود ټینګتیا او د افغانستان د پاچا او نور احمد اعتمادی او د هغه دمیر منی د صحت مندی او د افغانانو د نیکمرغی او بریالیتوب په هیله پورته کړ.

متن بیانیه های به مناسبات پنجاه و یکمین
سال استرداد استقلال افغانستان و
پنجاهمین سالگره تأسیس روابط متقابله
بین افغانستان و اتحاد شوروی که از طرف
پادشاه افغانستان محمد ظاهر شاه و از طرف
آلکسی کاسیگین صدر اعظم اتحاد شوروی حین
مسافرت دوستانه شان در کابل ایراد گردیده است :-

متن پیام محمد ظاهر شاه پادشاه افغانستان :- کابل - ۲ جوزا ۱۳۴۸

جلالت مآب عزیز !

به مناسبت پنجاهمین سالگره تأسیس روابط بین افغانستان و اتحاد شوروی بهترین تمنیات خود را به جلالت مآب شما و جلالت مآب - لیونید برژنیف سرمنشی کمیته مرکزی حزب کمونسیت شوروی و جلالت مآب آلکسی کاسیگین رییس شورای وزیران اتحاد شوروی که مقارن به روز استقلال افغانستان به مسافرت رسمی و دوستانه به این کشور پرداخته اند، و دیگر زعمای اتحاد شوروی و به ملت - همسایه و دوست اظهار میدارم :- نیم قرن قبل در سال ۱۹۱۹ در حالیکه ملت آزادی خوا افغانستان و زعمای آن که در پایان یک پیکار طولانی همه آثار تسلط خارجی را محو و به استرداد استقلال وطن نایل شده بودند و زمانیکه ملت و زعمای اتحاد شوروی تحت رهبری ولا دیمیر ایلویچ لینن برای رفع تجاوزات بیگانه گان مبارزه

می نمودند یعنی در سالهای پر افتخار تاریخ معاصر هر دو ملت ایستادگی و روابط همسایه گری نیک افغانستان و اتحاد شوروی گذاشته شد، -
 افغانستان مستقل و دولت جدید التاسیس شوروی بدون هیچگونه تردد و به کمال اطمینان یکدیگر را به رسمیت شناختند و درین طریق بر همه دول جهان پیش قدم بودند چنانکه هر دو جانب در همان لحظات -
 حساس تاریخی لزوم ختم استعمار و نیات خود را که متوجه تاسیس علیق دوستی بود به نوبه خود اظهار و اعلان کردند. مرور نیم قرن به اثبات رسانید که هدف هر دو دولت پیوسته تشدید مباحث صلح و همکاری آزاد مکی بر حقوق مساوی بین ملل جهان بوده و میباشد. -
 علیق افغانستان و اتحاد شوروی با انگاره این اساسات استوار و ارزنده و بر اساس اعتماد و تفاهم بین جانبین پیهم تقویت یافته و همکاری اقتصادی وسیع را این مرد و کشور خاصه در ۱۵ سال اخیر میسر داشته است، مردم ما مساعدتهای اتحاد شوروی را که در تطبیق یک عده پروژه های پلانهای رشد اقتصادی افغانستان نقش موثر داشته است به نگاه قدر دانی مینگرند. علیق افغانستان و اتحاد شوروی در نیم قرن اخیر عامل برجسته استحکام صلح دین منطقه جهان و بهترین نمونه همکاری مثبت بین دو کشور دارای نظام اجتماعی و سیاسی مختلف و عالی ترین ثبوت همسایگی نیک میباشد... صمیمی ترین آرزوهای خود و ملت خود را برای ترقی و رفاه -
 مزید ملت دوست و همسایه اتحاد شوروی و استواری دوستی بین هر دو ملت های ما اظهار میدارم.

متن پیام صدر هیئت شورای عالی اتحاد شوروی

پادگورنی کرملن ۲۷ می ۱۹۶۹ :-

اعلیحضرتا :- بنام مردم شوروی و هیئت ریسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و از جانب خود به مناسبت سال روز

تاریخی پنجاهمین سال برقراری روابط دیپلماتی بین هر دو کشورهای ما به اعلیحضرت همایونی و مزده دوست افغان مراتب تبریکات صمیمی را تقدیم میدارم. پایه های دوستی اتحاد شوروی و افغانستان تساوی حقوق و احترام متقابل طرفین، عدم مداخله در امور یکدیگر و همکاری به نفع صلح و امنیت ملل در آن زمان قهرمانانه گذاشته شد که در کشور ما انقلاب کبیر سوسیالیستی اکتوبر پیروز گردید و افغانستان در مبارزه مردانه بر ضد فشار استعمار از استقلال ملی خود دفاع مینمود.

روابط دوستی اتحاد شوروی و افغانستان و حسن همجواری دو کشور ما در شرایط اوضاع بین المللی پیچیده که بارها تغیری یافت از محک آزمایش برآمد. سخنان لینن کبیر درباره نزدیکی و اشتراک منافع دو کشور و راجع به اینکه میان کشورهای ما چنان مسایلی وجود ندارد، که احياناً باعث اختلافات گردد و یا اقلأ بر دوستی ما سایه افکند، تأیید یافت سرحد های اتحاد شوروی و افغانستان سرحد های صلح و دوستی و آرامش میباشد، پیمانهای سیاسی منعقد شده در بین کشورهای ما پیمان دوستی سال ۱۹۲۱ و پیمان بیطرفی و عده تقرض مؤرخه سال ۱۹۳۱ که در لحظه امضای نیز واقعه برجسته در امور بین المللی محسوب میشدند، گماکان به امر صلح و امنیت بین المللی به خوبی خدمت میکنند.

خط مشی همکاری دوستانه و همه جانبه ای که کشورهای ما پنجاه سال پیش برای روابط خود برگزیدند امکان توسعه آن روابط شمر بخش اقتصادی و علمی و تکنیکی و تجارت نافع برای طرفین و تبادل فرهنگی سودمند برای دو کشور را که مورد رضایت مندی مشترک بوده دارای آینده بزرگی میباشد به وجود آورد. ما برای سهم بزرگی که اعلیحضرت همایونی شخصاً در امر توسعه و تحکیم روابط دوستانه و حسن همجواری بین کشورهای ما دارند، قدر و قیمت به سزای قایل میشیم کشور های ما را پشتیبانی مشترک که از ایدال های عالی صلح

و امنیت ملل و آرزومندی بر اینکه آخرین بقایای سیستم ننگین استعمار
 کاملاً و برای همیشه محو گردد و اصول همکاری متساوی الحقوق
 بین المللی مظفر و پیروز گردد متفق میسازد. ما منظر و مزایای وسیع
 ادایه توسعه همکاری اتحاد شوروی و افغانستان را در شون -
 مختلف روابط بین هر دو کشور و در صحنه بین المللی مطابق منافع
 کشورهای ما و به نفع امر صلح در سراسر جهان مشاهده میسازیم.
 اطمینان را سخ دارم که روابط مؤدت آمیز اتحاد شوروی و -
 افغانستان که مملو از روحیه صلح جویی و حسن تقاضم صمیمانه و
 اعتماد میباشد در آینده نیز برای رفاه و سعادت ملل کشورهای ما
 و به نفع تحکیم صلح توسعه و تقویت خواهد یافت (۱۰۰۰).
 نظریه هدایت هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد شوروی الکی کاسیگین
 از محمد ظاهر شاه پادشاه افغانستان و همچنین از صدر اعظم
 افغانستان نور احمد اعتمادی دعوت نمودند تا به وقت مساعد
 از اتحاد شوروی بازدید نمایند که با کمال رضایت مندی قبول گردید.

افغانستان ته دشوروی اتحاد دصدر اعظم الکی کاسیگین سفر

دشوروی اتحاد دصدر اعظم بناغلی الکی کاسیگین د افغانستان دصدر اعظم
 بناغلی نور احمد اعتمادی په بلنه د ۱۳۴۸ کال دجوزاپه پنځمه = ۱۹۶۹ کال
 دمی په ۲۶ په یورسبی او دوستانه سفر کابل ته راغی، دهمدغی ورځی
 دماپنښین په درو بجواو ۴۵ دقیقو دصدارت په ماښی کی یی دبناغلی
 اعتمادی سره ولیدل او خبری اتری یی ورسره وکړی. دغه خبری
 دغنغوی دوستی او صمیمیت په فضا کی ددواړو هیوادونو په منځ
 کی موجود دی د علاقې وړ مسایلو، بین المللی چارو او د آسیادی
 سیمی د قضایا و په گډون د اقتصادی مرستو د پیشرفت او د

افغانستان په دريم پنځکلن انکشافی پلان کې د یوشمیر پروژو په کار اچولو کې دېرې اخیستلو په تصمیم پای ته ورسیدی . کاسیګین د جوزا په پنځمه مابنا په مهله د عوت کې چې د ښاغلي اعتمادی له خوا د خارجې چارو د وزارت په ستور قصر کې ورته جوړ سوی و گډون وکړ، په دغه د عوت کې د دواړو دوستو او گاونډیو هیوادونو د صدر اعظمانو ترمنځ ویناوې و سوی . ښاغلي کاسیګین د رسمی او دوستانه مسافرت د پای ته رسولو وروسته د جوزا په نهمه در او لپنډی په خوا - حرکت وکړ .

د افغانستان د صد اعظم او د شوروی اتحاد د صدر اعظم ترمنځ په دغه متن گډه اعلامیه خپره سوه :-

د افغانستان د صدر اعظم ښاغلي نور احمد اعتمادی په بلنه د شوروی اتحاد د وزیرانو د شورار یس ښاغلي کاسیګین د ۱۳۴۸ کال د جوزا د ۵ - بیا تر ۹ = ۱۹۶۹ د می تر ۳ پوری افغانستان ته رسمی او - دوستانه سفر وکړ . د الکسی کاسیګین سره دغه کسان لکه د قرغیزستان د شوروی د سوسیالستی جمهوریت د وزیرانو د شورار یس، ښاغلي احمد بیګ ، س . سویوډه بایوف ، د مولداویا د شوروی سوسیالستی جمهوریت د وزیرانو د شورار یس، ښاغلي س ، اسکاچکوف د شوروی اتحاد د وزیرانو د شوراد دولتی کمیټې د اقتصادي روابطو - رییس ، ښاغلي و ، م وینوگرا دوف د خارجې چارو د وزارت مرستیال ملگری وو . ښاغلي الکسی کاسیګین د شوروی اتحاد د عالی - شورا د ریسه هیټ ، حکومت او خلکو تریکونه د افغانستان پاچا اهلحضرت محمد ظاهر شاه حکومت او خلکو ته د افغانستان د خپلواکي دورځي د لمانځني په هکله د جوزا په ۶ = د می د ۲۷ سره سمون خوري ورسول . دغه ورځ د افغانستان او شوروی اتحاد د پنځوسم کال د دوستي د تړون سره مصافحه و او د دغې ورځې لمانځنه

هم په بڼه توگه په افغانستان کې و سوه. د شوروی اتحاد د وزیرانو د مجلس رئیس په افغانستان کې دخپلی استوگنې په وخت کې دنور احمد اعتمادی په ملگرتیا دکابل دپولی تخنیک دموئوسی دپرانستلو په مراسمو کې چې دملی انجینرانو او تخنیکرانو په روزنه کې مهمه برخه اخلي یادونه وکړه دغه موئسسه هم د شوروی اتحاد په مرسته جوړه سوې ده الکسی کاسیگین او ملگرو یې هغه مؤسسات چې د شوروی په مرسته جوړه سوې دی لکه دننگرهار داوبو لگولو پروژه چې په هغې کې دغازی آباد د فامه دپرانستلو مراسم هم وه گډون وکړ او د افغانستان دخلکو د ترقی اونوی اقتصادي او فرهنگي هلې ځلې یې دنژدی ولیدی. د شوروی اتحاد د وزیرانو دشورار رئیس دافغانستان دپاچا، صدر اعظم اونورو دولتي او اجتماعي خلکو سره هم ولیدل ... ددغو لیدنو کتنو په اثنا کې د دواړو هیوادونو دمرستی دتینگولو او بین المللي اوضاعو او سیمې دحالاتو دخپلولو په هکله دافکارو گټوره تبادلې وسوه. دواړو خواوو په ډیرې خوښې وویل هغه وخت چې دافغانستان دخپلواکي دمبارزې لار بنوونکي اود شوروی دولت دموئسس ولادیمیر ایلوویچ لینن ددواړو هیوادونو داجتماعي اوسیاسي نظامونو دتوپیر سره ددوستي اوخپلوی روابط دکاملو حقوقو پر برابري، دخپلواکي اوحاکمیت داحترام یو دبل په چارو کې دنه مداخلې کولو پر اصل برقرار کړی وه ددوی دغه اقدار دزیات تدبیر اوپوهې نتیجه وه. دپنځوسو کلونورا هیسې دښه گاونډیتوب اوپه ډیر وحساسو وختونو کې دبین المللي لاجنمونمیلانو په هکله نژدی تقاطع نظرونه موجود دی. زمونږ ددواړو هیوادونو ددوستي علائقو زمانې دتجربو څخه وتلې اوخپل حیاتي قدرت یې په اثبات رسولی دی.

دشوروی اتحاد اوافغانستان په منځ کې دحوت د ۱۰ - ۱۲۹۹
 ۲۸ فبرورۍ ۱۹۲۰ نیټې ددوستي تړون اودشوروی اتحاد اوافغانستان

په منځ کی د ۱۳۱۰ کال دمیزان د دوهمی = ۲۶ جون ۱۹۳۱ د بیطرفی او -
 مقابل عدم تجاوز تړون چی لاس لیک سوی دی تراوسه پوری دگډو -
 سرحدونو درلودلو د آراهی او جهانی صلحی دساتلو په مورد کی چی بیل
 بیل د ژوندانه نظامونه لری دگډ سوله ایز ژوند ښه مثال او ټینگی پاینی
 جوړوی . د شوروی اتحاد او افغانستان په منځ کی اقتصادی او فنی مرستی
 په بریالیتوب دواه لری . د دواړو خواؤ په منځ کی داسی تجارت چی گټور
 دی پراختیا موی . د دواړو هیوادونو په منځ کی علمی او فرهنگی رابطی
 هرکله پیاوړی کیژی . افغانی خوا خوښی ښکاره کړه چی د شوروی اتحاد
 اقتصادی مرستی د هر ډول سیاسی شرایطو څخه خلاصی دی او د
 اقتصادی رشد په مضبوطولو کی زیات اهمیت لری . د شوروی اتحاد
 په مرستو په افغانستان کی د برق د قوی د پیداکولو او د لویو لارو جوړولو
 کارونه پیل اوپا پای ته رسیدلی دی . دواړو خواو و د ښکاره کړه چی په
 افغانستان کی د شوروی اتحاد د اوږو لگولو ساختمانونه او پروژو
 تجربی په بریالیتوب منجی ته درومی ، دواړه خواپه دی خوښ سول چی یو
 شمیر زیات افغانی علمی او فنی کدرونه د شوروی اتحاد په مرسته
 تربیه سوی دی . د خبرو اترو په ترڅ کی د افغانانو او شوروی اتحاد
 اقتصادی تړونونه گټور وگڼل سول او د دریم پنځکلن انکشافی پلان د
 عملی کولو په لار کی دهغو اهمیت څرگند کړ . دواړو حکومتونو
 تصمیم و نیوی چی د اقتصادی او فنی مرستو گډ کمیسیون به جوړوی
 دواړو خواوو د مخکنی او هوایی حمل و نقل او د افغانستان د لوی
 لاری څخه د ترانزیتی مالونو تیریدل د سیمی دهیوادونو د تجارت د
 پراختیا له پاره گټور وبلل . دواړو خواوو وعقیده ښکاره کړه چی د افغانستان
 او شوروی اتحاد ترمنځ عنعنوی دوستی او همکاری باید پراختیا -
 او ټینگی او موی . د شوروی خوا د افغانستان د بیطرفی او ټولواپلو
 کی د نه گډون خط مشی چی د افغانستان د ترقی او نیکمرغی له پاره

مهم امکانات برابر وی اود نړی د صلح غوښتونکو هیوادونو د احترام وړ
 گرځی ستاینه کوی. شوروی اتحاد او افغانستان د هیوادونو د مساوات
 اساس په احترام د بین المللی صلح د ساتلو په هکله د لویو او کوچینیو هیوادونو
 د حقوقو یو شان احترام کوی. شوروی اتحاد او افغانستان ټینګ غږه کوی
 دی چی دنور و صلح غوښتونکو هیوادونو په ملګرتیا د تسلیحاتی مسابقتونو
 او ذروی سلاح گانو د کنترولولو په خصوص کی گډو ششونه کوی، دواړه
 عقیده لری چی په زور سره باید بین المللی مسایل حل او فصل نه سی، د اختلاف
 وړ مسایل باید د ملګرو ملتو د منشور د اساسونو له مخی په سوله ایز ډول -
 فیصله سی. شوروی اتحاد او افغانستان د ټولو ملتونو د حق احترام کوی
 او پد رشتیا سره یو ځل بیا وای چی د هیوادونو د ترقی او ملی فرهنگ پیلای د دوی
 د ملی هیلو او عنعنوی تقاملاتو سره سم احترام و سی او هیڅ خارجی طاقت
 پر هغو باندی د فشار اچولو حق ونه موی. شوروی اتحاد یو ځل بیا د صلح
 له مخی د ویتنام د مسئلې حل د ویتنام د خلکو د خوا هشت سره سم فیصله
 کول غواړی. دواړه خواوی د سرائیلو چار حانه تحریکات غندی او
 د عربو د اشغال سوو مخکو بیرته ورکړی هلی ځلی تائیدوی. دواړه
 خواوی د ملګرو ملتو د هی اعلامی تائید کوی چی په نړی کی د استعمار
 لاندی سیمی او خلکو ته باید آزادی ورکړه سی ... دواړه خواوی یو په بل
 سره ډاډه سول چی د شوروی اتحاد د وزیرانو د شوراد مشر الکسی کاسیگین -
 سفر کابل ته د دوستانه علاقو د ټینګولو له پاره زیات اهمیت لری. د هغه هڅا
 له مخی چی د شوروی اتحاد د عالی شوراد رئیس هیئت او د حکومت له خوا اېنایلی
 الکسی کاسیگین ته سوی دی هغه د افغانستان پاچا اعلیحضرت محمد ظاهر
 شاه ته بلنه ورکړه چی په یو مساعد وخت کی شوروی اتحاد وگوری
 دغه بلن لیک ته په تشکر جواب ورکړه سو.

نور احمد اعتمادی د خپل صدارت په دوهمه دوره کی (۱۳۴۸ ش کال د عقرب)
 د خپل حکومت خط مشی په ۲۵ صفحو کی دیوی رسالی په شکل او لسی جرگه

پہ دی وینا ورندي کړه :- (۰۰۰) این جانب و همکارانم به منظور کسب قدرت و جاه طلبی اینجا نیامده ایم، آرزوی ما آنست که خدمات صادقانه و بی آلائی برای پیشرفت کشور ... انجام دهیم ... ذواتیکه برای سمگیری در خدمت کشور به حیث اعضای این حکومت با آرزوی صادقانه و مبری از هرگونه شهرت خواهی حاضر شده اند، قرار آتی معرفی میدارم :- جهت اصلاح و بهبود وضع کنونی اقتصادی و تسریع انکشاف افزایش عایدات دولتی از طریق مالیات مستقیم و مترقی، مالیه اراضی و مالیه مواثبی مطابق فیصله دوره دوازده هم شورا امراضی و حتی است (۰۰۰) .

دهدمترقی دموکرات هغو غروته پچی دده په حکومت کی یی خاصی او فعالی چوکی درلودی و وویل : زما په حکومت کی باید گوندی فعالیتونو او جنبو او پروته خاتمه ورکړه سی ، دهغو خخه ځینو په خپله خوا به وینا کی ورته وویل : موږ د دولت مامورین یو نه د حکومت، د حکومت سره درسی کړنلاری مطابق چلند کوو . اعتمادی داو لسی جرگی په تالار کی د ځینو مخالفو وکیلانو د اتهاماتو در دولو په هکله وویل :- (۰۰۰) یکی از وکلا از بیانیه دو سال قبل من اقتباس کرد که گفته بوده :- اگر زمانی تشخیص دهم که خدمت گذاری من دیگر مفید نمیباشد، به شما اطمینان میدهم که لحظه به این کرسی نخواهم ماند. بلی من به تعهدیکه این وکیل که خود سابقه وزارت دارد به آن اشاره نموده استوار و استوار خواهم بود، بلی اگر من از کرسی صدارت برای منافع شخصی خود و خانواده خود استفاده میکرده، اگر من از مقام صدارت به ساختن حزب و دسته بندی غیر قانونی که هدف آن تحکیم موقعیت سیاسی خود می بود دست میزدم، و اگر من داری و کرسی و امتیازات دولت را به صورت نامشروع در خدمت دسته سیاسی خود ساخته خویش میگذاشتم، اگر من مصالح افغانستان را برای منافع شخصی خود

معامله میکرده، اگر من ریاکارانه در قانون علم جوانان را به وعده‌های فریبنده محض به غرض بهره برداری سیاسی با بستن دستمال سیاه اغوا میکرده، اگر من مطبوعات دولتی را به حیث آله تبلیغ شخصی شخص پرستی استفاده میکرده، اگر من به تهدید، تخویف و تحریص مامورین دولت را در خدمت جمعیت غیر قانونی خود میگماشتم، اگر من برای اختناق آزادی مطبوعات بفرایند افشاکننده حقایق را خلاف قانون و بیرون از مجرای قانون مصادره میکرده طوریکه گفته بوده لحظه به این کرسی نمی نشستم اینجانب و همکارانم به حیث افرادی که داخل مجادله ملی گردیده بودیم، در حالیکه جریانات ناسالم از هر سو متوجه بنیان وطن بوده به حکم وظیفه اولی، به حکم وظیفه ملی و به حکم وظیفه ایمانی خود عقب نشینی را در پهنای این مجادله ملی که به امانت کامل هدف آن جز خدمت سالم به افغانستان و مردم افغانستان نبوده و نمی باشد تنهاچین - بلکه گناه بزرگی میدانستم - این عقیده چنانکه دیر روز به حیث متصدی صدارت بامن بود امروز به حیث صدراعظم مؤظف بامن است و فردا به حیث یک فرد عادی وطن بامن خواهد بود ما به نیکی درک میکنیم وقتی جمعیت سیاسی فاقد تقوی سیاسی باشد آن جمعیت محکوم است (۱۰۰۰) ،
داعتمادی دصدرات په دوره کی یوشمیر وکیلان تل په شخصی کارونو لکه د حکومت خخه په ارزانه قسطونو دموتیر انور اینولو تجارتی لیسنسونو دپلاس راوړلو ، دامورینو دتبدیلولو او تغیرولو او دخلکو دشخصی - دعواگانو او معاملوکی دمداخلی کولو په چارو لگیا وو . د اولسی جرگی زیاتره جلسی د نصاب د نسقوالی له کبله خنودی دی د همد غوی مبالاتیو د اصلاح کولو له پاره د اولسی جرگی یو وطن دوست وکیل بناغلی گل پاچا الفت ویلی وه (۰۰۰) ددغی شورا انحلال ترا ضمحلال بنه دی داخکه چی انحلال یولنو اوتاکی وخت لری ، خوا ضمحلال په کلونود واد کوی (۰۰۰)

د دغی شوراپه دوولسمه دوره کی یو شمیر وکیلان موجود و چې
پر پارلمانی سیستم یی عقیده درلوده دهمدغه کبله یی دمقاومت د-
مرکز په حیث دتشنج او اختناق سره مقابله کوله او مجلس یی بی نصابی
ته نه پوښنوده او پردی یی ټینگار کاو چې دگوندونو قانون او نور
دساتیر باید که باطل اوراق دسیان او فراموشی طاق ته ونه سپارل
سی، اومت ته دشورادیوی دوری کار باید پواضح ډول څرگند سی
په ۱۳۴۸ ش کال کی دمحصلینو د اتحادیو جوړولو، دکامیابی د نمری
دمعیار د اصلاح کولو اورا کښته کولو، دیوسالم تدریسی محیط د
ایجادولو له پاره دمحصلینو مظاهرو درامه درلود، دهغودآرا-
مولوله پاره دامیتی قواو اوومحصلینو ترمنځ دپوهنتون په انگرکی
نوبتی و سوی چی دهغوله کبله یو شمیر محصلین او استادان و
ډبول سول اوپه نتیجه کی سیاسی وضعه لا تر پخوا زیاته څره پره
سوه . ددغه کال دعقرب ددریمی په مظاهرو کی دتوقع خلاف ټولو
سیاسی جمعیتونو لکه خلق، پرچم، شعله جاوید، دموکرات مترقی،
جوانان اسلامی، دافغان ملت کښه جناح، دخوانونجو نوډلو اونورو
په ملی او محلی ژبو انگریزی او عربی شعارونه ورکول استبداد، -
تبعیض، استعمار اوبی دینی ته یی بد ویل اوپه ټینگی دخیلومطالبو
څخه دفاع کوله . د ۱۳۴۸ کال په جریان کی دحکومت او اولسی
جرگی روابط دیوه وکیل پر سر باندی چی هغه پولیسو تعقیبا و
دولسی جرگی دریس دبی کفایتی، داطلاعاتو او کلتور وزیرڅخه
د اصلاح دورحیانی (دمردنه زنه) پرمضمون، دیوسف او
زلیخا د فلم په ښکاره کولو سره چی په هغه کی ددین سپکاوی څر-
گندیدی ډیر څرپر سول او حکومت یی تر سختی استیضاح -
لاندى وښوی . **دروزگار ملی جریده دغی ناوړی سیاسی وضعی**
ته داسی گوته ښی (۰۰۰ وضع کنونی ولسی جرگه و حکومت مرا

به یاد گرفته عالمی می اندازد که میگوید :- ممالک کم انکشاف از روش های مترقی محض نام آنرا و یا ظواهر آنرا انتخاب مینمایند و در حصول اصل آن توجه نمی نمایند، از آنرو اکثر در چنین حالات با تحولات اسمی به عوض آنکه نفی ببرند متضرر میشوند، چنین، حالت در مملکت ما صدق میکند. با آنکه دوره دوم ولسی جرگه بعد از انفاذ قانون اساسی در مملکت ما است، اما این دوره از دوره هائیکه قانون اساسی وجود نداشت چه فرقی دارد؟ فرقی آن کاملاً به ضرر. مملکت است به دین معنی اگر دوره های قبلی همه و کلاً به صورت فرمایشی به ولسی جرگه می آمدند، و به صورت فرمایشی نیز همه پیشنهادات حکومت را قبول میکرد هر کس میدانست که همه کارها به دست حکومت است و حکومت نیز خود را تبرئه کرده نمی توانست و شاید روی همین دلیل هم بیشتر سعی میکرد، کارها تا حدی به زعم خودشان... اما امروز حکومت میتواند قسمتی از تارسائهای خود را نتیجه عده همکاری و عده و وظیفه شناسی ولسی جرگه وانمود کند...

همدانشانی اقتصادی انکشاف دریم پلان هم دناکاهی سره مخامخ و ۱۳۴۶ کال را پدی خواپه مسلسل توگه په انکشافی مصارفوکی کمی راتلی. په ۱۳۴۵ کال کی (۵,۳) ملیارده افغانی په ۱۳۴۶ کال کی (۴,۸) په ۱۳۴۷ کال کی (۴,۰) په ۱۳۴۸ کال کی (۳,۹) ملیارده افغانی کمی راغی. دغه ارقام د اقتصادي انکشاف د عده رشد او نا کاهی ستر دلیل و دمخه تر هغه چی اقتصادی دریم- پلان د مالی مدرکوله نا حیسی خخه د نا کاهی سره مخامخ سی حکومت د حینو مالی مدرکونو د هوند لوله پاره د صحیح مالیاتو اهورولو، د خارجی او داخلی شرکتونو خخه د اصلی مالی اخستلو، د مخکو د مواد شویو د مالی اخستلو لایحه ولسی جرگی ته و پرانندی کپه خو کله چی منظوره نه سوه د حکومت د سیاسی او اداری پرستیژ د خرابولو

موجب و گرزیده اود هری لوری خخته پر هغه دمخالفت او استغنی
 کولوچینی راپورته سوی اود استیضاح له پاره پارلمان ته راوغوښت
 سو. دولسی جرگی و کیلانو د صدر اعظم خخته د سمدستی سوالونو
 خو اب غوښت، خو هغه ورته ویل چی سوال کول ستا سوحق دی، او خو
 د ټولو سوالونو وروسته کله چی دکابینی دغو و سره مشوره وکړه درکول
 کیزی، اود اساسی قانون ۶۶ مادی داستیضاح کول خرگند کړی دی. د
 ۱۳۴۸ کال په ثور کی دولسی جرگی د ۱۳ دوری دو کیلانو د ټاکلو له پاره
 شاهي فرمان صادر سو او داعتمادی یو شمیر مخالفینو لکه محمد هاشم
 میوند وال دمقر او میر محمد صدیق فرهنگ او نور و دکابل د لومړی
 ناحی خخته ځانونه کانديد کړل، که څه هم داعتمادی حکومت په واضح
 ډول په انتخاباتو کی مداخله ونه کړه خو دهغه دوستانو اولویو بوروکرا
 تانو او د قومی نفوذ خاوندانو په کابل او مقرر کی دپسو په بنسند لو او
 غیر مستقیم فشار و اړولو سره هغوی ناکامه کړل. میوند وال په
 مقرر کی د جعلی انتخاباتو اونا روا اجرا آتو په هکله د حکومت اداری او
 قضایی چارو ته عریضی وړاندی کړی چا غوږ نه پر نیا وه. د ۱۳۴۹ کال
 د ثور په دوهمه = ۱۹۷۰ کال د اپریل په ۲۲ د پرچم دهغی فوق العاده
 گڼی دخپريد لوله کبله چی د ولادیمیر ایلویچ لینن د زیزیدنی دکالیزی
 په مناسبت خپره سوی وه، اود هغه د مدح اوستاینی په ضمن کی درود
 هم باندي ویل سوی ؤ دکابل دخلکو مخصوص دیني عالمانو ملی جذبات
 راو پارول. ملا یانو اودیني عالمانو ۴۳ ورځی دپل خشتی جامع -
 جماعت اشغال کړی ؤ، په مظاهرو او داوړه ډکو وینا گانو بی پر
 کمونستانو، ملحدانو او د حکومت پر تنبلو او عیش پرسته واک
 والاو اعتراضونه کول اودغه اعتراضونه اونا رضائیکانی یی ترپاچاهی
 مقامه ورسول خو هغه و وچی په یوه شپه دپل خشتی مسجد محاصر
 سو، ملایان اودیني مبلغین د امنیتي قواوو په واسطه په موټرونو کی

واچول سول او خپلو وطنو ته ولېزل سول. دغه نا آرامی که څه هم خا سوی خو د اعتمادی د حکومت په بدنامولو او بی اعتباره کولو کی مهمه. برخه واخسته. نور احمد اعتمادی د ۱۳۵۰ کال د ثور په ۲۲ ددغی - معرضی په وړاندی کولو سره د صدارت څخه استعفی دکره :-

د بخښند وی او مهربان خدای په نامه. د معظم همایونی اعلی حضرت مبارک حضور ته! په ډیر احترام عرض کوه کله چی شهر یاری ذات د حکومت د تشکیلولو افتخار ماته را کړ، د شاهانه ارادی، او امر په اجابت اود ولسی جرگی څخه د اعتماد درایی په اخستلو سره گران وطن ته د خدمت کولو په یواځنی هیله می خپل چمتو والی ددی لوی عهدی او ستر امانت د قبولولو دپاره څرگند کړ او د قانونی وجایبو او صلاحیتونو او مکلفیتونو په درک کولو او احترام سره په هیله من زړه او پوره صمیمیت د وظایفو تر سره کولو او د هیواد په ژوند کی د برنی اخستلو په لاره کی د هر ډول بجا طلبی او شهرت غوښتلو پرته د گران وطن خدمت حاضر شوه او څه چی می په توان کی وه هغه می ددی مقدس مامول د تر سره کولو په لاره کی ونه سپړل په هغوموار د وکی چی د دغه حکومت د وظایفو د وړاندی یولو او تر سره کولو له پاره د خدمت مصدر گر ځیدی دی زما د همکارانو د حکومت د غړو او هم دغه رنگه د هغو ملکی او نظامی مامورینو چی گران وطن ته خدمت یی په هر څه مقدمه گهلی دی په تیره بیاد وطن پالونکو ځوانانو د شپي او ورځی صادقانه کوششونو مؤثره برخه درلوده. په اوسنی مرحله کی جریانات داسی دی چی زمونږ د وطن وړاندی ننگ تر هر بل وخت زیات سیاسی استقرار او ثبات غواړی چی د حسن تفاهم او همکاری څخه پرته مخصوصاً د تقنینی او اجرائیه قوی تر منځ او تر هر زیات د هماهنگی د روحی پورته کوه د یوه لوړ هدف له پاره چی په هغه کی یوازی او یوازی د هیواد سلامتی او زمونږ د ټولنی نیکمرنی مضمره ده په بل شی کی لټول کیدای نسی. له دی امله چی ملی گتی او وجایب او دنن او سبا ورځی د ژوندانه ایجابات په مونږ حکم کوی پری بز د و له دی رهگذره

د وطن دوراندی تگ سیر اوروش اود هیواد چارو ته کومہ عایق متوجہ وی تردی زیات پہ دی فرصت کی ددی حکومت دکاردوام مؤثر نہ سم۔ گہلائی اوپہ ہیرا احترامہ ہمایونی حضور ته ددی ستری وظیفی لدوام خنہ خپل معذرت رسومہ ۰۰۰ زما دعادہ پی بی نیازہ خدای دی اعلیحضرت ته پہ ہفہ آرزوگانو او آمالوکی پی دگران وطن دینکمرنی دپارہ ی لری ہمیشہ بریالیتوب ورپہ برخہ کاندی، دخدای، وطن، شاہ پہ ہیشگی شعار اودویت پہ عرض .

نور احمد اعتمادی

۱۳۵۰ د ثور ۲۶ نیٹہ

د نور احمد اعتمادی لنہ سوانح :-

نور احمد اعتمادی د سردار غلام محمد زوی د سردار عبدالقدوس اعتماد الدولہ لسی دی، ہفہ وخت پی نیکی پی پہ کندہار کی دھیواد د خپلو کی دیرتہ اخستلو دجہی دلوی قومند آپہ حیث کار کاو . پہ ۱۳۹۹ ش کی پہ کندہار کی زین دلی دی . دی یوشرف اوارستوکرات افغان و دظلم اوبی عدالتی خخہ پی بنہ نہ راتلہ، ددہ ددغی . اخلاقی وضعی اوحسن سلوک لہ کبلہ کلہ پی دصدارت چوکی ته ورسید فاسد و مامورینو او معاملہ گرانو ته زمینہ مساعده سوہ پی دملی عواید ورحیف او میل پہ ہلوخلو کی ترپخوازیات توفیق ومومی . اعتمادی خپل لومرنی تحصیلات دکورنی ددغہ وادراستقلال لسی ترنہمی توگی پوری پہ سررسولی اودپوہنی پہ وزات کی تر لزی مودی کارکولو وروسنہ د سردار محمد نسیم خارچہ وزیر اودعظمتی صدر دصنہ سرہ دتردی پیژندگلوئی اوہمکاری پہ وجہ پہ خارچہ وزارت اودباتدینو ہیواد کی دسفارت اوزارت مہمو عہد و ته رسیدلی دی . پہ ہیواد کی دنوی اساسی قانون پہ اعلانید و اودموکراسی افکارو پہ خپرید لوسرہ پی بیلو سیاسی اواہتمای پارٹیگانو پہ کارپیل وکر اوخارجی لاسونو ہم کار کاوہ دھیواد سیاسی وضعہ او . عنعنوی چلا و دورائید پہ خواہخ و نیوی خرنگہ پی حکومت پردغو کشالوسلطہ نسوہ پیدا کولای نواستعفی کولو ته مجبور سو .

د داکتر عبد الظاهر د حکومت سره د شورویانو سیاسی روابط

د ۱۳۵۰ ش کال د جوزایه ۱۸ = ۱۹۷۱ د جون په ۸ داکتر عبد الظاهر د کابینې په جوړولو لومړی ورسره، ده خپله خط مشی د اعتماد رایې داخستلو له پاره ولسي جرگې ته وړاندې کړه چې په هغې کې دغو نکاتو ته زیاته توجه سوی وه: د دې له پاره چې د اساسي قانون متون په ښه توگه تطبیق سی د فرعي قوانینو د وینې کولو له پاره توجه کول، د آزادو مطبوعاتو موجودیت، د عادلانه مالیاتو د قوانینو تنظیمول، د پوهنې پراختیا او کیفیت ته توجه کول، د اداري چارو او ماموریتو د کارونو مراقبت کول، د خارجي تجارت تنظیمول، د چټکو او زود رسو صنعتي او زراعتي پروژو په کار اچول، د داخلی خصوصي او خارجي پانگو اچولو له پاره زمینی برابرول.

په خارجي سیاست کې د فعالی او مثبتې بیطرفی او په ډلو تپلو پوری د هغه نه تړلو په اصل دریدل او داسی نور شامل وو.

د داکتر عبد الظاهر د حکومت خط مشی د ملي شورا د وکیلا نوله خوا څخه د درو هفتو په موده کې په هر اړخیز صورت وڅیړله سوه، د ملي شورا وکیلا نو د تیر و حکومتونو د اجرا آتو څخه خپله ناخوښی او بې زاری بکاره کوله او دده د حکومت د جوړید وڅخه یی هم حکم رضایت ښکاره نه کړ چې په هغه کې د تیر حکومت ۸ تنه وزیران شامل سوی وو. دایې په ټنگه ورته وویل چې د تیر حکومت په شانی باید د رشوت خوری، فایلی او قوی علا یقو پاللو او داسی نورو ناوړو اغیز ولاندي رانه سی. دده په دوره کې د طبیعت د ناساز گاریو، او اداري چارو ته د عدم رسیدگی له کبله خوا رانه ده ول، ډول مصیبتونه پېښ سول بېله دی څخه چې د ۱۳۴۸ کال څخه تر ۱۳۵۰ کال پوری د غلی د قحطی و رانه ونکی واقعې چې په هغې کې زموږ د هیواد د چغچران، بادغیس، بدخشان او نوروسیمون خلک د لوبزی مړه

او يا دخلو مينو شخه مهاجر سول ديوي گولي د و د ي د پيدا کولو له پاره يي آل او عيال پر ملاکانو او سودخورانو خرڅ کړل په نوي کال کې هم چا جرئت نه سو. کولای چې دمخکې په کر نه لگيا سي. د همدغه کبله و چې په ۱۳۵۰ کال کې چې د قره قولي صادراتو (۱۷) مليونه د الره جوړ کړي وه په ۱۳۵۱ کال کې يي د مواشيو د تلفاتو او خرڅايو نو د ضايعاتو په نسبت دغه اندازه بيخي لږ سوه د د ي سره چې د پوهنتون د محصلينو او استادانو مظاهرو د پوهنتون د قانون د نه تصويبيد لو او د ملي ژبې د لټنجو د نه حل او فصل کولو له کبله د واه در لو دا و حکومت استيضاح ته راغونښت کيدی خو دولسي جرگي د نصاب د نه پوره کيد لو په نسبت دغولا بڼو او غير مترقبه حالاتو لاسدت پسي کاوه چنا نچه محمد شاه رحمتيان د هرات د بنار وکيل په خپله يوه مفصله بيانیه کې د هيواد د اقتصادي، اجتماعي او سياسي بدو حالاتو د شرح گندولو په ضمن کې داسي وایي :- (۰۰۰) از جزئیات بدبختی های خانان سوز و لایات خود چه ضرور است که بديک ديگر بگويم حالات غورات چنان بد است که از بدخشان، وضع هرات چنان اسفناک و خراب است که از فارياب و کنرها، از فراه و پکتيا، از بلخ و هزاره جات ديگر چه بگويم، در آنجا ها مسکن و خانه چندان نه بوده اما حالا اکثر آنها خراب شد. از مجبوري ت چوب دروازه آن کنده فروخته شده و منازل مفرو زين خود به خود ويران گرديد، ميدانيد زحمت کشان، رنجبران کالای چندانى ندارند اما کهنه لحاف پدري يا کليم اجدادى که داشتند به خانه سودخوران رشوت خوران، و محترکين رفت، از نان خبرى نيست، مقدّم حدود گندم هاى محلى را محترکين و زور آوران و سرکار در تحت حمايت ملکيت هاى لا محدود و شخصى و در پهنای حيله هاى شرعى در امبار خانه ها و چاه ها براى روز مبادا و قيمت بلند پنهان و احتکار کردند، گندم کسکي و قرضه خود داستان غم انگيز است، يک حصه در همان خارجه فروخته شد، و ضرورت پس انداز دالري بزرگان را

تکافو کرد، باقی یک حصه در کابل مرکز دولت استعمارگر برای آقایان ویر و کراتهای غیر مولد و نوکران و محافظان سرزایدی شان از روی احتیاط ذخیره شد، باقی مانده که بعد از حقداریها و زدیها و راه گیری های والی های چپه شاخ به ولایات رسید از ان مامورین فاسد و متنفذین شیرین بین خود و خویشان خود تقسیم کرده باقی ماند به اصل مردم و زحمت کیشان و دهاقین برگی به بزئی نه رسید، و منی دانم فرزا و پس فردا حال این ۱۰-۱۲ میلیون شکم گرسنه تن برهنه چه خواهد شد. حاضرین مجلس! این است مصروفیت و توجه دوماه حکومت دکتور ظاهر و همکاران به اصطلاح حکیم، حامد، شفیق و امثال شان که مردم را به جای آب به سراب راهنمون میشوند. و حال صدها هزار تن گندم و میلیون دالرهاگدایی به قیمت حیثیت و شرافت ملی اعضایی محترمه و لسی جرگه! به صراحت باید گفت که این حکومت و امثال آن ازین بیشتر حیثیت و تقوی ندارند، دیگر توقع داشتن از آنها به نظر من حماقت است. شما سری به قصرهای مجلل و دعوت های اشرافی آنها برزید، شما در شهر نو به کلوب های آبی و بیست و چهار ساعت و غیره نورچشم های اینها سر برزید که چه تو ریست بازی را برای انداخته اند، شما سری به هتل بین المللی باغ بالا پیش کنید که خون مردم یک ولایت در یک عروسی دخترها و بچه های شان مصرف میشود و بعضی سرداران محترمه جاهای خود را سالانه قروغ کردند در حالیکه بیکار هم تشریف دارند، شما داد و معاف های شان را در بانکها کنترل فرمائید آن وقت نفرت عمیق در دل شما پیدا خواهد شد که اینها چه بی انصاف و ظالم اند. - - -
 لهذا افشا و تقبیح و شرح ظلم و ستم این مقتدرین تکیه زده برچوکی قدرت فرض عین است و به انجام این فریضه را باید با مبارزه و جهاد پیگیر توأم ساخت و وطن پرستان واقعی باید.

بدون احساس ترس این وظیفه مقدس را تا رسیدن به سرحد پیروزی از دست نه داده و در این راه از بذل هرگونه فداکاری دریغ نوزید... اگر مجلس استیضاح دایر نشد و لسی جرگه را به رسم اعتراض - ترک داده به میان مردم بدبخت و ستم کش ورنجیده خود برویم (دروزرگار جریده د ۱۳۵۱ کال د ااسد د ۱۸ گنی په سرمقاله کی د د اکثره عبد الظاهر حکومت پر موجودیت شک بنکاره کوی او لیکي :-)... آیا حکومت قانوناً وجود دارد، در ممالک دارای ستم پارلمانی و قتی پارلمان با - حکومت همکاری نمیکند قوانین و پیشنهادات آنرا منظور نمی نمایند، یا حکومت ها به آرای عامه و فرزندم مراجعه مینمایند و یا هم با تبلیغات و بازیدها و کلای مخالف راقانع و طرفدار خود میسازند، و یا هم اخطار استعفی خود را امید هند بلاخره استعفی مینمایند... اکنون در دوره این حکومت می بینیم که وکلا قرضه های خارجی و دیگر قرار - داد های حکومت را تصویب نه کردند، و بودیجه بدون تصویب گذاشتند، در هر مملکت پارلمانی دیگر عده تصویب بودیجه نمایندگی از عده همکاری و عده اعتماد بر حکومت پنداشته میشود و در چنین حالت حکومت استعفی میدهد اما در مملکت ما اخیراً وکلا نه تنها به این موضوع عده همکاری اکتفا نه کردند بلکه - ۱۱۸ - نفر اعضای و لسی جرگه که اکثریت و لسی جرگه را تشکیل میدهد به صدارت رفته و در حضور اعضای حکومت عده همکاری خود را با حکومت اعلام میداد اما هنوز حکومت وجود دارد... اگر آنها بیکه مقامهای ملی را اشغال میکنند - مطابق تمنیات ملت و مردم رفتار نه نمایند شاید دیری نگذرد که بحرانهای ناشی از آن مشکلات عظیمی را بیاورد و در آن وقت - هیچ کس نخواهد توانست خود را تبرئه کند.)

د اکثر عبد الظاهر دخپلی خارجی پالیسی د تشریح کولو په ضمن کی وایی :-
حکومت په بین المللی ټولنه کی د افغانستان د گټو او حیثیت ساتنه

خپله پاکه ملی وظيفه گڼی ۰۰۰ موز ددو لتونوپه منځ کی د مساوات او متقابل احترام په اساس په دوستی او همکاری او ددوی په منځ کی په روغه گډ ژوندون اوله سوله ایزو لارو وڅخه د بین المللی کثالو په حل کولو معتقدیو ۰۰۰ ددی دپارچی په جهان کی سوله دوام وکری لازمه ده چی د منځ په انکشافو هیوادونو سره د ژوندانه سطح د لوړولو له پاره د مؤثری مرستی برابرولو په غرض په بین المللی سویه کوششونه جاری سی ۰۰۰ د پښتونستان د ملی قضی تعقیب د افغانستان د لویو جرگو د فیصلو سره سم ددی حکومت د مهمو اهدافو وڅخه گڼل کیزی . ترڅو چی زموږ هغه وروندچی د پښتونستان د خاوری اوسیدونکی دی او دخپل سرنوشت د ټاکلو وڅخه محرومه دی دخپلو ملی آرزوگانو سره سم د بین المللی عدالت په اساس په سوله ایزه لاره خپل دغه مسلم حق ترلاسه کړی ۰۰۰) .

ده زیاریوستی د شوروی اتحاد سیاسی وضعه د افغانستان د دوستی وڅخه متأثره نی او روابطی د پخوا په شان دښه گاونډیتوب اویو دبل هیواد ته د مشرانو ، اقتصادی او فرهنگي هیئتو په تگ ورتگ . پیاری سی چنانچه هغه سفرچی د افغانستان پاچا محمد ظاهر شاه - د ۱۳۵۰ کال د سنبلی په ۲۳ = ۱۹۷۱ کال د دسمبر په ۱۴ - د شوروی اتحاد د عالی شورا د ریسه هیئت نیکولای فودگورنی په بلنه ماسکو ته وکړ دخپلی یوی تاریخی بیانیی په ترڅ کی پدی مناسبت داسی وایی :- (۰۰۰ احساسات با حرارت جلالت مآب شما و دیگر زعمای و مردم اتحاد شوروی در باره افغانستان نزد مردم ما متعاً ارزنده بوده و خاطرات نیکوی مسافرت های قبل مرا به این کشور همسایه تجدید میدارد . علایق هر دو کشور بر سوا بق متین تاریخی اتکا داشته و در پرتو اعتماد و احترام متقابل به طور روزافزون استحکام مییابد . همکاری های مداوم بین طرفین روابط ما را

به حیث نمونه بار زهمزبستی مثمر و مسالمت آمیز در ساحه مناسبات بین
 المللی خاصاً در علاق بین کشورهای دارای نظام های سیاسی و اجتماعی
 مختلف به جهایان معرفی کرده است. مساعدت های کشور دوست و همسایه
 ما اتحاد شوروی در تطبیق اجرای مهم پلانهای پنج ساله افغانستان
 مخصوصاً در زمینه استفاده از منابع طبیعی و تهیه زیر بنای اقتصادی
 کشور مورد قدر دانی و امتنان مردم افغانستان بوده مثال دیگری
 از نتایج سود مند دوستی مثمر و بی ثباتی ملتین میباشد، کمال مسرت
 داریم در اثر مذاکرات بین هر دو کشور راجع به دوام مساعدت اتحاد
 شوروی در تطبیق چهارمین پلان پنج ساله افغانستان که بیشتر متوجه
 پروژه های سریع الشمر در ساحه زراعت و صنعت خواهد بود ^{موقت} موافقت
 حاصل گردیده است، امید داریم با گرفتن بهره مطلوب از این تلاشهای
 منظم برای بهتر ساختن شرایط اقتصادی و بار اسخ گردانیدن پایه
 های سیاسی و اجتماعی نظام جدید دولت زندگانی مادی و معنوی مردم
 کشور ما بهبودی را که آرزو خود ما و دوستان ما است کسب نماییم.
 دکتر عبد الظاهر دشورویانو در حسن نظر دجلبولو له پاره ز ۱۳۵۰ کال
 دحوت په پای کی = ۱۹۷۲ د مارچ په میاشت شوروی اتحاد ته و لار او هلته
 پی تود هر کلی و سواو دشوروی دمشرانو سره پی د نژدی ولیدل.
 د ۱۳۵۱ کال د سرطان په ۱۴ = ۱۹۷۲ د جولای په ۵ د افغانستان د -
 صدارت مرستیال د اکثر عبد الصمد حامد دیو هیئت په مشری د دی
 له پاره ماسکو ته و لارچی د هیواد په خلورمه پنخکلن انکشافی پلان کی
 دشوروی اتحاد اقتصادی او تخنیکي مرسته تثبیت کړی. څرنگه چی
 شورویانو د د اکثر عبد الظاهر د حکومت د پالیسی او ورځنی سیاسی
 جریانانو او انکشافاتو او دده د همکارانو لکه عبد الصمد حامد او
 نورو د سیاسی رویی څخه ښه انتباه نه اخیسته نو خپل مناسبات پی د
 پاچا وروسته دوهم نفر سردار عبد الولی سره پیا وړی غوښتل

له همدغه کبله دشوری اتحاد د دفاع وزیر مارشال کریچکو سردار - عبدالولی ته د ماسکو بلنه ورکړه او هغه ته یې هلته دشوری اتحاد د حربی او نظامی تجهیزاتو او اردو مهارت او طاقت وروښودا و تشویق یې کړی شوری اتحاد ته د زیاتو زده کړو له پاره د حربی ښوونځی او پوهنځی د محصلینو او د اردو د متصدارانو په شمیر کی زیاتوب راوی او په زړه پوری بریالیتوب هم په برخه سو.

د داکتر عبدالظاهر لنډه پيژندنه :-

داکتر عبدالظاهر د عبدالقادر ابراهيم خیل زوی و چې په ۱۳۸۹ کال کی د لغمان ولایت په یو مامور پيشه کورنی کی زېږیدلی و ده لومړی ځل د کابل د - علی آباد د طبی ښوونځی لوستی او بکلوریایي په ۱۳۱۰ کی د حبیبی لیسې څخه پلاس راوړی او په ۱۳۱۴ کال کی یې د اجتماعیاتو په څانگه کی خپل لیسانس د امریکي دکولمبیا د پوهنتون او په ۱۳۱۸ کال کی یې دکولمبیا د پوهنتون څخه د داکتری د پلوه او په ۱۳۲۱ کال کی یې د داخله ناروغیو په څانگه کی د تخصص د پلوه پلاس راوړ ، داکتر عبدالظاهر هیواد ته د راستنیدو وروسته له ۱۳۲۲ څخه تر ۱۳۲۹ پوری د کابل د ښاروالی د روغتونو د سرطیب او د ۱۳۲۹ کال څخه تر ۱۳۳۳ پوری د روغتیا د وزارت د معین په حیث و وظیفه اجرا کوله ، داکتر عبدالظاهر د ۱۳۳۳ کال څخه تر ۱۳۳۴ کال پوری د انزها پکنز په پوهنتون کی خپل تحصیلات پای ته ورسول او د نومړی پوهنتون څخه یې په ۱۳۳۴ کال کی د اداري او احصائی په څانگه کی خپل د پلوه واخست ، په ۱۳۳۱ - ۱۳۳۳ - ۱۳۳۴ کلونو کی یې د ژنو او مکسیکو په غونډو کی د افغانی صحی هیأت د رییس په حیث برخه اخستی وه ، په ۱۳۳۴ کال کی یې د روغتیا د وزارت د کفیل په حیث و وظیفه اجرا کوله ، دی په ۱۳۳۵ کال کی د افغانی صحی هیأت د مشر په حیث شوری اتحاد ته ولاړ ، ده ته په ۱۳۳۶ کال کی د پاچاله خواد عالی سردار نوښان ورکړه سو او په همدغه کال په کراچی د -

افغانستان د لوی سفیر په حیث مقرر سو ۰ ده په ۱۳۴۰ کال کی د سفارت د وطنی څخه استعفی وکړه او د لغمان د خلکو له خوا څخه د ملی شوراپه یوولسمه دوره کی د وکیل په حیث وټاکل سو او وروسته د ملت د وکیلانو له خوا څخه د ملی شورادرییس په حیث منتخب کړه سو ۰ په ۱۳۴۰-۱۳۴۲-۱۳۴۳ کالونو کی د افغانستان د پارلمانی هیټونو درییس په حیث شوری اتحاد، د امریکی متحده اضلاعو بلغاری، یوگوسلاویا او هند ته سفرونه کړی دی ۰ دی په ۱۳۴۳ کال کی د نوی اساسی قانون د تصویب له پاره د لوی جرگی درییس د نائب او د دغه کال د میزان په میاشت کی د ډاکټر محمد یوسف په کابینه کی د صدارت د مرستیال او روغتیا وزیر، او د ۱۳۴۴ کال په دوئی کی یی د صدارت د مرستیالی او روغتیا وزارت څخه استعفی وکړه او د لغمان ولایت په مرکز کی یی د ولسی جرگی د وکالت له پاره ځان کاندید کړ، چی ورپسی د ولسی جرگی د مشر په حیث وټاکل سو او د ولسی دوری تر پایه یی دغه عهده درلوده ډاکټر عبدالظاهر د ۱۳۴۸ کال د قوس په میاشت کی په روم کی د افغانستان د لوی سفیر په حیث تر ۱۳۵۰ کال د جوزا تر ۱۳ نیمی پوری یی د طیفه اجرا کوله او د ۱۳۵۰ کال د جوزا په ۱۸ د صدر اعظم په حیث د کابینی په چوپړلو مامور سو ډاکټر عبدالظاهر طبیعتاً محافظه کار، عافیت پسنده، دور اندیشه، خوشطبعه او د بدبیزار شخصیت ودرشوت او شرارت څخه ښه نه وړل، عاجل او قاطع تصمیمونه یی نه خوښول او په ورسپارلو سوو وظیفو کی د ممانت او کرار، کرار پر مختللو پالیسی طرفدار و.

د افغانستان د داسی بحرانی حالاتو د صدارت له پاره یی هیڅ ډډه نه لگیده، په شفاهی توگه یی د پاچا څخه د صدارت د چوکی څخه د گوښه کیدلو هیله شو ځله کړی وه خو پاچا د وطنی په دوام ماموراوه خو د وطنی د پرمختللو توان ځنی سلب سو او د ۱۳۵۱ کال د قوس په ۴ = ۱۹۷۲ کال د دسمبر په ۵ یو ځل بیا د پاچا په حضور هغه معروضه په رسمی توگه وړاندی

کره او دپاچاله خوا منظور شه . کرباس پوشهای برهنه پادده دسیاسی
روش په هکله لیکي :- (۰۰۰ عمر حکومت او کوتاه تر ازان بود که اندیشمند
در باره آن می اندیشید ، دکتر موصوف شخص دانشمند و دکتر شخصی
اعلی حضرت بود پادده بیشتر از دیگران نزدیک و علاقه مند بود ، او به تصور
اینکه شاید بتواند دیموکراسی فرو پاشیده و بی اداره گی در ادارات
جلوگیری مداخلات از بالا به پایین مهار نموده و محبت و علاقه مردم
را به شاه دوباره باز گردانند و وظیفه صدارت را پذیرفته اما به زودی
در مقابل آنچه اندیشیده بود احساس ناتوانی دید و استعفی داد . (۱۱)

د محمد موسی شفیق د حکومت سره د شوروی روسیې سیاسي روابط

محمد موسی شفیق د ۱۳۵۱ کال د قوس په شپاړسمه د پاچاله خواد کابینې په جوړولو مامور سو. ده دولسي جرگې څخه د اعتماد درايي داخستلو له پاره خپله خط مشي پدي عبارت ملي شورا ته وړاندې کړه :- (.... سياست خارجي افغانستان په اساس عدمه انسلاک وبيطرفي مثبت وفعال ادا خوا هديافت. احترام اصول عاليه منشور ملل متحد و تائيد مساي آن مؤسسسه په مقصد توسعه همکاري بين المللي، پشتيباني از حقوق مردمان و ملل و زوال استعمار بخت همه اشکال و مظاهر آن مخالفت با تبعيض نژادي، عدم استعمال قوت در مورد حل منازعات بين المللي و تائيد همزيستي مسالمت آميز پايه هاي عمده سياست خارجي افغانستان ميباشد. به اين منظور اين حکومت براي تقويت دوستي با همه ملت هاي جهان به اساس احترام متقابل و همکاري آزاد متکي به حقوق متساوي و توسعه علايق دو جانبه و خاصاتاً تشيد روابط حسنه عنفوي خویش مجاهدت خواهد ورزید، مطابق اين اهداف افغانستان در مساي مشترک کشور هاي غير منسلک و کشور هاي اسلامي سهم خود را ادامه خواهد داد و از اشتراک در پيمانهاي نظامي پيوسته خود داري خواهد کرد. پشتيباني ما از حق تعين سرنوشت برادران پشتونستاني ما که يك حق و يك وظيفه ملي و تاريخي افغانستان ميباشد، به پيروي از اراده ملت افغانستان به نحويكه در اعلاميه هاي متعدد رسمي بيان گرديده به طور خلل ناپذير دوام خواهد يافت مسلم است مساي استعمار از بدو ظهور آن در بين اين ناحيه متوجه آن بوده که پيوندهاي طبيعي و تاريخي مردم پشتونستان را با افغانستان ضعيف سازد

افغانستان همه مساعی خود را متوجه رفع نتایج این نوع مساعی نموده استواری مزید این پیوندهای راسخ را یکی از اهداف عمده خود قرار داده و می دهد، پیوندهای راسخ برادری با قبایل آزاد برای حفظ منافع مشترک وطن از وجایب ملی افغانی میباشد. و برای پرورش متداوه آن سعی خود را بذل خواهیم کرد. حفظ و تقویت روابط نیک با همه ملل جهان و خاصه کشور های این منطقه هدف عمده سیاست خارجی ما میباشد. با ملت پاکستان روابط عمیق تاریخی و فرهنگی داریم و جز مسئله پشتو نستان و موقف حکومت پاکستان در مورد آن مانعی دیگری در راه تقویه و توسعه هر چه بیشتر علق با دولت پاکستان نمی بینیم. داشتن روابط نیک با همسایه گان هم به مصلحت منافع ملی و هم به خیر و صلح منطقه میباشد. با دولت ایران تشدید روابط برادرانه، با حفظ مصالح ملی و تقویه مزید روابط حسنه با همسایه بزرگ جمهوریت مردم چین که از آغاز ظهور رژیم جدید آن کشور آغاز شده است دوام و توسعه همکاری های مثمر بین دو کشور جزء سیاست خارجی افغانستان میباشد. استحکام مداوه علق دوستی و حسن همجواری با اتحاد شوروی مورد توجه پیوسته مردم، زعماء و حکومت افغانستان بوده و خواهد بود، این دوستی بین دو کشور همسایه دارای دو نظام سیاسی و اجتماعی از هم کاملاً متفاوت با مسافرت های متقابل زعمای دولتی و با همکاری های اقتصادی و تخنیکی صمیمانه با ثمر و با ارزش اتحاد شوروی با افغانستان که آخرین منظر آن امضا موافقتنامه دوام سهمگیری کشور دوست و همسایه ما در تطبیق پلان پنجساله چهارده کشور میباشد، نزد مردم و حکومت افغانستان همواره با ارزش بوده و خواهد بود (۱۰۰) ۱۱۰

دده د حکومت په دوره کې د تیر و حکومتونو د پاته لاندو سیاسي اقتصادي
 او اجتماعي مشکلاتو د موجودیت علاوہ نوری داسی سیاسي لاندی هم
 پینې سوی چي د هغه حکومت یی دوخت د حساسیت له کبله د هغو و
 چټکی فیصلی کولوته اړ یوست، په داسی حال کې چي داسی تصمیمونه د
 ملی مصلحت او عمومی تقاضا وُ خخه مغایر عمل کتل کیده او دده تر یخه
 قومی او بانفوذ و حکومتونو چي په هیواد کې یی حیو فیو د الی، اشرافی
 او سیاسي قوی ریښی درلودی د هغو دخل کولو خخه عاجز پاته سوی
 وه. یو د هغو مشکلاتو خخه چي د افغانستان حیو حکومتونه یی دنا کالی
 سره مخامخ کړی وه هغه د حکومت او تشکیلاتو په هکله د پاچاهي کورنی
 د افکارو او نظریاتو بیل والی وُ چي د حکومت مشران یی مثبت او قانونی
 طرز العمل ته نه سوه پرینولای او که به یو صدراعظم احياناً نسبتاً په
 آزاد ه توگه خپله کړنلاره د قانونی دساتیرو سره سم مخی ته بیوله، که به
 د پاچا مرسته او توجه ورسره ملگری کیدای نه، د فیو د الانو، اشرافو
 او روحانیونو د مداخلی په نسبت بهیخ کار نسو کولای او کله به په ډیری
 بدنامی او افتضاح له میدان و تده دخل حکومت په لومړنیو وړو کي
 سیاسي جمعیتونه، رو شنکران او مخالفین په طمع ساتل او د مرستو
 وعده یی ورسره کول، چنانچه د حیو لویو او مشهورو مامورینو
 تقاعدونه یی او گړخول، حیو ته یی مخکی ورو بخښلی د حیو کتابونه
 او آثار یی کتابخانوته په لور په بیه واخستل، حیو ته یی د حکومتونو
 وزارتونو او سفارتونو کوچکی ورکړی، د شخصی جرید وچلونکوته
 ته یی چي خپلی جریدی یی دده په توصیه د خپرولو خخه اچولی و
 په زړه پوری کارونه ورکړل او هغه چي پاته وه طباعتی سبسیدیگانې
 او نور امتیازونه یی ورکړل، ده ولسی جرگه یو کال ددی د پاره و غځول
 چي د انتخاباتو او قضا د قانون په حیو مادو کې دخلی خوبی او گټی سره سم
 تعدیلات راوی ده ته چي دشورا وضعه او دوکیلا نو د اکثریت کریکتر.

طبقاتی موقف بنه خرگند و ددی د پاره چی دهغوی د بیخایه او تشریفاتی وینا و و خخه خان و ژغوروی هغوی بی په تهدید او تطمیع و دیته ته و هغول چی دیوی ورئی په ظرف کی به داعتماد رایه ورکوی او ممداسی و سوه، خرنگه چی دشورا دیار لسمه دوره پای ته رسید و نکی وه نو د خوار لسی دوری له پاره د وکیلانو زیاته هیله وه چی د حکومت په توجه به بیا خپله پارلمانی چوکی په لاس راوری، د خو حکومتونو تجربوا و منشا. همدو داپه ثبوت ورته رسولی وه په هر صورت چی وی د ملی افتخار او قومی نجات له پاره هیواد دشوروی د اقتصادی او تخنیکي وابستگی او اړتیا خخه و ژغوروی نو د همدغه کبله بی د ایران او پاکستان سره دخپلوروا بطو د بنه کولو او ټینگو لوعلاوه داسلامی او بیطرفو هیوادونو سره بی خپل کلتوری، فرهنگي او اقتصادی مناسباتی داسی سامبالول چی هغوی وکرای سی د افغانستان په انکشافی پروژو کی مستقیمه او غیر مستقیمه برخه واخلی، له همدغه کبله بی د ایران پاکستان او خلیج د هیوادونو سره دیو اقتصادی تړون د لاس لیک کولو طرفداری کوله او ایران و دی ته حاضر سوی و چی د افغانستان د مالونو د حمل و نقل له پاره د سیند لاره د بندر عباس په برخه کی افغانستان ته ورکړی چی دریلوی پواسطه کرمان شاه، گرشک او قندهار سره و منلوی. خرنگه چی په دی وخت کی د افغانستان او ایران ترمنخ د هلمند داوبو د ویشتی کساله یو اخل بیاراپورته سوی وه او دغه لانهجه د پیر و کلونو راهیسی لاینحله پاته وه دهغی دحل او فصل کولو له پاره بی ملا و تړله.

ددی دپاره چی دهلمند د سیند اوسیمی په هکله څه معلومات حاصل سی جغرافیایی او داوبو پیژندلو کیفیت بی په دی ډول وپانندی کیژی :- (.... هلمند یکی از بزرگ ترین رودخانه های افغانستان بوده بین اراضی کوهستانی بطرف جنوب و جنوب غرب جریان دارد،

و از نزدیکی گر شک به اراضی مسطح میرسد، هلمند بعد از قلعه بست به سمت جنوب غرب و بعد به سمت غرب و شمال که مجموعاً یک فاصله تقریباً دو صد بیست و پنج میل را احتوا میکنند و به سوی سرحد افغانستان و ایران جریان داشته و به صورت اوسط ۳ میل عرض دارد، در طول این فاصله در دو طرف رودخانه بیابانهای پهناور و بایر افتاده است دشت مارگودر شمال، دشت زره و گودزره به سمت جنوب آن موقعیت دارد. در حصص سفلی این طول رودخانه زراعت محدود به یک ماسه باریک به هر دو جانب همجوار بستر رود هلمند میباشد. بعد از قلعه بست رود هلمند به شکل یک قوس فراخ بین بیابانهای وسیع جنوب غرب افغانستان به طرف بند کمال خان (نواحی چهاربرجک) جریان داشته و از بند کمال خان به بعد به طول یک فاصله تقریباً ۷۰ کیلومتر انس خط سرحد به سمت شمال ادامه دارد. و پائینتر یعنی به طرف شمال از آن در نواحی خوابگاه رود هلمند به دو شاخه منقسم میگردد که یک شاخه آن به طرف شمال و شاخه دومی به سمت شمال غرب جریان دارد (شاخه شمالی که افغانها آنرا هلمند و ایرانیها آنرا رود پریان و گاهی هم پریان مشترک مینامند) که قسمتی از آن سرحد بین هر دو کشور را تشکیل میدهد، سپس از گذشتن از مجرای شیله چرخ و بعد از آن بیاری ساحه چخانسور در اشکین و هامون میریزد. شاخه دومی آن رود سیستان است که بطرف شمال غرب داخل خاک ایران جریان دارد. در سالهای سیلاب فوق العاده بعد از آنکه نزارها و هامونهای پوزک و صابری به ظرفیت اعظمی ملو میگردد، مقدار اضافی آب گودزره میریزد. رژیم هایدرومتری رودخانه هلمند متشکل از سال سیلابهای مدحش، سیلابهای متوسط سالهای نورمال جریان آب و خشک سالها بوده که جریان سالهای ۱۸۸۵ و ۱۲۴۴ و ۱۲۶۴ هجری قمری فوق العاده مدحش و سالهای -

۱۸۷۱ - ۱۹۲۰ - ۱۹۴۷ = ۱۲۴۹ - ۱۲۹۹ - ۱۳۲۶ خشک سال مدحش بوده است ، از روی ارقام آب شناسی روی هم رفته معلوم میگردد که در ظرف ۸۰ سال گذشته جریان دو سال سیلاب فوق العاده مدحش یازده سال سیلاب بزرگ ، ۹ سال سیلاب متوسط ، ۳۴ سال جریان عادی و ۲۴ سال جریان پائینتر از عادی و خشک سال را تشکیل میدهد در طول یک سال جریان حوت ، حمل و ثور متشکل از ماه های سیلابی و جریان سرطان اینی عقرب متشکل از ماه های کم آبی میباشد . در حدود ۶۰ الی ۷۰ درصد مجموع جریان آب سالانه در دوران ماه های سیلابی و باقی مانده در ماه های متبقی سال صورت میگیرد . مجموع جریان یک سال نورمال آب در رود هلمند در مواضع دستگاه های آب شناسی در نواحی مدخل بند کجکی از روی ارقام بیست ساله در حدود پنج - ملیون ایکرفت سنجش شده است و از روی این ارقام معلوم میگردد که جمله بیست سال جریان دوازده سال آن نورمال یا فوق نورمال بوده و جریان هشت سال آن تحت نورمال میباشد . (۱۱)

دامیر حبیب الله سراج الملة والدین په وخت کی دانگلس یو هیئت د میکموهان په مشری په لسو فقر و او د حکمیت په اتو فصلونو - (د ۱۹۰۵ کال د اپریل په لس = ۱۲۸۴ هـ ش) کی فیصله وکړه چی د هلمند د مسیر په کښته برخه کی دی دوه ثلثه او به افغانستان ته او پوئته دی ایران ته ورکړه سی ، او امیر حبیب الله د ۱۳۲۳ کال د وروژي په څلورمه - ۱۹۰۵ کال کی دهند وپسرا ته د دغی فیصلی په هکله داسی ولیکل :-

(... د کمما هون ټولی فخری ، تجویزونه او فیصلی هی منلی دی ، خود قرار داد په پنځم فصل کی یو نقص لیدل کیږی :- چی د مهندس تک . اولیدنه په ترکومه بنده ، کود خایه ، د چاپه محکه او څه عنوان به وی ، او په آخر کی داچی انگلیسی افسر ته به اجازه ورکوی چی د کمال خان تر بنده

به گنبت او گذار کوی، دغه پنځمه فقره د امیر حبیب الله خوښه نه سوه - او هغیې ونه منله اولاس لیک یې نه کړ، د برتانیې سفارت د افغانستان په ځواب کې ۱۳۲۶ کال د سرطان په دریمه توضیح کړه :- که څه هم ایران د مکماهون حکمیت نه دی منلی او څرنګه چې د انگلستان خارجه وزیر ته یې رسمی استیناف نه دی رسیدلی ځکه په حکمیت کې هیڅ تعدیلات ندی راغلي او تردی زیات برتانیه اقدام نسو. کولای او د قضیې وضعیت مبدغه ایجا باوه (۰۰۰).

د سردار محمد هاشم خان د صدارت په دوره کې بیا د ایران خارجه وزیر افغانستان ته راغی او د افغانستان د خارجه وزیر سره یې یو تړون لاس لیک کړ :- هغه او به چې په سرحدی نقطی کې د کمال خان بند ته رسېزی د دواړو هیوادونو په منځ کې دی بالمناصفه و ویشل سی، دغه پریکړه هم د ملی شورا څخه تیره نه سوه. د ۱۳۳۶ کال د اسد درمیا په ۱۳ د ایران حکومت یو ځل بیا د دغه تړون په هکله په رسمی توګه شک او تر دید بنکاره کړ او مکماهون او د امریکې د متحده اضلاعو - حکمیت (د فبروری ۲۸ - ۱۹۵۱ کال) یې دنه منلو وړ و نه ګاڼه. د دغی اشتباه د رفع کولو له پاره د افغانستان له خوا د ۱۳۳۷ کال د دلو - په "۷" انجینر محمد کبیر لودین ایران ته واستول سواو هغه د ایران پاچا ته د افغانستان د پاچا محمد ظاهر شاه ښی هیلې د دغه تړون په هکله داسی اظهاری کړی :- (۰۰۰) د رسال ۱۹۴۷ خشک آبی سختی د افغانستان آمده بود که رود هلمند در اثنای چهار ماه و بیشتر از شمالان به فاصله هفتاد کیلومتری یا بیشتر از گرشک جریان نداشت از سالهای چند در سیستان ایران آوازه حفر نهر بغرا بلند شده بود، اما در حقیقت که هنوز کار حفر نهر بغرا در افغانستان تمامه نه شده و آبی در آن جاری نه گر دیده بود، اشخاص زینصلاح ایران از جریان اطلاع نداشتند پس وقتیکه رود هلمند در اثر خشک آبی

از جریان بازماند، مطبوعات ایران آواز بلند کردند، که در اثر سد بندی های داخلی افغانستان، رود هلمند در سیستان از جریان مانده است، و رعایای ایرانی سیستان از بی آبی به اطراف و اکناف مملکت پناه برده اند، حکومت آنوقت ایران که ریاست آن متعلق به آقای قوام السلطنه مرحوم بود، به افغانستان یاد داشتی به لهجه بسیار تند صادر فرمودند، که یا افغانستان صد هارا به زودی ممکنه می بردارند و می گذارند آب به اهالی سیستان برسد و یا اینکه ایران اقدامات مقتضیه در این مورد خواهد گرفت، چونسد های در روی هلمند نه بود تا بر داشته میشد و آب سیستان میرسید، افغانستان مقتدر به اجرای عملی نه بود، که مبنی بر آن خواهش دولت ایران اینها میشد سفارت دول متحده امریکا در کابل البته از قضیه آگاهی داشت، معلوماتی به دولت خود، مبنی بر موجودیت سوء تفاهم بین دو همسایه داده باشد، حکومت دول متحده با اصرار و سپارش سفارت شان در تهران و شاید از سفارت شان در کابل طرفین مراجعه نمودند که ایشان حاضر اند عمل واسطه بین طرفین را برای رفع اشتباه و حل قضیه انجام دهند، همین بود که بعد از تعاطی نظریین طرفین در سال ۱۹۵۰ تجویز کردند، که یک هیات انجیزان قضیه اختلاف را مطالعه نمایند و به طرفین اساسات فنی حل اختلاف را سفارش نمایند، تا طرفین مبنی بر سفارش هیات فنی متذکره فوق به عقد قرار داد راجع به تقسیم آب هلمند بین سیستان و چخانسور موفق شوند برای انجام این منظور اولاً فهرست اسامی یک عده از متخصصین و کارشناسان آب یاری را، از چندین مملکت جهان در دسترس طرفین گذاشتند، تا هر دو طرف از این اسامی اشخاص را که در نظر خود شان، هم از ر هگذر صلاحیت علمی و هم از جنبه سلامت اخلاقی معتمدی یابد، انتخاب نمایند سپس

نمایند ه‌های طرفین، راجع به دستور العمل، ساحه مطالعه و حدود صلاحیت به مواد سفارش و غیره هیات و مباحثات طولانی نمودند، تا حتی هم آنچه نماینده ایران در آن اصرار داشت از طرف هیات افغانی قبول گردید، تاراه حل برای این موضوع پیدا شود، بعد از منظوری دستور العمل از جانب طرفین يك انجینر کشف حقایق به صفت سکرتر این هیات فنی، از انجیزان دائره آبیاری امریکا معین گردید که این انجینر کشف حقایق دو مسافرت به افغانستان و ایران نمود، تا معلومات را هم از ساحه کار مستقیماً به دست آورد هم آنچه معلوماتی مامورین و یصلا حیت طرفین به دسترس او می گذارند، مورد مطالعه و تدقیق قرار دهد، و تعیین ارزش نماید، با این معلومات مکمل که در دفتر وزارت خارجه امریکا، از طرف هیات فنی مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت ایشان از خزان ۱۹۵۰ به ایران و افغانستان سفر نمودند، و مطالعات خود را در میدان و ساحه کار در اثر مطالعات و تفحصات بیشتر تکمیل کردند، بعد از اكمال این مطالعات، هیات مذکور به و اشنگتن مراجعه نمودند و در فبروری ۱۹۵۱ نتیجه تحقیقات تفحصات و کشفیات خود را به صورت راپوری در آورده و به طرفین سپردند، توئم به این راپور هیات فنی دلتا رود هلمند، یاداشتی از وزارت خارجه امریکا به عنوان دولتین ایران و افغانستان صادر گردیده بود مبنی بر اینکه اشخاص ذیصلاح دولتین باید راپور متذکره را به غور و دقت مطالعه نمایند و بعد از آن نظریات خود را نسبت به قبول یا رد آن اظهار نمایند، و بدون غور تعمق کامل این راپور را رد نه فرمایند، بعد از غور کافی به منظور اینکه راپور متذکره به يك اختلاف طولانی خاتمه بخشد حکومت افغانستان آنرا قبول کرد، اما از حکومت ایران تا عرصه دو سال دیگر جوابی نیامد، و بلاخره جواب دادند که بایک سلسله

دلایلی که نزد ایشان موجود است، راپور را قبول ندارند، در راپور متذکره شرح داده شده است، که بنا بر عوادل جوی و آب و هوا، گاهی سطح اراضی مزروع سیستان و چخانسور زیاد و گاهی کم میشود و بصورت اوسط تابع عوارض محیطی و جریان رودخانه این سطح اراضی عبارت از یکصد و نود هزار ایکرتاد و صد هزار ایکر میباشد، و این حد وسطی سطح زراعتی دلتای رود هلمند تقریباً ثابت و لایتغیر است، اگر گاهی میزان سطح زراعتی در سیستان ایران زیاد شود، لابد، باید به همان میزان سطح زراعتی چخانسور - تنزیل یابد، و در عکس آن هم همین طور است، که اگر سطح - زراعتی چخانسور زیاد میشود، باید از سطح زراعتی سیستان کاسته شود. در زیر شرایط جریان طبیعی رودخانه در سالیان دراز، به مرور اعصار، و هزارها سال به همین وتیره بوده است، البته اگر دست به ذخیره سیلابهای مخرب زده شود، آن راه دیگر است و تابع این ترتیب نمیشد، به هر صورت تعیین عددی راجع به مقدار آب مورد احتیاج زراعت سیستان ایران که هیات فنی بیطرف نمود مقدار پنج صد و پنجاه و شش هزار ایکرتاد در سال بوده است. که رقم اوسط ۳۲ متر مکعب جریان آب در ثانیه از آن به دست می آید. نسبت به نه رسیدن به یک موافقه روی رسیدن آب مورد ضرورت سیستان مبنی بر سفارش هیات فنی بیطرف مذاکرات و مفاهماتی بین هیات - ایران و هیات افغانستان در واشنگتن صورت گرفت، این مذاکرات مدت مدیدی را در برگرفت موقف طرفین به کلی واضح گردید و - اکنون هم واضح است بلاخره امید رسیدن به موافقه خورد و ناپدید شد مشکلاتی در راه رسیدن به موافقه هم موجود است، از طرف افغانستان بسیار مشکل است که حکومت متقبل رسانیدن بیشتر - از مقدار آب بشود، که هیات فنی رسانیدن بیطرف آنرا نه تنها -

کافی شناخته بلکه در آن مقدار توسعه هم برای زراعت سیستان پیش
بینی نموده است. همچنان حکومت ایران که میخواهند مطبوعات ایران
را برای برانگیختن افکار عامه ایران استعمال نمایند، و آنرا برای
فشار بر علیه قبول این سفارت به کار برند به آسانی نمیتوانند افکار عامه
خود را کنترل کنند، پس با این مشکلات تنها راهیکه باقی میماند این
است که موضوع به سطح بالا تر از حکومت فیصله گردد، امید است،
ممچنین که ولی نعمت بنده پادشاه افغانستان در این مورد منتها
گذشت فرمودند، حضور اعلیحضرت همایونی شامشاه نیز در فراهم
آوردن وسایل تألیف مملکتین بذل توجه به فرمایند. اعلیحضرت -
همایونی پادشاه افغانستان بنده را مامور فرموده اند، که به عرض
اعلیحضرت شما برسانم که به حیث قدمه آخری، ایشان توجه خواهند
فرمود، که حکومت اعلیحضرت شان، پیمانی را با دولت ایران به افزا
یش یکصد هزار ایکر فیت دیگر، که معادل به چهار متر مکعب دو
ثانیه جریان آب اضافه تر یعنی طور وسط ۲۶ متر مکعب جریان
آب در ثانیه شود ببینند، البته این مقدار برای سالهای وسطی
خواهد بود، و در سالهای قلت آب به پیمانهایکه وسط ما حاصل رود
خانه تقلیل رخ میدهد، به همان پیمان یا فیصدی میزان سهمیه
سیستان ایران نیز تقلیل خواهد پذیرفت و اگر احياناً در سالهای
آینده آب بیشتری به سیستان ایران برسد اهالی و زارعین سیستان
چنین آب بیشتر را با استعمال سودمند آبیاری به کار برند و زیاده
خود را توسعه دهند، مقدار آب اضافی به هیچ وجه حق ایران شنا
خته نخواهد شد، و به آب اضافه بر آنچه ایران به موجب معاهده مستحق
میشود حق نخواهد داشت. این پیشنهاد از حضور اعلیحضرت همایونی
پادشاه افغانستان، فقط و فقط به حضور اعلیحضرت شما است، اگر
احياناً منظور اعلیحضرت شما نه شود، حکومت افغانستان به حکومت

ایران هیچ قبولی نداد و اظهار نظری نه کرده است، و موقف حکومتین
 کما فی السابق به جای خود شان باقی میماند (اعلیحضرت شاهنشاه ایران
 در جواب انجینر کبیر لودین از حکمیت مکما هون و زراعت سیستان
 ایرانی تذکر دادند، انجینر لودین در جواب گفت: اعلیحضرتا، اول
 باید عرض کنم آنچه حکمیت کلونل مکما هون به عرض رسانیده شده است،
 متقاضی تعدیلاتی است و بنده فریضه خود میدانم که از ولی نعمت
 خویش اعلیحضرت معظم پادشاه افغانستان به همان صفت خلوص
 به عرض حضور اعلیحضرت شما نیز برسانم، که رقم پنجاه و دومتر
 در ثانیه، رقمی است که هیچ بنیاد فنی و علمی ندارد، به هیچ اساس
 قانونی و علمی نیست، هیات ایران در واشنگتن از این رقم نامبرده
 اما آنرا به اساسات قناعت بخشی استوار نموده نتوانستند.
 حکمیت کلونل مکما هون را دولت علیه ایران بوقتش رد کرده
 است، همچنین اعلیحضرت امیر حبیب الله خان پادشاه افغانستان
 در همان موقع ماده پنجم حکمیت مذکور را منافی سلطه کامل سیاسی
 ملی شناخته و رد کرده است، نه فقط چیزی که از آن برمی آید،
 این است که هر مقدار آبی که وارد ساحه دلتا میشود دو ثلث آن
 مربوط به چخانسور افغانستان و یک ثلث آن مربوط به سیستان
 است، و علت آنرا هم چنین توضیح داده است، که اراضی زرع
 خیز در چخانسور افغانی نسبت به سیستان ایرانی بیشتر است
 و اول باید چخانسور افغانی به پایه سیستان ایرانی ترقی یابد، و
 بعداً هم یک پیمانہ دیگر هم توسعه پذیرد، و برای سیستان ایرانی
 فقط یک ثلث آبی که در آنجا میرسد کافی است چون عدد غیر معین
 سابقاً هم از طرف دولت علیه ایران ایجاد نگرانیهای نمود بود
 بنا بر آن حکومتین به موافقه رسیدند که یگانه راه حل موضوع،
 معین نمودن مقدار آبی است که در ماههای مختلف به سیستان ایران

رسانیده شود، که کنایهٔ زراعت آنرا بنماید. اگر اولیای حکومت -
 اعلیحضرت همایونی، راضی به پذیرفتن مقدار وسطی ۲۶ متر مکعب
 جریان آب در ثانیه نباشد، و انگلی طوریکه جناب وزیر خارجه علی‌اصغر
 حکمت‌گوشزد بنده فرمودند که (دستی را که شرع ببرد در دندارد).
 پس راه ثالث بین المللی یا محکمه دادگستری بین المللی را که ایشان سرغ
 میفرمایند، افغانستان نیز از متابعت همسایه را که برادر خود سر
 نمی‌پیچد، البته افغانستان میخواهد، که به توجه زمامدار بزرگ
 شان این قضیه در بین خود شان، برادر وار فیصله شود و اگر
 میسر نگردد، با کمال تأسف برای پی‌موندن قدمهای دیگری، که برادرش
 مقتضی بدانند حاضر است. (اعلیحضرت شاهنشاه با لطف و مهربانی
 فرمودند، که رجوع به دادگستری موردا ندارد، و اگر احتیاجی
 پیدا شود، جای تأسف خواهد بود. بعد فکر تعمق لازم جوانی به
 پیغام برادر بادشاه افغانستان خواهم داد.) وزیر امور خارجه
ایران آقای عباس آرام به تاریخ ۲۶ تیر ماه ۱۳۴۴ راجع به حل
مسئله آب هلمند به حکومت افغانستان ضمن مکتوب مفصل دوستانه
مینویسد:- (۰۰۰ بدیهی است در اینجا از ذکر این نکته ناگزیر است که
 نه از طرف ایران، نظر این است که درین فیصله برای خود چیزی
 بیش از آنچه حق او است تحصیل کند و نه مسلماً از طرف افغانستان
 چنین نظری است که ایران همسایه دوست و برادر خود را از حق
 خود محروم سازد. اینجانب افتخار دارم به استحضار جناب
 عالی برسانم، مقامات شاهنشاهی آماده هستند با حسن نیت کامل و میل
 عمیق به حل این مسئله، که ده سال است به مناسبات ایران و افغانستان
 سایه افکنده است مذاکرات را بر اساس ۲۸ متر مکعب، و توزیع
 آب در ماه‌ها با توجه به اوضاع و احوال، و حق و عدالت و نیازمندی
 ایران در محیط دوستی و صفا آغاز نمایند. بسیار خرسند میشدم

اگر آمادگی پادشاهی افغانستان را برای شروع مذاکرات اعلام فرمائید) حکومت داکتر محمد یوسف بعد از مشوره محمد ماشم میو نذوال وزیر مطبوعات، نور احمد اعتمادی سفیر کبیر افغانستان در پاکستان و سید قاسم رشتیا وزیر مالیه و میر محمد اکبر رضا رئیس مؤسسه سروی آب و خاک به جواب مکتوب مفصلی چنین نوشت: (۱۰۰) دولت پادشاهی افغانستان آماده است، مذاکره را به اساس فوق و به سلسله مذاکرات سابقه، به هر وقتی که مورد موافقت دولت شامنشاهی باشد، در محیط حسن نیت، دوستی و تفاهم آغاز کند، اینجانب خود را در آرزو مندی آن جناب عالی برای حل اطمینان بخش قضیه آب هلمند از صمیم دل سهیم میدانم (۱۰۰)

دلته دهغه باور لیک متن را ورل کیزی چی دافغانستان د پاچا محمد ظاهر شاه له حضوره د محمد موسی شفیق په عنوان صادر سوی او په هغه کی ده ته واک ورکړه سوی دی چی د هلمند داو بود ترون اود هغه مر بو طو پروتوکولونو په باره کی د ایران د دولت د با صلاحیته استازی سره خبری اتری وکړی.

- پیرو دین متین اسلام - المتوکل علی الله - محمد ظاهر -

به فضل الهی پادشاه مملکت افغانستان .

دهغه باور او اعتماد له مخی چی په جناب عالیقدر جلالت مآب محمد موسی شفیق د افغانستان د دولت صدر اعظم او دباندنی چارو وزیر باندنی یی لرو دوی ته واک ورکوو چی د ایران د دولت د واکمن استازی سره د افغانستان او ایران تر منخ د هلمند د سیند داو بو ترون او پر هغه تړل شوی لومړی او دوهم نمبر پروتوکولونو په باره کی مذاکره وکړی .

کابل - دد لکشامانی - د ۱۳۵۱ کال د کب د میاشتی ۱۹ زموږ د خپلواکی څلویښم کال

- محمد ظاهر -

د محمد موسی شفیق حکومت په ډیره زرنگی او پر روی غوښته چی د ایران سره د هلمند د اېو د ویشنی مسله چی په کلو، کلو د افغانستان او ایران تر منخ -

لایحه پاته وه په یوه عاجل اونا عاقبت اندیشه تصمیم او فشار حل او فصل کړی او دغه حرکتی د خپل حکومت د بقا، سیاسی ابتکار او تاریخی عمل د اجرا کولو له پاره زیات ضروری گانه لکه چی دده د هلمند د سیند د او بودتړون یوه وړخ د مخه په یوی مطبوعاتی مرکزی کی په پیره کلانکاری او تکبر داسی وویل: (۰۰) او امید وارا است بتواند مسله پشتو نستان راپاکستان فیز حل کند، او په جواب سوال کند: گفت: ما باید همه به خاطر داشته باشیم که ما در حل هر مشکل به شمول مسله پشتو نستان باید نخست درباره منافع افغانی خود ما فکر کنیم.

د کرباس پوشهای برهنه پا اثر لیکونکی دده د سیاست په هکله لیکي: - با اینکه اقدام سیاست مطابق خواست زمان و عالمانه بود، اما متأسفانه هر طوری بود ذمیت هادر مقابل او به حیث یک صدر اعظم وابسته به خارج روز به روز بیشتر از پیشتر توسعه اختیار کرد (۰۰). خو وطن دوستان، روشنفکران او عامه افکار دده د دغه تا و په عمل مانع گرزیدل چنانچه د متعدی جبهی په جوړولو سره یی دیوی قطع نای په شکل چی پنځه مادی یی درلودی دغه اعلامیه صادره کړه: - (۰۰)

به پاس دفاع از استقلال، حاکمیت ساحه، خواسته ها و منافع مردم افغانستان و در جهت افشای دسایس ارتجاع داخلی که به یاری امپریالزم بر آرزوهای مردم و اراده و مصالح ملی کشور بی رحمانه پامی نهاد جمعیت های سیاسی اتحادیه های صنفی، عناصر و وطنپرست و مترقی، جراید غیر دولتی و اعضای شورابه اشتراک و پیشتیبا نی هزاران نفر از هموطنان و روشنفکران آگاه در یک جبهه وسیع ملی و مترقی با ابراز نگرانی از ورود و مذاکرات هیات و دسایس و تهدید و تطمیع رژیم ضد ملی ایران در افغانستان که به همدستی و تبانی دولت ضد ملی و ضد موکراتیک افغانستان که به سلسله گزشته با آنها در زمینه آب هیرمند معامله گریعا صورت میگردد. بر سیل احتجاج و احساس مسؤلیت ملی این اجتماع شکوهمند

و عظیم را بر گزار نمود، و این قطع نامه صادر میکنند (۱۱۱) و عمومی افکار او متحدی جسی دمخالفت سره، سره د شفیق حکومت دولسی جرگی (ملی شورا) د دیارلسی دوری پر و کیلا نو باندی د فشار اچولو او پاچا د حمایتی په اثر د افغانستان او ایران ترمنځ د هلمند درود داو بودویشنی ترون د ۳۵۲ کال د جوزا په اوله = ۱۹۷۲ کال د هی په ۲۲ غونډه کې چې دو کیلا نو ۱۵۳ تنه حاضر وه پر دغه ترون باندی ۱۲۷ تنه و کیلا نو مشبه رایه ورکړه او د جوزا په نهمه نیمه د مشرانو (منا) د جرگی څخه هم تیره سو. محمد موسی شفیق د ۱۳۵۱ کال د قوس په ۲۷ په کال کې دیو لک ټنو نیفتو د تصفی د دسگا د جوړولو او د ۱۳۵۲ کال د ثور په ۲۷ د ۴۵ ملیونو افغانیو په سرمایی د ۱۵۰ صنعتی پروژو د جوړولو او په ۱۳۵۲ کال د سرطان په ۱۸ ملی شورا د شفیق حکومت ته د ۴۱ صنعتی پروژو د په سر رسولو له پاره د پورا خستلو اعتبار منظور کړ.

د شفیق د صدارت په لومړی مرحله کې د اکبر عبد الصمد حامد او عبد الهادی داوی د شوروی اتحاد د سوسیالیستی انقلاب د پنځوسم تلین په غونډه کې گډون وکړ. د ۱۳۵۱ کال د حوت په ۱۱ = ۱۹۷۳ کال د مایچ په ۲ - د روسی د عالی تعلیماتو وزیر کابل ته راغی او په مزار شریف کې یی د نیفتو او کانونو تخنیک پراختیا د ۱۳۵۱ کال د حوت په اخیر کې د افغانستان او شوروی د دوستی د پنځوسم کال تلین و سو. د افغانستان په څلورم پنځکلن انکشافی پلان کې د شوروی دیو ملیونو روبلو پور په ولسی جرگی کې تصویب سو.

ددی له پاره چې شورویان د شفیق د حکومت د اجرا آتو څخه مشوش نه سی د افغانستان پاچا د شوروی د عالی شورا صدر پو د گورنی د ۱۳۵۱ کال د ثور په ۳۱ = ۱۹۷۳ د هی په ۲۱ کابل ته را دعوت کړ او دایو ورته څرگنده کړه چې افغانستان د لویید یځو هیوادونو سره دوستی د

شوروی دوستی په بیه نه اخلی. د افغانستان پاچا محمد ظاهر شاه دروستانو د تشویش د رفع کولو په هکله د فوآنی د لوموند وړخپانی سره په مصافحه کې وایي: «(۰۰۰) در طول سلطنت خود من شخصاً مرا قبت میکرده تار وابط دوستانه افغانستان با اتحاد شوروی همواره بر اساس عدم مداخلت، قانونیت، زیست باهمی و احترام به حاکمیت و منافع مردم ما انکشاف نماید، اتحاد شوروی از دوستی با ما افتخار میورزید من هرگز نه خواسته ام تا خود را در پیمان خصمانه نی در برابر اتحاد شوروی منعمک سازم، افغانستان هرگز یک منبع خطر به اتحاد شوروی نه بوده است. شفیق زعامت اتحاد شوروی نیکولای پودگونی را حین مسافرتش به افغانستان حالی نمود که افغانستان در نظر د سیاست خود را در روشنایی آن انکشافات منطقه شکل بدهد که به اساس آن بدون اینکه از سیاست عدم انسلاک خود منحرف شود زمینه خوب تری را برای انکشاف اقتصادی و اجتماعی خود فراهم سازد و به همین سلسله معاهده آب رود هیرمند را به امضار رسانیده است، شفیق میخواست اتحاد شوروی را اطمینان بدهد که افغانستان در صد د مخالفت با اتحاد شوروی نه بوده و بنا بر آن ماسکو نه باید ابتکار افغانستان را غلط تعبیر کند.

په دی وخت کې که څه هم شورویانو غوښته چې افغانستان د آسیای هیوادونو د امنیت په طرحه کې شامل کړی او دغه طرحه په عمومي صورت د ولسی چین په مقابل کې په کار لویده. افغانستان چې دیو ناپیلي آزاد هیواد پالیسی تعقیبوله په داسی حال کې چې په د لو قپلو کې یی د گډوډو هېڅ آرزو نه درلوده خو بیایي هم دغی غوښتنی ته داسی ځواب ورکړ: «با در نظر داشت این موضوع که احترام به اصول زیست باهمی میان دول دارای سیستم های مختلف اجتماعی و سیاسی راه موثری برای تاسیس صلح دوامدار هم در آسیا و هم در قسمتهای دیگر

جهان میباشد، اتحاد شوروی و افغانستان یک بار دیگر اعلام میدارند برای اینکه امنیت در آسیا تأمین گردد برای همه کشورهای منطقه ضروری است تا در این راه مساعی مشترک به خرج دهند.

د ۱۳۵۲ کال د سرطان په ۱۸ د شورویانو یو سلو شل تانکستان افغانی تانکستان ته د ۶۲ ډول تانکو د تخنیک د زده کړی او په کار اچولو له پاره کابل ته را ورسیدل چې په یوه روایت د همدغو تانکو نو په استعمالید سره د ۱۳۵۲ کال د سرطان کودتا په سر ورسیده. په دی وخت کی د افغانستان د ازیو په زیاته برخه کی پنخوانی ملی شعایر، د وطن دوستی او وفاداری ملی جذبات د یوشمیر بوټ پاکو او غوره مالو افسرانو په روی کار کید لوسره مضحله سوی وه، د لایقو، خداکارو صاحبمنصبانو خدمتونو او جان فشانیو ته په پی اهمیت کتل کیدل او تر فیجات یی پر خپل وخت او استحقاق نه. اجرا کیدل، د اردو لوی او باصلاحیته جنرال سردار عبدالولی ته (چې د پاچا زوه او سکه د اکا زوی و) د بی بی، سی در ا دیو آزانگی او د ضبط احوالاتو له خوا چې دکودتا د پېښید و خبرونه رسیدل هغه تمسخر او استهزا. استقبالول او دایی په غرور ویل چې زه به هم د یوشمیر لښکر و مرسته ورسره وکړه که شوک نروى داکار په سر ورسوی. د همدغه عقلت او ناخبرى له کبله و چې د ۱۳۵۲ کال د سرطان په ۲۶ د شپي په یوی نیمي بجي کودتا چاچیانو دده پر کورچي په اکبرخان مینه کی و د تانک په دوو خطایي فیرنو سره دی تسلیم کړ او د دفاع وزیر یی هم دخپل کور د زیر زمینی څخه چې په اکبرخان مینه کی وه لاس تړلی راویوست، نور جزالان یی هم یو په بل پسې د بنار د بیلو ناحیو څخه د استراحت په حال کی دخپلو کورونو څخه راوایستل سول او کودتا په داسیاسهار د سردار محمد داؤد له خوا د جمهورى رژیم په اعلامید و سره بریالی اعلان سو، او په نتیجه کی محمد موسی شفیق هم دکابل په قرغه کی په خپل کور کی دکودتا چاچیانو په لاس کښیوت او کابل ته بندى راوستل سو.

دمحمد موسی شفیق لنده پیرزندہ :-

محمد موسی شفیق دمولوی محمد ابراهیم کاموی ننگر ماری زوی پہ
 ۱۳۱۰ هـ ش = ۱۹۳۱ عیسوی کال پہ کابل کی زیزیدلی دی پلاری ددیو
 پہ مدرسہ کی درس لوستی و، یو صادق، پاکنفسہ اوپراسلاھی شعایر وین
 ملاؤ، نیکونینی دماجر پہ خیر گامی تہ راغلی و و۔ پلاری داعلی حضرت
 امان اللہ پہ دورہ کی دھغو ملایانود نظریاتو پرخوا وچی دامان اللہ خان د
 اصلاھی پروگرامونو سرہی موافقہ نہ درلودہ، شفیق صاحب ہغہ
 وخت چی د عربی دارالعلوم محصل و دروشنکرانو او مخور و روحا
 نیونو سرہی ناستہ او ولاڑہ درلودہ او دپیر سید احمد گیلانی افندی
 آغا دتردی ملگرو خخہ گھل کیدی۔ دہ پہ خیل تشبہت او تلابن خان دویسو
 خلمیانود سیاسی جمعیت غزی کر او ددعہ جمعیت دمرامہ او کمر نلاری پہ
 ہکلی پہ کابل مجلہ، اتحاد مشرقی اونورو ورخپانہو او جریدو کی
 مہیچی مقالی او اشعار خپارہ سوی دی۔ دہمدغو خیال تو او افکارو
 لہ کبلہ وچی د ملا مشربی الطالب پسندی د محدودی ساجی خخہ راووت
 اودنوی عصری ژوند کولو پہ خویانی ہلی خلی زیاتی سوی۔ ہغہ وخت چی
 د عربی دارالعلوم دمدرسی خخہ فارغ سو دہغہ شناخت اونژدی پیرزند
 گلوی لروپہ پیچی ددربار دخیونو منسوینوسرہ درلودہ پہ شاہی دار
 التحریر کی پرسی توگہ پہ کار لگیا سو او دپاچاد اعتماد اونژدی کت لہ
 پلوہ دعالی تحصیلا تو لہ پارہ مصر او امریکی تہ ولینزل سو دہ پہ اسلامی
 حقوق کی دقاہری دالازہر لہ پوہنتون خخہ لیسانس اودنیویارک د
 کلومییا دپوہنتون خخہ پی دبین الدول پہ حقوق کی دلیسانس پورہ
 درجہ، پہ بین المللی مسایلو کی پی د امریکا دہار وور د لہ پوہنتون
 خخہ تصدیق پہ لاس راوہ۔ استا د شفیق د کابل پوہنتون د حقوق
 اوسیاسی علومو پہ پوہنچی کی داستاد پہ حیث، دعدلی وزارت
 د قوانینو دلولی مدیر، دعدلی وزارت دتقنین دچارو د رئیس

د عدلی وزارت د معین او د نوی اساسی قانون د مطالعی د کمیٹی د غړی او منشی د اساسی قانون د مشورتي کمیسیون د غړی او منشی په حیث کار کړی دی. په ۱۳۴۳ کال کی د لوی جرگی عمومی منشی او غړی، د خارجه چارو وزارت مشاور، وروسته بیا په قاهره، بیروت، خرطوم، او اکرا کی د افغانستان د لوی سفیر په حیث گمارل سوی و. ده د اتن په بنار کی د حقوق دانانو او د غه راز په لاهور کی د مستشر قینو په جرگه کی د غړی په حیث برخه اخستی ده، په ژنیو کی یی د ایتو هی و سلی لرونکو هیوادونو په جرگه کی د افغانی هیئت مشرتوب کړی دی. دی په پښتو، دری، عربی، انگلیسی او فرانسوی ژبو پوهیدی، په بیلو، بیلو سیاسی حقوقی او ادبی موضوعاتو کی د ۱۲۰ مقالو په شا وخوا کی مضامین - خپاره سوی او دوهمستقل اثره هم لری، دی متاهل و دی د ۱۳۵۷ کال په کودتا کی ووژل سو.

د سردار محمد داؤد در ژیم سره د شورویانو سیاسي روابط

سردار محمد داؤد د ۱۳۵۲ هـ ش کال په ۲۶ = جولای ۱۷ - ۱۹۷۳) د کابل راپور
 څخه د شاهي رژيم در نگیډو او جمهوریت د تاسیسید لو مهم ټکی داسی
 څرگند کړل :- (.... ځپل وطن ته په خدمت کی د یلو مسؤلیتونو دیوی مودی
 په اوزدو کی همیشه دیوه هدف په لټه کی وهچی د افغانستان د خلکو په تیره بیا
 دمخرو مو طبقو او زموږ د هیواد د ځلمی نسل له پاره یو مثبت او واقعی -
 محیط، مادی او معنوی وده مینځ ته راسی او په هغه کی زموږ دو وطن ټول
 وگړی بیله توپیر او امتیاز د ځپل وطن د آبادی او سرلوړی په لاره کی څه
 واخلي او مسؤلیت احساس کړی ما د ځپل وطن در اتلونکی نیکمرغی له
 پاره دیوی واقعی او معقولی دیموکراسی د ټینگیډ و څخه پرته چی اساس
 یی د افغانستان دولس اکثریت ته په خدمت ټینگ وی بله لاره نه در لوده
 اونه یی لره په هر صورت نتیجه داشوه چی نور هغه پخوانی امیدونه
 او هغه بڼی هیلی په یوه داسی دموکراسی بدلی شوی چی د لومړی -
 سر څخه د هغه بڼسټ په شخصی او طبقاتی عقد و او گټو په تقلب او دسیسو
 په دروغو اوریو او خلکو په غولولو باندی ولاړ و . خود دروغو د غوټولو
 تبلیغاتو په همدی لسو کلونو کی ونه سوکرای ، هغه تر څه حقایق چی د
 اقتصادی حالت د مطلق ورسکسته گی او د مملکت د اداری، اجتماعی
 او سیاسی حالت د انحطاطو نو څخه عبارت دی د افغانستان د ملت
 او د خارجی نړی له سترگو څخه پټ کړی ، لنډه دا چی دموکراسی یعنی
 د خلکو حکومت په یو اتار شیرم او د مشروطه سلطنت رژیم په یو -
 مطلق العنانی رژیم بدل سو ، او د دغو قدرتونو هر یو یو ټول غاړی
 او د خلکو غاړی ته ورو لویدل او تفرقه و اچوه او حکمرانی وکړه په
 فورمولونه یی په ټول هیواد کی اوربل کړ ، تر څو چی وکړای سی د دغی

ملوثی او ناوړی او له بد بختی، فقر او فلاکت څخه دکی فضا په سپوری کی خپل شوم مادی او ممکن مقصد ونه حاصل کړی... د دولت رژیم او دستگاه دومره فاسده سوه چی نور نو دهغی د اصلاح له پاره امید او انتظار پاته نه سو. همدا وجه وه چی ټولو وطن پالونکو په تیره بیا د افغانستان وطن پرسته اردو تصمیم و نیوی چی نور دغه فاسد نظام پای ته ورسپوری او وطن له دغی بد بختی څخه خلاص کړی... نوی نظام طبعاً له ځانه سره بنیادی رفورمونونه لری تفصیل باید په راتلونکی وخت کی په مفصل ډول بیان سی... د افغانستان د باندنی سیاست به دبیطرفی په فوجی ډلو، ټپلو کی دبرخی نه اخستو د افغانستان دخلکو په آزاد قضا ولاړ وی. د افغانستان بین المللی سیاست زموږ دخلکو د مادی او معنوی ژوندانه د هیواد ملی هیلو په اساس طرحه سوی دی زموږ له ملی کونښن او هیلو څخه په ډاگه څرگند یزی چی زموږ د هیلو ترسره کیدل تر ټولو زیات د نړی سوی ته اړ تیا لری، هیڅ یو هیواد د نړی د سوی له رنیا پرته نشی کولای په خپلو ملی هیلو بریالی سی... نو همدا وجه وه چی د افغانستان د سیاست لومړی ستنه د صلح غوښتنه او د نړی د ټولو خلکو او ملتونو سره دوستی کول دی. په دغه هیله کی له موږ سره د هیڅ یو هیواد او یا ولس که کوچنی وی که لوی لیری وی که نژدی هیڅ ډول توپیر نسته... دغه نظام د ملگرو ملتو د منشور اساسات چی مقصد یی د بشری نړی نیکمرغی او آراهی ده محترمه گڼی. له پاکستان سره زموږ په روابطو کی چی یوازنی هیواد دی چی د پښتونستان د قضی په باب له هغه سره سیاسی اختلاف لرو او تراوسه د هغه په حل نه یو بریالی سوی د پښتونستان د قضی د حل دلاری د پیدا کولو له پاره به زموږ د ایمنی کونښن دواړه ولری... ۱۱۰

شوروی اتحاد لومړنی هیواد و چې د افغانستان جمهوریت یې پر رسمیت وپيژاند او د خپلو دوستانه علائقو او تاریخي روابطو پالو هیله یې ځنی وکړه. سردار محمد داؤد د ۱۳۵۲ کال د زمري په ۶ نیټه په خپل ځوابیه پیغام کې د شوروی دولت د مشرانو برژنېف، پودگورنی، کاسیگین څخه د مننې او خوښې د اظهارولو په ضمن کې د افغانستان او شوروی د نښې پېړۍ د دوستۍ او ښه گاونډیتوب د روابطو په یادولو سره یوځل بیا وغوښته چې دغو روابطو په جمهوري دور کې لازیات او تقویه سی چې د دواړو هیوادونو دخلکو دگټو او د نړۍ د صلح او سلم موجب وگرځي.

سردار محمد داؤد د ۱۳۵۲ کال د وږي د میاشتې په اوله خپل د حکومت سیاسي، اقتصادي او اجتماعي کړنلاره د کابل راډیو څخه خپره کړه. دغه کړنلاره په اقتصادي، اجتماعي، سیاسي مهمو برخو ویشل شوې وه چې مهم ټکي یې دا وو: - جمهوري دولت به د ملي گټو او جمهوري رژیم د مصالحو په چوکاټ کې د جمهوریت د اساسي قانون د جوړولو له لپارې دخلکو د موکراتیکو آزاد یو دتامنولو په لار کې هاند وکړي، د افغانستان دخلکو د مادی او معنوي اتحاد په دېرې او وروړولې او دوستۍ له منځې تامین کړي، د هر ډول تبعیض او امتیاز رښې به وکاږي، یو مستقل، مترقي هماغه اقتصاد به د پلان او معاصر ساینس او تکنولوژي له منځې طرحه کړي، د رانه صنایع به لکه د کانو رایستل، فلز کاری او صنایع جوړول به په کار واچوي، کوچني صنایع به د خصوصي تشبثاتو او حمایوي تدابرو سره تقویه او حتماً کړي. تجارتي چاری به د لاسوندې سوی اقتصادي پالیسي په مرسته سهامبالي کړي، د کرنې د تولیداتو د زیاتولو له پاره به تولیدي او استهلاکي کوپرا تیفونه جوړ کړي د ناآبادو و منخلکو آبادولو او مالدارۍ د چارو د تقویه کولو له پاره به توجه و سي، ترانسپورتي

لوی شرکتونه به په وجود راسی، دکادگرانو او مامورینو د ژوندانه د سولې او سوي د پرمخنیولو له پاره دکار دموکراتیک قوانین وضعه سی او د اقل حد مزد د حد د تامل کیدو له مخی دکارگرانو او مامورینو د ورځنی اړتیاؤ د رفع له پاره به مثبت او گټور گامونه واخستل سی، د پوهنی د پراخولو، ییسوادی دورکولو، مطبوعاتو د پراخولو او معالجوی طب د مؤسساتو په زیاتولو سره به دخلکو سیاسی او اجتماعی رشد وړاندی ولاړ سی او دعامة رفاهیت او عمومی تکمرخی به موجب وگرځی. جمهوري دولت به د اسلامی روښنایی او ارشاداتو په پیروی په افغانستان کی په بنیادی اصلاحاتو پیل وکړی او په دی لارکی به د افراط او تفریط څخه ځان وژغوروی. ده د خپل حکومت دخارجی پالیسی په هکله داسی ویل:- (۱۰۰) افغانستان همیشه یک کشور صلح دوست بوده و خواهد بود، این سیاست مخصوص از طرف دولت جمهوری جوان افغانستان به صورت دوامدار تعقیب میگردد. دولت جمهوری افغانستان در حالیکه به معاهدات عادلانه بین المللی خود وفادار میباشند، معتقد است که با کمک کشور های عضو سازمان ملل متحد و به اتفاق سایر کشورهای صلح دوست جهان میتواند در امر تامین صلح و امنیت رفع تشنجات بین المللی و موفقیت سیاست دیتانت سهم بگیرد، - دولت جمهوری افغانستان معتقد است که باید به سیاست استعما و نژاد پرستانه خاتمه داده شود، اصل حق تعیین سرنوشت ملل - تحقق یابد، آثار تجاوز اسرائیل بر کشورهای عربی از میان برده شود و حقوق ملی مرزبان فلسطین احیا گردد. سیاست همزیستی مسالمت آمیز میان کشورهای پیر و نظام های اجتماعی مختلف به طور دوامدار تعقیب گردد و به سیاست تجاوز و جنگ خاتمه داده شود از توسل به قوه در زمین حل مسایل مورد - اختلاف اجتناب به عمل آید، به خاطر اعتقاد به این هدف دولت

جمهوری افغانستان بر اساس سیاست مستقل صلح جو یا نه بیطرفی مثبت و فعال و عدم شرکت در پیمانهای نظامی احترام به منشور ملل متحد پشتیبانی از نهضت آزادی خواهی دوستی و همکاری و تحکیم روابط حسنه با تمام کشورهای صلح دوست جهان، بسط و توسعه روابط و همکاری اقتصادی فنی و فرهنگی با این کشورها بر مبنای منافع متقابل ملی استوار میباشد ... بنا بر آن تکرار میکنم که زیستن در صلح و تقویة علائق دوستانه به اساس احترام متقابل با همه مردم و ملل دنیا یکی از آرزوهای قلبی ما است. به حکم اصول همجواری خاطر نشان میسازم که روابط همسایه‌گی و دوستی ما با اتحاد جماهیر شوروی خلل ناپذیر است. با همسایه دیگر خود جمهوری مردم چین مناسبات دوستانه و صمیمانه داریم. و آرزو مندیم این دوستی. باز هم گسترش یابد، روابط ما با برادران ایرانی همیشه دوستانه بوده و امید داریم این روابط دوستانه بیشتر مستحکم گردد، در مورد مناسبات پاکستان باید گفت که متأسفانه این یگانه کشوری است که روی مسئله پشتونستان و حقوق حق برادران پشتون و بلوچ خود اختلاف نظر داریم. دولت جمهوری افغانستان با حوصله خون سردی کامل در راه پیدا کردن راه حل مسالمت آمیز و شرافت مندانه مسئله ملی پشتونستان مجدانه سعی خواهد کرد ... پیوندهای معنوی فراوان ما را با کشورهای ملی و مترقی عربی بسته میسازد، ما با کشورهای غیر منسلک جهان سویم به خاطر تأمین صلح و مبارزه علیه استعمار به هر شکلی که باشد و تبعیض نژادی همکاری نزدیک خواهیم داشت، رشته‌های محکم و وجوه مشترک قابل توجه دوستی ما را با هند و بنگله دیش تأمین کرده است و خواهان صلح - دایمی در نیم قاره میباشیم، در این موقع بی مورد نه خواهد بود از تمام موسسات بین المللی و همه ممالک دوست مخصوصاً اتحاد جماهیر

شوروی، ممالک متحدہ امریکا، جمہوریت فدرالی المان جمہوریت مردم چین و ہم تمام ممالک دوستیکہ در زراہ انکشاف و پیشرفت وطن ما سہم گرفتہ اند، قدر دانی نمودہ و از صمیم قلب از طرف دولت و مردم افغانستان اظہار تشکر نمایم (۱۰۰)۔

ہمدانشانی سردار محمد داؤد ۱۳۵۲ کال دحوت پہ نہمہ دشوری اتحاد مشرانو پہ نامہ ددوارو هیوادونوترمنخ د دوستی د ترون د ۵۳ کالیزی پہ پیغام کی وائی :- (۱۰۰) دکونست دگوند سرینشی جلالت مآب لیونید بر ژنیف د عالی شورا در بیسہ هیات صدر جلال مآب نیکولای پودگورنی اود شوروی سوسیالیستی جمہوریتونو د اتحاد صدر اعظم جلالت مآب الکسی کاسیگین د افغانستان اوشوروی اتحاد ترمنخ د دوستی د ترون د ۵۳ کالیزی لہ املہ د خان اود افغانستان حکومت اوخلکو د زہ لہ کوی مبارکی تاسو جلالت مآبانو اود شوروی اتحاد حکومت اوخلکو تہ خرگند و اوپورہ یقین لرم چی د دوستی اوبنہ گاوند یتوب اوہر اپ خیزی گہوری مرستی چی دوارو گاوند یواو دوستو هیوادونوترمنخ ستہ پراتلونکی وخت کی لاپسی تینگی اوپراخی می بیام دشوروی اتحاد دوست هیواد اوخلکو د زیاتی نیکمرغی پر مختگو نوہیلہ کومہ (۱۰)۔

سردار محمد داؤد دشوروی جمہوریتونو د عالی شورا در بیسہ هیات اود ہفہ هیواد حکومت پہ بلنہ د ۱۳۵۳ کال د جوزا د ۱۴ شخہ تر ۱۸ نیہتی پوری شوروی اتحاد تہ رسمی اود دوستانہ سفرو کر پہ ہفی غرمنی میلستیا کی چی دشوروی اتحاد د عالی شورا در بیسہ ہیئت اود حکومت لہ خوا ددہ اود دوسرہ ملگر و پہ ویار د کریملین پہ ماخی کی شوی وہ ددہ اود دشوروی اتحاد د عالی شورا در بیسہ ہیئت د صدر پودگورنی لہ خوا ویناوی و شوی چی دوارو

دوستو او گاونډيو هيوادو ترمنځ بې شائبه دوستي، متقابله همكاري او
 ښه گاونډيتوب څرگندوي. دلته د هغويو بيا نيولنډيز وړاندې كېزې
 چې د دواړو هيوادونو مشرانو يو د بل د بيانو په ځواب كې ويلي دي.
د محمد داؤد دوپالنډيز :- (۰۰۰) په داسې حال كې چې زموږ د هيوادونو
 ترمنځ د علايقو خبره يا د بېزې بايد ووايم چې زموږ په فكر د افغانستا
 او شوروي اتحاد ترمنځ دوستي نه بدليدونكي ده، دغه صحيفانه او گټوره
 دوستي چې يوه روښانه عنعنه لري له نښې پيرې څخه مخكې په داسې
 وخت كې پيل سوې چې شوروي دولت د هغه د پوه مشر ولاديمير ايلېچ
 لينن تر قيادت لاندې منځ ته راغله او له هغه سره په يوه وخت كې د
 افغانستان خلكو دخپلې خپلواكې دبېرته اخستلو عمليه په قهرمانانه ډول
 بشپړه كړه، ددې دوستي بنسټ د لومړني هيواد په توگه د شوروي
 دولت له خوا د افغانستان دخپلواك دولت په رسمي پېژندنه او همدغه
 راز د افغانستان له خوا د شوروي دولت په پېژندنه او ستاسوهيو او
 نه زموږ د لومړني سياسي نماينده گي د هيات په ليزلو كېښودل سو.
 د ۱۹۲۱ كال د فبروري د ۲۸ نېټې د دوستي تړون او د ۱۹۳۱ كال د
 جون د ۲۴ نېټې د بېطرفي او تيري نه كولو تړون نه يوازې زموږ دوستي
 ټينگه كړه بلكه د هغې له پاره يې داسې بنسټونه كېښودل چې د ورځ
 په ورځ پر اختيا او ټينگښت ضامن سو.

ماته د خاصې خوښې ځاى دى چې ووايم چې يوه هفته مخكې زموږ د هيواد
 د نوو ترمنځ د سياسي روابطو د ټينگيدو ۵۵ كاله تير سوله، په دې
 موده كې په شوروي اتحاد او افغانستان كې پرله پسې او مختلفې
 پېښې وسوې او همدغه راز په دې موده كې دنړۍ په سياسي ښه كې
 د بېر بدلونونو د راغلل، خوددغو عواملو څخه يو هم نه يوازې زموږ
 د هيوادونو ترمنځ په پاكه دوستي نژدې علايقو كې اغېزه درلوده بلكه
 دا دوستي ورځ په ورځ په زياتيدونكي پر اختيا او ټينگښت سره د زمانې

له آزموینی څخه په پری راووته . د افغانستان او شوروی اتحاد ترمنځ یو ځل بیا د ۱۳۵۲ کال د سرطان د ۲۶ نیټې د انقلاب اوزمون په هیواد کې د جمهوریت د نظام د ټینګیدو په وخت کې ښه ډول څرګنده سوه شوروی اتحاد زموږ د دوستانو ترمنځ لومړنی هیواد و چې د افغانستان جمهوریت یې پر سمیت وپيژاند . زه عقیده لرم چې زموږ د دولتونو او ملتونو ترمنځ دوستی نه یوازې د دواړو هیوادونو په ګټه ده ، اونه یوازې د مفسی دسولی د تامین له پاره ګټوره او اغیزه مننه ده چې موږ پکښې ژوند کوو بلکه د دوو ګاونډیو او دوستو هیوادونو ترمنځ د یو روښان مثال ښه غوره کړی ده او د هیوادونو ترمنځ د سوله ایز ګډ ژوند او صمیمانه همکاريو له لاری دسولی د ټینګښت د پوره ښه لار ثابته سوی ده . . . د افغانستان جمهوریت دولت فعاله بیطرفی اونه انسلاک د افغانستان خلکو د آزاد قضاوت سره یوځای دخپل خارجی سیاست اساس ایښی او هغری په نړی کی دسولی او کړاری له پاره د پوره ښه وسیله تشخیص کړی ده . په خوښی سره وینو چې زموږ دغه سیاسی دریځ تل زموږ د شوروی دوستانو په نزد په پوره فهم سره درک سوی دی . . . موږ ډاډه یو په داسی حال کی چې افغانستان دخپل ملی ژوندانه په یوی دوره کی ګام ایښی او د انقلاب اصلی مقصد د افغانستان دخلکود د ژوندانه ښه کیدل او په بیلو ، بیلو ساحو کی د هیواد ودانول دی ، بیا هم دخپل یومستر او پر مختلی ګاونډی په توګه د شوروی اتحاد د پراخی او دوستانه همکاري هیله لرو . (۱)

د شوروی اتحاد د عالی شور ادریس هیأت د صدر نیکولای پود ګورنی د ځوابیه وینالندیز :- (. . . ښاغلی محمد داؤد نن موږ تا او ټولو هغو میلمنو ته چی دلته حضور لری د زړه له کوهی ښه راغلی وایو په شوروی اتحاد کی تاسی دیو داسی برجسته لوی دولتی شخصیت په

په حيث پيژندل کېږي چې زموږ په منځ کې هوډانکشاف او همکاري په لاره کې مهمه برخه اخستې ده. د دې وخت راهيسې د افغانستان او شوروي اتحاد مناسبات د واقعي ښه ګاونډيتوب او په سوله کې د ګو ژوند کولو ښه نمونه ده. په افغانستان کې چې د ۱۹۷۳ کال په جولای کې جمهوري نظاماً قايم سوزموږ دوستانه مناسبات په لوړه سويه پراخ سول، شوروي اتحاد لومړني دولت و چې هغه جمهوريت يې په رسمي توګه وپيژاند او سمدي تي اعلامه وکړ چې حاضردي په راتلونکي کې وګټور دوستي او همکاري مناسباتو ته پراختيا ورکړي، د افغانستان او شوروي اتحاد مناسبات زموږ د دواړو هيوادونو دخلکو په ګټه دي. آزادي، استقلال، اجتماعي ترقي، د امپريالستي سياست مخالفت د بين المللي صلح او سلامتيا پر اساس ولاړ دي، او دا پدې معنی ده چې دغه مناسبات به په راتلونکي کلونو کې هم باثباته وي او دور نمايي د ډاډ وړ وي. د تير کال په جولای کې افغانستان خپل د تاريخ يوه نوی صفحه پرانستل موږ د افغانستان دخلکو او د هغه زعامت په هيله دخل سياسي اقتصادي او کلتوري کړنلاري په عملي کولو او آينده ترقي په هکله پوره تفاهم لرو البته په دې لار کې بايد مشکلي او پيچلي مسئلي حل سي او څنګه چې تجربونکاره کړي ده دغه مسائل هغه وخت په پوره برياليتوب حل کيدای سي چې ټاکلي کړنلاره په عملي مټانت تطبيق سي او پراخي تودي د هغه د برياليتوب لپاره ونډه واخلي او هغه قوتونه چې دنوی نظام سره صميميت لري د هغه د ټينګار لپاره په متحدانه صورت فعاله برخه واخلي. په اطمینان سره ويلای سم چې د افغانستان زيات وړاندي ټګ پر هغه لار باندې چې خپله يې انتخاب کړې ده د پخوا په شان په بيلو ساحو کې د افغانستان او شوروي په همکاري آسانتيا موندلای سي زموږ افغاني ميلمانه به په شوروي اتحاد کې دخل اقامت په وخت کې د شوروي دخلکو صلح غوښتنه او تساند د هغو دخلکو سره چې د آزادي، استقلال او اجتماعي

ترقی به لار کی مبارزه کری، له نژدی و وینی، مون د اده یوچی دشوری
خخه به ستا سوری بیایدنه او د افغانستان او شوروی د مشرانو
لیدنی کتنی به دشوری افغانستان دوستی در وابطو دپراختیا په لار
کی مهم گام وگنل سی، دین المللی صلح او امنیت د تینگو لوله پاره بدمرسته
وکړی ...

شوروی اتحادته د سردار محمد داؤد د سفر په پای کی گډه اعلامیه خپری

سوه چی مهم ټکی بی وادی :- (... ریس دولت جمهوري افغانستان
وزعمای اتحاد جماهیر شوروی با کمال رضایت مندی متذکر شد ندکه
اصول دوستی، حسن همجواری تساوی حقوق، احترام متقابل با.
حق حاکمیت و عده مداخله در امور داخلی که از طرف و، ای، لینن و
ورهبان ملی افغانستان به خاطر استقلال ملی کشورشان اساس و
افغانستان و شوروی را پایه گذاری نموده در معاهدات تاریخی سالها
۱۹۲۱-۱۹۳۱ بین دو کشور مجسم گردیده و در د شوارترین شرایط
اوضاع بین المللی از قید آزمایش زمان بدرآمده است، این اصول
بطور کامل و با منافع اساسی مژمان هر دو کشور مطابقت داشته و شکل
هسته ترزل ناپذیر دوستی و همکاری مشربین جمهوریت افغانستان
و اتحاد جماهیر شوروی را تشکیل میدهد، متکی به این اصل دولت شوروی
نخستین کشوری بود که در سال ۱۹۷۳ جمهوریت افغانستارا به رسمیت
شناخت طرفین با کمال رضایت مندی خاطر نشان کردند، که علایق دوستی
و حسن همجواری بین جمهوریت افغانستان و اتحاد جماهیر -
شوروی سوسیالیستی که مملو از روحیه اعتماد و تفاهم متقابل
میباشد با موفقیت توسعه می یابد، و اظهار عقیده را سخ نمودند
که علایق همه جانبه و همکاری در ساحات مختلف بین دو کشور
به نفع مردمان افغانستان و شوروی و به نفع صلح جهانی در آینده
نیز به صورت مداوم انکشاف نموده عمیقتر خواهد گردید ...

رئیس دولت جمهوری افغانستان و زعمای شوروی در مورد وضع کنونی و دورنمای همکاری اقتصادی بین دو کشور تبادل نظر کردند. در چوکات این همکاری هایک سلسله پروژه های مهم صنعتی و سایر تاسیسات از قبیل فابریکه های برق آبی، فابریکه های کود کیمیا^{فی} شهرها، فارمهای مکینزه دولتی، تاسیسات آبیاری، مؤسسات تعلیمی که در افغانستان به وجود آمده و یاد در حال ساختمان میباشد و نیز تحویل دهی گاز و سایر اموال عمده از افغانستان به اتحاد شوروی صورت میگردد... نظر به تمایل طرف افغانی طرف شوروی اظهار آمادگی کرده است که در اعمار تاسیسات یک عده از پروژه های جدید جمهوریت افغانستان مساعدت نماید... طرفین متذکر شدند که علائق تجاری بین جمهوریت افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی با پیروی دقیق از اصل تساوی حقوق و منفعت متقابل صورت گرفته به طور موفقیت آمیز انکشاف یابد... طرفین بادر نظر داشت -

علائق دو جانبه که دایماً رو به توسعه است، راجع به تشکیل کمسیون مشترک افغانستان و شوروی برای همکاری های اقتصادی و تخنیکي موافقه کردند، طرفین مذاکرات انکشاف مساعد علائق افغانستان و شوروی را در ساحات کلتور، معارف، صحت عامه، رادیو، سپورت و توریزم حسن استقبال کرده و از توسعه و تحکیم مزید همکاری در ساحات مذکور طرفداری نمودند... بناغلی محمد داؤد رئیس دولت و صدر اعظم جمهوریت افغانستان از جلالت مآبان لای برژنیف منشی عمومی کمیته مرکزی حزب کمونست اتحاد شوروی، ویلا پود گورنی صدر هیئت ریسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سو سیالستی وان، کاسیگین رئیس شورای وزیران اتحاد جماهیر شوروی دعوت به عمل آورد تا در موقع مساعد به جمهوریت افغانستان مسافرت نمایند این دعوت با ابراز تشکر پذیرفته شد.

په را وروسته موده کی دشوری اتحاد او افغانستان ترمنځ لاندنی ترونونه لاس لیک سول :-

د ۱۳۵۳ کال د میزان په ۸ د لسو زرو تنو پارچه بیرایمو ترون د شوروی و ستوک انورک او افغانستان په منځ کی .

د ۱۳۵۳ کال د جوزاپه ۹ د یو لکو پنځوس زرو شپږ سوه نفقی موادو ترون د ۱۳۵۳ کال د سنبلی په ۱۷ دیوی نخی فابریکی ترون د ۴۵ ملیونو افغانیو په پانگه د پنځو کالو په قسط .

د ۱۳۵۳ کال د سنبلی په ۱۴ د هوا پیر نندی په برخه کی د بلا عوضه تخنیکي ترون د ۱۳۵۳ کال د میزان په ۶ د یو لک تنو نفقو په ظرفیت د نفقو د کارخانی جوړولو ترون .

د ۱۳۵۳ کال د میزان په ۱۵ د آمو پیر سیند باندي فحیرتان په برخه کی د نه سو مترو په اوږد والی دیو پله د جوړولو ترون .

د ۱۳۵۳ کال د سرطان په ۲۴ د مزار شریف د کود او برق فابریکه په کال کی دیو لکو پنځوس زرو تنو په ظرفیت پرانستله سوه .

د نغلو د خلو رم توریس د جوړولو ترون دشوری اتحاد د ۲۵ ملیونو افغانیو او یو ملیون دوه سوه رو بلو په کرید تپچی په هغه سره به د نغلو د برق مجموعی تولید نوی زرو کلیوا ته لوړ سی ، همداشانی د آمو د سیند څخه د بلخ د خوش تپنی او د کوکچی د بند د زخیری جوړولو ترون هم په نښه سو .

د ۱۳۵۳ کال د سنبلی په ۹ افغانستان د خپلو انکشافی پروژو د په سر رسولوله پاره د اسلامي بانک او سعودی عربستان د بانک څخه هم مالی مرسته وغوښته او سعودی عربستان بیله گټی څخه د ۵۵ ملیونو دالرو قرضی منلو ته تیار سو او سمدستی یی بیله عوضه لس ملیونو دالره مرسته وکړه . د ۱۳۵۳ کال د دلو په ۲۴ د کویت یو اقتصادی هیئت کابل ته راغی او د مالی مرستو د ورکولو وعده یی وکړه . د ۳۵۳ کال د سرطان

په ۳۱ د ایران یو اقتصادي هیئت دهغه هیواد د تجارت د وزیر فریدون مهدوی په مشرۍ کابل ته راغی او د افغانستان په اوه کلن انکشافی پلان کې یې برخه اخستله او د کړنلارې په اړه د دغې مذاکرې مهم ټکی دا وه:-

لومړی:- د کښتۍ هلمند د هراړخیز انکشاف او د کاغذ د پروژې، پوری سمنو، نساجي، وړيو او د پخچال، دیشود لاری دوه می برخې د بشپړولو او د ایران تر سرحدی لارو پوری دهغه د دوام د مربوطو پروژو د پرمخ بیولو له پاره د افغانستان حکومت ته په آسانه شرطونو اوه سوه ملیونه ډالره ورکول کیدی.

دوهم:- د نورو اټکل شوو پروژو په باب لکه د اورگادی پمپي پی په دغه پروتوکول کې یې یادونه سوی ده او د پروتوکول څخه د باندی د نورو پروژو په باب د ایران دولت موافقه وکړه چې دپه نظر کې نیول سوو پروژو دغې او اقتصادي څیرنو د بشپړیدو وروسته د افغانستان سره مالی مرسته وکړی.

دریم:- ایران په افغانستان کې د صادراتو بانک د جوړیدو له پاره افغانستان ته په آسانه شرطونو د لسو ملیونو ډالرو برابر پور د ورکولو موافقه وکړه.

څلورم:- دغه راز ایران موافقه وکړه چې دوه سوه لوی بسونه، اتلس منی بسونه په آسانه شرطونو افغانستان ته وسپاری.

پنځم:- ایران موافقه وکړه د الوتکو د الوتو د معلوماتو د مرکزی دسگا د سمبالولو له پاره د افغانستان سره د دو نیم ملیونو ډالرو برابر مساعدت وکړی شپږم:- په همدغه ترتیب د دواړو هیوادونو ترمنځ د تجارت د پراختیا او د ترانزیتی آسانتیا و په باب موافقی وسوی- ددی څخه علاوه به ایران ته تازه میوه، سیمنت، لږگی او نور مالونه صادر سی او د ایران له لیاری څخه د ترانزیتی مالونو په لیز د لوکی به لازمی آسانتیا وی برابر سی. د ۱۳۵۶ کال د شور په پنځمه افغانستان ته د شوروی جمهوریتونو-

د اتحاد څخه پنځلس زره ټنه بوری راوړلو ته وړ لاس لیک سو .

د ۱۳۵۴ کال د ثور په لسمه د افغان پیژندنې برتانوی مؤسسی او د اطلاعاتو او کلتور وزارت د لرغون پیژندنې د ادارې له خوا د کندهار د زاړه ښار د

تاریخی آبدانو در ابر سیره کولو له پاره کیندنی شروع سوی .

د ۱۳۵۴ کال د ثور په ۱۲ د سپنزر شرکت او په کابل کې دهالیند د کونگلری

ترمنځ د ۱۲ زرو ټنو مالوچو پلورلو ته وړ لاس لیک سو .

دوه ملیونه یوسلو

شل زرو روپه لاس لیک سو .

د ۱۳۵۴ کال د ثور په ۱۳ د افغانستان د تیلو د ملی مؤسسی او فرانسوی

توپال کمپنی ترمنځ د دغی کمپنی په خپل مصرف د کپواز د شل زره کیلو

متر مربع په سیمه کې د نفتو او گاز د پلټنې ته وړ لاس لیک سو او

هم موافقه و سوه چی یو شمیر افغانی محصلین او فنی انجینران د دی کار

د په سر رسولو له پاره په فرانسه کې تربیه سی .

د ۱۳۵۴ کال د جوزا په میاشت کې عراق ته د افغانستان څخه د پستی د

د لس ټنه تخمونه وپل داریانا الوتکی په واسطه شروع سول .

د ۱۳۵۴ کال د جوزا په ۱۱ د امریکا متحده ایالاتو په څلورو نوو موافقو

کی د افغانستان د یو شمیر پرمختیایي پروژو د تمویل له پاره څلور

ملیونه ډالره وپریامرسته ومنله او د دغی مرستی لومړی برخه په ۱۹۷۵

کال کې د لگښتونو لومړی برخه یو ملیون او اته سوه ډالره ټاکل سوې

د ۱۳۵۴ کال د سنبلې په ۱۲ د افغانستان او هند ترمنځ د راتلونکو درو

کلونو له پاره د تجارتی تادیاتو موافقه لاس لیک سو چی د دغی موافقی

له مخی د افغانستان او هند ترمنځ تجارت په سلوکی پنځوس د افغانی

مؤسسو او اتباعو او په سلوکی پنځوس د هندی مؤسسو او اتباعو

له خوا عملی کیزی ، د افغانستان څخه تازه او وچه میوه پوستکی له

هند څخه چای ، نساجی ټوکران ماشین آلات ، کریانه باب او نور

شامل وه همداشانی پدغه نېټه په افغانستان کې د بانکونو او بانکداری

ټولی چاری ملی اعلان سوی .

د ۱۳۵۴ کال د میزان په پنځمه د مزار شریف د جن او پریس د تصدی او شوروی اتحاد د تجارتی نمایندگی ترمنځ د پنځه زره ټنه پنبې د پلورلو تړون لاس لیک سو .

د ۱۳۵۵ کال د سنبلې په ۱۳ دولسی چین په کریدت سره د نساجی دیوی فابریکی تړون چی په کال کی د شل ملیون مترو ټوکرو په ظرفیت او د کاغذ جوړولو یوه فابریکه په ورځ کی د اته ټنو په ظرفیت تولید لاس لیک سو . د ۱۳۵۵ کال د حمل په ۱۹ د امریکی حکومت د هلمند د پیر وژی د مخکو د زیم کنبولو پاره شل ملیونه ډالر ه او انگلستان بیله عوضه شپږ ملیونه - سترلینگ پونډه افغانستان ته ورکړه .

د ۱۳۵۵ کال د اسد په ۱۸ د افغانستان د حکومت په بلنه د امریکی وزیر خارج هانزی کسنجر کابل ته راغی او د افغانستان په اقتصادی او هکن پلان کی یی د برخی اخستو وعده وکړه .

د ۱۳۵۵ کال د اسد په ۲۴ بناغلی محمد داؤد د غیر منسلکو هیوادونو په کنفرانس کی سریلانکا ته ولاړ او هلته یی د استعمار او غیر منسلکو - هیوادونو د اهدافو په هکله تونده او جذابه وینا وکړه .

د ۱۳۵۵ کال د اسد په ۲۹ د پاکستان جمهور ریس بناغلی ذوالفقار علی بوټو کابل ته راغی او د دواړو هیوادونو مشرانو د وستی او ښه نیت ښکاره کولو په فضاکی دیو ارنی سیاسی لانیچی پر حل کولو په زړه پوری مفاهمی وکړی .

بناغلی محمد داؤد د ۱۳۵۶ کال د حمل په ۱۳ = ۱۹۷۷ کال د اپریل په ۱۲ د شوروی اتحاد د رییس هیئت او حکومت په بلنه دیو هیئت په مشری ماسکو ته په یو رسمی او دوستانه سفر ولاړ . ده په هغی میلمستیاکی چی د شوروی د مشرانو له خوا اخصه دده په ویاړ د کریملین په ماخی کی سوی وه ، د شوروی او افغان د مشرانو د بیا ، بیا لیدلو او د دوستی

د ټینگید و او اهمیت څرگندولو په ترڅ کې د اهم وویل: - چې په ۱۳۵۴ کال د میزان په میاشت کې د شوروی اتحاد د عالی شورا د رییس هیئت د صدر بناغلی پودگورنی دوستانه سفر او په کابل کې د نورو ولسو کونو له پاره د دواړو هیوادو د ۱۹۳۰ کال د بیطرفی د تیری نه کولو تړون د اوز دید و پروتوکول لاس لیک د دواړو دولتونو د مناسباتو په پینځتیا او پراختیا کې یو بل ارزښت ناک پر او گڼل کېږی ... - افغانستان تل د ناپیلوټوب فعالی او مثبتی بیطرفی سیاست پیروی کوی او د دغه سیاست ستر او اساسی هدف تر ټولو زیات د افغان-نستان د خپلواکی او حاکمیت او ملی تمامیت ساتنه او دخلکو د هوسایي او نیکمرغی تائین دی. ده د افغانستان په لومړنی او ه کلن اقتصادی انکشافی پلان کې د شوروی د برخی اخستلو څخه د مننی اظهار وکړی

په ځواب کې یی د شوروی د رییس هیئت صدر پودگورنی وویل:
(... تاسو زموږ په هیواد کې د یوه داسی شخصیت په توگه پیژندل سوی یاست چې د شوروی او افغانستان تر منځ د دوستی د پرمختیا په لاره کې ستره برخه لری ... په افغانستان کې د جمهوریت په اعلا سره د شوروی او افغانستان اړیکی نوی پړاوت ته رسیدلی او تل یی خپل پرمخ تگ ته دوام ورکړی دی هغه موافقی چی زموږ د - مخکنیو کتونو په جریان کې سوی دی په بریالی توگه د عملی کید و په حال کې دی او دخپل منځی اقتصادی او تجارتي همکاریو په باب نوی او مهمی موافقی لاس لیک سوی دی د هیاتونو منظم لیزل او رالیزل چاری دی، کلتوری او تخنیکي اړیکی د پرمختیا په حال کې دی ... په هغه گڼه -

اعلامیه کې چې د ۱۳۵۶ کال د حمل په ۲۶ د جمعی په ورځ = ۱۹۷۷ کال د اپریل په ۱۵ په کابل او ماسکو کې خپره سوه د مهمو داخلی او بین المللی حالاتو لکه یو پربل باندی د تیری نه کولو د تړونو، د افغانستان د جمهوري اساسی قانون د نافذیدو او د شوروی د کمونیست گوند

د مرکزی جرگه کی د ۲۵ کانگریس د تاریخی فیصلو د تطبیق، د سولی او بین المللی امنیت د راوستلو، د ملګرو ملتو د منشور سره د وفاداری ښکاره کولو، د یتانت، د هند او پاکستان، د افغانستان او پاکستان لاندې پښتونستانیانو ته د ملی خودارادیت ورکولو پر سر، د تسلیحاتی مسابغو د بندیدو، د اتومی وسلو د خپریدو، د فلسطین د خلکو د حقوقو ورکولو د استعماری او استثماري آمالو د چلکیدلو او د نړۍ په ټولو سیمو کی د آزادی او ملی خودارادیت د حاصلولو په مبارزو، د نژادی توپیرنو او تبعیضو نوڅخه د لاس اخیستلو په هکله ورته او نژدی نظری وپرانديږي په دغه ګډه اعلامیه کی چی شوروی اتحاد ته د ښاغلي محمد داؤد د سفر په پای کی خپره سوه په هغی کی د افغانستان او شوروی اتحاد ترمنځ د اقتصادي همکاريو دیوی موافقی د لاس لیک یادونه هم شوی وه دغه موافقه د ۱۳۵۶ کال د وری په ۲۵ د ماسکو په ښار کی د افغانستان د پلان وزیر او د شوروی اتحاد له پلوه د شوروی اتحاد د اقتصادي همکاريو له پاره د دولتي جوړګی ریسی لاس لیک کړه، چی متنی دادی:-

(د افغانستان د جمهوري دولت د حکومت او شوروی سوسیالستی جمهوریتونو د اتحاد د حکومت د دوستانه اړیکو او ښه ګاونډیتوب له مخی او د ۱۹۲۱ کال د فبروری د میاشتی د ۲۸ نیتی د دوستی د تړون او د ۱۹۳۱ کال د جون د میاشتی د ۲۴ نیتی د بیطرفی او دوه اړخیز نه تیری کولو د تړون د اصولو په اتکا او د ملګرو ملتو د مؤسسی د منشور د متر راتو په اساس او د برابر و حقوقو د یو بل په کورنیو چارو کی لاس نه وهلو او په راتلونکی وخت کی د افغانستان د اقتصادي تجارتی او تخنیکي اړیکو د پرمختیاله پاره له تمایل څخه په الهام اخستو سره ملی حاکمیت، خپلواکی او د خپلوری و تمامیت ته د دوه اړخیز احترام د پرنسیپونو له مخی د پتیلو لاندنیو مراتبو په پاره کی دغه موافقه لاس لیک کړی:-

لومړی ماده:- دواړه ژمه واری خواوی په بیلا بیلو اقتصادي

دی
او تخنیکي برخوکی د دوه اړخیزو او داوړ د دی مودی د گټو له مخی د اقتصا
تخنیکي او تجارتي د زیاتی همکاري د پراختیا او لا ټینگښت په مقصد خپله
هیله څرگندوی .

د وهمه ماده :- د دواړو هیوادونو ترمنځ اقتصادی او تخنیکي -
همکاري به په لاندی برخوکی د دواړو خواوو د موافقی په مشخصو پرو
ژو پوری د مربوطو موافقو او تړونونو له مخی انکشاف او پراختیا وکړی
لکه د گاز ، تیلو ، پتروشیمی صنایعو پراختیا کیمیاوی صنایع ، کرنه او اوبه
لگول او نوری اقتصادی ، روغتیایی د بیطاری څانگی د تیلو گاز او نورو
وچوکانی موادو موندلو په مقصد د جیولوجی د پلټونو د کار و نوا اجرا
کول او دهغو صنعتی کول ، د بریښنا د انرژي پروژو جوړول ، د
تاسیساتو ساختمان ، د ترانسپورت او مخابراتو پراختیا حرفی
ښوونه او تخنیکي پرسونل ، د ژوندانه د ماحول او چاپیریال او
نورو ساتنه .

دریمه ماده :- دواړه ذمه واره خواوی به د ټولو مسایلو سره
د افغانستان د جمهوري دولت او شوروی اتحاد د زیعلاقه مؤسسو
ترمنځ د اقتصادی تجارتي ، تخنیکي اړیکو ، په برخه کی د همکاري د پرمختیا
او دغه راز د دغی موافقی او د دواړو هیوادو درواړو قوانینو
په اساس د موافقو او تړونونو د لاس لیک په برخه کی مرسته کوی .
څلورمه ماده :- د دوه اړخیزی اقتصادی ، تخنیکي او تجارتي همکا
د عملی اجرا په مسلو باندی د اقتصادی همکاري د عملی اجرا په باب د
افغانستان او شوروی اتحاد د حکومتونو ترمنځ د ایسی جرگه کی غور
او خبری کیزی او مربوطه پیشنهادونه به د دواړو هیوادو د حکومتونو
د خبرنی له پاره وړاندی سی .

پنځمه ماده :- دغه موافقه د ۱۲ راتلونکو کلونو له پاره اعتبار لری او
د پنځو راتلونکو کلونو د پاره به په اتوماتیک ډول اوږد دیزی

پدی شرطیچی دموافقی داعتبار او دمربوطی مودی دتیرید و خخه یو کال مخکی له دواړو خواو خخه یوبل زمه وار لوری دهغی داعتبار دفسخی په نسبت دخپل تمایل په باب د لیک په وسیله خبر نه کړی. دغه موافقه د ماسکو په ښار کی د ۱۹۷۷ کال د اپریل ۱۴ = ۱۳۵۶ کال د حمل په ۲۵ نیټه په دوو اصلی نسخو کی هر یوه په دری ، روسی ژبو چی دواړه - متون نه یو برابر اعتبار لری لاس لیک سوی ده .

علی احمد خرم د افغانستان
جمه پوری دولت د حکومت له خوا
سکاچکوف د شوروی سوسیالی
جمه پورو د اتحاد حکومت له خوا
سر دار محمد داؤد ، د هغو تبلیغاتو او بیخایه افواحتو دمخینو لوله پاره چی دیو شمیر سیاسی ټولنو او اشخاصو له خوا دده د سوسیالیستی افکار او کړنلاری په هکله خپریدل د وطن والو او بین المللی جوامعو دخیالاتو درو ښانه ولوله پاره په ییلو مهمو واقعو کی د دسته جمعی ارتباطو د سایلو په واسطه مصاحبی او کنفرانسونه ورکړی دی چی د ځینو مهم ټکی دادی :-

خطاب به فارغان پوښتخنیک :- (... ما مسلمان هستیم و با قبول تمام قربانی که به خاطر اکثریت مردم خود این انقلاب را در جامعه آورده به همین قربانی تا آخر خواهم رفت ... ما به هیچ یک از گروه ها - ارتباط نداریم ، و انتساب ما به هر یک از گروه ها و جریانها گناه است فقط بار وجه خدمت به وطن و با ایمان کامل تاجاییکی در قدرت و توان ما است برای وطن خود میکوشیم ، و اگر با این هم مردم پیدا شوند که تفرقه بیا انداز و در امور مصالح ما اختلال وارد کنند در آن صورت البته ما هم میدانیم چه باید بکنیم ...)

دجمه پوریت د لومړی دوری دلوی جرگی د پراستلو په ویناکی وای :-
(... در این دوره حساس و تاریخی کشور و در فرصتیکه همه وطن پرستان واقعی و شیفته اعتلای این خاک بانگاه امکانات بشری

خود به امید ساختمان یک افغانستان نوین، نیرومند و سرخراز و به منظور خدمت به اکثریت خود از صمیم قلب میکوشید و می‌تپید، یک اقلیت مرتجع، ضد ملی و ضد انقلاب وجود دارد که زیر افکار و عناوین مختلف و شعارهای ظاهر مرقی اما کاذب و فریبنده می‌خواهد بین طبقات مختلف ملت از یک طرف و بین ملت و دولت از طرف دیگر بدبینی تفرقه و نفاق تولید نمایند، و در نتیجه از مقاصد خود بهره‌برداری نالجایز نمایند، اما به شهادت تاریخ اطمینان کامل دارم، که در برابر شعور طبیعی ملت افغانستان و تجارب گذشته آنها، اغراض شوم ضد مردمی و ضد ملی همچو عناصر مثل همیشه مواجهه بناگاهی خواهد شد در این ظرف سه و نیم سال دولت جمهوری با دل‌فراخ و با کمال حوصله خون سردی پرو پاگند و تبلیغات سوء و اتهامات غرض آلودی که بر ما بستند و شنیدیم و می‌شنویم از اهداف و مقاصد شوم آنها آگاه هستیم تخریصات و تخریباتی که بر ضد انقلاب و سلامت ملی به عمل آوردند و بیایا ورنه بی اطلاع نیستیم و نه خواهیم بود، لذا به آنها خاطر نشان می‌سازیم که هیچ‌گونه تبلیغات سوء، تخریصات و تخریبات آنها مانع حرکت ما به سوی پیشرفت و به ثمر رسانیدن اهداف انقلاب ملی ما که خدمت به اکثریت مردم افغانستان است نه خواهد گردید، و به لطف خداوند بزرگ و با پشتیبانی قاطبه ملت افغانستان به این راه حق، ترقی و مردمی یک جا دست به دست ملت خویش به پیش خواهیم رفت (۱۰۰) (۱۱)

په افغانستان کی ځینو سیاسيونو د سلطان ۲۶۵ جمهوري نظام د راتلو یومم ملت د افغانستان او ایران ترمنځ د هلمند داوود ویش پر تړون د افغانانو عمومي ناخوښی گڼي پي دهغه د باطلولو له پاره شورکی اتحاد افغانی ریویکلان او وطن دوستان جمهوري انقلاب ته

۱) د افغانستان کالنی - ۵۵ - ۱۳۵۶ گڼه ۴۳ صفحه ۱۴ چاپ کابل .

تحریک کر ل، خوسر دار محمد داؤد د ۱۳۵۶ کال د ثور په ۳۱ د بنس
 تایمز د جریدی د مدیر او د لندن تایمز دورخپاڼی د نماینده کلیون رافری
 د همدغی سوال په خواب کی په دی هکله وایی :- (۰۰۰ د هلمند د اوبو
 موضوع په تیر نظام کی فیصله سوی او په دغه باره کی ترون لاس یک
 سوی دی اوله دی امله ناوړه تفاهم په منځ کی نه دی پاته، د افغانستان
 سره د ایران د اقتصادی مرستو د ترون په باب وایم چی ایران
 په دغه باره کی مرستی منلی چی هیله لرم په هغو باندی عمل وکړی ۰۰۰)
 د غیر منسلکو هیوادونو په کنفرانس کی چی د ځینو هیوادونو نماینده
 گانودیوه اوبل ابر قدرت د تمایلاتو پرخوا د کولو مو د مجلس -
 توجه گرځوله محمد داؤد د دغه کنفرانس د اصل او اساس په هکله -
 وویل :- (۰۰۰ متاسفانه هنوز مو فوق نه شده ایم به کسانیکه شاید
 نمیخواهند بفهمند بفهمانیم که گروه کشورهای غیر منسلک یک
 گروه کشورهای هم عقیده و هم فکر است و به هیچ صورت باید یک
 بلاک تصور نه شود و نیز اجازه داده نه شود که به نوع از انواع
 شکل یک بلاک را به خود بگیرد لازم است در این کنفرانس نه تنها
 در ابلاغیه مشترک آن بلکه در یک ابلاغیه خاص اعلام گردد که کشورهای
 غیر منسلک خواهان دوستی با شرق و غرب اند ۰۰۰)

د سردار محمد داؤد (خلکو ته د خطاب بیانیی) د ځینو خبریو او سیاست
 پوهو و طنوالوپه ذهنو کی ځکه تشوش پیدا کړی دهغی د محتوا ،
 عبارتو او اصطلاحاتو څخه سو سیالستی بوی پورته کیدی او هغی بی
 دیوی مخصوصی دی د فکر و نوښت ه گڼله همداشان دی د سردار
 دکابینی جیتی غری په بی کفایتی ، رشوت خوری ، این الوقتی او ضعف
 نفس په نامه پېژندل . هغه وخت چی د ۱۹۷۳ کال د دسمبر په ۲۲ کابل
 راډیو د محمد هاشم میوند وال په مشری یوه کودتاچی دهغی د غرو
 شمیر ۴۵ تنو ته رسیده د پاکستان او د وطن د نورو د بنسنا نو په ټونگ

په کابل کی اعلان کړه او متهمینو په فشار شکنجی په خپل جرم اعتراف وکړ. دوی تیبوخل بیا محققه سو هچی پردی لاسونه کار کوی او خپل مخالفین په یوه اوبله دسیسه له منځه باسی. ددغو تحقیقاتو په نتیجه کی محمد هاشم میوند وال دمخه تر هغه چي د اعدام حکم باندی تطبیق سی دهغه په هکله په نامردانه ډول اعلان سو هچی ده خپل خان خپله په مجلس کی په زندی وواژه او پر نور وڅلور و ملگرویی لکه خان محمد مرستیال، مامازغون شاتینواری صاحب منصب، په ملی شور اکی د نازیانو پر وکیل سیف الرحمن د اعدام حکم تطبیق سو. پر پاته ملگرویی د حبس ابد څخه نیولی تر پنځو کالو بندونه راووتل.

سردار محمد داؤد غوښته چی دمخکو د اصلاحاتو په تطبیقولو سره چی د- ملکیت معیار سل جریبه تاکی سوی و تر هغه زیات یی د ۲۵ کلوبو په میغا پر پی وزله بزگرانو باندی قسط خرڅولو دلاری دکرنی په تولیداتو کی- زیاتوب راوی او یو شمیر بیوزله بزگرانو ته دکار او غریبی کولوزمینه مساعده سی. خودمخکی اصلاحات لومړی ځل دمخکی د صحیح احصای او کادستر دنسته والی او دینفعو ملاکانو، سردارانو د تغل او نه آمادگی ښکاره کولو له کبله دخنډونو سره مخامخ سولحتی ورویی ددغه فرمان په ځنډولو کی تر هغو چي یی خپلی مخکی په ښه اولوره بیه خرڅی نه کړی پوره تیاری ښکاره نه کړ. د سردار محمد داؤد رژیم دنورو اصلاحاتو په لړ کی بانکو نه هم ملی کړل، په داسی حال کی چی پخوا هم په بانکونو کی ملی خصمی سرمایی لږ دغه عمل پر تجارتي راکړه ورکړه اونورو داسی معاملاتی ناوړه اغیزه وکړه. د لاسه چی ځینو غیر وطن دوستو تاجرانو اودلا لاندی ضد عناصرو په مرسته خپلی پانگی دخارجی هیوادونو بانکونو ته په نقلولوپیل وکړ. څرنکله چی د سردار محمد داؤد حکومت دشوریانو سره د نژدی کیدلو او چپیانوسره د همکاری کولو له پالیسی څخه لاس نه اخست نو اسلا میان یا اخوانیان مجبور سول چی دهغه رژیم دله

منځه وړلو او یا لږ تر لږه د کمزورولو له پاره په چارخانه عملیاتو پیل وکړي چنانچه د ۱۳۵۴ کال د سرطان په ۲۸ د جولای په ۲۲ یې پر کابل، پنجشیر، لغمان، کنړ، بدخشان باندې د یرغل کولو تر تیات و نیول، دوی لومړی ځل د پنجشیر پر محلی و لسوالی یرغل وکړ او د نښې څخه یې بیاد سهار تر لسو بجو پوری پرهغې و لسوالی سلطه قایمه کړه، دوی فکر کاوېچی د پروگرام سره سم به په نور و سیمو کې همدا ډول عملیات ترسره سي، خو په عسکري مؤسساتو کې د ملگرو د نښې د کید لو له کبله دا ډول عملیات تر سره نه سول، او پنجشیر هم د حکومت د یوې عسکري ټولگي او خو هلیکپټرو په عملیاتو بیرته و نیول سو، او په کابل کې یو ازی د جمهوریت د جشن په ورځو کې اخوا نیانو د بریښنا د مزو په پرنگو لوسره د جشن په سیمه کې د څو ساعتو له پاره برق پارچا وکړ او تیاره جوړه سوه چې هغه هم سمدستی رفع سوه، ویل کيږي چې د دغې ناکامې حملې په وجه په جمعیت اسلامي کې انشعاب راغلی لومړی مولوی محمد یونس خالص او بیا انجنیر - گلبدین حکمیتار او قاضی محمد امین وقاد د هغه څخه و وتل او ځان ته یې د اسلامي حزب په نامه یو بل گوند جوړ کړ او جمعیت اسلامي یو ازی استا برهان الدین رباني ته پاته سو.

په همدغه وخت کې د داخله وزیر فیض محمد مسود د پيشنهاده له مخې چې ۱۶۰ تنو پرچمي ځوانانو ته په و لسوالیو کې د و لسوال په حیث د کار زمینه مساعده سوه، په هلمند او نور و ځینو حساسو سیمو کې د دوی د اجرا آتو او ډول، ډول یې باکیو څخه عمومي ناراضی او شکایت پورته سو، د سردار محمد داؤد دولت مجبور سو چې د هغولو سونه له کار څخه لند کړي او هغه څخه چې نور پاته وه په یوه اوبل اتهام سره د حکومتی فعالو چوکیو څخه لیری کړه سول د همدغو فشارونو له کبله وو چې د کابینې په ځینو وزیرانو کې هم تغیرات راوستل سول او یوشمیر سیاسي جریانونه منسوب وزیران لکه غلام جیلانی باختری

فیض ^{محمد} مشهور، عبد الحمید محتاط او پاچا گل د فعالو او مهمور سمی کارونو ختہ لیری سول، ۱۰ خرنګه چی د سردار محمد داؤد رژیم دیلو دساتیر و اولوایحوله مخی د خلیقانو او پرچمیانو د سیاسی فعالیتونو مخنیوی کاوه نو خلیقانو هم کله، کله د هغولوا یحو د تعدیلولو او یاله منخه وړ لوله پاره په پټه او بڼکاره فعالیتونه کول چنانچه د خلق دموکراتیک گوند د جزا د قانون د نافذیدلو له کبله داسی عکس العمل بڼکاره کوی د

(اعلامیه کمیته مرکزی حزب دموکراتیک خلق افغانستان ۸ عقرب ۱۳۵۵ به مناسبت نشر قانون جزا: - طوریکه هموطنان عزیز اطلاع دارند، اخیراً قانون جزا به داخل دو کتاب مشتمل بر هشت باب و پنجدو بیست و سه ماده در شماره سیزده هم مؤرخ ۱۵ میزان ۱۳۵۵ جریده رسمی انتشار یافت، و نظر به حکم ماده پنجدسه و سه آن په پروژ بعد از نشر نافذ میگردد، کمیته مرکزی حزب دموکراتیک خلق افغانستان که پیوسته خواستار جدی رعایت ارزشهای دموکراتیک و مترقی در تدوین و تطبیق قوانین بوده و میباشد، موازین قانون را به خصوص از حیث ارتباط آن به حیات احزاب و جمعیت های سیاسی کشور مورد بحث و ارزیابی دقیق قرار دارد.

در فقره یکم ماده ۲۲۱۰ قانون جزا درین زمینه چنین تصریح کرده است :- (شخصیکه سازمان را به نام حزب، جمعیت، هیئت و گروه ایجاد، تائیس، تنظیم و یا اداره نماید که هدف آن متقلب ساختن و یا ازین بودن یکی از ارزشهای اساسی، ملی و قبول شده ملی اجتماعی، اقتصادی و کلتوری دولت باشد یا برای ترویج و گرایش به آن به هر وسیله که باشد تبلیغات و یا نشرات نماید، حسب اصول به حبس طویللیکه از ده سال بیشتر نباشد محکوم میگردد.)

باید گفت که حزب ما (ح، د، خ، ا) پیش آهنگ طبقه کارگر کشور دوا ^{زده} سال قبل یا زده جدی ۱۳۴۳ با انعقاد کنگره اول (کنگره مؤسس به مثابه

یک ضرورت تاریخی و به حیث پیش آهنگ مبارزه آگاهانه، طبقاتی خلقها کشور متناسب با شرایط تکامل جامعه بر اساس موازین علمی به وجود آمد. حزب ما از همان آغاز تأسیس خود در نقش مبارزه طبقاتی را در گوشه و کنار وطن محبوب ما افغانستان برافراشت، و با تدوین بارنامه علماتنظیم شده مراد دموکراتیک خلق و نشر آن در شماره یکم و دوم جریده خلق ارگان مرکزی حزب ۲۲۱ حمل ۱۳۴۵ و نیز با تطبیق و تدوین اساسنامه خود نیز دلیرانه خود را به خاطر تأمین حقوق و آزادیهای دموکراتیک مردم بر ضد استبداد رژیم سلطنتی و علیه ارتجاع، فئودالزم، و امپریالزم در جهت دیگرگون سازی نظام اجتماعی، اقتصادی پوسیده حاکم بر کشور به نحو پیگیر، اصولی و تسلیم ناپذیر ادامه داده ۰۰۰ با اعلان نظام جمهوری در کشور حزب دموکراتیک خلق افغانستان به حیث یگانه اورگانرزم زبده و فعال و به حیث یک نیروی سالم ملی به پیروی از مثنی اصولی خود طی اعلامیه ۲۶ سرطان ۱۳۵۲ از اعلام نظام جمهوری استقبال به عمل آورد...

بر مبنای این تحلیل علمی و منطقی هیچ یک از مواد مربوطه احزاب و جمعیت های سیاسی مندرج در قانون جزا بر ضد حزب ما، حزب خلق افغانستان این مدافع صدیق حاکمیت ملی، استقلال سیاسی، اقتصادی و تمامیت ارضی کشور محبوب ما افغانستان لازمی شد و علیه آن توجیه شده نمیتواند... کمیته مرکزی حزب دموکراتیک افغانستان معتقد است که مؤثرترین راه عملی شدن این ارزشها همانا تشکیل جبهه متحد ملی، اصولی به اشترک تمام نیروهای مترقی دموکراتیک ملی و عناصر وطن پرست به شمول (ح، د، خ، ا) میباشد تشکیل جبهه متحد ملی پیروزی انقلاب دموکراتیک و ضد فئودالی و ضد امپریالستی را تضمین و تسریع خواهد کرد و مهم ترین پایگاهی برای استحکام بیشتر نظام جمهوری و تحقق کامل ارزشها اساسی ملی خواهد بود.

دسر دار محمد داود د جمهوریت اساسی قانون چی په ۱۹۷۷ کی اعلامه سو په هغه کی یو شمیر داسی مادی وی چی ده تیبی تر پاجان یات امتیازات او صلاحیتونه ورکړی وه لکه (۷۸) ماده ، حکومت دولسی جرگی او مشرانو جرگی څخه په رایې اعتماد اخستلو مجبور نه و او نه هغوی د اعتماد سلب ځنی کولای سو . ددغه قانون په (۴۰) ماده کی یوازی د ملی انقلاب گوند ته تر هغوی چی په هیواد کی دموکراسی رشد کوی او سیاسی سالم عامه افکار موندل کیزی ، سیاسی فعالیت حق ورکړه سوی و او د پارلمان وکیلان دهغه د صوابدید سره سم خان کاندید ولای سو . خوبیا هم د ملی انقلاب د گوند د یو شمیر غړو د بی کنایتی اجنب او ضعیف النفسی له کبله چی ددغه مهم کار له پاره یی اصلاً استعداد او ظرفیت نه در لور په دغه حساس او تاریخی موقع کی یی د دولت دریس د فعال مایشتا لپور شپي لاندی هیواد او وطن ته څرنګه چی لازمه و خدمت ونه کرای سو .

سردار محمد داؤد ته چی څرگنده سوه یو شمیر داخلی نامطلوب عناصر دشوروی د (کی ، جی ، بی) او نور و سیاسی نماینده گيو په لارښوونو او مرسته دده در ژیم د پرتګولو له پاره په تخریبی تو طو او دسیسو لاس پوری کړی دی نو دهغه هیواد سره یی در وابطو پر تجمید . نظر کولو او دهغو د ښکاره او پټو سیاسی نماینده گانو د اعمالو د مرا

کولو له پاره یی په یو لړ جدی اقداماتو لاس پوری کړ ، چنانچه د -

(فال آف افغانستان) اثر په دی هکله داسی لیکي :- ترجمه (... در

بهار سال ۱۹۷۷ در حالیکه فعالیت های پنهانی اتحاد شوروی به منظور متحد ساختن پرچم و خلق ادامه داشت ، مقامات روسی آن کشور در باره روشهای تازه دولت جمهوری افغانستان در زمینه سیاست داخلی و خارجی سکوت اختیار کرده بودند ، و به طور معمول از علاقه خود به دوستی شوروی و افغانستان ده میزدند و رابطه

این کشور را نمونه کامل همزیستی مسالمت آمیز میان کشورهای مختلف اجتماعی و اقتصادی توصیف میکردند این فریبکاری روسها قار و زادای^ی مه یافت که حکومت داودی به دست آنها بر افتاد، همچنان که زمان سپری میشد داودخان به طور روز افزون از عملیات پنهانی روسها در افغانستان آزرده و ناراحت میشد، دوروز بعد از انتخاب شدنش به حیات رئیس جمهور در لویه جرگه فبروری ۱۹۷۷ داودخان به من (داکتر عبدالصمد غوث معین سیاسی وزارت خارجه) و وحید عبدالله - گفت که وقت آن رسیده که وی شخصاً از بالا ترین مقام دولت اتحاد شوروی یعنی لیونید بریژنیف بپرسد که آیا اعمالی تخریبی اتحاد شوروی در افغانستان به تائید و موافقت بریژنیف صورت میگیرد و یا بدون اطلاع وی؟ وی گفت به بریژنیف خواهی گفت که کارهای که صورت میگیرد به هیچ وجه موافق با اظهاراتی نیست که رهبری اتحاد شوروی در باب دوستی و همکاری با دولت افغانستان ابراز کرده است، بریژنیف باید به صراحت به من بگوید که مقصود روسها از دنبال کردن این راه چیست؟ بر همین اساس وقتی که در ماه مارچ روسها از داودخان دعوت کردند تا برای دومین بار در دوره جمهوری به ماسکو مسافرت رسمی کند، وی با خوشحالی این دعوت را پذیرفت، طی مشوره باروسها موافقت به عمل آمد که این مسافرت به تاریخ پانزده اپریل ۱۹۷۷ صورت بگیرد، در طیاره ای که مارا به ماسکو میبرد، رئیس جمهور به وحید عبدالله هدایت داد، که در جریان بازدید از ماسکو یک ملاقات خصوصی با بریژنیف ترتیب دهد، وی گفت که قصد دارد در آن ملاقات خصوصاً فقط موضوعی مطرح کند که قبلاً برایش در کابل در باره آن صحبت کرده بود، وی اضافه کرد که درباره موضوع ملاقات هیچ چیزی قبلاً به روسها گفته نشود، پس از رسیدن داودخان و هیئت به ماسکو، وحید عبدالله به صورت فوری با مقامات رسمی

شوروی اطلاع داد، که رئیس جمهور مایل است تا با منشی عمومی در فرستیکه برای وی مناسب باشد و احتمالاً در اوایل مذاکرات رسمی در یک جلسه خصوصی دیدار کند، در اول مذاکرات بعد از ظهر روز دوازدهم اپریل میان لیونید بریژنیف، نیکولای پادگورنی، الکسی کاسیگین و هیئت اتحاد شوروی از یک طرف و رئیس جمهور داوود و هیئت همراه او از جانب افغانی در کریملین برگزار شد، گوریلو کامند وزارت خارجه اتحاد شوروی که سالها در سفارت شوروی در کابل کار کرده بود و زبان دری را به بسیار خوبی می دانست بین دو جانب ترجمانی میکرد. همینکه پشت میز مذاکره قرار گرفتیم، اولین چیزی که مرا تکان داد وضع صحی بسیار خراب بریژنیف بود، وی بطور آشکار بسیار ناچور بود، بیمار تر از آن بود که مادر کابل از منابع مختلف شنیده بودیم رنگ از صورتش پریده و رویش پوزانگ بود، به سختی گپ میزد و بیشتر در وسط جمله صحبتش قطع میشد، طوریکه گوی آنچرا به گفتنش آغاز کرده فراموش نموده است، بدون تردید او به مدد دواهای بسیار قوی توانسته بود در وظیفه اش استوار باشد، یکی از همکاران که پهلوی من نشسته بود آهسته به گوشم گفت، که بی میداند اگر بریژنیف تا جلسه آینده زنده بماند؟ برخلاف بریژنیف نه تنها تا جلسه بعدی زنده ماند بلکه سال بعد نیز که افغانستان به خون کشیده زنده بود پس از چند کلمه که بریژنیف طی آن به افغانها خیر مقدم گفت، داوود خان رشته سخن را بدست گرفت و از کمک های اتحاد شوروی به افغانستان به خصوص از امداد آن کشور در پیاده کردن نخستین پلان هفت ساله افغانستان قدر دانی کرد، و بهر هر شوروی گفت که اگرچه موضوع کمک اقتصادی و تخنکی اتحاد شوروی به افغانستان و مسایل تجارت بین دو کشور بین وزرای افغانستان و همتایان شوروی شان مورد بحث قرار خواهد گرفت و شخصاً میخواهد

یک بار دیگر ضرورت رسیدن به موافقت بر نرخ بالاتر گاز طبیعی افغانستان را که به اتحاد شوروی صادر میشود تذکار دهد، سپس انکشاف روابط افغانستان را با پاکستان و انکشاف روابط نزدیکتر با ایران و ممالک عربی بطور خلاصه بیان کرد، رئیس جمهور افغانستان گفت که افغانستان به ساختن یک جامعه نو پرداخته است جامعه‌ی که رفاه و وجود آورد، برای رسیدن به این ارمان افغانستان ضرورت به کمک بدون شائبه همه کشورهای دوست دارد، و در جستجوی این گونه کمک‌ها است او - اظهار امیدواری کرد که روابط دوستانه بین افغانستان و اتحاد شوروی که بر اساس حسن همسایه‌گی، احترام متقابل و عدم دخالت در امور داخلی همدیگر استوار است گسترش بیشتریابد. داؤد خان بر موقف عدم تعهد افغانستان و اهمیت آن برای کشور - تأکید کرد و افزود که پیوند استوار کشورهای غیر متعهد به اصول و موازین عدم تعهد، نهضت عدم تعهد را به عنوان یک نیروی اصل صلح و ثبات تقویت خواهد کرد، اگرچه جلسه غیر متعهدها در کولومبو فی الجمله رضایت بخش بود، اما نشان داد که جنبه‌های نهضت عدم تعهد نیاز به مطابقت بیشتر با احکام این نهضت دارند ورنه نهضت مذکور از وظیفه اصلی اش انحراف نموده بعرصه دیگر مشاجرات تبدیل خواهد شد بدون شک روسها متوجه شدند که اشاره داؤد خان به کشورهای مانند کیوبا است که نهضت عدم تعهد را به جانب حمایت از سیاست شوروی میکشاند. بادگرگونی اظهار نظر کرد که اتحاد شوروی بهبود روابط افغانستان و پاکستان را که به عادی شدن روابط میان کشورهای جنوب شرق آسیا کمک میکند. استقبال مینماید، کاسیگین گفت که اتحاد شوروی از اهمیتی که تجدید نظر بر نرخ گاز طبیعی برای افغانستان دارد آگاه است، و امیدوار است که جانب اتحاد شوروی در آینده نزدیک بتواند پیشنهاد

تازه ای احتمالاً از طریق کمسیون اقتصادی شوروی و افغانستان به افغانستان بدهد. بریژنیف که گویا ناگهان از حالت بیهوشتی برآمد از رئیس جمهور محمد داؤد پرسید که نظرش در باره این موضوع که شایراً ایران مقادیر بزرگ سلاح را گردمی آورد چیست؟ او گفت که شایراً ایران نه باید از اتحاد شوروی بترسد در حالیکه شوروی مرتباً از نیات صلح جویانه دوستانه خود به او اطمینان داده است. آیا ایران به عنوان متحد ایالات متحده امریکا قصد دارد از منافع امریکا در خلیج حفاظت کند؟ اگر مسئله این است، این سیاستی غیرعاقله است، بریژنیف پرسید که آیا همسایه گان کوچکتر ایران تهدیدی از طرف راد خا عظیم سلاح آن کشور احساس نمیکنند؟ داؤد خان پاسخ داد که به نظر من ایران روش تجاوز گانه ای را در منطقه دنبال نمیکند و افغانستان یقین دارد از ناحیه قوت تسلیحاتی ایران ترسی وجود ندارد، داؤد خان افزود که اگرچه من مصارف گزاف را برای جمع کردن اسلحه تایید نمیکنم، چرا که این کار ایران را از سرمایه مورد احتیاج آن کشور برای پیشرفت اجتماعی و اقتصادی محروم میسازد، اما در مسافرت بهار ۱۹۷۵ که به ایران رفتم در این موضوع با شاه و دیگر مقامات ایرانی مذاکره نکردم، ادامه مذاکرات برای صبح روز بعد ماند.

مهمانی آن شب کریملین یک گروهی مجلل بود، بریژنیف حضور داشت اما زیاد صحبت نمیکرد، پادگورنی در باره طرح امنیت دسته جمعی آسیایی سخنانی گفت و در اخیر بالحنی نسبتاً خاص تایید کرد که از نقش جمهوری افغانستان که در قلب آسیا قرار دارد و سهمگیری مساعد آن بسیار مهم است، اتحاد شوروی و افغانستان در قبال بسیاری از مسائل عاجل در ارتباط با وضع کنونی در آسیا و سایر نقاط جهان دیدگاه مشترک دارند، بعضی از افغانهای حاضر در محفل فکر کردند که اظهارات پادگورنی در باره سهمگیری افغانستان

دحل مشکلات آسیایي در واقع يك ياد آوری به افغانها بود، که نزدیکی جغرافیایي کشور شان به اتحاد شوروی به آن کشور ارجان ه انحراف از روش مشترک دو کشور در قبال بسیاری از مسایل عمده نمیدهد و ازین جهت باید سهمگیری فعال افغانستان در امور آسیایي همگون با مقاصد شوروی ها باشد. درین دعوت شام داؤدخان در سخنرانی اش به امنیت دسته جمعی آسیا اشاره نه کرد، و بر بیطرفی افغانستان که به قول او بر اساسات استوار همزیستی مسالمت، احترام متقابل و عدم مداخلت در امور داخلی یکدیگر و عدم اشتراک در دسته بندی های سیاسی و بلاکهای نظامی استوار بود، تکیه نمود رئیس جمهور - افغانستان تاکید کرد، که روابط دوستانه و همسایه گی نیک میان افغانستان و شوروی بر مبنای مستحکم همسایه گی نیک، صراحت و صداقت، بی غرضی و همکاری ارزشمند استوار است. داؤدخان افزود که ملت افغانستان در راه حل همه بقایای عقب ماندگی ناشی از ارتجاع داخلی یا خارجی در زمینه های مختلف حیات ملی در تلاش است، تا جامعه نو و پیشرو افغانی را به نفع همه مردم آبادان سازد. روز دیگر نوبت کشور میزبان بود، که بیانیه ها و نظریات خود را ارایه کنند بریژنیف به حیث رئیس هیئت جانب شوروی رشته سخن را به دست گرفت، اگرچه ظاهراً از روز پیشتر کمتر مانده و زلزله به نظر میرسید، باز هم به سخنی صحبت میکرد، و بسیار عرق کرده بود، بریژنیف چند کلمه به رسم خیر مقدمه خطاب به رئیس جمهور افغانستان گفت او اظهار مسرت کرد که موافقتنامه هلسنکی در باب همکاری در اروپا امضا شده است، این گام بزرگی در راه تشنج زدایی است که با وجود دشواریها در حال پیشرفت است، بریژنیف گفت که (حلقه های نظامی) در ایلات - متحده و اروپا و عظمت طلبان در جمهوریت مردم چین موانع اصلی بر سر راه رفع تشنج های بین المللی و تحکیم صلح اند، او

گفت که شوروی مایل است، که روابط خود را با چین انکشاف دهد، اما این تقصیر چین است اگر این تمایل نیک را در نیافته است، او آرزو مند کشورش را برای سعادت افغانستان اظهار داشت و کمک های مزید اقتصادی و فنی را وعده کرد، بریترنیلف گفت که بیطرفی و عدم تعهد افغانستان برای اتحاد شوروی مهم و برای پیشرفت صلح در آسیا اساسی است و اظهار امید کرد که جنبش عدم تعهد قربانی توطئه ها و دیپلماسی امپریالزم نه شود، درین لحظه بریترنیلف مستقیماً به طرف داوودخان نگاه کرد و چیزی گفت که ظاهرآ گوریلو ترجمان را بسیار نا آرام ساخت اما پس از مکث مختصر با درنگ و تأمل کلمات بریترنیلف را ترجمه کرد و آنچه ما شنیدیم خشن و غیر منتظره بود، بریترنیلف - شکایت کرد که شماره کارشناسان کشورهای عضو ناتو که در افغانیستان کار میکنند و همچنان در پروژه های سازمان ملل و دیگر پروژ های کلمکی چند جانبه در افغانستان به طور قابل تأملی افزایش یافته است، در گذشته حکومت های افغانستان دست کم اجازه نمیدادند که کارشناسان کشورهای عضو ناتو در قسمت های شمال کشور مستقر شوند، اما این روش دیگر دقیقاً دنبال نه شده است، اتحاد شوروی این انکشاف را خطرناک و وخیم میدانند، و از حکومت افغانستان میخواهد که این کارشناسان را که جز جاسوسان گماشته شده برای پیشبرد مقاصد امپریالزم هستند بیرون کند، سکوت سردی بر فضا مستولی شد، بعضی از روسها به طور آشکار شرمنده به نظر میرسیدند و افغانها بسیار ناخوشنود، به داوودخان نگاه کرده صورتش گرفته و تاریک شده بریترنیلف صحبتش را قطع کرد، آننگاه منتظر جوابی از طرف رئیس جمهور افغانستان بود، داوودخان با صدای سرد و خشک به جواب بریترنیلف پرداخت، ظاهرآ پاسخ او همان قدر برای روسها غیر منتظره بود که کلمات بریترنیلف برای ما.

داؤد خان به بریث نیف جواب داد، که آنچه حالا به وسیله رهبر شوروی گفته شد هرگز مورد قبول افغانها قرار نه خواهد گرفت، از طرف افغانها این اظهارات دخالت صریح در امور داخلی افغانستان است، داؤد خان افزود که به علایق خود با اتحاد شوروی ارج میگذارد اما این علایق باید به صورت روابط میان دو جانی که با هم مساوی اند، باقی بماند و من (نگارنده) دقیقاً کلمات داؤد خان به یاد دارم که خطاب بریث نیف گفت :- (ما هرگز به شما اجازه نه خواهیم داد، که به ما دیکته کنید که چگونه مملکت خود را اداره کنیم، و چه کسی را در افغانستان استخدا نماییم، این که چگونه و در کجا کارشناسان خارجی را استخدا کنیم، انحصار او کاملاً حق دولت افغانستان خواهد ماند، افغانستان اگر لازماً باشد فقیر خواهد ماند اما در عمل و تصمیم گیری خود آزادی خود را حفظ خواهد کرد).

داؤد خان پس از گفتن این جملات به طور ناگهانی از جا برخاست، افغانها از جا پوختند داؤد خان (به علامت خدا حافظی) به طرف روسها مختصر سر تکان داد و به طرف دروازه خروجی اطاق بزرگ کنفرانس راهی شد، درین لحظه بود که بریث نیف مانند کسی که از یک حالت تکان به خود آید، با مقدار سختی از چوکی خود برخاست و در حالیکه با پودگورنی و کاسیگین همراهی اش میکردند و ترجمان روسی پشت روان بود با عجله به طرف داؤد خان قدم بر میداشت آشکارا بود که بریث نیف میخواهد آنچه را رخ و ترمیم کند، وحید عبدالله آهسته به داؤد خان گفت که به خاطر نزاکت دیپلماتیک بهتر است بار و سها به طور صحیح و داع کنیم و گرنه مسافرت ما سکو کاملاً نا فرجام خواهد بود، او باز هم التماس کرد، داؤد خان مکثی کرد و باز گشت عصبانیت از چهره اش زایل شده بود، و به طرف روسها پیش آمد و با بریث نیف که دستش را به طرف او دراز کرده بود، دست داد، بریث نیف با تبسمی کشاده گفت

به من گفتند که جلالت مآب شما مایل اند یک صحبت خصوصی با من داشته باشید، من در اختیار شما هستم، هر وقت که برای شما مساعد باشد با هم میبینیم، داؤد خان با صدای صاف و بلند که همه شنوندند جواب داد (میخواهم به جلالت مآب تان اطلاع دهم که دیگر احتیاجی به چنان صحبتی نیست) پس از گفتن این با پودگورنی و کاسیگین دست داد، و سرعت از اطاق بیرون رفت، این آخرین باری بود که داؤد خان با بریثریف دیدار کرد، مذاکرات قطع شده میان دو هیئت دیگر هیچ وقت از سر گرفته نشد و مجلس ارایه نظریات روسها همچنان تا تمام ماند.

As time went by, Mohammad Daud became increasingly annoyed with the covert operation in Afghanistan. A couple of days after his election as president of the republic by the Loya Jirga, in February, 1977, Daud mentioned to Waheed Abdulla and me that the time had come for him to inquire from the highest authority in the soviet state Leonid Brezhnev, whether subversive action in Afghanistan had received his sanction or were carried out without his knowledge. He would tell him that what was being done could in way be construed as conforming with expressions of cordiality and friendship for the Afghan regime constantly uttered by the soviet leadership. He said

that Brezhnev would have to tell him frankly that the soviet intended to achieve by pursuing this course

Thus, when in March the Russians invited Daud to make his second official trip to Moscow since his return to power, he gladly accepted thier invitation....

The nextday it was the host country,s turn to make its presentation Brezhnev, as the head of the soviet delegation took the floor... Brezhnev described Afghanistan's non-alignment as important to the soviet Union and essential to the promotion of peace in Asia and hoped that nonaligned movement would not fall victim to impirialist machinization and intrigue. At this point, Brezhnev looked straight at Daud and said some thing that seemingly made Ga urilov, the interpreter, quite uncomfortable.

But, after a brief pause, he hesitatingly translated Breznev,s word what we heard was both crude and unexpected. Brezhnev Complained that the number of experts From NATO countries working in Afghanistan in bilateral ventures, as well as in the and other multilateral

aid projects, had considerably increased.

In the past, he said, the Afghan government at least did not allow experts from NATO countries to be stationed in the northern part of the country, but this practice was no longer strictly followed.

The Soviet Union he continued took a grim view of these developments and wanted the Afghan government to get rid of those experts, who were nothing more than spies bent on promoting the cause of Imperialism.

Achilles the room. Some of the Russians seemed visibly embraced and the Afghan appeared greatly displeased.

I look Daud, whose face had grown hard and dark. Brezhnev had stopped talking, as if he were waiting for an answer from the Afghan president. In a cold unemotional voice Daud gave Brezhnev his reply, which apparently as unexpected to Russians as Brezhnev's words had been tough.

He told Brezhnev that what was just said by the Russian leader could never be accepted by the Afghan's who viewed his statement as flagrant

interference in the internal affairs of Afghanistan. He went on to say that Afghanistan greatly appreciated its ties with the Soviet Union, but this partnership must remain the partnership of equal Daud added, and I remember clearly his exact words "we will never allow you to dictate to us how to run our country and whom to comply in Afghanistan.

How and where we employ the foreign experts will remain the exclusive prerogative of the Afghan state. Afghanistan shall remain poor, if necessary, but free in its act and decisions." After saying this Daud abruptly to the Russians and started walking toward exit of the huge conference room, At this point Brezhnev, as if emerging from a state of shock, rose from his chair with some difficulty. Accompanied by his two colleagues.

Podgorny and Kosygin, and followed by the Russian interpreter, he took hurried steps towards Daud. It was clear that he intended to repair the damage done.

Waheed Abdullah and I, who were walking close to the president, saw the Russians com-

ing. Waheed Abdullah whispered to Daud that, for the sake of diplomatic necessities, it was advisable to take leave of the Russians properly, other wise the visit to moscow would be totally Fiasco.

He pleaded with him more than once before Daud paused and turned back.

The anger had gone from his face. He advanced to wards the Russians and shook Brezhnev's extended hand. Sporting a big smile Brezhnev said, I am told that your excellency wishes to have a private meeting with me, I am at your disposal we shall meet whenever it is convenient for you: Daud replied in a clear, loud voice for all to hear, "I wish to inform your excellency that there is no longer any need for that meeting. Having said that he shook Podgorny's and Kosygin's hands and quickly walked out of the room. That was the last time that Daud met Brezhnev. The interrupted meeting between the two delegations was never resumed, and the Russians' presentation remained unfinished. (۱)

۱. The Fall of Afghanistan. Abdul Samad Ghaus
P. 174 - 1988 Washington. U.S.A.

د شوروی اتحاد د سفر څخه د سردار محمد داؤد د بیرته راگرځیدلو مجرد دهغه رژیم د افغانستان په هکله د شوروی اتحاد په نامطلوب سیاست او ناوړه نیاتو د نژدی پوه سو، او د شوروی د اقتصادی او سیاسی کړی څخه د ځان خلاصوله پاره یی آزادی نړی ته مخ وگرځاؤ د گاونډیو، عربی او نورو اسلامی هیوادونو سره یی د سیاسی او اقتصادی روابطو د ټینګولو له پاره په هلو ځلو شروع وکړه، او د ننه په هیواد کی یی د مارکسیستی لیننیستی فلسفی او اقتصادی روشونو او دهغو پیروانو د ځپلوله پاره یو شمیر جدی اقدامات وکړل چی په همدغه وخت کی د میر اکبر خیبر د وژلو او د خلقو د گوند د غړو د بندیانو لو حادثی په هیواد کی دهغه د رژیم د نسکورولو پیلامه تسریع کړه.

د ماسکو د عصر جدید مجله د میر اکبر خیبر د وژلو د پېښی په هکله لیکي :-

(... په افغانستان کی د شور د کودتا څخه څو ورځی وړاندی میر اکبر خیبر د افغانستان د کمونست گوند فعال غړی وژل سو، د د وژلو سترعلت دا وچی میر اکبر خیبر د کودتا سترڅنډ و، ځکه میر اکبر خیبر دا عقیده درلوده چی په افغانستان کی د انقلاب له پاره ډیر زیات وخت په کار دی نوله دی جهته (کی، جی، بی) پر لیکه وکړه چی میر اکبر له منځه یوسی، مجله لیکي که چی (کی، جی، بی) د میر اکبر په وژلو کی لاس نه درلو دلای د کودتا وروسته دهغه د قاتل د پیداکید و هڅه ولی ونه سوه) د میر اکبر خیبر د ترورولو د تحقیقاتو دنه په سر رسیدلو یوه وجه داده چی هغه د خلق د موکراتیک گوند د پرچی جاغړی و، او په گوند کی دهغه د شمولیت په هکله چی هغه پخوا د دولت د پولیسو دستگایو غړی و د خلیانو او پرچمیانو ترمنځ ډیری مناقشی سوی وی.

ګولدیپ نایار په خپل اثر کی (دوسا چرابر افغانستان تجاوز کرد؟)

د داؤد خان د غلطیو په هکله لیکي :- ترجمه (... ابتدا داؤد میخواست که قتل خیبر را ناریده بگیرد لکن بعداً تصمیم گرفت که در مقابل عاملین آن

اقدامات شدید به عمل آورد، رهبران کمونست که شامل نور محمد ترکی، و ببرک کارمل، و حفیظ الله امین بود به تاریخ ۲۶ اپریل نوروز بعد از واقعه محبوس گردیدند، در آنوقت کمونست هایک قدرت بزرگ نه بودند، آنها بعضی پیر و آن در کالج ها و به تعداد کم در فابریکه ها داشتند حتی رهبران بلند پایه کمونست تره کی از یک طرف و ببرک و امین از طرف دیگر که صفوف خود را به هم نزدیک ساخته بودند همبستگی نه داشتند داؤد میدانست که آنها یک جمعیت غیر متحد هستند و مثل مؤسس پناهی احترام شخص را برای خود می پنداشت او تصور مینمود که بسی از مسوین حزب در صفوف نسبت به رهبران خود به او زیاد تر وفا دارند تحلیل او صحیح بود داؤد به شدت عمل در مقابل کمونست ها صورت نداشت، لاکن او مرتکب اشتباهات زیاد گردید، او مدت ده روز در بین مظاهره و زندانی ساختن رهبران کمونست تعلل رو داشت، حتی بعد از زندانی ساختن آنها او تصمیم گرفته نتوانست که آنها اعدام گردند یا نه؟ تمام کابینه برای ساعت ها موضوع را مورد بحث قرار دادند، وزیران طرفدار کمونست تصمیم را به رکود مواجه مینمودند، - بزرگترین اشتباه داؤد گذشتن امین تحت نظارت در خانه از ساعت هشت قبل از ظهر تا ساعت دُبعد از ظهر بود که به او مجال داد توسط اطفال (تنیج) ده ساله خود تمام او امر را به وفاداران عسکری حزب برساند (۰۰۰).

د سردار محمد داؤد در رژیم ددنی اعلاهی په خپر ولوسره دخلق د دوکراتیک گوند پر مشرانو د جس حکم وکړ :-

:- د حکومت ابلاغیه :-

جمهوری دولت در سالت او هغو در نند و وظیفو په حکم چي د ۱۳۵۲ کال د سرطان د ۲۶ ملی او مترقی انقلاب له هماغه پیل څخه د پیاوړی متحد او پوځان متکی افغانستان په جوړولو کی عهده دار سوی دی هر د و ل

ترورستی اعمال، سیاسي بهره بر داری د هیواد د کورنی او بهرنی امنیت په ضد حرکات او نقشی یې په کلکه اوبی در یغه غندی او محکوم کړی دی، او هغو تېری قانونی ځواب ورکړی او ورکوی یې جمهوري دولت دخپل سیاسي او حقوقی نظام په اتکا دیوی آراهی، سالمی، مصنوی او مطمئنی فضا د پیداکولوله پاره چې زموږ د اوسنی ټولنی د مادی او معنوی ترقی او انکشاف اساسی شرط دی پرله پسې او نه ستریدونکی هڅی پیل کړی او هر مثبت عمل او سالم نیت چې دهغه لوی او موضع گیری د اساسی قانون د مندرجو ارزښتونو او د جمهوري دولت د ملی او مترقی تګ لاری سره برابری د زېره له کوی تایید تشویق او دهغه ملاتړ کوی، خو هیڅ کله د ناسالو او هغو ناجایزو اعمالو په مقابل کې چې د سرطان د ۲۶ انقلاب لوړو او مترقی هدفونو او د اساسی قانون نور وارانښتونو ته صدمه رسوی له سکوت او مسامحې څخه کار نندی اخستی او واپه یې نڅلی. د افغانستان د جمهوري دولت اساسی قانون د اسلام د پاک دین د اساساتو پیروی د ۱۳۵۲ کال د چنگاښ د ۲۶ انقلاب د ملی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسي او فرهنگي ارمانونو د ترسره کیدو په غرض دخلکو په قاطع ارادی وضع او نافذ سوی دی. ددی ملی ویشی د ۴۶ مادی مندرجو احکامو د اساسی قانون د احکامو پیروی د چنگاښ د ۲۶ انقلاب هدفونو او جمهوري نظام ته وفاداری، جمهور رئیس ته احترام، قوانینو ته اطاعت د عامه نظم او امن مراعات کول د وطن د گټو ساتنه او په ملی ژوندانه کې گډون یې د افغانستان د ټولو خلکو وظیفه بللی او دهغه د ۴۷ مادی په مندرج حکم کې یې هیچاته اجازه نده ورکړی چې د اساسی قانون د مندرجو حقوقو او آزادی څخه په کار اخستلو سره ملی خپلواکی، دخاوری تمامیت، ملی یوالی او دخلکو د اکثریت د گټو او د ۱۳۵۲ کال د سرطان د ۲۶ انقلاب هدفونو ته صدمه ورسوی. حکومت اعلامیې، بیانیې، شعارونه داسی اعمال او تصرفات چې د میراکبر خېبر

دجنازی دورلو او بنخولو په مراسمو کی اجرا شول، دهیواد داساسی قانون او دجزا دقانون د احکامو او مندرجوار زبنتونو پیرنایکی له خپرو وروسته هغه داساسی قانون خلاف او ضد عمل او دولت دکورنی امنیت په ضد وبلل او دجزا دقانون د حکمونو سره سم پی د تعقیب او مجازات وړبولی، دهغو کسانو خخپچی دقانون په خلاف پی دغه جرمی عمل کړی دی او امنیتی مقاماتو نیولی او موضوع پی دتحقیق له پاره څار نیوالی ته راجع شوی هغه نور محمد پی په تره کی شهرت لری، بیرک پی په کارمل یا دیزلی، دکمتر شاولی، دستگیر پی په پنجشیری یا دیزلی، عبدالحکیم شری پی په جوزجانی شهرت، حفیظ الله امین، او دکمتر ضمیر پی په صافی شهرت لری دی. ددغو کسانو د نیول کیدو په وخت کی دهغوی له کورونو خخه دیادونی وړ سندونه او مدرکونه ترلاسه سوی دی. هغه نور شمیر پی د نیولو امر پی صادر سوی دی تراوسه پوری پته او تبتیدلی دی، دامنیتی مقاماتو تر سخت تعقیب لاندی.

دی . (۱)

دثور انقلاب اود سردار محمد داؤد درژیم پرنگیدل :-

په دغه وخت کی په کابل کی دغه عسکری قواوی پرتی وی :- په شاهي ارگ کی دگار په نامه دوه زره عسکر د صاحب جان خان په قوماندانی، دمرکزی قواوو قوماندانی دچهاردهی دتاج بیگ په تپه کی وه، تردغی قوماندانی لاندی د کابل ختیځی خواته په خرخی پله کی څلورمه زره داره قوه، پنځمه زره داره قوه، دکابل شمال لویدیځی خواته په ماهتاب کلا کی اته اتیایمه توپچی قوه، دکابل شمالی خواته دقرغی اتمه فرقه، دکابل لویدیځی خواته پیرشخور کی اوهمه فرقه، دکابل په جنوب بالا حصار کی دکوماندو قوه دضربتی قوی په نامه موجودی وی. دغه قواوی دکابل دمداغی.

له پاره پیری مجہزی سوی وی په خواجه رواش کی هوایی او هوایی مدافعی قوماندانی د تیارسی په حال کی وه . د اپریل په ۲۶ = ۱۳۵۷ هـ ش کال د شور په شپږمه د پنځشنبی په ورځ د جمهور رئیس داؤد او یاد هغه د دفاع د وزیر غلام حیدر رسولی په امر د کابل ټولو عسکری قطعاقو ته . هدایت ورکړه سوی وچی دخلقی او پرچی مشرانو د نیولو او بندی کولو په مناسبت د د و لونیو او اتیونو په واسطه د دغی ورځی لمانځنه وکړی او د مرده یاد خلیقهای مرتد و خاین و زنده یاد محمد داؤد رئیس جمهور و قاید ملی ما په شعارونو و لمانځی ، دغی وضعی په اردو کی خلیقی صاحب منصبانو ته د حفیظ الله امین د قوماندی او کودتا کولو زمینه برابره کړه .

د انقلاب شش ثور لیکوال په دی هکله داسی لیکي :- (... د آغاز شش ثور سال ۱۳۵۷ اپریل ۱۹۷۸ د شب تاریک چند دقیقه بعد از ۱۲ - شب یک دسته از پولیس رژیم داؤد در خانه مسکونی تره کی واقع کارته چهار داخل شد ، خانه بتلاشی و تره کی را ذریعه موتر به زندان ولایت انتقال داد و به تعقیب عدّه از سران حزب رازندانی ساختند و حفیظ الله امین را گفتند که از خانه برآمده نمیوانی ، امین به پرسش - عبدالرحمن هدایت داد تا به هر صورت ممکن در یابد که رفیق تره کی چطور است ، ساعت شش صبح امین دریافت که رفیق تره کی مجبوس شده است ، حفیظ الله امین مطابق هدایت صلاحیتیکه قبلاً از تره کی در مورد آغاز انقلاب داشت :-) (که امپریالزم ، ارتجاع او یا کوهی بلی بی پر داؤد کودتا کوله او یایی دهغه حکومت ږنگا وه باید د افغانستان دخلق دموکراتیک گوند حکومت او سیاسی قدرت په خپل لاس کی واخی که خپله داؤد دخلقیانو او دهغو در هېر او رهبری هیئت دله منځه وړلو له پاره یرغل وکړ باید خلیقیان دهغه څخه سیاسی قدرت واخی (...) .

په ترتیب و تنظیم و آغاز نمودن انقلاب پرداخت . ساعت شش و نیم صبح توسط عبدالرحمن پرسش به سید محمد گلاب زوی خبر داد که فردا

هفت ثور ساعت نو قبل از ظهر انقلاب آغاز میگردد، به سید محمد گلاب زوی هدایت داده شد تا قومانده انقلاب را به کدرهای برجسته حزب که در قوای هوایی بودند برسانند و منتظر تفصیل اقدامات عملی باشند. بر علاوه حفیظ الله امین تا ساعت شش و نیم صبح توسط عبدالرحمن پسرش و عبدالله امین برادرش و یک نفر پسر کاکا خود به احضار رفقای حزبی که در کدرهای برجسته و اعضا رابطه حزب با افسران نظامی بودند پرداخت ساعت هفت و نیم صبح قبل از ظهر همین روز اولین کدریکه به خانه امین رسید فقیر محمد فقیر بود، که امین با فقیر نشستند و برایش گفت:- رفیق تره کی داؤد مستبد زندانی ساخت فردا ساعت ۹ قبل از ظهر انقلاب را آغاز و رژیم داؤد را سرنگون نمایم، فقیر چیزی گفت و امین عین مطلب را با عین جملات تکرار کرد، فقیر گفت:- برایم کاغذ بنویس، امین فوراً پلان انقلاب را بر روی کاغذ نوشت و به فقیر محمد فقیر گفت: به رفقای افسر در قوای مسلح که همرايش ارتباط دارد رفیق سید محمد گلاب زوی برساند، انقلاب ساعت ۹ صبح ۷ ثور ۱۳۵۷ در قوای زره دار از طرف محمد اسلم و طنچار در متنگ رفقا اعلام گردد، ساعت ده و چهل و پنج دقیقه قبل از ظهر شش ثور موتر پولیس حفیظ الله امین را به زندان انتقال داد، در خلال روز شش ثور رفقا سید محمد گلاب زوی، فقیر محمد فقیر، خیال محمد کموازی، انجینیر صالح محمد پیروز و انجینیر ظریف قوماندان انقلاب ثور را به رفقاییکه به حیث قوماندانها تعیین شده بودند، رسا نیدند، و از راه رابطه حزبی به تمام افسرانیکه اعضای دموکراتیک خلق افغانستان بودند، خبر دادند تا ساعت هشت قبل از ظهر روز هفت ثور نزد قوماندانان مربوطه بروند، چون رفقای افسر در صفوف حزب نمی فهمیدند که انقلاب آغاز میشود و یاد رین شان جاسوس دولت وجود نداشت به هر صورت تا روز هفت ثور دولت درک نکرده

بود که انقلاب آغاز خواهد شد، هنوز تره کی بار فقای خودش سی ساعت را در زندان داؤد تکمیل نه کرده بود که انقلاب به ساعت نو قبل از ظهر هفت ثور ۱۳۵۷ آغاز گردید و به ساعت هفت شاه اعلامیه پیروزی انقلاب به رهبری حزب دموکراتیک خلق افغانستان در امواج رادیو از طرف عبدالقادر به زبان دری و از طرف محمد اسلم و طنجار به زبان پشتو پخش گردید (۰۰۰) .

د سردار محمد داؤد د قواؤ په مقابل کی د تور کودتاچیان داسی

بریالی سول :- محمد اسلم و طنجار د تانک د توی قوماندان د دغی ورغی په لسو بجو په ظاهره د خوښی او اتڼ په نامه خلویښتو تا نکلونو ته د کابل په لوری د حرکت امر ورکړ او د جگړن محمد رفیع څخه یی پچی د سرور تورستانی په غیاب کی د زرهاړ و د قوی د قوماندانی کینل و موافقه حاصله کړه، په دغه ورځ سردار محمد داؤد دخپلی کابینې فوق العاده غونډه جوړه کړی وه، پچی په ظاهره د کار د قانون په تصویب او په اصل کی د ورځنیو پښنو په هکله تصمیم ونیسی، د دفاع وزیر - سردار غلام حیدر رسولی سهار وختی دریشخور د قطعی د لیدلوله پاره پچی هلته بی نظمی پښه سوی وه او دهغی فرقی پر قوماندان سو، قصد سوی و تللی و او د کابینې په مجلس کی حاضر نه و، د همدغی ورغی په لسو بجو دی میرته خپل دفتر ته راوړ سید او سمدستی د پل چرخي څخه د کابل په لوری د تانکو نوڅوئید لوڅخه خبر سو. دی لاپه تلیفونی هدایا تولگیا و که گوری یو تانک د دفاع وزارت مخی ته راوړ سید او پر هغه ټلیک وکړ، په دغه وخت کی دی او لوی درستیز عبدالعزیز د شاله خوا د دفاع وزارت څخه ووتل او د جیب په واسطه د اتی فرقی په لوری په خوئید و سول خو پر لاری یی موټر دیو ټکسی سره تصادم وکړ او خفیف پټیان سول، خو د ترافیکو پولیسو ته د ځانو معرفتی کولو په اثر د حادثی د تحقیق څخه وژغورل سول. د دفاع وزیر پچی د قرغی فرقی ته ورسید

هغه فرقہ یی د کابل په لوری دکو د تاجیانو د خپلو له پاره ماموره کړه. خرنګه چې د دغی فرقی خینی افسران خلقيان او خینی نور یی د تبلیغاتو تر اغیزی لاندی راغلی و کله چې دغه فرقہ د کابل د شهر آراء سیمی ته راوړسید دکو د تاجیانو د جزوی ضربی په اثر یی ماته وخوړه او ټوله سره شوپه شو سوه، د دفاع وزیر اولوی در سستیز بیا د تاجیک غونډی او د مرکزی قواو قوماندانی ته ځانونه ور سول، او در شخړ او مه فرقہ یی دخواتکو نوسره په نیمه شپه د کابل په خوار او خوځول، دغی فرقی په پیری د لاوری او وفاداری جنګ کاوه او مخی ته راتله او خواتکو لگی د همزنگ او گذرگاه ته راوړ سیدی، دغی پیش قدی خلقيان پیر نا آرامه کړل نه چې کود تا نا کلمه سی خو ډگر وال عبد القادر (وروسته د دفاع وزیر) به دوی ته ډاډه ور کاوه چې هوایی تفوق دخلقی افسرانو په لاس کی دی، دسهار د سپید و په چاودلو سره چې پیلو تانوته خپل دو شتلو هدفونه خرګند سی د الوتکو د بمباریو په واسطه به د دوی ټول استحکامات له منځه یووړل سی او همداسی و سول. د پنجشنبی په ورځ دهغو تانکو نو خخه چې د محمد اسلم و طنجار په قوماندانه د کابل په لوری راخوځیدلی وه دهوایی قوماندانی مرکز، د طیارو میدان دملکی او نظامی مخا براتو مرکز ونه و نیول. د کابل د ولایت د توقیف خخه یی خلقيان راواستل، د داخله وزارت او د کابل هوټل په شاو خواگی یی د پولیسو مقاومتونه له منځه یووړل، همداسانی د دغو تانکو نویوه برخه پر یو لسو بجو هوایی قوماندانی ته ولاړه هوایی میخانیک سید محمد گلاب زوی، جګړن نظر محمد نورزی او جګړن اسلم یی قرارگاه ته بوتلل، هغه وخت چې دغه تانکو ته قرارگاه ته ننوتل فیرونیی شروع کړل او یوشمیر مخالف صاحب منصبان یی ووژل او یوشمیر نور لکه جزال محمد موسی هوایی قوماندان او دهغه مرستیال جزال عبدالستار گلنگاری دهوایی رنوی د باندی په یوکنج کی

د جگړن محمد اکرم له خوا چاڼ ماری سول ، د دغه ځای څخه د گروا عبدالقادر په هلو کوپ ترکی د بگرام هوایی میدان ته ولاړ او هلته د د ورتلو په استقبال د کودتا د شروع کیدلو تیاری د مخه نیول سوی ؤ په دغه میدان کی د سید داؤد تړون په قو مانده د دیر شو هوایی افسرانو اضافه چاڼ ماری سول . هغه وخت چی در شخوړ فرقی ماته وکړه کوه د تاجیک د جمهور ی ارگ د نیولو او سردار محمد داؤد د تسلیمیدلو له پاره فشار زیات کړ او د جمهور ی ارگ د قواؤ څخه مقاومت له مخی یو شمیر زیات افراد مړه او یا پټیان سول او سردار محمد داؤد مجبور سو د کودتا د مشرانو او یاد دوی د تا کلو نمایندگانو سره وگوری خو نهایی فیصلی ته ورسیزی ، خو د خلکو د گوند رهبری هیئت د هغه سره د لیدلو نټه کوله او د مطلق تسلیمی غو بنښنه یی ځنی کوله . (۱)

په دغه اثنای کی هولی مشر امام الدین چی تانک بی دارگ په ختیځه دروازه کی ولاړ ؤ د دغو نورو افسرانو سره داؤد ته ور ولیدل سو چی بیله قید او شرطه تسلیم سی داؤد چی دوی ولیدل ولاړ سو او ورته وی ول چی زه ملحدینو او د پردو نوکرانو ته اېدو تسلیم د لای نه سم او فیری باندی وکړ ، امام الدین و ای چی ما هم یو جناحوی فیر باندی وکړ او نور نو نه پوهیږم چی څه و سول . خو وروسته می د چهار صد بستر په روغتون کی ځان ولید او هغه نور ملگری می د داؤد په فیر و وژل سول . (۱)

گذرگاه افغانستان چی ویلهلم دیتل المانی یکی او سید محسن محسنیان ترجمه کړی د سردار محمد داؤد د حکومت د سقوط او مرگ په هکله داسی لیکي :- (۰۰۰ روز پنجشنبه در حالیکه خورشید در پشت ابرها غنوده بود،

THE FALL OF AFGHANISTAN: AN INSIDER'S ACCOUNT. ABDUL SAMAD GHAUS. P. 200-1988-U.S.A

(۱) افغانستان در پنچ قرن اخیر جلد دوم صفحه ۵۳ - چاپ ۱۳۶۹ = ۱۹۹۰ الکر اندریه ، ورجینیا ایوا

خورشید آسمان اقبال داؤد افول کرد تو طیه کودتا با نام انقلاب شور، چنانچه
 را در میان اوضاع آشفته و سردرگم افغانستان باز کرد. گلاب زوی
 در سپیده دم، ملاقات دیگری با همپیمانانش در نزدیکی زندان ده مزنگ
 انجام داد، فرماندهان نظامی، افراد تحت فرمان خود را در بین ساعت
 هشت تا ده قبل از ظهر به انقلاب دعوت کردند، در همین وقت داؤد
 و کابینه اش مشغول بررسی صورت اسباب اعدایان بودند، تمام افراد
 ارتش و دسته جات مختلف قوای مسلح با کودتا موافق نه بودند، -
 تعدادی از ایشان حتی در صدد متوقف ساختن بارنامه کودتا برآمدند
 موقعیکه وزارت دفاع افغانستان از سیسه کودتا آگاه شد ساعت ها
 بود که لشکر چهار تانک به فرمان دهی جگرن اسلم و طنجار، قرارگاه
 پلچرخ را ترک کرده بود، و طنجار به افراد وفادار خود دستور
 داد که کاخ ریاست جمهوری را محاصره کنند، عده از افراد طبق
 رول همیشگی منتظر بودند، که با فرمانده جدید توجیه شده و قدرت
 مافوق را بشناسند، حدود ساعت ۹ صبح و طنجار با نو عدد تانک
 تحت فرمان دهی خود از جلو ساختمان سفارت امریکا گذشت، وی
 در یکی از این تانکها (تی ۶۲) جای داشت، جزال غلام حیدر رسولی
 در همین هنگام از قرارگاه نیروی هوایی شیندند تقاضای کمک نمود
 جزال اطمینان چندانی به هواپازان قرارگاه کابل و بگراه نداشت،
 در حدود نیم روز تعداد چهل تا پنجاه دستگاه زرهپوش کودتاچیان
 قوماندانی عملیات شهر را به عهده گرفتند در این جایگزینی تشخیص
 دوست از دشمن چندان ساده نبود، چندین بار اتفاق افتاد که قوای
 یک گروه به تیراندازی بر روی رفقای خود پیرداختند در نزدیکی
 کاخ ریاست جمهوری پنج عدد تانک مورد اصابت گلوله قرار گرفت
 و از کار افتاد، هنگامیکه و طنجار با تانک خود شروع به تیراندازی
 و شلیک کرد، قوای مهاجم توانستند پیشروی کنند، و طنجار شخصاً

وزارت دفاع را مورد حمله قرار داد در همین دقایق ریاست ارکان قوا بدست کودتاچیان اشغال شد، و در مقابل، مقاومت شدیدی از طرف ارگ ریاست جمهوری دیده میشد، صداهای خیلی شدید شلیک از طرف ارگ به گوش میرسید داؤد شخصاً قوماندانی حدود دو هزار نفر از افراد گارد ریاست جمهوری را به عهده داشت افراد گارد از تجهیزاتاتی چون زاکه انداز، توپ، وسلاحای سبک خودکار استفاده میکردند، چهار ساعت تمام درگیری ادامه داشت بدون اینکه هیچ کدام از دو طرف به نتیجه قطعی دست یابند، در این هنگام قوماندان عبدالقادر سری به میدان هوایی بگرام زد او در آنجا توأنت قوماندان آنجا را به بمباردمان کاخ ارگ مامور کند این قوماندان پیلو تھا به افراد تحت قوماند خود دستور آماده کردن دو فروند میک ۲۱ و بمب افکن اس، یو-هفت را داد، در این بین کودتاچیان کابل کمی سردرگم شده بودند، به دنبال آتش شدید ضد تانک از طرف قوای ارگ ریاست جمهوری تانکهای که ارگ را محاصره کرده بودند، مجبور به عقب نشینی شدند هنوز کودتاچیان به مقاصد خود نرسیده بودند. (لویزدوپره) دانشمند-
انسان شناس امریکایی که بیشتر از ده سال سابقه تحقیق در باره افغانستا را دارد، در یک راپور خبری برای جامعه پوهنتون امریکا راجع به این ورود چنین مینویسد:- (۱۰۰۰ از آنجا که ۲۷ اپریل ۱۹۷۸ میلادی روز پنجشنبه بود، بعد از ظهر تعطیل آخر هفته افغانستان شروع میشد، در افغانستان تمام ادارات و شرکت های خصوصی بعد از ظهر پنجشنبه ها تعطیل است روز جمعه برای مسلمانان ارزش یکشنبه مسیحیان است را دارد از این جهت بیشتر ادارات و مؤسسات کابل در بعد از ظهر خالی از مامورین بود، و این بعد از ظهر هم زمان با ساعتی بود که درگیری به شدت در جریان بود مردم بدون توجه به خطر موجود در استادگای موتر صفهای طولی تشکیل

داره بودند حتی در مناطق درگیری این صفها دیده میشد، تا کسیما هر نزدان از تانکها سبقت میگرفتند، حتی این وضع هنگام شدت یافتن درگیری هم مشاهده میشد، پولیس کابل سرگرم امور ورهتای تانکها بود، به بعضی از ایشان کناره سرک را نشان میداد، تانکها البته با سر پیچی از این راهنمای بر او خود ادامه میدادند ترافیک از این سرپیچی به ستوه آمدند، آنها ترجیح دادند به جای استادن بر سر وظایف-شان، وقایع کودتار ادنبال کنند این صحنهها باب دندان فیلمبرداران انگلیسی بود.) دوپره کسی که مدتهای مدیدی در کابل سکونت داشته- است در جمله آخر که جدی بودن صحنه را مورد سوال و تردید قرار میدهد چنین مینویسد:- (و بدین طریق همه مردم گشته میشدند و به جز تعداد معدودی، کسی دلیل آن را نمی دانست).

از هر دو طرف صدای شلیک به گوش میرسید. وزیر دفاع طبق فرمان ریاست جمهوری شخصاً به قشله عسکری رفت تا از دلیل نیامدن قوای کمکی سر در آورد. او با موتور خدمت خود دایدون اینکه شناخته شود از میان تانکهای مخالفین عبور کرد. جزال دس چهار راه میدان انصاری به مشکل برخورد. موتور وان وی در حالیکه به عجله موتور را هدایت میکرد، از چراغ سرخ گذشته و با تکی بیکه در آن حوالی در حال حرکت بود دستخوش تصادم کرد. در این تصادم رسولی از ناحیه دست مجروح شد وزیر دفاع موقعیکه از مرکز راکت انداز هشتم زرهی باز دید میکرد، متوجه شد که قوماندان قرارگاه به مرخصی رفته و عساکر او طبق دستور شب قبل وزیر دفاع، به اتن و رقص شغولند وزیر دفاع دستور اعزام افراد این مرکز را که در ۱۳ کیلومتری کابل قرار داشت، میدهد. بعد از رفتن وزیر دفاع از مرکز امریودی به وسیله یک افسر خلقی از اعتباری افتد.

نور از ته مامور پوهنتون که مطالب و تجربیات جالبی راجع آوری

کرده، به عنوان ناظری بر این حمله چین می نویسد: تصادفاً من در آن روز، در کنار عروس خانواده داؤد، در آرایشگاه نشسته بودم که اولین صداهای شلیک گلوله توپ به گوش من خورد. بلافاصله دو مرد مسلح وارد سالن آرایش گاه شدند، آنها از همراهان عروس بودند. عروس خانم در حالیکه هنوز موپچه‌های در روی سرش بود، از جا برخاسته و همراه نگهبانان خارج شد، آنها فوراً به سمت - ارگ جمهوری روانه شدند. نگهبانان مطالبی درباره محاصره کاخ با او در میان گذاشتند. همه خانم‌ها و کارگران زن آرایش گاه که بر جای خود میخکوب شده بودند، سوار شدن خانم سردار نعیم را نگاه میکردند. هیچ کدام از ما از این روز به بعد دیگر خانم سردار نعیم را ندیدیم، همه متوجه شدند که کودتایی در جریان است ولی تا آرایش شان تمام نشده سالون را ترک نگفتند (۱).

نوراز ته پیاده به راه افتاد تا در محل درگیری از نزدیک شاهد صحنه

باشد :- (در سرک های کابل دسته دسته مردم جلوی مغازه های یاد نماز ل شان استاده بودند. بعضی از مغازه ها هنوز باز بود. بعضی هایی تفاوت و بعضی از دوکانداران کنجکاوانه درباره آنچه در حال وقوع بود، بحث میکردند. در بین اشخاصی که من مورد سوال قرار دادم هیچ کس درباره کسی که قرار بود قدرت را بدست گیرند، مطلبی نمی دانست. مردم در اطراف تانکهای لویدند. گویا صحنه ای مربوط به فلم برداری در دست تدارک است. هیچ کس به فکر کودتانه بود که جان های بسیاری را به باد میداد و زندگی خیلی ها را عوض میکرد. به سختی کسی از چند و چون رویدادها با خبر بود. اعضای حزب هم که بعداً برای من صحبت کردند، با شنیدن اولین گلوله ها نظرشان در اطراف کودتایی به وسیله راستگرایان دور میزد. حدود ساعت سه بعد

از ظهر او ضاع تا حد و دی بدتر شد، مردم کابل در پی پرواز طیارات میک در آن تفاع کم که با صداهای وحشت ناک همراه بود، به منازل خود پناه بردند. شدت صدای طیارات به حدی بود که صدای زنگ تلفون به سختی به گوش میرسید.

اولین پرواز طیارات شکاری بر روی کابل از ساعت دو نیم بعد از ظهر شروع شد، این طیارات مربوط به مرکز هوایی شیندند بود که به قصد کمک به داؤد، به پرواز درآمد. بودند. از آنجا که این طیارات تا کابل حدود هفت صد کیلومتر را پشت سر گذاشته بودند، فقط ده دقیقه میتوانستند در آسمان کابل باقی بمانند. افرادی که در ارتک ریاست جمهوری مستقر بودند از بخت بد نتوانستند با این طیارات تماس رادیویی برقرار کنند. به همین جهت برای پیلوتهای طیارات مشکلی بود که دوست را از دشمن تشخیص دهند. طیارات بعد از ده دقیقه پرواز در آسمان کابل به مرکز شیندند مراجعت کرده و بمبها و راکت های خود را دست نخورده همراه خود بردند.

جزال رسولی هنوز در قرغه بود. وی موفق نمی شد واحدهای راکت انداز را از او باندانید. کارزار کند. این راکت اندازها پس از آنکه از طرف قوای کمکی عسکر هشتم که به داؤد وفادار بودند مورد تهاجم قرار گرفتند، وارد عملیات شدند. در این میان طیارات اس، یو، ۷ خود کار که از مرکز هوایی بگرام آمده بودند به کمک ایشان شتافتند. در همین هنگام دوفر وند اس، یو هفت باتوپهای بیست ملی متری و راکت های هوا به زمین فوراً حمله به قصر ریاست جمهوری را آغاز کردند. کارل هاینریش رودرزدرف (K. H. RUDERSDROF) وعده زیادی از همکاری در سازمان کمک های المان فدرال به ممالک در حال رشد، مشغول کار در یکی از پرورژه های اطراف شهر و نزدیک میدان هوایی بگرام

بودند: - (برای ما خیلی عجیب بود که تعداد زیادی طیارات و آن هم از نوع شکاری مرتباً در حال پرواز باشند، با خود گفتیم؛ مگر قوای هوایی افغانستان حق پرواز های تمرینی در آخر هفته را ندارد...؟) از ساعت چهار تا پنج و نیم بعد از ظهر مرتباً پرواز هایی از میدان قوای هوایی بگرام در جهت قصر ریاست جمهوری انجام میشد، این طیاره قصر را بمباران میکردند. در اثر این حملات و بمبارانها خرابی و خسارات فراوانی به بار آمد. در همان ساعات اول حمله دستگاه های تمام اتوماتیک دفاع زمین به هوا از کار افتاد. در پی این بمباران قوای زمینی قدرت پیشروی پیدا کردند. اولین وقعه در پیشروی در ساعت پنج بعد از ظهر به خاطر ریزش باران شدید اتفاق افتاد؛ در این ساعت از حملات شدید دیگر خبری نبود. بین ساعت پنج و نیم تا شش بعد از ظهر ساختمان رادیو افغانستان به دست نیرو های مخالف افتاد. سران کمونست افغانستان تره کی، امین، کارمل و سایرین در همین روز به وسیله قوای مخالف از زندان خلاصی یافتند. امین در غروب همین روز خود را به ساختمان رادیو افغانستان رسانید، تره کی به جمع قوه های وفادار حزب میدان هوایی نظامی کابل پیوست.

جزال رسولی هنوز در پی جمع آوری قوای کمکی برای رئیس جمهور بود. وی در این ساعات، در حال تهیه مقدمات حرکت قوای هفتم پیاده افغانستان بود در ساعت هفت بعد از ظهر این مقدمات انجام گرفت و واحد نظامی قوای هفتم به طرف شهر حرکت کرد. این قوه مجهز به تمام وسایل و تجهیزات نظامی بود. صفت طول ستون نظامی که در جاده در حرکت بود به چشم میخورد این طرز حرکت و جا به جایی، کار هد فگیری چیت های شکاری را ساده میکرد. بدین جهت این واحد نظامی هیچ وقت به مرکز شهر (محل حوادث)

نه رسید. بیشتر عساکر این ستون نظامی در فاصله ای به مسافت پنج کیلومتر از بین رفتند. سایرین هم خیلی راحت هم لباسان خود را ترک گفته و به طرف منزل های شان رهسپار شدند. جنرال رسولی وزیر دفاع و سه جنرال دیگر دو همین روز ۲۷ اپریل کشته شدند هنوز مقاومت نیز و های رئیس جمهوری که انصر وی دفاع میکردند در هم نه شکسته بود، با وجود که قسمت های از تعمیر قصر به ویرانه ای تبدیل شده و قسمتی دیگر طعمه آتش شده بود، یکی از تماشاچیان چنین تعریف میکرد (موقعیکه من چند روز پس از این واقعه تعمیر قصر را دیده تمام ساختمان ویران شده بود. این ویرانی نتیجه بمباران و شلیک گلوله های توپ بود... در ساعت شش بعد از ظهر اولین اعلامیه نظامی کودتاگران از رادیویی کابل پخش شد در این اعلامیه ساعات منع رفت و آمد اعلام شد. منع عبور از ساعت هشت بعد از ظهر تا طلوع آفتاب ذکر شد. ساعتی بعد حفیظ الله امین به معرفی رهبران نظامی انقلاب پرداخت **قوماندان عبدالقادر به زبان دری که اختلاقی به زبان فارسی دارد، چنین گفت:** (برای اولین مرتبه در تاریخ افغانستان بقایای رژیم خون خوار و فاسد سلسله سلطنتی نادر خانی از بین رفت تمام قدرت حکومت در دست مردم افغانستان میباشد. حاکمیت در دست قوای مسلح و شورای انقلاب است) بعد از وی جگرن و طنجا همین مطالب را به زبان پشتو تکرار کرد. تا طلوع آفتاب تعمیر قصر داؤد و قرارگاه عساکر هفتم تا آنکه بمباران میشد. در پایان نیز هلیکوپترهای هدف یاب، ادامه عملیات را به عهد گرفتند آنها تسلط بیشتری در عملیات نظامی در تاریکی داشتند. حتی در صورت لزوم نور مهتاب برای ایشان کافی بود. بین ساعتی دویم این یک و نیم بعد از نیمه شب توپهای کالیبر یکصد و نود ملی متری به شلیک مشغول شد تمام مساعی کودتاچیان به خاطر در هم کوبیدن

مقاومت عساکر و فادار گار در رئیس جمهور بود. در اثر شدت حملات قوای مخالف، واحد گار د داؤد، تلفات سنگینی را تحمل کرد. حدود ساعت چهار و نیم صبح عساکر باقی مانده گار د، خود را تسلیم کردند در بازه آخرین ساعت زندگی و حیات داؤد، چندین نقل قول وجود دارد. مخصوصاً توصیف جالبی که مقاومت شجاعانه داؤد را تا آخرین لحظات نشان می دهد. (در جریان کودتای سی تن از افراد فامیل و خانواده داؤد در او و به دیوار قرار داد و تیر باران میکنند، در این اعدام دسته جمعی داؤد سی و یکمین اعدامیست) **دومین نقل بدین گونه است:** داؤد یا در خود را نزد مهاجمین می فرستد آنها خلاصی داؤد را تضمین میکنند، در صورتیکه داؤد در انتظار عمومی به جرم هلو خلاف کاریهای خود اعتراف نماید، جوان ترین دختر وی به پای افتاد که شرایط مهاجمین را قبول کند. رئیس جمهور در موضع خود استوار ماند و از قبول حاکمیت رژیم کمونستی در افغانستان سرپیچی کرد. دیگر اینکه میگوید (من به قول اینها اطمینانی نه دارم) به دنبال این پاسخ منفی از طرف داؤد، قصر وی مورد تهاجم و حمله قرار میگردد **در نقل قول دیگر چنین آمده است:** داؤد افسری را که از طرف مهاجمین برایش پیام می آورد به قتل می رساند. رئیس داؤد یکی از پسران رئیس جمهوری، طبق خبری به محل قوماندان مهاجمین میرود تا اجازه خروج کامل از آنها بگیرد. در آنجا وی به وسیله کودتاچیان کشته میشود تولی مشری خود را به قصر ریاست جمهوری رسانید و به داؤد اولتیماتم می دهد که بدون قید و شرط تسلیم شود، در غیر آن قصر مورد هجوم واقع شده و ساکنان آن تا آخرین نفر به قتل میرسند. به گفته ای، می بایستی از فرط غضب به دست خود کشته باشد. (۱)

د سردار محمد داؤد لنډه پېښ خنده :-

دی سردار محمد مزیزوی دی چی په ۱۳۸۷ کی په کابل کی زین بیدلی ، لومړنی تحصیلات د جیبی په لیسنه کی سرته رسولی او په ۱۳۰۰ کی د عالی تحصیلاتو له پاره فرانسی ته ولیزل سواود ستوی او د دوو ترپا په هلته وروسته د اعلی حضرت محمد نادر شاه دارادی سره سم کابل ته راوغوښتل سواود دخه وخت له پاره په خارجه وزارت کی په کار بوخت سو . د ۱۳۱۰ کال په عقرب کی په پاچاهی فرمان د پیاوه لښکرو دکورس په تعلیم گاه کی شامل سواود یو کال تعلیم په سر رسولو وروسته د دوهم فرقه مشر په رتبه دنگرهار د عسکری قواؤ د قوماندان او اعلی حاکم په حیث مقرر سو .

سردار محمد داؤد د ۱۳۱۴ ش کال څخه تر ۱۳۱۷ ش کال پوری د کندهار نائب الحکومه او عسکری قوماندان ؤ او وروسته دمشرقی اویاتنگرهار د تنظیمه رئیس په حیث مقرر کړه سو ، یو کال وروسته د اسد په میاشت کی دمركزی قواؤ د قوماندان په حیث وټاکل سو . په ۱۳۲۵ هـ ش کی د حربی وزیر او په ۱۳۲۶ کی په پاریس او برن کی د افغانستان د فوق العالی نماینده اوسنیر او د همدغه کال په عقرب کی بیرته د دفاع د وزیر او دکابینی د لومړی گروپ په ریاست د ۱۳۳۰ کال تر میزان په کار لگیاؤ د د انگلستان دملکی الیزابت د تاج پوشی په مراسمو او د مارشال ستا- لین د جنازی په مراسمو کی گډون کړی ؤ ده ته د خدمت ، عالی سردار لمر عالی نوښانونه هم ورکړه سوی . وه .

د ځینو وروسته پاته ټولنو یوشمیر خلک دخپلو اجتماعی اعتباراتو او معنوی روایاتو فرهنگي خیالاتو په پیروی بېله هغه څخه چی دیوچاپر اجتماعی او سیاسی شخصیت بانندی دهغه دخپلی زماني اجتماعی او اقتصادی مسلطو شرایطو په نظر کی لرلوسره قضاوت وسی حق اولحق تبصری کیزی او د واقعیته لیری اتهاماتو او افواهاو توه کله دشخصی او عندی غرضونو دپه سر رسولو او کله د عدم درک له کبله اعتبار ور

کول کیزی، په دی کی هیڅ شک او تردید نسته چی هر اجتماعی او سیاسی شخصیت دخپلی ټولنی دتکاملی پروسې دیو پدیدې محصول دی او - افغانی شخصیتو نه هم دخپلی ټولنی دتکاملی پراوونو وهلو په موقف کی ددغه تاثیر څخه وتلای نه سی، نو په داسی شرایطو کی مورخه یوه نه دبل په نسبت مطلوب اوملی شخصیت ویلای سوچی دخپل شخصیت اورسی ژوندانه په کمرنلاره کی یی شخصی، فامیلی، قبیلوی اوطبقاتی - توپیر لږ په نظرکی نیولی وی او دخپلو فرمان روائو او اجراآتو په مسیرکی یی دسالم وجدان په حکم دخلکو داکثریت دگټو، دهبواد دیکمرنی، رفاه اومتزقی ارمانوته درسیدلو مراعات یی په زړه کی تل ژوندی ساتلی وی. دسر دار محمد داؤد د شخصیت دخپل لو پرتله کولو له پاره هم دغه اصل یی اعتبار ه نسی گنل کیدلای اودهغو په رنایکی یی باید پر کریکتر تبصره وشی. سر دار محمد داؤد ته په پیره حساسه اوتاریخی موقع کی دیو داسی هیواد سیاسی قیادت اوتولنیز واک ورپه نصیب سوچی داوسیدونکو زیاته برخه یی داجتماعی، اقتصادی اوسیاسی ژوندانه دموافقو څخه محرومه وه ده ددغی خلا ده کولوله پاره په یو شمیر داسی جدی اصلاحاتو لاس پوری کړچی دکلو، کلو وروسته پاته کیدلو اوانی یی ولېزولی او مسلطو داخلی اوخارجی استشارگو قواو گټوته یی سخت تاوانونه متوجه کړل. ددغی ناحیې څخه دهغه د حکومت دبدنامولو اودپروژو دناکامولو له پاره مخالفنوته اودسیسی ایجادیدی. دسر دار محمد داؤد په اشرفی سرداری، دریای - استبداد پر کریکتر اوخوینوچی هرڅه وی، وی به خودده ددوری یولوی نقص داهم گنل کیزی چی دملی اومتزقی عناصرو دودی اورشد له پاره پیری لږ حتی نادری زمیننی مساعدی سوی چی ددغه کمبود څخه دده دمړینی وروسته دهبوادملی اوسیا سی وضعه تراوسه دبحران اوتشنج سره مخامخ ده خو دظالمو، عیاشو، مفسد او -

مرجع مشرانو په قطار کی کورنې راتلای نه سی .

که څه هم دده د شخصیت او کار د دوری په هکله د دغه اثر په ۱۴۶ مخ کی د کرباس پوښتیاو برهنه پاله نظره څه لیکل سوی دی خو دغه لیکنه د یوشمیر زیاتو محققینو د خیرنوله مخی د تأمل وړ ده لکه پچ استاد میر محمد صدیق فرهنگ په خپل اثر (افغانستان در پنج قرن اخیر) کی د سردار محمد داؤد د شخصیت په هکله داسی لیکي :- (محمد داؤد خان چنانچه پیش ازین گفتم ، در جوانی در کتف حمایت عمش محمد هاشم بنا قرار گرفته از جانب او تربیه و پرورش یافته در سال ۱۹۳۳ در حالیکه ۲۴ سال بیشتر نه داشت بارتبه فرقه مشری جزالی به عنوان نائب الحکومه و قوماندان نظامی سمت مشرقی مقرر شد ، این پیش آمد هادر تعیین خلق و خود نحوه کار او تاثیر عمیق به جا گذاشت و اورا مرد مغرور ، مستبد و سخت گیر با آورد ، چنانچه هنگامیکه به مقام صدارت رسید ، و مسئول امور کشور شد ، نه تنها برای شنیدن هیچ گونه انتقاد آماده نه بود بلکه هر نوع اختلاف نظر را با نظر خودش در حکم حیاتت می شمرد ، وغالباً به همین ترتیب به آن رفتار میکرد وی در جوانی به فرانسه رفته یک بخش از تحصیلات متوسطه را در مدارس آنجا انجام داد اما پیش از ختم تحصیل به وطن بازگشته ، پس از طی نمودن کورس مستعجله یک ساله در اردو داخل شد ، در سالهای پیش از جنگ جهانی دوم چنانچه دیده شد از جمله هواخواهان ملتر بود و فلسفه سیاسی او را مبنی بر برتری نژادی دکتاتوری - عصری توأم با اطاعت کور کورانہ از رهبر حزب درست پذیرفت و از آن به بعد همواره خود را در ذیل همان رهبر ایده آل فاشیست میدانید ، او جهت رسیدن به آن تلاش می ورزید بعد از جنگ نظریه پشتونستان را از خود ساخت ، و از آن در جهت استحکام نهاد سیاسی خود و رقابت عمش شاه محمود خان بهره برداری کرد ، -

شاید آنگی از این نکته که در افغانستان پشاور را در عهد جد او سردار سلطان محمد خان طلائی از دست داده بود نیز در اختیار روش او دین باره بی تاثیر نه بود، و میخواست این حادثه را توسط این تلاش جبران نماید؛ معذالک هیچ گاه حاضر نه شد به اقدامی که مقام خودش را به خطر اندازد، دست بزند، و در نتیجه مساله پشتوستان به شکل مرض مزمنی با اختیار کرد که عناصر سود طلب در داخل و خارج از آن به نفع خود شان بهره برداری کردند. با اینها محمد داؤد خان مانند عمش محمد شاه خان شخص پر کار و با انضباط بود اما بر خلاف او به جمع مال و منال - حرص و علاقه فراوان نشان نه داده زندگی نسبتاً کم پیرایه داشت؛ و حتی از خوش گذرانیهای معمول و استراحت ضروری به نفع - اجرای وظیفه خود داری میکرد، در اداره امور در حدودی به تفویض صلاحیت معتقد بود، اما کمتر واقع میشد که همکاران نزدیک خود را از بین اشخاص کار دان و دارای صراحت لهجه انتخاب کند، اگر هم گاهی چنین اشخاص را به حکم ضرورت در دستگاه می پذیرفت برای شان جرائم اظهار نظر باقی نمی گذاشت، هیچ سند و قرینه ای موجود نیست که در مقام های رسمی خود را از نائب الحکومه گی تا صدارت استفاده جویی نموده باشد، اما در مقابل هیچ سند و قرینه ای هم وجود نه دارد، که به بازگشتاندن میراث محمد هاشم خان که تقریباً نیم آن به او تعلق گرفته بود از خارج به داخل کشور اقدام کرده باشد. حتی دلیل عمده قهر و غضب او را بر عبدالملک خان عبدالرحیم زی و وزیر مالیه چنین دانسته اند که وزیر موصوف میخواست به این کار اقدام کند، و سرمایه مذکور را در پروژه های پلان پنجساله سرمایه گذاری نماید؟ به طور کلی میتوان گفت که هر چند محمد داؤد خان به پیشرفت و اعتلای افغانستان علاقه مند بود و به شیوه خودش در این راه تلاش میورزید، اما چون وابستگی او

به جاه و مقام بالاتر از هر وابستگی دیگر بود نتیجه نهایی کارهای او نمی توانست به خیر و صلاح کشور و مردم آن باشد بعضی ها او را کمونست و برخی سوسیالیست گفته اند، اما شیوه کار او در دوره طولانی قدرتش این ادعاهات را تأیید نمی کند، سوسیالیست دموکرات هم نه بود زیرا با دموکراسی و آزادی های شخصی عمیقاً مخالفت داشت، در مقابل روش او در مملکت داری باروش های رژیم فاشستی شباهت به هم می رساند و با اینکه از داشتن یک حزب منظم و باضبط و ربط همانند احزاب فاشستی غرب بی بهره بود مثل ایشان به اصلاحات اجتماعی تظاهر میکرد بنابراین دور از حقیقت نه خواهد بود، که یک زمامدار فعال و ترقی خواه باگرایش فاشستی شمرده شود (۱۰۰).

ولی اگر زیاتر ازین تحقیق شود طوری که به اثبات رسیده عدم پیدایش نوازع و رجال مبرز و نامی که بتوانند مشکلات مملکت را حل نمایند معلول طرز و روش حکومتی است که بر آن تسلط دارد، و اگر انسان بخوهد حکومت را مسئول انحطاط و عقب افتاده گداند، فوراً یک دسته پیدا میشود که می گویند هر ملتی درخور هر نوع حکومتی است که همان را پیدا میکند. ولی یکی از مسایل بدیعی و غیر قابل بحث این است که در خصوص جوامع آسیایی حکومت ها و یا قائدین میتوانند خوش بختی و یا بد بختی ملتی را فراهم سازند مثلاً اگر سلطان محمود غزنوی، میرویس نیک و احمد شایبایا منافع شخصی و شہوت های خصوصی خویش را فدای منافع مملکت نمیکردند امروز افغان و افغانستان بزرگ و متحد به وجود می آمد؟ اگر بعد از جنگ عمومی اول به جای کمال اتاترک یک نفر آدم خود خواه و ظماع و حریص زمام امور را در دست می گرفت که برای حفظ مقام خویش و برای اینکه بدون مانع و رادعی ثروت ملت را غارت نماید، هر شخصی با عزت و ولایت و با ایمانی را ازین میبرد آیا ممکن بود ترکیه امروزی به وجود آید، و آیا-

میتوانستند، آن امانتی که از جانب انا ترک سپرده آنها شده بود، در چنین موقع سهمگین جهان با موقعیت جغرافیایی مخصوص ترکیه حفظ نمایند نه باید خود را گول بزینم، مسؤل تمام بد بختی های افغانستان حکومت های پیاپی هستند که اکثر شان نه خواسته اند که فدکاری از خود نشان دهند، و در مقابل مصالح ملت از جزئی منافع خصوصی صرف نظر نمایند، هر کس چند صباغی زمام امور را در دست گرفت، و هر کس بر مسند وزارت و وکالت و ریاست تکیه زد، در صد بر آمد که از خراب نمودن خانه ملت خانه خویش را آباد سازد. و مسلم است با این رویه و این سیاست هیچ گاه مملکت افغانستان به جایی نه خواهد رسید. افغانستان به یک حکومت فداکار و از خود گذشته احتیاج دارد، که به وطن و مردم علاقه مندی داشته باشد و همه چیز را فدای این منظور مقدس بنماید، کسانی که طالب مال و منال باشند و راه ترقی و پیشرفت تملق و چاپلوسی، یا قربابت خویشی به یکی از خاندانهای متنفذ و یا دادن رشوه به مافوق باشند نه خواهند توانست گرهی از کار این ملک آشفته بکشایند و در دوره حکومت چنین کسانی مردان لایق و پرازنده به وجود نه خواهند آمد.

امروز دنیای ما احتیاج مبرم به انواع تعدیل ها و اصلاحات اساسی در همه رشته ها دارد، و تا وقتی که جامعه بشری به صورت یک جامعه هم آهنگ و یک پارچه در نیامده باشد و تبعیضات و اختلافات فاحش، کنونی در این جامعه از میان نه رفته باشد این الزام به حال خود باقی خواهد بود، و خواه ناخواه آثار آن به صورت تشنج های بین المللی انقلاب ها، کودتاها، ترورها، جنگ های سرد و گرم، مسابقه های کمر شکن تسلیحاتی در گوشه و کنار جهان بروز خواهد کرد.

د نور محمد تره کی در رژیم سره دروسا نویسی روابط

(د لوی او مهربان خدائی په نامه)

د افغانستان د انقلابی شوراعلامیه :-

د افغانستان د نظامی انقلابی شوراد ۱۳۵۷ ش کال د ثور د نهمی = ۱۹۷۸ کال د اپریل د ۲۹ نیتی فرمان چی درادیواو تلویزیون د لاری د شپې په نهمه بجو خپور سو :- د افغانستان د وطن پرستو انقلابی لښکرواوافسرانو پاڅون د هیواد د خلکو دارادی له مخی د ۱۳۵۷ کال د ثور په اوومه په وجود راغی . دغه پاڅون چی د ملی دیموکراتیک انقلاب شروع گڼل کیږی د ۲۴ ساعتو په لږ وخت کی یی د محمد داود مستبد رژیم پر ټک کر او په افغانستان کی یی د یو ملی دیموکراتیک انقلابی نظام اساس کښینیږود ... د افغانستان د دیموکراتیک جمهوریت انقلابی شوراد ۱۳۵۷ کال د ثور په لسمه = ۱۹۷۸ د اپریل په ۳۰ د مابینین څخه وروسته خپل لومړنی فرمان د لوی ملی او انقلابی شخصیت نور محمد تره کی په نامه د افغانستان د دیموکراتیک جمهوریت درئیس او په عین وخت کی د حکومت درئیس او صدراعظم په حیث صادر کړ (۰۰۰۰) .

روسانو د تره کی رژیم په لومړی وخت کی په رسمیت وپېژاند او درژیم او بنسټنی د افغانستان یوه داخلی مسله وگڼله . دانیس ملی ورځپاڼه د شوروی اتحاد له خوا د افغانستان د دیموکراتیک جمهوریت درستیت پېژندلو په هکله لیکي :- جلالت مآب الکزاندر مینی سیلو ویچ پوزانوف سفیر کبیر اتحاد شوروی در کابل ساعت ۷ و ۳۰ شام روزده ثور بابناغلی نور محمد تره کی رئیس شورای انقلابی جمهوری دیموکراتیک افغانستان در دفتر کارش ملاقات و طی آن پیاپی را از طرف حکومت متبوع خویش به وی تقدیم نمود . در پیام مذکور ضمنا گفته میشود :-

حکومت شوروی اصل عدم مداخله به امور داخلی کشور های دیگر را ملاک عمل قرار داده و مبنی بر احترام حق ملل در اتخاذ راه حل مسایل داخلی شان دولت جمهوری دموکراتیک افغانستان را به رسمیت می شناسد (۱۳۵۷/۲/۱۱).

نور محمد تره کی در بیانیه تلویزیونی خویش راجع به سیاست خارجی رژیم خود چنین میگوید :- (۰۰۰) در حالیکه روابط حکومت جمهوری دموکراتیک افغانستان با کشورهای همجوار منطقه و جهان بر ملاک برخورد آنها در برابر انقلاب دموکراتیک و ملی ما استوار می باشد . سیاست خارجی جمهوری دموکراتیک افغانستان عبارت است از : تعقیب سیاست عدم انشلاک و بی طرفی مثبت و فعال ، مستقل و صلح جویانه مبتنی بر اصول همزیستی مسالمت آمیز ، استقرار مناسبات حسن همجواری ، دوستی و همکاری با همه همسایه گان جمهوری دموکراتیک افغانستان ، تحکیم ، بسط و توسعه همه جانبه مناسبات دو ستانه با همسایه بزرگ شمالی مالتا شوروی ، توسعه مناسبات دو ستانه با هند تا مین مناسبات دو ستانه جمهوری دموکراتیک افغانستان با ایران ، پاکستان و چین حل مساله ملی خلق های پشتون و بلوچ بر اساس اراده خود آنها و بنا بر سوابق تاریخی حل این مساله از طریق مفاهمه ها و مذاکره های صلح آمیز سیاسی میان جمهوری دموکراتیک افغانستان و پاکستان ... احترام و رعایت اعلامیه حقوق بشر و منشور ملل متحد ... در فرجام در حالیکه شورای انقلابی و حکومت جمهوری دموکراتیک افغانستان وظایف عظیم و خطیر تاریخی را به عهده گرفته است از تمام مردم افغانستان بی طلبد که تحت پرچم وحدت و اتحاد تمام نیرو های دموکراتیک و ترقی خواه وطن پرست و ملی به رهبری حزب دموکراتیک افغانستان متشکل و به سیج شوند تا به زود ترین فرصت زمان ممکن بتوان و مسلماً میتوان انقلاب دموکراتیک ملی افغانستان را به پیروزی نهایی رساند ، و در

مرحله اول جامعه دموکراتیک و سپس جامعه رفاه و خوشبختی جامعه آزاد از قید هرگونه ستم ملی و اجتماعی فارغ از استثمار انسان از انسان را ایجاد کرد.

نور محمد تره کی د ۱۳۵۷ کال د ثور په ۱۹ دخپل حکومت کې نلاره دکابل رادیو او تلویزیون څخه خبره کړه چې مهم ټکی یې دا وه :-

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ :-

ګرانو وطنوالو! د ۱۳۵۷ کال د ثور مسلح پاڅون د ملي دموکراتیک انقلاب شروع د چې د افغانستان خوارۍ کېنو لکو خلکو د ارادې سره سم د خلق د دموکراتیک ګوند په لارېنو ونه او دوطنپالو افسرانو او دلاور و سرپلازو په میرانه بريالی سو. دغه پاڅون زمونږ په هيواد کې نوی او د وياړه ډکه دوره شروع کړه، د دغه ملي او دموکراتیک پاڅون په برياليتوب د - افغانستان انقلابي شور او دموکراتیک جمهوريت ته دغه مهمې وظيفې په ګوته کوي. د افغانستان دموکراتیک جمهوري دولت به د شرايطو په نظر کې لرلو سره د افغانستان د دموکراتیک جمهوريت اساسي قانون جوړول، مصونيت، قانونيت د دموکراتیکو آزاديو د خلکو د خوښ کړو - عنايتو، سنو، شخصي ملکيت او فردي او اجتماعي حقوقو ساتنه خپله - انقلابي وظيفه گڼي او په دې ډول يې سرته رسوي؛ په داسې حال کې چې د افغانستان جمهوري انقلابي دولت د هيواد د تماميت، ملي حاکميت ملي خپلواکي، د ۱۳۵۷ کال د ثور د انقلاب او ارمانو د دفاع او د انقلاب د ضد عناصرو ټکول، ملي وروړی او وحدت ساتل خپله لومړۍ وظيفه بولي د وروسته پاته کيدلو، عواملو د ليرې کولو، د کرهڼې د محصولاتو د زياتولو او عصري کولو، د مالدارۍ د تقويه کولو او د هيواد د صنعتي - کولو او د خلکو د ژوندانه سوږه د لوړولو د پاره تمکين وخت په موندلو سره په اقتصادي، اجتماعي او فرهنگي چارو کې داسې بنيادي تحولونه په وجود راوړي - د کر وندگرو په ګټه د منکو اصلاحات کول، د علمي

پلان جوړولو په واسطه د دولتې سکتور تقویه کول، د ملی مسلې د موکراتیک حل، د استعماری او امپریالستی آثارو او وابستگیو ورکول، د نجات و د کونکي اردو جوړول، د خلکو په گټه د خلقی دموکراسی پر اخول، د دموکراتیکو آزادو دستې پیاوړی کول د فرهنگي او ایديالوژیکي بنیادونو تقویه کول، د ترانو سره د پنځو د حقوقو برابرول، د کوچیانو د مسالی - دموکراتیک حل، د دوستو هیوادونو څخه د بی غرضه مرستو غوښتل، د ظلم بیسوادی، رشوت خوړلو، قاچاق بندولو، فسق او فجور ورکولو، او د بشر د حقوقو او اعلامیو په لاره کې به ټینګ او اساسی گامونه واخستل شي. نور محمد تره کی د ۱۳۵۷ کال = ۱۹۷۸ کال په دسامبر کې د شوروی اتحاد د کمونست گوند او دولتي مشرانو په بلنه د یوگوندي او دولتي هیئت په مشرۍ ماسکو ته سفر وکړ او دخپل سفر په پای کې یی یو د دوستی، به گاونډیتوب او اقتصادی مرستو تړون لاس لیک کړ.

متن معاهده دوستی حسن همجواری و همکاري بین جمهوری دموکراتیک افغانستان و اتحاد جماهير شوروی سوسیالیستی

جمهوری دموکراتیک افغانستان و اتحاد جماهير شوروی سوسیالیستی با. تاکید وفاداری به هدف ها و اصول معاهده بین افغانستان و اتحاد شوروی در سال ۱۹۲۱ و معاهده سال ۱۹۳۱ که تهداب و وابط دوستی و حسن - همجواری بین خلقهای افغانستان و شوروی را گذاشته و و اجد متاع حیاتی ملی آنها میباشد و با آرزو مندی به تحکیم هرچه بیشتر دوستی و همکاري همه جانبه د و کشور با اظهار عزم را سخ به انکشاف دست آورد های اجتماعی و اقتصادی خلقهای افغانستان و شوروی برای حفظ امنیت و استقلال آنها و به طرفداری قطعی همبستگی تمام نیروها بیکه در راه صلح، استقلال ملی، دموکراسی و ترقی اجتماعی مجادله میکنند و با ابراز عزم را سخ به مساعدت تقویه صلح و امنیت در آسیا

و سراسر جهان و سهم‌گیری در انکشاف عیالوق بین‌کشورها و در تحکیم همکاری
تشریحش متقابل و مفید در آسیا و با نظر داشت اهمیت بزرگ به تقویه پایه
حقوقی روابط معاهداتی خود و با تأیید مجدد وفاداری به هدف‌ها و اصول
منشور ملل متحد تصمیم گرفتند، معاهده دوستی، حسن همجواری و
همکاری را منعقد و در مورد مراتب آن توافق نمودند:-

ماده اول:- طرفین عالیین متعاهدین رسماً عزم را سخ خود را به تحکیم
و تعمیق دوستی خلل‌ناپذیر بین دو کشور و انکشاف همکاری همه‌جانبه
بر اساس تساوی حقوق و احترام به حق حاکمیت ملی و تمامیت ارضی و عدم
مداخله در امور داخلی یکدیگر اعلام میدارد.

ماده دوم:- طرفین عالیین متعاهدین به خاطر تقویه و توسعه همکاری
متقابل و مفید اقتصادی، علمی و فنیکی بین خود کوشش خواهد نمود.
به این منظور آنها همکاری را در ساحه صنایع و ترانسپورت و مخابرات
و زراعت و بهره‌برداری از منابع طبیعی و انکشاف صنایع و تولید
انرژی و ساحات دیگر اقتصادی انکشاف و تعمیق دهند و در ساحه
آموزش کدرهای ملی و پلان‌گذاری انکشاف اقتصادی ملی همکاری -
خواهند نمود، طرفین تجارت را بر اساس اصول برابری و نفع متقابل
و کامله الوداد توسعه خواهند کرد.

ماده سوم:- طرفین عالیین متعاهدین به انکشاف همکاری تبادل تجارت
در ساحات علوم، فرهنگ، هنر، ادبیات، معارف، خدمات صحی، مطبوعات،
رادیو، تلویزیون، سینما، توریسم، ورزش و ساحات دیگر مساعدت
خواهند نمود. طرفین به توسعه همکاری بین ارگان‌های دولتی و سازمان
های عامه و مؤسسات کلتوری و علمی به مقصد آشنایی عمیقتر بازنده‌گی
و کار و تجربیات و دست‌آورد‌های خلق‌های دو کشور کمک خواهند
ماده چهارم:- طرفین عالیین متعاهدین به تاسی از روحیه عنفات
دوستی و حسن همجواری و منشور ملل متحد به مقصد امنیت و استقلال

و تمامیت ارضی دو کشور با هم مشوره نموده و تدابیر مناسب را به موافقت جانبین زمینه اتخاذ خواهند نمود. به منظور تقویه قدرت دفاعی، طرفین عالین متعاهدین انکشاف همکاری را در ساحه نظامی به اساس موافقت نامه های مربوطه که بین شان عقد شده دوام خواهد داد.

ماده پنجم :- جمهوری دموکراتیک افغانستان سیاست صلح اتحاد جماهیر شوروی سو سیالستی را معطوف به تحکیم دوستی و همکاری با تمام کشورهای و خلق ها محترم می شمارد، اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی سیاست عدم انسلاک جمهوری دموکراتیک افغانستان را که عامل -

مهم نگهداری صلح بین المللی و امنیت می باشد، محترم می شمارد. ماده ششم :- هر یک از طرفین عالین متعاهدین رسماً اعلام میدارد، که به پیمانهای نظامی یا اتحادیه های دیگر شامل نه خواهند شد، درسته بندیهای کشورهای و یا در عملیات یا اقدامات که علیه یکی از طرفهای عالی متعاهد دیگر باشد شرکت نه خواهند نمود.

ماده هفتم :- طرفین عالین متعاهدین در آینده نیز از هیچ گونه کوششی در راه دفاع از صلح بین المللی و امنیت خلقها تعقیق عملیه تخفیف تشنج بین المللی و گسترش آن به همه مناطق جهان به شمول آسیا و تعمیل آن در شیوه های مشخص همکاری سود مند بین دول و حل مسایل مورد اختلاف از طریق مسالمت آمیز دریغ نه خواهد ورزید، طرفین به نحو فعال به خلع سلاح عام و تام به شمول خلع سلاح زرعی تحت کنترل مؤثر بین المللی مساعدت خواهند نمود.

ماده هشتم :- طرفین عالین متعاهدین به انکشاف همکاری بین کشور های آسیا، و برقراری روابط صلح و همجواری و اعتماد متقابل و ایجاد سیستم مؤثر امنیت در آسیا بر اساس مساعی مشترک تمام دول این قاره مساعدت خواهند نمود.

ماده نهم :- طرفین عالین متعاهدین به مجادله پیگیر علیه دسایس

نیروهای تجاوزگر و امحای نهایی استعمار و نژاد پرستی به هر شکلی که تبار کند ادامه خواهند داد، طرفین در پشتیبانی مبارزه عادلانه خلقها در راه آزادی و استقلال و حاکمیت و پیشرفت اجتماعی بایک دیگر و سایر کشورهای صلح دوست همکاری خواهند نمود.

ماده دهم :- طرفین عالین متعاهدین در مورد تمام موضوعات مهم بین المللی مربوط به منافع هر دو جانب بایک دیگر مشورت به عمل خواهند آورد. ماده یازدهم :- طرفین عالین متعاهدین اظهار میدارند، که تعهدات آنها نسبت به معاہدات موجوده بین المللی با مندرجات این معاہده در تناقض نمی باشد و متعهد میشوند که کدام موافقت های بین المللی متناقض به این معاہده را عقد ننمایند.

ماده دوازدهم :- مسایلی که بین طرفین عالین متعاهدین راجع به تفسیر یا تطبیق کدام یکی از مواد این معاہده به وجود آید، به ترتیب دو جانبه و با روحیه دوستی و حسن تفاهم و احترام متقابل حل خواهد شد. ماده سیزدهم :- این معاہده برای مدت بیست سال از روز انفاذ آن معتبر خواهد بود. اگر یکی از طرفین عالین متعاهدین شش ماه قبل از انقضای مدت مذکور آرزوی خود را، راجع به فسخ اعتبار معاہده اظهار نظر نکند این معاہده برای مدت پنج سال دیگر دارای اعتبار خواهد بود، مگر اینکه یکی از طرفین عالین متعاهدین شش ماه قبل از انقضای این مدت پنج سال تذکر کتبی راجع به آرزوی فسخ اعتبار آن بدهد.

ماده چهاردهم :- اگر یکی از طرفین عالین متعاهدین در طول مدت بیست سال انفاذ آن آرزوی فسخ اعتبار این معاہده را قبل از انقضای مدت مذکور داشته باشد، باید شش ماه قبل از تاریخ فسخ آن به طرف دیگر عالین متعاهدین اطلاع کتبی مبنی بر تمایل فسخ قبل از انقضای مدت آن بدهد، و معاہده را از تاریخ تعیین شده ملغی بداند.

ماده پانزدهم :- این معاهده باید مورد تصویب قرار گیرد و از روز تبادل اسناد مصدقه آن که در شهر کابل صورت خواهد گرفت دارای اعتبار خواهد شد .

این معاهده در دو نسخه هر یکی به زبان دری و روسی ترتیب و متن هر دو آن دارای اعتبار مساوی میباشد .

در شهر ماسکو ۵ دسامبر سال ۱۹۷۸
از طرف جمهوری دموکراتیک شوروی و سوسیالیستی

افغانستان

لیونید بریژنئف

نور محمد تره کی

آئین نامه

ضمیمه موافقتنامه بین افغانستان و اتحاد شوروی درباره تشکیل کمیسیون دایمی بین حکومتین جمهوری دموکراتیک افغانستان و اتحاد شوروی راجع به همکاری اقتصادی، دسامبر ۱۹۷۸ :-

طرفین متعاهدین طبق ماده پنج موافقتنامه بین حکومت جمهوری دموکراتیک افغانستان و حکومت اتحاد شوروی درباره تشکیل کمیسیون دایمی بین حکومتی افغانستان و اتحاد شوروی راجع به همکاری اقتصادی تاریخ ۱۴ قوس ۱۳۵۷ مطابق ۵ دسامبر ۱۹۷۸ (آئین نامه) ذیل را تصویب نمودند :-

پاراگراف اول :- کمیسیون دایمی بین حکومتین افغانستان و اتحاد شوروی راجع به همکاری اقتصادی که ذیلاً کمیسیون نامیده میشود به منظور مساعدت به انکشاف و تحکیم مزید همکاری اقتصادی و تخنیکي و مناسبات تجارتي بین افغانستان و اتحاد شوروی تشکیل شده است و وظایف کمیسیون در ماده دوم موافقت نامه تشکیل کمیسیون دایمی بین حکومتین افغانستان و اتحاد شوروی راجع به همکاری اقتصادی تعیین گردیده است .

پاراگراف دوم: - کمیسیون از طرفین افغانستان و اتحاد شوروی که بر مبنای اصول برابری تشکیل میشود عبارت است از: - رؤسای هر یک از طرفین کمیسیون در باره ترکیب اعضا، طرف خود و تغییراتی که در آن به وجود می آید طرف دیگر را مطلع خواهد ساخت.

پاراگراف سوم: - کمیسیون مطابق پروگرام کار مصوب خود و بعد از کسب موافقه رؤسای طرفین جلسات خود را حداقل یک دفعه در سال تشکیل میدهد، جلسات کمیسیون متناوباً در هر یک از دو کشور تشکیل میشود و ریاست جلسه بر عهده رئیس آن طرف کمیسیون است که جلسه در کشورش برگزار میگردد، هر یک از طرفین کمیسیون میتواند تعداد لازم مستشاران و متخصصین خود را به جلسات کمیسیون دعوت نماید، رؤسای طرفین در باره هر اجلاس و دستور روز آن حتی -

الامکان یک ماه قبل از تشکیل جلسه موافقه حاصل مینمایند، طی هر اجلاس هم مسایلی که در دستور روز منظور شده است، وهم مسایلی که در آغاز کار اجلاس بر اساس موافقه مشترک رؤسای طرفین در دستور روز منظور شده باشد، مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

پاراگراف چهارم: تصمیمات کمیسیون طی اجلاسها با موافقت - هر دو طرف اتخاذ میشود، تصمیمات کمیسیون در پروتوکولی که توسط رؤسای طرفین به امضا برسد قید میگردد، رؤسای طرفین در صورت کسب توافق مشترک میتوانند تصمیماتی در مسایل فوری در فاصله بین جلسات کمیسیون اخذ نمایند، این گونه تصمیمات رؤسای طرفین باید در پروتوکول اجلاس بعدی کمیسیون قید شود. پاراگراف پنجم: - تصمیمات کمیسیون در ترتیبی که در ماده چهارم موافقت نامه در باره تشکیل کمیسیون دایمی افغانستان و اتحاد شوروی راجع به همکاری اقتصادی پیش بینی شده است دارای اعتبار خواهد بود.

پاراگراف ششم :- پر و توکول جلسه به السنه دری و روسی تنظیم و هر دو متن آن دارای اعتبار مساوی میباشد .

پاراگراف هفتم :- کمیسیون به منظور اجرای وظایف خود میتواند اورگان های دایمی و موقت کمیسیون های فرعی و گروه های کار تشکیل دهد ، کمیسیون وظایف اختیارات و ترتیب اورگان های دایمی و موقتی خود را که مطابق پروگرام کار تصمیمات کمیسیون مشغول فعالیت است معین مینماید .

پاراگراف هشتم :- هر یکی از طرفین کمیسیون دبیر مسؤل خود را تعیین میکند ، دبیر مسؤل هر یک از طرفین کمیسیون عهده دار تشکیل دادن کار طرف خود در کمیسیون هم آهنگ ساختن فعالیت های اورگان های دایمی و موقتی تهیه و تنظیم مدارک لازم برای جلسات کمیسیون و هم چنین اجرای سایر وظایف مربوطه به فعالیت های کمیسیون میباشد جهت انجام این وظایف دبیران مسؤل بین خود تماس دایمی برقرار خواهند ساخت .

پاراگراف نهم :- مصارف مربوطه به تشکیل جلسات کمیسیون و اورگان های دایمی و موقتی آن به عهده طرفی خواهد بود که جلسه در آن تشکیل میشود ، مصارف رفت و آمد شرکت کنندگان جلسات کمیسیون و اورگان های دایمی و موقتی آن از افغانستان به اتحاد شوروی و از اتحاد شوروی به افغانستان است ، که نماینده گان خود را برای شرکت در این جلسات اعزام مینماید .

پاراگراف دهم :- آئین نامه منضمه ممکن است با توافق رؤسای طرفین کمیسیون مورد تغییر قرار گیرد .

متن موافقت نامه بین حکومت جمهوری دموکراتیک افغانستان و اتحاد شوروی سوسیالیستی درباره تشکیل کمیسیون دایمی بین حکومتین افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی راجع

به همکاری اقتصادی :-

حکومت جمهوری دموکراتیک افغانستان و حکومت اتحاد شوروی سو سیالستی با توجه به انکشاف و رفقت آمیز روابط اقتصادی بین افغانستان و اتحاد شوروی و با تمایل به تحکیم و توسعه مزید همکاری اقتصادی بین هر دو کشور موافقت نامه هذا در باره مراتب آتی منعقد نمودند :-
ماده اول :- کمیسیون دایمی بین حکومتین جمهوری دموکراتیک افغانستان و اتحاد شوروی راجع به همکاری اقتصادی توسط حکومت جمهوری دموکراتیک افغانستان و حکومت اتحاد جماهیر شوروی سو سیالستی تشکیل میگردد .

ماده دوم :- وظایف کمیسیون دایمی بین حکومتین افغانستان و شوروی راجع به همکاری اقتصادی تقرر ذیل خواهد شد :-

بررسی اجرای موافقت نامه های منعقد شده بین افغانستان و اتحاد شوروی در خصوص همکاری اقتصادی و تخنیک و تجارت مطالعه امکان انکشاف بیشتر همکاری اقتصادی و تخنیک و تجارت بین هر دو کشور، تهیه و بررسی پیشنهادات در باره مسایل همکاری و اقتصادی و تخنیک و تجارت بین دو کشور .

ماده سوم :- کمیسیون مرکب از دو طرف افغانی و شوروی بوده و جلسات خود را حداقل یک دفعه در سال تشکیل میدهد، جلسات کمیسیون متناوباً در کابل، ماسکو تشکیل خواهد شد .

ماده چهارم :- تصمیمات کمیسیون بعد از به امضاء رسیدن آن - دارای اعتبار خواهد بود، مگر اینکه در مضمون تصمیمات ترتیب دیگری پیش بینی شده باشد، تصمیمات که طبق اظهار نظریکی از طرفین کمیسیون

باید به تصویب مقامات مربوطه کشور آن طرف برسد، بعد از اعلام رئیس طرف مربوطه کمیسیون راجع به تصویب اعتبار خواهد بود .

ماده پنجم :- کمیسیون بر اساس آئین نامه کمیسیون که جز لا ینفک -

موافقت نامه هذا میباشد ، مشغول فعالیت خواهد بود .
 ماده ششم :- موافقت نامه هذا از تاریخ به امضای رسیدن آن دارای اعتبار خواهد بود .

موافقت نامه هذا در شهر ماسکو به تاریخ ۵ دسامبر سال ۱۹۷۸ مطابق ۱۴ قوس ۱۳۵۷ میباشده در دو نسخه اصلی هر یک به السنه دری و روسی که هر دو متن آن دارای اعتبار مساوی میباشد به امضای رسید .

از طرف حکومت جمهوری دموکراتیک	از طرف حکومت اتحاد جماهیر
افغانستان	شوری سو سیالستی
نور محمد تره کی منشی عمومی حزب	لیونید بریتزنف منشی عمومی
دموکراتیک خلق رئیس شورای انقلابی	کمیته مرکزی حزب کمونست
و صدراعظم جمهوری دموکراتیک	و صدر هیأت رئیسه شورای عالی
افغانستان	اتحاد شوروی

نور محمد تره کی دیواد دیلو چا رو د سانبا لولو لپاره دغه فرمانونه صادر کړی دی :-

لومړی فرمان :- دغه فرمان د اپریل په (۳۰) دده د انقلابی شورا دریاست او صدراعظم تا کلو په مناسبت .

دوهم فرمان :- دغه فرمان دی په اوله د انقلابی شورا د مرستیال او غړو تا کله کید و په مناسبت .

دریم فرمان :- دی په (۱۴) ۱۹۷۷ کی د پخوانی اساسی قانون د لغو په مناسبت څلورم فرمان :- د جون په ۱۳ د دولتی بیرق د انتخاب او نښان په مناسبت .

پنځم فرمان :- د جون په ۱۴ د پاچاهی کورنی د ۳۳ نفر و د تابعیت د سلولو په مناسبت شپږم فرمان :- د جولای په ۱۳ د دهقانانو د اوږ و څخه د ملاکانو د سولغو کولو په مناسبت .

اووم فرمان :- د اکتوبر په ۱۷ د نارینه و سره د پنځو د حقوقو برابرولو د لور د لغو کولو په مناسبت .
 اته فرمان :- د نومبر په ۲۸ د مخلکو د اصلاحاتو په مناسبت .

د نور محمد تره کی در ژیم په راتلو سره که څه هم دده د ځینو فرمانو له اثره که دمخکو اصلاحات، د سود منع کولو، او غیر شرعی ولور اخستلو او بیسوادۍ دور کولو په هکله خلک خوښ سول خو د دغو فرمانو د تطبیق کولو په وخت کی دده د ځینو ملگرو د بې اعتنایۍ او ناپوهۍ له کبله ډول، ډول مشکلات پېښول د مثال په توگه د شپږم فرمان له مخې د املاکو یا مخکو د شرط بیع (گرو) سود (ر با) منع سول او دهغو شرط بیعو او پورو نو پرتون باندې چی تر پنځو کالو زیاته مده تیره سوی وه هغه باطل اعلام سول، بیله عوضه مخکی دهغو پخوا نیو خاوندانو ته مستردی سوی او هغه د شرطی بیع مخکی چی پرتون باندې یی تر پنځو کالو بز عمر تیر سوی و د اصلی پور په ورکړی سره بیرته مستردی دلی، دغه مقررات یوازې دهغو خواوو بزگرانو له پاره وه چی دمخکی مساحتیی تر لس جریبه بز لومړی درجه مخکه در لوده، دکرنی دپراختیا له بانک څخه هغو کسانو استفاده کولای سول چی دمخکی داصلاحتو کمسیون جوازیی درلودلای سو. ددغه فرمان دمتن په لومړی ماده کی لیکل سوی وه چی په دغه سره فیوډالی او نیمه فیوډالی روابط پای ته رسیږی یوه کورنی تر دیر شو جریمو (شپږ هکتاره) لومړی درجه مخکه نه سی درلودکی مخکی پراوو دډجو ویشلی سوی وی ... دمخکو داصلاحتو قانون دموه مغشوش وچی په سل کی زیاته برخه بزگرو استفاده نه سوه ځنی کولای. دمخکو اصلاحات دبنارونو څخه دباندي لومړی په هغو سیمو کی شروع سول چی دمخکی لوی توفی لکه په هرات او کندهار کی موجودی وی، د مخکو داصلاحتو په مسیر کی ځکه ډول، ډول عکس العملونه پیدا سول: اول :- بزگرانو عقیده در لوده چی پر شخصی ملکیت باندي تعرض کول داسلام له نظره جایز کار نه دی.

دوم: دمخکو داصلاحتو مقررات دافغانی جامعی دطرز العملونو څخه توپیر درلود، او بزگرانو دمشخص استثماري قشر سره دومره تضاد نه درلود، شرطی بیع (گرو) یی تار و اعمل نه گانې.

دمٹکو د اصلاحاتو پہ مقرر اتو کی دمٹکی ختہ استفادہ کول پہ دوه دولہ کیده ،چی یوی ته کورنی ویل کیده ، دکورنی غری یو بالغ اتلس کلن حلی وچی پنخہ اولادونہ پکبنی شامل وه ،مجر دھغہ وچی یوازی بی ژوند کاوه ،په داسی حال کی چی افغانانو پہ یوی لوی کورنی کی چی په هتھی کی ورنو دپلار دهرگ وروسته په گده پر مٹکی کار کاوه مٹکی بی په منخ کی نه وه ویشل سوی ژوند کاوه اود کرنی مٹکی نه یوازی دمساحت بلکہ دکبنت په اندازه ،قبلی چنگلو حقایق په نامه پیر نندی کیدی ،دغه تقسیم بی داعتبارہ اچا وچی هغه په مساحت تا کل کیدی .دمٹکی د اصلاحاتو په قانون کی عرفی یا شرعی حقوق په نظر کی نه وه نیول سوی ،دمٹکی د اصلاحاتو فلسفہ دعاید اتو پہ زیاتوب نه وه ولاره بلکہ دتضاد دمفکوری ختہ بی کار اخست کہ ختہ هم په هیواد کی دمالک اوبزرگر مناسبات پر عاد لانہ مدار نه چلیدل خوبیا هم داسی نظام وچی چلیدی ، او پر دوار وخوا و حاکم و ،خودمٹکو اصلاحاتو دغه روابط لکه دکار تقسیم ، مالکیت ، دکرنو پہ دانو ، بار ورنو ونگو حیو انانو اود مالک اوبزرگر اوهغو مٹکو والا وچی مٹکی بی و ویشلی سوی په منخ کی ورن کول ،مالگا و بزرگرو ته دکرنی ددانو ورکړه بنده کړه ، دکرنی دپراختیا بانک ، دکرنی ددانو او کود دورکړی اداره هم محضی په نامه دکاغذ پر مخ موجوده وه ، خینی مالکانو له ویری ختہ چی ددوی مٹکه هم ویشله کیزی دکبنت ختہ . لاس و اخست او په نتیجہ کی په ۱۹۷۹ کال دکرنی تو لید اتو پور دری - سقوط وکړ .

دیسوادی درفع کولو دفرمان په نافذیدلو سره چی دده خینو مامورینو په ولسوالیو کی دوطنوالو بنچی اولو فی ددوی دخوبنی مخالف ، دملی عنعنوی آدابو په نظر کی نه لرلو سره دیسوادی په کور سونو کی شاملولی ملایان اوروحانیون داسلامی خینو مروجو شعایرو سره دپابندی د نه بنکاره کولو ، تاجران اودسرمایه خاوندان دھغو و شتمینو ته د - خطر ونو پینیدلو ، روشنفکران اوازادی خوان دچوکیو اومقامونو

خخه د لیری کیدلو ، او په خارجی سیاست کی دشورویانو په پلو د ریدلو ، د نژدی گاونډیو هیوارونو خخه د لیری کیدلو ، او دخپلو وطنوالو د سیاسی او ثقافتی نظریاتو په نظر کی نه لرلو په اتمام دهیواد په ییلو سیمو لکه په کابل کی د امریکی د سفیر ادولف هابس وژل (۱۹۷۹ د فبروری ۱۴ = ۱۳۵۸ قوس) د مزار د صوف درری دخلکو راپاخیدل (۱۹۷۹ د فبروری ۲۵ = ۱۳۵۸) د هراتیانو پاخون (۱۹۷۹ د مارچ ۲۵ = ۱۳۵۸) په کابل کی د چندولو پاخون - (۱۹۷۹ د جون ۲۳ = ۱۳۵۸) د کابل د بالاحصار پاخون (۱۹۷۹ د اگست ۸ = - ۱۳۵۸) او داسی نوری ویرجینی واقعی پیدا سوی چی په دیر شدت او قساوت خپلی سوی چی دهغو په نتیجه کی زموږ خینی وطنوال وطن پرستیدلو ته مجبور سول او دهغو خخه په پاکستان او ایران کی د توجه وړ مهاجرین جوړ سول چی دیو شمیر اسلامی او لویدیځو هیوادونو په مرستی د هغه د رژیم د ډنگولو له پاره د مقدس جهاد په نامه په ملی قیام شروع وکړه. دنور محمد تره کی رژیم که خه هم دخپل انقلاب د مشروعیت له پاره بیانی او کنفرانسونه ایرادول او د غینی دروسانو په مرسته یو کمونستی انقلاب نه گانه خو دخلکو د ایراد او بدینی خخی او د خان خلا صولای نه شو لکه چی په دی هکله د عراق د الثوری دورخپانی دنماینده د سوال په جواب کی وای :- (.... زموږ خلقی انقلاب د افغانستان د خلق د گوند د رهبری په اراده او خلقی سربازانو او افسرانو په میرانه سرته رسیدلی دی ، - د دغه انقلاب خبر هغه وخت دشوروی د کمونست گوند سرمنشی او دولت رئیس لیونید بریش نیف ته ورسید چی هغه د گورکی د ښار خخه د ماسکو په لوری روان و ، هغه په دیر تعجب او حیرت تلقی کړ او سمدستی د خوښی او مسرت اظهار وکړ) (۱)

دنور محمد تره کی رژیم هرڅومره چی د داخلی او خارجی فشارونو او مقابلو سره مخامخ کیدی په هم هغه اندازه دخپلو خلکو او ازادی نزی خخه

تجربيديدى او يوازى دى ته اړيدى چې دروسانو پر مادي او نظايي مرستو
تکيه وکړي. څرنگه چې هيڅ هيواد بل هيواد ته په زياته بياروسان بې عرضه
او بې آلايشه مرسته نه ورکوي نور وسانوچي تره کې په وجود کې خپل نفسى
خيالات او گټې نسوى تامينولای نو په خفا کې هر کله دده د جاي نشين د
ټاکلو په لټه کې وه او دغه تلابن يې لومړى دده او د امين د مناسباتو په خرا
بولو او يو پر بل د بې اعتماد کولو دسيسو شروع کړې.

دروسانو سره د تره کې لومړى تړاکت او ناراضى د ۱۹۷۸ کال د دسامبر په دېمه
کله چې ده د افغانستان د يو دولتي او گوندى هيت په مشرتابه ماسکو ته سفر وکړ پسېنه
سوه عبدالکریم ميثاق د مالي و زير چې د هيت غړى و وايي: - هغه وخت
چې موږ د شوروى اتحاد ته سفر کاوه يو هفته دمخه تره کې ماته وويل چې
د يو هيت په واسطه دى د دولت د ټولو وزارتونو اقتصادى او انکشافى
مؤسسو ضرورتونه ارزيايي مې چې د هغو په اساس موږ د شوروى يا نو
څخه مالي مرسته وغواړواو موږ دغه ضرورتونه د ۴۵ مليونو ډالر وپه
حدود کې تشخيص کړل، د تره کې او بریټن د لومړى مجلس په وخت کې
هغه د بریټن نف خڅه نوموړى اندازه پيسى وغوښتي خو بریټن يې په يوه داسې
لهجه د هغو په ورکړه کې تغلل وکړ چې د تره کې د هيت او ملي غزوگمنانې
و، بریټن يې وده وويل: - جمهور رئيس ته څرگنده ده چې دغه پيسى
د کارگرانو مال دى او بايد د هغوى د خوښى او گټې پرته مصرف نه سي
ددى د پاره چې ددغو غوښتونو حقيقى ضرورت څرگند سي بايد د شوروى
يوهيت افغانستان ته ولاړ سي او د هغو اندازه او د تادى صورت په
گونه کړي. د دغې خبرې په اړ ویدلو د تره کې بڼه و او بڼه او د مجلس څخه
په يو بهانه ولاړ سو، زه ورپسې ورغلم او دده په اصطلاح يې راته وويل: -
دغه سره کاران زموږ سره د مرستې کولو خيال نه لري درځي چې بيرته وطن
ته خو او خپل وطن به دخپلو خلکو د موه په زور په نوم او کلنگ آباد وو د
مجلس اړ ویدو د ته حاجت نسته ما او امين ورته وويل: دغه وضعه زموږ او

شوری پر مناسباً تو ناوړه اغیزه کوی او د پروگرام سره سم باید دوهمې غونډې ته چمتو سو، تره کی الجاجت او سر زوری زموږ نظر تر دید او ه خو په پای کې دوهمې غونډې حاضریدلو ته راضی کړی. بریث نیف چی په لومړی مجلس کی د تره کی په حرکاتو او سلکاتو پوه سوی و په دوهم مجلس کی یی خپله وضعه واپروله او غوښتنه یی چی تره کی د خانہ راضی کړی او ورته وی ویل: بصورت رئیس او دده تر منځ په خبرواتر کی څه اشتباه پېښه سوی وه، شوروی هیڅ کله د افغانستان سره د اقتصادی مرستی کولو تر دید نه لری، اوغه پیسې چی - غواړی یقیناً دهغه هیواد د بزگرانو، کارگرانو او نورو خواری کسانو د ژوند آسویه د سمولو او لوړولو په مورد کی مصرفیزی او په دغه عمل د زړه لکوی رضامندی لری. په دغی وینا سره تره کی او بریث نیف یو دبل په بغل کی - و نیول اولاسونه یی سره ورکړل، د دوستی او همکاری د تړون د لاس لیک کولو له پاره چمتو سول.

نور محمد تره کی دیر ځله خان درو سانو د بی جایه دکتی او مشوری څخه - ژغور او دده د فترت یو نژدی ملگری سید محمد وایي: کله چی به دروس سیر پوزانو ف دیوی موضوع په هکله اضرار کاوه یوه وځ یی ورته وویل تاسو خپل نظریات او مشوری راته اراښه کوی په منلو او عملی کولو باندی یی - ټینگار مه کوی ...

نور محمد تره کی چی د ۳۵۸۰ کال د سنبلی په میاشت = ۱۹۷۹ په سپتمبر کی دغیر - معمد و هیوادو نو په کنفرانس کی دگډوډی له پاره هوانا ته ولاړ، په هوانا کی د فیدل کاسترو او جنرال ضیا الحق سره د لیدنی کتبی په اثناء کی دده او دهغوی تر منځ څه نزاکتونه پېښ سول.

لومړی هغه وخت چی جنرال ضیا الحق د تره کی هستوگنځی ته د خپل ټاکی وخت څخه پنځلس دقیقې وروسته ناوخته ور سید تره کی دهغه د لیدلو څخه معذرت وغوښت اولیدنه یی بل مساعد وخت ته مال کړه.

نور محمد تره کی د هوانا په کنفرانس کی د خپلی بیاننی څخه یوه برخه د کیو باد انقلاب

د ستاينې څخه په دې نسبت حذف كړي چې فيدل كاسترو د كيو با جمهور رټليس په خپله افتتاحيه وينا كې په ځينو آسيايي او افريقيايي هيوادونو كې د كارگري انقلابونو ستاينه وكړه خو د افغانستان د انقلاب په هكله يې څه ونه ويل. هغه وخت چې يې د جنرال ضياء الحق سره وليدل تر هه كې د ضياء الحق و سوالونو ته د جوابونو وركولو په ترڅ كې د اورته وپتېيله : چې د افغانستان انقلاب د خواريكېښانو او مظلومانو له خوا څخه د استعمار د وركولو او اجتماعي عدالت قايمولو لپاره په وجود راغلي ، د پاكستان خوارى كېښان او عام ملت د افغانانو وروڼه او دوستان دي ، مونږ د پاكستان په داخلي چارو كې د مداخلې كولو اړاده نه لرو ، خو د پښتنو او بلوڅو د ملي خوداراديت غوښتنو د هيلو ، د بشر د حقوقو د اعلاميو او بين المللي قوانينو سره سم په سوله ايز لارو چارو د حل كولو هم ايمه كوو ، د سرحدى كړنو منل او نه منل مونږ د انقلابي دولت دواكه وتلى كار دى ، او د پښتو نستان مسله د استعمار دورى څخه راپاته سوي لانجه ده ، پدغه هكله د افغانستان د لويو جوړگو او دخلكو دارادو پرته څه نه سو ويلائ . دواړو خواؤ خپل هيواد ته د افغاني كې والو په خير او سلامتي تگ په هكله خوښى ښكاره كړه ، او د بين المللي لاندو د حل كولو لپاره يې يوډبل هيوادونو ته سفر كول گټور وگڼل . (۱)

څرنگه چې د تره كې په وجود كې دروسانو اصلي خواهشات چې هغه په افغانستان كې د يوگړه اگري رټيم په وجود راوستل و نه سو تر سره كيدلاى نو د امين او تره كې د ضعفونو په تور وولو سره يې د دوى په منځ كې د بدبينيو او تراكوتو پيدا كولو سره په خپلو توپو شوع وكړه ، او امين له دغې وضعې څخه لا - پخواپوه و ځكه يې هوانا ته د تره كې د تللو پر وگړام داسې ترتيب كړى و چې د - ماسكو او شوروى د لارې تعميل نه سي ، خو دغه پر وگړام د هوانا څخه دراتلو په وخت تغير و خوړ او تره كې د څوساعتو له پاره په ماسكو كې قال سواوپه يوازې سريي د برټرئيف سره وليدل . برټرئيف پدغه مجلس كې د افغانستان دنا -

آرامیو یوانی منشأ حفیظ اللہ امین وگنچی په یوه سرهرخېچي یی زېره وغوړی هغه کوی ، دگوند دغو او دافغانستان درشفکرانو او مبارزینو سره یی خشنه او نا عاقبت اندیشه وضعه اخستی ده ، اوددی له پاره چی شورویان اونور سو سیالستی حکومتونه دافغانستان سره دمشکلاتو په حلولو کی مرسته وکړی او هغه دپوېل فاشستی او پتووی رژیم څخه وژغوری باید امین اودهغه نژدی ملگری ددولت دهمو پوستونو څخه لیری کړل سی اودغه خلا دنورو ملگر وپه مرسته ډکه سی . یو روایت دی په هغه وڅخه چی تره کی دماسکو څخه دکابل هوایی میدان ته رارسیدی ادا سد اللہ سروری ، محمد اسلم و طنجار ، سید محمد گلابزی او نورو ملگرو له خوا څخه داسی ترتیبات نیول سوی وچی حفیظ اللہ امین ترور سی خوا امین دغه توطئه دهوایی لاری دمحافظینو او ترافیکانو په ایشولو سره شنډه کړه . نور محمد تره کی چی دکابل هوایی میدان ته راورسید ، امین یی ډیر تود استقبال وکړ او د روغې په وخته کی یی دهیواد او کابل دحالاتو څخه دخبرولو له پاره تویضیحات ورته شروع کړل خو تره کی دغه راپور په دلچسپی نه اوریده اودامین خبری یی قطع کړی او ورته وی ویل چی ته به نور دوژلو ، تکللو ، بندیکولو پرته څه راته وایي ؟ . دغسی یی مخ په چټکی ځنی واراوه او دنورو مشا یعینو سره یی په روغې او احوال پرسی شروع وکړه دغه وضعه دامین اوتره کی دناسباتو اوروا بطو په مخامخ خبر پرکیدلو تمامه سوه څو تره کی یی قربانی سو .

د نور محمد تره کی دوژل کید و په هکله دامین ، اوکارمل د حکومتونو دا اعلامیو اوراپورونو علاوه دول ، دول داخلی او خارجی اطلاعات نورسته . چی دهغو څخه ځنی دلته په لنډ ډول ذکر کیزی .

ایرانی نویسنده منصور راجی دتره کی دوژلو حادثه داسی بیانوی :-

(۲۲ روز سنبله ۱۳۵۸ تره کی از امین خواست که از عهده وزارت دفاع استعفا دهد ، چون تن در نداد به روز جمعه ۲۳ سنبله دفتر -

سیاسی حزب را برای عزل او در خانه خلق دعوت کرد، امین که از ماجرا آگاه شده بود، پیش از تشکیل جلسه به کومک گر و هی از افراد مسلح خود از جمله سید داؤد ترون مستقیماً به خانه خلق رفت افراد گارد اجازه ندادند اشخاص مسلح به داخل کاخ راه دهند امین به افراد مسلح خود به زور داخل کاخ شد، در اینجا بین محافظین دو طرف تیر اندازی صورت گرفت و ترون که مسلسل به دست پیشاپیش امین حرکت میکرد کشته شد و یکی دیگری از همراهان امین به نام زیرک مجروح گردید و بقیه افراد امین که تعدادشان بیشتر از محافظین بودند موفوق شدند با شلیک یاوران تره کی را از پادر آوردند و خود تره کی دستگیر و زندانی کنند (۱۰۰)

دالمان مشهور لیکونکی پخیل اثر (دافغانستان لویه لار) کی دتره کی د وژلو په هکله لیکي :- (۱۰۰ د ۱۹۷۹ کال د دسمبر په لسمه د ماسکو د الوتکو په میدان کی لیونید بریش نیف تره کی ته بنه راغلی و ویل دیو خصوصی مجلس په ضمن کی بی د امین د اعمالو خخه شکایت او نارضایتی بنکاره کړه او تره کی بی د هغه د گوښه کیدو په خوا وهڅاوه... خو د دغه مجلس د اسرار و خخه د تره کی لویه ملگری پچی د امین دیر دوست و امین بی خبر کړ او دمخه تر هغه پچی تره کی خپل پلان عملی کړی امین د هغه د شنو و لو لپاره ترتیبات نیولی وه امین سمدستی د تره کی تر دوی همکاران او پسران پچی محمد اسلم - و طنجار، اسد الله سروری، سید محمد گلاب زوی نومیدل د حساسو وزارتونو د پوښتونو خخه لیری کړل. نور محمد تره کی په داسبا امین خپل استوگنځی ته دعوت کړ او ورته وی ویل پچی دی او ملگری بی بی غیر مسلح و دبی امین او ملگری بی پچی سید داؤد ترون هم ورسره و د جمهوری ارگ په زینو کی د تره کی دیاورا نوله خوا خخه فیر سول او سید داؤد ترون پچی د امین تر مخه تللی په مردک و لگید او ووژل سواو امین په خفاسته خان دروازی ته - ورساوه او دیو موټر په موندلو سره د صدارت قصر ته ورسید او لوی درستیښ ته یی امر وکړ پچی د جمهوری یاسته قصر کلاب بند کړی او ارباطی تلفونونه

سره و شلوی، تره کی بی محبوس کر او د مرکزی کمیٹی په رابللو سره بی هغه دنارونچی په بهانه د قو لو دولتی او گوندی عهدو گوښه کر او خپلیدی د جمهور رئیس او د گوند منشی په توگه په کار لاس پوری کر (۱۰۰) (۱۱)

د نور محمد تره کی د وژلو بل روایت داسی دی :- د ۱۹۲۹ د اکتوبر په اتمه د حفیظ الله امین څلورتمه ټینگ ملگری چی په هغو کی جان داد د جمهوری ریاست د قصر د گارو قوماندان، لوی درستیز او روزی نوئی تورن هم شامل و د نور محمد تره کی استوگنچی ته ورغلل او دی بی ټینگ و تری او بالبت بی پر خوله ورکښینو د خوینی سا وختله او په هغه اديره کی چی دمخنی قبر جوړ سوی و په کولچکانو کی خاورو ته و سپارل سو.

د نور محمد تره کی لنډه پيژندنه :-

نور محمد تره کی د نظر محمد شېجیل تره کی زوی دی چی د ۱۲۹۹ هـ ش کال د میزان په ۲۴ د یولز با سواده او نیم کوچی او شپانه بزگر په کور کی د غزنی ولایت د مقرر د لسوالی د کوچنی ناوی په سره کلی کی زینیدلی دی. ابتدایي تحصيلات یی د کورنی د غزو و مخصوص مشرور و سلطان محمد تره کی څخه چی هغه د هیواد په نیلو شمالی سیمو کی د مؤسساتو په محرری او خواری کښی لگیا و په سر رسولی، او ددی له پاره چی تره کی په کلی او کور کی دخوړلو او اغوستلو د ضروری اړتیا و د مشکلاتو څخه څارامی او هوسایی و مومی په پنځکلن سن زیاتره وخته بی بی په کلی کی دیوی کونډی د مال او اولاد د ساتلو څخه مزدوری په لاس راوړه. څرنگه چی تره کی حساس او وینس طبیعت درلود نو هر کله د کلی کور او وطن مشکلاتو زور او ه او دهغو د لیری کولو په لټه کی و دیسوا بی اوبی رحمی چپلاخی ته بی خان نه تسلیم او ه، نو د همدغه مشکل د فشار څخه دعما خلاصولو او نسبتاً مناسبی مزدوری د موندلو له پاره بی مخ د هیواد لوییدیځی سیمو مرکز کندهار ته وینوی او هلته دیو وپو کی کارگر او خواری کښی په څیر په ورځنی مزدوری بوخت سو. څرنگه چی په دی وخت کی بز با سواد سوی و نو په پښتون شرکت کی د کار موندلو پټه چا ورکړه، او هلته د مراجعی په

صورت په لږ معاش په کار و لگید . هغه وخت چې د شرکت کار فرمایانو د دغه پونډ او پاسنی هلك چي دوی د تره کی په نامه یاد او په کار کی صداقت او وفا شعارى ورته معلومه سوه ، نو دغه مودی وروسته یی په ۱۳۱۲ ش کال کی په بمبئی کی دهغه شرکت د نمایندگی د کاتب په حیث مقرر کړ . د همدغه وخت څخه یی دهند آزادی او استقلال د مبارزو سره د نژدی پېژندگوي پیدا کړه ، خو د دموکراسی اجتماعى عدالت او ملی حکومتونو په اصولو او - رمز و نوښه پوه سو . تره کی په ۱۳۱۶ ش کال کی بیرته وطن ته راغلی او د پرو مشکلاتو او محرومیتونو گاللو وروسته یی دیو آشنا په معرفى د اقتصا په وزارت کی د اقتصا د مجلی د محرر او په ۱۳۱۷ کی د کانو په ریاست کی د کاتب او په ۱۳۱۸ کی بیا د اقتصا د مجلی د محرر په توگه وټاکل سو . په ۱۳۲۰ کی د مطبوعاتو په مستقل ریاست کی د نشر اتو د دوهمی خانگی دغوى او په ۱۳۲۱ کی د کابل را دیو د پښتو مرستیال په ۱۳۲۳ کی د باختر آژانس د مؤسسى دغوى په ۱۳۲۴ کی د فوآند عامی وزارت د مخصوص قلم مدیر او بیا د خارجی ارتباط د مدیر ، په ۱۳۲۶ کی د پترولو د لوی مدیر په حیث مقرر شو . په ۱۳۲۷ کی یی د کارلاس واخست او سمدستی یی په هیواد کی دیو شمیر رو شنفلرانو او لیکوالو ځوانانو په هرسته دیوی سیاسى ټولنی جوړولو په هڅه د دغه کال د ثور په لومړنی نیما یی کی په خپل عار کور کی چي د کابل د دارالامان په اخشار کی و د مؤسسى کنگری په دایرولو سره د ویښون لمیانو د گوند سیاسى امانه پرانستله .

د دغی کنگری مؤسس عمری چي ۲۲ تنو ته رسیدل مشهوری دغه کسان دی :- عبدالروف بینوا ، فیض محمد انگار ، نور محمد تره کی ، قیام الدین خادم ، صدیق الله رشتین ، گل پاچا الفت . پاینده محمد رو هلی - نیک محمد پکیتا نی ابو الحسن هزاره ، عبد القدوس پرهین ، محمد ارسلان سلیمی وردگ (چي په عین حال کی د گوند د خزانه داری او دفتر داری وظيفه هم په غاړه وه) او نور شامل وو . (۱۱)

تره کی په ۱۳۲۸ کی دمطوعانو په مستقل ریاست کی دبولتن دمدير او په ۱۳۳۱ کی دباختر ژانسر د لوی مدير په حيث وظيفه اجرا کوله . په دغه وخت کی چی دولت دوینو زلمیانو و موسسو او مهمو غړو ته دسیاسی فعالیتونو څخه د لیری ساتلو په منظور په خارج او داخل کی مهمی وظيفی سپاری نو نور محمد تره کی یی په ۱۳۳۲ کال کی په واشنگتن کی دافغانستان د لوی سفارت دمطوعاتی آتشی او عبدالروف بینوا یی په دملی کی دمطوعاتی آتشی په حيث مقرر کړل .

څرنګه چی تره کی د دولت دمخالفت څخه لاس نه اخست نو دواشنگتن پوست په ورځپاڼه کی یی د دولت درژیم او حکومت دطرز دغندلو په هکله سخته مصاحبه خپره کړه چی پکښی ویلی وه : په افغانستان کی یو داسی فیوډرال او خاندانی رژیم حکومت کوی چی ویاړه یی پاچاهی اګای صدارت او نور اګاگان او داکازامن او خپلوان یی وزارتونه ، سفارتونه او ریاستونه کوی ، دوی د هیواد نورو ائسیدونکو ته په کښته نظر کوری او پر ټولو مادی او عرفانی ستوی خیمه اچولی ده او په خپله ګټه یی استعمالوی دوی د هر ډول ملی نهضت ، اجتماعی عدالت او اقتصادی مساوات غوښتلو حرکت په دین یی رحمانه ډول ځی ، اجرائیه ، تقنینیه ، قضائیه قوی په نامه موجودی دی .

د همدغو افکارو او سیاسی فعالیتونو له کبله له کاره بر طرفه سو او سمدستی وطن ته راغی او دیوی بلی مترقی ټولنی د جوړولو له پاره یی چی استعمار او استثمار پکښی محکوم سوی وی لاس پوری کړ . دی د پښتو ژبی مشهور لیکوال او داستانی لیکونکی دی . مشهور آثار یی دادی : - د بنگ مسافری ، سپین ، خره ، زنگی نوین ، دکارگری طبقی ګوندک خا لرات جنگ دو مجھانی ترجمه ، عروسی من درخیز ، د خلیا لارښوونکی ، بی تربیته زوی ، دعوا یی لاندی ، زما برخه ، یو دسترخوان اودری رنگه خوا ، سنگسار ، اونور . دی ماهر و خواولا دیی نه درلود . دده په شاهی ارګ کی دنه او سیدلو او دخپل تولد د سا لګری نه نیولو ماجرا پرېم شوه .

دخفیظ اللہ امین در ژیم سره در و سانسو سیاسی مناسبات

په افغانستان کی دیوشمیر داخلی او خارجی حوادتو پینیدلو په اثنا کی امین اور و سانسو یو دبله سره دتردی بنه و پیر نذل، دواړو په پتمه په د پرو - ز رنگیو او دپلوما سیو سره یو دبله نا عملو خا نه کوله، او ماسکو ته دافغانی سیاسی نماینده گانو مخصوص پرچمیا نو تگ اور اتگ بنه نه پر تمامیدی او له هره پلوه دتیار سی په موقف کی ولاړ و. ددی سره چی روسانو د امین ر ژیم پر رسمیت و پیر اند او دافغانستان اور روس ددو ستانه همکاريو او بنور وابطودد وادهیلینی وکره، خو په واقعیت کی امین دافغانستان په انقلاب کی در و سانسو د نفسی او مطلق اقتصادی او سیاسی پالیسی د محدودیت، دگاونویو اولویدخو هیوادونو سره د تجرید لو دستخت تاوان په پوهیدلو او په اخیر کی د صلح او سلم د لاری دافغانستان د سیاسی قضی دحل او فصل کولو په هیله په یولم سیاسی هلو خولوا س پوری کر.

پر داخلی بحران او عمومی نارضایتی باندی د غلبی موندلو په منظور ددی سره چی دهیوادینوشمیر مشهور سیاستمداران، دگوند رفیقان، عالمان، روحانیون، استادان، روشنفکران اوداسی نور کسان چی دده در ژیم سره بی تضاد یا مخالفت در لودله منخه وری و، بیایی هم د مصونیت، قانونیت، عدالت په شعار سره خلکو ته د اده ورگا و ه چی له دی خخه وروسته به و طحوال بیله پو بنستی او قانونی محاکمی خخه ونه زورول سی، پتمه لست کی چی د داخله وزارت دعولی پر دیوال باندی خړول سوی و او او د دولسو زرو بندیانو نومونه پکینی راغلی وه دهغو د ترورولو او وژلو مسؤلیت د نور محمد تره کی پر ر ژیم مخصوص دهغه د اکسا (د افغانستان دگتو ساتلو اداره) پر رئیس اسد الله سروری اچاوه، - خرنکچی دالست په تلوار او بیله غوره ترتیب سوی و او زیاتره صحیح معلوما

نه و پکنی یوهای سوی د خلکو د زیات تشویش موجب وگرزید او تر دی و
 چی لویه غوغا او آشوب خنی پیدا سی، خوهغه و امنیتی مقاماتوهغه لست زر
 بیر ته واخست، د خبر و اترو، غونډید لو او مکررو و مراجعه کولو زمینینی
 له منځه یووړه. حفیظ الله امین د خپل نمره ۵ - نیټه ۱۳۵۱/۷/۹ څرمان
 له مخی یو پنځه شپيته کسيزه هیټ و تاکی چی د دموکراتیکو اصولو او خلکو د
 غوښتونو او ملی شعایرو سره سم دهیواد اساسی قانون جوړ کړی، -
 د دغه کسینون مهم غړی دا وه: - عبدالحکیم شری عبدلیه وزیر اولوی
 څارنوال، عبدالرشید جلیلی د کرنی او ارضی اصلاحاتو وزیر، مولیانازین الله
 منلی د قضا عالی شور اغړی، مولینا سعید افغانی د تمین رئیس مولوی
 عبدالعزیز د جمعیت العلمای اسلام رئیس، سید محمد علی شاه توکلی د -
 افتخار د تکیه خانی واعظ، مولوی صفی الله د تالقان د مسجد جامع خطیب،
 مولوی عبدالحلم حفیظی د سرپل د گذر شاهان د مدرسې مدرس، مولوی
 عبدالواحد د روداتو د مسجد جامع خطیب، مولوی شمس الدین د کندز
 دامام صاحب د مدرسې مدرس، عبدالوهاب صافی د عدلی وزارت معین،
 محمد انور واحدی د عدلی وزارت قضای معین، محمد اکرم عبقری،
 د قضا عالی شور اغړی، سمیع الدین ژوند لوی څارنوالی مرستیال، -
 عزیز الرحمن سعیدی د کابل د پوهنتون رئیس، عبدالرحمن یعقوبی د لوی
 څارنوال مرستیال، پوهاند عبدالسلام عظیمی د عدلی وزارت د تقنین رئیس
 د اکثر محمود حبیبی د تقنین د ریاست مشاور، د اکثر عبدالواحد سهرابی د
 تقنین د ریاست مشاور، د اکثر سونارام د صحت طفل د شفا خانی رئیس
 د اکثر شیر آقا حرکت د کابل ښار وال، محمد ولی یوسفی د حقوقو د پوهنځی رئیس
 د محمد وفا کیش د انیس د روزنامی رئیس، محمد عیان، عیان د ثور د انقلاب
 د روزنامی رئیس انجینر گلنواز د تیلو د ملی مؤسسې رئیس، د اکثر غلام محمد
 سالارزی د عامه صحت د وزارت کدر او پرسونل رئیس، پیغله عزیزه د سانای
 خلقی زنان رئیس، پیغله فوزیه د ښځو د خلقی سازمان د رئیسې مرستیاله،

میں من سلامت تو لقون دوہوکتون رئیس، میں من شیرین افضل ددار التایب
 رئیس، ڈاکٹر عبدالغنی دخلقی خوانانو دسازمان رئیس، محمد اکبر شفیق
 دکارگرانو داتحائی رئیس، ڈاکٹر محمد رسول دسائنس دپوهنٹی رئیس،
 عبدالجلیل دشرمیاتو دپوهنٹی رئیس، محمد گلادی دقالیبو دصداراتور رئیس،
 امیر محمد دتجارت داطاقوعومی رئیس، عبدالحکیم مالیاردتجارت د
 وزارت معین، ڈاکٹر سیدال شاہ فولاد دعلومو داگاہی دادیبا تو اوژبو
 داداری رئیس، ڈاکٹر عبدالحکیم ہلالی دعلومو داگاہی داجتماعی علومو
 دانستیتو، ڈاکٹر دولت محمد لودین دپہنتو دین المللی مرکز رئیس
 ولی محمد بلوچ دسوب دمچلی مدیر، غلام فاروق دکنڈھار دولایت
 دمیوند ددھانی کوپرا تیف رئیس، محمد آصف آہنگ دشابی دریاست
 معاون، محمد منصور ہاشمی دبریننا او او بو وزیر، محمد صدیق عالمی
 دپلان وزیر، محمد حسن باریق شفیق دترانسپورت او توریزم وزیر
 خیال محمد کوتازی داطلاعاتو او کلتور وزیر، محمد اسمعیل دانش دکانو
 او صنایعو وزیر، محمد سالم مسعودی دتعلیم او تربیتی وزیر، اقبال
 وزیری دخلق دملحو قواو سیاسی عومی رئیس، جگر محمد دوست
 دمركز قواو قوماندان، عبدالاحد ولسی دغزنی والی، دگرمن محمد شاہ
 دملحو قواو سیاسی مرستیال، دگروال غلام سخی دھوایی مدافع قوما
 جنرال غلام نبی بلوچ ددفاع دوزارت دحاکماتو رئیس، تورن حبیب الرحمن
 دملحو قواو دتشکیلاتو آمر، تورن سید احمد دھوایی مدافع قوماندانی
 سیاسی آمر، لومری برید من مصطفیٰ دملحو قواو سیاسی امور و
 دپیش ندمدیر (۱)

ددی دپارہیچ داکسا مؤسی وطنوال دین زورولی او ورتی و اوپہ
 محضی نوم اخستلوی دسہری ورینستان جگ دریدل دہفہ نومینی پہ گام
 (کارگری استخباراتو مؤسی) واپرا وہ او دسوری پہ عوضی دہفہ

خوری عزیز اکبری چی دس وری مخالف او دهغه په چار وکی خفیه راپور تر مقرر کړی . وروسته یی دهغه څخه هم اعتماد سلب سوخپل و راره اوز و مه اسد الله امین یی دهغه رئیس مقرر کړی او فرمان یی صادر کړی چی دیو صلاحیت لرونکی هیئت په واسطه دی دخرخی پله د بندیا نو د احوال څخه خبر گیری وی او هغه شمیر وطنوال چی په ناحقه او دسیسه بندیان سوی دی خوشی دی سی د همدغو تلابتونوا و مساعیوسره ، سره ییاهم د هیواد داخلی او خارجی - چاری په سحر آسا ډول د بهران او بی ثباتی په خواتل او ډول ، ډول تشو - یشو او نا آرامیو موجب گزیدل .

ج ، کالینز په دغه مخصوص کی داسی لیکي :- (ترجمه) ... دلایل دخالت شوروی در افغانستان . در ماه دسمبر ۱۹۲۹ نظر شوروی نسبت به اوضاع افغانستان چنین بود :- به موجب اظهارات جنرال پاولوفسکی سر فرمانده نیروهای زمینی ، رژیم امین در شرف سقوط میباشد ، و اردوی افغانستان که هیچ پایه گاه سیاسی ندارد ، دیگر قادر به جنگ علیه شورشیان نیست ، اقتصاد کشور از هم پاشیده و حکومت از ۲۹ ایالات کشور تنها ۱۸ ایالت زیر کنترل دارد اگر شوروی در آن هنگام اقدام نمیکرد ، امین بدون شک حذف میشد و از آنجا که این امر میتواند تجاوز به قرار داد دوستی شوروی افغانستان را به دنبال داشته باشد ضرر به شدیدی به حیثیت شوروی وارد می آید . به علاوه آنها احتمالاً چنین تصور کرده بودند که امکان دارد - رژیمی از نوع رژیم اسلامی ایران که روابط نزدیکی با چین برقرار خواهد ساخت در کابل مستقر شود ، و این چنین رژیمی میتواند یک تعهد واقعی برای امنیت آسیای مرکزی شوروی به شمار آید . از همه این ها مهمتر شوروی مایل نه بود یک دشمن جدید در همسایگی خود داشته باشد . وی پنداشت به راحتی قادر است از وقوع چنین وضعی جلوگیری کند شوروی حق داشت چنین تصور کند که با توجه به درگیری امریکا در ایران غرب نه خواهد توانست ، مانع از آمد و شد نیروهای او در افغانستان

شود، این احتمال نیز وجود دارد که شوروی تصور کرده باشد آمریکا سرانجام ناگذیر به دخالت نظامی در ایران خواهد شد و این امر موجب خواهد گردید دخالت شوروی در افغانستان از نظر جهانی سوم در درجه دوم اهمیت قرار گیرد، سرانجام آن که در آن زمان روسها مذاکرات سالته ۲ راعماً از دست رفته می دانستند.

روسها که موفقیت در انگولا، ایتوپی، یمن جنوبی چشم آنها را خیره ساخته بود گمان میکردند، به هر حال این مشکل يك مشکل نظامی است، بنا بر این جزال های را که در سال ۱۳۴۸ در حمله به چکوسلواکی سمت فرمان دهی داشتند به افغانستان گسیل داشتند. احتمالاً هنگامیکه دفتر سیاسی با این جزال ها مشورت کرده آنها يك راه حل نظامی را توصیه کرده اند... به علاوه آنها از آنچه که در ویتنام و ایران بر ایالات متحده آمد در سهای گرفتند، که با آنچه که خود امریکایی ها آموختند، کاملاً متضاد است. در حقیقت جنگ ویتنام موجب شد که امریکایی ها از دخالت همه جانبه در ایران خود داری کنند، ولی روسها از این جنگ به نتایج دیگری رسیدند، به خاطر داریم که کمک شوروی و دیگر کشورهای سوسیالیست به ویتنام بسیار جایز اهمیت بود، همین مساله موجب تشویق روسها به دخالت در افغانستان شد... دخالت شوروی در زمان وقوع يك موفقیت بود، اقدامات شوروی در سال ۱۹۷۹ نهایت سریع مؤثر بود، این امر ثابت کرد که این قشون میتواند بدون مواجه شدن با اشکال لوژستیکی مهمی دست به عملیاتی با وسعت زیاد بزند و این برای نیروهای شوروی موفقیت تازه ای است، زیرا در سال ۱۹۶۸ در مورد چکسلواکی چنین ثابت کرد که میتواند به عملیات سنتی و کلاسیک خارج از حوزه پیمان وارسا مناطق هم سرحد با چین دست پازد، و بالاخره آن که روسها توانستند برای حذف بعضی رهبران و خنثی کردن بعضی-

نیر وها که چندان اعتمادی به آنها نداشتند، شبکه از مامورین محلی را به خدمت بگیرند، با این همه آنها در بر آوردن خود اشتباهات بزرگی مرتکب شدند، از جمله آن تصور کردند واحدهای آنها با یاری گرفتن از افراد ذخیره موجود در آسیای مرکزی، به شهر یا منطقه تطبیق میابد و این امر به ارتباط عسکر به افراد محلی کمک خواهد کرد، حال آنکه بسیاری از این افراد ذخیره قسمت اعظم ایام عمر خود را در واحدهای غیر جنگی گذرانده بودند، و به در جنگ نمی خوردند، به علاوه بسیاری از آنها با اعضای مقاومت احساس همدردی و برادری میکردند...

به عقیده بییشف آنها که گمان بردند که در افغانستان هیچ عکس العملی به وجود نماند خواهد آمد یا اینکه مردم از دست نشاندۀ شوروی بیرون کارمل حمایت خواهند کرد هیچ اطلاعی از جنگ و تاریخ این کشور نماند داشتند، در واقع شوروی انتظار داشت که حوادث افغانستان بازتابی نظیر بازتاب حوادث چکو سلواکی باشد، ولی این تصور اشتباه بزرگی بود چرا که اعمال راه حل های قدیمی برای مسایل جدید میتواند نتایج فوق العاده مصیبت باری به ارمغان آورد.

رهبران شوروی مرتکب این اشتباه نظامی بنیادی شدند؛ که ماهیت اختلاف را تعیین و تبیین کردند و نه توانستند روابط بین و سیله و هدف را در افغانستان ارزیابی کنند و شک نیست که تباهی زیان بارتر از این وجود ندارد. کلوز ویتس میگوید که فهمیدن ماهیت اختلاف مهم ترین و سرنوشت سازترین بر آورد ما در اختلافی است که در گیر آن می شویم؛ و نه تفسیر آن و یا تجسم در گیری به شکلی که دلخواه ما است. این پایه و اساس هر مساله ستراتیژیکی است و شوروی آنرا درک نکرده است.

پدی وخت کی جهادی تنظیمونو تر پخوانیات دھیواد په سیاسی

اوضاعو کی مؤثر فعالیت درلود او دولت نظامی او اقتصادی سستی تر سخت تهدید لاندی نیولی وی، ددی سره چی امین پوهیدی شورې دده داقدار او رژیم خخه بڼه ندرائی خود عاجل خطر دلیری کولو له پاره د ناچارۍ خخه دشوروی سره د سیاسی، اقتصادی او نظامی روابطو پاللو ته مجبور سو. ۱۹۲۹ د کال د نومبر په ۲۸ دشوروی د داخله وزارت معین ویکتور ایس پاپو تین کابل ته راغی، دی چی د کی، بی، بی، بی مهم غړی و د امین د حکومت د ثبات او مجاهدینو د حملو دشخو و لوله پاره پیشنهاد وکړ چی دشوروی دار دو پنخه زره مجوزه قوه دی افغانستان ته راسی، امین دغه پیشنهاد په خشونت او ملی غرور مسترد کړ او ورته وکیل که خارجی لاسونه لنډ سی موز او خپل مخالفین په ژبه بڼه سره پوهیږو، امین زیار بوست چی پر هیواد باندی دشوروی تفوذ، او پر هغه باندی د مطلق اتکا ز مینی بیله شدید تصادم او بین المللی تضاد پیدا کیدلوشندی سی، او دهغو سیاسی لابیجو او فکری اختلا فونو چی د افغانستان، پاکستان، ایران، امریکې او نورو اسلامی هیوادونو تر منځ پیښ سوی وه د ملی او بین المللی مفاهماتو د لاری د حل او فصل کیدلو صورت پیدا سی، د همدغی پالیسی د پلي کولو له پاره بی دخپل خارجي وزیر د اکثر شاولی په واسطه د امریکې د خارجي وزارت مرستیال نیوسام ته اطلاع ورکړه چی دهغه هیواد د مشرانو سره د لیدلو کتلو هیله لری. د پاکستان د دولت رئیس جنرال ضیا الحق او خارجي وزیر اغا شاهي حاضر سوی و چی د امین په بلنه کابل ته راسی. دغه پالیسی چی د افغانستان په هکله د روسی د سیاست د مهمو - اړخونو او هیلو سره تضاد درلود او افغانستان بی دهغه د غیږی خخه را ایست روسان بی و دی ته مجبور کړل چی دخپلو گټو د ساتلو دپاره د افغانستان سره دنه تعرض او ددو سستی د تړون د لولو سره، سره د ټولو ملی او بین المللی قوانینو مخالف پر -

افغانستان باندی جار جاننه، نامردانه اومزوراننه یرغل وکړې ددغه پیل په نتیجه کی دوی حفیظ الله امین وواژه اوسری لښکری بی د هوا او مخکی دلاری دافغانستان داشغالو لوله پاره راوبهولی .

هندي ژورنالست کولدیپ نایار په خپل اثر د (۱۹۸۰ کال کرمس) (شپه) کی پر افغانستان باندی دروسانو دیرغل او حفیظ الله امین دوتلو په هکله لیکي :- ترجمه (۰۰۰ دافغانستان په اسلامی هیوادکی کرمس عادی ورځو په شان دی ،خود ۱۹۷۹ کال کرمس د هغو څخه زیات توپیر درلود ، دا ځکه چی په دغه ورځ روسانو خپل پنځه زره عسکر په دغه هیوادکی پیاده کړه او دکابل رادیوهغوی د هیواد نجات وړکونکو په نامه یاد کړه . د کرمس د شپې په لومړی برخه کی دهغی بدی ورځی نو بیا نه لیدله کیده چی پینیدونکی وه دکابل دوکاندارانو یوزیات شمیر دوخته خپل دوکانونه تړلی وه ، په بازارانو کی د غرو د لښو څخه سخت سور شمال چلیدی ، یواځی د لوید یڅو هیوادونو د دپلوماتانو په کورونو کی د کرمس نښانی لیدلی کیدی ، خوارانو په خپلو بی پنجری اوبی پناه کورونو پیڅو لونه یو وبل ته نژدی غوړولی وه چی دیخ د چپلاخی څخه ځانونه وساتی یو شمیر خلک دو اقمی دنداری له پاره دباندی راوتی وه او هغوی د دومره بیروالو ټکو څخه چی دکابل فضایی پټه کړی پټه حیرانتیا کی پاته وه ، ځینو فکر کاوچی شاید دوی امریکایان دی چی دروسانو د ظلم څخه د نجات له پاره افغانستان ته په مرسته راغلی دی ، البته خدای تعالی دخپلو بندگانو دوعاقبوله کړی ده ، نورو بیاتعجب کاو چی دا څرنګه امکان لری چی کافران دی زمونږ سره مرسته وکړی ، بلکه دپاکستانی اوایرانی ورونه دی چی زمونږ سره دمرستی په توګه راغلی دی . وروسته کابلیان دالوتکو دغرومېهار څخه په تنګ او خسته سول کورونوته . ولاړل او کرار ، کراری په ویدیدو پیل وکړ اودالوتکو دغرومېهار

سره یې عادت و نیوی دڅه کړی وروسته وضعیت روښانه سو حتی امری لاپدی پوه سوی چی دغور و سان دی چی زمون وطن ته په زور راغلی او پسی راچی، د امریکی د متحده ایالاتو سفارت بی شک او شبعی دروی الوتکو په اواز و نو پو هیدل او د سفارت ځینو کارکوونکو یې حتی د الوتکو په نوع پو هیدل، یعنی تر بو - انجن ۲۲ - ۸۱ - A الیوشن چته الوتکه چی ایتا ته وزن یې ۱۷ لای سو . د امریکایی او برتانوی د پلوماتانو ترمنځ متردانه تلفونی مخابراتی جاری وی، روسان پیاده سوی دی خودڅه له پاره، هغوی نتیجه اخسته چی دوی د خلیج د نفت تولید و نکو سیمو د کنترول له پاره راغلی دی، په کابل کی د امریکی د سفارت شارژ د افسر (جی، بروس امستر) چی د لوی سفارت هم متکفل و د هندی هیئت سره یې د دغه برغل څخه نتیجه اخستی وه او داسی یې تصریح کړه :- روسان راغلی دی چی - افغانستان کنترول کړی، د هندی سفارت کارکوونکو دڅه وخت راهیسې په دی پو هیدلی وه او خپل مرکز د هلی یې خبر کړی و، او دروسانو په پیاده کیدلو سره تائید سو. په کابل کی دشوروی سفارت په کارکوونکو کی داسی بز نفر پید اکیدل چی د دغی واقعی څخه دی خبر نه وی. یو پنځوس کلن ببرک کارمل چی د شل کلن عمر څخه کمونست و همدلته لیدل کیدی، هغه یو عجیب مخلوق دی، ایو لوریو کالست دی چی د سلطنتی کورنی سره یې د نژدی دوستی درلوده، پلاری یې یو جنرال و چی د افغانستان د پاچا محمد ظاهر شاه تر قیادت لاندی د ۱۹۳۳ - ۱۹۷۳ پوری خدمت کړی و او شاه یې کورنی هغه د نژدی پتراند هغه په مارکسیزم او کمونستی فلسفه کی لوی لاس لری، خو طبقاتی بدینی او تضاد نه لری. دده راهیگالزم په دولتی دایرو کی یوازی ماموریت پای ته ونه رساوه بلکه بندی یې هم کړ چی دغه پیش آمد دده څخه یو ټینگ او باثباته کمونست جوړ کړی. ببرک یو جاه طلب سپری و چی - غوښته یې تل خلک باندی راټول وی او داسی نطق دی چی هر

کله خپل ار وید و نکی تر اغیزی لاندی راوولی خوچپی رو شنفکر انولکه نور محمد تره کی او نور و دهغه و مار کستی او انقلابی گری ته په اشتبا کتل او دهغه کمونستی هلی ځلی یی نه منلی ، او دې ته یی ترجیح ورکوله چی و وایی په افغانستان داسی کمونزم چی دخارج څخه الهام اخلی -
 نسته ، او نه بریالی کیږی . خوددی سره بیا هم بیرک خپلی اړیکې دروسی د سفارت سره دایمی ساتلی ، دی دروسی لوی طرفدار او اعتمادی -
 دی چی حتی دخپلو څلورو اولادونو څخه پر یوه یی دفضایی راکت استوک نوم ایښی دی ، دی چی تل امریکایی سگریټ څکوی وایی چی (دغه د پیر و ښو سگریټو نو څخه دی چی په روسی اور لگیت یی له منځه وړم) بیرک په دی پوهیدی چی دغه آواز و نه دروسانو د نظامی الوتکو دی ، چی دده درئیس جمهور کولوله پاره دلته راغلی دی . ددارا -
 لمان قصص کی چی دکابل په چهار دهی کی واقع دی او دوه پنځوس کلن حفیظ الله امین دافغانستان جمهور رئیس هلته او سید او یو وخت په کمونستی نهضت کی دبیرک دملگر و څخه گڼل کیدی دخپل خواهش سره سم یی دروسانو راتگ بل ډول تعبیر کاؤ ، یعنی چی روسان په گوند کی د نظامی قوا و مخالفو صفونو او یاغیانو اونورو منخر فینو دخپلوله پاره راغلی دی ، څو میاشتی دمخه دهیواد په بیلو برخو کی دیاغیانو د قیام کولوله کبله د پیر په تنگ راغلی و ، خلک دده دکمونستی حرکاتو دخپلو له پاره چی هغه یی دخدای اورسول د او امر و څخه بغاوت گڼی راپا خیدی وه . هغه یو کبرجن ، توطئه جوړونکی بی رحم انسان و ، دهیڅ ډول مخالفت تحمل یی نشو کولای ، او دایی خوښه وه کوم څوک چی همکاری اویا توافقی نسی ورسره کولای باید محوه اوله منځه یوړل سی ، ده دخپل قدرت دساتلوله پاره هر ډول ظلم او ستم رواگاڼه د ښار دباندي په پل چرخي کی په یوی دسته جمعی جیل خانه کی یی -
 پنځلس زره تنه بندیان اچولی وه چی دهغی دظرفیت څخه څلور

چنده زيات وو، په دغو بنديانو کې يوزيات شمير د هغه شخصي مخا-
لفان او د بېرک طرفداران هم شامل و د بنار په نظامي قتلوکي چي افغان
لبنکر او سيدل د الوتکو زغونه دهغوی توجه خان ته اړوله، خو
روسي مشاورينو چي د ټولي مشرترا درجي پوري هلته موجود و.
ورته ويل يي چي د بېرچرت مه خرابوي، دغه محضی يو تمرين او مشق
دی او الوتکي دوی ته د ضرورت وپراسلجي او نوي وسلې ورته راوپي
خوپه ضمن کې يي د اورته جو توله چي دوی بايد خپلي پخواني اسلجي -
تخويلي کړي، د کابل هوايي ميدان ته دروسي الوتکور اتلو دمخه د هوايي
قواو قوماندان د جمهوري ارگ درياست څخه هدايت وغوښت، خو
روسي مشاورينو هغوی ته د موضوع داسي تفسير کاوې چي يولې شمير
تجربه کار عسکر د افغاني عسکر و سره د ملگرتيا په نيت د ياغيانو د مقابلې له
پاره د ماسکو څخه راځي، همدا شان روسانو خپلي جنگي الوتکي د هرات،
کندهار، بگرام و هوايي اډو ته راوړسولي، په دابل سهار د دسامبر
په ۲۲ د کابل د مسجد ونو د سهار آذان ونه د الوتکو د غرمبهار څخه چاند سرای
ارويدلای، د الوتکو آواز ونه هوله ورځ په فضا کې خپاره وه، خلک
ټولي، ټولي په بازارونو کې ليدل کيدل چي د موجوده اوضاعو په خصوصي
کي يي تبصری کولی او نتيجه يي په لاس ځني راوپه د هوايي قواو و
منسوبينو به ويل چي په هر و درو دقيقو کې يوه الوتکه مټکي ته راځي
چي دهغو څخه اتومات توپونه، معار بومي ماشينونه تا نکو نه په داسي حال
کي چي انجينورني چالانه وي تخليه او هغه وخت چي يي بار کښته سي -
دوباره الوزی روسان ټول شيان حتی لرگي هم له خانه سره
راوړي، يو شمير نندار چيان وايي چي په افغانستان کافي رو
سته د نور و راتگ ته څه ضرورت؟ دغه دزيانو و شو توپولو له
پاره دی؟ دا ځکه چي هيڅ مسلمان د کافرانو په راتلو نه خوشحاليږي
ددی سره چي ځيني نظاميان چي دروسي څخه راغلي دی ملحدسوی

دی خو دهغوی څخه یوزیات شمیر دین عقیده لری درو سانو مقصد
 څه شی دی؟ شاید مشکلات په مخ کی ولرو او ځانونه بایدچی دهغولپا
 تیار کړو، په کابل کی خلکو داسی فکر کاوه . دخوېلو دشیانو په دوکانو کی
 از د حامد او بیرو بارو ددی سرچی خلک دفتر ونواو وظیفوته تلل
 خو هغه آواز ونه چی دکابل دفضا څخه پورته کیدل ویرونکی او اخطار
 یی ورکاوه ، هیڅ روسی منبع ددغه وضعیت حقیقی تفسیر نه سوکولای
 په هغه شپه اوسهار کی دالوتکو آواز ونه ترغون کیدل څو خلک ویده
 شول په دابل سهار چی دخوبه راوینس سول دتیری ورځی اوشیخ
 شان آواز ونه اوریدل کیدل دکابل سباریان په همداشانی تصوراتو
 کی ددوب وه او په هرځای کی ویل کیدل چی په زرو نوروسی عسکر
 پیاده سوی دی او افغانی عسکری ټولگیوته دسلاح په پارک کی .
 نوی سلاح ویشله کیزی ، ځینو فکر کاوه چی روسان دحفیظ الله
 امین څخه خسته او خوا بدی سوی دی او غواړی چی په توگه ^{دی} ځان
 ځنی خلاص کړی . دماسکو څخه ددسامبر په ۲۵ دغلام دستگیر پنجیر
 بیرته راتگ چی هغه د امین بدایسیدی دکابل راپو څخه خپور سو
 دغه خبر په خپل ذات کی دیو تغیر او تبدیل علامه وه . ددسامبر په
 ۲۷ دکابل تایمز داخبار په لومړی مخ کی د امین یو عکس چاپ سوی
 و چی دگوند په سیاسی دفتر کی ددرو تنو خارجیانو سره دخبر و
 اترو په حال کی لیدل کیدی ، په بل عکس کی بیاداسی لیدل کیدی
 چی تر فشار لاندی دی ، او د افغانستان قوی شخص دضعف
 اواناتوانی سره مخامخ دی .

ددسامبر د ۲۷ شپي په شروع کی چی دکابل دفضا څخه آواز ونو
 نسبتاً په کمیدو مخ وینیوی او په عوض کی نوی آواز ونوغون ونوته
 نازورکاوه دتاتکو نو آواز چی دقطار په ډول داخل سوی ووخلکو
 دواړخطای څخه دخپلو کورونو پرخوا په بیره مخ وینیوی ، دروسی

قوا او يوه ټولگي په ډيره چټکي سره د داخله وزارت په خوارهي سو د او په مرکزي پوسته خانې يې يرغل وکړ، مقاومت ډير لږ ليدل کيدی ر و سانو پر دولتي تقصيراتو په دوامدار صورت فیر کاوه چې دخلکو د مقاومت روحیه کمزوری کړی، په دی وخت کې په مرکزي پوسته خانه کې لوی د ز او انفجار و سو او داسی وگڼل سو چې يا ټيرنډونکو داپه مارانو د اکار وکړ. دماذیگر پر ۱۵-۷ بجو ر و سانو ټول عمارت و نیوی، بل قطار درادیو د مرکز په خوا چې د افغانی عسکرو یوی ټولگی ساتی حرکت وکړ او دلېر رداو بدل وروسته دا ټو بجو د خبرونو په پای کی تسلیم سو. محمد اسلم و طنجار چې یو وخت د امین په کابینه کی دوزیر په حیث کار کاوه په دغو عملیاتو کی دروسانو مرسته اولار بنوونه کوله، هغه درادیو افغانستان مامورینو ته ډاډور کاوه چې انقلاب ددوی خپل دی، او دوی وظیفه لری چې هغه بریالی او وړاندی بوږی په دغه شپه هغه خبر ونه چې دمخه تهیه سوی وه په هغو کی هیڅ توپیر نه راغی او هغه واقعې چې دهیواد په مرکز کی پېښه سوی وه دهغی یی هیڅ ذکر ونه کړ. د اخبار د سرو س له مخی حفيظ الله لا تراوسه جمهور رئیس و. خو په حقیقت کی د دارالامان په قصر کی د اخبار دار ویدلو قدرت د تل له پاره د امین خخه سلب سوی و... امین چې دخوږو او مشرو با ټو داستعمالولو د ټاکلو په خصوص کی مخصوص مهارت درلود خپل مخ د دسامبر په ۲۷ خلکو ته ښکاره کړ، او ولید سو چې په هغی میلمستیا کی چې د آسیایي اشپزانو له خوا خخه دده په ویاړ جوړه سوی وه گډون کوی. د افغانستان او منځی آسیا د قبایلی خلکو په منځ کی مشترک خواص موجود دی چې دهغو خخه یوه داشپزی سلیقه ده. امین د غرمی ډوډی خوږلو وروسته د کسالت او ناروغی احساس وکړ، خپل زوی عبدالرحمن دخوانانو د سازمان رئیس یی راوغوښت او په مایوسی یی ورته وویل چې شاید

دروسانو له خوا څخه مسموم شوی وی او دده ته یی امر وکړ چې لوی دستیز محمد یعقوب دی را الحضار سې هغه وخت چې محمد یعقوب ورته راغی امین په دیری سختی خبری کولای سوی او زوی یی په غمجن ډول د پلار غوښتنه ورته تفسیر کړه، یعقوب جمهورۍ گارد ته د تیار سی امر وکړ، هغه وخت چې روسان په قصر یرغل وکړی پر هغو دی اوږد اجراتی او پری دی نه بنودل شی چې ددوی په لاس ورشی. ددی سره چې گارد د روسی قواو د یرغل مخ نه سو نیولای، خو تر پایه پوری خوچی اسلحه او افرادی له منځه نه ولاړل تسلیم نه سو. د امین بدن چې په مردکو او گولیو سوری، سوری سوی و داسی څرگندیدی. چې پر قصر باندي د یرغل کولو دمخه ورل سوی وی، په ضمن کی دده دوه زامن او هغه میلمانه چې ور سره ناست وه هم ووژل سول ماینه یی دیوی لور سره خان د صحنی څخه راویوست، بله لور یی چې پتی سوی وه دروسی د اکثر انوله خوا څخه د تاوی سوه لوی - درستیز یعقوب په داسی حال کی چې د دارالامان قصر ته یی خان رساوه پرلاری ووژل سو. د کودتا لومړی خبر د کابل رادیو څخه خپور نه سو، خود ترمین درادیو داستیشن څخه چې د آمو په پوری غاړه کی د شوروی په مخکه پروت دی د گرینو ویچ په ۱۵-۱۶ ساعت د دساعت ۲۷ په کابل رادیو د موج پر اوږد والی باندي خبر خپور سو، دغه خبر د افغانستان خلکو ته اعلامیه وه چې دده سره د انقلاب د لاس تر راغلو ارز شو نو ساتنه وکړی. **بیرک اعلامه وکړ :-** (۰۰۰) د سگاه شکنجه امین و باندمر تکبیر کشتارهای وحشیانه و قاتلان دها هزار نفر از هم میهنان، پدران مادران، خواهران، پسران، دختران، اطفال و موسفیدان امروز درهم شکستانده شد و این دستگاه خونخوار را با آخرین دندان خون آلودش تخریب گردید... امین نماینده یی سازمان سی، آی، ای بو د (۰۰۰) د کابل رادیو د کودتا د پېښیدو -

خبر د شوروی د خبرگزارۍ شپږ ساعته وروسته خپور کړ. اعلان د ۲۰۴۰، ساعت محلي وخت د دسامبر په ۲۸ - ۱۰، ۲۲ دگرينو ويچ په وخت په دی عبارت خپور سوچي امین اعلان سو، پنځلس دقیقې وروسته دغه اعلان صادره سو. د افغانستان حکومت د ۱۹۷۹ کال د دسامبر د پنځلسمې نېټې د تړون له مخې د شوروی دولت څخه د عاجلې سیاسي، نظامي اقتصادي، اخلاقي مرستې غوښتنه وکړه او دغه غوښتنه ومنله. شوروی اتحاد لا پخوا بریتانوي هندوستان او د آسیا جنوب ختیځ هیوادونو ته ددی سو قیا تو خبر ورکړې وچې افغانستان ته خپل نظامي کوچني ټولگي ور استوي چې د افغانانو سره دخپلې مخکې د تها او استقلال دساتنې په باره کې مرسته وکړي. **ماسکو خپل دغه اعلان په دوه ډوله تفسیر او په:** لومړي داچې د کابل در ژیم سره یې د متقابل امنیت شل کلن تړون لاس لیک کړې دی. دوهم داچې د ملگرماتو د منشور د ۵۱ مادې له مخې (دولتونه دخپلې دفاع له پاره د ټولنېخ او یا انفرادي یرغل په مقابل کې دفاع کولای سي او دا د دوی نه بیلیدونکي حق دی). دروسی له خوا د دسامبر ۲۶ د مرستې د غوښتنې نېټه اعلام سوی وه لکن د بېرک کارمل د مرستې غوښتنه په دغه نېټه ممکنه نه وه داځکه چې خپله روسانو دده اقتدار ته در سولو خبر د دسامبر په ۲۷ ما بنام اعلام کړی و، خو د کابل راهیو دده د انتخاب خبر د خلق د دموکراتیک گوند د عمومي منشي او جمهور رئیس په توگه د دسامبر په ۲۸ اعلام کړ. که ده ددی نېټې څخه دمخه د مرستې غوښتنه کړې وی څرنگه چې قانوني موقف یې نه در لود نو غوښتنه یې هم قانوني جواز نه در لود... در وسانو د یرغل د انتظام او چټکي له مخې داسې څرگندیده چې تردی لا پخوا یې زیات احضار او تیاری نیولی و که نه یرغل په دو مه چټکي ژر نشو بریالی کیدای امین هیڅکله د ماسکو څخه د تېښتې په نیت کې نه وهغه په کمونستي

ایدیالوجی معتقد و، خو هغه داسی مارکسیست وچی دجا طلبی او اومغزوری احساسات بی کله پر معتقد اتوناوره اغیزه کوله، ده دکتی او امر ورکولو خخلاس نه اخست او داسی هم شو کیدلای چی دی دی دروس دنظام او دسپلین دباندي ديوگوسلاویا په ثانی بوکمونست نظام جوړ کړی او خان ته دی مستقل او بیل حیثیت ولری

لکه چی لی هسټری آف افغانستان په دی هکله لیکي:-

The PDPA lacked unity: there had emerged a group headed by Hafizullah Amin who after the victory of the revolution occupied the posts of deputy prime Minister and Minister of Foreign affairs. Amin sought to place his supporters in the key positions in the party and the government. Kindling factional struggle, he succeeded, in the summer and autumn of 1978, in removing from the leadership a large group of party leaders who were faithful to the revolution. In March 1979 he managed to take over the post of Prime Minister and early in 1979 he became the Minister of defence in September of the same year Hafizullah Amin forceably removed and then killed Nur Mohammad Taraki, after which he seized the posts of General Secretary of the PDPA central committee and president of the revolutionary Council

Amin and his men used inadmissible methods in carrying out major reforms, such as the agrarian reforms and the elimination of illiteracy among the adult-population, distorting their progressive meaning. The traditions and revolutionary law was grossly violated.

The difficulties experienced by the country were compounded many times over by the criminal actions of Amin and his group and were skilfully used by reactionaries at home and abroad. Backed up by conservative and Right-wing section in some of the neighbouring states, Who Feared that the revolutionary events in Afghanistan would have a negative effect on the situation in their own countries, they began a vigorous struggle against the April revolution and the goals it had proclaimed.

A massive compaign was launched to misinform the population and many, politically inexperienced and illiterate people believed that misinformation. The Amin administration subjected peaceful residents, specifically in the border regions, to unjustified repressions.

Thousand of refugees fled across the Afghan borders. Armed counter-revolutionary detachments were being formed trained, with Afghan counter-revolutionary leaders receiving lavish material, financial and other assistance from various governmental and non-governmental organizations in the U.S.A, some other Western countries and muslim states. The activities of these detachments against the DRA, according to the information available, were not curbed but encouraged by the authorities of the countries in whose territory they had been formed and from where they made armed incursions into Afghanistan. The April 1978 Revolution in Afghanistan (and the subsequent events in Iran and the collapse of the aggressive CENTO alliance), having exposed the weakness and vulnerability of the positions of international imperialism in the Middle East, considerably influenced the policy of the anti-popular and reactionary thrust of this policy and its ulterior efforts to form a united front of imperialist and pro-imperialist forces in the -

Middle East spearheaded against the growing national liberation movement in the region. The forces of international imperialism, having rapidly expanded their military presence in the middle East and launched an unheard of propagandist, psychological war against the DRA and its friend « against the soviet union above all, pursued far-reaching goals. They trying, and they still do, to reverse the revolutionary social, economic and political changes in the region. Their goal is to bring the peoples that have carried out revolution back into the orbit of imperialist, neocolonialist influence and exploitation to use them as an instrument of their reactionary global and regional strategy and policy.

They seek to turn the countries of the region which have broken away from the trammels of the imperialist anti-popular policy, into an instrument of torpedoing detent, increasing international tension, and stepping up the arms race. They want to turn the region into an anti-soviet bridgehead. Thus, two oppoiste attitudes to the events in the country were clearly

manifesting practically right after the April Revolution and the formation of the D.R.A of Afghanistan. The forces of imperialism and its reactionary allies assumed a hostile attitude to the revolutionary developments in Afghanistan. The Soviet Union and other peace loving peoples came resolutely to the aid of the D.R.A and its people.

As is seen from the evidence provided by numerous eye witnesses and from the research done by outstanding orientalist first camps for training terrorists and saboteurs against revolutionary Afghanistan were set up by Afghan reactionary emigres in the north western part of Pakistan already a few weeks after the April Revolution.

In March 1979 the right-wingers staged a rebellion in Herat 'the third largest city in - Afghanistan' and seized army barracks, the arsenal and food storhouses counter revolutionary armed actions continued even after the rebellion was put down.

The obtaining situation could not only lead to the loss of the revolutionary gain by the

Afghan people' it also threatened the territorial integrity and state sovereignty of Afghanistan. By the end of 1979 armed counter-revolutionary detachments operated in 18 of Afghanistan's 26 provinces.

Their acts of sabotage and terror caused heavy damage to the economy, thwarted progressive reforms launched soon after the revolution had brought suffering and death to vast numbers of people.

During 1979 the sown area in the country shrank by almost 9 percent, the output of cereals dropped by 10 percent and that of industrial crops by 25-30 percent.

The national per capita income for that year went down almost 14 percent and amounted to as little as \$ 1390.

Analysing the situation taking shape in Afghanistan and along its south-eastern borders as a result of the activity of armed counter-revolutionary groups which had infiltrated from abroad, many observers and analysts concluded that it was becoming increasingly dangerous not only for the destiny of the April Revolution

but also for the unity of Afghanistan.

There is no doubt that extensive aid and support rendered to the counter-revolutionaries from abroad were not only interference into the DRA'S internal affairs but were tantamount to aggression as it defined in the widely known documents adopted by the united nations. The danger looming over the April Revolution and the DRA was seen clearly not only by foreign political scientist but also Afghan leaders who' proceeding from the provisions of Treaty of Friend-good Neighbourliness and cooperation signed between the U.S.S.R and the DRA on December-5-1978' and in keeping with Article '5- of the UN charter' repeatedly requested the Soviet union during 1979 to send Soviet army units into the DRA. in response to these repeated requests a limited contingent of Soviet troops was sent to Afghanistan. (1)

(1) A History of Afghanistan P. 315-318 - 1982
Progress publishers

پر افغانستان باندی در و سانو د نامر دانه یرغل په هکله په تیر و لیکونو کی د داخلی پوهانو او خارجی مفسرینو له خوا خخه پوره رنغاچوله سوی او دغه یرغل په هر اسم اور سم چی و نار و او دین الملی قوا اینو خخه مغایر یو شمونکی حرکت گهل سوی دی . دغه تیری نه یوازی ملگر و ملتونو او دبشر د حقو قوا اعلا میوه حکوم کړی بلکه دشوروی اتحاد په موجو دیت او ور وسته دهغه هیواد دتوک ،توک کیدلو راهیسی هم دهغه په هکله په بیلو مواقعو کی کنفرانسونه جوړه سوی او دایی د معاصری نړی او بشری تاریخ یوه بله لویه فاجعه گنلی او مرتکیونو ته یی د دوهم عمومی جنگ د مجریمینو په خین دور بزرگ د محکمی دفتو او په ثانی سزاگانی عوینتی دی .

خلص سوانح حفیظ الله امین

حفیظ الله امین ولد حبیب الله در سال (۱۳۰۸) هـ ش در ولسوالی پغمان ولایت کابل در یک فامیل روشن فکر و از نگاه موقوف اقتصاد دی په سویه متوسط پائین تولد گردید . وی از عشیره خروتی افغان بود ، هنوز در مراحل طفولیت خود بود که پدرش فوت نمود ، پدر حفیظ الله امین در تمام دوره ماموریت خود از رتبه هفت بالا نه رفته بود حفیظ الله امین بعد از وفات پدر موده سرپرستی برادر بزرگش عبد الله که در آن وقت معلم مکتب ابتدایی بود قرار گرفت ، موصوف تحصیلات ابتدایی را در مکتب ابتدایی پغمان به پایان رسانده و در جمله شاگردان لیلیه مستحق شمول در - دار المعلمین کابل گردید بعد از آنکه دوره ثانی تحصیلات را در دار المعلمین کابل طی کرد ، در پوهنچی علوم پوهنتون کابل در رشته فزیک و ریاضی به تحصیلات خود ادامه داد ، بعد از فراغت از پوهنچی ساینس در دار المعلمین کابل به حیث ^{معلم} متعاقباً به -

صفت معاون مدیریت و بعد به حیث مدیر مکتب ابن سینا ایفای وظیفه نمود، در سال ۱۳۳۶ جهت تحصیلات عالی در رشته اداری، تشکیلات و تربیه به ایالات متحده امریکا رفت و درجه ماستری را در این رشته به دست آورد، بعد از بازگشت به وطن در پوهنهی تعلیم و تربیه - پوهنقون کابل به درجه علمی پوهنبار به حیث استاد مقرر شد، از آنجا بار دیگر به صفت مدیر مکتب ابن سینا و بعد به حیث مدیر - دار المعلمین کابل و وظیفه انجام داد، درین هنگام که به وطن بازگشت بانور محمد تره کی تماس نزدیک برقرار نمود، و از تجارب سیاسی و مرقی ایشان می آموختند، و مورد توجه او قرار گرفت که بعد به حیث شاگرد و فادارش قد علم، حفیظ الله امین بعد از مدت کوتاه در دار المعلمین کابل به عضویت مدیریت جدید التأسیس تربیه معلم در وزارت تعلیم و تربیه تبدیل گردید. در سال ۱۳۴۱ بعد از موفقیت در یک امتحان کانکور برای تحصیلات عالی جهت اخذ - درجه دکتورا در امریکا انتخاب و به آن کشور اعزام گردید، ایشان در سال ۱۳۴۲ در اجتماع سال محصلان افغانی در امریکا به حیث رئیس انجمن محصلان افغانی در آن کشور انتخاب گردید، و بانفوذ روز - افزون حفیظ الله امین در بین محصلان افغانی در امریکا فعالیت - سیاسی اش نیز بیشتر شده است چنانچه در همین سال به اتفاق یک عده رفقا به انعقاد تشکیل انجمن مرقی در نیویارک پرداخته موصوف در سال ۱۳۴۲ اطلاع یافت که در افغانستان رفقای انقلابی به رهبری نور محمد تره کی تریبات تأسیس حزب مرقی کارگری را میگیرند و به نور محمد تره کی کتباً اطلاع داد که در نیویارک نیز با وفاداری کامل به جنبش کارگری و رهبری آنها فعالیت می کند، و خود را جزو حزبی میداند که بعد به نام دموکراتیک خلق افغانستان تأسیس گردید، مبارزات طبقاتی مرقی حفیظ

امین بین محصلان افغانی در امریکایاغت اخراجش از امریکاهنگامی
 شد که تمام کورس های درسی درجه دکتورارابه انجام رسانیده
 بود و مراحل ترتیب آخرین ساله دکتورارامیچمود. حفیظ الله امین در
 سال ۱۳۴۴ به مجردیکه به وطن عودت نمود بانورمحمد تره کی تماس گرفت
 و به دستورحزب درانتخابات دوره ۱۲ شورای ملی برای وکالت درولی
 جرگه ازپغمان گانید شد، ولی توفیق نیافت، بعد از آن برای یک-
 سال در لیسراابعه بلخی به حیث معلم و متعاقباً سه سال به حیث-
 عضو ریاست تدریسات ابتدایی وظیفه انجام داد، موصوف دین
 مدت چهار سال به حیث عضو دموکراتیک باخلق پیوند خود رامستحکم
 ترساخت تا بالاخره در دوره ۱۳ شورای ملی به حیث وکیل و لسوالی-
 پغمان برای ولسی جرگه انتخاب گردید. حفیظ الله امین در سال ۱۳۵۲
 به رهنمای نورمحمد تره کی امور تنظیم تشکیل بخش ایدیا لورژی به
 عهده داشت و فعالیت سیاسی و تبلیغاتی را در قوای مسلح شدت
 بخشید تا که قومانده انقلاب ثور به توسط او صادر گردید، حفیظ الله
 امین در سال ۱۳۵۷ در کابینه تره کی به حیث معاون صدر اعظم و وزیر
 امور خارجه تعیین گردید و بعد از ان کمیته مرکزی حزب اورابه
 حیث عضو دفتر سیاسی کمیته مرکزی تعیین و به ۱۷ سرطان ۱۳۵۷
 کمیته مرکزی حزب اورا به حیث منشی دارالانشأ کمیته مرکزی حزب
 انتخاب و به تاریخ ۷ حمل ۱۳۵۸ از طرف رهبر کمیته مرکزی به حیث-
 نخست وزیر تعیین و به ۱۱، و متعاقباً در سال ۱۳۵۸ سنبله بعد از خلع
 و قتل نور محمد تره کی به حیث منشی عمومی حزب دموکراتیک خلق
 ورئیس شورای انقلابی جمهوری دولت دموکراتیک خلق
 افغانستان شروع به کار نمود.

د بېرک کارمل در ژیم سره در و سانو سیاسی روابط

دغه رژیم چی په هیواد کی در و سانو د مستقیمې چارخانه مدخلی او حیاتی په اثر چی د انقلابی شور اخځه نیولی بیا تر ادا ناملکی او نظامی دفتر ونو پوری روسی کالخوا یان د مشاورانو په نامه پکښی ناست وه په وجود راغی دغه رژیم خپلی ټولی داخلی او خارجی چاری در و سانو د دیکتی او خوښی سره سم په سر رسولی ، او دولت ټول تشکیلات یی د افغانی بغی مخالف دروسی تشکیلاتو مطابق داسی عیار کړل چی دخلکو او مراجعینو ختی خپل پش ندل سوی نومونه اړوله منځه یو وړل .

کارمل په خارجی سیاست کی دروسی سیاست پر پله گام په گام پښه اخسته ، دروسی دوستان یی خپل دوستان او دهغه مخالفین یی . خپل دښمنان گڼل ، د همدغی پالیسی په وجه دغه رژیم د اسلامی او لویدیغو سرمایداری هیوادونو د اقتصادی او فرهنگي روابطو څخه فاصله مونده ، او د ملگرو ملتو عمومی غونډی هر کال په مطلق اکثریت د افغانستان د ملی خود ارایت آزادی او خاوری د تمامیت د ساتلو په منظور دروسی قوا وودولو پیشنهادونه په کلکه تائیدول . د بېرک کارمل لومړنی ویناهغه وخت خپره سوه چی د کابل راډیو او تلویزیون د ټاکلی پر وگرام سره سم خپل د موسیقی او خبرونو پر وگرام خپراوه ، پر اتوبجو د شپي چی خبرونه خپریدل دفعتا د کابل راډیو پر موج بانندی د آمو د پوری غاری آواز خپور سو ، د دغه آواز سره ځینو خلکو د نژدی پش ندگویی درلوده چی هغه د بېرک کارمل و ځنلک متحیر و چی د افغانستان راډیو څخه د امین د حکومت خبرونه خپریزی خو د شوروی اتحاد څخه د کابل راډیو پر موج بانندی د بېرک کارمل - بیانیه اړ ویدل کیزی چی وایي :- (... اینجانب بېرک از طرف کمیته -

حزب واحد دموکراتیک خلق افغانستان، شورای انقلابی جمهوری
 دموکراتیک افغانستان، دولت و حکومت جمهوری دموکراتیک -
 افغانستان به مناسبت سقوط مرگ بار و واژگون شدن رژیم پاشتی
 حفیظ الله امین این جا سوس سفاک امپریالزم امریکا دکتابور جبار و
 عوام فریب به شما وطن داران عذاب دیده مسلمان و مستضعف افغا
 نستان اعم از اهل تسنن و تشیع، علما و روحانیون پاک نهاد و با
 تقوا کشور، سربازان، افسران اردوی قهرمان وطن تاجران -
 ملی، و سرمایه داران ملی، زمینداران وطن، ماموران دولتی، براد
 ران، خواهران، پیشه وران زحمتکش، اقوام و قبایل سلح شور افغا
 نستان، چوپانان و کوچیان آوار و وطن که تاکنون در زیر یوغ جلاد
 آدمکش شیاد تاریخ حفیظ الله امین و امینی ها قرار داشت، درو
 میفرستم و شادباش میگویم، به جهانیان اعلام میدارم که آخرین
 حلقه زنجیر استبداد، اداره استعماری و فاشستی امین و امینی ها
 در قلب آسیا در هم شکست و پرچم ملی افغانستان آزاد مستقل
 بیرق واحد خلق های برادر ما اعم از پشتون ها، تاجک ها، هزاره
 ها، ازبک ها، ترکمن ها، بلوچ ها، نورستانی ها و سایر هموطنان ساکن
 افغانستان با مارش ظفر نمون پر شکوه دوباره برافراشته شد
 رژیم یک تار خاین به خلق حفیظ الله امین در زیر فشار جنایات
 خود در هم شکسته شد و طومار ماجرای طاعونی و وحشیانه اش در
 هم پیچید، حاکمیت امینی ها به پایان رسید، شورای جمهوری
 دموکراتیک افغانستان بر اساس ارمانهای والای انقلاب شور
 با اتکا به اراده مردم زنجیر شکن و آزاد افغانستان با اتکا به
 پیروز ماندن متحدین ملی خود به کمک سربازان و افسران وطنپرست
 افغانستان قدرت حاکمه یعنی دولت را دوباره به دست گرفت شرایط
 مساعد و مصون بان گشته هموطنانی را که در اثر ظلم و ستم دستگاه

امین به خارج مهاجرت کرده اند تدارک، و مساله جنگ جویان ضد دولتی را از طریق سیاسی حل خواهد کرد، حقوق تمام طبقات اقشار دموکراتیک جامعه اعم از حقوق سربازان، کارگران، دهقانان، روحانیون، پیشه وران، مالکان کوچک و متوسط، تاجران ملی، سرمایه داران، استادان، دانشمندان، نویسندگان، دکتوران، انجیزان، هنرمندان، ماموران و سایر هموطنان را احیا و از آنها دفاع خواهد کرد، در راه کار صلح و رسانیدن احتیاجات اولیه به شهرها و دهات اهتمام خواهد ورزید، حقوق تمام ملیت‌ها و اقوام ساکن افغانستان را احترام، دین مقدس اسلام و جامعه روحانیت را عنعنات پسندیده و سنن عالیه ملی را اصل قانون خانواده و ملکیت شخصی را به طور واقعی تضمین و تأمین خواهد کرد و امینی‌های جنایت کار را به دادگاه خشم خلق به محکمه شرعی و عادلانه ملت خواهد کشاید خسارات مادی و معنوی، خون هزاران انسان هموطن ستم کش افغانستان - جبران خواهد کرد. شورای انقلابی از شما سربازان خورده ضابطان و افسران قهرمان و وطن دعوت مینماید در جایکه هستید تاحل مسئله مهاجران آواره و ستم دیده وطن و رفع بحران و ناآرامی‌های داخلی در سنگرها در پارکهای نظامی خود در مقابل هرگونه سوء قصد دشمنان داخلی و خارجی از انقلاب شوران شورای انقلابی جمهوری دموکراتیک افغانستان از شرف و ناموس ملت تان جان بازانه دفاع نماید. هو شیار با انضباط و متحد باشید و اجازه ندهید که دشمنان آزادی، استقلال و تمامیت ارضی وطن در میان تان رخنه و نفوذ کند، دولت ملی و انقلابی شما تمام تدابیر را اتخاذ خواهد کرد، تا کلیه احتیاجات اردوی آزادی بخش ملی افغانستان را برطرف سازد، و وضع خاندانهای سربازان را نیز بهبود بخشد، حقوق

اعضای حزبی و دولتی اعم از نظامی و ملکی و غیر حزبی از بالا تا پایین که ضد منافع خلق و ضد منافع انقلاب ثور قرار نه گرفته باشند و یا قرار نه گیرند تحت حمایت قرار خواهند داد. هموطنان گرامی!

شورای انقلابی جمهوری دموکراتیک افغانستان اعلام میدارد که قدرت حاکمه یعنی دولت جمهوری دموکراتیک افغانستان به تمام مردم افغانستان تعلق دارد، و بزودترین فرصت ممکن جبهه از تمام نیروهای ملی و دموکراتیک تحت رهبری حزب واحد و موکراتیک خلق افغانستان حزب طبقه کارگر و همه زحمت کشان تشکیل خواهد داد، تمام آزادی های دموکراتیک، آزادی مطبوعات، بیان و اجتماعات تضمین خواهد شد، افغانستان انقلابی از سیاست صلح جو یانه، از سیاست بیطرفی مثبت و فعال پیروی خواهد کرد، و بر مبنای اصل سیاست صلح و دوستی ملل با تمام ملل و دول جهان رابطه دوستی خود را و به درجه اول با کشور های هم جوار بسط و توسعه خواهند داد و سوء تفاهات را رفع خواهد کرد. در عرصه بین المللی در جبهه صلح، آزادی خلقها، استقلال ملی و ترقی علیه قوای جنگ طلب و ارتجاعی امپریالیزم و صهیونیزم قرار خواهند گرفت، عضو و فادار و فعال سازمان ملل متحد و کشورهای غیر متعهد، دوست و هم رزم صدیق. مسلمانان زحمتکش جهان خواهد بود تمام قرار دادهای و پیمانهای منعقد شده میان افغانستان و کشورهای جهان و مشور سازمان ملل متحد را تأیید و رعایت خواهد کرد، مردم زحمتکش و مستضعف وطن، دوستان و رفقای قهرمان اردوی آزادی بخش ملی افغانستان! جهاد مایک جهاد کبیر و عادلانه است، جهاد مردم افغانستان در راه عدل و تقوا است، بگذار. در این جهاد مقدس سیمای نیاکان شریف و کبیر ما، سیمای.

غازیان و شهدای راه آزادی وطن پر افتخار و سر بلند ما افغان عزیز سیمای رهبران شهیدانقلاب ثور، رفقا شادروان نور محمد تره کی، میر اکبر خیبر و دیگر شهیدان و قهرمانان ما و شما را اینرو بخشد.

این بیانیه تا ساعت یازده و دو از ده شب به تکرار پخش و نشر گردید. مردمان مبهوت مانده بودند که چه خواهد شد، با فکر سودا زده به خواب رفتند، صبح که از بستر خاستند در سرکها و کوچهها و چهاراهیها عساکر شوروی با تانکها و اسلحه از شهر محاصرت میکردند، اما در بیانیه بزرگ کارمل از جمله قشون سرخ شوروی حرفی گفته نشده و سرنگونی حفیظ الله امین را توسط اقدام پیروز مندان حزب متحدین ملی و به کمک سربازان و افسران وطن پرست وانمود کرده بود باز هم مردم یک بار دیگر از رادیوچه شنیدند ولی ظاهراً هر چه دیدند، در این وقت که مرده از جمله -

شوروی هاسخت در هیجان بود بزرگ کارمل چنین اعلام کرد:
۱- آزادی تمام زندانیان سیاسی که از زیر ساطور حفیظ الله امین خون آشام سر به سلاکت برده باشد.

۲- لغو تمام مقررات ضد دموکراتیک و ضد انسانی، منع گرفتاریها و توقیفها و تعقیبهای خودسرانه و تفتیش منازل.

۳- احترام به اصول دین اسلام و اجرای مراسم مذهبی.

۴- احیای امنیت و مصونیت فردی.

۵- تأمین شرایط سالم آزادیهای دموکراتیک.

ولی ملل متحد به روز ۲۸ جدی ۱۳۵۸ بایک صد چهار آرای موافق و هژده آرای مخالف تجاوز مسلحانه شوروی را به افغانستان محکوم نمود و خواستار خروج آنها از افغانستان گردید، همچنان روز ۲۶ دلو کمیسیون حقوق بشر با ۲۷ -

رای موافق ۸ رای مخالف و شش رای غائب تجاوز شوروی به افغانستان را تجاوز به حقوق بشر خواند. و در ۲۹ دلو جامعه مشترک اروپا از شوروی خواست تا عساکر خود را از افغانستان عقب بکشد. ببرک کارمل به نام پیروزی مرحله نوبین و تکاملی ۲جی به دستور روسها و پیروی بعضی از ممالک اروپای شرقی جهت غلبه بر اوضاع سیاسی، اجتماعی مملکت به تشکیل پلینومهها، لویه جرگهها، توسعه سازمانهای سیاسی و اتحادیههای صنفی دست زد که نیروهای سازمانده، هم آهنگ سازان مجموع فعالیت های کارگران دهقانان، روشنفکران و همه زحمتکشان و به طور کلی همه نیروهای دموکراتیک کشور علیه مخالفین خود مطلع و همکار سازند.

پلینومها:

پلینومها در بین دو گنګره از با صلاحیت ترین مجالس حزبی بود که پیشنها دات حزب و دولت را صحنه میگذاشتند و یا تغییر تبدیلی که در نظر بود منظور می نمود. در دوران برسر اقتداری ببرک کارمل حزب پلینومه های آتی الذکر را در این نموده است.

پلینوم اول :- به تاریخ ۲۰ جدی ۱۳۵۸ راجع به تشکیلات.

پلینوم دوم :- به تاریخ ۲۴ حمل ۱۳۵۹ در باره دوم تکاملی انقلاب شوروی و وظایف حزب.

پلینوم سوم :- به تاریخ اول اسد ۱۳۵۹ راجع به وظایف حزب و دولت در ساحه تقویه مبارزه بر ضد انقلاب.

پلینوم چهارم :- به تاریخ ۲۰ عقرب ۱۳۵۹ در باره سفر رسمی ببرک کارمل به روسیه.

پلینوم پنجم :- به تاریخ ۲۷ حوت ۱۳۵۹ راجع به گنګره ۲۶ حزب کمونسیت روسیه.

پلینوم ششم :- به تاریخ ۲۱ جوزا ۱۳۶۰ در باره شمول حزب -

دموکر اتيک خلق افغانستان در جبهه ملی پدر وطن و تو سعبیر وی سیاسی و دارالانشأ کمیته مرکزی .

ازینکه در اساسنامه حزب صلاحیت پلینومهها با ارزش است و فیصله های آن در بین دو کنگره با اعتبار و حتی است، و بر روی سند صلاحیت پلینومهها تأیید گردیده است، ولی اعضا پلینوم نمیتوانست علی الرغم نظریه منشی عمومی حرفی بزنند، شاید صورت پیشنهادات و مصوبات جبهه ملی پدر وطن و لویه جرگه سال ۱۳۶۱ از نظر گذشتانده باشید، همیگه دست شخص مقتدر حزبی بالا شده همه دستها به طور اتومات بلند میگردد و همه مردم دیده اند که در هیچ جلسه حزبی و غیر حزبی کس جرأت نمی کرد که رای مخالف بدهد، پس فیصله رهبر ما فوق همه فیصله ها است ولی این کنفرانس های سرتاسری و این پلینومهها و این انتخابات و لویه جرگه ها همه نمایشی بوده و آنچه رهبر خواسته بود همان منظور گردیده است. در پلینومهها اجراءات چند ماهه و سالیانه حزب از جانب منشی عمومی حزب قرائت و از طرف مشا و رین پول خور و عیاش شوروی تصدیق و تأیید میگردد

جبهه ملی پدر وطن :-

کنگره اول یا کنگره مؤسس جبهه ملی پدر وطن در ۲۵ جوز ۱۳۶۱ با بیانیه افتتاحیه بزرگ کار مل کشایش یافت، در بیانیه اساسی کنگره مؤسس جبهه ملی پدر وطن بزرگ کار مل چنین میخوانیم :- (۱۰۰۰ ما و تمام مردم نجیب و آزاده ما اهمیت استثنائی و فوق العاده را - برای این کنگره قایل اند. نتیجه عمده کار کنگره باید تشکیل جبهه ملی پدر وطن باشد، که برای نخستین بار در تاریخ پر افتخار و باستانی وطن محبوب و انقلابی ما افغانستان ایجاد میگردد، - این جبهه عبارت از سیستم پر افتخار انتقال سازمان های سیاسی اجتماعی و توده بی و متشکل از نماینده گان تمام طبقات و اقشار

دموکراتیک و ملی جامعه ما خواهد بود که امکان خواهد داد تا انرژی و شوق انقلابی و مساعی تمام وطن پرستان کشور را در امر سرنگ اعمار افغانستان نوین و شکوفان باهم متحد و سهیم سازد. جنبه ملی پدر وطن منظر عملی وحدت نیروها و گروه‌های اجتماعی ملیت‌ها اقوام و قبایل پیر و آن مذاهب مختلف ساکن کشور و احدمان افغانستان عزیز است، اساس طبقاتی چنین وحدت را اتحاد کارگران، دهقانان به مثابه پایه اجتماعی، سیاسی دولت انقلابی را تشکیل می‌دهد بر اساس این‌گونه بنا مطمئن و استوار اتحاد واقعی تمام نیروهای ملی و وطن پرست و وطن ما تأمین می‌گردد که بدین ترتیب گام نوین در امر بسط و تعمیق انقلاب پر افتخار ثور برداشته میشود و انقلاب و سعادت و دامنه گسترده‌تر می‌آید... (۱۱) همه تحت پرچم صلح و آزادی استقلال و بیطرفی دموکراسی و ترقی برابری و برادری عدالت اقتصادی و اجتماعی در یک جنبه ملی پدر وطن و احدمان افغانستان تحت رهبری حزب پر افتخار ما متحد شوید و برای یک لحظه برای شادان و امینان و باندهای ارتجاع سیاه و ریزه‌خواران - سلطنتی و سی، آی، ای و سایر دشمنان داخلی و خارجی فرصت - تخریب نه دهید...)

جنبه ملی پدر وطن با عرض و طول فراوان و مصارف هنگفت به میان آمد، به تعقیب کنگره مؤسس جنبه ملی پدر وطن نخستین پلینوم کمیته ملی جنبه ملی پدر وطن دایر و طی آن دکتر صالح محمد زیری به‌حیث رئیس کمیته ملی، سلیمان لایق، دکتر سعید افغانی، سید اکرام پیگیر، نجم الدین کاویانی به‌حیث معاونین انتخاب گردیدند در جلسه کنگره مؤسس جنبه ملی پدر وطن به تعداد ۹۴ نماینده - شرکت ورزیده بودند که از طرف حزب خلق اتحادیه‌های صنفی

اتحادیه کوپراتیف دهقانان، سازمان دموکراتیک جوانان، سازمان دموکراتیک زنان، اتحادیه نویسندگان، اتحادیه ژورنالستان، اتحادیه هنرمندان، سازمان صلح و همبستگی و دوستی، شورای مشورتی اقتصادی، شورای عالی علما و روحانیون، جرگه نمایندگان قبایل و خادقین شده بودند، به خاطر اینکه در انظار مردم جهان نمائیتی بدهند، چند نفر اشخاص غیر حزبی و خنثی لادریهت رئیس شامل نموده بودند ولی در اصل اساس پیشرفت و مقاصد والای حزب طراز نوین دموکراتیک خلق بود. جبهه ملی پدر وطن از شهر به نواحی و از ولایات به ولسوالی و علاقه داری و قریه ها کشیده شد و به خاطر جلب و جذب و تبلیغات دامنه داری صورت گرفت در هر محل که جبهه تأسیس گردید، عضو حزب در مقام رهبری و منظور پیش برد مقاصد شان بود. کسانی که غیر حزبی بودند حکم انگشت ششم را داشتند، آنها میدانستند که از خود هیچ پیشنهاد کرده نمیتوانند و باید به پیشنهاد های مقام رهبری حزب صحه بگذارند از آن رو جبهه ملی پدر وطن در همان آغاز در نطفه فاسد گردید و کارکنان غیر حزبی و سایرین که در جلسات شان اشتراک مینمود مورد نفرت و انزجار مردم گردیدند، همچنان اتحادیه نام نهاد نویسندگان افغانستان که افتخار عضویت فعال جبهه ملی پدر وطن را نیز داشت به تاریخ ۱۳۶۰ - ۱۱ - ۵ کارت نمبر یک عضویت اتحادیه را توسط رئیس آن تیمانه بیرک تقدیم نمود که در قبض و جواب آن چنین گفت: امروز سوژه بزرگی برای نویسندگان و شعرا ما وجود دارد، که عبارت از انقلاب جنگ بین حق و باطل است. وظیفه سنگین و جدی نویسندگان و شعرا ما است که تصویر واقعی از واقعیت های زنده گی مردم ما را در آثار خویش ترسیم کنند.

تدوین لویه جرگه سال ۱۳۶۴-۱۷ حمل :-

درین جرگه نماینده گان کارگران، دهقانان پیشه وران و سایر زحمت کشان، روحانیون و وطن پرستان و شنفکران، مشران و سران اقوام و قبایل، شخصیت های با اعتبار در میان مردمان سرتاسر کشور به حیث نماینده انتخاب شده بودند، که درین میان ۶، ۱۱ فیصد را کارگران ۲۶ فیصد را دهقانان، ۲۲ فیصد را رار و شنفکران اعم از دانشمندان، معلمان، استادان، اطباء، انجمنران و کارمندان، ۳ فیصد را تاجران و سرمایه داران ملی، ۱۱ فیصد را علما و ملا امامان خطباء و روحانیون و ۲۵،۴ فیصد را سران و مشران اقوام و قبایل و شخصیت های اجماع کشور تشکیل داده بودند. در کار لویه جرگه رهبران حزب و دولت نیز شرکت داشتند، در میان مجموع نماینده گان ۲۱ فیصد را اعضای اصلی و آرمایشی حزب تشکیل کرده بودند، در این جرگه ۲۴۷ تن از نماینده گان کوچی ها و سران و اعضای جرگه های مشورتی دایمی اقوام و قبایل سرحدی مستقیماً شرکت داشتند همچنان درین جرگه ۱۲۸ تن از رهبران و قوماندانان قطعات قومی ملیشیا و گروه های مدافعین انقلاب و سران گروه های مسلح پیوسته به دولت ۴۳ تن از کارمندان عالی رتبه و افسران عالی رتبه متقاعد قضات و بناروال ۸۷ تن از وکلای سابق ولسی جرگه و سناتوران سابق هم شرکت نمودند. درین جرگه به تعداد ۹۰ زن به حیث نماینده کارگران و شنفکران هم شمولیت ورزیده بودند. ببرک کارمل در بیانیه افتتاحیه خویش بر مقاومت دلیرانه و جهاد ملی گرانه افغانها در برابر تعرض گماشته گان ابر قدرت امریکا و نماینده گان شان حسین گفته و دشمنان امور دناخت و تاز قرار داده و از مردم افغانستان یک بار دیگر به همبستگی و دوستی با اتحاد شوروی دعوت نمودند و گفت (.... در

چنین شرایطی چه باید کرد؟ آیا باید خاموش و بی تفاوت نشست، به بی تنگی تن در داد، و یا چون تیاگان غازی خود در برابر دشمنان محیل و متجاوز به پاخاست و از وجب و وجب خاک، شرف، ناموس و حیثیت و وطن دفاع نمود و افغانستان ستم کشیده را به کشور آباد، مرفه، مترقی و سر بلند مبدل نمود و خلق رنج کشیده افغان را سعادت مند ساخت این جرگه که از سوم ثور سال ۱۳۶۴، الی پنجم ثور ۱۳۶۴ در شهر کابل دایر گردید، علاوه بر صحنه گذاری اجرایی نامعقول و اجنبی پرستانه بزرگ کار مل یک لکه ننگین و شرم آوری به نام تصویب لویه جرگه و دوام اشغال قوای روسی در تاریخ ملت آزاده و سلحشور افغان باقی گذاشته این تصویب نفرت عموم و احساسات ملی افغانها را مشعل ساخت و نایره قتل و قتال و جذبات جهاد را بر علیه دشمن دین و وطن سرعت بخشید. همچنان تصویب جرگه بر مسدود ساختن راه اکمالاتی مجاهدین با مصرف پول زیاد به ناکامی و رسوایی سرکشید و نفرت و انزجار عام را در داخل و خارج سرحدات فراهم آورد.

طوری که از جریانات تاریخی لویه جرگه معلوم میشود نماینده گان لویه جرگه هیچ گاه در اظهار آرا و عقاید خود آزادی نداشته و لذا هرگز نماینده واقعی مردم نبوده اند، فقط رژیم های خودکامه کوشیده اند تا از طریق آن قدرت سیاسی و اقدامات دلخواه خود را بصفه ملی و قانونی بدهد. نماینده گان نظراتی ابراز می داشتند ولی همه لویه جرگه ها عمومی فرمایشی و دولتی بوده اند به همین جهت طبقه عوام هرگز از فیصله لویه جرگه دل خوش نداشتند و فیصله های آن فقط مهر تأیید نهادن بر سیاست رژیم های استبداد است. این لویه جرگه فقط لویه جرگه به کار خود رژیم های آید.

تدوير جرگه عالی قبایل :-

این جرگه از ۲۳ سنبله ۱۳۶۴ تا ۲۴ سنبله سال مذکور در کابل دایر گردید. درین جرگه ۲۵۰۰ نماینده گان یازده ولایت سرحدی و یک حکومت کلان از قبیل کونړ، ننگرهار، پکتیا، غزنی، زابل، هلمند، نیمروز، فراه و هرات اشتراک نموده بودند، همچنان از اقوام افریدی، شینواری به تعداد ۱۳۰ نماینده و نماینده گان قبایل آزاد باجور، ماموند، خیبر کریم، و مرکزی، وزیرستان شمالی و جنوبی و نماینده گان باصلاحیت نیشنل دموکراتیک پارٹی پاکستان، پاکستان نیشنل پارٹی، بلوچ پیپلز لیبریشن فرنٹ، حزب کمونیست پاکستان، بلوچ لیبریشن موومنٹ، پیپلز سٹوڈنٹس فڈیشن، بلوچ سٹوڈنٹس اورگنائزیشن، و پیپلز جرگه هند نیز اشتراک نموده بودند. در ترکیب این جرگه ۶۵ فیصد مشران قبایل، ۱۸ فیصد علما، ملا امامان، خطیبان، روحانیو پنج فیصد تاجران، دو فیصد قوماندانان قطعات قومی، پنج فیصد کوچی ها، پنج فیصد وکلای پارلمان سابق و پنج فیصد وکلای نورستان نماینده گان حزب و دولت نیز اشتراک داشتند، برک کارمل در بیانیه افتتاحیه جرگه بعد از بدگویی های مظالم حفیظ الله امین و دار و دسته اش به مداخله جارجان همسایه های شرقی و غربی افغانستان و بعضی از ممالک عربی و ضلع متحده امریکا عکس العمل شدید و محاصمانه اظهار نموده و از مداخله مسلحانه به وقت ر و سیه در امور داخلی و خارجی افغانستان سپاس و قدردانی به جا آورد. در این بیانیه برک کارمل قبایل را به تطمیع و اداشته تابن مداخلات و عملیات وحشیانه بی شوری و دولت خودش مهر رضائیت بگذازند و راه رفت و آمد قبایل سرحدی را بر روی ستردین مسدود نمایند چنانچه در بیانیه اساسی خویش در جای چنین میگوید: (....) بلی خواچان موز خلکوته دتارین په خوراسختو او دیروکمی کچنو -

شیبکو کی چی زموږ د هیواد د ژوند او مرگ مسأله مطرح وه، دهیخ راز
 بی غرضانه او حیاتی مرستی څخه دریغ ونه کړ. شوروی اتحاد! -
 چاموږ ته مرسته ور سوله چی دخپلی آزادی، ملی خپلواکی، او ملکی
 تمامیت دفاع وکړو شوروی اتحاد اڅوک له افغانستان سره دښه
 گاو ندی توب د سیاست او دوستانه همکارۍ پیروی کوی شوروی
 اتحاد! ... پدی صورت موږ باید د صادقانه او دوامداری دوستی
 لاس کوم طرف ته اوږد کړو شوروی اتحاد! ... په بحرانی اوضاع
 کی کله چی زموږ دوطن او انقلاب دهستی او نیستی مسأله مطرح
 وه زموږ په غوښتنه زموږ یوازی صدیق دوست شوروی اتحاد دخپل
 محدود نظامی قطعات د افغانستان د موکراتیک جمهوریت ته راوا
 ستول، اجازه راکړی یوځل بیا ستاسو محترمو او با اعتباره سپین
 زیرو په نمایندگی او د افغانستان د ټولو خلکو په نمایندگی له افغانانو
 سره د شوروی اتحاد د بی غرضه او دوستانه مرستو په خاطر د زړه
 له کوهی مننه او خورازیات سپاس څرگند کړم، پښتانه وایي معنوی
 وروږی د وینی دوروری څخه قوی ده. (۱۰۰)

ددغی جرگی استازی چی دخاد، گوند او دولتی مؤسسوله خواڅخه
 ټاکل سوی وود افغانستان او افغانانو پر پاکی او باشهامتی -
 لمنی باندی دروسی د استعمار د بقا او تائید دغه دبی تلگی او
 بی همتی کرغینې مهر و لگاوه او خپل مخ یی دخدای او وطن والو
 د حقوقو تر پښولاندی کولو سره په دنیا او آخرت کی تور کړی او
 پر افغانستان باندی دروسانو دین غلونو او مظالمو څخه دخوښی
 په اظهار ولوسره دغه اعلامیه خپره کړه :- (۰۰۰ د قبایلو عالی جرگه دغه
 مرستی چی د ۱۳۵۷ کال د قوس د ۱۴ نیټی د دوستی او همکارۍ لوبښه
 گاو ندی توب د تړون له مخی چی د دواړو هیوادونو ترمنځ په غنغو
 بڼه لاس لیک سوی دی، دروان کال دلوی جرگی د فیصلو په تعقیب

یوخل بیاتایدوی او هغه د افغانستان دموکراتیک جمهوریت د خلکو د ملی گتو، مخکنی بشپړتیا، خپلواکی او آزادی د ساتنې په لاره کې گټور او پرځای اقدام بولی (۰۰۰)

توسعه ساز مانها:-

به اثر تجویز مقامات رهبری حزب و دولت از علاقه داری گرفته تا ولسوالی و ولایت از نواحی گرفته تا گذرها از ادارات خورد و کوچک گرفته تا وزارت خانه ها ساز مانهای جدیدی به وجود آمد تا به این وسیله در بین مردم رسوخ و نفوذ نمایند، اوله در یک اداره سازمان اولیه حزبی به وجود آمد تا بر طبق اساسنامه حزب، حزب دموکراتیک خلق افغانستان رهبری کننده و بسپچ دهنده جامعه است، منشی سازمان اولیه حزبی مرجع رهبری کننده اداره بود، همچنان منشی محل زیست، منشی ولسوالی، منشی ولایتی، منشی نواحی همه و همه رهبری کننده اداره ولسوالی، ولایت و شهرها میباشد، مثلاً والی که نمایند دولت و مسئول مستقیم حفظ امنیت و مسئول مستقیم اجراآت اداری ولایت بود او نمی توانست که بدون رهبری منشی حزب دموکراتیک خلق افغانستان که مقام رهبری کننده است یک قدم بردارد، اگر چه هر دو نفر حزبی هم بودند، به همین صورت ولسوال بدون موافقت منشی ولسوالی و رئیس اداره بدون مشوره منشی سازمان اولیه هیچ گونه فیصله ای را بدون استیذان انجام داده نمیتوانست، درین صورت تصمیم والی و یار رئیس اداره که مربوطه به رهنمایی منشی کاملاً جوان و بی تجربه بود و باخواهشاتی که داشتند مناسبات میان ایشان از همان روز اول خراب میگشت باز چه خاصاً که والی و رئیس اداره خلقی و منشی پرچی باشد و یا معکوس آن و طرفین پیش ازینکه به مسؤلیت های خود متوجه میشدند باهم جبهه گیری میکردند و یکی بر علیه دیگر

جبهه گیری میکردند و یکی بر علیه دیگر را پورهای طویل و مفصل به مقامات ار سال میداشتند، دو سیه ها ترتیب میکردید قوی ضعیف را پایمال. مینمود. از آن گذشته همچنان ریاست اتحادیه صنفی هم در چلیکله - سازمان اولیه وجود داشت تأسیس گردیده بود، و هیچ اداره نمیتوانست که بدون نظر آنها از ادارات نواحی، ولسوالی، ولایت - کار لازم اجرا نماید، به تعقیب آن سازمان دموکراتیک زنان همچنان سازمان دموکراتیک جوانان که در رأس همه آنها رفقای حزبی قرار داشتند، از قرأ و قصبات تا مقامات شهری و ادارات - تأسیس گردیده بود و هر یک بر طبق اساس نامه و رهنمود حزب - دموکراتیک خلق فعالیت میکردند در محل و اداره برای این سازمان ها و اطاقهای بافرش و موبیل و فرنیچر تهیه میکردید، در پهلوی آنها اطاق دفاع خودی، اطاق سواد آموزی، اطاق اطفال، اطاق - معلمین و محافظین، اطفال و اشیخانه اطفال به وجود آمده بود که بر طبق رهنمودهای حزب پروگرام خود را پیش میبرد، از همه الزمتر اطاق دوستی شوروی و افغان بود که محل دید و بازدید اداره و محل زیست از علاقه داری تا ولایت با توجه خاص تنظیم گردید بود، و عضو خاد بر علاوه اینها در یک اطاق جداگانه کار میکرد و مشغول پریش از مامورین و منسوبین دفتر بود، به این صورت در یک اداره که ده اطاق ضرورت بود اکنون به ۲۰ اطاق ارتقا یافته، خدا روز بد به کس نشان ندهد که در ادارات آن روز به عوض کار و فعالیت مؤسسه فقط جلسات در اطاق های سازمانها جریان داشت.

اختناق آزادی بیان و تظاهرات:-

بیرک کارمل در بیانیه رادیویی شان به مردم افغانستان مژده آزادی بیان و تظاهرات مسالمت آمیز را داده بودند، چنانکه خودشان به افتخار میگفتند: که در رژیم سلطنتی بیش از دوهزار

میتنگ و مظاهره را به خاطر بلند بودند سطح شعور سیاسی و آگاهی
 زحمت کشان به خاطر منافع مردمان بر راه انداخته بودیم مردمان
 احساساتی و کم تجربه به بیانیه بیرک کارمل اعتبار نموده و از اینکه
 نمیتوانستند که تک و تنها نزد رهبر خود بروند و بگویند که مردم
 افغانستان وجود بیگانه را هرگز در کشور خود نمیخواهند آنها
 به صورت مسالمت آمیز بدون برداشتن اسلحه و یا اقدام و سیله
 جرح و قتل با صدای الله اکبر از منازل خود خارج شده و فریاد میزدند
 که روسها به خانه های شان برگردند، در این فرصت دولت دست
 و پاچه گردید و تحمل این اجتماع بزرگ و مسالمت آمیز ضد روس را
 نتوانست مهمان ناخوانده که هنوز عرق پایش خشک نشده بود
 برای دفاع از دست نشانده پویشالی شان در صحنه داخل شدند و
 مردم را زیر رگبار مسلسل خویش گرفتند، و در جاده و سرک خون
 صدها انسان بی اسلحه ریخته گردید و صدها نفر مجروح گردیدند
 اطفال و زنان در مظاهره کشته شدند، و قشون سرخ اولین چشم
 زخم شان را به مردم بی سلاح نشان دادند کشته گان سوم حوت
 تأثیر ناگوار و نفرت انگیز نسبت به روسها و دست نشانده روس
 بیرک کارمل تولید کرد چنانکه چریده پلوشه در شماره ۲۳ پنج -
 حوت ۱۳۷۰ در عنوان مقاله روز قیام مردم و دختر آن شیر صفت
 کابل چنین اظهار تأثر نشان میدهد: - (... سال ۱۳۵۸ به تاریخ
 سه حوت بود که قیام مردم کابل علیه تجاوری بی شرمانه اتحاد شوروی
 متوفی آغاز گردید، شام آن روز تکبیر الله اکبر از همه خانه های
 شهر کابل و اطراف آن به گوش میر رسید، در این قیام مقدس
 تعدادی از هموطنان ما جام شهادت نوشیدند، تکبیر الله اکبر
 برای چندین شب ادامه داشت، نزد و خوردنها آغاز گردید
 و توسط رژیم بیرک کارمل این قیام مقدس خاموش گردید -

در بهار سال ۱۳۵۹ قیام ملالی‌ها، وغانی‌ادی‌های شهر تاریخی کابل - آغاز گردید، که این قیام ابتدا در لیسۀ رابعه بلخی و لیسۀ سوری آغاز گردید، به تعقیب آن لیسۀ عائشۀ در انی لیسۀ ملالی و زرغونۀ انا، دست به قیام زدند که این قیام دختران کابل نیز با فیر مری و وسها و دولت کارملی و با شهادت رسانیدن نامید شهید و دیگر دختران کابل خاموش ساخته شد، که این خود افتخار بزرگ برای پیرک کارمل. امروز خود روسها به مراحت گفتند که شوروی بر افغانستان تجاوز نمود است پس قیام سهوت و قیام دختران شیر صفت کابل مایه افتخار ملت بزرگ افغان میباشد، همین طور که روز ۲۶ دلو روز نجات ملی اعلان گردید و واقعاً که این روز را روز تاریخی و روز پر افتخار ملت افغان میدانیم

سلوک، تعلیم و تربیه عساکر اشغالی روسیه به مقابل افغانها:-

میگویند... از خزندگان تانک و از پرنندگان طیاره راننی خورند، باقی - از کرم لب جوی تالاش خورها را هم نوشجان میکنند، عساکر شوروی که در افغانستان داخل شدند چون پول کافی و تربیه عالی نداشتند - در مقابل یک دانه سگریت و یا یک دانه ساجق و یک تلی چرس گلاه، لباس، تفنگچه و سایر لوازم ضروری خویش را میدادند، در هر جا که عساکر روس اگر بر روی تانک‌ها قرار میداشتند و یا در قشله بود و باش میکردند و یا در جاده‌های عمومی می ایستادند در اطراف آنها بچه‌های خورد سال دیده می شدند، که با اشیایی دست داشته شان در مقابل جنس ایکه روسها از قشله‌های خود میدزدیدند به پول بسیار ناچیز به فروش میرسانیدند، مملو بود، در عقب وزارت عدلیه بازاری بود به نام بازار خیابان که امروز آن به نام بازار بریتزنیف معروف است در آن بازار که سر میزدید همه اشیایی در زدی ارتش سرخ - را که بالای دکانداران و معامله داران به فروش رسانیده بودند - دیده میشد از تیر موتر، پرنجات موتر، موتر و سیم برق ساکت و پلنگ

از تخته های خانه، آهن چادر و سامان تعمیرات و آلات خفیه جنگی و غیره در دوکان های لوکس شهرنو، شراب روسی، قطی های گانس و روسی، پنیر روسی، مسکه روسی فراوان به چشم میخورد که روسها آنرا به فروش می رسانند، و در عوض اشیا لوکس ساخت جاپان و غربی را از قبیل - رادیو، تپ ریکاردر، پتلون کاو بای، پتلون چرمی، جاکت، پیرهن کرتی چرمی و غیره را میخریدند به تعداد زیاد اسلحه و فشنگ یعنی گلوله کلاشینکوف و دیگر وسایل حربی را بالای مجاهدین به فروش می رسانند حتی لوله کشتی نفت و دیزل و تیل خاک و یا تیل تی یک را که روسها - آن سوی دریای تاپل خمیری و از آن پیشتر می آوردند توسط خود عساکر روسی سوراخ میگردید، و فی بیرل پنجاه و صد افغانی بالای مردم به فروش می رسانند، این معامله روسها تنها در شهر کابل نه بوده بلکه در هر جایکه قشون سرخ روس بود و باش داشتند چنین معامله انجام میگرفت، از طرف دیگر عساکر روسی موترهای افغانها را می دیدند و به بازار به فروش می رسانند، از موترهای خربوزه، انگور، کشمش و میوه های خشک که در راه روسها آنها را مشاهده میکردند بن ورا ایستاد کرده و مقدار آن آنها را میگرفتند، درین اواخر حتی به فروش حربی های خلقی و پرچی هم پرداخته بودند، کار دیگر روسها دزدی خانه ها و منازل مخصوصاً دوکان های بزرگ شهر بوده است، چون بعد از ساعت ده قیود شب گردی اعلان میگردد همه به خانه ها و منازل شان میروفتند عساکر روس که در جاده ها گشت و گزار داشتند به دوکانها حمله میکردند و اشیا بی لوکس را می دیدند که بعضی دوکانداران مجبور شدند که دهن مغازه خود را با آهن های دبل مانند پنجره پولادین و غیره بگیرند و چندین قفل را بر آن بزنند. روسها چنان از سرکها و جاده ها عبور میکردند که قطعاً مسایل ترافیکی و مقررات رانندگی نمی فهمیدند و قتیکه پای روسها به افغانستان داخل شده بود تنها کشتار آنها توسط وسایل -

نقلیه شان که مقررات ترافیکی را مد نظر نمی گرفتند از صدها نفر زن، دختر و پسر تجاوز میکنند، و دهاس و پوس به اثر بی احتیاطی و بی اعتنایی آنها طعمه آتش میگردید، حکومت پوشالی بیرک کارمل در مقابل این بی اعتنایی روسها حرفی نمیزدند ولی به خاطر کشته شدن چند روس اشغالگرا شك تسامح ریختند و به نام (بده بیره) شعرها و ترانهها سروده شد و در رادیو افغانستان نوحه سرایی شروع گردید. به هر حال باید گفت که قشون شکست ناپذیر روس همان قشون سرخیکه جها نیرا ترسانده بود در افغانستان با تجاوزها به حقوق بشری و لایحالی های یک مرتکب شدند لکه تنگ و تنفر عامه را به دامان قشون سرخ و غیر مذهب به جا گذاشت.

تاخت و تاز بر شعایر ملی و شهامت افغانی :-

بیرک کارمل از مذمت و سنجیه اخلاق ملی و صفت و ستایش رژیم و سران روسی هرگز لب فرو نه بسته و حق و ناحق از تاریخ پرافتخار وطن و مردمان با شهامت و آزادی دوست افغان بدگویی های میکرد خدا کاری و جان بازی آنها را در راه حفظ شوون ملی به باد استعزا گرفته و میگفت بهترین و وظیفه ما شکستاندن غرور ملی بیجای افغانی است تا اندازه ای که تحصیل و حفظ استقلال و تمامیت ارضی افغانستان را مرهون عطف انقلاب اکتوبر و ثمره دوستی و همکاری روسیه شوروی میدانست، که درین جا تکرر تذکار آن لازم دیده نمی شود، بانهم صدر اعظم منحوس رژیم وی سلطان علی کشتمند علی الرغمیکه خود را در بدو انقلاب شوریک کمونست حقیقی و انترناسیونالست واقعی می شمرد و در ضمن صحبت و تفسیر مسایل معمولی و روز مره به حیث تئوریشن متون ایدیا لورزی نوین استدلال میکرد ولی در اثر تبدیل و رق زنگانی و جمع شدن تو مار ایدیا لورزی در روسیه یک دم او به اسلام گرویده و به عقیده سکتیزم خود را سخت بیچانده و حامی و مدافع حقوق و ارمانهای یکی از عشایر مستضعف و انمود ساخت، همچنان.

بخت حسن خدمت گذاری به روسها اثری را بنام (شمره دوستی) به
 مناسبت هفتادمین سالگرد انقلاب سوسیالیستی آکتوبر به رشته تحریر
 و چاپ در آورده که تاریخ پر افتخار و فرهنگ غنی و مبارزات آزادی
 خواهانه مردمان و وطن ما را فراموش و یا ناچیز شمرده و دوره زندگانی
 مرفه و ابرومند افغانستان و مردمان آسیای میانه را از شروع انقلاب
 آذربایجان مینویسد: - (... تاریخ پر از نشیب و فراز آذربایجان
 شوروی برای مراد خیلی دلچسپ بود سرزمینیکه مورد تاخت و تاز
 های پیم از خارج قرار میگرفت، مردم آذربایجان دارای تاریخ قدیم
 و فرهنگ کهن هستند، در طول قرن ها آذربایجانی ها مجبور شدند
 تا برای استقلال خویش علیه رومانها، عرب ها، مغل ها، ایرانی ها و -
 ترک ها بجنگند و این جنگهای طولانی و ویرانگرهنگامی خاتمه یافتند
 که آذربایجان را در آغاز قرن نژدهم به روسیه پیوسته علی
 گفت (نویسنده) پیلسوف و رجل مشهور اجتماعی ما اخذ و ف -
 پس از الحاق آذربایجان به روسیه در قرن نژدهم گفته است: -
 (... ما از نبرد ها و غارت های بیکران نیروهای اشغالگریجات -
 یافتیم و بلاخره آرامش در یافتیم، علی ادامه داد: - هنگامی مردم
 آذربایجان به سعادت واقعی و شگوفانی دست یافتند که انقلاب کبیر
 سوسیالیستی آکتوبر در روسیه به پیروزی رسید و حاکمیت شورا
 ها در این جامستقر گردید ۰۰۰ علی بارها میگفت که پرلناریای روسیه
 و خلق کبیر روس برای آزادی و شگوفایی سرزمین و مردم آذربایجان
 و جمهوری ها و خلق های دیگر قبلاً عقب مانده فداکارانه کمک کرده اند)
ولی حالا در رد این افتضاح و تهمت فاحش سلطان علی کشتمندیکی از -
نویسندگان معاصر و وطنپرست آذربایجان ولی امینوف در ضمن

تذکر مناقشه سرحدی آذربایجان و ارمنستان چنین میگوید: ...
رو سها علاوه بر اینکه بر فرهنگ و تاریخ کهن و پرافتخار مردم آذربایجان
پرده سیاه و فراموشی گسترده و در راه تشکیل آذربایجان مستقل و
حفظ تمامیت خاک آن لطمات شدید وارد کرد اکنون فرصت مساعد
و لازم میسرگشته تا وقتیکه در قضیه قریب آذربایجان توطئه غیر
مستقیم و مطامع سودجویی روسها در میان باشد باید در حفظ روابط
سیاسی با آنها از احتیاط مزید کار گرفته شود. (۱)

در رژیم بزرگ کارمل برای روسها موقعی مساعد گردید که به توسط
نمایندگان خویش جهت تخریب بنیادهای ملت واحد و مسلمان ما افغان
به نام تبعیض و تفرقه بینائی، نژادی، قومی و ایالتی و غیره به تبلیغات
مخاصمانه و نامردانه بپردازند و به نامهای (ملیت) در بین افغانها
باشهامت شعار دوست تخم تفاق و بشر بیندازند تا استحکام ملی
و واقعی را چنان تضعیف و مضمحل سازد که دیگر بدون انگابغیر
مجال حرکت و تهییج نیابند، چنانچه بزرگ کارمل به اراده خود و یا
مجبوریت روسها و دشمنان افغانستان و ادار گردید تا در راه مو
فقیت این پروگرام منحوس و ویران کن خود را به یکی از باشندگان -
افغانستان یعنی پشتون و برادر خود را محمود بریالی به نام تاجک
منسوب و معرفی نمایند. (۲) و برای خوشی و خدمت گذاری به روسها
یک خطه تاریخی خاک خود را به نام (واخان) تحت سلطه روسها -
قرار گذاشت. دهلیز واخان که سرحد طبیعی و تاریخی بین افغانستان
پاکستان، چین و روسیه را تشکیل میدهد و از اهمیت فزاینده سوق
الجیشی برخوردار است خیر الحاق آن به شوروی در جون ۱۹۸۱ به

(۱) آذربایجان (۸ ساله) صفحه ۸ چاپ ۳۷۲ - تهران .

(۲) در راه ایجاد جبهه ملی پدر و وطن جمهوری دموکراتیک

افغانستان صفحه ۵۷ قوس ۶۳ - ۱۳۰۳ .

تنظیم، سرحد شمالی و پیوستن آن به منطقه نظامی مرغاب هر آئینه برای پاکستان و چین مایه نگرانی گردید، اکنون میست مورخه ۱۹ اگست ۱۹۸۰ - گزارش کرد، دو سیه دهلیز شمال شرقی افغانستان را به صورت جدی به خاک خود ضمیمه گردانید و یگانه رابطه مستقیم افغانستان را با چین مسدود نمود و خود را با پاکستان هم سرحد ساخت. دهلیز باریک و اخیان که ۱۸۰ میل طول دارد، ۸۶ و ۸۷ سال پیش به وسیله هند برطانوی تزار - های روسی ایجاد شده بود از افغانستان بریده شد و تحت اداره مستقیم اتحاد شوروی قرار گرفت.

روزنامه رسمی پکنگ ریویو . PEKING REVIEW نوشت: ترجمه (.....) اشغال و اخیان به وسیله نیروهای شوروی، در پایان سال اخیر ۲۱ فبروری ۱۹۸۱ جاه طلبی قرن نوزده شوروی را تحقق بخشید و در حال حاضر در حدود چهار هزار عسکر شوروی در و اخیان بود و باش دارند، عده ازین عسکر، کوتل‌ها یک به پاکستان و چین میپوندد و بیش از پنج هزار فت از سطح بحر ارتفاع دارد، پاسپانی میکند، در و اخیان انبار زیر زمینی، اردو گاهای دائمی میدان راکت انداز زمین به زمین و سرک پناور سوق الجیشی آباد گردیده است، علاوه بر ان شوروی یک غوندمو ترندی دو هزار سه صد عسکر و راکت‌های کوتاه برد، و توپهای ۱۲۰ ملی متری را در آنجا تعبیه و بر استحکامات آن افزوده است.

سقوط ببرک کارمل :-

آتش فیر گلوله بیشتر میشود، ر و حیه صاحب منصبان رژیم روز تار و زخمی تر میگردد، قشون شوروی با مدمش ترین سلاح از عهده مقاومت مجاهدین برنی آید، و مجبور میشود قریه‌ها را به آتش بکشد، زمین و فضایی خون و آتش میدهد، مردمان بی گناه، اطفال، زنان، و ریش سفیدان در خون شان غلط میزند خانه و آبادی‌ها ویران میگردد، زمین‌های زراعی به صحرای بیابانها مبدل میگردد، درختان جنگل‌ها را آتش میگردد، پل و

و پلچک ویران میگردد، فرار بازهم فرار، جنگ، باز هم جنگ، به گفتار و سخنان
 تصریح آمیز ببرک کارمل باور نکرده اند، چرا او از امرامش نمیگذشت و حلقه
 غلامی روس را بر گردنش افتخار خود میدانست. پس با این امرام که ام افغان
 غیور و مسلمان صالح خواهد کرد، کدام وطن پرست جلو و اختیار کشور -
 شان را داد و طلبا نه بدست زمامداران کریمین خواهد سپرد. گرفتاری
 ملی ببرک کارمل به خاطر گذشته گان مردم مظلوم افغانستان نبود و اگر
 این واقعیت میداشت چرا در روز سوم حوت در وقت زمامداری خویش
 خون پیش از سه هزار نفر زن و مرد روی جاده ها و سرک ها و مکاتب
 ریخته شد، در مدت هفت سال هر چه کوشید و هر نیکی که به کار برد نه
 جبهه ملی پدر وطن تاثیر کرد و نه لویه جرگه اثر بخشید و نه جرگه کوچی ها و
 قبایلی ها تقاضا کردند که سرحدات افغانستان را بر روی مجاهدین ببندند
 هر بازاری که نمود مردم پشت و ریش را میخواستند، چرا او با قشون
 سرخ مثل شاه شجاع ثانی در وطن وارد شده بود، از جمله سه و پنج هزار
 قریه کشور ۲۷ هزار قریه به دست مجاهدین غیور فتح گردید. اوضاع
 روسیه دیگر مانند سابق نبود، دموکراسی و حقوق بشر به علیان آمده
 بود، گورباچوف منشی عمومی حزب کمونیست شوروی در مقابل ناله و -
 فریاد زنان شوروی که جوانان شان را روز به روز به بهانه مدافع حمله
 امپریالزم امریکا بر افغانستان از دست میدهند در کنگره (۲۷) به سردی
 مواجه گردید، از همان روز فهمیدند که بخت کارمل و از گون میگردد
 در حزب قسم، قسم فعالیت جریان داشت، اما ببرک بیدی نبود که از
 بادی بلرزد، هر قدر با او از هر در که پیش آمدند، تا به خوشی خود از میدان
 بروند و ازین به بعد خون روسها بر ای بقای اقتدار شان نخواهد -
 ریخته قبول نکند، پلینوم ۱۸ دایر گردید ولی به زود خورد انجامید -
 ببرک و رفقای او را زندانی ساختند و چندین ساعت گرسنه و تشنه نگاه
 داشتند تا به ارائه استعفا نامه مجبور گردید.

متن خلص پیشنهاد سبکد و مشی رفیق ببرک کارمل از مقام منشی عمومی کمیته مرکزی حزب دموکراتیک خلق افغانستان به کمیته مرکزی حزب: رفقا: بعد از اندیشه زیاد اینجا ب فیصله نمودم تا بنا بر احساس مسؤولیت و عوامل صحی و ارزیابی دقیق از امکانات خود و توجه به مسایل و پرابلمهای بین المللی از شما خواهش به عمل آورم تا معزرت مرا از سمت منشی عمومی کمیته مرکزی حزب دموکراتیک خلق افغانستان بپذیرید... وظیفه ملی و انتر ناسیونالستی خود میدانم تا در این لحظه یک بار دیگر عمیق ترین سپاسگذاری خود را به رهبری حزبی و دولتی و خلق کبیر شوروی به خاطر کمک های همه جانبه و انتر ناسیونالستی به خلق رنجکشیده ما که بی شائبه مبذول داشته اند ابراز دارم...)

ببرک کارمل ۱۳۶۵/۲/۱۳

دکتر صالح محمد زیری عضو بیروی سیاسی و عضو مؤسسان حزب دموکراتیک خلق افغانستان بعد از سقوط ببرک کارمل در کنفرانس سرتاسری درباره وظایف تاخیرناپذیر تحکیم وحدت حزب در شرایط مبارزه و به خاطر مصالحه ملی چنین بیانیه ایراد کرد:-(... برای هر عضو صادق حزب کاملاً واضح است که در زندگی امر روزی در درون حزبی مسأله نگران کننده تر حیاتی تر از مسأله تحکیم وحدت یک پارچگی و فشرده گی صنوف حزب وجود ندارد، برای اینجا ب جای مسرت است که فضای یک پارچگی رفیقانه را که در دومین کنفرانس سرتاسری حزبی هنگام بحث بر پرابلمهای پیچیده تسریع پروسه مصالحه ملی حکم فرما میباشد، احساس مینمایم و روحیه وحدت درین تالار مشهود است، قبل از همه در مورد جناح ها طوریکه معلوم است، خلق و پرچم در ماه ثور ۱۳۴۶ در حزب زمانیکه بعضی از اعضای کمیته مرکزی در مورد بعضی از مسایل عمده و کاملاً تکتیکی باهم توافق نه کردند به میان آمدند عدم اعتماد مقابل و شک و تردید به تدریج ارتباطات درون حزبی را که داشته قوام میگرفت تخریب میکرد، برای

ما سابقه داران معلوم است که هیچ یک از جناح‌ها در نوشته خود حتی یک نظر سیاسی و ایدئولوژیکی را که مغایر فیصله‌های اولین کنگره حزب باشد - نداشته‌اند. این شعاب به مبارزه بین رهبران جداگانه به خاطر کسب قدرت حدت یافت هر یک از آنها می‌خواسته که مثنی عمومی شود آنها نقش و اهمیت حزب را به مثابه ارگانیزم واحد که در آن اراده و عمل هر یک تابع منافع وحدت عمومی حزب است درک نه کردند، آنها نه توانستند از سطح حلقه خود پافرا تر نهند. علاوه از آن، زخم‌های کهنه فرکسیو نیز در آستانه دیگرگونی‌های عظیم در حزب ما مرض جدید یعنی - فعالیت‌های ضد حزبی مخالفین مثنی پلینوم ۱۸ کمیته مرکزی به طور موزیانه و به شکل اعتراض آمیز خود را در عقبه نام ببرک کارمل پنهان مینمایند، به شیوع آغاز نمود، اگر ما امروز یک پارچه نه شویم فردا شکست حتی از دست داد تمام دست آوردهای انقلابی، مرگ سیاسی و حتی فزیکلی انتظار ما را خواهد کشید، در حزب ما سطح لازم وحدت هیچ‌گاه وجود نداشته است، مشتت باز ضرب دقیق کاری وارد نمیکند. صف پر آکنده به دشمن جو اب دندان شکن داده نمیتواند، اردو یک وحدت ندارد بدون شک مغلوب میگردد، حزب پارچه، پارچه و منشعب از آزمون سیاسی موفق بدر شده نمیتواند، و تمام دست آوردهای خود را از دست داده و به زباله دان تاریخ فرو خواهد رفت.

دبیرک کارمل لنده سوانخ :-

دی دجنرال محمد حسین زوی دی چی په ۱۳۰۸ = ۱۹۲۹ کال دکابل په ولایت کی زبیدلی دی په ۱۳۲۷ = ۱۹۴۸ کال کی دامانی لیسو خخه فارغ په ۱۳۲۸ = ۱۹۵۰ کال کی دمحصلینو په اتحادیه کی او دملی شوراد اووهی دوری په نهضت کی د فعالیت له امله د حقوق و او سیاسی علومو په پوهنځی کی له شمول خخه محر و م، په ۱۳۲۹ = ۱۹۵۱ کال کی د حقوق و او سیاسی علومو په پوهنځی کی شامل سو، په ۱۳۳۱ = ۱۹۵۳ کال کی د حقوق و او -

سیاسی علومو دپوهنځی له دریم تو لگی څخه خارج او څلور کاله بندی سو
 په ۱۳۳۵ = ۱۹۵۶ کال کی دانگلیسی او المانی ژبو اجیر ترجمان په ۱۳۳۶
 ۱۹۵۷ کال کی د احتیاط په بنوونځی کی د عسکری مکلفیت دوره تیره کړه . په
 ۱۳۳۹ = ۱۹۶۰ کال کی د حقوقو او سیاسی علومو دپوهنځی لیسانسه، په
 ۱۳۴۰ = ۱۹۶۱ کال کی دپوهنی په وزارت کی دتالیف او ترجمی غړی سو .
 په ۱۳۴۰ = ۱۹۶۱ کال کی دپلان په وزارت کی مامور سو . په ۱۳۴۲ = ۱۹۶۴
 کال کی دافغانستان دخلکو ددموکراتیک گوند دمؤسسی کنگری لومړی
 کنگری غړی دمرکزی کمیٹی د اصلی غړی په توگه دکنگری له خوا انتخاب ،
 دافغانستان دخلکو ددموکراتیک گوند دمرکزی کمیٹی دمشی په توگه -
 انتخاب په ۱۳۴۴ = ۱۹۶۵ کال کی دولسی جرگی په دوولسمه دوره کی دکابل دښار
 دوکیل ، په ۱۳۴۸ = ۱۹۶۹ کال کی دولسی جرگه په دیار لسمه دوره کی دکابل دښار
 دوکیل ، په ۱۳۵۶ = ۱۹۷۷ کال کی دافغانستان دخلکو ددموکراتیک گوند
 دمرکزی کمیٹی ددارالانشا غړی، مشی او دسیاسی یرو غړی په ۱۳۵۷
 ۱۹۷۸ کال کی بندی سوچی دثور داوومی نیټی د انقلاب له امله خوشی سو
 په ۱۳۵۷ = ۱۹۷۸ کال کی دافغانستان دخلکو ددموکراتیک گوند دمرکزی
 کمیٹی او دافغانستان ددموکراتیک جمهوریت دانتخابی شورادنتوب
 له مخی دانتخابی شورادمرستیال او دافغانستان ددموکراتیک جمهوریت
 دصدارت دمرستیال په توگه وټاکل سو . د ۱۳۵۷ کال دسرطان په ۱۴ =
 ۱۹۷۸ کال دجولای په پنځمه پرپرآک) کی دافغانستان ددموکراتیک -
 جمهوریت دمنتخب سفیر په حیث وټاکل سو .
 دده ځنی آثار دخلق او پرچم په جریدو کی خپاره سوی دی . دی متاهل
 دی اوڅلور اولادونه لری (۱۰)

د داکتر نجیب الله در ژیم سره در و سانو سیاسی روابط

ددی سره چی د اقتدار څخه د بېرک کار مل لیری کول او دهغه پرځای د داکتر نجیب الله کښینول په روسیه کی دنوو تحولاتو د پېښید لوله کبله د گورباچوف د بان سازی د پېر وگرا موندو د پلې کولو څخه گڼل کیږی خوبیا هم در و سانو پالیسی داسی وه چی په غیر مستقیمې دیکتی اولار بنو و فی سره خپلی پښی د افغانستان د سیاسی ، نظامی او اقتصادی بوج څخه داسی - وپاسی چی خو داکتر نجیب الله دنوو سیاسی پیشنهادونو او عموی اجما اقتصادی او فرهنگي تعدیلا تو په پیش کولو سره دخپل رژیم داخلی او خارجی مخالفینو سره د جوړی رونی لاری په غوره کولو سره پر مشکلا تو بریالی تو ب و موی او دیو مستقل مسلمان ، بیطرف او پر خپلو پښو ولاړ او دموکرات افغانستان د جوړ و لوله پاره دخولی په هر تعهد کولو سره چی ممکن وی د عموی قیام او مخالفینو د جار خانه عملیا تو څخه مخنیوی وکړی

د داکتر نجیب الله په خپله هغه بیانیه کی چی د ۲۵ ۱۳۶۵ کال د ثور په ۱۴ د اتلسم پلینوم د جوړید لو او هغه د عموی منشی د ټاکل کید په محفل کی چی د کامل وحدت نظر په فضا کی درایو په اتفاق و ټاکل سو در و سانو سره در وابطو پاللو په هکله داسی وایی :- (... اساس کار مارا پارهم تقویت هر چه بیشتر و غنا بخشیدن همجانبه دوستی ما به همسایه بزرگ ما اتحاد شوروی ، حزب لیبر کپس و مردم قهرمان ، صمیمی و دلسوز آن تشکیل میدهد ، حزب دموکراتیک خلق افغانستان به طور پیکی و بلا انحراف دوستی و همکاری خود را با احزاب برادر و کشور های سوسیالیستی تعقیب نموده و روابط دوستانه خود را با کشورهای غیر منسلک و تمام احزاب و سازمانها یکله به خاطر صلح و ترقی بشریت میرزمند - استحکام خواهد بخشید . اوضاع و شرایط کنونی از هر یک ما و از

تمام اعضای حزب ما می طلبد تا در جهت تحقق آرمانهای والا و انسانی، د
 خ، ا و انقلاب ثور در یک کلکلیف همبسته رفیقانه با ایتیمزما انقلابی با بر
 خورد جدید و درک ضرورت طراز نوین کارکردن با عشق به انسان زحمتکش
 و خدمت گذاری به مردم و وطن در تحت درفش حزب محبوب خود فعالاً
 کار و پیکار نماییم، ... رفقای محترم پیروی سیاسی و اعضای کمیته مرکزی
 ح، د، خ، ا، ب - اجازت بدهید که در پیشگاه شمار رفقای گرامی با ابراز احترام
 از خدمات رفیق محترم بیرک کامل در راه تأسیس، تقویت و رشد حزب
 و خدمات شان به انقلاب ثور صمیمانه ترین و گرم ترین سپاس خود را
 نسبت به اعتماد بزرگی که به مناسبت انتخاب اینجانب به سمت منشی عمومی
 کمیته مرکزی ح، د، خ، ا، صورت گرفته ابراز نموده و آنرا به مثابه شرف
 حزبی و والا ترین اعتبار و اعتماد از جانب حزب خود حفظ نمایم. من -
 سنگینی این مسئولیت بزرگ را که از جانب شمار ققابدوش من گذاشته
 شده است با تمام ایبعاد آن درک میکنم، و به شمار فقا اطمینان داده
 و تعهد میسپارم که در راه تحقق آرمانها و اهداف حزب محبوبم و انقلاب
 ثور با رعایت بلا انحراف و به کار برد دقیق پرنسیپ های آزمون شده -
 مترقی انقلابی که قانون مندی و سمت مبارزه انقلابی و ساختمان جامعه
 نوین را برای مارو شن ساخته و راه ها و وسایل نیل به آنرا در شرایط
 کنونی کشور ما مشخص ساخته است به مثابه سپاهی ساده لشکر حزب
 خود با تکیه به اراده و خرد جمعی اعضای حزب، کمیته مرکزی و پیروی
 سیاسی آن تلاش نموده و در تمام فعالیت های خویش اصول زین
 سیاست داخلی و خارجی حزب دموکراتیک خلق افغانستان و دولت
 جمهوری دموکراتیک افغانستان را به صورت پیگیر تعقیب خواهم
 نمود و تمام انرژی نیرو، خرد و دانش خود را درین راه صرف خواهم
 کرد. تقویه وحدت و همبستگی صفوف حزب خود را به مثابه والا ترین
 وظیفه انجام داده تمام سعی و تلاش خود را به خاطر تحقق آن -

وقف خواهم کرد، وحدت اندیشه و عمل اعضای حزب نیروی بزرگ و ضامن پیروزی و ارتقای نقش رهبری کننده و سمت دهنده حزب ما میباشد. حزب ما تطبیق تصایم و فیصله های پلیوم های شانزدهم و هفدهم کمیته مرکزی ح، د، خ، او تین سهای ده گانه مصوب شورای انقلابی را توام با بسیج همه عوامل در تسریع توسعه و تحکیم پایه های اجتماعی، حاکمیت انقلابی خلق و فراهم آوری امکانات و سهم گیری فعالانه کارگران، دهقانان، پیشه وران، روشنفکران، متشبهین خصوصی، تجار ملی، روحانیون، زنان، جوانان و نمایندگان تمام ملیت ها و اقوام و قبایل کشور در امور اجتماعی و دولت بلا انحراف و به طور پیگیر ادامه خواهد داد، رفقا! تقویت قوای مسلح ج، د، و ارتقای قابلیت محاربه ای آن به خاطر تشدید مبارزه علیه جنگ - اعلام ناشده در کشور و قطع خون ریزی و استقرار صلح و آرامش در وطن، در سرخط وظایف حزب و دولت قرار خواهد داشت...^{۱۱}

دملی روغی جویری سیاست :-

دملی روغی جویری سیاستچی در ۱۳۶۵ کال دجدی په میاشت کی اعلام سو، دغه سیاست په اعلام مولوکی د شوروی روسی د کمونست گوند عمومی منشی م، س، گور باچوف لادیخواخه دکو اکثر نجیب اللهدلاربنو ونه کړی وه. د ۱۳۶۷ کال د حمل په ۱۹ ورځ د افغانستان د خلق دموکراتیک گوند د مرکزی کمیته د عمومی منشی او د شوروی اتحاد د کمونست گوند د مرکزی کمیته د عمومی منشی م، س، گور باچوف تر منځ په تاشکند کی کتنه وسوه. په دغه کتنه کی د شوروی اتحاد د کمونست گوند د مرکزی کمیته د سیاسی پیر وغړی او د شوروی اتحاد د دبا د نیوچارو وزیر ادوار دامرو و سویچ شوار د نادزی او د ازبکستان د کمونست گوند د مرکزی کمیته لومړی منشی نانو ف هم برخه اخستی وه. دوی د نړیوالو حالاتو د کلیدی مسلو په برخه کی

خبرې اترې وکړې او هغه سترې مسئلې يې چې په مستقيم توگه د دغو هيوادونو په گټه پورې اړه درلوده په مفصله توگه وڅيړلې، د دې تاريخي کتنې په نتيجه کې داکټر نجيب الله او د هس گور باچوف د لاندنيو مسئلو په اړتيا تړاو او نظرته ورسيدل :-

اول :- د افغانستان جمهوريت او شوروی اتحاد په د ۱۳۶۶ کال د لود ۲۰ نيټې له اعلا ميو سره سم چې د ۱۹۸۸ کال د فبرورۍ له اتې نيټې سره سمون خوری عمل وکړی .

دوهم :- د افغانستان جمهور رئيس او د شوروی اتحاد دکمو نيست گوند د مرکزي کميټې عمومي منشي په دی عقیده دی چې د ټولو هغو کسانو رغنده همکاري په نتيجه کې چې د افغانستان د حالو ټوله آواری سره اړه لری او س د موافقه لیکونو د لاس ليک په لاره کې ورستی خنډونډلېری سوی او دو اړه خواوی د دغو موافقه لیکونو د سمدستی لاس ليک پلویان دی .

دریم :- په دی برخه دو اړه خواوی د ملگرو ملتو د سازمان د سرمشي او دده د شخصي استازی (دیگو کور دو وین) رول په بڼه توگه څيړی د افغانستان جمهور رئيس په ژنيو کې د تر لاسه شويو موافقو د تضمینونکو په توگه د شوروی اتحاد او د امریکا د متحده ایالاتو د تياری هر کلی کوی .

څلرم :- شوروی اتحاد او افغانستان ټينگار کوی چې د دغو موافقو د لاس ليک په صورت کې په ډیره لنډه موده کې د افغانستان شوروی - دغه تفاهم چې د شوروی فوځو نه به په دغو موافقو کې د ټاکل سوی . زمانې جدول په چوکاټ کې د ۱۳۶۷ کال د ثور له ۲۶ (۱۹۸۸ کال د مې له ۱۵ نيټې څخه) په وتلو پیل وکړی په خپل قوت به پاته وی .

پنځم :- د ملي روغې جوړې سياست د افغانستان د شاوخوا حالاتو د آواری، په ټول هيواد کې د جگړې او ورور وژنی د بندیدو او

سولی د ټینګښت د هغو څو اګونو په ګډون چې یو له بله دمخامخ جګړې په حالت کې سره ولاړدی، د افغاني ټولنی د مشکله قوتونو په ګډون دیوہ ائتلافی حکومت د جوړیدو په لاره کې ښی زمینی برابری کړی دی.

شپږم :- په خپله افغانان به د نورو هیوادونو په منځ کې دخپل هیواد وروستی دریغ وټاکي نه بل څوک، شوروی اتحاد دخپلواک، ناپیلي او بیطرفه هیواد په توګه د افغانستان په باره کې د جمهور رئیس نجیب الله له اعلا هی سره په خپل ملا تړباندې ټینګار کوی. شوروی اتحاد عقیده لری چې هیڅکله به د افغانستان له خاوری او یا د هغی له یوی برخې څخه د هغه د ګاونډیو هیوادو له پاره د دښمنی په مقصد استفاده ونه سی، او افغانستان به د دغو هیوادو په ارتباط د ګاونډیتوب او همکاری سیاست ته دوام ورکړی، دغه موضوع په برابره توګه د شوروی اتحاد، د چین په ولسی جمهوریت، د هند په جمهوریت، د پاکستان په اسلامي جمهوریت او د ایران په اسلامي جمهوریت پوری اړه لری، د شوروی اتحاد لوری د څو ګوندی سیستم پر بنسټ د افغانستان د کورنی جوړښت په هکله او په اقتصادی ډګر کې پر څو بنسټیز بنیادونو ولاړ تفکر چې د افغانستان جمهوریت - رئیس په اعلا میوکی انعکاس موندلی بشپړ ملا تړ کوی.

او م :- د هغو افغاني مهاجرینو د راستنیدو له پاره چې په موقتی توګه په پاکستان او نورو هیوادونو کې ژوند کوی د منلو وړ ښه شرایط رامنځ ته کوی، او د هیواد د ټولو اتباعو په څیر د هغوی د حقوقو تامین د ملی روغی جوړی د سیاست د تحقق له پاره ستر ارزښت لری، شوروی اتحاد به د دغسی ښو شرایطو په برابرولو کې د افغانستان له حکومت سره مرسته وکړی. اتم :- شوروی اتحاد د هغی عنعنوی او تاریخی دوستی د ښواړیکو او منا سبتو پر بنسټ تیاری څرګندی چې له افغانستان سره د اقتصادی ټولنیزو بیا جوړوونی او پرمختیا په لاره کې په لوړه سطحه مرستی او همکاری ته دوام ورکړی.

نہم :- جمهور رئیس او عمومی منشی نور و هیوادونو ته بلنه ورکوی
چی په افغانستان کی دسولی او ملی روغی جوړی له پینگست سره مرسته
وکړی او د ژنیو د موافقو درناوی وکړی ، دواړه خواوی په دی باور
دی چی دغه کار به دنور و سیمو ایزو نسبتو د آواری له پاره یو ښه اوله
امیدواری څخه ډکه بیلگه وی .

د ملی روغی جوړی د پروگرام په عملی کولو سره ډاکتر نجیب اللہ غوښته
چی یو افغان د بل افغان په سینه چاره نه مندی ، د افغان د ټوپک گولی
به د افغان په تن او وجود نه لگزی ، وینی به په وینو نه منحل کیزی ، مندی
به نه پوری کیزی خوندي به بی ورو نو نه سی ، میرمنی پکوندی نه سی ،
د ژړا تهر به د تل له پاره ددی خاوری څخه ټول سی ، له هیوادونو څخه
به مهاجر هیواد وال په خیر او عافیت خپلو کورونو ته بیرته راسی ، بجگړی
کندی کیزی به په سو آواری سی ، خواشیني او خفگان له منځه ولاړسی
په هری لوری ، هری خواته به دوروری خوښی او خوشحالی آواری
خپری وی ، دغه او نور داسی ستر کارونه به په گډه ، یوالی ، او یوموتی
والی سره ترسره کړو . ډاکتر نجیب اللہ د ملی روغی جوړی د اهدافو د
اعلامولو په وخت کی د پرمه معصومانه او مخلصانه ښه ښکاره کوله او که
به چا دده ویناوی او اعمال یوله بل سره نه پرتله کولای ژری تر اغزی
لاندی زاوست لکه چی یو ځل دکابینی دوزارتونو په ویشلو کی د دفاع د
وزارت ، د ملی امنیت د وزارت ، د داخله وزارت ، مالیی وزارت ، د
تعلیم او تربیی وزارت ، خارجه وزارت ، ملی هوايي ملکی وزارت ، لوی
څارنوالی ، اختصاصی محکمې پرتیی نور ټول وزارتونه خپلو مخالفینو
ورکول ، همداشانی د مرکزی کمیٹی په شلم پلینوم کی په دی هکله وایی
:- (۰۰۰ کمیته مرکزی در نظر دارد تا مذاکرات را جهت برقراری صلح .

در قصرهای پر تحمل ایتالیا ، پاکستان و المان غرب به پیش برد ، اما بصورت
علنی و صادق نه به آنانیکه بانیروی شیطانی به جنگ کثیف کشانیده شده اند

در سرزمین پدران و نیاکان خود در فضای صلح و آرامش به سرپرند محبت خواهیم نمود، بلی ما حاضر و آماده هستیم با حسن تفاهم حق سازش کنیم، اما درین مورد مطالبی است که برای حزب و مردم انقلابی ما خصلت مقدس دژ مایک و جبان اهداف و دست آورد انقلاب ثور عقب نشینی نه خواهم کرد، یعنی سیاست آنانیکه نزد ما می آیند باید نقش رهبری کننده حزب دموکراتیک خلق افغانستان و حاکمیت مردمی را به رسمیت بشناسند).
دلی روی جوهری دپر و گرام دچک مخی بیولو له پاره شوروی اتحاد حاضر سوی وچی خلی قواری بیله قید او شرطه دافغانی مشرانوسره دحسن. مفاهمی دلاری دافغانستان خخه ژد و باسی **چنانچه گور باچوف دافغانستانا** **خخه دشوروی دلبنکرو و تلو په هکله داسی وایی :-** (... دافغانستان خخه دشوروی دلبنکرو دیرته و تلو موضوع دشوروی دکمونست گوند په ۲۷ کنگره کی فیصله سوی وه . دغه دنزی دجریانانو په هکله زمونږ نزی او - معاصر دتفکر طرز دی) دشوروی اتحاد دکمونست گوند دمرکزی کمیته دسیاسی غیری او دغاچه چارو وزیر ادوارد شیواردنازی دحمل په ۱۵ نیته کابل ته راخی او دمفصلی بیانی په ترخ کی یی داهم وویل چی دژنیو پخبرو کی افغانی هیأت او شوروی استازی دافغانستان دشا وخوا - مسالی دسیاسی آواری دترلاسه کیدو دبهر دبرپالی پای ته رسیدوله - امله له هری ممکنی وسیلی خخه کار اخلی بخوله بده مرغنه دهغه نارغنده - دریخ له امله چی دامریکا دمتحده ایالاتو او پاکستان له خوا نیول سوی دی په دغو خبروکی جدی ستونزی رامنخ ته سوی دی ... که بیا هم اسلام آباد دسلیم عقل او خیلو ملی گتو پرخلاف دحل دد اول لاری خخه دموافقی په باب دژده کوی ، په هغه صورت کی کیدای سی دشوروی افغان دجلا موافقه لیک په بنسټ دهغو شرايطوله مخی چی دشوروی اتحاد او افغانستان له پاره مناسب وی دغه کار سرته ورسوی ، خود باید په ډاگه ووايم چی له افغانستان خخه دشوروی اتحاد دعسکرو دیرته

تللو په باب د شوروی اتحاد په سیاسي تصمیم کی بدلون نه دی راغلی .
 د افغانستان د شاهو احوالاتو د سیاسي آواری په باب موافقی د حمل په
 ۲۶ نیټه د پنجشنبې په ورځ په ژنیو کی لاس لیک سوی ، په دغو مراسمو کی د
 ملگر و ملتو د سازمان سرمنشی ژ او پر پرین دیکو یلا رچی دده په ابتکار د
 افغانستان پاکستان خبری دده د خاص استازی دیکو کور د وین په وساطت
 په ۱۹۸۲ کال کی پیل سوی وی ، د شوروی اتحاد د خارجچه چارو وزیر
 ادوارد شیوار د نادزی او د امریکي د متحده ایالاتو د خارجچه چارو وزیر
 جارج شولتز هم برخه اخستی وه ، شوروی اتحاد او د امریکا متحده
 ایالات په په ژنیو کی د تر لاسه شوو موافقو د نړی والو تضمینونکو په
 توگه عمل وکړی .

د ژنیو د موافقی د مهمو اسنادو فهرست دادی (د اپریل ۱۴ کال ۱۹۸۸) :-

۱- د افغانستان د جمهوری او پاکستان د اسلامی جمهوری دولت ترمنځ
 دوه اړخیزه تړون د متقابل مناسباتو د اصولو مخصوص د عدم مداخلی او
 عدم دخالت په هکله .

۲- د بین الطلی ضمانتو په هکله اعلامیه .

۳- د مهاجرینو د دواو طلبانو بیرته راتگ په هکله .

۴- د افغانستان د مرچو طو او ضاعو د حل له پاره د متقابل ارباطاتو په
 خصوص کی موافقت نامه .

۵- ضمیمه (تفاهم ، مموړنوم ، یاداشت) .

د افغانستان د جمهوری او پاکستان د اسلامی جمهوری دولتو ترمنځ
 دوه اړخیز تړون د متقابلو مناسباتو د اصولو مخصوص د عدم مداخلی
 او عدم دخالت په هکله :-

ماده اول :- مناسبات بین طرفین عالین متعاقدين در مطابقت جدی
 با اصول عدم مداخله و عدم دخالت دولت ها در امور داخلی دول دیگر -
 تنظیم میگردد .

ماده دوم :- به منظور تطبیق عدم مداخله و عدم دخالت هر یک از طرفین عالین متعاقدين متقبل میشود تا مکلفیت های ذیل را رعایت نمایند :- حاکمیت استقلال سیاسی، تمامیت ارضی، وحدت ملی، امنیت و غیر منسلک بودن طرف عالی متعاقد دیگر و همچنان هویت ملی و میراث فرهنگی مردم آنرا - احترام نماید .

ماده سوم :- حق انفکاک ناپذیر و ناشی از حاکمیت ملی طرف عالی متعاقد دیگر را در تعیین آزادانه نظام سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی خود انکشاف آزادانه مناسبات بین المللی و داشتن حاکمیت دایمی بر منابع طبیعی، خود بر اساس اراده مردم آن، بدون دخالت، مداخله از خارج، خرابکاری اجبار یا تهدید خارجی به هر شکلی که باشد احترام نماید .

ماده چهارم :- از تهدید یا استعمال قوه به هر شکلی که باشد خود داری و زدن، تازان سرحدات یک دیگر تخطی نه کنند، نظام سیاسی، اجتماعی و اقتصادی طرف عالی متعاقد دیگر را بر هم نزنند سیستم سیاسی طرف عالی متعاقد دیگر یا حکومت آنرا، ساقط سازد، یا آنرا تغییر نه دهد، یا باعث تشنج بین طرفین عالین متعاقدين نه گردد .

ماده پنجم :- این امر را تأمین نماید که قلمرو آن به هیچ وجه طوری مورد استفاده قرار نه گیرد که حاکمیت، استقلال سیاسی، تمامیت ارضی و وحدت ملی طرف عالی متعاقد دیگر را نقض کند یا ثبات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی طرف عالی متعاقد دیگر را بر هم زند .

ماده ششم :- از دخالت مسلحانه خرابکاری، اشغال نظامی و یاد دیگر اشکال مداخله و دخالت، علنی یا مخفی که متوجه طرف عالی متعاقد دیگر باشد یا از هر عمل نظامی سیاسی یا مداخله اقتصادی در امور داخلی طرف عالی متعاقد دیگر به شمول اعمال انتقام جو یا نه که شامل استعمال قوه باشد خود داری کند .

ماده هفتم :- از هر عمل با تلاش به هر شکل یا تحت هر بهانه که باشد .

به مقصد ثبات زدایی یا برهم زدن ثبات طرف عالی متعاقد دیگر با هر یک از نهاد های آن خود داری نماید.

ماده هشتم :- از به راه انداختن، تشویق یا حمایت مستقیم و یا غیر مستقیم فعالیت های بغاوت گرانه یا تجزیه طلبانه علیه طرف عالی متعاقد دیگر، تحت هر بهانه ای که باشد، یا از هر عمل دیگر به منظور برهم زدن وحدت یا تضعیف یا تحریب نظام سیاسی طرف عالی متعاقد دیگر خود داری نماید.

ماده نهم :- از تربیت، تجهیز، تمویل و استخدام اجیران از هر منشا که باشند در داخل قلمرو خود، به مقصد فعالیت های خصمانه علیه طرف عالی متعاقد دیگر و یا فرستادن چنین اجیران به قلمرو طرف عالی متعاقد دیگر و همچنین از فرآیند آوری تسهیلات به شمول منابع مالی برای تربیت تجهیز یا انتقال همچو - اجیران خود داری نماید.

ماده دهم :- از عقد هرگونه موافقت نامه یا اتخاذ تریبات با سایر دولت ها که مقصد از آن مداخله یا دخالت در امور داخلی و خارجی طرف عالی متعاقد دیگر باشد خود داری ورزد.

ماده یازدهم :- از هرگونه کمپاین بدنام کننده، بدجلوه دهنده یا خصمانه به منظور مداخله یا دخالت در امور داخلی طرف عالی متعاقد دیگر امتناع از ماده دوازدهم :- از هرگونه مساعدت به گروه های تروریستی، سبوتازگرن یا اجنت های خرابکار، استفاده از آنها و یا نگهداری آنها، علیه طرف عالی متعاقد دیگر جلوگیری نماید.

ماده سیزدهم :- از حضور، جا بجا شدن، درکیمپ ها و پایگاه ها و یا به اشکال دیگر از سازمان دهی، تربیت، تمویل، تجهیز، و تسلیح افراد و گروه های سیاسی، اتنیکی و هرگونه گروه های دیگر در قلمرو خود به منظور ایجاد - تخریبات، بی نظمی، نا آرامی در قلمرو طرف عالی متعاقد دیگر جلوگیری نماید، و همچنان از بکار بردن وسایل اطلاق جمعی و انتقال سلاح ها، مهمات و تجهیزات توسط این گونه افراد و گروه ها نیز جلوگیری کند.

ماده چهاردهم: - به هیچ گونه عمل دیگری که مداخله یا دخالت پنداشته شود مبادرت نوزد، یا آنرا اجازه نه دهد.

یادداشت ماده سوم: - این موافقت نامه به تاریخ ۱۵ ماه می سال ۱۹۸۸ نافذ میگردد.

یادداشت ماده چهارم: - هر اقدام لازمی که به منظور تقادرساختن طرفین عالین متعاقدين برای اجرای مندرجات ماده دوم این موافقتنامه ضروری باشد باید تا تاریخ انعقاد این موافقت نامه تکمیل گردد. یادداشت ماده پنجم: - این موافقت نامه به زبان پشتو، اردو، و انگلیسی ترتیب گردیده و همه متون دارای اعتبار مساوی میباشند، در صورت بروز هرگونه اختلاف در تفسیر متن انگلیسی اساس قرار داده میشود. در پنج نسخه اصلی به روز چهارده اپریل ۱۹۸۸ در ژینوا امضا گردید.

از طرف حکومت جمهوری افغانستان
عبدالوکیل وزیر امور خارجه

از طرف جمهوری اسلامی پاکستان
زین نوری وزیر دولت درامونخاز

دژنیو دتو افقاتو دلاس لیک له امله داکتر نجیب الله دھیواد والو پنامه یوه مهمه وینا وکړه چی غنت ټکی یی دادی: - (در نو هیواد والو! هغه ورځ چی دافغانستان کړیدلی خلک او د نړی ټول ریښتینی اوسوله دوست انسانان ورته سترگی په لاره وو راوړسیده، دغو موافقو دافغانستان پر ضد. نا اعلام سوی جگړه پای ته ورسوله، خپلو کورونو ته د مهاجرینو د بیرته راتگ له پاره یی لاره آواره کړه، خپل هیواد ته دشوروی اتحاد د فوجی - محدودو قطعاتو د ستند لول په پاره امکانات پیداکوی، شوروی اتحاد او د امریکا متحده ایالاتو د موافقه لیکونو د اجرکولو د تضمین مسؤلیت په غاړه واخست... مونږ د هغه زول له امله چی د امریکا متحده ایالاتو دافغانستان دشواخو احوالاتو د سیاسی آواری په لاره کی سرته رسولی قدر دانی کوو، او په دی باب چی دژنیو دخبرو تضمینو ټکی به وی د امریکا.

د متحده ایالاتو له موافقې څخه رضایت څرگند و او موږ د افغانستان د شاوخوا حالاتو دعادی کیدو په کار کې د شوروی اتحاد پر رول باندې په خاصې مننې سره ټینګار کوو، موږ هیڅکله دخپل دوست او متحد په توګه د شوروی اتحاد بې غرضه مرستې چې د تاریخ په سختو شیبو کې یې د افغانستان له خلکو سره کړې دي نه هیروو، د شوروی اتحاد د لورې څخه زموږ د پېشنهادونو او ابتکارونو درک او ملاتړ په پای کې د ژینو د خبرو او زږد بهیر نیو - مثبتو نتیجه ته ور ساوه ...).

د روغې جوړې د کړنلارې د تطبیق له مخې د یوګوندي خلقی حکومت د چلیدلو څخه چې ټولې چارې یې د شوروی اتحاد پر مالی او نظامی مرستو سامبالې سوی وی د ده وسوه، د دموکراسیې سستم په اساس د اساسی قانون له ۷۷ مادې سره سم د ۱۳۶۷ کال د حمل له ۱۷ څخه تر ۲۷ نیتې پورې په ټول هیواد کې د ملي شورا د وکیلانو او سنا تورانو ټاټولو په پاره انتخابات و سول، په دغو انتخاباتو کې د بشر د حقوقو په چارو کې د ملګرو ملتو سازمان له کمسیون او د مهاجرینو په چارو کې د ملګرو ملتو عالی کمشر ته بلنه ورکړه سوی وه چې افغانستان ته راسی او د انتخاباتو له بهیر څارنه وکړی - د رایو ورکولو په پای کې دولسی جرګې له پاره ټول ۱۸۴ تنه وکیلان او د مشرانو جرګې له پاره ۱۱۵ تنه سنا توران و ټاکل سول. د انتخاب شوو وکیلانو سنا تورانو ټولیز ترکیب د هیواد د تقنینی لوړ اورگان ائتلافی ځانګړتیا منعکس کاو. د وکیلانو سنا تورانو په ډله کې په سلو کې ۴۸ د سزا، سزا، د افغانستان د بزګرانو د عدالت ګوند، د افغانستان د خلکو د اسلامي ګوند، اپوزیسیون، کوچیانو په انفرادی توګه او په سلو کې او ه د نور و ټولنیزو سازمانونو نمایندګان شامل وو. دغه پارلماني ترکیب د افغانستان د اوسیدونکو له اساسی تناسب سره مطابقت درلود.

وکیلان :-

۹،۹	ازبکان په سلوکی	۵۰،۳	پښتانه په سلوکی
۲،۷	ترکمنان په سلوکی	۲۰،۹	تاجکان په سلوکی
۰،۶	بلوخان په سلوکی	۴،۴	هزاره لښکر په سلوکی
۱،۲	نور - په سلوکی		

لویه او مهمه خبره دا وه چې داکتر نجیب الله دغه ټول فعالیتونه د شوروی روسیې د گوند د خپل فرکسیون، خاد او ملیشو په گټه سرته رسول او نورو وطن والوته د گډون چانس هیرلېز برابریدی.

داکتر نجیب الله دملي روغی جوړی دپروگرام دپرمخ بیولو له پاره وطن والوته دغه پیشنهادونه کول :-

مجاهدینو ته یی ویل چې د مجاهدی څخه لاس واخلي، د صلحی او مذاکری پرمیز ورسره کښینی، او دده تر قیادت لاندی په ائتلافی کابینه کی گډون ورسره وکړی. د روس د خارجیه وزیر شوارد نازری دمادی او سیاسی ستراتیژی په واسطه یی چپرو و مصنوعي گوند ونه چې د ماسکوله خوا هدایت ورکول کیدی په ادغاهی او یا ائتلافی توگه د افغانستان د خلق د دموکراتیک گوند سره یوځای سول. د غیر کمونستی او مترقی عناصرو د جلبولو له پاره یی دخا د نمایندگانو په واسطه د دهقانی او اسلامي گوندونو تادا او کښینیدو دا پاره ماران او قاجاق بران یی دملي سوداگرو په نامه دخا دپه مالی مرستو سره د شرکتو اتحادیو او مؤسسو جوړولو ته تشویق کړل. **د خلق د گوند نوم یی د وطن په نامه وپراوه او په څلویښتو مادو کی یی دهغه مرام تشکیلات او وظیفی څرگندی کړی. د دغه گوند په مقدمه کی لیکلی سوی وه :-** (د وطن گوند هغه سیاسی ټولنیغ سازمان دی چی دهغه د غړو د داو طلبانه اتحادی پر بنسټ جوړ سوی دی او فعالیت کوی گوند همیشنی او سرتاسری سوی ته رسیدل، دهیواد دخپلواکی، ملی واکمنی او دخاوری له بشپړتیا څخه دفاع، ملی وحدت ساتنه او ټینگښت او د افغانستان بیا جوړونه،

ہو لیزہ اقتصادی پر مختیا او دعدالت بسیا کول خپلی پیری ستری دندی بولی او د افغانستان د ملی او هیواد پالوخوا کو نو او پو لو خلکو دلا پر اخ۔ یوالی د تائین په برخه کی لوړو و هد فونو ته در سیدلوله پاره مجاهدت کوی گو ند خلکو د گتو همیشه مدافع دی او سوله غو بستونکی او هیواد پال۔ ملی دموکرات او مترقی عناصر سره یو کوی گو ند او دهغه پو ل سا زمانونہ د افغانستان د جمهوریت له اساسی قانون او نور و قو اینوسره سم۔
فعالیت کوی . (۱)

ده د ۱۳۵۹ کال د اول د شور د اساسی قانون په ځینو مادو کی چی د ۱۳۶۶ کال د قوس په نهمه د فرمایشی لوی جرگی له خوا تصویب سوی و د ۱۳۶۸ کال د شرايطوسره سم تغییر راوست۔ مثال په توگه د اساسی اصولوپه څلورمه ماده کی چی دغه اصول د انقلابی شور له خوا تصویب سوی و د اسی راغلی وه :- (حزب دموکراتیک خلق افغانستان، حزب طبقه کارگر و تمام زحمت کشان کشور و نیروی رهبری کننده و سوق دهنده جامعه و دولت بوده بیان گزار اراده و منافع کارگران، دهقانان، روشنگران و تمام زحمت کشان و نیروهای ملی و دموکراتیک و مدافع ثابت قدم منافع واقعی خلق های ساکن و وطن و احد افغانستان میباشد) حزب دموکراتیک خلق افغانستان په اساس اراده خلق افغانستان و اصول انقلاب ملی و دموکراتیک را در سیاست داخلی و خارجی خویش ملاک عمل۔ قرار داده بعمل تدریجی اهداف و وظایف انقلاب شور را تعیین نمود مبارزه تمام خلق افغانستان را در ایجاد جامعه نوین و عادلانه و فارغ۔ از استعمار فردان فرد رهبری میکند .

په یولسمه ماده کی یی د اسی راغلی وه :- (جمهوری دموکراتیک افغانستان دوستی و همکاری همه جانبه عنعنوی خود را با اتحاد شوروی و همکاری مناسبات دوستی را با سایر ممالک اتحاد سوسیالیستی بر اصل همبستگی انترناسیونالیستی توسعه و استحکام می بخشد

تعدیلات :- قانون اساسی که در سال ۱۳۶۹ بار ثانی تعدیل گردید این دو

سطر از مقدمه قانون اساسی را به این شکل تغییر داد :-

۱- تاریخ پر افتخار و وطن محبوب ما افغانستان مشحون مبارزات قهرمانانه مردم دلیر ما به خاطر استقلال، تمامیت ارضی، حاکمیت ملی، وحدت ملی دموکراسی و ترقی اجتماعی میباشد. در مرحله کنونی دولت جمهوری افغانستان متکی بر حمایت نیروهای ملی، سیاسی، و وطن دوست سیاست مصالحه ملی را فعالانه به پیش میبرد، بنا برین با در نظر داشت تحولات تاریخی که در میهن ما و جهان معاصر رونما گردیده است با پیروی از دین مقدس اسلام با رعایت سنن و شعایر پسندیده افغانی مبتنی بر حقایق تاریخ، فرهنگ کشور با احترام به موازین آرزنده نهضت - مشروطیت و در مطابقت با منشور ملل متحد و اعلامیه جهانی حقوق بشر مانمایندگان مردم افغانستان در لویه جرگه مؤرخ ۷-۸ ماه جوزا ۱۳۶۹ قانون اساسی مصوبه لویه جرگه ۹/۹/۱۳۶۹ را که دارای ۱۳ فصل و ۱۴۹ ماده بود به مثابه عالی ترین وثیقه ملی تعدیل نمودیم. اساسی قانون به مقدمه کیچی په ملی حاکمیت کی دخلق ددموکراتیک او نور و چچی گوندونو کلمه را وړه سوی و هغه حذف سوه او ملی حاکمیت د افغانستان په اولس اړه پیداکړه.

د دکتر نجیب الله در ژیم د پاپیست او بقاله پاپه در وسانو مالی مرستی :-

هغه وخت چی دروس یولک پنخوس زره لښکرو پر افغانستان یرغل وکړ او دهغو په مرسته بېرک کارمل د افغانستان پر تخت کښینوست، ددغو لښکرو مصارف چی په هغه کی دلور سټیک، اعاشی، اباقی ضرورتونه شامل و، سوو ملیونو ته رسیدل، او دهغو څخه ډیر لږ تش په نامه افغانستان ته وړکول کیده، خو هغه وخت چی گو باچوف اقتدار ته ورسید او فیصله یی وکړه چی خپلی لښکری دروس د مصلحت سره سم د افغانستان څخه وباسی نو د دکتر نجیب الله در ژیم د پاپیست او

بريالي توب له پاره يې د ير سنگين مصرفونه پر ځان ومنل. ډاکټر نجيب الله لومړی ځل د شوروی د منافعو او ځان د ساتلو له پاره د شوروی د مشا ورينو په لارښوونه د دفاع دوزارت د تشکیل څخه وتلی د خاص گارډ قوماندانی جوړه کړه، چې مخصوصو افسرانو او سر بازانو ته په هغې ځای ورکړه سوی و، ده د شوروی روسیې په مرسته قوې مليشه هم جوړه کړه، د دوی معاشونه يې د دفاع دوزارت د عسکرو په نسبت خورا زيات وټاکل، دامورينو او مستخدمينو د خوشحاله ولوله پاره يې دارتر اقي مواد و وړيا او مجاني کوونو ورکړه، دخاد، معتبر حزبيانو او داسی نور و کار کوونکو له پاره يې د لویو پوځي دغوش او عشرت او مستريح ژوندانه وسایل، سامانونه، لوکس مالونه د خپلو کوپرا تفي مغاز و او تجاري مؤسسو د لاری په نه څه بيه ود تهيه کړل، چې د دغو بلا عوضه مرستو اندازه مليونو، مليونو ډالرو ته ورسیده. دغه مالونه چې زياتره جنسي مرستی وی د ځينو استفاده جوړو مامورينو، مرکزي کميټی او سياسي بيرومنسويينو او روسی مشا ورينو په شرکت د کابل تور و بازارو ته را ایستل کيدل او شخصي جیبونه ځنی د کيدل.

د مثال په توگه :-

په کال ۱۳۶۵ کی جنس د ډالر په قیمت = ۱۳۴ ملیونه ډالره .

په کال ۱۳۶۶ کی جنس د ډالر په قیمت = ۲۴۴۱۹ ملیونه ډالره .

په کال ۱۳۶۷ کی جنس د ډالر په قیمت = ۲۲۹،۳ ملیونه ډالره .

د ۱۳۶۸ - ۱۳۶۹ - ۱۳۷۰ کلونو د مرستو سند را څخه نسته چې دلته وړاندی سوی

که په متوسط ډول د یو ډالر قیمت (۱۲۰۰) افغانی و سنجول سی د دغه څخه دغه

رقم په لاس راځی :- ۷۱۲۵۰۰۰۰۰، ۴۰۰۰۰۰۰۰، ۳۰۰۰۰۰۰۰ د دغه مبلغ څخه د شوروی

د مرستو په نامه د دولت په بودجه کی څلوېښت ملیارده افغانی ذکر

سوی چې د دولت د عواید و سره په کال کی اتیا ملیارده افغانی جوړوی .

د دولت د بودجی پای ته کسری د لویې جرگی د تصویب په مرسته چې دنو

ټونو د چاپولو حق او صلاحیت یې جمهور رئیس ته ورکړی و -

د افغانستان بانک څخه د پور اخستلو په نامه په لاندني اندازه بانک نوټونه.

چاپ کړی دی:-

په کال ۱۳۵۷ کی د بودجې کسر ۲,۶۹۵ (دوه ملیارده شپږسوه پنځه نوی ملیونه افغانی) په کال ۱۳۵۸ کی د بودجې کسر ۵,۴۱۴ (پنځه ملیارده څلورسوه څورلس ملیونه افغانی).

په کال ۱۳۵۹ کی بودجه کسر نه لری .

په کال ۱۳۶۰ کی بودجې کسر ۶۱,۰۶۲ (شپږ ملیارده دو شپيته ملیونه افغانی) .

په کال ۱۳۶۱ کی بودجه کسر نه لری .

په کال ۱۳۶۲ کی بودجې کسر ۲,۹۵۰ (دوه ملیارده نهه سوه پنځوس ملیونه افغانی

په کال ۱۳۶۳ کی د بودجې کسر ۹,۳۹۹ (نهه ملیارده دري سوه نهه نوی ملیونه افغانی

په کال ۱۳۶۴ کی د بودجې کسر ۷,۹۷۵ (اوه ملیارده نهه سوه پنځه اویا ملیونه افغانی.

په کال ۱۳۶۵ کی د بودجې کسر ۱۷,۱۵۷ (اوه لس ملیارده یوسلو اوه پنځوس ملیونه افغانی .

په کال ۱۳۶۶ کی د بودجې کسر ۲۶,۰۱۴ (شپږ ویشته ملیارده څورلس ملیونه افغانی .

په کال ۱۳۶۷ کی د بودجې کسر ۵۶,۹۰۳ (شپږ پنځوس ملیارده نهه سوه دري ملیونه افغانی.

په کال ۱۳۶۸ کی د بودجې کسر ۱۰۴,۷۸۱ (یوسلو څلور ملیارده اوه سوه یو اتیا ملیونه افغانی

په کال ۱۳۶۹ کی د بودجې کسر ۱۶۳,۰۰۰ (یوسلو درو شپيته ملیارده افغانی .

په کال ۱۳۷۰ کی د بودجې کسر ۱۸۰,۰۰۰ (یوسلو اتیا ملیارده افغانی .

د گورباچوف د دغو مرستو سره بیا هم ده اکثر نجیب الله کالني مصرفونه او

د بودجې کسرونه کال په کال زیاتیدل چې لاندني ډول یی د پیسو د چاپولو

او بانک څخه د پور اخستلو اندازه گولای سو :-

په کال ۱۳۶۳ کی د پیسو چاپول ۱۰,۳۷۵ د بانک قرضه ۴,۰۹۵ (څلویښت ملیار

نهه سوه پنځوس ملیونه افغانی)

په کال ۱۳۶۴ کی د پیسو چاپول ۱۱,۵۱۲ د بانک قرضه ۷۵,۰۲۰ (پنځه اویا

ملیارده دوه سوه ملیونه افغانی .

په کال ۱۳۶۵ کی د پیسو چاپول ۱۴,۹۵۲ د بانک قرضه ۹۳,۰۰۳ (درونی

ملیارده دیرش ملیونه افغانی .

په کال ۱۳۶۶ کی دپیسو چاپول ۲۴،۸۴۳ د بانک قرضه ۱۲۵،۰۵۳ (یوسلو - پنځویشت ملیارده درو پنځوس ملیونه افغانی .
 په کال ۱۳۶۷ کی دپیسو چاپول ۸۴،۰۰۰ د بانک قرضه ۱۷۹،۰۸۳ یوسلو نه او یا ملیارده درو ایا ملیونه افغانی .

د ۱۳۶۸ کال څخه تر ۱۳۷۰ کال پوری دپیسو د چاپ او قرضی سندونو راڅخه نسته . دشوروی د مالی مرستو د خرڅلاو وڅخه باید هغه پیسی چی چاپ سوی او توزیع سوی وی بیرته په لاس راغلی وای او په گردش او چلند لویدلی وای . خو څرنګه چی ولید سول دشوروی روسیې د مرستو د مالو نو د خرڅلاو علاوه نوری پیسی هم چاپ سوی چی د هغو څخه د قیمتونو د لوړیدلو بلار او پاڅیده او په بازار کی هره ورځ د اسعارو قیمت لوړ تلی او د شیانو د قیمت د لوړیدلو او د خرید د قوی د لږیدلو له کبله عمومی - فقر او فلاکت مخ راوینوی او د دولت وضعی د اڅکس او ورشکسته گی او د له منځه تللو د سخت خطر سره مخامخ کی .

دلته دپیسو او شیانو د پیسی د لوړیدلو لاند ذکر کیزی :-

۱۳۵۷ کال	یو امریکایی دالر ۴۵ افغانی (پنځه څلوېښت افغانی)
۱۳۷۰ کال	یو امریکایی دالر ۱۹۰۰ افغانی
۱۳۵۷ کال څخه	یو المانی مارک په ۲۲/ افغانی (دو وېشت افغانی)
۱۳۷۰ کال پوری د ارتزاقی موادو د بیولوړوبی	یو المانی مارک په ۱۰۰۰ افغانی
۲۳۰۰۰ (زره افغانی دروېشت زره افغانی)	د ۱۳۵۷ کال پوری ۱۶ کیلو پیسپه (۷۵) افغانی
۴۵۰۰ افغانی .	نری ویچی یو کیلو په (۱۶۰) افغانی
۱۸۰۰ افغانی (یوزر اته سوه افغانی)	د پسه غوښه یو کیلو په (۸۵) افغانی
۲۴۰۰ افغانی (دوه زره څلور سوه افغانی)	اوپه او کیلو په ۹۵ افغانی
۸۰ افغانی (ایا افغانی)	د چرګی هکی یوه دانه په ۳ افغانی
۱۳۰۰ کیلو (یوزر دوه سوه افغانی)	پتاخی یو کیلو په ۳۰ افغانی
۹۰۰ کیلو په ۹۰۰ افغانی (نه سوه افغانی)	د سونګ لرگی یو کیلو په ۱۵ افغانی

د ډاکټر نجيب الله در ژيم دله منځه تللو مهم عوامل :-

- ١- د ده او بېرکد کارمل د ډلې سخت اختلاف .
- ٢- د خلق د گوند دمشرانو او غړو سره سخت ضدیت او دشمنوان تېتی له منځه
- ٣- د مجاهدینو د سخت فشار او عمومي لارو بندول .
- ٤- د خارجي پيسو د بيولو پریدل او پر ارتزاقی او نورو ضروری موادو باندی - د هغو ناوړه اثر پر يو تل .
- ٥- د کرفی او صنعتی تولیداتو په ټپه دریدل او د نړی د هیوادونو څخه تجریدیدل
- ٦- په شوروی روسیې او ختیځی اروپا کی دکمونستی رژیمونو ختمیدل او پرځای یی دموکراسی او ملی رژیمونه راتلل .
- ٧- د ډاکټر نجيب الله اسعاری ذخیره هم له منځه تللی وه او تر دو سو میلیونو دالر نه زیاته نه وه . ماغونسته چی دلته د افغانستان د تیرو نظامونو د ډېو دجی حقی ارقام لکه د محمد ظاهر شاه او سردار محمد داؤد د جمهوریت د دوری د اړه پر تله اورا نقل کړم خو متأسفانه په موندلو یی بریالی نه سوم خویبامی هم د باخبر و او محاسبو مامورینو له خولی اړویدلی دی چی د ظاهر شاهي دوری په آخر کی د دولت د ډېو دجی ارقام تر پنځه او یا شپږ ملیارد او د سردار محمد داؤد د جمهوریت د ډېو دجی ارقام تر اتلس ملیار ده افغانیو زیاته نه وه .

دلته د دولت د اوو کالو مصرف ، عاید او د ډېو دجی کسر په لنډ ډول را وړاندې کړی

د ډېو دجی کسر	عاید	مصرف	
٢٠٩٤٠٧١٤٠٧٩٤	٤٦٠٣٣٨٣٦٣٩٦	٤٩٠٢٩٣٠٥٥١٩٩٠	١٣٦٣ کال
٩٠٣٩٩٤٠٧٠٣٧١	٤٧٠٣٨١٤٧٩٨٠٧٨٧	٥٦٠٧٨١٤٠٣٠١٥٨	١٣٦٣ کال
٩٠٥٤١٠٨٩٤٠٠٨٦	٥٦٠١٥٣٠٩٧٩٠٥٥	٦٥٠٩٩٥٠٥٧٢٠١٤١	١٣٦٤ کال
١٧٠١٥٢٠٠٥٣٠٣٧٧	٧١٠٥٩٧٠٤٤٩٠٥٨	٨٨٠٧١٩٠٥٩٨٠٣٣٥	١٣٦٥ کال
٣٣٠٤٧٧٠٤٧٧٠٢٣٤	٧٠٠٨٠١٠٢٥٠٢٣١	١٠٤٠٢٧٨٠٤٩٩٠٥٦٥	١٣٦٦ کال
٥٥٠٤١٩٠٩٩٤٠٢٣٥	٧١٠٤٢٠٨٨٠٠١١٨	١٢٠٤٦٢٠٨٧٤٠٢٥٣	١٣٦٧ کال
٩٥٠١٣٨٩٥٣٠٧٨٢	٦٩٠١٦٠٠٥٦٦٠٨٨٥	١٦٤٠٧٨٩٠٥٢٠٦٦٧	١٣٦٨ کال

١٣٧٠ کال د ډېو دجی کسر یوسلو ایتا ملیار ده افغانی تشیت سوی دی خود جمهوری

رياست دفرمان له مخي دخرېي مصرفونو دتامينولو لپاره اويا مليارده افغانی نور پراضافه سوی دی چې په دی صورت په ۱۳۷۰ کال کی دبوچی کس و دوه سو پنځوس مليار دافغانیو ته رسیزی .

دثور داووهی نیتی دپاخون دارنبتونوڅخه پښیمانی :-

دثور دپاخون دمخه زموږ هیوادوالو داجتماعی تکامل له پلوه په ډیره وروسته پاته سو ژوندکاوه په دغه ژوندانه کی شرتی، دهقانی او نامتجانسو کثیر القومی خصو صیاتو پوره نفوذ درلود، او په سل کی پنځینیوی خلک بیسواده وه دپاخون درهری هیئت دخپلی ټولنی دساختمان، دذهنتونو دطرز اوگاوندیوهیوا دونو دسیاسی طرز العمل څخه پوره اودتجربیی وړ معلومات نه لرل، دملګرو ملتو دمعیارونوله مخی افغانستان دخلوپښتو مخ په انکشافوهیوا دونو دخپلی څخه تر ټولو زیات کم رښده هیواد شمیرل کیدی اودغه خصوصیتونه یی درلوده: په دغو هیوادونو کی دداخلی محصول دسړی پرسر برخه تر دری سوه پنځوس ډالرله بز وه. باسواده خلک په سل کی ترشل زیات نه وه. دداخلی صنعتی محصولا تو برخه دسړی پرسر په سل کی ترلسو زیاته نه وه. دمهمو اجتماعی، اقتصادی او ثقافتی خصوصیاتو وضعه په لاندی ډول وه :- دملاکي او ملاکی دمخه نظام (طائفوی، قبیلوی) تسلط اودخوان پانګه والی نظام دناسباتو پیدایښت. دملاکي دزړو تولیدی مناسباتو دحکم روابی له اثره په ډیره وروسته پاته تخنیک تولیدی قواو په ځنډو رشد، دشکل له مخی دهیواد اقتصاد څو سستی ساختمان درلود، دخلکو ثقافتی اوفرهنگی سطح ټیټه اودی سوادی ناروغی زیاته وه، دجهان قبضه کونکو قواو اقتصادی او سیاسی نفوذ، دکرنی اوحکمونو برخه دناخالصو ملی محصولا تودبسی په مجموع کی په سل کی تر پنځوس زیاته وه. دغه برخه په کال ۱۳۵۶ کی (۷۷۳۳۰) ملیونو افغانیو یا په سل کی ۵۷،۶۸ ته رسیده په داسی حال کی دصنعت برخه دملی ناخالصو محصولا تو دارزش په مجموع کی په همدغه کال (۳۰،۴۴۴) ملیونو افغانیو یا په سل کی (۲۲،۶۸) ترسیده

د اهم باید و ویل سی چی د صنعت د سکتور په تناسب د کرنی په برخه کی د ناخالصو محصولاتو د مجموعی دزیاتوب او تفوق له کبله بیا هم ځکه چی په هغه کی د دود ستو پاته تخنیک څخه کار اخیستل کیدی په یوه هکتار مخکه کی د کرنی د محصولو تو د تولید شاخص ډیر کبسته و . د مثال په توگه په ۱۳۵۶ کال کی د غنمو د تولید شاخص په یوه هکتار کی (۱،۲۵) ټنه و او په همدغه کال کی د سړی پر سر د غنمو محصول د (۲۱۳،۸) کیلوگرامه ته رسیدی چی په دی حساب د شور د پاڅون دمخه د هر وطن و اوله پاره په کال کی (۱،۳۱) کیلوگرامه غوښی تولیدی دی ، او د پروتینو و رځنی مصرف (۷) کیلوگرامو ته رسیدی په داسی حال کی چی د امریکې په متحده اضلاعو کی (۸۰) کیلوگرامو په حدودو کی و .

د دموکراتیک پاڅون دمخه د افغانستان د اجتماعی ، اقتصادی ، سیاسی شرایطو څخه داسی څرگندیده چی باید د دغه پاڅون نوم په ډیر احتیاط و اخیستل سی ، د هیواد د اوسیدونکو په سل کی ۸۵ برخه بزگرانو او کیسوالو جوړه وه ، د مخکو په سل کی (۷۰) ډیره ښه او آباده برخه په - څلویښتونو زرتونو محدودو ملاکانو اړه درلوده ، هغه مخکی چی په بزگرانو اړه درلوده ، یا مشری نه وی او یا بزگر د بی و سی څخه په ښه توگه کرلای نه سوی ، نو ځکه چی په عاید سره کال په ماړه نسر نه سوتی ولای د کارگرانو وضعه هم تردی بدتره وه ، په ۱۳۵۰ کال کی د دوی شمیر څلور لکه نهه شپیته زرو تنو ته رسیدی او د ژوندانه په ډیره ټیټه وضعه اوسیدل .

په دغه وخت کی زموږ هیواد د نړی د فقیرو هیوادونو په لړ کی شمیرل کیدی . په کال ۱۳۵۰ کی د ملگرو ملتو مؤسسې د سړی پر سر (۱۵۴) ډالره حتی کله (۷۲) ډالره ټاکلی و . په کال ۱۳۵۴ کی سرانه ملی عاید (۱۶۴) ډالره یعنی (۸۴۳،۴۰۱۳) افغانی چی پدی اساس افغانستان دیوسلوښه و پشته وروسته پاته هیوادونو په ډله کی شمیرل کیدی . په ۱۳۵۵ او ۱۳۵۶ - کونو کی سرانه ملی عاید په ترتیب سره (۷۰،۴۶) او (۶۹،۰۰۳) افغانیو ته ورسید او د اولیو موادو بیه په چټکی سره منځی ته ولاړه .

سیاسی فضا مختلفه وه، ددموکراسی او آزادی پسندی افکار داضحلا
 په خواروان ودهمدغو نابساماينوله کبله زمونږ په ملی، اجتماعی، سیاسی چارو
 کی وداخلی او خارجی دبنسناووته دجارحانه اعمالو کولو زمینی مساعدی سوی
 دالاته شوروی روسی دتولوبین المللی مناشیرو اوجهانی اعلا میو او
 قوانینو مخالف ددی سره چی دافغانستان سره یی دعدمه تجاوز تړونونه
 لاس لیک کړی وه بیای یی هم پرخپل گاونډی او دوست هیواد افغانستان
 یرغل وکړی او ددغه یرغل په نتیجه کی یی زمونږ د هیواد سیاسی، اقتصادی
 او فرهنگی تادا ونوته نه جبریدونکی تاوا ونونه ورسول او یوه بین المللی
 فاجعه یی په وجود راوړه. دغه فاجعه دافغانانو د خوارلس کلونو ملی
 مجاهدو په نتیجه کی دیو میلیون تنو زیاتو شهیدانو ورکولو او دوو-
 ملیونو تنو معیوبیدلو په بیه پای ته ورسیده. **دباکتر نجیب الله ددغه**
حقیقت دڅرگندولو په هکله په خپله یوه بیانیه کی داسی وایی:- (... در اوصاف
 که جنگ سرد بر فضای روابط بین المللی مسلط بوده تعدادی از دول
 دیگر نیز بنا بر علل و انگیزه های گوناگون به طور مستقیم و غیر مستقیم، در
 امور افغانستان زیدخل گردیدند، و اوضاع داخل و اطراف کشور
 را بیشتر متشنج ساختند، از سوی دیگر بنا بر علل واقعی، از جمله عقب
 مانده گی عمومی جامعه، سطح نازل پخته گی و درک ناقص حزب از
 جامعه حزب دموکراتیک افغانستان نه توانست در عمل و اقعیت
 های عینی، تاریخی جامعه افغانی را دقیقاً در نظر گیرد سیاست خارجی
 متوازن را دنبال نماید و مساله نقش سیاسی حزب و رابطه آن با
 خواسته های جامعه به درستی حل نکند، علاوه بر آن حزب اصلاحات
 را توأم با عجله و شتاب زده گی و جهش های مصنوعی از مراحل
 ضروری انکشاف اجتماعی، اقتصادی بانگیه برستم یک حزبی و
 محدود ساختن دموکراسی آغاز نمود، ازین و حزب در کلیشه های
 تیوریک و احکام جزئی محصور ماند و به طرف اراده گرایی و فرد

منشی لغزید، این امر باعث خرابی و بغرنجی بیشتر اوضاع گردید و مورد - سو استفاده مملقات معین که از مدت ها به این سو در خارج کشور با افغانستان خصومت میورزید قرار گرفت. حضور نظامی شوروی در افغانستان بر پیچیده گی بیشتر اوضاع افزوده و وسیله و بهانه ای برای افزایش و تشدید مداخله خارجی در امور داخلی افغانستان گردید و در نتیجه آبستن مقابله مسلحانه چنان جنگ خونینی در کشور شعله ور کردند که بیشتر از یک دهه است که مردم افغانستان در این آتش میسوزند این امر منتج به ویرانی شدید و برهم خوردن نظم همه عرصه های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه مخاصمت و نفاق ملی، اتلاف هزاران هم وطن، مهاجرت صدها هزار افغان به خارج و آواره گی ده ها هزار هم وطن در داخل کشور گردید. بنا بر عوامل یاد شده حزب دموکراتیک خلق افغانستان موفق نه شد تا اهدافش را در زمینه رشد اقتصادی و بهبود وضع زندگی مردم که در سرخط برنامه عمومی آن قرار داشت تحقق بخشد (۱۱)

همچنان که باس پوشهای برهنه پادین مورد می نویسد؛ - (.... برعکس این جنگ بی رحمانه روسها و پایه داری و مقاومت مردم افغانستان به زعامت شوروی و طراحان جنگ به سرا فکند هگی دلخارگی دوامد و بی علاجی مبدل شده و ناخواسته با ورنموده بودند که ملت افغانستان به شهادت تاریخ در جنگ رویاروی برای حفظ آزادی شکست و اسارت راضی پزیرند از آن رو به امید موفقیت در عین زمانیکه بی رحمانه با مردم می جنگیدند در جلب و جذب جوانان افغانها قهرآ برای جنگیدن و اسیر نمودن مردم شان در اردو می افزایند و همین گونه به گرد آوری کلان سالها تطمیع شده یا ترس خورده که زمینه فرار نداشتند و یا نه خواستند که رشته خود را از وطن بگسلانند - بنام جبهه ملی، شوراها، سازمانهای اجتماعی، شوئن اسلا می، -

شورای علما و روحانیون، مؤسسه‌های فرهنگی تبعیضی، برای تحت الشعاع قرار دادن نیروهای ملی و تبلیغات گمراخته اقدام مینمایند و بدین وسیله آرزو می‌کنند تخم تفاق را در جبهات پر غرور غزا، توسط عناصر پلید و وابسته خود بی‌پناه و رانده شده از مردم پاس دهند و آنچه را - در میدان نبرد از دست داده بودند در میدان خدعه و فریب و سیسبه دست آورند... مشاورین که تادیر و زرو شنفکران وطن دوست را ملی‌گرایان تنگ نظر یا افغان ملیتی خوانده در محاسن میکشاند و به دار می‌بردند، امروز می‌خواهند بقایای آنها را به خود نزدیک و از جامع خدا دوست افغان به صرف پول‌های زیاد بخرید نماید، از آنروز رفقای حزبی را تحت فشار قرار داده تا از روشنفکران زجر دیده و تحقیر شده عذرخواهی نموده آنها را در اتحادیه‌ها تنظیم نمایند، رفقای حزبی سر به زانو شده ناچار روی به سوی مردمی آوردند که تادیر و زرو آنها را تقاله‌هایی روزگار استبداد و پس مانده‌گان دوران ارتجاع و گروه رانده شده‌ای جهان نو و مفکوره‌های نو می‌خواندند (۱۱).

در دنیای کنونی رژیم دموکراسی اگرچه نظام مقبول و مروج روزمره است احترام آزادی‌های بیان عقیده و بعضی از روش‌های مهم انسانی و کرامت‌های اجتماعی در آن گنجانیده شده است، ولی بعضی مناشیر و - دستورات آن با وضع زندگی ملی و اجتماعی ما مغایرت دارد و در مورد تطبیق بعضی از مناشیر آن باید مصلحت ملی ما تعدیل و تبدیل شود، و چنین مصلحت را قبلاً در سال جاری از طرف بعضی از ممالک اسلامی به کمیته حقوق بشر ملل متحد پیشنهاد و تعدیل آنرا خواستار گردیدند نظریه دموکراسی که فعلاً غریب علمبرداران آن است به اصل حاکمیت مردمی و یا «حاکمیت جمهوری» استوار است، در حالیکه اسلام بر (خلافت) استوار است. در دموکراسی (جمهور) پادشاه است لکن در اسلام پادشاهی از آن خداست و (جمهور) نائب و یا خلیفه خدا در روی زمین است

در دموکراسی شریعت و قانون بدست پادشاه است و از طریق (جمهور) تدوین میشود و لاکن در اسلام و اضع قانون خداوند^۷ بوده و بنا بدستور وی عمل صورت میگردد و جمهور مردم مکلف اند تا از آن تشریح پیروی نمایند در نظام دموکراسی باید خواسته های جمهور بر آورده شود لاکن در نظام اسلام حکومت و مردم یک جا به خاطر تحصیل دساتیر خداوندی - مکلفیت دارند.

طوریکه مبرهن است در دموکراسی غربی اعتبار به کمیت و کثرت آرا اولی در اسلام اعتبار به کیفیت و تقوا تعلق دارد. اسلام همان شخصیتی رامستحق قیادت و ریاست مسلمان ها میدانند که از دیگران به تقوا، فهم و خدا پرستی متمایز باشد، ازین جا است که این عهده مشکل و پر مسؤولیت هر مسلمان با تقوا دوری جست و اولیا و صلحای بزرگ مسلمانان از ترس اینکه مبادا در اثر اشتباه قضاوت و تنفیذ حکم شان به حق مسلمان و یا کتله اسلامی ضرری برسد و مستوجب موخذه اخروی و وجدانی گردند آنرا نسی پسندند. اسلام د جبر او فریب له لاری پر مسلمانانو در وی دخوئنی او رای پرت امامت او امارت کول ر دوی او داسی عمل د اسلامی شعایر او دولت داری دمقر را توخته مغایر گنی. د دغه نظر د تائید او تعمیل په لار کی د حضرت عمر بن عبدالعزیز خلافت ته در سید لو خالصانه - اعمال د هولو مخلصو او پاکو مسلمانانو دژ و ندانه په ره سبه کړنلاره جوړوی او هر مسلمان او باو جدانه انسان په هغه ویاړی.

هغه وخت چی په کال ۹۹ هرق کی حضرت عمر بن عبدالعزیز ته په ارثی - توگه دده د غوښتنی او عمومو مسلمانانو درضا او مشوری پرت د خلافت چاری و سپاری سوی ده هغه و نه منلی، مسلمانان یی راهول کړه او ورته وی ویل :- چی زه ستاسو بی خوئنی په ارثی توگه او د زور په بیعت خلیفه گرزولی سوی یم، او س زه دغه عهده بیرته تاسو ته چی اصلی خاوندان یی یاست سپارم، ستاسو خوئنه هرڅوک

چی زما پدعوض تاکی پد آزاده توگه عمل وکری . حاضرینو ورته وویل
چی تر تابل شوک د خلافت مستحق دی؟

موز ټول سټاپر خلافت او قیادت آمین وایو . ده بیا ورت وویل
چی تر خوزه د خدای تعالی اور سول یس . او امر و ته تابع یم ، پر
تا سوز ما اطاعت واجب دی او که خدای مگر نه وی بیامی تنبه کری
او مخ راخه واروی ، ده وویل د خدای اور سول پد هکله
هیخ اختلاف نسته هغه چی دی ، درهم او دینار پد شاو خواکی کی
پد خدای لوهرم چی زه به چاته پد نا جائز ټول بیت المال پیسی
ورنه کرم او نه به دهغو دور کری پد هکله د مستحق مخ و نسیم .

دهغه شروتونه چی د میراث دلاری داموی خلیفه گانو کورنی
تر سیدلی و دخپلی ماینی دگینی سره یو خای بیت المال ته تحویل
کړل او پدی عقیدت مند و چی دغه ټول مال او منال د غیر شرعی او
نا جائز ولار و خخه دوی تر سیدلی دی . ده خپل کالنی عایدات -
چی خلویستو زرو دینار و تر سیدل هغه خلور سوو دینار و ته را کبسته
کړل همدا شان یی اعلام وکړ که شوک داموی حاکمی کورنی پرا فردو
دعوا ولری هغه دی اقامه کری چی په حق ورسپزی .

د حضرت عمر بن عبدالعزیز د کور داری له خولی روایت دی هغه وخت
چی دده د خلافت اعلان خپور سو زه یی داستراحت خوئی ته ور غلم
که گورم دی پر مسله ناست او پد رنگه ژاړی ماورته وویل چی خله
ژاړی ؟ راته وینی ویل :- ماته د مسلمانانو خدمت را سپاری سوی دی
ویرینم نه چی فقیر راخه وری مریض راخه بی دوا پی گناه
راخه پد چیل کی پاته سی . خدا یه ما دخپل از مایسته خخه و ژغوری
گناهونه می را غفور کری چی ته یوازی رحمن او رحیم یی . . . (۱)

اسلامی علما و متقی بزرگان از آن تل د قضا و حکومت کولو د چار و خه
 خان گو بنه کوی نه چی د خطا و قصور سره مخامخ سی او قضاوت الهی ستره
 دنده بولی لکه چی فرمایي :- لا حکم الا لله الواحد القهار . یعنی واحد
 خدای د حکم او ارادی پرته خوگ د حکومت کولو حق نه لری او دغه نظر
 پردی منطق بنادی چی ټوله مټکه په خدای اړه لری ، د ټولو کائناتو متصرف
 او خاوند خدای تعالی دی ، او هیخوگ د قانون جوړ و لو حق نه لری
 یوازی بشر ددی حق لری چی د خدای د خلیفه په توگه د خدای -
 فرمایشاتوله مخی حکومت او قضاوت وکړی .

قرآن عظیم د فاسقانو ، بد اخلاقانو او فاجرانو د اطاعت څخه
 مسلمانان منع کوی او د هغو پیر وی گمراهی گنی قرآن عظیم پر
 مسلمانانو رحم او شفقت لوی فضیلت گنی .

د حکومت ، دولت ، مشر یا ادارو او مؤسساتو پر ضد د ناحق چلند
 له کبله احتجاج منل سوی حق بولی .

همچنان در این مورد امام اعظم ابوحنیفه با آن مون بنزدگی مواجه

گردید :- نخست در موقعیکه نماینده امویان در عراق بام یزید بن
 عمیر بن هبیره او را به قبول و ظیفه رسمی مکلف گردانید امام به مکه فرار
 نمود ، و عراق را ترک گفت ، زیرا نمیخواست با وجود اصرار زیاد ابن
 هبیره با امویان همکاری کند ، و ابن هبیره پافشاری داشت تا امام در
 وظایف حکومتی با وی همکار باشد ، و از وی خواهش کرد که به حیث -
 مشا و ر خاص والی اجرای وظیفه کند ، و اجراء آت والی در امور بیت -
 المال موقوف به امر و اجازه او باشد ، درین موقع اکثر فقهای عراق
 به وی گفتند شما را به خدا که خود را به هلاکت مواجه نه سازید ، ما هم
 ازین کار بد میبریم ، ولی چاره یی نداریم ، ابوحنیفه گفت : اگر مرا به
 در بانی مسجد واسطه امر میکرد نی پذیرفتم ، چه رسد به اینکه میخوا
 فرمان انسانی را صادر کند و من بر آن مهر نمایم ، بعد به سوی مکه فرار

کرد، و تا وقتی در آنجا اقامت گزید کہ خلافت بہ دست عباسیان رسید پس در عصر ابو جعفر منصور بہ کوفہ برگشت و چون منصور از وی خواہش وظیفہ قضا را نمود، از قبول آن امتناع ورزید و بہ امیر گفت: ای امیر از خدا ترس و مراد امامت داری خویش شریک مہ گردان کسیکہ رضای او قابل اعتماد نیست غضبش چہ گونه قابل اعتماد میتواند باشد، اما خود را از عہدہ بزرگ قضاوت عادلانہ و مصیبانہ معذور می پنداشت. اما اعظم ابو حنیفہ در سال ۱۵۰ھ بہ اثر شکنجہ ایکہ از طرف منصور عباسی بنابہ نہ پذیرفتن عہدہ قضا بہ وی رسید. در مجلس وفات یافت. (۱)

پرافغانستان باندی دیرغل کولو پہ اشتباہ دخیوروسی مشرانو اوپوما اعترافات

دساخاروف میرمن پرافغانستان باندی دشوروی روسی دیرغل غندی او وایی - سخاروف روسی حکومت اوسیاست پوهانو تہ پرافغانستان باندی دیرغل کولو اشتباہ پہ گوته کوله او هغی غندله، خوروسی مشرانو دهغه وینا تہ غور نہ نیوی او هغی لاپہ عذابا وہ .
گور باچوف دشوروی دکمونیست گوندپہ ۲۷ کلگرہ کی دافغانستان موضوع دسرطان ددانی دخونری زخم سرہ شباهت وکر او دهغه دندا لہ پارہ بی وعدہ کبیینودہ .

دشوروی روسی خارجه وزیر شوار د ناتری ویلی دی: مؤد افغانستان دورانی او بربادی لہ پارہ سل ملیارده افغانی مصرف کیری دی، پدغو پیسوموز کولای سوہچی پہ لسونو هیاودونہ آباد کړو، دغه عمل یو غیر اخلاقی، پہ اشتباہاتولری، دبین المللی او شوروی قوانینو مغایر عمل گنل کیری .

دروسی پارلمان هم خوخلہ پہ خپلو خبر ونوکی پرافغانستان باندی

در ویسی حمله داخلی او سیاسی نظره غندی او جنایت کار عملی گئی دی.
هغه سفرچی دنومبر په لسمه ۱۹۹۱ کال = ۱۳۷۰ هـ ش کال کی دمجاهدینو مشرانو
د افغانستان دمسئلی دخل په هکله ماسکو ته کړی و دروسی مشرانو سره دیلو
کلو په پای کی په اتو مادو کی یوه گډه اعلامیه خپره کړه دغنی اعلامی په یوه ماده
کی داسی راغلی دی :- (... تجاوز غیر قانونی قوای شوروی به افغانستان
و شرکت شوروی در جنگیکه رنجها و دردهای بیشماری را به ملت مسلمان افغان
تحویل و هنوز هم می افزاید تقبیح میشود . همداشانی دهغو تولو قرار دادنی
په خصوص کی چی پر افغانستان باندی د شوروی روسی دیرغل او اشغال
په وخت کی سوی دی وایی :- (... رد و قبول تمام قرار دادهای کی
در میان شوروی و رژیم های متکی به حمایت آن در کابل از تاریخ -
۱۹۷۸ تا انتقال صلاحیت های دولتی به حکومت انتقالی اسلامی افغانستان
عقد گردیده است مربوط به فیصله حکومت انتقالی است .

در شماره ۱۹ مورخ ۵/۱۰/۱۳۷۰ جریده پلوشه تحت عنوان باید شریفانه
به اشتباهات خود اعتراف کرد مضمونی به نشر رسیده که واقعا دلچسپ
بوده و مملو از حقایق است که مادین جا چند سطوری از ان جهت اطلاع
خوانندگان گرامی اقتباس میکنیم :- (... زمانی میشنیدیم که میگفتند اگر
کمک به موقع شوروی نبی بود ، امروز افغانستان در نقشه جهان
وجود نیی داشت نمیدانم که رفیق بزرگ کارمل کنون نیز به این عقیده
است یا غیر عقیده داده اند؟ در حالیکه امروز شوروی ها کمک به موقع
شان را تجاوز بر افغانستان میداند و این یک فاجعه بزرگی بوده است

که از طرف بریترنیف و همکاران وی انجام پذیرفت !

و وطن عزیز ما را به ویرانه مبدل ساختند ، واقعا که حق همسایه گری را به
خوبی ادا نمودند ! این چندین بار است که روسها برخاک ماتجاوز
نموده اند ، تجاوز اول آن پرینچد بود که البته رشادت و سلحشوری
و وطن دوستی جزال غوث الدین خان ، و شمس الدین خان

افسران افغانی در دفاع از پنجاه تا آخرین مرمی شان مایه مباحث، مبارزات وطن بوده و تاریخ کارنامه‌های این دلوران و عساکر شان از یاد نه برده و نبی برد. لنین در زمان زمامداری خود به اعلی حضرت امان‌الله وعده داده بود که در موقع مساعد پنجاه را دوباره به افغانستان مسترد میسازد. اگر این سند توسط مشاورین روسی از وزارت خارجه دزدیده نه شده باشد، امکان دارد اکنون در آرشیف وزارت خارجه موجود باشد.

تجاوز دیگر شوروی‌ها به تاریخ شش جلدی ۱۳۵۸ بود، در حالیکه به افغانستان پیمان عدم مداخله را نیز امضا نموده بودند، نمیدانم آقای ببرک کارمل درین زمان چه احساس میکرد، نمیدانم که بعد به مقابل این تجاوز بی‌شرمانه روسها چه عکس العمل از خود نشان داده است. شایعاً زمانیکه با عساکر انگلیس داخل کشور گردید حد اقل آن قدر مردانه‌گی و وطن پرستی از خود نشان داد که طی نامه به مجاهدین آنها را از پلان شوم انگلیس و بزرگ‌های شان آگاه میساخت و همچنان عساکر انگلیس را دور از شهر وارگ نگه داشته بود... ببرک کارمل میگفت اگر انقلاب اکتوبر به وجود نمی‌آمد استقلال افغانستان وجود نمیداشت، درینجا ببرک کارمل جامعه خود را مانند شوروی‌ها این خوب درک نه کرده بود. افغانها دو مرتبه انگلیسها را شکست داد، آیا در آنوقت هم انقلاب اکتوبر بود، انقلاب اکتوبر به استقلال افغانستان چه ارتباطی داشت، افغانستان اولین کشوری بود که انقلاب اکتوبر را به رسمیت شناخت و تجاوزات شوروی را نادیده گرفت، و دولت امانینه کمک‌های زیادی به دولت نوبه قدرت رسید لنین به عمل آورد اما این شوروی بود که ناجوان مردانه پرهمسایه نیک خود تجاوز نموده و میخواست از طریق افغانستان به آبهای گرم خود را نزدیک سازند و پلانهای شوم امپریالیستی خود را عملاً مورد تطبیق قرار دهند، و هر آن هم کمک‌های تجاوزگران خود را به رخ مردم ما بکشند، و این کمک‌ها که تعصبات ما را ویران زمین‌های ما را

خشک، و درختان ما را و باغ‌های میوه بنظر ما را ازین برد غیر از مرئی اسکان راکت و بم... کجا ما را بی نیاز از مواد غذایی و غیره نمود که ملت و مردم افغانستان ما آنها را کمک بگویند، اما برای کسی نیکه با بازی به خون ملت برای خدمت به دشمنان ملت و آزادی از هیچ به قدرت رسیدند و کمک بود، اما مردم افغانستان با وجود این همه کمک‌ها پلان‌های شوم و استعماری شوروی ها را به خاک یک سان نمودند.

بیرک کار مل معیار شرط و طینرستی هر افغان امر بوط دوستی با شوروی ما میدانست، و به همین اساس در تمام دو این مملکت اطاق دوستی افغان و شوروی به وجود آمد، و حتی زمانیکه خون متجاوزین شوروی توسط افغان‌ها ریخته شد کار مل در بیانات خویش خود را خون شریک پسران شوروی و برادر و برابری میگفتند. حال بر همه جهانیان ثابت گردید که شوروی‌ها بر افغانستان تجاوز نمودند و خود رهبران شوروی نیز اعتراف کردند، اکنون میدانیم، که کار مل صاحب این قول خود را تا نید میساید و یا تغییر عقیده دادند؟ به نظر ما بهترین معیار و طینرستی و مردم دوستی آن بود که علیه تجاوز شوروی‌ها مقاومت صورت میگرفت و فتح میگرددید که البته راد مردانی در هر نقطه از وطن که شیر پاک مادران افغان را نوشیده‌اند به این کار مبارزه ورزیدند و درین راه جان و مال و همه چیز را از دست دادند. حقایق از تاریخ پنهان شده نمی‌تواند، و اکنون در جامعه شوروی همه حقایق در مورد شوروی‌ها و فجایع کابچی‌بی افشا میگردد.

دو اکتر نجیب الله لنده پیشندن :-

دی داختر محمد احمدزی سلیمانخیل گردیزی زوی دی چی په کال ۱۳۲۶ هـ کی په کابل کی زیږیدلی دی پلار یی په دولتی ماموریتو کی د ترانسپورت د مدیریت او تجارتی وکالت ترتیبی پوری رسیدلی و نجیب په کال ۱۳۴۳ کی د جیبی دیسی څخه فارغ سواو په کال ۱۳۵۴ کی یی خپل عالی تحصیل

د کابل پوهنتون د طب په پوهنتني کې په سر ورسول . ده په کال ۱۳۶۴ کې د افغانستان د خلق دموکراتيک گوند غړيتوب حاصل کړ او د زياتو حزبى فعاليتونو او د دولت سره د مخالفونو کولو له کبله دوه واره په جيل محکوم سوئ دى . نجيب الله د ۳۵۷ کال د ثور په کودتاکي په ايران کې د افغانستان د لوى سفير په حيث مقرر سو . څرنگه چې ده د خلق دموکراتيک گوند د پرچم په جناح اړه درلوده نو پر هغې جناح باندې د کودتا د تور لگيدلو په لړکي دى هم له کاره پر طرف سو . په ۱۳۵۸ کال کې د انقلاب د نوى دورى په شروع کيدلو او د بېرک کارمل د رژيم د راتللو سره سم دى دهغو تجربو او اعتماد له کبله چې يې درلود د دولتي خدماتو درئيس په حيث وټاکل سو او دهغو خدمتونو په نسبت يې چې په دى دوره کې وکړل د تورن جنرالى ورتبې ته جگ سو او د بيلو ، بيلو نښانو په اخستلو وياړمن سو .

دواکټر نجيب الله په کال ۱۳۵۹ کې د افغانستان د خلق دموکراتيک گوند د مرکزي کميټې د غړي او په کال ۱۳۶۰ کې دهغه گوند د سياسى ير وپه غړيتوب وټاکل سو . همداشاني دى د خلق دموکراتيک گوند د شپاړسم پلينوم له خوا د مرکزي کميټې د منشي او د دغه گوند په اتلسم پلينوم کې د عمومي منشي په حيث وټاکل سو . دى ۱۳۶۶ کال د قوس په مياشته کې د لويې جرگې له خوا خغه چې اساسى قانون يې تصويب کړ د جمهور درئيس په حيث وټاکل سو .

د ۱۳۶۹ کال د سرطان په ۶ چې د افغانستان د خلق دموکراتيک گوند د ۲۶ کالو فعاليتونو د راپور په وړاندې کولو سره د گوند د مرکزي کميټې په صواب ديد (د خلق) د نامه خغه (د وطن) په نامه د گوند د نوم اړ و لويپښتهاد تصويب کړ د دغه گوند د لومړني رئيس په توگه وټاکل سو .

اعلامیه پنج فقره ای جلالت مآب هاویر پریز دیکویار سرمنشی سازمان ملل متحد که به حیث اصول کلی طرح حل سیاسی و صلح آمیز مسأله افغانستان در نیویارک به نشر رسید

گزارشات مخاصمات جاری در افغانستان طی هفته های اخیر یک بار دیگر باعث نگرانی من شده این ضرورت را برجسته ساخته است تا مساعی بیشتر به خاطر پایان دادن به مصایب مردم افغانستان به خرج داده و در اوضاع و احوالی که سایر انگشافات توجه جهانی را به خود معطوف نموده است مردم افغانستان بیاد فراموشی سپرده شده اند، مصائب آنها بد بخترانه کاملاً واقعی بوده و ضرورت ختم آن امروز در شرایطی احساس میشود که جامعه بین المللی پیش از هر وقت دیگر اراده خویش را در سمت کاهش مصائب جوامع بشری تبار ز می دهند. به تاسی از ماموتی که از جانب مجمع عمومی و قطع نامه ۴۵-۱۲ مورخ ۷ نومبر ۱۹۹۰ آن به دوش من گذاشته است، اینجانب همه بخشهای مردم افغانستان را به شمول حکومت که از دیدخل تشویق نموده آمد تا در جهت نیل به یک- حل و فصل سیاسی همه جانبه مسایل در افغانستان فعالیت نمایند. من به مناسبت های مختلف بالای این نکته تاکید نموده ام که مسالهی افغانستان از هیچ طریق جز راه سیاسی حل نشده نمیتواند، و جهت نیل به چنین یک راه حل به یک اتفاق نظر در سطوح ملی و بین المللی نیاز وجود دارد. من اخیراً یک دوره تشدید از مشورت ها و از طریق نماینده خاص خویش در افغانستان و پاکستان آقای بین سیوان با تمام بخش های از مردم افغانستان به شمول رهبران سیاسی، گروپ های مخالف و قوماندانان مقاومت مقیم در پشاور، تهران و داخل افغانستان و شخصیت های افغانی که در خارج از منطقه،

اقامت دارند انجام دادم، به همین ترتیب با حکومت‌ها نیز مشورت‌های لازم صورت پذیرفت، من به تمام جوانب زیدخل خاطر نشان نمودم، که هرگونه پروسه دست‌یابی به یک راه حل باید صرفاً از طریق یک پروسه سیاسی افغانی عاری از مداخله خارجی صورت پذیرد. با توجه به این نظریات که مرا تشویق نموده است من معتقدم که عناصر ذیل می‌توانند به حیث یک مبنای خوب و قابل قبول برای یک اکثریت بزرگی از مردم افغانستان جهت نیل به یک حل سیاسی در افغانستان خدمت نمایند.

۱- ضرورت حفظ حاکمیت ملی - تمامیت ارضی - استقلال سیاسی و خصوصیت غیرمنسلك و اسلامي افغانستان.

۲- برسمیت شناختن حق مردم افغانستان در رابطه با تعیین حکومت دل‌خواه شان و سستم اقتصادی، سیاسی، و اجتماعی آنها فارغ از هر گونه مداخله خارجی، سبوتاژ، فشار و موانع از هر قبیل.

۳- ضرورت یک دوره انتقالی که پیرامون اجزای آن باید کار و توافق از طریق یک دیالوگ بین الافغانی که سرانجام به ایجاد حکومت با پایه‌های وسیع منتج گردد انجام پذیرد.

الف :- ضرورت اتخاذ تدابیر لازم در دوره انتقالی که برای یک اکثریت بزرگ مردم افغانستان قابل قبول باشد، به شمول ایجاد مکانیزم انتقالی غیروابسته معتبر و با صلاحیت و توأم با یک نیرومندی لازم، شکل آن باید مشخص شود که از اعتماد مردم افغانستان برخوردار باشد و برای همه افغانها ضمانت‌های لازمی را جهت اشتراک مبتنی به اساسات تساوی در انتخابات آزاد و منصفانه با در نظر داشت عنعنات افغانی به خاطر ایجاد یک حکومت با پایه‌های وسیع فراهم نماید.

ب :- ضرورت قطع محاصمات در جریان مرحله انتقالی.

ج :- تقاضای مساعدت‌های لازم از سازمان ملل متحد و یاسازمان دیگر بین‌المللی در جریان مرحله انتقالی پروسه انتخابات.

۴- ضرورت امضا چنان یک موافقت نامه که همراه با سایر توافقات مربوطه به دوره انتقالی تحقق پذیرفت. در رابطه با قطع ارسال تسلیحات از جانب همه به تمام جوانب افغانی.

۵- به رسمیت شناختن نیاز برای منابع کافی مالی و مواد ضروری جهت رفع و تسکین مشکلات مهاجرین افغانی و ایجاد شرایط لازم به خاطر عودت داوطلبان آنها، هکذا به خاطر اعمار مجدد اقتصادی و اجتماعی افغانستان. من در نظر دارم تا صحبت ها و تبادل نظرهای خویش را با تمام جوانب ذیدخل جهت تشویق، تسهیل و نهایی نمودن جزئیات مربوط به عناصر فوق الذکر ادامه دهم. من از تمام رهبران افغانی تقاضا مینمایم که منافع مردم افغانستان را بالاتر از سایر منافع قرار داده و اختلافات شان را از طریق سیاسی حل نموده و جنگ طولانی تباہ کن خاتمه دهند، به همین ترتیب من از تمام حکومت ذیدخل تقاضا مینمایم که از این پروسه سیاسی حمایت به عمل آورده و به حق مردم افغانستان دایر بر تعیین سرنوشت آینده شان احترام گذارند. (۱۲)

هاویر پرین دیکویا سرمنشی ملل متحد.

بیانیه پتروس غالی سرمنشی ملل متحد.

اینجانب در شروع دوره مأموریت خویش به حیث سرمنشی سازمان ملل متحد میخواهم به مردم افغانستان از تعهد خود مبنی بر پیشبرد همه جانبه حل و فصل سیاسی جهت ختم منازعه طولانی در افغانستان به تاسی از صلاحیت گذشته قطع نامه شماره بیست و سه و چهل و شش مؤرخ دسامبر ۱۹۹۱ مجمع عمومی ملل متحد برایم تفویض گردیده اطمینان بدهم، حدود مصائب بشری در افغانستان من جمله بیشتر از یک میلیون کشته در حدود دو میلیون معیوب، ده ها هزار یتیم و بیوه، بیشتر از پنج میلیون مهاجر و هکذا بیشتر از دو میلیون بی خانمان در داخل یک کشور یک (۱) پنجشنبه ۲ جوزا ۱۳۷۰ هـ ش = ۲۳ می - ۱۹۹۱ سال سوم شماره ۱۱۱ روزنامه پیام کابل

به تخریب و ویرانی کلی مواجه می‌باشد، یک رقم در شت را تشکیل می‌دهد، یک امر حتی است تا به این تراژیدی بشری که بیشتر از یک دهه ادامه یافته است پایان داد می‌شود. با وجود اینکه انکشافات مثبت در ماه‌های اخیر در این زمینه به صورت پذیرفته است، من در اثر حمایت وسیع که مسای ملل متحد در جهت پیشبرد یک حل و فصل سیاسی مبتنی بر مواد پنج فقره بی مندرج اعلامیه مؤرخ ۲۱ - ۱۹۹۱ سلف من مبذول گردیده است تشویق گردیدم، بر علاوه من از تصمیم که توسط تضمین‌کننده‌گان موافقت‌نامه‌های ژنیو به خاطر دفع، قطع تحویل دهی سلاح به تمام جوانب افغانی اتخاذ گردیده است، استقبال می‌نمایم، با اغتمام از فرصت از تمام حکومتات زی‌علاقه تقاضا می‌نمایم تا تصمیم‌مشا بهر را اتخاذ نمایند. این یک امر اساسی است که نه تنها تدارک سلاح بلکه تمویل خریداری تسلیح نیز قطع می‌گردد. به نظر من زمان آن فرا رسیده است تا گام‌های مشخص در جهت تقویه یک حل و فصل سیاسی جامع برداشته شود. در این ارتباط نمایندگان اقشار مختلف افغانی به شمول رهبران سیاسی، مذهبی و قومی گروپ‌های مخالفین قوماندان‌های مقاومت و شخصیت‌های برجسته از این جانب مطالبه نموده اند تا یک گروه‌های افغانها را جهت توافق روی یک مرحله - انتقالی و همچنان یک مکانیزم دوره انتقالی که منجر به ایجاد یک حکومت دارای قاعده وسیع از طریق انتخابات آزاد و عادلانه گردد دایر بنمایم. از چنین یک گروه‌هایی از جانب حکومتات ذیدخل نیز ابراز گردیده است. تا جاییکه به اینجانب ارتباط می‌گیرد من برای سازمان دهی این گروه‌هایی حد اکثر ممکن بخش‌های در خارج از منطقه به‌اشترک جامعه افغانی آماده می‌باشم. بنا بر آن اینجانب به نمایندگی خاص خویش آقای بینو - سیوان وظیفه سپرده ام تا در دیگر مشوره‌های جدی و تشدیدیه را برای تدارک نهایی تدویر این گروه‌های انجام دهد.

عکس العمل های بعضی از سران مجاهدین اسلامی افغانستان بر پلان پنج فقره یی نماینده ملل متحد بناغلی بینن سیوان

رهبان اتحاد اسلامی عبدالرب رسول سیاف (۱) در رابطه با طرح سازمان ملل متحد به صراحت گفت:-- این طرح در حقیقت طرح امریکا بوده و هدف از آن جلوگیری از استقرار حکومت مجاهدین در افغانستان است. بینن سیوان خود یک نصرانی بوده و در دوران حکومت (میناخیم بیگن) در اسرائیل مشاور وی بوده است، این جای کمال ذلت است که چنین شخصی بیاید و از رهبران مجاهدین تقاضا کند که لستی از یک صد و پنجاه نفر از اشخاص مورد اعتماد خود را به وی بدهند تا وی برای افغانستان شورا بسازد، در حالیکه وقتی وفدی از علمائزده بعضی از همین رهبران رفتند و از آنان خواستند تا لستی از اشخاص مورد اعتماد خود را به ایشان بدهند تا شورا ساخته شود، از این کار خود داری کردند، ملت مجاهد افغان در نتیجه قربانی های بینظیر خویش بزرگترین معجزه قرن را که مسیر تاریخ را به وجود آورد، ولی جایی کمال تأسف است که آبروی چنین ملتی باز بچه دست رهبر نمایان سست عنصر گردیده است، آنانیکه لست شوراران، به بینن سیوان دادند، روی خود را تا ابد در تاریخ سیاه کردند، اگر فردا خدای ناخواسته حکومتی بر اساس طرح سیوان به وجود آید آیا این به اصطلاح رهبران میتوانند در برابر اعمال ضد اسلامی چنان رثیم سخنی بر زبان آورند.

(۱) استاد عبدالرب رسول سیاف په ۱۳۲۳ هـ ش کی دکابل ولایت دپغمان په ولسوالی کی د فقیر محمد کړه زینیدلی، په شپږ کلن سن یی پلار وفات سو او په اووه کلن سن دپغمان په لومړنی ښوونځی کی شامل او په ۱۳۳۵ هـ ش کی ځنی فارغ شو. په ۱۳۳۶ هـ ش کی دابن سینا په ښوونځی - پاته په آینده صفحه کی -

اينها در حقيقت با مھر تا ئيد نهادن بر طرح سازمان ملل پذيرفته اند که حکومت مجاهدين در افغانستان نه بايد مستقر گردد او هوشداري به قوماندانان جھاد داده که اگر در افغانستان هر حکومتی غير از حکومت مجاهدين جای رژيم فعلی را بگيرد ، نيروی مدافع و مهاجم آن حکومت همین قوای موجود رژيم کابل خواهد بود ، نھريک از قوماندانان جھاد از دشمنان خوش ده ها و صدها و حتی هزارها سرقرض دارند ، و ارثين و خون خواهان آنانى که در سنگر کفر و کمونيزم در برابر شما بدست شماراھى ديار عدم شدند ، بادل های پراز عقد و کينه در انتظار شمار کمين انتقام نشسته اند تا دين خویش را از شما بياز ستانند ، همه آنانى که بعد از کودتا شور از افغانستان خارج شدند مهاجر نه بودند ، بعضى ها به خاطر دين خویش هجرت کردند تا با جان و مال خویش در راه خدا به جھاد بپردازند ولى بعضى ها به خاطر حفاظت از جان و مال خویش افغانستان را ترک گفتند ، آنانیکه به خاطر حفظ جان و مال هجرت کردند و قتي شرايطی در افغانستان به وجود آيد که امنيت جان و مال آنان را تا مئن کند به افغانستان بر ميگردند ، درميان آنها کسانی وجود دارند که در طول ۱۳ سال جھاد از تبليغ بر ضد جھاد و مجاهدين هرگز دريغ نداشتند نفرت آنان از مجاهدين کمتر از تفرقی که نجيب نسبت به مجاهدين دارد نيست .

کی شامل اودد و کلونو و روسه دامام ابوحنيفه په مدرسه کی شامل سو په ۱۳۴۲ کال کی د ابوحنيفه مدرسی له دولسي ټولگی څخه فارغ التحصيل او په ۱۳۴۳ کی د شریعتو په پوهنځی کی شامل سو ، په ۱۳۴۶ له پوهنځی څخه فارغ سو ، په ۱۳۴۷ کی یی د عسکری مکلفیت د احتیاط دوره تیره کړه په ۱۳۴۸ کی د شریعتو د پوهنځی د تدریسی او علمی کدر د غړی په توگه و منل سو ، په ۱۳۴۹ کی د شریعتو مجلی د تاسیس له پیله چی د استاد ربانی تر اداری او مسؤلیت لاندی خپریده ، استاد سیاف دهغی مجلی د اتمام پاته په آینه صفحه کی .

عناصر دیگری که در حکومت بیطرف باید جا داده شوند کسانی اند که اصطلاحاً آنان را عناصر غیر حزبی در رژیم کابل میخوانند که از جمله سرشناس حزب کمونیست نیستند، بعضی ها حتی خالقار صدر اعظم نجیب راینر غیر حزبی و مسلمان خوب میدانند که واقعاً مضحک است. حکومت بیطرف از چنین عناصر تشکیل میشود آیا برای یک قوماندان جها دامکان حیات در سایه چتر چنین حکومتی چگونه ممکن است؟! .

فرضاً شهر جلال آباد را در نظر بگیرید، تعداد قوماندانان مجاهدین در این سمت بیشتر از یک صد نفر است، فرض کنیم حکومت بیطرف والی و نیروهای امنیتی به این شهر فرستاده است، اگر هر روز حداقل ده نفر از قوماندانان مجاهدین برای اجرای اموری وارد شهر گردند و هر یک برای امنیت خویش ده نفر مسلح با خود داشته باشد و رود یک صد نفر مسلح در یک شهر به این معنی است که در آن شهر حکومتی وجود ندارد، زیرا مجاهدین در سایه چنان حکومتی هرگز احساس امنیت نمیکند، و باید خود امنیت خویش را به عهده داشته باشند، برعکس در صورتی که حکومت به دست مجاهدین باشد چنین احساس عدم امنیت وجود نخواهد داشت چنانچه امروز در بسیاری از مناطق آزاد شده و تحت کنترل مجاهدین به مشاهده میرسد. درخوست همه مسلح اند ولی هیچ کس از دیگری

چاری به غاره در لودی. له دوو کالو تدریس وروسته دلورو تحصیلا تو له پاره دمصر عربی جمهوریت ته ولاپ او هلته بی دالازهر له - پوهنتون خخه د حدیث د علم په خانگه کی ماستری و اخسته او په ۱۳۵۲ کال کی بیرته هیواد ته راغی او د شریعتو په پوهنځی کی داستادی په وظیفه لگیا سو، په ۱۳۵۳ کال کی هغه وخت چی امریکی ته د تهرینگ په پروگرام کی روان و د کابل دهوایی میدان خخه د پولیسوله خوا و نیول سو شپږ کاله یی په زندان کی تیر کړل او د ۱۳۵۸ کال د جدی په ۱۶ نیټه له پاته په آینده صفحه کی .

احساس عدم امنیت نمیکند. هر حکومتی برای استقرار و بقای خود خواهان تمرکز قدرت است، بنا بر آن متعدد قدرت را هرگز نمیتواند تحمل کند همان گونه که یک طیاره هنگام بمباران یک منطقه در قدم اول مواضع دافع هوا را بمباران میکند، هر حکومتی غیر از حکومت مجاهدین در قدم اول توان قوماندانان جهاد را از میان میبرد، قوماندانان مجاهدین در نظریه حکومت بیطرف همان حیثیتی را دارند که مواضع دافع هوا برای یک پیلوت طیاره بمبارد.

به تاریخ نگاه کنید سر نوشت قوماندانان مجاهدین که بر ضد استعمار انگلیس و اقعاسینه سپر کردند و رزمیدند و انگلیس را از خاک و وطن طرد کردند چه شد؟ من طرح ملل متحد را در کرده ام، من حکومت بیطرف و حکومت مختلط با کمونست ها را مردود می شمارم، من به هیچ حکومتی جز حکومت مجاهدین در افغانستان قانع نی شوم، در میان شما در این مجمع علمای جید وجود دارند اگر در این موضع گیری های من شرعاً اعتراضی داشته باشند به صراحت بیان کنند، مجوز و دست آویز شری را ارائه کنند که به موجب آن من قانع گردم، که داخل شدن درین بازیهای سیاسی به نفع کفار ایراد و اشکالی ندارد، بعضی ها میگویند سیاف با چنین موضع گیری ها سرانجام به سر نوشت صدام حسین دچار خواهد شد.

له بند خغه خوشی سو او پاکستان تیری مهاجرت و کړ. د ۱۳۵۹ کال په لومړیو وختو کی د پنځو تنظیمونو دیو والی (اتحاد اسلامي برای افغانستان) رئیس و ټاکل سو. د دغه اتحاد له انحلال وروسته سیاف صاحب د هغه نامه او تنظیم له لاری په جهادی او تنظیمی فعالیتونو کس پوری کړ او د دوه گونی اتحاد پر امنځ ته کید و د ۱۳۶۱ کال د حوت په دولسمه نیټه د سیاسی کمیټی در رئیس او د حوت په ۲۹ نیټه دیوی میاشتی له پاره دهغه اتحاد د لومړی رئیس په توگه وټاکل سو. د ۱۳۶۲ کال د جوزا په لومړی نیټه پاته په آینده صفحه کی.

امریکایی ها عکس العمل نشان خواهد داد، من میگویم که صدام یک کافر و کمونست بود، او از یاری خداوند مایوس بود و به خاطر دنیا قیام کرد. قیام ما به خاطر خدا و اعلاى کلمة الله است و در این راه آنچه را که او فرامان داده به کار می بندیم. این راه ما و این موضع ماست، تا آنگاه که من در قید حیاتم اجازه نه خواهم داد این طرح های ضد اسلامی در افغانستان عملی گردد اگر تا نکل های امریکایی از روی اجساد ما عبور کند در آن صورت مسؤلیت از گردن ما ساقط است.

د دو و کالوله پاره د اتحاد در ئیس و تا کلسو .

استاد عبدالرب رسول سیاف د او ه گونی اتحاد له انحلال و روسه د اتحاد اسلامي برای آزادی افغانستان مشری اور هبری په غاړه درلودی په پښتو، دری، عربی، انگلیسی، اردو ژبو پوهینې او د عربی دری، پښتو پوځ او پیاوړی لیکوال دی، دده آثار په داخل او خارج کی زیات ترجمه او تالیف سوی دی.

استاد عبدالرب رسول سیاف په قوم سید او دمور له خوا خروچی دی، دده ظاهری کریکتهر یو عادی مسلمان او افغان ته ورته دی، - ناسته او ولاړه او پیش آمدنی د تشریفاتو څخه خالی او سیاسی لیوراخو ته دو مره ورته نه پاته کیږی، کالی مجلس، ناسته ولاړه خوراک چښتک یو عادی او معمولی افغان ته ورته دی تظاهر اوریا نه پکښی لیدل - کیږی . (۱)

شدت تغییر اوضاع سیاسی و نظامی در افغانستان در ماه حمل ۱۳۷۱ چنان شکل میگرفت که سقوط رژیم دکتر نجیب‌الله را از حالت شک و تردید باگذشت هر روز به واقعیت عینی تبدیل مینمود، دستگاه رژیم هر آن از درون حالت آسیب‌پذیری را به خود اختیار مینمود که در نتیجه طرز تسلیم دهی حکومت به مجاهدین اختلافات بروز نمود که منجر به هم‌پاشیدگی جناح‌های حزب وطن گردید. دکتر نجیب‌الله در حالیکه آخرین روزهای ریاست جمهوری خود را سپری میکرد، در مزار شریف جنرال مومن از اطاعت رژیمش سرپیچی به عمل آورد، و به تاریخ ۲۳ حوت ۱۳۷۰ ولسوالی خلم ولایت سمنگان، و در ۲۸ حوت مزار شریف یکی از بزرگترین شهرهای افغانستان بدست قوای جنرال عبدالرشید دوستم افتید، در ۲۹ حوت دکتر نجیب‌الله رئیس رژیم کابل در بیانیه تلویزیونی خویش در حالیکه بین سیوان معاون سرمنشی ملل متحد در پهلوش قرار گرفته بود آماده‌گی خویش را برای کنار رفتن از صحنه قدرت اعلام داشت. در ۲۳ حمل ۱۳۷۱ جاده ستراتیژیک سالنگ، در ۲۴ حمل چاریکار مرکز ولایت پروان و در ۲۵ حمل بگرام بزرگترین میدان هوایی نظامی افغانستان بدست مجاهدین شورای نظار آزاد گردید، و در ۲۶ حمل دکتر نجیب‌الله در اثر برخورد داخلی با اعضای مخالف حزب از عهده ریاست جمهوری برکنار و به دفتر ملل متحد در کابل با تورن جنرال محمد اسحق تونجی - مستشار و رئیس دفتر وی و جیسریا و قوماندان گارد محافظاش پناه‌گزیں گردیدند، و در ۲۷ حمل عبدالوکیل وزیر خارجه به احمدشاه مسعود در چارکار ملاقات نمود، در ۲۸ حمل هرات بزرگترین شهر افغانستان در غرب و کندوز شهر مهم در شمال افغانستان و در ۲۹ حمل فیض‌آباد مرکز بدخشان و میدان شهر، و در ۳۰ حمل ولایات کندهار، لوگر، لغمان و بادغیس در اول شور قلات مرکز زابل همچنین در همین تاریخ پغمان گردین به تصرف مجاهدین درآمد.

در ۳ ثور جنرال محمد رفیع معاون نظامی رئیس جمهور با انجینر گلبدین حکمتیار در لوگر ملاقات نمود و به همین تاریخ جلال آباد هم فتح گردید، و به ۴ ثور شورای جهادی در پشاور و کمسیون امنیتی شهر کابل تحت ریاست احمد شاه مسعود که پس از تشکیل شورای جهادی به حیث وزیر دفاع انتخاب شد تشکیل گردید، در پنج ثور کابل پایتخت افغانستان بدست مجاهدین آزاد شد و به ۸ ثور مجاهدین قدرت را در کابل تحویل گرفتند، در ۸ ثور ۱۳۷۱ شورای جهادی تحت زعامت پروفسور صبغت الله مجددی وارد کابل شد و طی مراسمی زمام امور را از رژیم داکتر نجیب الله به مجاهدین طور رسمی انتقال یافت.

د ۱۹۹۳ع کال د اپریل په ۲۴ د تنظیمونو تر منځ د پېښور د معاهدې د متن اصلی نسخه تاریخ ۲ / ۱۵ / ۱۳۱۳ هجری

بسم الله الرحمن الرحيم . الحمد لله والصلاة والسلام على سيدنا رسول الله
وعلى آله وصحبه ومن يهتدى به اهتدى ... اما بعد :-
د افغانستان د اسلامي دولت د موقتي دورې تشكيل او پر و سره په پلا ندي ډول
جوړه سو .

۱- پريکړه وشوه چې د حضرت صاحب صغت الله مجددي تر مشرۍ لاندې دى .
يو پنځوس کسيزه ټيم د داخل د افغانستان ته ولاړسې ، ترڅو د دوو مياشتو
په موده کې د کابل د موجوده واکدارانو څخه قدرت په پوره ډول اوبيله قيده
او شرطه تر لاسه کړي ، د دغه ټيم مشر به په همدې دوو مياشتو کې د دولت
د رياست ممثل هم وي .

۲- دغه ټيم به د دغې مودې څخه وروسته د عبوري دولت تر اړخه د اسلامي
موقتي شورا په حيث پاتې کيږي او رياست به د حضرت صاحب په غاړه
وي ، د دې شورا موده به هم څلور مياشتې وي .

۳- پريکړه وشوه چې استاد رباني دى د څلور و مياشتو له پاره د افغانستان
د اسلامي موقت دولت درئيس او د بهرني شورا د مشر په حيث وي ،
دې به خپل کار رسماً هلته شروع کوي چې د قدرت د انتقال دوه مياشتې
پوره سوي وي .

۴- د اپورته تعين سوي موده يوه ورځ هم نه تمديديږي .

۵- د صدارت مقام او دکابينې نور غړي به د تنظيمو د مشرانو پرته د دغو تنظيمو
د دوهمه درجه غړو څخه ټاکل کيږي .

۶- د صدارت مقام د افغانستان اسلامي حزب ته ورکړه سو .

۷- د صدارت معاونت او داخله وزارت د افغانستان اسلامي اتحاد .

۸- د صدارت معاونت او د معارف وزارت د مولوي خالص حزب ته .

- ۸- د صدارت معاویت او خارجه وزارت دمخا زملی اسلامي گوند ته ورکړه سو.
 - ۹- د دفاع وزارت د افغانستان اسلامي جمعیت ته ورکړه سو .
 - ۱۰- ستره محکمه د حرکت انقلاب اسلامي تنظیم ته ورکړه شوه .
- او د اپریکړه هم وشوه چی شورای رهبری به علاوہ پر تقسیماتو او تعییناتو د نورو وزارتونو د حزب وحدت او شورای انقلاب او مولوی منصور صاحب او نورو وړو ږونوله پاره وزارتونه تشریحیزي . ددی ټولی پروسی عمر شپږ میاشتی دی او په دی ترخ کی به دراتلونکی حکومت دپاره اسلام متفق علیه شور اتصمیم نیسی ، دهغه اتقایی عمر به دوه کالو وی .
- مولوی محمد نبی محمدی - صبغت الله مجددی - عبدالرب رسول سیاف -
قطب الدین هلال - پرو فیسر برهان الدین ربانی - مولوی محمد یونس
خالص - پیر سید احمد گیلانی . (۱)

انتقال رسمی زمام امور از رژیم داکتر نجیب الله به دولت اسلامی افغانستان

پروفسور صبغت الله مجددی رئیس موقت اسلامی وممثل دولت اسلامی افغانستان در حالیکه اعضای شورای جهادی نیز حضور داشتند به تاریخ ۸ ثور ۱۳۷۱ = ۱۰ می ۱۹۹۲ در مراسم خاص اشتراک ورزیدند که طی آن زمام امور افغانستان از رژیم داکتر نجیب الله به دولت اسلامی افغانستان تسلیم داده شد، در آغاز مراسم چند آیت از قرآن عظیم الشان قرائت شد، بعد داکتر عبدالواحد سهرابی معاون رئیس جمهور رژیم داکتر نجیب الله طی صحبتی چنین گفت: **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**؛ فضیلت مآب محترم جناب حضرت صاحب مجددی تشریف آوری جناب شما وهمه برادران پرافتخار مجاهد خود را در مملکت عزیز ما در پایتخت افغانستان در شهر کابل از صمیم قلب خیر مقدم عرض میکنم. تأسیس دولت اسلامی افغانستان را به جناب شما به تمام برادران مبارز ومجاهد ما و به کافه ملت افغانستان از صمیم قلب تبریک میگویم، امیدوارم باتشریف آوری برادران مجاهد ما با موفقیت وبرقراری دولت جمهوری اسلامی افغانستان صلح پایدار در مملکت ما حکم فرما شود، مردم ما در دوران چهارده سال قربانیهای زیادی را متقبل شدند و رنج و نحمات زیادی را قبول کردند، امیدوار هستم با همکاری همه برادران مجاهد و کافه ملت افغانستان مملکت عزیز ما افغانستان به صلح واقعی وآرامی وامنیت جاویدانی موفق شود، وهمه ما در آبادی مملکت خود در عمران مجدداً افغانستان عزیز همه برادران وار در فضای دوستی اخوت، صمیمیت، وحدانیت وحدت ملی در مملکت پرافتخار ما افغانستان همه سعی ومجاهدت کنیم وهمچنانیکه مردم نجیب ما در جبهات جهاد کامیابی شایان و پرافتخار را بدست آوردند در آبادی

۴۴۷

اعمار مجدد افغانستان برادر و ار در پرتو اخوت اسلامی متحدانه مملکت عزیز خود را آباد بگرداند، من به نمایندگی از منسوبین دولت افغانستان صمیمانه به شما وعده میدهم که با هم و با تمام توان قدرت و انرژی فهم و دانش خود در پهلوی شما قرار داریم و در آبادی مملکت خود در تامین صلح در ایجاد اخوت و وحدت تمام برادران افغانستان تمام افراد مملکت عزیز مادر پهلوی شما تا آخرین توان و قدرت خود مجاهدت خواهم کرد و این را به شما صمیمانه اطمینان میدهم بار دیگر از بارگاه خداوند متعال التجا داریم که مملکت عزیز ما در فضای صلح و امنیت دایمی به مدارج بسیار بلند ترقی و تعالی و تمام افراد افغانستان را در وحدت و یگانگی در برادری و برابری یار و مددگار باشد. آمین یا رب العالمین.

ما افتخار داریم که امروز قدرت دولت جمهوری افغانستان به دولت اسلامی افغانستان به صورت صلح آمیز به برادران مجاهد مادر اس جناب محترم مجدی انتقال مییابد.

بیانیه فضل الحق خالقیار صدر اعظم رژیم داکتر

نجیب الله حین تسلیمی قدرت

بسم الله الرحمن الرحیم :- استاد بزرگوار، دانشمند محترم جلالت مآب حضرت صاحب مجددی رئیس شورای موقت اسلامی و ممثل دولت اسلامی افغانستان! خدای بزرگ را سپاس گزار هستم که امروز شاهد موفقیت و کامیابی بزرگ جهاد برحق مردم افغانستان، مردم متدین و مسلمان افغانستان هستم، کامیابی ای که به اراده خداوند توانا و مطابق به خواست برحق مردم انجامیده و بدست آمده است، کامیابی که سبب ایجاد و تشکیل دولت مجاهدین در کشور ما شده است، دولتی که آرزوی مردم ما است دولتی که دثار جهاد و قربانیهای وسیع مجاهدین محترم و مردم متدین افغانستان بدست آمده است، من به نمایندگی از حکومت افغانستان انتقال مسالمت آمیز قدرت را به دولت -

مجاهدین از صمیم قلب تهنیت و تبریک عرض میکنم، کامیابی و موفقیت دولت مجاهدین را تحت رهبری دانشمند بزرگوار حضرت صاحب مجددی و دیگر همکاران نجیب، صادق و بزرگوارشان و تمام مردم افغانستان آرزو میکنم، و یقین دارم که خداوند با آنان است و توانایی میابند که مشکلات بسیار انبوه و وسیع افغانستان که در ظرف ۴۰ سال مردم به آن رو برو بوده است انشاء الله تعالی یکی یکی دیگری حل شود، آنرا هم که دولت در پیش دارد راه خداست و راه مردم است. خداوند با اینها کمک میکند و مردم هم با اینها همراه است. من به آنان اطمینان میدهم که تمام اعضای حکومت افغانستان به حیث افغان در قطار دیگر برادران - افغانی خود در راه موفقیت این دولت در راه تأمین صلح، وحدت، یگانگی سعادت و خوشبختی افغانستان از هیچ گونه همکاری و وسیع و تلاش دریغ نمی ورزد.

بیانیه دکتر خلیل احمد ابوی رئیس ولسی جرگه حین انتقال قدرت:-

بسم الله الرحمن الرحيم:- حضور استاد بزرگوار دانشمند محترم حضرت صاحب مجددی رئیس شورای موقت اسلامی و ممثل دولت اسلامی افغانستان، به نوبه خود از طرف خود و از طرف همه وکلای ولسی جرگه ابتدا تشریف آوری شما را با خیر و عافیت شمارا به کشور ما و شما از صمیم قلب به شما و همه همراهان محترم مجاهد شما خیر مقدم عرض میکنم بعد انتقال قدرت دولت افغانستان را در رأس به شما و همه مجاهدین و دولت اسلامی افغانستان را از صمیم قلب عرض تبریک تقدیم میکنم؛ به شما وعده میدهم که تا آخرین رمق تا آخرین قطره خونیکه دجبان ما هسته با شما در راه برآورده شدن آمال مقدس شما به خاطر اغتلاهی ملت ستم دیده ورنجیده افغانستان که در طی ۳۰ سال جنگ همه هستی دارایی و همه چیز خود را از دست دادند وعده میدهم و بشما در راه برآورده شدن آن از خداوند

بزرگ و متعال توفیق مزید التجا میکنیم و باز هم تبریکات صمیمانه خود را به شما و همه مجاهدین تقدیم میکنیم. به شما و همه دوستان مجاهد ما که در این راه از هیچ گونه مجاهدت دریغ نه کرده اند از خداوند بزرگ صحت و سلامتی موفقیت و کامگاری آرزو میکنیم.

**بیانیه عبد الکریم شادان رئیس ستره محکمه و قاضی القضاات و رژیم
داکتر نجیب الله :-**

استاد محترم جناب حضرت صاحب مجددی رئیس دولت اسلامی افغانستان به نمایندگی از قوه قضائیه افغانستان خداوند بزرگ را سپاسگزارم که امروز بعد از چهارده سال قتل و کشتار و خونریزی و انواع بی عدالتی ها با تشریف آوری شما و برادران مجاهد در کابل قلب افغانستان فضای صلح استشمام میشود و صلح حادث میشود. خداوند شما را و همه برادران مجاهد را توفیق عنایت فرماید تا زخم های مردم - ستم دیده افغانستان را مرهم بگذارید و یقین دارم که انشاء الله و تعالی خداوند همیشه با شما بوده و با شما خواهد بود. و من الله توفیق.

در پایان برای همه برادران مجاهد در رأس برای جناب استاد محترم حضرت صاحب مجددی صحت، سلامتی و قدرت خدمت به مردم - افغانستان آرزو میکنم، تشکر.

بیانیه پرو فیسر حضرت صبغت الله مجددی رئیس شورای موقت اسلامی و ممثل دولت اسلامی افغانستان حین تسلیمی قدرت از رژیم داکتر نجیب الله

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ :-

الحمد لله رب العالمين والصلوات والسلاوه على سيد الانبياء والمرسلين وقائد
المجاهدين جبيننا ومولانا محمد او على اله واصحابه اجمعين اما بعد .
حضار محترم !

خیلی مسرت دارم که بعد از مدت ۱۴ سال يك بار دیگر در پایتخت کشور
عزیز ما افغانستان در کابل با برادران گرامی مجاهد خود برای
حکومت سابقه و انشاء الله يك حکومت اسلامی واقعی موفق-
میکردیم . یقیناً باعث شادمانی ماست که وطن عزیز خود را بار دیگر از نزد
يك مشاهده میکنیم و به مادر وطن می پیوندیم که يك طفل و یا فرزند مخلص
و محب مادر مدتی طولانی از مادر مهربان خود دور بوده بعد از
چندین سال به آغوش مادر مهربان می آید چه احساس و چه جذباتی به او
مواجه خواهد شد ، از يك طرف که ما بسیار خوش وقت و مسرور هستیم
که باز به وطن خود برگشتیم و امروز حکومت اسلامی واقعی را انشاء الله
به توفیق اینزد متعال جل علی شانہ در این وطن باستانی قایم خواهیم نمود
ولی از طرف دیگر خرابی ها ، بربادی ها به بیتیمان و بیوه گان معلولین
و زخمیان وطن را که مشاهده میکنیم باعث تأثر ما میگردد و با جگرهای
پر خون و دل های پر حسرت و غم و ماتم برادران و همشیره گان برمیخیزد
در این مدت ۱۴ سال و یا ۱۳ سال یقین دارم که این رنجهای گوناگون
کشیدند و قربانی های را به بار گاه حضرت بیچون عرضه کردند که در
تاریخ بشریت کمتر نظیر دارد ، مادر خالیکه به ارواح شهدای گرامی
و وطن خود تحیات و اتحاف دو عامیفرستیم به بازمانده گان آن شهدای

پر عظمت مراتب تسلیت و تعزیت خود همکاران و هموطنان خود را تقدیم میکنم. امروز که بعد از قربانی های بزرگ و تقدیم جان و مال نفس نفیس خود را در راه اعلائی کلمه الله و فی سبیل الله موفق گردیدیم، خداوند بزرگ قادر و تواناست که این عمل ناچیز ما را به بارگاه بی چون و چو در به فضل و کرم خود قبول فرماید نه تنها قربانی های بی چون و چو برای مردم باشهامت افغانستان سبب آزادی این ملت مسلمان میگردد بلکه در عالم دنیا و آزاد تحول بزرگی را به میان می آورد که در صد هاسال ممکن هم نه بود که به وجود بیاید، ماکه دست به سلاح زدیم و در این عرصه ۱۳-۱۴ سال به قربانی ایثار و قد اکاری و جهاد اقدام نمودیم کاری نبود که ما خواسته بودیم بلکه بر ما و همه ملت مسلمان افغان این جنگ و خون ریزی اجباری بود، و جنگ بر ما تحمیل گردیده بود که به همه معلوم است ولی تلخ است و حاضر شدن به قربانی خیلی دشوار است و برای رسیدن به هدف پاک و مقدس هر چیز قیمتی و گران بهای را که انسان تقدیم میکند ارزش دارد و امروز الحمد لله به آن هدف پاک و مقدس خود نایل گردیدیم.

دحضرت صاحب صبغت الله مجددی لنزه سوانح

حضرت صاحب صبغت الله مجددی و محمد معصوم مجددی (میا جان آغا) زوی او هغه د فضل محمد مجددی (شاه آغا) شمس المشایخ او هغه د غلام قیوم مجددی زوی دی چی په کال ۱۳۰۴ هـ ش کی د کابل د شو بازار په کوچه کی زیږیدلی دی. نیکه یی حضرت فضل محمد چی شمس المشایخ یی. لقب و دی. حضرت شمس المشایخ دوه عینی و پرونه درلودل چی یو یی حضرت فضل عمر (شیر آغا) او یاد شاهی لقب یی نور المشایخ و بل یی حضرت محمد صادق مجددی په مصر او سعودی عرب کی د افغانستان پخوانی لوی سفیر و. دوی دری و اړه د حضرت خواجه غلام قیوم زامن وو. دهغو خدمتونو او جان فشانیو په

نسبت پی دوی د افغانستان د خپلواکی په معرکه او جهاد کی کړی و ه ، د اعلیٰ حضرت امان الله له خوا خجہ حضرت فضل محمد مجددی ته (د شمس المشایخ) او حضرت فضل عمر مجددی ته (د نور المشایخ) لقبونه ورکړه شول، او دریم وروړی پی حضرت محمد صادق مجددی نو میډ د فامیلی لقب (آقای گل) په نامه یادیږی .

دغه کورنی فاروقی نسب د خاوه فاروقی نسب مجددی نندی د نسب شجره یی داده : حضرت صبغت الله مجددی ابن محمد معصوم مجددی ابن قطب العصر حضرت شمس المشایخ خواجه فضل محمد ، ابن حضرت خواجه غلام قیوم ، ابن حضرت خواجه غلام صدیق ، ابن حضرت خواجه عبدالباقی ، ابن حضرت خواجه شاه صفی الله ، ابن حضرت غلام محمد معصوم ثانی ، ابن حضرت خواجه محمد اسمعیل ، ابن شامحمد صبغت الله ، ابن عروۃ الوثقی خواجه محمد معصوم اول ، ابن مجدد الف ثانی حضرت امام ربانی شیخ احمد کابلی ثم سرهندي ابن شیخ عبدالاحد ، ابن زین العابدین ، ابن عبدالحی ، ابن محمد ، ابن حبیب الله ، ابن امام رفیع الدین ، ابن نور الدین ، ابن نصیر الدین ، ابن سلیمان ، ابن یوسف ، ابن عبدالله ، ابن اسحاق ، ابن عبدالله ، ابن شعیب ، ابن احمد ، ابن یوسف ، ابن شهاب الدین المعروف به فرخ شاه کابلی ، ابن نصیر الدین ، ابن محمود ، ابن سلیمان ، ابن مسعود ، ابن عبدالله الواعظ الاصح ، ابن عبدالله الواعظ الاکبر ، ابن ابی الفتح ، ابن اسحق ، ابن ابراهیم ، ابن ناصر ، ابن عبدالله ، ابن امیر المؤمنین عمر بن خطاب رضی الله تعالی عنهما .

د مجددیانو د سلطی مؤسس حضرت شیخ احمد کابلی یاسرهندي گهل کیزی . **د نقشبندی مشایخو د تذکری مؤلف لیکي :-** (... شیخ شهاب الدین علی معروف به فرخ شاه که از اجداد حضرت مجدد الف ثانی بود ه و به پاتر ده همین پشت به حضرت شان میرسد از امر او وزیرای بزرگ

سلاطین کابل بودند و حضرت شان از غزنی به هندوستان تشریف آوردند. توده های تاریک مردم را به نور جاویدان اسلام منور ساختند. دغه، مؤلف همد اشافی لیکي: حضرت امام رفیع الدین د حضرت مجدد الف ثانی شپز م نیکه هندوستان ته کوچ کړی او د سر هند د بنار بناچی اصلی تلفظی (سهرند) دی ده کړیده.

حضرت صبغت الله مجدد دی په کوچنیوالي دخپل فامیل خخه روزنه او بنو ونه موندلی او په شپس کلن سین د کابل د بنار په لومړنی بنو ونخی کی شامل سوی او هغه وخت چی پلار (او ماما غلام فاروق عثمان په قندهار او هرات کی نائب الحکومه کی درلوده) نقل مکان کړی و دی به هم ورسره و او د قندهار د احمد شاه بابا په لیسو او هرات کی یی خپل لومړنی تحصیل ته په سر سوی او د لومړنیو تحصیلو تو دبشپړولو وروسته د کابل د جیبی په لیسو کی شامل سو. په همدغه لیسو کی وچی ده پر مذهبی او عقیده وی مسایلو باندی لکچرونه وړکول او په لسمه ټولگی یی دخولی او لنگوټی د استعمالو په بنیگنه کی یو په زړه پوری کنفرانس وړکړ چی په هغه کی یی د جیبی دیسی د شاگردانو او همصنفانو فکر ونه دمکتب او دریشی او یونیفارم د استعمالو، خخه واپرول او په دغه هکله یی دمکتب د اداری او د سپلین مخالف منفی مبارزه شروع کړه. حضرت صبغت الله مجددی څرنگه چی په ریاضی او اجتماعی علومو کی هم پوره مهارت درلود نو دمکتب دخارجی، معلمانو له خو ا خخه هغه ته د جیبی دستوری لقب ورکړه سو.

ده تر دوولسمی ټولگی پوری مسلسل لوست ته ناروغی وړپسیدلو په نسبت دوامندی وړکړی خوت درو کالو تعطیل وروسته دهغی، لیسو خخه داعلی اول نمرگی درچی په حاصلو لوسره د بکلور یا شهادت نامه پلاس راوړه، او په امریکا کی یی د طب په څانگه کی د تحصیل کولو چانس وړ برابرسو، ده چی داسلا هی علومو د تحصیل سره علاقه

مندی در لوده نو د دغه بورس دا خستلو څخه یی صرف نظر وکړ او په خصوصی توگه دمصر په الازهر کې یی د اسلامی علومو لکه د اسلام مالی سیاست، قضا یی سیاست، حقوقی سیاست او عدلی طب کی د حاصلولو له پاره ملا و تر لاسه ده د تحصیل په وخت کې دمصر (دجیزه) د محلی په مسجد کی هم امامت کاو، د تحصیل وروسته دمصر دیندار و خلکو او اخوان المسلمینو څخه وغوښته چی په مصر کی دار شاد او تبلیغ له پاره پاته سی او یا اقل په واشنگتن کی د اسلامی مرکز د ریاست عهده و منی، خوده په خپل وطن کی د اسلامی تبلیغ او ارشاد وظيفه خوښه کړه او په ۱۳۳۲ کی د خپل فامیل سره کابل ته راغی، څرنګه چی تعامل و څار چی تعلیم یافته گانو به د صدر اعظم او پاچا سره لیدل، حضرت صبغت الله مجددی هم د سردار محمد داؤد صدر اعظم سره ولیدل او دهغه له خوا د عدلی وزیر په حیث په کابینه کی د شمولیت غوښتنه وسوه، ده چی د معلمی او ار شاد د وظيفی سره علاقه درلوده نو د دینیانو او عقایدو د معلم په حیث یی د جیبی په بنوونځی او دارالمعلیمو کی خپلی وظيفی ته دوام ورکړ د متریالیزم او کمونزم د فلسفی په ردولو کی په کنفرانسو او مجلسونو کی فعاله برخه اخسته او دولت مجبور او ه چی د اسلامی او اخوانی تعلیماتو په خپرولو سره د دوی د عقایدو څخه جلوگیری وکړی او د شوروی روسی او دهغی د اقمار و سره دروا بطو په ضعیفولو کی په رسمی توگه اطمینان ورکړی او د پان اسلامیزم خواته جدی تو جه وکړی، او دیو اسلامی عالم په توگه یی په آسیای، اروپای، - افریقای او امریکای هیوادونو کی دین المللی اسلامی عالم په څیس یی از انګی خپری سوی او د ۱۳۳۸ ش کال راهیسې یی د سوسیالیزم او اسلامیزم د طرفدارانو په مباحثو کی په فعاله توگه و نږه اخسته چی د دغو مناقشو په نسبت د دولت په سیاسی او دیپلوماسی مناسباتو کی هم ځنډ ونه پېښ سول او عکس العمل ښکاره کولو ته اړ سو.

چي ددغه عكس العمل په نتيجه كې د ۱۳۳۸ ش كال په حوت كې بندي سو .
 حضرت صبغت الله مجددي د سردار محمد داؤد داستغني وروسته
 په كال ۱۳۴۳ د مېز ان په ۹ د بنده څخه خوشي سو ، او څرنگه چي دهيواد
 سياسي وضعه نا آرامه وه نو د څه وخت له پاره يې عرب يې متحد جمهوريت
 ته سفرو كړ ، وروسته بيا وطن ته راغې او د پوهنې د وزارت د تعليمي
 نصاب د كمېټې په عضويت وټاكل سو ، حضرت صاحب د كابل ډېل خشي
 د مسجد په مظاهري ، او د اسلامي ځوانانو د غونډو په كنفرانسو كې فعاله
 برخه اخسته او غرابياني وركولې ، او د پارلمان د غړي و د توجه د جلبولو
 له پاره يې په ښكاره او پټه فعاليت كاوه . حضرت صبغت الله مجددي په هيواد
 كې د اسلامي نهضتونو د پياوړي كولو له پاره په ۱۳۵۰ ش كال كې جمعيت
 العلماءي محمدی او د سيلو د څنگه يې يوه اسلامي كتابخانه تاسيس كړه
 او د اسلام د تبليغ او مسلمانانو د حال څخه د خبرولو له پاره يې لويو اسلامي
 هيوادونو ته سفرونه پيل كړل ، د داؤدي جمهوريت په راتلو سره دې
 په عربستان كې د يو كال له پاره پاته سو او وروسته په سگانډنوي هيوادونو
 كې د اسلامي مركزونو د تاسيسولو په كار لگيا سو ، او څلور كاله په كوپن
 هاگن كې پاته سو او د اسلامي ذبيحي په رواگرونو لورپريالي سو .
 پر افغانستان باندې دروسانو د يرغل د ماتولو په هلو ځلو او د جهاد
 د فتوا په صادرولو او په ۱۹۸۱ كې اسلام آباد په ۱۹۸۲ كې فلورانس ،
 د اسلامي هيوادونو په كنفرانس كې د گډون كولو ، د ملي نجات د جبهې
 په تاسيسولو د ملي جبهې د رياست په كولو كې ډېر برياليتوبونه پلاس
 راوړي دي ، او د ډاکټر نجيب الله څخه د اقتدار د واگي داخستلو
 او اسلامي جهادي دولت په جوړولو كې د افغانستان د لومړني
 موقتي جمهور رئيس په ټاكل كيدلو سره ستر او تاريخي مقام لري .

تذکر بعضی از خسارات مهم اقتصادی

از سال ۱۳۵۷ الی سرطان ۱۳۷۲

اختصار نقل از مکتوب علاء تاریخی ۲-۴-۱۳۷۲ وزارت پلان جمهوری اسلامی افغانستان به مقامات زیرصلاح از سال ۱۳۵۷ الی سرطان ۱۳۷۲ در مورد خرابی و ویرانی اوضاع اقتصادی کشور :-
الف :- نفوس کشور به اساس سرشماری در سال ۱۳۷۰ در حدود ۱۷،۹۳ میلیون میباشد.

(توضیح :- این یک اشتباهی است و نظر به مهاجرت‌های بی نظمی‌ها هیچ دولت نمی توانست که سرشماری نفوس را کما حقہ انجام دهد، این احصائیه ناقص و قابل غور است، در نفوس شماری دوره جمهوری سر دا محمد داؤد نفوس افغانستان ۱۵،۹۶ میلیون نفر بوده است.) (۱)
ب :- در نتیجه جنگ خاصاً بعد از تجاوز نظامی شوروی در حدود پنج میلیون نفر مهاجر گردیده، یکنیم میلیون نفر شهید و در حدود یکنیم میلیون نفر معیوب و دو میلیون نفر هم در داخل کشور مهاجر شدند (توضیح :- در اینجا هم وزارت پلان به تخمین صحیح نرسیده و بر روی معلومات ناقص تعداد مهاجر را پنج میلیون نفر خوانده اند در حالیکه بیش از سه میلیون در پاکستان و در حدود دو میلیون نفر هم در ایران به استثنای مردم کوچی که احصائیه زمان حکومت حفیظ الله امین تعداد آنها را دو نیم میلیون خوانده و حالاً وزارت پلان یکنیم میلیون نوشته اند، در صورتیکه امریکایی‌ها از فضا و از زمین احصائیه کوچی‌ها را از منزل اولی شان که در خاک افغانستان داخل میکردند تا برگشته شان به سوی سرحدات یک صد هزار خیمه نوشته اند، که اگر هر خیمه را یک فامیل حساب کنیم و هر فامیل را پنج نفر بدانیم مجموع کوچی‌ها پنج صد هزار نفر میشود، بناءً تعداد مهاجرین

به شمول کوچی‌ها که پنج صد هزار به صورت واقعی محاسبه شود، در پاکستان بیش از سه و نیم میلیون مهاجر بوده و دو میلیون هم در ایران و متبانی در هند، خلیج، عربستان، استرالیا، اروپا، مخصوصاً آلمان، امریکا و کانادا و غیره را اگر در شمار بیاوریم و با مهاجرت شهریان کابل که قسمت اعظم آنها درین ایام خاک کشور را ترک کرده اند از شش میلیون تجاوز میکند.

ج :- خسارات مستقیم و غیر مستقیم درین مدت جنگ بر منابع فزونی و بشری کشور بیش از ده میلیارد دلار تخمین گردیده است که به قرار ذیل است :-

در ساحه زراعت :- به اساس ارقام دست داشته حدود ۴۵ فیصد تولید زراعتی کاهش یافته در تولید گندم که قبل از ۱۳۵۷ به خود کفایی رسیده بودیم کاهش یافته، جواری ۴۶ فیصد، برنج ۵۵ فیصد، و سایر جویات در حدود پنجاه فیصد کاهش گردیده است. هکذا طی سالهای جنگ در حدود دو صد هکتار جنگل، ۴۳ هکتار اشجار مشر، سه میلیون عدد افراد و سایل دستی کوچک زراعتی، دو هزار عراده تراکتور، پنج و نیم میلیون حیوان پنج صد عدد پل و پلچک، هفت صد عدد ساختمان‌های رو تخیکی و قسمت اعظم سستم‌های آبیاری از بین رفته است.

خرابی‌های که پس از برگشت روس‌ها به وقوع پیوسته :-

در شهر کابل صدمات جبران ناپذیری در فارم‌ها و پروژه‌های این بخش وارد گردیده است چنانچه فارم‌های گاوی شیری ریشخود بینی حصار، پیله‌وری و زنبور داری، مرغداری‌های بگرامی و بادآ باغ، فارم‌های تولید و تکثیر تخم‌های بذری فارم قرغه، گرین هاوس بادام باغ کلینیک‌های حیوانی و بتر نری کلا ویا آکس آنخرب گردیده است.

در قسمت انرژی :- انرژی برق که به حیث زیر بنای مهم اقتصادی

و اجتماعی کشور نقش مهمی را در انکشاف صنایع ثقیله، صنایع خفیفه، صنایع زراعتی و بهبود سوپه زندگی بازی میکند؛ در کشور افغانستان ظرفیت مولد برق ۴۵۳،۵ میگاوات بوده که دستگاه‌های آبی ۲۶۰،۸۴- میگاوات دستگاه‌های حرارتی ۱۵۷،۷۱ و دستگاه‌های دیزلی ۳۴،۹۵ میگاوات میباشد که از جمله مقدار ۳۷۶،۹ میگاوات در دستگاه‌های مولد برق و متباقی ۷۶،۶ میگاوات آن در دستگاه‌های مولد برق آبی و حرارتی وزارت‌های صنایع خفیفه و مواد غذایی و معادن و صنایع تولید و توزیع میگردد. انرژی تولید شده در کشور فعلاً شش فیصد نفوس کشور از آن مستفید میگردد، مصرف سرانه نفوس مسکون کشور به پنج و سه کیلو وات ساعت پایانی‌ترین رقم در جهان است میرسد که ۲۶ مرتبه از حد وسطی مصرف سرانه جهان کمتر است.

نظر به مطالعات ماستر پلان برق مجموع پو پتانسیل برق در افغانستان به اندازه ۲۴ هزار میگاوات تخمین گردیده است که از جمله ۲۳ هزار میگاوات پنج هزار میگاوات بالای دریاها و داخلی و ۱۸ هزار میگاوات بالای دریای پنج و آمو در نظر بوده است. در حال حاضر از برق آبی ۵،۲ فیصد و از حرارتی ۱۶ فیصد بهره برداری صورت میگردد، که از جمله ۲۲ فیصد مؤسسات دولتی شش فیصد مؤسسات تجارقی پنج فیصد مؤسسات صنعتی و ۶۷ فیصد اهالی استفاده می نمایند.

در جریان جنگ‌ها اکثر شبکه‌های برق، پایه‌ها و لین‌های برق به کلی از بین رفته و اکثر مناطق از استفاده برق محروم شده اند که اثرات جانبی آن بیشتر در عرصه صنایع محسوس بوده است. در روز جنگ بیشتر از پنج صد کیلومتر لین هوایی به طاقت مختلف در مرکز و ولایات به کلی از بین رفته است.

در قسمت صنایع و معدن :- تولیدگان از دو نیم ملیارد متر مکعب در سال ۱۳۵۷ به دو صد و بیست میلیون متر مکعب تنزیل نموده است

تولید زغال سنگ از مقدار ۲۱۸،۲ هزار تن ۱۳۵۷ به ۹۰ هزار تن تقلیل
نموده است. سیمنت از مقدار ۱۲۶،۵ هزار تن سال ۱۳۵۷ به ۵۰،۵ هزار تن.
کسر نموده است. کود کیمیاوی ۱۰۵ هزار تن سال ۱۳۵۷ به ۷۴،۵ هزار
تن رسیده است. شکر از ده هزار تن در سال ۱۳۵۷ به یک صد تن رسیده
است. روغن باقی از ۸،۷۵ هزار تن به ۷۷۰ تن پایان آماره است.
منسوجات نخی و سندی در سال ۱۳۵۷-هشتاد و هشت میلیون متر اکنون
به ۲۴ میلیون متر تنزیل کرده است. به همین منوال بنا بر وقوع حوادث.
آخر طی سال ۱۳۷۱ خسارات هنگفت مالی به مؤسسات دولتی و صنعتی
بلخصوص در شهر کابل عاید گردیده است. کارخانه جات جنگلک شدید
خساره مند گردیده فابریکات نساجی بگرامی، کابل، پشمینه بافی پل چرخ
از اثر حوادث جنگ و دیگر فابریکات مانند سیلو، افغان ترکانی، شرکت
سهامی کام و فابریکات بوت و غیره مؤسسات بزرگ و کوچک قسمت
اعظم شان ویران گردیده است، همچنان پس های برقی با داشتن
۷۹ عراده پس برقی همشهریان کابل در سال ۱۳۷۱ در اثر جنگهای
مدهش لینها و سایر لوازم آن رپوده شده است.

در قسمت ترانسپورت :- وزارت ترانسپورت با داشتن ۱۳۶۷ عراده
وسایل باربری از اثر حوادث ۱۳۷۱ پنجاه فیصد و سایل نقلیه آن از
بین رفته است همچنان وزارت تجارت با داشتن ۱۰۲۲ عراده واسطه
تأگیری و غیره در حوادث ۱۳۷۱ پنجاه فیصد آن از دست داده است.
ترانسپورت ملی پس شهری صدماتی شدیدی را متحمل گردیده است.
در قسمت مخابرات :- در اثر جنگهای ۱۳۷۱ و دست بردهای آن تخمین
چهار میلیارد افغانی خساره برداشته است تا وسایل مذکور مجدداً
خریداری گردد.

در قسمت تعلیم و تن بیه :- در سال ۱۳۵۶ در مجموع به تعداد -
۹۷۵،۴ هزار شاگرد در مکاتب تعلیمات عمومی مصروف تحصیل

بودند و به تعداد ۱۴ باب مؤسسه عالی تربیه معلم در سطح کشور وجود داشته، در طی ۱۴ سال جنگ خسارات هنگفتی به بیکر معارف وارد گردید که ۱۸۴۰ باب مکتب تخریب گردید که خساره آن بالغ به ۶، ۱۱۱ میلیارد افغانی میشود و علاوه بر آن خساراتی که بر تجهیزات و لابراتوارهای مکتب وارد شده بیش از ۱۴ میلیارد افغانی میشود. اما در سال ۱۳۷۱ تعداد زیاد مکتب خاصاً در شهر کابل که به وقوع پیوسته کتابخانه‌ها - لابراتوارها، مطبعه‌ها، دانشگاه‌ها ساختمانی تعلیم و تربیه به صورت کامل از بین رفته است. پوهنتون کابل، پولی تخنیک، انستیتوت تخنیک ثانوی کاملاً مسدود گردید که خسارات وارده به آن از میلیاردها افغانی تجاوز میکند و ارقام واقعی آن تا اکنون نسبت عدم دسترس به آن معین شده نمیتواند.

در قسمت صوت عامه :- در جریان سال ۱۳۷۱ اکثر مؤسسات صحتی خفا مند گردیده است که در نتیجه شفاخانه علی آباد، شفاخانه توب کوز، - شفاخانه میوند، زینتتون و سایر مؤسسات صحتی شهر کابل کاملاً تخریب و یا خساره مند گردیده است.

در قسمت سرک‌ها :- در کشور از سال (۱۳۵۷) در حدود ۱۸۸۰۰ کیلو متر سرک وجود داشت منجمه ۷۶۶۷ کیلو متر آن فرش اسفالت ۶۸۰ کیلو متر آن فرش کانگریتی ۵۰۴۵ کیلو متر آن فرش جغلی و ۱۰۴۰۸ کیلو متر آن فرش خاکی بوده است، در اثر جنگ ۱۴ ساله ۲۰۲۲۵۶ کیلو متر تخریب گردیده که ایجاب تجدید میکند و ۶۳۶ کیلو متر آن ضرورت به ترمیم دارد.

در قسمت آب رسانی :- باید متذکر گردید که جنگ‌های ۱۴ ساله و حوا سال ۱۳۷۱ و ۱۳۷۲ یک تعداد زیاد تأسیسات آبرسانی را خساره مند نموده سامان آلات، جزا تورها، واتر پمپ‌ها، نل آب پرورده‌های آبرسانی را تلف نموده و به یغما بردند.

در قسمت مسکن :- حوادث سال ۱۳۷۱ - ۱۳۷۲ منازل مسکونی شهر

مانواچی سوم، ششم، هفتم، هشتم نسبت به سایر نقاط کابل بیشتر خساره مند گردیده که این تخریب ۶۰- الی ۷۰ فیصد خانه های رهایشی را حقوا میکند، در نوایح اول، دوم، چهارم، نهم، دهم، یازدهم و دوازدهم نیز در حدود ۳۰ فیصد خساره تخمین گردیده است که روز بروز به فیصدی تخریبات افزوده میگردد.

در قسمت کلتور :- به ملاحظه آمار و ارقام چنین بر می آید که طی سالهای ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۷۰ تقویت زیر بناهای مادی و تخیلی در ساحات مختلف کلتور و فرهنگ با وجود جنگ های ۱۴ ساله پیشرفت نموده ولی در سال ۱۳۷۱ و ۱۳۷۲ در قسمت اطلاعات و کلتور نسبتاً راکت- پراگنی و چپاول اموال و تجهیزات آن و نه بودن برق کافی و صدقه بر دستگاه شمشاد و در روابط بین المللی و داخلی خساراتی زیادی رونما گردیده است.

در قسمت ساختمانی :- طوریکه ملاحظه میگردد در اخیر سال ۱۳۷۰ - دستگاه های ساختمانی کشور دارای ظرفیت ۴۵، ۱۱ میلیارد افغانی بود و توانسته بودند طور اوسط به حدود شش میلیارد افغانی کار ساختمانی را انجام بدهند. اما در حوادث اخیر ۱۳۷۱ و ۱۳۷۲ تمام مؤسسات ساختمانی دولتی و خصوصی به صفر تقرب نموده و موااسختمانی و تجهیزات مهم تلف گردیده است.

در قسمت مالی و تجارت :- وضع مالی و تجاوت کشور قبل از سالهای کودتا نسبتاً در حال مساعدی قرار داشته با کودتای ۷ ثور ۱۳۵۷ خا صتاً تجاوت قوای شوروی و قطع کمک های خارجی، عدم پرداخت مالیات مستقیم و غیر مستقیم، محدودیت عواید گمرکی و عواید حقیقی کشور رو به کاهش نهاد و در مقابل مصارف بودیجه دولت بنابر افزایش مصارف نظامی بلند رفتن سطح معاشات، تورم تشکیلاتی و بلند رفتن قیمت ها در مارکیت داخلی به شکل دراماتیک.

افزایش یافت چنانچه کسر بودیجه دولت از سال ۱۳۵۷ از ۸،۱ میلیارد به سال ۱۳۷۰ به دو صد میلیارد رسیده بود، همچنان به منظور تأمین مصارف دولت حجم پول در دوران از رقم ۲۶ میلیارد افغانی در سال ۱۳۵۷ به بیش از شصت و هفتاد میلیارد افغانی در سال ۱۳۷۰ و از دیاد به عمل آمده بود. ذخایر اسعاری کشور به میزان قابل ملاحظه کاهش یافته ارزش افغانی در مقابل اسعار خارجی قابل تبادل از جمله در برابر دالر امریکایی از ۳۸ افغانی در سال ۱۳۵۷ به هزار و پنجاه صد افغانی در سال ۱۳۷۰ تنزیل نموده بود، در نتیجه کاهش سطح تولیدات داخلی و تورید مقادیر بیشتر اموال مورد ضرورت اولیه و نیاز مندی پرورش های انکشافی و تقلیل میزان صادرات کسر بیلا نس تجارت را تنزاید بخشیده و در مجموع بیلا نس تا دیات کشور را در حالت دشوار قرار داده است.

بنابر وابستگی به کمک اقتصادی اتحاد شوروی سابق در گذشته و میسر نشدن کمک های استهلاکی و اسعاری سایر کشورها و منابع مالی در سال ۱۳۷۱ وضع مالی و اسعاری کشور را بحرانی تر ساخته که حتی دولت قادر به تأمین نیاز مندی های اولیه مردم نگردید. طی سالهای اخیر نسبت بحران مالی و اقتصادی که در کشور حکم فرما گردید شاخص قیم خصوصاً قیم مواد مورد نیاز اولیه به طور سرسام آور افزایش یافته و زندگی اهالی کشور تا اشخاص دارای عاید ثابت را شدید متأثر ساخته است چنانچه قیمت یک قرص نان دو صد گرامه (۲۰۵) افغانی در سال ۱۳۵۷ به (۲۰) افغانی در سال ۱۳۷۰ قیمت یک کیلو گوشت از ۴۵ افغانی در ۱۳۵۲ به (۲۰) افغانی در سال ۱۳۷۰ افزایش یافته است. پای

میزان ۱۳۷۴ شالدره کوته
سمیع الله صحاف خطاطی کر

ماخذ و ن

- ۱- جنگ و صلح ، تو لستوی (ترجمه) چاپ ۱۳۱۷ ش تهران .
- ۲- سرهار ولد نکلسن ، دیپلوماسی (ترجمه) صفحه ۱۹ چاپ ۱۳۳۴ تهران .
- ۳- روابط سیاسی ایران و افغانستان ، احمد توکلی چاپ ۱۳۲۷ تهران .
- ۴- فقه سیاسی اسلام ، اصول سیاست داخلی اسلام ، ابو الفضل شکوری ، صفحه ۲۴۷ - چاپ ۱۳۶۱ بغداد .
- ۵- تمدن اسلام و عرب ، جرجی زیدان (ترجمه) چاپ ۱۳۱۲ تهران .
- ۶- سیر عقاید و اندیشه های سیاسی از عرب تا چین ، دکتر عدری خزائی صفحه ۸۹ چاپ ۱۳۳۱ تهران .
- ۷- مجله مکتب اسلام سال نهم شماره مسلسل (۱) .
- ۸- دین و جامعه دکتر حمید عنایت صفحه ۶۹ ، چاپ ۱۳۶۹ .
- ۹- فلسفه صلح و جنگ در اسلام (جهاد) دکتر البشاری استاد الازهر مصر (ترجمه) ۱۳۲۱ چاپ لاهور .
- ۱۰- حقوق اساسی ، دکتر قاسم زاده صفحه ۴۵ چاپ ۱۳۳۱ تهران .
- ۱۱- قاره جنوبگان در حقوق بین الملل و جامعه جهانی ، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی صفحه ۱۰۹ چاپ ۱۳۷۰ تهران .
- ۱۲- جریان های بزرگ تاریخ ، ژاک پیرن (ترجمه) قسمت اول قسمت ششم چاپ ۱۳۴۱ تهران .
- ۱۳- مبانی سیاست ، عبدالحمید ابو محمد صفحه ۳۲۹ چاپ ۱۳۷۰ .
- ۱۴- حقوق ، مجله صفحه اول - ۲۲ - سال ۱۳۴۲ کابل .
- ۱۵- پنجاه مقاله ، پوهاند عبدالحی حبیبي صفحه ۲۶۵ چاپ ۱۳۶۲ کابل .
- ۱۶- افغان نامه - دکتر محمود افشار ، تهران ۱۳۵۹ .
- ۱۷- افغانستان در سالهای بیست و سی (قرن بیستم میلادی) ، دکتر وکتور گریگوویچ کارگون ، برگردان چاپ ۱۳۶۵ کابل .
- ۱۸- تاریخ مختصر افغانستان جلد دوم ، پوهاند عبدالحی حبیبي چاپ ۱۳۴۶ کابل .

- ۱۹- افغان - افغانستان - داکتر محمد حسن کاکړ صفحه ۸ چاپ ۱۳۵۷ کابل.
- ۲۰- روابط بین المللی افغانستان - از نگاه حقوق عمومی بین الدول -
 داکتر غلام سخی مصوّن - صفحه ۱۲۱ چاپ ۱۳۵۴ کابل.
- ۲۱- تاریخ روابط سیاسی افغانستان از زمان امیر عبدالرحمن خان
 تا استقلال - لودویک - د بلیو، آدمک «ترجمه» چاپ ۱۳۴۹ کابل.
- ۲۲- اساسات جامعه شناسی صفحه ۵۸ چاپ ۱۹۸۳ پر وگرس ماسکو.
- ۲۳- سفارت روسیه تزاری بدر بار امیر شیر علی خان - داکتر یاروکی
 ترجمه «عبدالغفور پریشنا» صفحه ۵۳ چاپ ۱۳۴۷ کابل.
- ۲۴- مساله افغان از ۱۸۴۱-۱۸۷۸ - دیوک آف ارگایل ترجمه میس -
 محمد صدیق فرهنگ - صفحه ۹۰ چاپ ۱۳۳۷ کابل.
- ۲۵- افغانستان در قرن نژده - سید محمد قاسم رشتیا صفحه ۶۷
 چاپ ۲۳۹ کابل ۱۳۴۶ کابل.
- ۲۶- افغانستان در مسیر تاریخ - میر غلام محمد غبار صفحه ۴۸۲ -
 چاپ ۱۳۴۶ کابل.
- ۲۷- روابط سیاسی ایران و انگلیس در قرن نژده - محمود محمود
 جلد هفتم صفحه ۱۸۰ چاپ ۱۳۴۵ تهران.
- ۲۸- سراج التواریخ جلد سوم - فیض محمد کاتب صفحه ۱۰۲۴ چاپ
 کابل.
- ۲۹- تاج التواریخ جلد دوم - امیر عبدالرحمن خان چاپ ۱۳۷۳.
- ۳۰- افغانستان و هند برطانوی - اصغر حسن بلگرامی ترجمه عبد الوهاب
 فنیایی صفحه ۶۲ چاپ کابل.
- ۳۱- د کابل سلطنت بیان - الفنسٹن ترجمه «داکتر حسن کاکړ» صفحه ۱۹۳
 چاپ ۱۳۶۱ کابل.
- ۳۲- افغانستان در پنج قرن اخیر - میر محمد صدیق فرهنگ - جلد
 دوم صفحه ۵۴ چاپ ۱۹۹۰ الکساندریه امریکا.
- ۳۳- کرباس پوشهای برهنه پا - داکتر محمد حسن شرق صفحه ۲۱۲-۲۱۶
 چاپ ۱۳۷۱ نیودلهی.

- ۳۴- در افغانستان چه میگذرد؟ - ج روان دایک ترجمه دکتر محمد علی فرجا صفحه ۱۴۱ .
- ۳۵- نهضت های اسلامی افغانستان - سید هادی خسرو شاهی - چاپ ۱۳۷۰ - تهران .
- ۳۶- سیاست بین المللی و سیاست خارجی - تألیف دکتر هوشنگ مقتدر - چاپ ۱۳۷۰ تهران .
- ۳۷- انقلاب ایران در دو حرکت - مهندس مهدی بازرگان چاپ ۱۳۶۳ .
- ۳۸- افغان نامه جلد ۱-۲-۳ - تألیف محمود افشار بزدری صفحه ۴۹۹ .
- ۳۹- نقد بر افغان نامه - گانید اکادمیسین محمد ابراهیم عطایی .
- ۴۰- اشرف افغان بر تخت اصفهان - دکتر ویلیم فلور صفحه ۱۲ .
- ۴۱- تاریخ منتظم ناصری - اعتماد السلطنه صفحه ۱۰۹۲ .
- ۴۲- کندهار - صفحه ۵۱ چاپ ۱۳۵۱ کابل .
- ۴۳- سالار مجاهدین - تهیه و ترتیب اداره آر شیف جبهه ملی نجات افغانستان .
- ۴۴- سید جمال الدین و بیداری مشرق زمین - استاد محمد محیط طباطبائی صفحه ۱۷۹ چاپ ۱۳۷۰ .
- ۴۵- فرهنگ سیاسی - دکتر بهروز شکبیا صفحه ۶۹ .
- ۴۶- دپینتنو قبیلو مېنی، شجری او نومیالی - شیرین خان ناصر .
- ۴۷- مقدمه ای بر جهان بینی اسلامی (جامعه و تاریخ) صفحه ۱۳-۷ .
- ۴۸- افغانستان - اسلام و نوگرایی سیاسی - اولیوز و ایرتجمه «سروقد» مقدمه صفحه ۲۳۰ چاپ ۱۳۶۹ .
- ۴۹- هنر و انقلاب ترجمه صفحه ۹۱ چاپ ۱۳۵۸ .
- ۵۰- سازمان های جاسوسی دنیا - ساجدی صفحه ۱۴ چاپ ۱۳۶۶ .
- ۵۱- مجموعه مقالات دو مین سمینار افغانستان - دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی صفحه ۴۲۹ چاپ ۱۳۷۰ .

REFERENCES

- 1- *The Fall of Afghanistan: An Insider's Account* Abdul Samad Ghaus. (Former Deputy Foreign Minister of Afghanistan.) P' 174. First edition 1988 U.S.A
- 2- *Afghanistan From Tragedy to Triumph.* Sadhan Mukherjee. P' 92 New Delhi April '29-1984.
- 3- *Afghanistan. A study of Political Developments in Central and Southern Asia.* by W.K. Fraser Tytler. P' 296. Second Edition 1953 London
- 4- *Afghanistan.* by Angus Hamilton 1909 London
- 5- Ludwig W. Adamec 'Afghanistan 1900-1923. A Diplomatic History' Berkely and Los Angels. University of California Press '1967.
- 6- Dr' Manawar Khan' *Anglo' Afghan Relations 1798- 1878* (Peshawar' University Book Agency 1963)
- 7- For interesting accounts of the early period of soviet overt and covert operation against British rule in India and use of the legitimate aspiration of the Asians "notably those of Indian nationalist" by the Bo-

Isheviks to further their anti-British designs' csee also George.

8- Agabekekov, O.G.P.U: The Russians secret Terror * New york: Brentano's 1931.

9- Vartan Gregorian, The Emergence of Modern Afghanistan (Stanford University press 1969 P. 236

10- Quoted by Leon B' Poulladain "The Failure of American Diplomacy in Afghanistan' world Affairs' vol' 145 "3" winter "1982-1983" P. 233

11- A detail account of the adventurous history of the PDRA by Anthony Arnold Afghanistan's two party Communism Parcham and Khalq 1983 U.S.A

12- Antiny Hyman, Afghanistan under soviet occupation 1964-1981.

13- A personal Narrativ of a visit to Ghuzni, Kabul, and Afghanistan and of a Residence at the court of Dost Mohmad by G.T. VIGNE' ESQ. F.G.S London 1840.

14- My God- Maiwand, Operation of the South Afghanistan Field Force 1878-1880 by Leigh Maxweel. London 1979.

- 15- *Afghanistan From Darius to Amanullah* by LT. Genral Sir George Macmun London 1929.
- 16- *The Afghan wars 1839-1919*-by T.A. Heathcote 1980 London.
- 17- *The Secret Kingdom an Afghani Gourney* Reynal and Hitchcock Newyork 1992.
- 18- *Kandahar News Letter For the year 1883* volume-1
- 19- *Government of Baluchistan* 1990.
- 20- *World Politics Since 1945* by. Peter Calvocoress "Longman" 1968 London
- 21- *An American Engineer in Afghanistan.* By Marjore Jewett Bell' University Minnes-ota 1948.
- 22- *The road to Kabul.* By Gerald Dejaury 1981 London.
- 23- *The Life of Abdurrahman Amir of Afg- hanistan* London 1900.
- 24- *Among the wild Tribes of the Afghan Fro- ntier.* By. T.L Pennell' M.D London 1922.
- 25 *Beyond Khyber Pass.* By. Lowell Thmas. Published by the century Co. Newyork - London

F79

ACKU

Publisher by:

Sahaf Book Publishing Institution
QUETTA

1995

F.V.

A Brief Political

History of

Afghaistan

With Russia

FROM 1725 TO 1992

Comiled

By

Mohmed Wali Zalmai

A Brief Political

History of

Afghaistan

With Russia

FROM 1725 TO 1992

Comiled

By

Mohmed Wali Zalmi